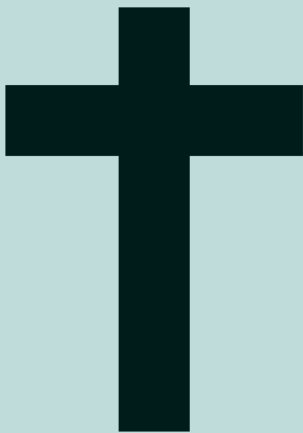

Sangola Eenyakune

Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

Sangola Eenyakune

Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Lobala)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
45dc5a8e-f513-5ba3-aad6-e48bd1d5b563

Contents

Matiye	1
Malako	51
Luka	83
Yoane	136
Bitoma	172
Baloma	218
1 Bakoliti	239
2 Bakoliti	260
Bagalatia	273
Baefese	280
Bafilipi	287
Bakolose	292
1 Batesaloniki	297
2 Batesaloniki	302
1 Timote	305
2 Timote	311
Tito	316
Filemō	319
Baebele	321
Zake	337
1 Petelo	343
2 Petelo	349
1 Yoane	353
2 Yoane	362
3 Yoane	364
Yuda	366
Iwennyama sa Maphoo	368

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Matiye Maphoo ma etatele

O Simo Elaa ya Matiye tomozwa ndongo iinene ya Simo Elaa bo waeyimolaka Malako.

Kasi Simo Elaa ya Matiye embi kula kyese ne na bwikye na Simo eyaaka Malako.

O Simo ya Matiye tomozwa maphoo mama:

- Matiye 1-2: Bankoko ba Yesu na ibotama se
- Matiye 3.1-12: Mateya ma Yoane Mobatise
- Matiye 3.13-4.11: Ibatisama na imekama sa Yesu
- Matiye 4.12-18.35: Etoma ya Yesu o Galileya
- Matiye 19.1-20.34: Yesu amani o Galileya akye o Yelusaleme
- Matiye 21.1-27.66: Poso ya Yesu eya suka o Yelusaleme
- Matiye 28.1-20: Iakwa sa Yesu na iwenene se na baekosi

Simo Elaa ya Matiye, kyeweninya obokye Yesu ali Mokonzi ooyele si bato be bokonzi pha Nwaphongo. Ambi kula baa na Moteye oobaphe mateya masengyesi na be pho babee manzoka oka bato baso.

Bankoko ba Yesu (Luka 3.23-38)

¹ Kyeka mankombo ma bankoko ba Yesu-Klisto: Yesu ali nkoko wa Davidi, na nkoko wa Abalayama.

²⁻¹¹ Abalayama aboti Izake,

Izake aboti Yakobo,

Yakobo aboti Yuda na banaa nyango,

Yuda aboti Pelesi na Zala nyango wa be Tamala,

Pelesi aboti Esilone,

Esilone aboti Lama,

Lama aboti Aminadaba,

Aminadaba aboti Nasone,

Nasone aboti Salamani,

Salamani aboti Boaze (nyango yabaka Laaba),

Boaze aboti Obede (nyango yabaka Luta),

Obede aboti Yese,

Yese aboti mokonzi Davidi,

Davidi aboti Salomo (nyango yabaka njwasi owa zalaka phanza na Uliya),

Salomo aboti Loboama,

Loboama aboti Abiya,

Abiya aboti Asa,

Asa aboti Yozafa,

Yozafa aboti Yolama,

Yolama aboti Azaliya,

Azaliya aboti Yotama,

Yotama aboti Akaza,

Akaza aboti Ezekiya,

Ezekiya aboti Manase,

Manase aboti Amona,

Amona aboti Yosiya,

Yosiya aboti Yoyakime na banaa nyango imbele saakyekye bée na bato ba Isalayele o boombo pha Babilone.

¹²⁻¹⁶ O sima ya bokyekye na bato ba Isalayele o boombo o Babilone, Yoyakime aboti Salitiyele, Salitiyele aboti Zolobabele, Zolobabele aboti Abiudi, Abiudi aboti Eliyakime, Eliyakime aboti Azolo, Azolo aboti Sadoke, Sadoke aboti Akimi, Akimi aboti Eliudi, Eliudi aboti Eleyaza, Eleyaza aboti Matane, Matane aboti Yakobo, Yakobo aboti Zozefu, Zozefu moloo wa Maliya nyango wa Yesu, okobangye bée Masiya.

¹⁷ Tata oka Abalayama nono oka Davidi wali ba yoo iko mbuka bane. Uta oka Davidi nono wakyende bée na bato ba Isalayele o boombo o Babilone, walekana ba yoo iko mbuka bane. Na o itata imbele sasina tee nono o ibotama sa Masiya, walekana ba yoo iko mbuka bane me.

Ibotama sa Yesu (Luka 2.1-7)

¹⁸ Ibotama sa Yesu Masiya sabaka bobo: Nyango Maliya abaka nwanwasi owa lukaka Zozefu ilonga, kasi waaba bée naino sa bobutwakye o ingambi sonoso, Maliya aesi ya ekama na nwiya nwa Bolobo Bosanto. ¹⁹ Moloo nye Zozefu abaka moto wa bosembo, taikaka zinga imosambola o miyo ma bato, amba ya kana imolee obokye bato saeba. ²⁰ Wa baka yo kaumunya babona, anzelu monomo wa Nkolo amba motokolele o ndoto, amba ya wo ne obokye: «Zozefu, nkoko wa Davidi, saila ilonga Maliya, pho ibu siili ne, siuti na mwiya nwa Bolobo. ²¹ Amobota nwanwa wa lele, waa molaa nkombo Yesu. Eli yo moto owa mobikya bato bée na masumu ma be.»

²² Maphoo maso maamana makyelama pho ya ikokya yaawo Nkolo na munoko nwa moimosi we obokye: ²³ «Ngondo monomo amoekama, amobota nwanwa wa lele, baamolaa nkombo Emanuel.» Nkombo me kyelukye iwo obokye: «Iwaphongo ali na banga elele yonoyo.»

²⁴ Waa umwa Zozefu, ambakyela nde bo wamowolekye anzelu wa Nkolo, nono wa longa yo Maliya. ²⁵ Kasi taika angana ne nono waabota yo nwanwa we, emba Zozefu amba laa nwanwa me nkombo ya Yesu.

2

Bato ba malondo baesi ya kyeka Yesu

¹ Yesu abotamaka o Beteleme ya Yuda, imbele saa baka Elode mokonzi. Nkolo me, banganga baakyekye banyaseesi, bautaka biitokolo munyele. Bamba ya koma o Yelusaleme. ² Bamba ya tuna bée kye: «Iwana outi bée ibota, mokonzi nwa bayuda, ali bi? Towenekyi nyaseesi we atokosi biye munyele, emba toesi ya mokumbela.»

³ Waa oka mokonzi Elode simo mene, ndondo yamba baa ne, na bato baso ba Yelusaleme. ⁴ Amba ya banga bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko, amba ya batuna elele'ye esengyesi

Masiya ibotama. ⁵ Bamba mobuyisa bée kye: «O Beteleme ya Yuda. Pho moimosi wa Nwaphongo akoma bofo:

⁶ «Ka we, Beteleme, mokyisi nwa Yuda, toli nwana mokyisi pha o nkyisi ya Yuda.

Pho mokonzi munene owa mokaamba bato banga Isalayele, amouta oka ya we.»

⁷ Emba Elode amba ya banga bato ba malondo miibombo pho bamoimole imbele sa tokoko nyaseesi me.

⁸ Sima amba ya batoma o Beteleme, amba ya wo na bee obokye: «Kyende okye mituna na mo na mo pho ya nwana, bo omoweni, oya nzimola pho na nga na kye mokumbela.» ⁹ Waa oka bee munoko nwa mokonzi, bamba ya kyende. Bamba ya wene nyaseesi owa wenekye bee phanza o mbale ekyetoko munyela, kakye o boo pha be. Waakoma nyaseesi me o ikolo sa ele eeli nwana, nyaseesi me amba kye teme. ¹⁰ Bamba tonda na nkyisa waa wene bee nyaseesi me atemi. ¹¹ Baesi ya nyoko o ingambi, baweni nwana na nyango Maliya. Bamba kusama pho ya imokumbela, bamba ya ingola bayombo ba be, bamba mophe makabo mama: Wolo, mpaka na mauta ma mile.* ¹² Sima Nwaphongo amba ya bawole o ndoto obokye bee sakula butwa yaaka Elode. Emba bamba ya butwa o mokyisi nwa bee mi nzela esuu.

Zozefu, Maliya, na nwana Yesu baloti o Ezipito

¹³ Waabutwa baa malondo, o sima, anzelu wa Nkolo monomo amba yeleda Zozefu o ndoto, amba ya wo ne yokye: «Langwa, kpa nwana na nyango, lota o Ezipito, ikala omo noko waamowo nga na we obokye oya butwa. Pho Elode amoluka nwana pho ya imoboma.» ¹⁴ Nde na muna mokolo, Zozefu aesi ya teme, akpe nwana na nyango, amba yakye mibomba o Ezipito. ¹⁵ Abaka omo noko waawa Elode. Maphoo mamana makyelama pho ya ikokya maphoo maawoko Nwaphongo o munoko nwa moimosi we obokye: «Nabangyi nwana wa nga obokye amane o Ezipito.»

Elode abomi bana baakyiky

¹⁶ Waawene Elode obokye baamalondo bamokose, aokaka yoo ekusi. Amba ya toma batuluku o Beteleme na o nkyisi yaa mambale, babome bana ba bampele baso baali sakokya mbula ibale. Amekaka babona pho atangaka nkoko yaalekanaka tata waawenekye baamalondo nyaseesi. ¹⁷ Maphoo maso mamana makyelama bo wawoko moimosi Yilimiya obokye:

¹⁸ «Baokyi ilela siute o Lama, malelo na imiima sa ngongo.

Eli Layele kalele bana be,

taazingye obokye bamobondo pho bana bee bawe.»

Zozefu, Maliya na nwana Yesu bamani o Ezipito

¹⁹ O sima ya iwaa sa Elode, anzelu wa Nkolo amba yeleda Zozefu o ndoto o Ezipito. ²⁰ Amba ya wo ne yokye: «Teme, kpa nwana na nyango, butwa o Isalayele, pho baalukaka iboma nwana bawe.»

²¹ Zozefu amba ya teme, aesi ya kpa nwana na nyango, amba ya butwa o Isalayele. ²² Kasi waaoka Zozefu obokye Arkelaus abuto mokonzi nwa Yuda o elele ya ango Elode, amba lota ibutwa omo. Nwaphongo amba kula moteya o ndoto ndengye ekokyi yo ikyela, amba ya kyende o

* 2:11 2.11 Mauta me mali ndokolo ngola ekyeinge bee bolekyele.

mokyisi n̄wa Galileya. ²³ Amba ya kye zala o Nazalet̄e. Maphoᵛ mamana makyelama pho ya ikokya maphoᵛ maawoko baimosi ba Nwaphongo obokye: «Baamobanga moto wa Nazalet̄e.»

3

Mateya ma Yoane Mobatise

(*Malako 1.1-8; Luka 3.1-18; Yoane 1.19-28*)

¹ Sima ya mambula, Yoane Mobatise akyekye o bokye pha Yuda, akyekye miteya bobo: ² «Bongola mandondo, pho bokonzi pha ikolo bokomi phenephe.» ³ Yoane, eli yo moto owa woko moimosi Isaya pho ye obokye: «Moto monomo kaanjwane onte ya bokye yokye: Nkolo kalukye iyaa: Omobongyisa nzela, tutola banaa manzela maakyiky yoo!»

⁴ Yoane abaka kalate etobu eya kyela b̄ee na nkungye ya nyama na nkombo shamo, na nkamba ya lopho la nyama o mobimbi, abaka kaze nde ntete na maboo. ⁵ Bato ba Yelusaleme na bato baso ba Yuda na baa mokyisi mooli phenephe na ebale ya Yaladene, babaka bakye oka ye. ⁶ Baimolaka masumu ma b̄ee o boo pha bato baso, Yoane abaka kababatisa o ebale ya Yaladene. ⁷ Waawene Yoane obokye Bafalisayi na Basadukayi baikye baye oka ye pho ababatisa, amba tata ibawole bobo: «Bee ibota sa nzoo, oephe malondo ma ilota yoo ya Nwaphongo ekye ye nza? ⁸ Weninya na bikyela obokye obongosi motema. ⁹ Le imiwole obokye: “Ekpele yooᵛᵛ eke lokyele, pho Abalayama ali nkoko wa banga.” Pho naewole ngakye, Nwaphongo akokyi ibuya mabanga mama bana ba Abalayama. ¹⁰ Bambo bongye ikoko pho ya ikpete nkanga ya nzete; njwete munso mote mobote mbuma ndaa, baamokpete, bamba movaka o nweya. ¹¹ Nga, naebatisa na maa pho ya iweninya obokye obongosi motema, ka ookoye o maa ya nga, amoebatisa na Bolobo Bosanto na na n̄wenya. Yo andekyi na mwiya, sikyilongobana na pho ya imumanya bikoto. ¹² Aphisi enyengyele o maboko pho ya ikabola mbuma na nkata. Amobomba mbuma o bompende, kasi amotumba nkata o njwenya moote moozime.»

Ibatisama sa Yesu

(*Malako 1.9-11; Luka 3.21-22*)

¹³ Mokolo monomo Yesu autaka o Galileya aesi o Yaladene, amba ya koma ooli Yoane pho abatisame. ¹⁴ Kasi Yoane amba le, yokye: «Eli nde we moto okokakyi imbatisa, emba kombe kula yaa oka nga ndengye'ye?» ¹⁵ Kasi Yesu amba ya mobuyisela yokye: «Anola obokye wataa baa babona pho ya unjan̄wa eye. Pho tosengyesi ikokya maphoᵛ maso mazingaka Nwaphongo.» Emba Yoane amba ya anola. ¹⁶ Waunva Yesu izwa batisimo, amba abwa o maa. Nde mina wamo, ikolo samba ingwa, amba wene Bolobo pha Nwaphongo boute ndokolo inkoto-njwenya siesi yauta mi yo. ¹⁷ Njwesi monomo njwamba uta o ikolo mowo obokye: «Oyo ali Nwana wa nga wa lozingo; nasepesi ne na boikye.»

4

Zabulu amekyi Yesu

(*Malako 1.12-13; Luka 4.1-13*)

¹ Bobele Bolobo amba ya kamba Yesu o bokye pho Zabulu amumekye. ² Omoo, Yesu akyelaka nkolo mako mane mobimba sazaa, emba Yesu amba

ya oka nzala. ³ Zabulu amba ya wali yo, amba ya wɔ ne yokye: «Bo oli Nwana wa Nwaphongo, wɔ na mabanga mama ma butwe mapa.» ⁴ Kasi Yesu amba ya mobuyisa yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bofo: “Moto eta bikye nde na mapa, kasi na maphɔɔ masɔ maa wɔ Nwaphongo.”» ⁵ Emba Zabulu amba kye ne nɔnɔ o Yelusaleme, mokyisi mosantu, akye moteye o songye ya Tempelo, ⁶ amba ya wɔ ne yokye: «Bo oli njwana wa Nwaphongo, omikumbya o se; phɔ o buku pha Nwaphongo wakomama bofo: “Nwaphongo amoetomela banze be, ba moetamba phɔ ekolo ya we yango sazuma mi ibanga.”» ⁷ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bofo: “Sameka Nwaphongo Nkolo ya we.”» ⁸ Zabulu amba kula kyende ne o ikolo sa ngomba aanda, amba moteya makonzi masɔ maa se ná ngambo ya mango. ⁹ Amba ya wɔ ne yokye: «Namoephe iso miina bo onkusamesi phɔ ya inkumisa.» ¹⁰ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Molemba, mana wawa! Phɔ o buku pha Nwaphongo wakomama bofo: “Wamokumisa nde Nwaphongo Nkolo ya we, wamba na kyelela nde yo, moto mosuu phe.”» ¹¹ Bofele Zabulu amba ya mana wali Yesu. Emba banze bamba yaa waali Yesu, bamba tata imokyelela.

*Yesu atati etoma ye o Galileya
(Malako 1.14-15; Luka 4.14-15)*

¹² Waa oka Yesu obokye baakye Yoane o boloko, amba kye o Galileya. ¹³ Amani o Nazarete, kasi amba kye zala o Kapalanauma, mokyisi mooli o mokukulu njwa ebale ya Galileya, o manyete ma Zabuloni na Nefetali. ¹⁴ Wakyelama babona phɔ ya ikokya maphɔɔ maawoko moimosi Isaya obokye: ¹⁵ «Manyete ma Zabuloni na ma Nefetali, mopha njwa ebale eenene, o mbale eyoko ya Yaladene. Galileya mokyisi njwa bato bate bali Bayuda! ¹⁶ Be, bato baabakyi o enzombi baweni munyele njwaa phele! Baabakyi o enzombi ya mokyisi njwa bawe, munyele mobatokolesi!» ¹⁷ Uta imbele me, Yesu abuto iteya bofo: «Bongola motema, phɔ bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe!»

*Yesu abangyi baekosi bane
(Malako 1.16-20; Luka 5.1-11)*

¹⁸ Yesu abaka kakyε mitambula o mokukulu njwa ebale ya Galileya, amba ya wene baosi ba swe babale, bola na mosii, Simo okobangye beε Petelo, na Andele njwana wa nyango, babaka bavakye bondendi. ¹⁹ Yesu amba ya wɔ na beε yokye: «Imbengye! Namoebuya balukyi ba bato.» ²⁰ Mbala yɔnɔyɔ, baiky mandendi ma be, babengyi Yesu. ²¹ Waamana Yesu wama, akuli wene bato babale, bola na mosii, Zake na Yoane, bana ba Zebede. Babaka o vato na ango wa beε Zebede babongya mandendi. Yesu amba ya babanga. ²² Mbala yɔnɔyɔ, baiky ika vato na ango wa be, babengyi Yesu.

Yesu kateya, kambe na bikya bato

²³ Yesu atambulaka o Galileya mobimba; kakyε miteya o mangambi ma makyita, kakyε miimola Simo Elaa ya bokonzi pha Nwaphongo na ikyemibikya bato na malosi ma beε masɔ, na bileme ba beε biso. ²⁴ Ngambo ye ya tambulaka o manyete ma Siri mobimba, bamba moyelela

na bato baso baabaka na malosi ndengye na ndengye na baabaka na matungyisi ndengye na ndengye; na baabaka na malobo mabe na baamaphukuluku na bituku. Yesu amba ya babikya. ²⁵ Bato baikye bamobengaka; bautaka o Galileya, o Dekapolis, o Yelusaleme, o Yuda na o mokyisi mooli o mopha moyoko nwa Yaladene.

5

Yesu kateya o ikolo sa ngomba

¹ Waawene Yesu bato baikye wamo, aesi ya baa o ikolo sa ngomba, akye zala. Baekosi bee bamba ya susinya phenephe ne, ² amba tata ibateya bofo:

Yaakolo nkyisa (Luka 6.20-23)

³ «Nkyisa ili na baamiebe obokye bali bakayee o mandondo, pho bokonzi pha ikolo boli pho ya be!

⁴ Nkyisa ili na baalele, pho Nwaphongo aababondo.

⁵ Nkyisa ili na baate bali na toko, bee bamozwa mokyisi nwa lakyela Nwaphongo bato.

⁶ Nkyisa ili na baali na phowa ya ikyela bolaa, pho Nwaphongo amokokya phowa ya be.

⁷ Nkyisa ili na baakye bato ngongo, pho Nwaphongo abaoka na bee ngongo.

⁸ Nkyisa ili na baali na mandondo maakunywa, pho bamowene Nwaphongo.

⁹ Nkyisa ili na baakyemiambya bose, pho Nwaphongo aababanga bana be.

¹⁰ Nkyisa ili na baanyokomo pho bakyele bolaa, pho bokonzi pha ikolo boli pho ya be.

¹¹ Nkyisa ili na bee bo bato baetole, baenyokolo bambe na ewole mapho maso maabe pho bee konzanole.

¹² Kumba, ba na nkyisa, pho mbano enene kyeziya o ikolo. Pho banyokoko baimosi ba Nwaphongo baabaka phanza nde bomo.»

Mokpa na Tala (Malako 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ «Bee oli mokpa nwa mokyisi. Ka bo mokpa mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye? Temokuli ba na tina, baamovaka o nze, bato baamokyita. ¹⁴ Bee oli saa ya mokyisi, mokyisi nwaatongama o ikolo sa ngomba temokoky ibombama. ¹⁵ Tebaalosa tala pho ya iekukya na katini, kasi baete ye o ikolo sa mesa pho eweninya bato baso baali o ingambi. ¹⁶ Yango mena, osengyesi ilola o boo pha bato ndokolo tala pho bawene bolaa bookyele bee, emba baambe kumbela Ango wa bee ooli o ikolo.»

Mateya pho ya mibeko

¹⁷ «Saumunya obokye nga naya pho ya imanya mibeko nwa Mose na mateya na baimosi ba Nwaphongo. Siika yaa pho ya imanya kasi pho ya ikokya. ¹⁸ Eli phele, na wo na bee, tee noko wamumana ikolo na muse, ete bamanya lowo lonolo o mibeko, ebe na nwana itanga o mookyiki

owakoma b̄e om̄o ete baamumanya. ¹⁹ Yango mena, na nza na nza okomanya n̄n̄o ḡwana m̄obeko o mokyiky, kambe nateya bato basuu bakyele b̄om̄o, amoba moto wa mbomela o bokonzi pha ikolo. Ka iyo nzaa ookokumole mibeko kambe na teya bato basuu obokye bakyele b̄om̄o, amoba moto wa b̄oo o bokonzi pha ikolo. ²⁰ Na w̄o na b̄e, luka ikumola Nwaphongo ileka bokomokumole bateye ba mibeko na Bafalisayi, bo phe, otoonȳo o bokonzi pha ikolo.»

Mateya pho ya yo

²¹ «Waunva oka ew̄ole ya bank̄oko kyew̄o b̄obo: “Sa boma moto; moto oobomi moto, bateni ba malombe baamosambisa.” ²² Kasi nga na w̄o na b̄e b̄obo: Moto muns̄o ookyesi nwebi yo, bateni ba malombe baamosambisa. Ka ootosi nwebi obokye: “Ebususi!” ikyita siinene sa banganga ba Nwaphongo saamosambisa. Owa mow̄o na nwebi ne yokye: “Alemana!” ebongyi obokye bamovakye o ḡwenya ḡwa lifelo. ²³ Bokokye o mesa ma Nwaphongo pho ya ikye mophe ibonza, bo om̄o okye umunya obokye oli na low̄o na nwebi na we, ²⁴ langya ibonza sa we imbale ya mesa ma mabonza, kyende naino okye bongye na nwebi na we, emba ombe ya ambya ibonza sa we oka Nwaphongo. ²⁵ Bo moto aephundi, bo b̄e ne kombe kyende oka ba zuzi, bongya ne wataaba b̄e o nzela. Bo phe, moto me amoeyambya oka ba zuzi, bamoetoma oka batuluku pho baenȳosa o b̄oloko. ²⁶ Nde phele na w̄o na we: Otootoko o b̄oloko tee n̄n̄o waamophuta we mbonḡo ya we es̄o.»

Mateya pho ya baphemba

²⁷ «Waunva oka baw̄o b̄obo: “Sakyela phemba na ḡwanjwasi wa moto.” ²⁸ Kasi nga na w̄o na b̄e b̄obo: Moto muns̄o ookyekyi ḡwanjwasi wa nwebi pho ya imooka phowa, ambokiyela ne phemba o ndondo ye. ²⁹ Bo ziyo sa we saa boloo si etome o ikyela bobe, osiphenḡolo, osivakye itakye. Elekyi bolaa pho ya we ibungya enango ȳn̄ȳo ya nzoto ya we na obokye baevakye muwosi o lifelo. ³⁰ Bo eboko ya we eya boloo kyeetome o ikyela bobe, oetene, oevakye itakye. Elekyi bolaa pho ya we ibungya enango ȳn̄ȳo ya nzoto ya we na obokye okye muwosi o lifelo.»

Mateya pho ya iboma bolonga

(Matiye 19.9; Malako 10.11-12; Luka 16.18)

³¹ «Bakulaka w̄o b̄obo: “Bo lele ale ḡwasi we, asengyesi obokye amokomele mokanda moimole obokye bolonga bowee.” ³² Kasi nga nawo na b̄e b̄obo: Moto muns̄o ookole ḡwasi we, boteebe pho ya mibeko misuu miikatele bolonga me obokye bowe phe, mena atomise ḡwanjwasi me ikyela baphemba. Ka moto owamolonga ḡwanjwasi wa ndenge mena, akyesi phemba.»

Mateya pho ya ikata seleka

³³ «Wakulaka oka obokye baw̄oko na bank̄oko ba banga b̄obo: “Sakata seleka ya b̄ole. Kasi kyela maph̄o maso malakyi we bookatakyi we seleka o b̄oo pha Nkolo.” ³⁴ Kasi nga nawo na b̄e b̄obo: Sakata seleka n̄n̄o ḡwana bokyii b̄obo. Ebe na nkombo ya ikolo, pho ikolo eli eziye ya Nwaphongo. ³⁵ Naa na nkombo ya munse, pho muse eli elele ekye teye yo makolo me, naa na nkombo ya Yelusaleme, pho Yelusaleme eli mokyisi ḡwa Mokonzi munene. ³⁶ Sakata seleka na moto ḡwa we, pho tokokyi ibuya suwe ya we ntane naa nsindo. ³⁷ Bo e, w̄o obokye: “Ee”. Bo phe,

wɔ obokye: “Phe”. Maphɔɔ masɔ mabakya bɛɛ o maamana maute na Molembe.»

Mateya phɔ ya ibuya bofe
(Luka 6.29-30)

³⁸ «Waoka bawɔko bobo: “Ziyo phɔ ya ziyo; zino phɔ ya zino.” ³⁹ Kasi nga na wɔ na bɛɛ bobo: ‘Bo moto akyesi bofe, samobuyisa bofe. Bo moto aewandi engyete o itama sa boloo, kula mophe saa bowee. ⁴⁰ Bo moto kalukye iyekamba o baloo phɔ ya iyebololo simisi, omolele na muna munkoto. ⁴¹ Bo moto aeyongyi na bokusi ikye moika o ebonga, kula lekana ne itakye na ebonga. ⁴² Bo moto aeyongyi ekpele, omophe; bo azingyi ibeka na we, omobekya.»

Izinga banguna
(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³ «Waoka bawɔko bobo: “Zinga nwebi na we, ina munguna nwa we.” ⁴⁴ Kasi nga na wɔ na bɛɛ bobo: Zinga banguna ba bɛɛ, bɔndeɛ phɔ ya bato baenyɔkolo. ⁴⁵ Emba waamba baa bakolo bana ba Ango wa bɛɛ Ooli o ikolo. Phɔ katɔkolo moo nwe na phɔ ya bato baabe na phɔ ya bato baala. Kanɔya mbula phɔ ya bato bakyele bolaa na phɔ ya bato bakyele bofe. ⁴⁶ Bo kozingye nde bato baazingye, mbano ye eyamozwa bɛɛ oka Nwaphongo? Na baphutise ba mputi bakyele bomɔ! ⁴⁷ Bo kobeya nde bana nyango na bɛɛ, mena o kyesi lowɔ lolekyi? Phe! Na bato bate baabe Nwaphongo bakyele nde bomɔ! ⁴⁸ Bɛɛ ba bato baala boli Ango wa bɛɛ owa ikolo molaa.»

6

Mateya phɔ ya isunga babola

¹ «Kyeɛa na ndengye ekyekelele bɛɛ Nwaphongo. Samokyelela o miyo ma bato obokye baewenekye. Bo phe, otozwe mbano oka Ango wa bɛɛ oli o ikolo. ² Waa kafele we mobola ekpele, sakyela obokye bato baewene bokyele banyamabole o mangambi ma makyita na o nsongo phɔ bato babakumisa. Nde phele, nawɔ na bɛɛ ngakye: Baambozwa mbano ya bɛ. ³ Kasi bo ebɔko ya we eya boloo kyekabele mbola, kyela obokye ebɔko ya we eya bowee saeba. ⁴ Phɔ ikabo sa we sibee miibombo; emba Jngo okowene maphɔɔ mabombama amoeyuma.»

Mateya phɔ ya ibɔndeɛ
(Luka 11.2-4)

⁵ «Bo kobɔndeɛ, sa baa ya bato ba boole; bazingye ikyemiteme o mangambi ma makyita na o nsongo phɔ ya ibɔndeɛ phɔ bato baso babawene. Nde phele, nawɔ na bɛɛ; baambozwa mbano ya bɛ. ⁶ Kasi iwe, bokolukye ibɔndeɛ, nyɔlo o kolale we, ziba ekomba, bɔndeɛ Jngo oli o elele me eya ibombo, yo okowene iso ikyikele we miibombo amoephe mbano. ⁷ Wa bɔndeɛ bɛɛ Nwaphongo, sa wɔ maphɔɔ maikye ndokolo bato bate baabe Nwaphongo; baumunya obokye Nwaphongo aabaoka nde bo bawɔ na boikye. ⁸ Sakyela ya bɛ, phɔ Nwaphongo, angɔ wa bɛɛ, kafele iwaa iisengyesi na bɛɛ, bɛɛ naino sataa iyonga.

⁹ Kyeka bosengyesi bɛɛ ibɔndeɛ:

“Ango wa banga ooli o ikolo,
nkombo ya we ebe esantu.

¹⁰ Bokonzi pha we boyee;

mokano nwa we mokyelame wawa o se ndokolo bokokyelame wango o ikolo.

¹¹ Olophe lolu ntoma iikokyi.

¹² Ololimbisa bofe bookyesi banga nde bokolimbisa banga bebi bofe bolokyesi be.

¹³ Salokamba o bimekyi;

kasi olobikya o nsee ya Molemba. [Pho bokonzi, mwiya na nkyemo ili ya we bofele na bofele. Ame.]”

¹⁴ «Pho, bokolimbisa bebi bofe boekyesi be, Ango wa be ooli o ikolo amoelimbisa me. ¹⁵ Kasi bo olele ilimbisa bebi bofe boekyesi be, Ango wa be etaelimbisa bofe bookyesi be me.»

Mateya pho ya imiima ntoma

¹⁶ «Waamiime be ntoma, samikyela ngongo bokokyele banyamafole, bakangye mafuu ma be pho bato baso bawene obokye bamiimi ntoma. Nde phele, na wo na be, baambozwa mbano ya be. ¹⁷ Kasi we, bo omiimi ntoma, kunyola fuo pha we, bongya suwe na bolaa. ¹⁸ Pho bato saefa obokye omiimi ntoma; moto owaaloeba nde Jngo ooli o elele ya ifombo. Emba Jngo ookowene maphoo maali o mafombo, amoephe mbano.»

Ibomba ezwele o ikolo

(Luka 12.33-34)

¹⁹ «Sa bomba ezwele o mokyisi mumu. O mokyisi mumu, munse na mafembe bamoeyoto, baibi bamobuka maphungola pho ya ieyifa. ²⁰ Kasi bomba ezwele nde o ikolo oka Nwaphongo. Pho omu tewali munse, mafembe ma iyoto mbolo temali, na baibi baibuka mangambi tebali. ²¹ Pho elele eli ezwele ya we, ndondo ya we elangyi nde omu.»

Tala ya nzoto

(Luka 11.34-36)

²² «Miyo mali tala ya nzoto; bo miyo ma we mali na bolaa, nzoto mobimba ya mowene saa, ²³ Kasi bo miyo ma we mali na bolosi, nzoto ya we mobimba yamofaa o enzombi, otoowene ekpele. Nde fomu, bo tala eeli o ndondo ya we ebuto enzombi, enzombi me yamofa ekusi koleka.»

Nwaphongo naa baphalanga

(Luka 16.13)

²⁴ «Moto monomo takokyi ifaa moombo wa bankolo bafale; naa amoina monomo, amba zinga oomoyoko, naa amotosa monomo amba tiyola oomoyoko. Tokokyi ifaa na mbala yonoyo moombo wa Nwaphongo na moombo wa baphalanga.»

Samitungyisa pho ya maphoo masengyesi na be

(Luka 12.22-31)

²⁵ «Yango mena na wo na be ngakye: Samitungyisa pho ya iza na inywaa iisengyesi na be pho ya ibika, naa pho ya bitobu biisengyesi na be pho ya nzoto. Bomoo teboolekye ntoma? Nzoto te iilekye bitobu? ²⁶ Kyeka manyosi, tebaaphikye, tebaanoko mbuma pho ya ifomba o mampende kasi Ango wa be ooli o ikolo kafazeya. Emba be toolekye manyosi? ²⁷ Na bo omitungyise ndengye'ye, nzaa onte ya be akokyi ifakya nono mokolo monomo o bomoo phe? ²⁸ Ka pho ya'ye komitungyisa pho ya bitobu? Kyeka ndengye ekyetokolo ba phulele o manzabi; be tebaakyele na etoma, tebaabambe na bitobu. ²⁹ Kasi na wo na be, ebe na Salomo, na ezwele ye eso, taikaka lata na bitobu biila koleka phulele

ḡḡḡ ḡḡḡḡḡ. ³⁰ Taaumunya nkata iili lōlō o inzabi, yana ḡakokyi iitumba o ḡwenya. Emba ḡo ḡwaphongo ailasee ḡaḡona, takokyi ilasa na ḡēē? Phō ya'ye ianola sa ḡēē sili sikyikyī? ³¹ Sa mitungyisaka na iwō obōkye: "Tomoza iye? Tomunywa iye? Tomolata iye?" ³² Kyemitungyisa na iluka iso miina nde ḡato ḡaate ḡaēḡe ḡwaphongo. Kasi Anḡo wa ḡēē oli o ikolo kaēḡe obokye osengyesi na yango. ³³ Taaluka phanza Bokonzi pha ḡwaphongo na ikyela maphōḡ maazingye yo. Emba amba ephe iso iyōko iisengyesi na ḡēē. ³⁴ Sa mitungyisa phō ya yana, yana yango mampeza yaamitungyisa na maphōḡ ma yango. Mokōlō na mokōlō moli na nkaka ikokyi na ḡwango.»

7

Satenela nwebi bolombe (Luka 6.37-38, 41-42)

¹ «Satenela bolombe mi moḡesi ḡwa moto, phō ḡwaphongo nde aetenesi bolombe mi moḡesi ḡwa ḡēē. ² Phō ḡwaphongo amoekyeka ḡookokyekye ḡēē ḡēbi, amoekyela ḡoḡe naa ḡolaa nde ḡookokyela ḡēē ḡēbi. ³ Phō ya'ye kowene mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we kasi toowene ibaya siili o ziyo sa we? ⁴ Kowō na nwebi na we obōkye: "Le naemanya mungalala mooli o ziyo sa we." Okokyi iwō ḡaḡona ndengye'ye phō o ziyo sa we ibaya sili, kasi kosiwene nde pha. ⁵ Nyabōḡe, taamanya phanza ibaya siili o ziyo sa we, waamba wene na ḡolaa phō ya imanya mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we. ⁶ Saphē manva mbolo iisantu, phō makokyi iyekpana ietwa; savaka ḡayaka ḡa motuya o ḡoo pha mangulu, phō nde ḡabakyiti.»

Ionga, iluka na ikomola mozibo (Luka 11.9-13)

⁷ «Onga ḡamoephe, luka wamozwa, komola mozibo ḡamoēzibola. ⁸ Phō moto munsō okoongye ḡamophe, ookolukye kazwe na ookokomole mozibo ḡamozibole. ⁹ Nzaa onte ya ḡēē ookokyi iphe ḡwana we ibanga ḡo amoongyi ipa? ¹⁰ Naa nzōḡ ḡo amoongyi swe? ¹¹ Bo ḡēē ḡato ḡaḡe koeḡe iphe ḡana ḡa ḡēē mbolo iindaa, emba na Anḡo wa ḡēē oli o ikolo takokyi iephe mbolo iilekyi ḡolaa ḡoomongyi yango? ¹² Iso ikyizingye ḡēē obokye ḡaekyelele yango, na ḡēē oikyelele ḡēbi, kyeka iikyiloteya miḡeko ma Mose na nkanda ya ḡaimosi.»

Mozibo mookyikyī (Luka 13.23-24)

¹³ «Nyōlō o mozibo mookyikyī! Phō mozibo ḡwa inyōlō o mokyisi ḡwa ḡawee moli munene nā nzela ekyekyende omō teeli na nkamba. Yango mena ḡato ḡaikye ḡaēngye. ¹⁴ Kasi mozibo ḡwa inyōlō o mokyisi ḡwa ḡato ḡali na ḡomōḡ, moli mookyikyī, nā nzela ekyekyende omō eli na mpika. Yango mena ḡato ḡaēzwe teḡali ḡaikye.»

Baimosi ḡa ḡōḡe (Luka 6.43-44)

¹⁵ «Nde kokyeḡe na ḡaimosi ḡa ḡōḡe! Baye oka ḡēē ḡalati loḡho la mpate nzuka o motema nde mangōḡ. ¹⁶ Waabaēḡa na moḡesi ḡwa ḡē. Teḡaimbe mbuma ya vinyō mi nkaa naa mbuma ya fige mi ḡwete ḡwa milō. ¹⁷ ḡwete molaa moḡote mbuma ndaa, ḡwete moḡe moḡote mbuma mbe. ¹⁸ ḡwete moola temokokyi ibota mbuma iimbe naa ḡwete moḡe temokokyi ibota mbuma iindaa. ¹⁹ ḡwete munsō moote moḡote mbuma ndaa, ḡaamokpēḡe,

baamovaka o nwenya. ²⁰ Yango mena, wamoeba baimosi ba boole na mobesi nwa be.»

Biwole na Bikyela
(Luka 13.25-27)

²¹ «Teli baawo na nga obokye: “Nkolo, Nkolo”, baamunyo o Bokonzi pha ikolo, kasi nde baakyele mapho maazingye Tata oli o ikolo. ²² Mokolo nwa moya sambisa nga mokyisi, bato baikye ba mowo na nga bekye: “Nkolo, Nkolo, tobaka baimosi na nkombo ya we. Totokoloko malobo mabe na nkombo ya we; tokyelaka bilekyesako biikye na nkombo ya we.” ²³ Kasi nga namba wo na be ngakye: “Sieyefe, mana o boo pha nga be bato babe!”»

Mangambi mabale
(Luka 6.47-49)

²⁴ «Yango mena, moto munso ookyi mateya ma nga ambi na matosa, ali ndokolo moto wa malondo ootongyi ingambi se o ikolo sa mabanga. ²⁵ Mbula eno, maa matondi, ewele ekusi enyingyinye ingambi, tesiikiyi uwa pho basitonga o ikolo sa mabanga. ²⁶ Kasi moto munso okookye mateya ma nga taambe na matosa, ali ndokolo ebubusi ootongyi ingambi se o ikolo sa musenyge. ²⁷ Mbula eno, maa matondi, ewele ekusi enyingyinye sina ingambi, siuwo siso siso.»

Bokonzi pha Yesu
(Malako 1.22; Luka 4.32)

²⁸ Waunva Yesu mateya mamana, bato baso bakamwaka na moteyesi nwe. ²⁹ Pho taikaka baa kateya ya bateye ba mibeko, kasi kateya na bokonzi bosu.

8

Yesu abikye moto ooli na bolosi pha maba
(Malako 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Waaba Yesu kaute o ngomba, bato baikye baamba ya mofenga. ² Emba moto monomo oli na bolosi pha maba amba ya waali yo, aesi ya kusama o boo phe, amba wo ne yokye: «Nkolo, bo ozingyi okokyi iimbikya.» ³ Yesu amba ya elola eboko, amokumi, amba ya wo yokye: «Nazingyi, bika!» Nde mina wamo, maba me mamani. ⁴ Yesu amba ya wo ne yokye: «Oka na bolaa! Saika loimola moto, kasi kyende kyemiteya oka nganga ya Nwaphongo, oambya na ikabo bo wa wo Mose; pho ya iweninya oka bato baso obokye obikyi phele.»

Yesu abikye mosali nwa mokonzi nwa batuluku
(Luka 7.1-10; Yoane 4.43-54)

⁵ Waaba Yesu kanyolo o Kapalanauma, mokonzi nwa batuluku ba Loma amba yaa ooli yo, amba ya nyingonela ne bofo: ⁶ «Nkolo, moto wa etoma wa nga alangyi o ingambi, taakokye ikula tambula, ali na bolosi boikye.» ⁷ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nakyende, namokye mobikya.» ⁸ Mokonzi nwa batuluku amba mobuyisa yokye: «Nkolo, nga nali nza obokye onyolo o ingambi sa nga? Kasi wo nde lowo lonolo, moto wa etoma wa nga amobika. ⁹ Pho nga natosa bakonzi ba nga; nali na na batuluku baantosa. Bo na wo na monomo ngakye: “Kyende!” kakyende, bo na wo na oomoyoko ngakye: “Yaka!” kaye, na bo natomi moto wa etoma wa nga obokye: “Kyela bofo”, kakele.» ¹⁰ Waaoka Yesu baabona, ambakamwa amba ya wo na bato baabaka bamobengye yokye: «Nde phele na wo na

bèè, naino siweni moto wa ianola ndengye eye onte ya bato ba Isalayele. ¹¹ Na wo na bèè ngakye: Bato baikye bamouta biitokolo munyele na biikye waa munyele, bamoyanyolo o bokonzi pha ikolo, bamozaa o eselego elele yonoyo na Abalayama, na Izake na ná Yakobo. ¹² Kasi bato baabakyi bato ba Bokonzi pha ikolo, baabavaka o ifanda, o enzombi, omo bamobutwa ilela na itwa mino.» ¹³ Emba Yesu amba ya wo na mokonzi nwa batuluku yokye: «Butwa oka ya we, pho ya ianola sa we, Nwaphongo aephe iso imoongyi we.» Nde o sina imbele me, moto wa etoma wa mokonzi nwa batuluku abikaka.

Yesu abikye bato baikye baa malosi
(Malako 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ Yesu amba ya kyende o ingambi sa Petelo. Aesi ya kye zwa nyango wa ntwasi wa Petelo alangyi ali na mowewe. ¹⁵ Amba mokuma na eboko, mowewe moesi ya mana, amba ya inwa abuto imokyelela. ¹⁶ Waakoma nkankolo, bamba yelela Yesu bato baikye baa malobo mabe. Yesu amba phaphala na mango, amba mitokolo, amba na bikya bato baso baabaka na malosi. ¹⁷ Akyelaka maphoo maso babona pho ya ikokya maloba ma moimosi Isaya waa wo yo obokye: «Akpe bileme ba banga, anyanye na malosi ma banga.»*

Baazingye ibenga Yesu
(Luka 9.57-62)

¹⁸ Waawene Yesu bato baikye bamolungye, amba ya wo na baekosi bee yokye toakale o ngambo eyoko ya ebale. ¹⁹ Nde o sina imbele me, moteye monomo wa mibeko amba yaa oli Yesu amba ya wo ne yokye: «Moteye, namoebenga mboka eso eya mokyende we.» ²⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Manzumbu mali na bikakala, manyosi mali na moobo, kasi nga Nwana wa Moto sili na elele ya imilangya.» ²¹ Monomo na baekosi bee amba ya wo ne yokye: «Nkolo, inde naingyele taakye kunda tata.» ²² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Imbengye, le bawee na bawee bakundane.»

Yesu azibise Eweele na kanda
(Malako 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³ Bobele Yesu amba ya kpela o vato na baekosi bee baamba yakye ne molongo. ²⁴ Mbala yonoyo Eweele ekusi eesi yakyela o ebale, emba maa matati inyolo o vato. Kasi Yesu abaka na ebuu. ²⁵ Baekosi bamba ya susinya waali yo, baesi ya moumola bekye: «Nkolo olobikya, tomowaa!» ²⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bee koile iye? Iyanola sa bee sili sikyikyil!» Emba amba ya inwa, aesi ya phaphala na Eweele na maa nono waa ikala wango phio. ²⁷ Bee baso bakamwaka bekye: «Moto oyo ani baa nzaa obokye Eweele na kanda imotosa?»

Yesu abikye bato baa malobo mabe
(Malako 5.1-20; Luka 8.26-39)

²⁸ Waakoma Yesu o ngambo ya ebale, o mokyisi nwa Gadara, bato babale bautaka o malita, batokosi baesi ya vana ne. Bato me babaka na malobo mabe, babaka batombo na bokusi; yango mena bato tebakokaka ikula lekana mi nzela me. ²⁹ Bato me bamba butwa iyanwana bekye: «Iwana wa Nwaphongo, banga na we lowo'ye? Omba ya lotungyisa wawa naino imbele me sataa koka?» ³⁰ Nwana itakye na waali be, bokanda

* 8:17 8.17 Yisaya 53.4.

pha mangulu phabaka bokyemizaa. ³¹ Milimo miḃe mamba nyingonela na Yesu ḃoḃo: «Boozingyi ilowiinya, olotome tokye nyolo o mangulu mamana.» ³² Yesu amba ya wɔ na ḃɛɛ yokye: «Kyende kye nyolo mi me.» Milimo miḃe maamba tokolo oka ḃato ḃaabana, makyekye nyolo o mangulu. Mbala yɔnyɔ, mangulu maso maesi ya uta o ngomba, makye mivaka o ebale. ³³ ḃato ḃaabaka ḃabanza mana mangulu ḃaesi ya lota nɔɔ o lombo, ḃakye imola maphɔɔ maso maalekaa na ḃato ḃaabaka na malɔḃo maḃe. ³⁴ Emba ḃato ḃaso ḃa mokyisi me ḃamba tokolo phɔ ya ikye vana na Yesu; waamowene ḃe, ḃamba moonga obokye amane o mokyisi njwa ḃɛɛ.

9

Yesu abikye moto owa ɔtɔɔ makolo (Malako 2.1-12; Luka 5.17-26)

¹ Yesu amba kpela o vato, amba kula katisa ebale, aesi ya kyende o mokyisi nwe. ² ḃamba moyelela na moto mɔnɔmɔ owa ɔtɔɔ makolo alangyi o itɔko. Waawene Yesu ianola sa ḃe, amba ya wɔ na moto owa ɔtɔɔ makolo yokye: «Ijwana wa nga ititala! Masumu ma we malimbisami!» ³ Emba ḃateye ḃa miḃeko ḃaamba ya butwa iwɔɔ onte ya ḃɛɛ ḃekye: «Moto oyo katole Nwaphongo!» ⁴ Yesu aḃbaka maumunya ma ḃɛɛ amba ya wɔ na ḃɛɛ yokye: «Oli na maumunya maḃe o mandondo ma ḃɛɛ phɔ ya'ye?» ⁵ Eli pha iwɔ obokye: “Masumu ma we malimbisami”, nde iwɔ obokye: “Ijwa tambula?” ⁶ Kasi nazingyi oḃe obokye, Nwana wa Moto ali na bokonzi o munse mumu pha ilimbisa masumu.» Emba amba ya wɔ na moto owa ɔtɔɔ makolo yokye: «Ijwa, kpa itɔko sa we, butwa o ingambi!» ⁷ Moto me amba ya ijwa nɔɔ waabutwa yo o ingambi se. ⁸ Waawene ḃato ḃaḃona, bailaka na ḃoikye, ḃakumbelaka Nwaphongo phɔ aphe ḃato bokonzi ndengye mena.

Yesu abangyi Matiye (Malako 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹ Yesu aesi ya mana omɔ, waḃa yo kalekane o nzela, aesi ya wene moto mɔnɔmɔ nkombo ye Matiye azasi o elele ye ya etoma ekyekye ḃɛɛ phuta mputi. Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Imbengye!» Matiye amba ya teme amobengyi. ¹⁰ Waḃa Yesu kaze o ingambi sa Matiye, ḃaphutise ḃa mputi na ḃato ḃa masumu ḃoikye ḃabaka o mesa elele yɔnyɔ ne na ḃaekosi ḃe. ¹¹ Waawene ḃafalisayi ḃaḃona, ḃamba ya tuna ḃaekosi ḃa Yesu ḃekye: «Moteye wa ḃɛɛ kaze elele yɔnyɔ na ḃaphutise ḃa mputi na na ḃato ḃa masumu phɔ ya'ye?» ¹² Yesu abaokyi amba ya wɔ na ḃɛɛ yokye: «ḃato ḃali na nzoto ndaa teḃasengyesi na munganga, kasi esengyesi ne nde ḃaali na malosi. ¹³ Kyende kye ekola ntina ya maloba makomama o buku pha Nwaphongo obokye: “Nazingye motema njwa iokyela ḃato ngɔngɔ, kasi mambeka ma manyama phe.” Phɔ siikiya ya ḃanga ḃato ḃaala kasi naesi ya ḃanga nde ḃato ḃa masumu.»

Yesu kawɔ phɔ ya imiima ntoma (Malako 2.18-22; Luka 5.33-39)

¹⁴ ḃaekosi ḃa Yoane Mɔḃatise ḃamba yaa ooli Yesu, ḃaesi ya motuna ḃekye: «ḃanga na ḃafalisayi tomiime ntoma mbala na mbala. ḃaekosi ḃa we teḃaakyele ḃomɔ phɔ ya'ye?» ¹⁵ Yesu amba ya ḃabuyisa yokye: «Koumunya obokye ḃato ḃaabangyi ḃɛɛ o eseleko ya ḃolonga ḃakokyi

iba na ngongɔ bo molongyi ali na be? Teli bomɔ! Kasi imbele sonso waamumanya bee molongyi onte ya bee, emba bamba tata imiima ntoma.»

¹⁶ «Moto na monomɔ taapke etato ya etobu eenyakune phɔ aefambe na etobu eya boka, phɔ etato me ya mowawola etobu eya boka, iluu me samobutwa sinene. ¹⁷ Tebaateye maleku maa swaswa o mambongo maaboka; phɔ bobakyesi babona, mambongo mamoboya, maleku mamokyende o se. Kasi bateye maleku maa swaswa nde o mambongo maanyakune phɔ masɔ mabatelame na bolaa.»

Yesu abikye nwanwa wa nwanwasi ná nwanwasi owa bolosi pha malongo (Malako 5.21-43; Luka 8.40-56)

¹⁸ Waaba Yesu kabawole babona, mokonzi monomɔ nwa bayuda amba ya mokusamela aesi ya wo ne yokye: «Nwanwa wa nga wa nwanwasi awe nde inwanwa eye, kasi yaka, omotandele eboko, amobika.» ¹⁹ Yesu amba ya teme, aesi ya mobenga yo na baekosi bee.

²⁰ Nwanwasi monomɔ, abaka na bolosi pha itokolo malongo phaa koko mbula iko mbuka ibale, aesi o sima ya Yesu, aesi ya kuma nsongye ya etobu Ye. ²¹ Phɔ amiwolekye yokye: «Bo nakye kuma nono nsongye ya etobu Ye, namobika.» ²² Yesu amba ya miekola, aesi ya mowene, amba ya wo ne yokye: «Ititala, nwanwa wa nga! Iyanola sa we siebikye.» Nde mina wamo nwanwasi me abikyi.

²³ Yesu amba ya koma o ingambi sa mokonzi me. Waawene yo batubi batufe meembo phɔ ya iluka ikye kunda ebembe, na bato baikye bambe kula lela na bokusi. ²⁴ Yesu amba ya wo yokye: «Tokolo, phɔ nwanwa taikyi waa, kasi alasi nde ebuu.» Kasi bamba tata imoekye. ²⁵ Waatokolo bee bato baso o nze, Yesu amba ya nyolo o ingambi saabaka mowee, amba mophila o eboko nono wa inwa yo. ²⁶ Simo me ya tambulaka mboka eso o mokyisi me.

Yesu abikye bato babale baapholo miyo

²⁷ Imbele saa mana Yesu omɔ, waaba yo kalekane o nzela, bato babale baapholo miyo baesi ya mobenga, bakye mi anwana bekye: «Nkoko wa Davidi, olookye ngongɔ!» ²⁸ Waakoma Yesu o ingambi, bato baapholo miyo baabana bamba yaa wali yo. Yesu amba batuna yokye: «Oli na ianola obokye nakokyi ikyela bomɔ?» Bamba anola bekye: «Ee, Nkolo.» ²⁹ Emba Yesu aesi ya bakuma o miyo amba ya wo yokye: «Waekyelamele boanosi bee!» ³⁰ Miyo ma bee mabuto iwene, Yesu amba ya bkatela na bokusi yokye: «Oka na bolaa, moto monomɔ saika efa lowo lolo.» ³¹ Kasi bee bakyeke butwa iimola nde ngambo ya Yesu mboka eso.

Yesu abikye moto owa mbubu (Luka 11.14-15)

³² Waaluka bee ikyende, bamba yelega Yesu moto monomɔ owa mbubu phɔ abaka na bolobo bofe. ³³ Waatokolo Yesu bolobo bofe me, moto owa mbubu abuto iwo. Bato baso bakanwaka bamba wo bekye: «Naino toloweni lowo la ndengye eye o Isalayele!» ³⁴ Kasi Bafalisayi bamba wo bekye: «Eli mokonzi nwa malobo mabe moto okomophe bokonzi pha itokolo malobo mabe.»

Yesu aokyi bato ngongɔ (Malako 6.6b, 34; Luka 10.2)

³⁵ Yesu atambulaka o nkyisi iso inene na iinkyiki; abaka kateya o mangambi ma makyita, Simo Elaa ya bokonzi na ibikya bato ba malosi ndengye na ndengye na ná bileme ba be. ³⁶ Aokaka ngongɔ iikye o

ndondo ye pho ya boikye pha bato bawenekye yo, pho baphebekye, baengyebanaka ndokolo mampate mazangyi mobanze. ³⁷ Emba amba ya wo na baekosi bée yokye: «Mbuma ili nzikye o inzabi, kasi bato ba iinoko tebali baikye. ³⁸ Onga na nkolo wa inzambi atome bato ba etoma baikye pho bamunokyele mbuma.»

10

Batoma iko mbuka babale

(Malako 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Yesu amba ya banga baekosi bée iko mbuka babale, amba baphe mwiya nwa itokolo malobō mabe na ibikya malosi ndengye na ndengye. ² Kyeka mankombo ma bana batoma iko mbuka babale: Owa boo Simo okobangye bée Petelo na nswana nyango Andele; Zake na nswana nyango Yoane, bana ba Zebede; ³ Filipe na Batelemi; Toma na Matiye mophutise wa mputi; Zake nswana wa Alafe, na Taade; ⁴ Simo owa ingomba sa baatembele mokyisi nwa be, na Yudasi Mosikaliota owa ungyaka Yesu.

Etoma ya batoma iko mbuka babale

(Malako 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Yesu amba ya toma batoma iko mbuka babale baabana; amba ya baphe mitindo mimi: «Sakyende o nkyisi ya babutu; sanyolo o mokyisi monomo nwa Samaliya. ⁶ Kasi kyende nde oka bato ba Isalayele pho babutwa ndokolo mampate mabungyi. ⁷ Waamoba bée o nzela, kyemiimola obokye: “Bokonzi pha ikolo bokomi phenephe.” ⁸ Bikyia bato ba malosi, akola bawe, bikya bato ba maba, tokolo malobō mabe. Ozwee pha, ambya pha. ⁹ Saphila wolo, na phalanga o makufa ma bée. ¹⁰ Saphila ikufa pho ya imbanga, na basimisi babale, saphila na mapapa, na motuu. Pho, moto wa etoma abongyi na mbano. ¹¹ Bo okomi o mokyisi monomo munene naa mokyiky, luka moto owa ndondo elaa, zala oka ye tee nono mokolo nwa mumana bée o mokyisi me. ¹² Bo onyosi o ingambi sonoso, wo obokye: “Bose bofe na bée.” ¹³ Bo bato ba ingambi me baeyambi, bose pha bée pha moba na be; “Ka bo tebaeyambi, bose pha bée pha moebutolela. ¹⁴ Bo o ingambi sonoso naa omokyisi monomo, bale ieyamba na ieyoka, lekana ombe lasa mobulubutu nwa makolo ma bée. ¹⁵ Nde phele na wo bée ngakye: Mokolo nwa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya mokyisi mamuna yamoleka eya Sodomo na Gomola.”»

Minyoko maa moyaa

(Malako 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ «Okyemela! Naetome ndokolo mampate onte ya mangoo. Yango mena obe na bokyengyi ndokolo manzo, na bonyile ndokolo mankoto-nwenya. ¹⁷ Kyeba, pho bato bamoosongyela oka bazuzi, bamoebinda phimbo o mangambi ma makyita. ¹⁸ Pho ya nga, ba mokye na bée o boo pha bato baatebaebe Nwaphongo baeyokye. ¹⁹ Waa mokye bée o boo pha bazuzi, bée saila pho ya maphoo masengyesi bée iwo, maphoo maamowo bée, wamazwa nde imbele me. ²⁰ Maphoo me ete maaute na bée, kasi Bolobō pha Ango wa bée pha mowo onte ya bée. ²¹ Onte ya ibota, bana bamoungya bana nyango na bée obokye bababome. Ba angu bamoungya bana ba be, bana bamoekpenela baboti ba bée pho bababome. ²² Bato baso bamoyina pho ya nga. Kasi owa moitala tee nono o suka amobika. ²³ Waamoenyokolo bée o mokyisi monomo, lota o mokyisi mooyoko. Nde

phele na wo na b̄e ngakye: Ootoota unva itambula o nkyisi iso ya Isalayele mena Nwana wa Moto sa boyakakye. ²⁴ Moekosi taalekye moteye we, moto owa etoma taalekye mokonzi nwe. ²⁵ Wa b̄ongyi nde obokye moekosi abutwe booli moteye nwe, na moto wa etoma booli mokonzi nwe. Bo babangye mokonzi nwa ibota Belezebula, ka baná baamba babanga ba nza?»

Moto ookokyi b̄e iila
(Malako 8.38; Luka 9.26; 12.2-7)

²⁶ «Yango mena saila moto. Mokolo m̄on̄om̄o moli, mowaa maphoo maso maabombama mamotokolo o nze, maphoo maazite b̄e mamobana. ²⁷ Ikyiewole nga o enzombi, okule iwoo waa moo, ka ikyikolo b̄e na b̄e o itoo, o iwoo o ikolo sa motondo. ²⁸ Saila baabome nzoto kasi te bakokyi iboma molimo, ila nde Nwaphongo ookokyi iboma na nzoto na molimo o lifelo. ²⁹ Tebaungya manyosi mafale maakyikyina na motuya mokyikyina? Kasi yonoyon na mango teeka o se sa obokye Jnḡo wa b̄e, Nwaphongo saeba. ³⁰ Pho ya b̄e, eli nde bom̄o, na suwe ya b̄e ango wa b̄e Nwaphongo kaiyebe na motuya. ³¹ Yango mena b̄e saila, pho oli na ntina koleka manyosi maikye maakyikyina.»

Ianola ndee ile Yesu
(Luka 12.8-9)

³² «Moto okonzanole o miyo ma bato, na nga naamoanola o boo pha Tata ooli o ikolo. ³³ Ka moto owamunzangana o boo pha bato, na nga naamoangana o boo pha Tata ooli o ikolo.»

Bose phe, kasi ebasi
(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Saumunya obokye naesi yaambya b̄ose o mokyisi. Siikyi yaambya b̄ose, kasi ebasi. ³⁵ Naesi pho ya iyakabola nwana wa lele na ango, nwana wa nwanwasi na nyango, nwanwasi wa nwana na nyamolo nye. ³⁶ Nde phele, banguna ba moto ya mobaa nde bato ba ibota se.»

³⁷ «Moto ookozingye nyango naa ango indeka nga, takokyi ibaa moto wa nga. Moto ookozingye nwana we wa lele naa wa nwanwasi indeka nga, takokyi ibaa moto wa nga. ³⁸ Moto ootonyanya ekulusu ye pho ya imbenga, takokyi ibaa moto wa nga. ³⁹ Moto ookozingye ibanza bomoo phe aabobungya, kasi ookobobungya pho ya nga amokula bozwa.»

Moto oeyambi anzambi
(Malako 9.41)

⁴⁰ «Moto oeyambi, anzambi nga; ka moto oonzambi, ayambi yo owantoma. ⁴¹ Moto owamoyamba moimosi wa Nwaphongo pho ali moimosi, amozwa iphuti siiphe Nwaphongo moimosi. Ka moto owamoyamba moto owa ndondo elaa pho ali moto wa ndondo elaa, amozwa iphuti siiphe Nwaphongo moto wa ndondo elaa. ⁴² Nde phele na wo na b̄e ngakye: Moto owa mophee nono kopho ya maa ma mpiyo na m̄on̄om̄o wa baakyikyina onte ya baekosi banga, pho ali moekosi wa nga, amozwa iphuti se.»

11

Batima ba Yoane Mobatise
(Luka 7.18-35)

¹ Waaunva Yesu iphe baekosi bée iko mbuka babale mibeko maamina, amba ya mana omō phō ya ikyemiimola na ikyemiteya o nkyisi yaa mambale. ² Yoane Mobatise abaka o boloko. Amba ya oka sango ya bitoma bikyele Klisto, emba amba ya toma baekosi bée baayoko, ³ phō bakyetuna Yesu obokye: «Eli we Masiya osengyesi iya ndee toziya mosuu?» ⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Kyende kye imola Yoane mapho maso maokyi bée na maaweni bée. ⁵ Bato baapholo miyo babuto iwene, baa ototo makolo babuto itambula, bato ba maba babikyi, baa loko babuto ioka, baawa baako, baa ngongo baokyi Simo Elaa. ⁶ Nkyisa ili na moto owa moba sa lee ianola se oka nga!»

Yesu kawo pho ya Yoane Mobatise

⁷ Waabutwa baekosi ba Yoane, Yesu aesi ya tata ituna bato pho ya Yoane yokye: «O bokye, okyekyi kyeka ye? Mumbunye monyingane na eweele? Phe? ⁸ Ka okyekyi kyeka ye? Moto alati bitobu bilaa? Ka balate bitobu bilaa bazale o mangambi ma bakonzi. ⁹ Ka okyekyi kyeka nde iye? Moimosi wa Nwaphongo? Ee, nde phele na wo na bée, alekyi na moimosi wa Nwaphongo. ¹⁰ Pho Yoane ali owa wo bée o buku pha Nwaphongo bofo: «Namotoma tima ya nga o boo pha we pho ya iebongyisela nzela.» ¹¹ Nde phele na wo na bée ngakye: Onte ya bato baso baabotama na njwanwasi, oolekyi Yoane Mobatise na ngambo talii. Kasi oolekyi bokyikyi o Bokonzi pha ikolo, yo mona alekyi Yoane na ngambo. ¹² Tata imbele saaba Yoane kateya tee noko lolo eye, bali nde injwana na bokonzi pha ikolo; banguna balukye ifobololo. ¹³ Baimosi ba Nwaphongo baso, ebe na mibeko ma Mose, baimolaka mapho mamana tee noko o imbele sa Yoane. ¹⁴ Ka bokolukye imoanola, Yoane ali Eliya owa imolaka bée iya se. ¹⁵ Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

¹⁶ «Namoulinya bato ba lolo na nza? Baulane na bana baakyikyi baazasi o munsongo bambe wo na bebi na bée bekye: ¹⁷ «Toulesi iphengo, toikyi bina! Totubi meembo ma elesi, kasi toikyi lela!» ¹⁸ Pho Yoane aya, waaba yo saza, sanywa, bekye: «Ali na bolobo bofo!» ¹⁹ Kasi Nwana wa Moto aesi, kaze, kanywe, bekye: «Kyeka moto oyo kaumunya nde izaa na inywa vinyo, ekamba ya baphutise bamputi na bato ba masumu!» Kasi zebi siwenene phele na bitoma ba sango.»

Nkyisi iinene ilee ianola Yesu (Luka 10.13-15)

²⁰ Emba Yesu amba butwa ioya nkyisi iinene yaakyelelaka yo bilekyesako biikye, pho bato ba nkyisi me tebaika bongola ntema ya be. Amba wo yokye: ²¹ «Ngongo ya we mokyisi nwa Korazine! Ngongo ya we mokyisi nwa Betesaida! Pho bilekyesako biakyelamaka oka bée bo biakyelamaka nde o Tula na Sidona, kalakala bato ba bée nde baunva lebe, nde baunva misweya mbutu, nde baunva bongola ntema ya be. ²² Yango mena nawo na bée ngakye: Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya bée ya moleka eyaaka Tula na Sidona. ²³ Na we Kapalanauma, koununya obokye wa mobaa noko o ikolo? Phe. Wamouta noko o mokyisi nwa bawe! Pho bo bilekyesako biakyelamaka oka ya we bo biakyelamaka o Sodomo, mokyisi me nde motaabaa noko lolo eye. ²⁴ Yango mena nawo na we ngakye: Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya we yamoleka eya Sodomo.»

*Yaka oka nga, wamoema
(Luka 10.21-22)*

²⁵ Imbele saasina Yesu amba ya wo yokye: «Ee Tata, Nkolo wa ikolo na munse, naephe melesi pho oziti mapho mama na bato ba malondo na na bato baekola, kasi omaimosi bato baatebali na ntina. ²⁶ Phele, Tata, wazingaka obokye wakyelame nde bomo. ²⁷ Tata aphe mapho maso o maboko ma nga. Moto monomo taaebe Nwana bo teebe Tata, na moto monomo taaebe Tata bo teebe Nwana, na bawaa baazinga Nwana ibateya Tata.»

Phila na nga mokaka

²⁸ «Yaka oka nga be baso baaphembi na iphila ephesi ezito na moeyeminya. ²⁹ Phila na nga mokaka, yaka ya zwe zebi oka nga, pho nali moto wa ngongo na wa bonyile; waamba ya zwa na boemakye. ³⁰ Mokaka moetomisa nga iphila njwa lawa, na ephesi ya nga teeli ezito.»

12

*Yesu ali Nkolo wa sabata
(Malako 2.23-28; Luka 6.1-5)*

¹ Imbele me, Yesu na baekosi be babaka balekane o manzabi ma ble, yabaka mokolo monomo njwa sabata. Baekosi be bawaka na nzala; baesi ya butwa ikyeminoko bikpoto ba ble bambe zaa ina mbuma. ² Waawene Bafalisayi babona, bamba ya wo na Yesu bekye: «Kyeka baekosi ba we bakyele ikyikatele mobeko njwa banga ikyela mokolo njwa sabata!» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toikatanga yaakyelaka Davidi na bebi ne wawaka be na nzala? ⁴ Anyoko o Ingambi sa Nwaphongo yo na bebi ne, bamba zaa mapa maaphekya be Nwaphongo. Tebakokaka na imaza; pho mobeko njwa banga mowo obokye kyemaze nde banganga ba Nwaphongo. ⁵ Naino totangyi o Mibeko ma Mose, wakomama obokye banganga ba Nwaphongo o Tempelo tebaakumole sabata, kasi nabo babona tebali na lowo? ⁶ Nawo na be ngakye: Mapho maawene be wawa malekyi Tempelo. ⁷ Bo oebakyi ntina ya malo ba maakoma be o buku pha Nwaphongo maawo obokye: “Nazingye motema njwa iokyela bato ngongo, kasi mambeka ma manyama phe”, nde tobaoye. ⁸ Pho Nwana wa Moto ali Nkolo wa sabata.»

*Yesu abikye moto owa nyiba eboko
(Malako 3.1-6; Luka 6.6-11)*

⁹ Yesu amba ya mana o elele me, aesi yakyende o ingambi sa makyita. ¹⁰ Moto monomo owa nyiba eboko abaka omo. Bafalisayi balukaka nzela ya imophunda, yango mena bamba ya motuna bekye: «Mobeko njwa banga moanole ibikya moto mokolo njwa sabata?» ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo monomo onte ya be ali na mpate yonyo; bo embikye kaa o ibela siizindo mokolo njwa sabata, etaakye eyabola? ¹² Moto alekyi mpate! Kyelukye iwo obokye, mobeko njwa banga moanole ikyela moto bolaa mokolo njwa sabata.» ¹³ Emba Yesu amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Elola eboko ya we.» Amba ya eyelola nono waabutwa yango elaa ndokolo eeyoko. ¹⁴ Bafalisayi bamba ya tokolo o ingambi sa makyita, bamba ya kye angana pho ya iwangya njwango njwa iboma Yesu.

Yesu ali moto wa etoma owa lo Nwaphongo

¹⁵ Waaoka Yesu maphoo maamana, aesi ya mana o elele me, bato baikye bamba ya mobenga. Amba bikya bato ba malosi baso. ¹⁶ Kasi amba ya bakatela na bokusi obokye bée saimola bato elele eli yo. ¹⁷ Wakyelama baƙona pho ya ikokya maloba ma moimosi Isaya maa wo yo bobo:

¹⁸ «[N]waphongo yokye:

Kyeka moto wa etoma wa nga owa olo nga.

Na mazingye,

nali na nkyisa pho ye.

Bolobɔ pha nga pha moba ne,

pho aimole nkyisi iso maphoo maazingye nga.

¹⁹ Eta okye booka na moto,

eta tombe ηwesi,

ete baamookye kakyemiwo o munsongo.

²⁰ Eta tene munkata ηwaumbama;

eta zimya tala ekyelukye izima.

Amokyela baƙona

tee nɔno wa molonga maphoo maso na bosembo.

²¹ Amoba molemo ηwa nkyisi iso.»

Yesu katokolo malobɔ mabe

(Malako 3.22-30; Luka 11.14-23)

²² Bamba yeleva Yesu moto monomo abaka na bolobɔ bofe, apholo miyo, ambi kula ba na mbubu. Yesu amba ya mobikya, emba moto me amba butwa iwo na iwene. ²³ Bato baso bakamwaka baamba tunana bēkye: «Eye teli nkoko wa Davidi?» ²⁴ Waaoka Bafalisayi bawo baƙona, bamba wo bēkye: «Moto mona katokolo malobɔ mabe pho mokonzi ηwa bēe Belezɛbula amophe bokonzi me!»

²⁵ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya wo na bēe yokye: «Bo bato ba bokonzi bɔnɔbɔ bakabwa onte ya be, bokonzi pha bēe pha mowaa. Bo bato ba mokyisi monomo naa ba ifota sonoso bakabwa, mokyisi naa ifota me itesiikule ba. ²⁶ Ka bo Molembe awiinye moto we, kaoto nde bokonzi phe mampenza, emba bokonzi phe phaamba koko ndengye'ye?

²⁷ Bēe kowo obokye Belezɛbula moto owampe mwiya ηwa itokolo malobɔ mabe. Ka bo eli phele, owaamba phe bato ba bēe mwiya ηwa itokolo malobɔ mabe nza? Bato ba bēe mampenza ba enyete! ²⁸ Bo natokolo malobɔ mabe na Bolobɔ pha Nwaphongo, kyelukye iwo obokye Bokonzi pha Nwaphongo bokomi nɔno oka bēe.»

²⁹ «Moto takokyi inyolo o ingambi sa moto mokusi pho ya ifobololo mbolo ye, bo naino tamokangyi maphanga; kasi bo amokangyi maphanga, akokyi imobololo mbolo iso ya ingambi.

³⁰ Moto ootoli na nga mbale, kanzine. Yo ootonsungye na ifokya bato, ka banyangole. ³¹ Yango mena na wo na bēe ngakye: Bato baso baakyele masumu na baatiyole Nwaphongo, baabalimbisa. Kasi moto owamowamba Bolobɔ Bosanto ete baamolimbisa. ³² Owa mowole Nwana wa Moto lowo lofe, baamolimbisa, ka nde yo owa mowole Bolobɔ Bosanto na bofe, ete baamolimbisa, ebe o mokyisi mumu, ebe na o mokyisi ηwaa moyaa.»

Nwete na mbuma ya ηwango

(Matiye 7.16-17; Luka 6.44-45)

³³ «Bo ophikiyi ηwete moola, wa mozwa mbuma iindaa; bo ophikiyi ηwete mobe, wa mozwa nde mbuma iimbe. Pho baefe ηwete nde na

mbuma ya njwango. ³⁴ Bêe manzoo! Oli bato baabe, waamba wo maphoo malaa ndengye'ye? Pho munoko katokolo nde maphoo maute o ndondo. ³⁵ Moto molaa katokolo maphoo malaa maute o ndondo ye, moto mofe katokolo maphoo mafe maute o ndondo ye me. ³⁶ Na wo na bêe ngakye: Mokolo njwa mosambisa Nwaphongo bato, moto na moto amosamba na maphoo maso maapha maatokolo o munoko nwe. ³⁷ Pho bamoelongya nde na bowokye pha we naa bamoenyete nde na bowokye pha we.»

Bafalisayi baongye elekyesako

(Matije 16.1-4; Malako 8.11-12; Luka 11.16, 29-32)

³⁸ Emba bateye ba mibeko baayoko na Bafalisayi bamba ya wo na Yesu bekye: «Moteye, tozingye obokye olokyelele elekyesako.» ³⁹ Yesu amba ya babuyisa bobo: «Nwaphongo amoteya nde elekyesako yonoyo eyaka moimosi Yona. ⁴⁰ Pho bo wakyelaka Yona nkolo iyato o ibuu sa swe eenene, nde bomo Nwana wa Moto amokyela nkolo iyato o se ya manyete. ⁴¹ Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, bato ba Niniwe bamoya ephunda bêe bato baa lol, pho bêe babongolaka ntema ya bêe waoka bêe yaawoko Yona. Kasi ooli wawa alekyi Yona. ⁴² Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, mokonzi njwa njwanwasi wa mokyisi njwa Saba amoya ephunda pho yo autaka itakye pho ya iya oka maphoo ma zebi sa Salomo. Kasi ooli wawa, alekyi Salomo!»

Waakule ya butwa bolobo bobo

(Luka 11.24-26)

⁴³ «Bo bolobo bobo botokosi onte ya moto, bokye miengyebana o bokye pho ya iluka elele ya ifaa. Bo te bozwe elele, ⁴⁴ bomiwole obokye: “Nakule butolela moto owa baka nga pho yo ali ndokolo ingambi sa nga.” Kasi waa ya butwa phaango, boyazwa ingambi me pha, basi bongye na bolaa. ⁴⁵ Emba boombe kye kpa mbengo ya malobo masuu sambo maabolekye na bobo; mango maso maambe yaa molongo iya zala o nzoto ya moto mona. Emba moto mona kambe otoko ileka bowabaka yo phanza. Ya moba nde bomo pho ya bêe bato baabe baalolo.»

Saakolo ibota sa Yesu

(Malako 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ Waaba Yesu kataa wo na bato, nyango na bana nyango baamba ya. Baesi ya teme o nze, balukaka iwono ne. ⁴⁷ Moto monomo amba ya wo na Yesu yokye: «Kyeka, nyongo na banaa nyongo bali o nze, balukye iwono na we.» ⁴⁸ Yesu amba ya buyisa moto me yokye: «Mama nza? Banaa mama banza?» ⁴⁹ Amba teya na eboko bili baekosi bêe yokye: «Kyeka mama na banaa mama bêe baba. ⁵⁰ Pho moto okokyele maphoo maazingye Tata owa ikolo ali njwana mama, nkanasa ya nga na mama.»

13

Ete ya mophiki

(Malako 4.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Mokolo mamuna, Yesu amba ya tokolo o ingambi, aesi ya kye zala o mokukulu njwa ebale pho ya iteya. ² Bato baikye bamba ya angana wali yo, yango mena Yesu amba ya baa o vato, akye zala. Bato baso batmekye o mokukulu. ³ Yesu amba ya baimola maphoo maikye na bite. Awoko yokye: «Moto monomo akyekye phika ndemo o inzambi se. ⁴ Wa ba yo kakyeminyaka ndemo, ndemo iiyoko ikaa o nzela, manyosi

maesi ya ikomola. ⁵ Ndemo iiyɔko ikye kaa o elele ya mabanga, wamo manyete maikye phe, yango mena ndemo itokosi sakoko. ⁶ Waangala moo, inyiti pho nkanga te ya ikaka nyosa. ⁷ Ndemo iiyɔko ikye kaa o nkata yaa milo, nkata me ikosi, ikyetitise ndemo iindaa. ⁸ Kasi ndemo iiyɔko ikaa o manyete malaa, iboti, ina mbuma munkama, iiyɔko mbuma makoo motofa, iiyɔko mbuma makoo maato.» ⁹ Yesu amba kula bakya yokye: «Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

*Pho ya'ye Yesu kawo na bite
(Malako 4.10-12; Luka 8.9-10)*

¹⁰ Emba baekosi bamba ya susinya phenephe na Yesu, bamba ya motuna bekye: «Pho ya'ye kolowole na bite?» ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bee okoyi eba sekyele ya Bokonzi pha Ikolo, kasi bee tefakoyi ieyeba. ¹² Pho moto ooli na mbolo nzikye, bamokula mobakysisela, kasi ooli phaa, baamobololo na nwana ndambo oobakyi ne. ¹³ Yango mena nakpe bite pho ya ifawole, pho na bo bakyeke tefawene, na bo balaa mato, tefakye, tebaa sosolo, tebaambe na eba. ¹⁴ Na babona maloba ma moimosi Isaya makokyisame waa wo yo obokye: "Na bo ookyi ndengye'ye, otoebe, na bo olembetesi ndenye'ye, otoowene. ¹⁵ Pho bato baba bali na ntema nkusi, bamiundi matoo, bazibi miyo pho bee sawene, bee saoka, bee saeba. Bo sa babona phe, nde babongolaka ntema ya bee pho nababikya, kye wo Nwaphongo."»

¹⁶ «Ka bee, ba na nkyisa pho miyo ma bee mawene, matoo ma bee maokye! ¹⁷ Nde phele na wo na bee ngakye: Baimosi baikye na bato ba bosembo baikye babaka na phowa ya ioka na ya iwene maphoo mawene bee mama, kasi tebaika mawene, babaka na phowa ya ioka maphoo maokye bee mama, kasi tebaika maoka.»

*Yesu alimbosi ete ya mophikiyi
(Malako 4.13-20; Luka 8.11-15)*

¹⁸ «Okymela ntina ya ete ya mophikiyi. ¹⁹ Bato baakye simo ya Bokonzi pha ikolo kasi tebaikiyi esosolo, bali ndokolo ndemo ikaa o nzela, Munguna aesi ya imanya o mandondo ma be. ²⁰ Bato baayoko bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maangana na mabanga, baokye iloba sa Nwaphongo, basianole na nkyisa izele. ²¹ Kasi iloba me tesii tokolo nkanga o mandondo ma be, basikyelele nde nwana bokyi bofo; emba wambe yaa mampasi na minyoko pho ya iloba sa Nwaphongo, bale ianola sa bee izele. ²² Bato baayoko bali ndokolo ndemo ikaa onte ya nkata yaa milo, baokye iloba sa Nwaphongo, kasi pho ya phowa ya mokyisi na phowa ya ezwele ekye kosa bato, iloba me sotonoo, emba tesii bote na ekpele. ²³ Bato bayoko bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maalaa, baokye iloba sa Nwaphongo, basisosolo, emba baambe fota mbuma: Bana munkama, baayoko makoo motofa, baayoko makoo maato.»

Ete ya munkata moobe

²⁴ Yesu amba kula ya bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na moto monomo owa aphikaka mumboto molaa o inzabi se. ²⁵ Mokolo monomo, waa mokolo, waaba bato baso na ebuu, munguna nwa moto monoo aesi ya kyende phika munkata moobe o nte ya ble nono

wakyeende yo. ²⁶ Waatokolo nkona, ble ekyesi ndomba, munkata moobe motokosi na njwango me. ²⁷ Baombo baesi yakye wao na mokolo inzambi bekye: "Nkolo, ka waphikaka mumboto moola o inzabi sa we, ka munkata moobe mouti bi?" ²⁸ Amba ya babuyisa yokye: "Eli munguna njwa nga moto okyesi baabona." Emba baombo baamba ya motuna bekye: "Ozingyi obokye tokye manya munkata moobe?" ²⁹ Amba babuyisa yokye: "Phe, pho waamumanya be munkata moobe nde obisi na ble. ³⁰ Oile kyikole yango iso, waainoko, imbele me, na mowao na banokyi ngakye: Taabila munkata moobe phanza, omokangye mbombo mbombo pho ya imotumba, sima ombe angyisa ble oenyosa o bompemde pha nga."»

Ete ya mumbuma njwa mutarde
(Malako 4.30-32; Luka 13.18-19)

³¹ Yesu ambakula bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na mumbuma njwa mutarde njwaaphika moto monomo o inzabi se. ³² Eli mumbuma moolekyi bokyikyite onte ya mbuma iso, kasi bo motokosi, molekye ndemo iso iilii onte ya inzabi na phanda. Mobutwe njwete na bitakyi, manyosi maya tonga moobo omo.»

Ete ya muno mapoule mapa
(Luka 13.20-21)

³³ Yesu amba kula ya bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na muno njwa mapa moangyinya njwanwasi na faline iikye, nono waanyangwe njwango oena faline eso.»

Pho ya'ye Yesu abaka kawo na bite
(Malako 4.33-34)

³⁴ Yesu awole bato maphoo maso maamana na bite, abaka kabawole nde na bite. ³⁵ Akyelaka babona pho ya ikokya maphoo maawoko moimosi obokye: «Na mowao nde na bite. Namoiomola maphoo maabombama uta o etatele ya mokyisi.»

Yesu alimbosi ete ya munkata moobe

³⁶ Emba Yesu amba ya mana wali bato, amba ya butwa o ingambi. Baekosi be bamba yakye wali yo, bamba ya motuna bekye: «Ololimbolele ete ya munkata moobe o inzambi.» ³⁷ Yesu amba ya babuyisa bofo: «Moto ookophikye mumboto moola, eli Nwana wa Moto, ³⁸ inzambi eli mokyisi, mumboto moola eli baanole Bokonzi pha ikolo, munkata moobe eli bato baanole Munguna. ³⁹ Munguna okophikye munkata moobe, eli zabulu, mbuma ya inoko eli suka ya mokyisi, banokyi eli banze. ⁴⁰ Bookomanya be munkata moobe pho ya imovaka o njwenya, yamoba nde bomo o suka ya mokyisi. ⁴¹ Nwana wa Moto amotoma banze be, bamumanya o bokonzi phe bato baso baoto ianola sa bebi, na bato baakyele bofe, ⁴² baabavaka o itumbu sa njwenya, omo nde malelo na itwa mino. ⁴³ Kasi bato baa bosembo bamungyengye ndokolo moo o bokonzi pha Ango wa be. Oli na matoo ma ioka, aokye!»

Ete ya ezwele eya bombama

⁴⁴ «Bokonzi pha ikolo pha ulana na ezwele eya kundama o inzabi. Moto monomo akye ekundola ambikula ebomba. Na nkyisa iso, akye ungya mbolo ye iso pho aombe sina inzabi.»

Ete ya bayaka

⁴⁵ «Bokonzi pha ikolo pha ulana na muungye wa mbolo ookolukye bayaka baala. ⁴⁶ Bo azwe yonoyo eya motuya mwikye, amokye ungya mbolo iso iili ne pho akye omba bayaka me.»

Ete ya bondendi

⁴⁷ «Bokonzi pha ikolo pha kula ulana na bondendi bovakiy bεε o ebale, booakye swe ndengye na ndengye. ⁴⁸ Botondi na swe, baosi bafofendi o mokukulu, emba bambe zala pho ya iclo swe, iindaa baikyele o bikokolo, iimbe baivakye. ⁴⁹ Ya mofa nde bomo o suka ya mokyisi, banze bamoya kabola bato baabe na bato baala. ⁵⁰ Pho ya ivaka bato baabe o itumbu sa njwenya, omoo nyaa malelo na itwa mino.»

Bizwele biikasi na biinyakune

⁵¹ Yesu amba ya batuna yokye: «Bεε ookyi maphoo maso mama na bolaa?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Eε, tookyi.» ⁵² Emba amba ya wo na bεε yokye: «Yango mena, moteye wa mibeko munsu ookoekole maphoo ma Bokonzi pha ikolo kaulane na moto wa ezwele ookotokolo na mbolo iinkasi na mbolo iinyakune.»

Bato ba Nazarete bale ianola Yesu (Malako 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ Waaunva Yesu ikpa bite babina, amba ya mana omoo, ⁵⁴ amba ya kyende o mokyisi njwaakolaka yo. Aesi ya butwa iteya o Ingambi sa makyita. Emba bato baso baabaka wamo bakamwaka na boikye. Bawoko bekye: «Azwe zebi sisi bi? Kakyele bilekyesako bibi ndengye'ye? ⁵⁵ Teli yo njwana wa mowasi njwa mafaya? Nyango teli Maliya? Banaa nyango teli Zake, Zozefu, Simo na Yuda? ⁵⁶ Mankanasa me maso temali na banga wawa? Bona bokonzi bobo abozwe bii?» ⁵⁷ Yango mena tebaikaka moanolela. Emba Yesu amba ya wo na bεε yokye: «Moimosi wa Nwaphongo kazwe ngambo o nkyisi iso manya nde o mokyisi nwe na o ibota se.» ⁵⁸ Yesu amba ya kyela omoo nde banaa bilekyesako ndambo pho bεε tebaikaka moanola.

14

Iwaa sa Yoane Mobatise

¹ Imbele saasina, Elode, mokonzi njwa Galileya, aesi ya oka bawo pho ya Yesu. ² Amba ya wo na bato baetoma bεε yokye: «Eli Yoane Mobatise, akundo! Yango mena azwe mwiya njwa ikyela bilekyesako bobo.» ³ Pho phanza, Elode atomaka baakya Yoane, bamokangye maphanga, bamovakye o boloko. Yabaka pho ya lowoo la Elodiya, njwasi wa njwana nyango Filipe. ⁴ Pho Yoane awoko na Elode yokye: «Mibeko ma banga mikatele obokye tokokyi ibuya Elodiya njwasi wa we!» ⁵ Yango mena Elode alukaka iboma Yoane, kasi abaka kalote Bayuda, pho bato baso bakpaka Yoane ndokolo moimosi. ⁶ Nzuka mokolo njwaakyelaka Elode eseleko ya iyumunya mokolo njwaabotamaka yo, njwana wa Elodiya wa njwanjwasi amba ya bina o boo pha bato baabangaka yo. Asepelisaka Elode na boikye. ⁷ Yango mena Elode amba kata seleka obokye aamophe ekpele eso eya moonga yo. ⁸ Uta na mateya ma nyango, njwana amba ya wo na Elode yokye: «Impe unjanjwa'eye moto njwa Yoane Mobatise mi lako!» ⁹ Mokonzi Elode aesi ya oka ngongo boikye, kasi pho ya seleka eyakataka yo o boo pha bato baabangaka yo, amba ya toma obokye bamophe moto njwa Yoane. ¹⁰ Amba ya toma moto monomo ikye tena moto njwa Yoane

o boloko. ¹¹ Baamba yaa na moto me mi lako, bamba ya mophe nwana wa nwanwasi me, yo amba yakye mophe nyango. ¹² Baekosi ba Yoane bamba yakye kpa ena ebembe bamba kye ekunda. Bamba kye imola Yesu maphoo maaleka.

Yesu azeze bampele nkoto itano

¹³ Waaoka Yesu simo ya iwaa sa Yoane Mobatise, aesi ya mana omo yaa vato, amba ya kye yo mampenza o elele yonoyo ya indende. Kasi bato baesi ya eba, bamba tokolo o nkyisi ya phenephe, bamba ya mobenga na makolo yaa mokukulu. ¹⁴ Waafwa yo o vato, aesi ya wene bato baikye, amba baoka ngongo, amba butwa ibikya bato ba bee baamalosi. ¹⁵ Waakoma waa nkokolo, baekosi ba Yesu bamba ya susinya oli yo, bamba ya wo ne bee kye: «Bunya bokye, elele eye eli indende, buya bato pho bakyende o nkyisi bakye omba ntoma ya iza a omo.» ¹⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Te wali ntina obokye bakyende, obaphe bee mampenza ntoma ya iza a!» ¹⁷ Kasi bee bamba ya wo ne bekye: «Wawa, toli nde na mapa matano na swe ibale.» ¹⁸ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Inzelele na yango.» ¹⁹ Emba, amba ya wo na bato baso bazale o nkata, aesi yakpa mapa matano na swe ibale miina, amba ya tomba miyo o ikolo, aphe Nwaphongo melesi. Aesi ya kyese mapa amaphe baekosi. Emba baekosi bamba kyemikabela bato. ²⁰ Bato baso bazaka, baokaka. Baekosi bamba ya ongo banyanzima iko mbuka babale bobee ba batee baikalaka. ²¹ Bato baazaka babaka bampele phenephe na nkoto itano sa tanga babasi na bana.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

²² Sakoko Yesu aesi ya toma baekosi bee ba baa o vato pho fakatisa o boo phe o mokukulu moyoko, wamoba yo kataa buya bato. ²³ Waunva yo ibabuya, aesi ya baa o bokosi pho ya ibondele. Waakoma nkokolo aikalaka wamo nde yo mampenza. ²⁴ Vato pha komaka o bodiko, kanda yabaka kye babuya na munsima pho eweele yabaka ekusi. ²⁵ Wakoma bunya phenephe na iye, Yesu amba ya benga baekosi bee yaa makolo, amba tambula o ikolo sa maa. ²⁶ Waamowene bee katambule o ikolo sa maa, bawenekye boobo, bamba wo bekye: «Eli mozisi!» Bamba butwa iyanwana na bona boobo. ²⁷ Kasi mbala yonoyo Yesu amba ya wo na bee yokye: «Saila, eli nde nga, bee salota!» ²⁸ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Bo eli we phele, wo nanga na tambule o ikolo sa maa, nayee oli we.» ²⁹ Yesu amba ya mbuyisa yokye: «Yaka!» Petelo aesi ya tokolo o vato amba ya butwa itambula o ikolo sa maa, pho ya ikyende oli Yesu. ³⁰ Kasi waawene yo eweele ekusi, amba ya wene inganga. Amba ya tata izinda noko wa anwana yo yokye: «Nkolo, imbikya!» ³¹ Mbala yonoyo, Yesu amba ya elola eboko, aesi ya mophila, amba ya wo ne yokye: «Moto wa ianola sikyiky! Pho ya'ye oikakya ziko?» ³² Emba bee baso babale bamba ya baa o vato, eweele esi ya lee. ³³ Boole baekosi babaka o vato bamba ya kusama na mafongo o boo pha Yesu, bamba ya wo bekye: «Oli Nwana wa Nwaphongo phele!»

Yesu abikye bato ba malosi o Genesalete

³⁴ Waunva bee ikatisa ebale, baesi ya kye seme o manyete ma Genesalete. ³⁵ Bato ba mokyisi me baefaka Yesu phanza, emba waamowene be, bamba kyemiimola mboka eso obokye aesi. Bamba moyelela bato

baso baa malosi. ³⁶ Bamba ya nyingonela ne obokye abale bakume nono songya ya munkoto nwe. Bato baso baamokumaka babikaka.

15

Yesu kateya pho ya mateya ma bankoko

¹ Mokolo monomo, Bafalisayi na Bateye ba mibeko bautaka o Yelusaleme, bamba ya angana oli Yesu, bamba ya motuna bekye: ² «Pho ya'ye, baekosi ba we tebaakumole mibeko ma bankoko? Pho tebaakunyole se o boo pha izaa.» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Ka bée, pho ya'ye tookumole mibeko ma Nwaphongo, Kokumole nde bonkoko pha bée? ⁴ Pho Nwaphongo awo bofo: “Kumola nyongwa na ongo”, kasi “owa motola nyango na ango, basengyesi imoboma.” ⁵ Kasi bée kowa obokye: “Moto akokyi iwowa na nyango ebe na ango obokye mbolo iunvakiy esunga na nga, na ibombi pho ya Nwaphongo.” ⁶ Bo awo babona, takokyi kula sunga na nyango na ango. Mena kabuya mibeko ma Nwaphongo ekpele phaa pho ya itosa bonkoko pha bée mampenza. ⁷ Banyamabole! Moimosi Isaya abaka nde na elongyi waawo yo pho ya bée bofo: ⁸ “Bato baba bankumole nde na munoko. Kasi o mandondo bali itakye na nga. ⁹ Losambo la bée teloli na ntina. Pho mateya ma bée mali nde mibeko miute na bato.”»

Maphoo maawo ndondo ya moto

¹⁰ Bobele, Yesu amba ya banga bato baso, amba ya wo na bée yokye: «Okyemela, ombe na kytolela: ¹¹ Teli ekpele ekye nyolo o munoko njwa moto ekye mobuya moto wa sokoto. Kasi ekyetokolo o munoko nwe, kyeka yango ekye mobuya moto wa sokoto.»

¹² Emba baekosi bamba susana phenephe na Yesu, bamba ya wo ne bekye: «Koebe obokye maphoo maawo we mamana, maphe Bafalisayi ndondo bolosi?» ¹³ Yesu amba ya buya yokye: «Jwete munsu nwaaterjwaika phika Tata oli o ikolo, baamophikola. ¹⁴ Obale! Bali bato baapholo miyo bateya bato baapholo miyo nzela. Bo moto monomo owa pholo miyo kateya nwebi ne owa pholo miyo nzela, bée baso babale bamokaa o ibela.» ¹⁵ Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Ololimbolele ntina ya ete me.» ¹⁶ Yesu amba ya wo yokye: «Na bée naino tozwe malondo? ¹⁷ Bée toebe obokye ekpele eso ekye nyolo o munoko njwa moto, kyelekane o ibuu se, emba sima kyekye tokolo o zikiyi? ¹⁸ Kasi ikyi tokolo o munoko, kyiute o ndondo, yango ikokyi ibuya moto, moto wa sokoto. ¹⁹ Pho maumunya maso ma ikyela bofe maute o ndondo ya moto, eli booli iboma bato, ikyela baphemba, ikyela bondumba, iiba, ikatela bato bole, na iyo bato. ²⁰ Mena eli maphoo maawo moto. Kasi izaa sataa kunyola se, tesiibuya moto, moto wa sokoto.»

Nwanjwasi ootoli Moyuda aanosi Yesu

²¹ Bobele Yesu aesi ya mana o elele me, akye o nkyisi ya Tula na Sidona. ²² Nwanjwasi monomo wa Kanana abaka kazale o mokyisi me, amba yaa oli Yesu, amba ya anjana yokye: «Moteye, Nwana wa Davidi, inzokye ngongwa! Nwana wa nga wa nwanjwasi ali na bolobwa bofe, bomunyokolo na bokusi!» ²³ Kasi Yesu taika mobuyisa na lowo. Baekosi bamba yaa oli Yesu. Bamba ya wo ne bekye: «Omowiinya, pho taale ikyemianjana o sima ya banga.» ²⁴ Yesu amba ya buya yokye: «Bantoma nde oka bato ba Isalayele baali ndokolo mampate maabunga.» ²⁵ Kasi nwanjwasi me, amba ya kusama o boo pha Yesu, amba ya wo yokye: «Moteye, insungye!»

²⁶ Yesu amba ya wɔ yokye: «Teli bolaa o bokye okpe ntoma ya bana oivakyele manva.» ²⁷ Nwanwasi me amba ya wɔ yokye: «Nde phele Moteye, kasi manva mazee mpusu ikylale o se ya mesa ma bankolo ba me.» ²⁸ Emba Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Ee, nwanwasi oyo! Oli na ianola sinene. Waekyelamele boozingyi we.» Nde o sina imbele me, nwana we abikyi.

Yesu abikye bato baikye baa malɔsi

²⁹ Bɔbele Yesu aesi ya mana wa mo, akye o mokukulu nwa maa maanene ma Galileya. Aesi ya kye zala o ikolo sa ngomba. ³⁰ Bato baikye bamba ya kyende oli yo. Banyanye bato baaɔtɔnɔ makolo, bato baaphɔlɔ miyo, bituku, mambubu, na bato baa malɔsi ndengye na ndengye. Bamba ya bazasa o se o boo pha Yesu, emba amba ya babikya. ³¹ Bato bakamwaka waaawene bɛɛ mambubu mabuto iwɔ, bituku bibikyi, bato baa ɔtɔnɔ makolo batambusi, bato baaphɔlɔ miyo, baweni. Emba bato basɔ bamba tata ikumbela Nwaphongo owa Isalayele.

Yesu azeze bampele nkoto ine

³² Yesu amba ya banga baekosi be, amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Naokyele bato baba ngongɔ, phɔ nkolo iyato bali na nga wawa, kasi tebali na ntoma ya iza. Sizingye ibabuya na nzala, phɔ imbele sisuu nde bakye kpa phikyi o nzela.» ³³ Baekosi bamba ya motuna bekye: «Wawa toli o bokye, tomokye zwa ntoma bi, obokye bazee baokye?» ³⁴ Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Bɛɛ, oli na mapa bo?» Bamba mobuyisa bekye: «Toli na mapa sambo na banaa swe inkyiki.» ³⁵ Emba Yesu amba ya wɔ na bato basɔ obokye bazale o se. ³⁶ Aesi ya kpa mapa sambo na ina swe, aphe Nwaphongo melesi, aikyesi, aiphe baekosi bɛɛ obokye baikabe. Baekosi baikpe, baikabesi bato basɔ. ³⁷ Bato basɔ baazaka baokaka. Baekosi baongokɔ ntoma yaa otwaka be, ya tonzaka banyanzima sambo. ³⁸ Bato baazaka babaka bampele nkoto ine, sa tanga babasi na bana. ³⁹ Waaunva yo ibuya bato o nkyisi ya be, Yesu aesi ya baa o vato, aesi ya kyende o manyete ma Magadana.

16

Bafalisayi na Basadukayi baongye elekyesako

¹ Bafalisayi na Basadukayi bamba ya waali Yesu phɔ ya imumeka. Baesi ya motuna obokye akyele elekyesako phɔ ya iteya obokye maphɔɔ maakyele yo maute oka Nwaphongo. ² Yesu amba ya babuyisa bofo: «Waakome nkɔkɔlɔ bɛɛ kowɔ obokye: “Mbula eteenɔ, phɔ ikolo sili silaa.” ³ Ka waamunkunkutu bɛɛ kowɔ obokye: “Lɔlɔ mbula ya muno, phɔ ikolo sibelo.” Waakyekye bɛɛ ikolo, bɛɛ koebe naa mbula ya muno naa eteenɔ. Kasi bileko biiteya maphɔɔ ma nkolo ikiyiye, toebe ibilimbola. ⁴ Banyamabole, bato ba lolɔ eye bali bato babe na bato ba bikofo, tebaakumole Nwaphongo, baongye elekyesako. Kasi etebawene na elekyesako na yonɔyɔ, bo teebe nd'eyaaka Yona phe.» Emba, amba ika baika, aesi ya kyende.

Kyeba na mateya na Bafalisayi na Basadukayi

⁵ Waakatisaka baekosi o mbale eeyɔkɔ ya maa ma manene, babungaka iphila mapa. ⁶ Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Kyeka! Nde kokyefe na muno nwa Bafalisayi na Basadukayi moulole mapa!» ⁷ Baekosi bamba butwa iwɔnɔ bɛɛ na be, bekye: «Awo babona phɔ tololi na mapa.»

⁸ Kasi Yesu aefaka maumunya ma be, amba ya fatuna yokye: «Pho ya'ye kowɔɔɔ bɛɛ na bɛɛ obokye, nde pho tololi na mapa? Bato ba ianola sikyiky. ⁹ Bɛɛ naino tosoɔso? Umunya mapa matano maazeyaka nga bampele nkoto itano. Umunya na motuya nwa banyanzima baa ɔngɔko bɛɛ? ¹⁰ Umunya na mapa sambo maazeyaka nga bampele nkoto ine, banyanzima bo baa ɔngɔko bɛɛ? ¹¹ Pho ya'ye bɛɛ tosoɔso obokye siikaka wo na bɛɛ pho ya mapa, waawɔko nga na bɛɛ obokye: “Kyeɓa na muno nwa Bafalisayi na Basadukayi moulole mapa!” ¹² Emba baekosi bamba ya soɔso obokye Yesu taikaka wo na bɛɛ obokye bakyebe na muno moulole mapa, kasi bakyebe na mateya ma Bafalifayi na Basadukayi.

Petelo awɔɔ yokye Yesu ali Masiya

¹³ Yesu amba ya kyende o nkyisi illi phenephe na manyete ma Sezare, mokyisi nwa mokonzi Filipe. Amba ya tuna baekosi bɛɛ yokye: «Bato bawɔ bo pho ya Nwana wa Moto?» ¹⁴ Bamba ya mobuyisa bekye: «Bakyi bawɔ obokye oli Yoane Mobatise, bana bekye oli Eliya. Baayoko bakule wo bekye oli Jeremi naa monomɔ na baimosi.» ¹⁵ Amba ya fatuna yokye: «Ka bɛɛ, kowɔ obokye nga nali nza?» ¹⁶ Simo Petelo amba ya buya yokye: «Iwe oli Masiya, Nwana wa Nwaphongo wa bomɔɔ.» ¹⁷ Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Oli na nkyisa boikye, Simo nwana wa Yoane pho teeli moto oeteye maphɔɔ mama, kasi nde Tata ooli o ikolo. ¹⁸ Emba nga na wo na we ngakye: Oli Petelo, o ikolo sa ifanga sisi namotonga ingomba sa nga, na iwaa etesiikokye isibukola.* ¹⁹ Namoephe maphungola ma Bokonzi pha ikolo, eya mokanga we wawa o se, Nwaphongo amoekanga o ikoli me, eya moingola we wawa o se, Nwaphongo ne amoeyingola o ikolo.» ²⁰ Emba Yesu amba ya katela baekosi bɛɛ na bokusi obokye bɛɛ saimola nɔɔɔ moto obokye iyo ali Masiya.

Yesu aimosi bo wamowaa yo na bo wamokundwa yo

²¹ Tata imbɛɛ me, Yesu atati iimola baekosi bɛɛ polele maphɔɔ maalukye imoyelela, amba ya wo yokye: «Esengyesi obokye na kyende o Yelusaleme, omɔ, bankumu, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, ebe na bateye ba mibeko bomunveninya bolosi boikye. Bamumboma, kasi sima ya nkolo iyato na mokundwa.» ²² Emba Petelo amba kye ne nwana imbale, amba butwa imooya yokye: «Ee Nkolo! Nwaphongo amoebanza, maphɔɔ mamana ete maakyelame!» ²³ Yesu aesi yaeckana, amba ya wo na Petelo yokye: «Mana itakye na nga, Satana! Oli ibaku pho ya nga! Pho toumunya bokoumunya Nwaphongo, kasi koumunya bokoumunya bato.» ²⁴ Emba Yesu amba ya wo na baekosi bɛɛ yokye: «Bo moto kalukye imbenga yo sakula luka bolaa phe mampenza, anyanya ekulusu ye, emba ambe mbenga. ²⁵ Pho moto ookolukye ibikya bomɔɔ phe, aabobungya, kasi owa mobungya bomɔɔ phe pho ya nga, aabozwa. ²⁶ Na bo moto azwe ezwele esɔ eli o mokyisi, kasi abungye bomɔɔ phe, ambi zwa ekpele'ye? Ekpele'ye eekokyi yo iambya pho ya iikola bomɔɔ phe? ²⁷ Pho Nwana wa Moto amoya o nkyemo ya Ango, yo na banze bɛɛ, emba amba phuta moto na moto ikokana na bitoma be. ²⁸ Nde phele na wo na bɛɛ ngakye: Onte ya bɛɛ basɔ baali wawa, bana ete baata waa phanza, saika wene na miyo bo wa moyaa Nwana wa Moto ndokolo mokonzi.»

* 16:18 16.18 O munoko nwa Baela, nkombo ya petelo kyelukye iwɔ obokye ifanga.

17

Yesu awene o nkyemo ya Nwaphongo

¹ Sima ya nkolo motoba, Yesu aesi ya kpa Petelo, Zake na Yoane, njwana nyango na Zake, akye na bée o ngomba yonoyo eanda, itakye na bato, omo babaka nde bée mampenza. ² Nzoto ya Yesu ya butwaka ndengye esuu o miyo ma be. Boo phe pha butwaka bongyengye ndokolo moo, bitobu bée ba butwaka bitane pee. ³ Bobele, baekosi me baato baesi ya wene Mose na Eliya bawono na Yesu. ⁴ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, eli bolaa obokye tobee wawa. Boozingyi, namotonga ndalaku iyato wawa, monomo pho ya we, muna pho ya Mose, mooyoko pho ya Eliya.» ⁵ Waataba yo kawo, impata sonoso sitane siesi ya baziba, onte ya impata me, njwesi monomo moesi yaokana, mowo bobo: «Oyo ali Nwana wa nga owa somi, nali na nkyisa boikye pho ye. Omookye!» ⁶ Waaoka baekosi njwesi me, bawenkye bobo boikye, nono waauya bée maboo nono o se. ⁷ Yesu amba ya kyende ooli be, aesi ya bakuma, amba ya wo na bée yokye: «Injwaa, bée saila!» ⁸ Bamba inola mafoo, kasi tebaikiy wene moto mosuu, nde Yesu yo mampenza.

⁹ Waaaba bée haute ngomba, Yesu abakatelaka yokye: «Bee saimola nono moto monomo maphoo maso maaweni bee, tee nono mokolo njwaamokundwa Nwana wa Moto onte ya bawee.» ¹⁰ Bobele baekosi bamba ya tuna Yesu bekye: «Pho ya ye bateye ba Mibeke bawo obokye, esengyesi obokye Eliya aye phanza?» ¹¹ Iyo, amba ya babuyisa yokye: «Eli bomo, esengyesi obokye Eliya aye phanza pho ya iyabongya maphoo maso. ¹² Kasi nga na wo na bée ngakye: Eliya nga aunva yaa, kasi tebaika moeba. Bamokyelela maphoo maso mabe bo wazingaka ntema ya be. Yango mena, bamunyokolo Nwana wa Moto nde bomo.» ¹³ Emba, baekosi basosoloko obokye kaba wole pho ya Yoane Mobatise.

Yesu abikye njwana ooli na bolobo boobe

¹⁴ Waabutwa bée o elele eyikalaka bato, moto monomo amba yaa ooli Yesu, amba kusama na mabongo o boo phe. ¹⁵ Amba ya wo ne yokye: «Moteye, okyela njwana wa nga wa lele ngongo. Ali na iphukuluku, mbala esuu kakaa naa o njwenya naa o maa. ¹⁶ Nayakakyi ne oka baekosi ba we, kasi tebaikiy koka imobikya.» ¹⁷ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Oo! Bée toli nde na ianola! Esengyesi obokye na kule ba na bée bileko bo? Inzelele na njwana me wawa!» ¹⁸ Yesu amba phaphala na bolobo boobe me, emba phamba tokolo o nzoto ya njwana, mina wamoo, njwana abikiy.

¹⁹ Baekosi bamba yaa bée na bée oli Yesu, bamba ya motuna bekye: «Banga toloikiy koka itokolo bolobo boobe me pho ya'ye?» ²⁰ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Pho bée oli na ianola sikiyikiy. Nde phele na wo na bée ngakye: Nabo oli na ianola sikiyikiy booli mumbuma njwa mutarde, wamowo na ngomba eye obokye: Mana wawa kyende owo, ya mumana. Ekpele yonoyo tekokyi iekatela. [²¹ Kasi bakokyi itokolo bolobo pha ndengye mena nde na ibondele na na imiima ntoma.]»

Yesu akuli imuna bo wamowaa yo na bo wa mokundwa yo

²² Mokolo monomo baekosi bamba yaangana bée baso o Galileya. Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bamoamba Nwana wa Moto o maboko ma bato. ²³ Baamoboma, kasi o sima ya nkolo iyato amokundwa o nte ya bawe.» Emba baekosi baokaka ngongo boikye.

Iphuta mputi ya Tempelo

²⁴ Waakoma Yesu na baekosi bée o Kapalanauma, bato baaphutisa mputi ya Tempelo, bamba ya waali Petelo. Bamba motuna bēkye: «Moteye wa bēe kaphute mputi ya Tempelo?» ²⁵ Petelo amba ya buya yokye: «Ee, kaphute.» Waanyolo Petelo o ingambi, Yesu amba ya wō nē yokye: «Simo, koununya bo? Ookokyi iphuta mputi ya mokonzi nwa mokyisi nza? Baalombo nde babutu?» ²⁶ Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Babutu.» Emba Yesu amba ya wō nē yokye: «Bo baabona, baamokyisi tefaaaphute. ²⁷ Ka pho banga sabatungyisa, kyende loḥo o maa maanene, swe eya motata we iimba, oetakole munoko, wa mowene phalanga eya ebuni, oekpe, ophute mputi pho ya banga na we.»

18

Olekyi na ngambo nza?

¹ Mokolo monomo baekosi bamba ya waali Yesu, bamba ya motuna bēkye: «Oolekyi na ngambo o Bokonzi pha ikolo nza?» ² Yesu amba ya banga nwana omokye, aesi ya moteye onte ya be. ³ Amba ya wō yokye: «Nde phele nawo na bēe ngakye: Bo mofesi nwa bēe temobuto ndokolo nwa bāna baakyee phe, otonyolo o Bokonzi pha ikolo. ⁴ Oolekyi na ngambo o Bokonzi pha ikolo, eli moto ookomiyu na ookobutwe ndokolo nwana oyo. ⁵ Emba na moto nza, owa moyamba nwana omookyee pho ya nga, mena anzambi nde nga mampenza.»

Sakyela bofe

⁶ «Ka moto nzaa owamokosa baakyiky baḥa baanzanole obokye bakyele bofe, elekaki na bola obokye batingya moto me ifanga sinene o nkyingo, bamovakye o ebale. ⁷ Ngongo boikye na bato ba mokyisi, na ndengye ekyekyele bēe obokye bebi bakyele masumu. Mapho ma ndengye mena temakokyi izanga; kasi ngongo boikye eli na moto okokyele obokye bebi bakyele masumu. ⁸ Bo eboko ya we naa ekolo ya we kyeetome ikyela bofe, oetene, pho elekyi na bolaa inyolo o lola na eboko yonyo naa ekolo yonyo na ikyende na maboko mabale na ná makolo mabale o lifelo, o nwenya mote mozime. ⁹ Ka bo ziyo sa we sietome ikyela bofe, osiphengolo kosivakye itakye na we, pho elekyi bolaa pho ya we inyolo o lola na ziyo sonso, na ikyende na miyo maso mabale o nwenya nwa lifelo.»

Ete ya mpate eebungyi ezwa

¹⁰ «Kyeḥa na iwene monomo na bāna baḥa phaa; naewole pho banze ba bēe baabatele bateme imbele siso o boo pha Tata oli o ikolo. [¹¹ Pho Nwana wa Moto aesi ya bikya haabunga.]»

¹² «Bēe koununya bo? Bo moto monomo ali na mampate munkama, bo yonyo ebungyi, etaikye ika makoo ibuya mbuka ibuya o ikolo sa ngomba pho akye luka eebungyi? ¹³ Nde phele nawo na bēe ngakye: Bo aezwe, amobaa na nkyisa pho ya mpate me ileka nkyisa iibakyi ne pho ya mampate mako ibuwa mbuka ibuwa matemaikakyi bunga. ¹⁴ Nde bomo, Ango wa bēe ooli o ikolo taazingye obokye na monomo na bāna baḥa abungye.»

Bo nwebi aekyesi bofe

¹⁵ «Bo nwebi aekyesi bofe, kyende oka ye, omoweninya bofe boekyesi yo bēe babale. Bo aeyokyi, mena akuli butwa nwebi na we. ¹⁶ Kasi bo

ale iyeyoka, kpa moto mɔnɔmɔ naa babale, phɔ “batene bolombe nde minɔkɔ ya manzoka mabale naa maato.” ¹⁷ Kasi bo aleɛ ibaoka, oloimole o ingomba. Emba bo ambi le ioka ingomba, omowene ndokolo mopakano naa ndokolo mophutise wa mputi.»

¹⁸ «Nde phele nawɔ na bɛɛ ngakye: Maphɔɔ masɔ maamoanola bɛɛ wawa o se, ne Nwaphongo aamaanola o ikolo; ka maphɔɔ masɔ maamole bɛɛ wawa o se, Nwaphongo ne aamale o ikolo.

¹⁹ Nakule wɔ na bɛɛ ngakye: ‘Bo o mokyisi mumu, bato babale onte ya bɛ, baokaa ibɔndeɛ phɔ ya inzonga ekpele, Tata owa ikolo aabaphe yango. ²⁰ Phɔ elele esɔ eangaa bato babale naa baato na nkombo ya nga, nali onte ya bɛ.»

Ete ya moto wa etoma otookyele bɛbi ngɔngɔ

²¹ Emba Petelo amba yaa phɛnɛphɛ na Yesu, amba ya motuna yokye: «Nkolo, bo nwebi na nga ankyesi bobe esengyesi obokye na molimbisa mbala bo? Ekokyi ibaa mbala sambo?» ²² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Phe, siiwɔ na we obokye mbala sambo, kasi mbala mako sambo mbala sambo. ²³ Yango mena, Bokonzi pha ikolo pha ulana na mokonzi mɔnɔmɔ owa banga bato bɛɛ baetoma, phɔ akyyeke maphɔɔ ma mabɔngɔ ma bɛ. ²⁴ Waatata yo ikyeka maphɔɔ me, bamoyelesi na moto wa etoma mɔnɔmɔ owa baka na mbɔngɔ enɛnɛ. ²⁵ Moto me tabaka na baphalanga baiita mbɔngɔ me. Yango mena mokonzi nwe amba ya toma obokye, bamoungya ndokolo moombo na njwanjwasi na bana ba bɛɛ, ebe na mbolo ye, phɔ ya iita ena mbɔngɔ. ²⁶ Moto wa etoma mɔna, amba ya kusama na mabɔngɔ; amba wɔ yokye: “Mokonzi inzuyisa mɔɔ, impe banaa nkɔlɔ, namwita mbɔngɔ ya we esɔ.” ²⁷ Mokonzi aesi ya mooka ngɔngɔ, amolimbise, nɔnɔ waamole yo akye.

²⁸ Waatɔkɔlɔ moto wa etoma mɔna, akye vana na nwebi ne wa etoma owa baka na njwana mbɔngɔ ye ekyikyi ya baphalanga. Amoakye o njwesi, abuto imunyata na bokusi, amba ya wɔ yokye: “Iita mbɔngɔ ya nga!” ²⁹ Nwebi ne amba ya kusama na mabɔngɔ, amba ya nyingonela ne yokye: “Inzuyisa mɔɔ, impe bana nkɔlɔ, namwita mbɔngɔ ya we!” ³⁰ Kasi yo taikaka anola, amba kye munyɔsa o bolɔkɔ tee nɔnɔ mokɔlɔ njwa iita yo mbɔngɔ ye. ³¹ Waawene bato baetoma baayɔkɔ baabona, bawenekye ngɔngɔ boikye, bamba yakye imola mokonzi njwa bɛ. ³² Mokonzi amba ya banga moto wa etoma me, amba ya wɔ ne yokye: “Oli moto wa etoma mobe! Wabaka na mbɔngɔ ya nga, na elimbisaka phɔ wanyingonelaka na nga. ³³ Nawe nga osengyelakyi iyokyela nwebi na we ngɔngɔ bo wa eyokyelaka nga ngɔngɔ.” ³⁴ Mokonzi aokaka yo, amba ya nyɔsa moto wa etoma me o bolɔkɔ, tee nɔnɔ mokɔlɔ njwa mwita yo mbɔngɔ ye.» ³⁵ Yesu amba ya wɔ yokye: «Tata ooli o ikolo amoekyela nde bomo, bo mɔnɔmɔ onte ya bɛɛ talimbise nwebi ne na ndondo yɔnɔyɔ.»

19

Mateya ma Yesu phɔ ya Lowɔ lookyeki iboma bolonga

¹ Waaunva Yesu iwɔ maphɔɔ mamana, amani o Galileya, aesi ya kyende o manyete ma Yuda mali o mokukulu mooyɔkɔ njwa ebale ya Yaladene.

² Moluku njwa bato moikye njwamba ya mɔbenga o mɔ, amba ya babikya.

³ Bafalisayi baayɔkɔ bayakaka oli Yesu phɔ ya imumeka, bamba ya motuna bɛkye: «Mibeko ma banga mianole obokye lele akokyi ile njwasi we nde pha babona?» ⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bɛɛ naino

totangyi buku pha Nwaphongo? “O etatele ya mokyisi, Nwaphongo akyelaka nwanwasi na lele.” ⁵ Emba, amba ya wɔ yokye: Yango mena, lele amoika nyango na ango, amokye angana elele yɔnɔyɔ na nwanwasi we, phɔ bɛɛ basɔ babale babutwe moto mɔnɔmɔ. ⁶ Nde bomɔ, tebakuli ba bato babale, kasi babuto moto mɔnɔmɔ. Emba bo Nwaphongo ambo anginyina nwanwasi na lele, moto sa bakabinya.» ⁷ Bafalisayi bamba ya motuna bekye: «Ka phɔ ya ye Mose aphekye nzela obokye bo lele kale nwanwasi na bolonga, asengyesi imokomela mokanda moteya obokye bolonga bowe?» ⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mose aephekye nzela ya ile babasi phɔ ya nzoto bokusi ya bɛɛ. Kasi uta o etatele teyaikaka ba babona. ⁹ Kasi nga na wɔ bɛɛ ngakye: Bo lele ale nwanwasi we, bo te ebe nde phɔ ya bondumba phe, akyye longa mosuu, mena kakyele phemba.»

¹⁰ Baekosi bɛɛ bamba ya wɔ ne bekye: «Bo mɔbeko nwa bolonga mɔbee babona, elekyi na bolaa iba salonga.» ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Teli bato basɔ baakokyi isɔsɔlɔ mateya mama, manya nde baauva phe Nwaphongo bokusi pha imaanola. ¹² Maphɔɔ mali maikye, maakatele moto salonga. Bakyi tebaalongwe phɔ banyifa bompele tata o ibotama, bana bababoma bompele, baayɔkɔ te balongye phɔ bamiambya muwɔsi phɔ ya Bokonzi pha ikolo. Moto oakokyi ianola mateya mama, amaanole!»

Yesu atandesi bana bakye mabɔkɔ

¹³ Mokɔlɔ mɔnɔmɔ bato bayelesi Yesu bana ba bɛɛ phɔ abatandele mabɔkɔ ambe na bondele phɔ ya bɛɛ, baekosi bamba bakatela. ¹⁴ Kasi Yesu amba ya wɔ yokye: «Le bana bakye baye oka nga, le bakatela, phɔ Bokonzi pha ikolo boli phɔ ya bato bali ndokolo bana bakye.» ¹⁵ Waabatandela yo mabɔkɔ, amba ya mana wamɔ.

Moto wa ezwele

¹⁶ Moto mɔnɔmɔ amba yaa oli Yesu, amba ya motuna yokye: «Moteye, lowɔ'ye loolaa, losengyesi nga ikyela phɔ na zwe bomɔɔ pha bɔbɛle?» ¹⁷ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Phɔ ya'ye kontune phɔ ya lowɔɔ loolekyi bolaa? Ooli molaa nde Nwaphongo. Boozingyi inyɔlɔ o mokyisi nwa bomɔɔ, kumola mibeko.» ¹⁸ Moto mɛ amba ya motuna yokye: «Mibeko ye?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Saboma moto, sakyela baphemba, saifa, sakatela moto bɔɔle, ¹⁹ kumola nyɔngɔ na ɔngɔ, zinga mobubaa na we bo komizingye we mampenza.» ²⁰ Munzenga mɛ amba ya wɔ ne yokye: «Nakumole mibeko misɔ maamina. Nakule kyela'ye?» ²¹ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Bo ozingyi iba moto o molaa kyende kye ungya mbolo ya we isɔ, ombe kabela babola bana baphalanga. Emba waamba ba na ezwele o ikolo. Sima, yaka ya mbengye.» ²² Kasi waaoka munzenga mɔna baabona, aesi ya butwa na ngɔngɔ phɔ abaka moto wa ezwele iikye.

²³ Emba Yesu amba ya wɔ na baekosi bɛɛ yokye: «Nde phele na wɔ na bɛɛ, wali nkamba phɔ ya moto wa ezwele inyɔlɔ o bokonzi pha ikolo. ²⁴ Nakule wɔ na bɛɛ bɔbɔ: Wali nkamba phɔ ya nyama enene boli shamo iinyɔlɔ o iluu sa sɔlu. Kasi nkamba kyikule lɔbɔ phɔ ya moto wa ezwele inyɔlɔ o bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁵ Waaoka baekosi maphɔɔ mɛ, bamba kamwa na boikye, bamba ya wɔ bekye: «Bo ebe babona, ombi koka ibika nza?» ²⁶ Yesu abakyekeyi, amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Moto takokyi imibikya nde yo mapenza, kasi eli nde Nwaphongo ookokyi ikyela maphɔɔ masɔ.»

²⁷ Emba Petelo amba ya kpa maloba yokye: «Kyeka, banga baba toikyika iso yaabaka na banga, tobuto ikyemiebenga, ekpele'ye eya mozwa banga?»
²⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde phele na wo bée ngakye: Imbele saamozala Nwana wa Moto o eziye ye ya ngambo, o mokyisi njwaa sika, bée hambengakiyi, wa mozala na bée o biziye iko mbuka bibale pho ya itenaka malombe ma mafota iko mbuka mafale ma Isalayele. ²⁹ Ka moto munsɔ oikyika ingambi se, ebe banaa nyango, ebe nyango na ango, ebe bana be, na manzabi me, pho ya nkombo ya nga, amozwa mbolo me mbala munkama, amba na zwa bomɔɔ pha bobele. ³⁰ Bato baikye baali lolɔ eye o boo, bamobutwa o sima. Kasi baali lolɔ o sima bamobutwa o boo.»

20

Bato baetoma o inzabi sa vinyo

¹ «Okyemela yaamokyela Nwaphongo o bokonzi pha ikolo, ya mofa ndokolo moto monomɔ ootokosi na mumbengu pho ya ikye luka bato ba imokyelela etoma o inzabi se sa vinyo. ² Aesi ya okana na bée obokye: Bamozwa mbano ya ebende yonoyo ya baphalanga boophute bée pho ya mokolo monomɔ njwa etoma, amba ya batoma o inzabi se sa vinyo. ³ O ngonga ya ibuwa ya mumbengu, akuli ya tokolo, akye zwa bato basuu bazasi o munsongo sa etoma ya ikyela, ⁴ amba ya wo na bée yokye: “Na bée kye kyela o inzabi sa nga. Namoephe mbano eekokyi.” ⁵ Na bée bamba ya kyende. Wa koma bunya o moto, na wa ngonga eya iyato ya nkokolo, akulaka kyela nde bomɔ. ⁶ O ngonga ya itano eya nkokolo, akuli tokolo akye zwa bato basuu bazasi o munsongo. Amba ya batuna yokye: “Pho ya'ye ozasi wawa nzanga mobimba sakyela etoma?” ⁷ Bée bamba ya mobuyisa bekye: “Moto wa ilokpa o etoma tali.” Amba ya babuyisa yokye: “Be kye kyela o inzabi sa nga.”»

⁸ «Waatata iyinda bunya, mokolo inzabi aesi ya wo na kapita yokye: “Banga bato baetoma basɔ, obaphute. Tata na baakpakiyi nga sima, oombe bomela na baakpakiyi nga o boo.” ⁹ Bato baatataka ikyela etoma o ngonga eya itano ya nkokolo, baesi ya zwa moto na moto ebende yonoyo ya baphalanga eekokyi na iphuti sa mokolo mobimba. ¹⁰ Waakoma imbele sa batataka ikyela etoma, baumunyaka obokye bamozwa baphalanga ileka bebi. Kasi babaphekye nde ebende yonoyo ya baphalanga ekokyi na mokolo mobimba. ¹¹ Waakpa bée baphalanga, babuto imiima na mokolo inzabi. ¹² Bamba ya wo ne bekye: “Bato baetoma baasukakiyi we ipka bakyesi etoma nde ngonga yonoyo, o baphuti na banga nde ndengye yonoyo. Kasi banga tokyesi etoma mokolo mobimba, tophembi na ná moo mokusi!” ¹³ Kasi mokolo inzabi amba ya buyisa monomɔ na bée yokye: “Nwebi na nga, siikiyi ekyela bofe, tolookanakiyi nga na we na ebende yonoyo ya baphalanga pho ya mokolo mobimba? ¹⁴ Kpa baphalanga ba we, kyende. Na zingye iphuta okpakiyi nga sima boephuti nga. ¹⁵ Ya bo'ye! Eli baphalanga ba nga, sikokyi ikyela na bée boozingyi nga? Ookyi zuwa pho nali moto molaa?” ¹⁶ Yango mena, Yesu amba ya sukya bobo: Bato baali o sima bamobutwa o boo, kasi bali o boo bamobutwa o sima.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato bo wa mowaa yo na bo wa mokundwa yo

¹⁷ WaaBa Yesu kakyende o Yelusaleme, o nzela, amba ya wo na baekosi iko mbuka babale yokye: ¹⁸ «Okyemela, unwanwa eye, tokyende o Yelusaleme, omɔ, nga Nwana wa Moto, bamunzambya oka bakonzi ba

banganga ba Nwaphongo, na bateye ba Mibeko, bamuntenela bolombe pha iwaa. ¹⁹ Bamba na nzambya oka bato baatebali Bayuda, bamunzakya, bamumbinda phimbo, baamba na mbaka o ekulusu. Kasi sima ya nkolo iyato namokundwa.»

Ionga sa nyango wa Zake na Yoane

²⁰ Bobele, nwanwasi wa Zebede aesi ooli Yesu na bana bée babale ba bampele, amba ya kusama o boo phe, pho ya imonga lowoo lonolo. ²¹ Yesu amba ya motuna yokye: «Kozingye'ye?» Nwanwasi wa Zebede amba mobuyisa yokye: «Indakyele obokye o bokonzi pha we, bana banga ba bampele baba bamozala monomo o boloo pha we, omoyoko o bowee pha we.» ²² Yesu amba ya buya yokye: «Toebe lowo loongye bée. Bée okokyi inywa kopho ya bolosi eya munywa nga?» Bamba mobuyisa bkeye: «Tokokyi.» ²³ Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Eli phele, kopho eyamunywa nga na bée wa moenywa me. Kasi iyolo moto owa mozala o boloo naa o bowee pha nga tekyekyi nga, pho Tata aunva bongya bilele baabina pho ya bato baolo yo.»

²⁴ Waoka baekosi iko bayoko lowo me, baokyelaka bola na mosi yoo. ²⁵ Emba Yesu amba ya babanga bée baso wali yo, amba ya wo na bée yokye: «Koebe obokye bakonzi ba nkyisi, bakonza bato ba be, na bato baanene baweninya bato ba bée mpasi. ²⁶ Nzuka onte ya bée, yango saba babona. Bo monomo na bée kalukye imibuya moto munene, esengyesi obokye abe moto wa etoma wa bée. ²⁷ Nde bomo, bo monomo na bée kazingye iba o boo, esengyesi obokye abe moombo nwa bée. ²⁸ Pho nga Nwana wa Moto siika yaa pho bato bankyelele, kasi na yaa nde obokye nabakyelele, nambe naambya bomoo pha nga pho yaiikola bato baikye o boombo.»

Yesu abikye bato babale baapholo miyo

²⁹ Waatokolo bée o Yeliko, bato baikye bamba ya benga Yesu. ³⁰ Bato babale baapholo miyo bazalaka o mbale ya nzela, waoka bée obokye Yesu kalekane, bamba tata iyaanwana bkeye: «Nkolo, Nwana wa Davidi, olookyele ngongo!» ³¹ Bato baikye baphaphalaka na be, bkeye: «Kanga munoko!» Kasi bée bakulaka anwana na bokusi bkeye: «Nkolo, Nwana wa Davidi, olookyele ngongo.» ³² Yesu amba ya teme, aesi ya babanga, amba ya wo na bée yokye: «Kozingye obokye nakyele'ye pho ya bée?» ³³ Bamba ya mobuyisa bkeye: «Nkolo, kyela obokye miyo ma banga maingwe.» ³⁴ Yesu amba baokyela ngongo, amba ya bakuma o miyo, nde mina wamo, bato babale me babuto iwene, bamba butwa ibenga Yesu.

21

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹ Yesu na baekosi bée baesi ya koma phenephe na Yelusaleme. Waakoma bée o Betafaze o ngomba ya Baolive, Yesu amba ya toma baekosi babale o boo. ² Amba ya wo na bée yokye: «Kyende o mokyisi mooli o boo, bo okomi omo, wamowene ebembe ya mpunda haetingye na nwana wa yango. Omaingole, oye na mango wawa. ³ Kasi bo moto aetuni, bée omobuyisaka obokye: "Nkolo asengyesi na mango." Amokula ebuyisa mango izele.»

⁴ Maphoo maamana makyelamaka pho ya ikokya maphoo mawoko moimosi wa Nwaphongo obokye: ⁵ «Wo na nwana wa nwanwasi wa Siona

obokye: Kyeka mokonzi n̄wa w̄e kaye. Kaye na bon̄yile, abaa o ikolo sa mpunda na sa n̄wana wa mpunda.»*

⁶ Baekosi bamba ya kyende, bakyekeyela nde bo wa woko Yesu na be. ⁷ Bamba yaa na mpunda na n̄wana wa yango, bawalaka bitobu ba b̄ee o ikolo sa mango, Yesu amba ya zala ife. ⁸ Moluku n̄wa bato mwikye babaka bawale bitobu ba b̄ee o nzela, baayoko batenaka nkanga, bailangyaka o nzela. ⁹ Bato baatambulaka o boo pha Yesu na baamobengaka o sima, babaka baan̄wane bekye: «Nkyemo na Nwana wa Davidi! Ookoje na nkombo ya Nkolo apambolame! Nkyemo o bilele biilekyi ikolo!»

¹⁰ Waanyolo Yesu o Yelusaleme, mokyisi munso n̄wanyinganaka, bato bamba tunana bekye: «Moto oyo kane baa nza?» ¹¹ Bato baayakaka na Yesu bamba buya bekye: «Eli Yesu moimosi wa Nazaleta o Galileya.»

Yesu anyosi o Tempelo

¹² Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iwiinya baungye na baombi ba mbolo omo, amba ya bumbya ba mesa ma baendinye ba baphalanga. Akuli na bumbya biziye ba bato baungya makoto-n̄wenya. ¹³ Amba ya wo na b̄ee yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bobo: “Bamobanga ingambi sa nga, ingambi sa losambo.” Amba kula bakya yokye: B̄ee osibuye elele ya baibi.» ¹⁴ Bato baapholo miyo na baatonso makolo bamba yaa oli Yesu, amba babikya. ¹⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baokaka yoo, wawene b̄ee bilekyesako diakyelaka Yesu na bana baabaka baan̄wane o Tempelo obokye: «Nkyemo na Nwana wa Dawidi!» ¹⁶ Emba bamba ya wo na Yesu bekye: «Kookye maphoo maawo be?» Yesu amba ya babuyisa yokye: «Ee, naokye. B̄ee naino totangyi o buku pha Nwaphongo? Bo wakoma b̄ee bobo: “Oteye bana bakye na baanywangye ndengye eekokyi b̄ee iekumbela?”» ¹⁷ Bobele, aikyi baika, atokosi o Yelusaleme akye milangya o Betani.

Yesu awambi n̄wete n̄wa fige

¹⁸ Mokolo n̄wa sima, waaba Yesu kakule butwa o Yelusaleme, aesi ya oka nzala. ¹⁹ Amba ya wene n̄wete monomo n̄wa fige imbale ya nzela, amba susana phenephe na n̄wango, akye zwa nde maakyi na maakyi. Amba ya wo na n̄wete me yokye: «Otokule bota mbuma!» Nde o sina imbale me, n̄wete n̄wa fige moungyi. ²⁰ Waawene baekosi babona, bamba kamwa na boikye. Bamba ya tuna Yesu bekye: «Pho ya'ye n̄wete mumu moungyi na mbala yonoyo bobo?» ²¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde phele na wo na b̄ee ngakye: Booli phele na ianola, bo toikyi ziko, okokyi ikyela maphoo maakyesi nga na n̄wete n̄wa fige. Okokyi na iwo na ngomba eye obokye: Mana wawa, kyende kye mivaka o ebale enene! Wamokyelama. ²² Ekpele eso eya moonga b̄ee na ibondele, bo oanosi obokye wa moezwa, waamba na ezwa.»

Owa phe Yesu bokonzi nza?

²³ Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iteya bato. Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba bato, bamba ya susana oli yo, bamba ya motuna bekye: «Kokyele maphoo mama na bokonzi'ye? Oephe bokonzi pha ikyela maphoo me nza?» ²⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Na nga, naetune nde motuna monomo. Bo ombuyise eyano, emba na moeyimola

* **21:5** 21.5 Nwana wa n̄wasi wa Siyona kyelukye iwo obokye bato baa mokyisi n̄wa Siyona (Yelusaleme).

na bokonzi ye bokyele na nga maphoo mamana. ²⁵ Owa tomaka Yoane ibatisa bato nza? Ya motomaka Nwaphongo ndee bato?» Kasi bée babutwaka iwono bée na bée bekye: «Bo tobuye obokye yamotomaka Nwaphongo, amokula lotuna yokye: Toikaka anola Yoane pho ya'ye? ²⁶ Bo toonimobuyisa obokye: Ya motomaka bato, toile toko na bato, pho bato baso baanolaka obokye Yoane ali nde owa kolo moimosi wa Nwaphongo.» ²⁷ Yango mena, bamba mobuyisela bekye: «Toloebe.» Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Na nga me esieyimole naa nakyele maphoo mama na bokonzi pha nza.»

Ete ya bana ba bampele babale

²⁸ Yesu amba kula ya wo yokye: «Bee koununya bo pho ya maphoo mama? Moto monomo abaka na bana ba bampele babale, aesi ya banga owa hola, amba ya wo ne yokye: "Nwana wa nga, lolo kyende kye kyela o inzabi sa vinyo." ²⁹ Nwana amba ya buya yokye: "Nale, esiikyende." Kasi o sima aumunye, aesi ya kyende o inzabi sa vinyo. ³⁰ Akulaka wo na owa ibale nde bomo. Owa ibale amba buya yokye: "Ee Tata, na mokyende." Kasi taika kyende. ³¹ Onte ya bana babale baabana, okyesi maphoo maazingye angu wa bée nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Iwana owa boo.» Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Nde phele na wo na bée ngakye: Baphutise ba mputi na mandumba, bamunyolo o bokonzi pha Nwaphongo o boo pha bée. ³² Pho, Yoane Mobatise ayakaka yaeteya nzela elaa, kasi bée toikaka moanola. Kasi baphutise ba mputi, ebe na mandumba ba moanoleleka, ka bée na bo wawenekye bée babona, toika bongola mandondo pho ya imoanola.»

Ete ya bato baetoma babe o inzabi sa vinyo

³³ «Okyemela ete esuu. Moto monomo abalaka inzabi sa vinyo, aesi ya silungya na kyenyete. Amba ya tima ibela o mabanga pho ya ikyela isungu sa iyamola mbuma ya vinyo. Atongaka na ingambi sono o ngomba pho ya moto okokyengyele sina inzabi. Sima, amba ika siikyela bato obokye basiphutele, yo akye o imbanga. ³⁴ Waakoma imbele sa inoko mbuma, mokolo inzabi aesi ya toma bato baetoma bée oka bato baaphutele inzabi obokye bakye mokpela iyalo saaka ye. ³⁵ Kasi baaphutele inzabi baakye basali me, bakutubi monomo, babomi oomoyoko, owa iyato bamobomi na mabanga. ³⁶ Emba mokolo inzabi amba kula toma bato basuu baikye ileka baaphanza, kasi baaphutele inzabi bakulaka bakyla nde bomo. ³⁷ O sima ya bée baso, amba ya batomela njwana we monomo. Aumunyaka obokye: "Bamokumola njwana wa nga." ³⁸ Kasi waamowene baaphutele inzabi, bawonoko onte ya bée bekye: "Kyeka somi ye, owa moikala na sina inzabi bo angu awe! Yaka tomobome, inzambi me samobutwa sa banga." ³⁹ Baesi ya moakya, bamovakyi o selekye ya inzambi, bamobomi.»

⁴⁰ Yesu amba ya batuna yokye: «Emba waamoya mokolo njwa inzambi, amokyela ye pho ya basali babana?» ⁴¹ Bamba ya mobuyisa bekye: «Etabakye ngongo. Aababoma bée baso, aamba phe inzambi oka baphutesi basuu. Emba bato me bamobaka bamophe mbuma o imbele siikokyi.» ⁴² Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bee toika tanga maphoo mama o Buku pha Nwaphongo? Bakoma bobo: "Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, sibuto ibanga siiphisi ingambi sisu. Mena etoma ya Nkolo.»

O miyo ma banga eli lowo la ikamwa!”»

⁴³ Yesu amba kula ya bakya yokye: «Yango mena, na wo na bee ngakye: Bamoebololo bokonzi pha Nwaphongo, baamba bophe bato basuu, bee baabokyelela etoma elaa. [⁴⁴ Owa mokaa o ikolo sa sina ibanga, amokye mitenya binango, kasi bo ibanga me sikaa o ikolo sa moto monomo, saamowolingyinya.] » ⁴⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baaokyi bite bibale me, baebaka obokye, Yesu kawo pho ya be. ⁴⁶ Emba bamba tata iluka malondo ma imwakya, kasi ba ilaka bato, pho bato babaka bakpe Yesu ndokolo moimosi wa Nwaphongo.

22

Ete ya eseleko ya bolonga

¹ Yesu akulaka wole bato baamookye na bite bisuu yokye: ² «Kyeka bo wamolekana maphoo o Bokonzi pha ikolo. Ya moba ndokolo mokonzi monomo akyesi eseleko ya bolonga pha njwana we. ³ Atomi bato ba etoma bee obokye bakye oka bato baabangaka yo, pho baye o eseleko, kasi bee baso bale iyaa. ⁴ Akulaka toma bato ba etoma basuu, amba ya wo na bee obokye bakyeende wo na bato baabangaka yo bofo: “Naumbo bongya mbolo iso, nabomi ngombe ya nga, na manyama maaisa. Yaka o eseleko ya bolonga.” ⁵ Kasi bee baso baweni lowoo me nde pha, monomo na monomo akye o etoma ye, omoyoko akye o manzabi, ona akye kyela mumbungu. ⁶ Baayoko baakye bato ba etoma babana, ba banyokosi, ba babomi. ⁷ Mokonzi aokyi yoo, amba toma batuluku be, pho bakye boma babomi babana, batumbe na mokyisi njwa be. ⁸ Sima amba ya wo na bato ba etoma bee yokye: “Na bongyakyi eseleko na bolaa, kasi bato baabangakyi nga tebaikiyi ya zaa. ⁹ Kyende o nsongo iso inene, obangye bato baamowene be, pho baye o eseleko.” ¹⁰ Bato ba etoma baesi ya kyende o nsongo bamba yaa na bato baso baakyeke zwa bee omo, ebe bato balaa, na bato baabe, nono watondaka ingambi sa eseleko.»

¹¹ «Waanyolo mokonzi ikye kyeka bato baabangaka yo, akye wene moto monomo taikaka lata etobu ya eseleko. ¹² Emba, amba ya motuna yokye: “Iwe onyosi wawa ndengye’ye? Toikiyi lata etobu ya eseleko.” Kasi moto me taikaka zwa lowoo la ibuya. ¹³ Bobele mokonzi amba ya toma bato ba etoma bee yokye: “Omokangye maboko na makolo, amovakye o ibanda o enzombi amokye lela, amokye twa mino.” ¹⁴ Yesu amba ya sukya bofo: “Nde phele, bato baikye babangama, kasi baaolo bee bali ba itanga.”»

Mputi ya mokonzi njwa Loma

¹⁵ Bafalisayi bakyeke angana ikyita pho ya iluka malondo maiyakya Yesu na maloba me mampenza. ¹⁶ Batomaka baekosi ba bee basuu na bato ba Elode pho bakye tuna Yesu obokye: «Moteye, toefe obokye iwe kowo nde phele, toile na moto, iwe tookyekye na ngambo ya moto, kasi koteya nde phele ikyiongye Nwaphongo. ¹⁷ Oloimole, koununya bo, mofeko njwa banga njwamba nzela ya iphuta mputi ya mokonzi njwa Loma nde phe?» ¹⁸ Kasi Yesu aebaka malondo ma bee maabe. Amba ya wo na bee yokye: «Banyamabole. Pho ya’ye komekya? ¹⁹ Taateya baphalanga baphute na bee mputi.» Bamba moteya ebende ya baphalanga yonyoyo. ²⁰ Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Boo bofo na nkombo eyakoma bee wawa ili ya nza?» ²¹ Bamba ya mofuyisa bekye: «Ya mokonzi oo munene wa Loma.»

Emba Yesu amba ya wɔ na b́́e yokye: «Yaaka mokonzi n̄wa Loma, oiphe mokonzi n̄wa Loma, yaaka N̄waphongo, oiphe N̄waphongo.»

²² Waaoka b́́e baƒona, baƒamwaka na boikye, baikyi mwika baƒaye.

Motuna phɔ ya ikundwa sa bawe

²³ Nde o muna mokolo me, Basadukayi baesi waali Yesu. Eli b́́e bato bawɔ obokye, bato baawaa ete baakundwe. ²⁴ Bamba motuna bekye: «Moteye, Mose awoko yokye: “Bo moto awe taikyi bota bana, n̄wana nyango na mowe asengyesi ilonga bozengye me, phɔ abotele n̄wana nyango bana.” ²⁵ Oka banga, yaƒaka baampele sambo, b́́e basɔ nyango mɔnɔmɔ, angɔ mɔnɔmɔ. N̄wana owa bola alongyi n̄wan̄wasi, awe taikyi bota na n̄wan̄wasi bana, aikyi bozengye me na n̄wana nyango. ²⁶ Wakyelamaka nde bomɔ na owa ibale na owa iyato, tee nɔnɔ owa sambo. ²⁷ O sima ya b́́e basɔ, n̄wan̄wasi me aesi ya waa me. ²⁸ Emba mokolo n̄wa mokundwa bawe, n̄wan̄wasi me amoba wa nza? Phɔ b́́e basɔ baamolongaka.»

²⁹ Yesu amba ya ba buyisa yokye: «Be omikose, phɔ toebe na maphɔ maali o buku pha N̄waphongo, toebe na bokusi phe. ³⁰ Phɔ waamokundwa bawe, malonga ete makule baa, ba basi na baampele baomba ndokolo baanzelu ba ikolo. ³¹ Kasi phɔ ya lowɔ lokyekyi ikundwa sa bawe, toika tanga bo wawoko N̄waphongo na be? ³² Awo bofo: “Nali N̄waphongo wa Abalayama, wa Izake na wa Yakobo.” Yo tali N̄waphongo wa bawe kasi ali N̄waphongo wa bato bali na bomɔ.» ³³ Bato basɔ baamokaka, baƒamwaka na mateya me.

Mobeko molekyi miyoko

³⁴ Wa oka Bafalisayi obokye Yesu asukise Basadukayi, bamba ya angana waali yo. ³⁵ Mɔnɔmɔ onte ya b́́e aƒaka moteye n̄wa mibeko, alukaka malondo ma imeka Yesu, amba ya motuna yokye: ³⁶ «Moteye, onte ya Mibeko misɔ ma N̄waphongo, mobeko'ye molekyi miyoko?» ³⁷ Yesu amba mobuyisa yokye: «Osengyesi izinga Nkolo N̄waphongo wa we na ndondo yɔnɔyɔ, na molimo n̄wa we musɔ na ná maumunya ma we masɔ. ³⁸ Mena eli mobeko n̄waa boɔ, na moolekyi bonene. ³⁹ Mobeko n̄wa ibale mookokaa na n̄wa boɔ, nwe mumu: Osengyesi izinga nwebi na we, booko mizingye we mampenza. ⁴⁰ Mibeko ma Mose na mateya ma baimesi ba N̄waphongo mali nde onte ya mibeko mibale mamina.»

Masiya na Davidi

⁴¹ Bafalisayi baanganaka elele yɔnɔyɔ, Yesu amba ya batuna motuna mumu: ⁴² «B́́e kɔumunya bo phɔ ya Masiya? Iyo ali n̄wana wa nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ali n̄wana wa Davidi.» ⁴³ Yesu amba ya wɔ na b́́e yokye: «Ndengye'ye Davidi wakambemaka yo na Bolobo, amobangaka “Nkolo?” Waawɔ yo obokye: ⁴⁴ “Nkolo N̄waphongo awɔ na Nkolo wa nga yokye: Yaka ya zale o boloo pha nga tee nɔnɔ waamouya nga banguna ba we o se ya makolo ma we.” ⁴⁵ Bo Davidi amobangaka “Nkolo”, ka ndengye'ye Masiya akokyi ikula baa n̄wana wa Davidi?»

⁴⁶ Mɔnɔmɔ na b́́e takokaka na imobuyisa na lowɔ lonolo, tata mokolo me, moto takulaka meka na imotuna na mituna.

1 Emba, Yesu amba ya wo na bato baso na ná baekosi bée yokye: 2 «Bateye ba Mibeko na Bafalisayi, etoma ya bée nde ilimbolela bato Mibeko ma Mose. 3 Bée osengyesi ikumola na ikyela iso yaamowo bée na bée kasi bée samekola mobesi nwa be, pho tebaakyelele iikyiteya be. 4 Bakangye biphesi bizito bili na nkamba pho ya ibinyanya, baambe biphisa bato o mabekye, kasi bée mampenza tebaabikume nono na munsee. 5 Bitoma biso biikyele be, balukye nde obokye bato ba bawene. Bitee ba nkanda ya Nwaphongo bilate bato o imbele si sambele be, bée ba bibuya binene mpenza, bambe na bamba ma songya manene ma nkoto ya be. 6 Bazingye bilele ba ngambo o biseleko, na biziye ba o boo o mangambi ma makyita. 7 Bazingye bato bababeyakye o bilele biangane bato baikye, baambakye na babanga "bateye." 8 Kasi bée, sazingaka obokye baebangye "moteye", pho bée baso oli nde baekosi, oli nde na Moteye monomo. 9 O munse mumu sa banga moto monomo "tata", pho oli nde na Ango wa bée monomo, oli o ikolo. 10 Sazingaka obokye bato baebangakye "mokonzi", pho oli nde na Mokonzi monomo yo Masiya. 11 Moto oelekyi bée baso, amoba moto wa bée wa etoma. 12 Moto okomitombe, baamounya, kasi moto ookomiuya, baamotomba.»

Yesu aweninyee boole pha bateye ba Mibeko na Bafalisayi

13 «Ngongo ya bée, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Kozibe bato nzela eekoyi na bée inyolo o bokonzi pha ikolo. Bée mampenza toonyolo, kombe na katela bato baazingye inyolo.»

14 [«Ngongo ya bée, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Koiyele mazengye na mbolo ya bée iso na malondo mabe pho ya ibomba bofe pha bée, kombe buzinya na ma bondesi maanda. Yango mena Nwaphongo amoephe etumbu eya moleka bonene!]

15 Ngongo ya bée, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Kokye mikyende mabanga mboka eso, na yaa mokyisi na yaa ebale pho ya iluka moanosi monomo, ka waamozwe bée, kokule mobuya moto wa lifelo koleka bée.

16 Ngongo ya bée, bato baapholo miyo baateya bato nzela. Pho ya bée kowo obokye: Bo moto akati seleka na nkombo ya Tempelo, seleka me eli pha. Kasi bo akati seleka na nkombo ya wolo ekyebombe yo o Tempelo, asengyesi ikumola seleka me. 17 Bibubusi bibi, bato baapholo miyo! Elekyi na ntina eli'ye, itela ndee Tempelo? Itela kabutwe ekpele eya ekyila nde onte ya Tempelo. 18 Kowo na obokye: Bo moto akati seleka na nkombo ya etumbelo seleka me eli pha. Kasi bo akati seleka na nkombo ya ikafo sili o ikolo sa etumbelo, asengyesi ikumola seleka me. 19 Bato baapholo miyo! Ikafo na etumbelo, elekyi iye? Ikafo sibutwe ekpele eya ekyila pho basikyisi o etumbelo. 20 Moto ookokate seleka na nkombo ya etumbelo, aekati pho ya etumbelo na pho ya mbolo iso iili o ikolo sa etumbelo. 21 Okokate seleka na nkombo ya Tempelo, aekati na nkombo ya Tempelo na ná nkombo ya Nwaphongo okozale omo. 22 Na okokate seleka na nkombo ya ikolo, aekati na nkombo ya eziye ya Nwaphongo, na ya Nwaphongo okozale miyango.

23 Ngongo ya bée, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Komanyisa Nwaphongo iyalo sonoso onte ya maalo iko ma maakyi maa solo elaa. Kasi kobungye mibeko miilekyi minene fooli: Ikyela bato bolaa, iyokyela bato ngongo, na ibaa bato bawo phele. Mena eli mapho masengyesi bée ikyela, kasi sa bunga maayoko. 24 Bato baapholo

miyo bateyee ba nzela! Kokonde maleku ma b̄ee pho ya imanya esala omokyikyī, kasi kombine shamo oomunene!

²⁵ Ngōngō ya b̄ee, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamaḅole! Kokunyole ba kōpho na balako o ikolo kasi o motema itondi na mbolo ya iiba na maphowa maḅe. ²⁶ Mofalisayi owa pholo miyo! Kunyola kōpho o motema phanza emba o ifanda wamokunywa me.

²⁷ Ngōngō ya b̄ee, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamaḅole! Waulana na malita mainga b̄ee mumpembe, mawenene malaa o ifanda, kasi o motema matonda na mpee ya bato ḅawaa na ná sokoto ndengye na ndengye. ²⁸ Na b̄ee o ifanda kowenene ndokolo bato balaa o boo pha Nwaphongo. Kasi o motema watonda na boole na ná boḅe.

²⁹ Ngōngō ya b̄ee, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamaḅole! Kotongyele ḅaimosi ba Nwaphongo malita malaa, kobongya na malita ma bato ba ḅosembo. ³⁰ Kombe na wō obokye: “Bato ḅaabaka o imbele sa bankoko ḅa ḅanga, nde toloangana na b̄ee pho ya iboma ḅaimosi ba Nwaphongo.” ³¹ Baabona, b̄ee mampenza koanole obokye oli bankoko ḅa bato ḅabomaka ḅaimosi ba Nwaphongo. ³² Uḅwanḅwa eye, emba unva etoma eya tataka bankoko ḅa b̄ee ikyela! ³³ B̄ee manzoo, ḅoso imele! Wa mokyela ndengye'ye pho olote etumbu eya lifelo? ³⁴ Yango mena, okyemela: Na moetomela ḅaimosi ba Nwaphongo na bato ḅaa malondo na bateye ba Mibeko ḅaalaa. Kasi wa moboma ḅakyi na masengu na ná maḅanga, ḅaayoko wa ḅaboma o ikolo sa ekulusu, wa mobinda ḅayoko na phimbo o mangambi ma makyita ma b̄ee, wa mokyē mi ḅawiinya o nkyisi iso iinene. ³⁵ Yango mena, konyanya ngambo ya malongo ma bato ḅaso ḅa ḅosembo ḅabomaka b̄ee, tata oka Abele tee nōno oka Zakaliya ḅwana wa Balasi, owa ḅomamaka onte ya Tempelo na o etumbelo. ³⁶ Nde phele na wō na b̄ee ngakye: B̄ee wa mozwa etumbu pho ya maphoo maso mamana!»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

³⁷ «Yelusaleme, Yelusaleme, iwe moto ookoḅome ḅaumosi ba Nwaphongo, koḅome na bato ḅaa etomele Nwaphongo na maḅanga! Kasi ingaa, mbala na mbala na mekakyi eyeyangyinya wali nga, ḅokoangyinya soo ḅana b̄ee o se ya mapapusa me, kasi b̄ee toika anola! ³⁸ Kyeka, ingambi sa we sa moikala nde phaa. ³⁹ Na wō na b̄ee ngakye: Tata nde uḅwanḅwa ye, otokule nvene tee nōno wa mo wō b̄ee obokye: “Okoye na nkombo ya Nkolo apambolame.”»

24

Yesu aimosi obokye Tempelo yamobukwa

¹ Waaba Yesu katolo o Tempelo, ḅaekosi b̄ee ḅamba yaa wa li yo, ḅamba ya wō ḅekye: «Taakyeka ḅowa tonga b̄ee Tempelo eye!» ² Emba Yesu amba ya ḅabuyisa yokye: «Oeweni yango eso te? Nde phele na wō b̄ee ngakye: Ifanga na sōnosō etesiikale o ikolo sa siyoko, maso ma munyangwa.»

Malosi na minyoko maa moyaa

³ Boḅele Yesu amba ya kye zala o ikolo sa ngomba ya Baolive. Baekosi b̄ee ḅamba yaa b̄ee mampenza waali yo, ḅamba ya motuna ḅekye: «Taloimola maphoo maawo we, mamokyela imbele ye? Tomba na eḅa na ye, obokye imbele sa iyaa sa we na saa suka ya mokyisi sikokyi?»

4 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde koefbe, moto sa ekosa. 5 Pho bato baikye bamoyaa, na nkombo ya nga, bamowoo bekye: “Inga nali Masiya!” Bamokosa bato baikye. 6 Wamooka obokye mabita maeyelele na masimo ma mabita mali bisuu, bee sa ilaa. Esengyesi obokye maphoo me makyelame, kasi mena teetaa baa suka ya mokyisi. 7 Ekolo yoooyo ya munwana na ekolo eeyoko, bokonzi bonobo pha munwana na bokonzi booyoko, zilo sikusi sa mobaa, na manyete mamuningana bilele biikye. 8 Maphoo maso mamana ma moba ndokolo etatele ya eswete ya ifota.

9 Emba, bato bamotata iyeyungya, pho ya iyeweninya bolosi na iyeboma. Mabota maso ma moeyina pho ya nkombo ya nga. 10 O nkolo me, bato baikye bamolee ianola sa be, bamungyana na iyanana bee na be. 11 Baimosi babole baikye bamotokolo, bamokosa bato baikye. 12 Pho bofe pha moleka o mokyisi, bato ete bakule zingana. 13 Kasi owa moititala nono o suka, amobika. 14 Simo Elaa ya bokonzi pha Nwaphongo yamoteyama o munse munso munso, pho nkyisi iso baeyokye. Emba suka yaamba yaa.»

Mooti owa inganga

15 «Wamowene ookoangye bee mooti owa inganga, bo wa wo moimosi Daniele. Amoteme o elele esantu. Motangyi wa maphoo mama amasosolo! 16 Baamobaa o Yuda bee elotaka o mangomba. 17 Owamobaa o ibanda, yo sakula nyolo o ingambi ikye kpa mbolo ye. 18 Na owa moba o manzabi, yo sakula butwa o lombo pho ya ikye kpa etobu ye. 19 O nkolo me, ngongo ya mobaa na babasi baaekama na na malekyele! 20 Bondole Nwaphongo, pho mokolo nwa molota bee, nwe sa baa imbele sa mambula naa mokolo nwa sabata! 21 Pho nkolo me, yamobaa ya malosi maikye, mali naino bato sa wene uta waetatele ya mokyisi bowamokyela Nwaphongo tee nono lol eye. Malosi mamoulana na mango ete makule na wene. 22 Kasi bo Nwaphongo tabukolaka nkolo ya malosi me phe, moto na monomo nde tabiki. Kasi Nwaphongo abukola nkolo me pho ya bato baunva yo olo.

23 O imbele me, bo moto awo na bee yokye: “Kyeka, Masiya ali wawa!” Naa obokye: “Ali owo!” Bee samoanolela. 24 Pho bamasiya baabole na baimosi baabole bamoya baikye, bamokyela bilekyesako binene na maphoo ma ikamwa pho ya ikosa bato baaunva olo Nwaphongo. 25 Okyemela! Nambo ekyebisa na maphoo maso maamoya.

26 Yango mena, bo bawo na bee bekye: “Kyeka ali o bokye!” Sakyende. Na bo bawo na bee bekye: “Kyeka, amibombi wawa!” Sabaanolela. 27 Pho bookyele munkakasi o ikolo, uta biitokolo moo na biikye milangya nzwango, Nwana wa Moto amoya nde bomo. 28 Waabe ebembe, biwawanga biikye biangane nde wa mo.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

29 «Bo nkolo ya malosi me yumbo, malosi masuu maalekyi mamoya. Moo nwa mobutwa enzombi, bokombe etebokule ngala, banyaseesi bamobiya, iso iili o ikolo ya munyingana. 30 Emba elembo ya Nwana wa Moto yamowene o ikolo, o imbele me, bato ba nkyisi iso iili o munse, baamiima, waamowene bee Nwana wa Moto iyaa o mampata na mwiya na na nkyemo iikye. 31 Indule sinene samokaa, amotoma banze bee mbombo iso ya munse, bamoangyina bato baso baunva yo olo.»

Ete ya nyete nwa fige

³² «Sosolo na bolaa ete ya nwete nwa fige. Bo molebosi, b̄e koebe obokye imbele siikyete mbuma sikokyi. ³³ Nde bom̄, waamowene b̄e mapho maso maamana makyelame, wa moeba obokye iyaa sa Nwana wa Moto sikokyi. ³⁴ Nde phele na wo na b̄e ngakye: Mapho mama mamokyelama naino bato baayoko bali na banga lolu sataa waa. ³⁵ Ikolo na munse ya molekana kasi maloba ma nga etemalekane.»

Mokolo nwa suka ya mokyisi moebe nde Nwaphongo

³⁶ «Moto na monom̄ taabe na mokolo naa imbele saamokyelama mapho mamana, ebe na banze o ikolo, ebe na ona Nwana taabe. Kyeebe nde Tata yo mampenza. ³⁷ Mokolo nwaamoyaa Nwana wa Moto, mapho mamokyelama nde bo wakyelamaka wee o imbele saaka Nowa. ³⁸ O boo pha maa izinza mokyisi munso, bato babaka bazee, banywe, balonganaka tee nono mokolo nwaanyolo Nowa o masuwa. ³⁹ Tebabaka baumunya na ekpele yonyo, tee nono waa yaa zinza maa mokyisi munso. Imbele saamoya Nwana wa Moto ya mofa nde bom̄. ⁴⁰ Bampele babale bamofa o inzabi, bamokpa monom̄, bamoika monom̄. ⁴¹ Babasi babale bamofa batwakye o oomba yonyo, bamokpa monom̄, bamoika monom̄. ⁴² Kyengye na bolaa, pho mokolo nwaamoya Nkolo wa b̄e tomoebe. ⁴³ Umunya na bolaa lowo lolu: Bo nkolo wa ingambi aebakyi imbele ye saamoya mwibi na mokolo, nde talasi, pho ya ikyengye obokye mwibi sanyolo o ingambi se. ⁴⁴ Yango mena, b̄e baka na bokyengyi imbele siso. Pho Nwana wa Moto amoyaa o imbele site siebe b̄e.»

Moto wa etoma owa bosembo na ootoli na bosembo

⁴⁵ «Baka ndokolo moto wa etoma owa bosembo na na malondo. Mokonzi nwe amoteye kapita ya febi ne, pho abaphekye ntoma o imbele siikokyi. ⁴⁶ Nkyisa boikye na kapita mona, bo mokonzi nwe aesi ya motakana kakyete etoma me. ⁴⁷ Nde phele na wo na b̄e ngakye: Mokonzi mona aamophe bokonzi pha mbolo yee iso. ⁴⁸ Kasi bo kapita me tali na bosembo, aambi miwale yokye: "Mokonzi nwa nga taaye zele", ⁴⁹ ambi tata iwanda febi ne, abuto izaa na inywa elele yonyo na balangyi ba maleku. ⁵⁰ Emba, mokonzi nwe amoyaa mokolo nwaamofa yo samoziya, naa o imbele siite siebe yo. ⁵¹ Aamowiinya, aamba mophe etumbu enene, aamunyoosa ooli banyamabole, o elele ekyelele b̄e na ekye twe b̄e mino.»

25

Ete ya bangondo iko

¹ «Bokonzi pha ikolo phamoulana na ete ya bangondo iko baakpaka batala ba b̄e pho ya ikye vana na moloo wa bolonga. ² Onte ya be, batano babaka bibubusi, batano bayoko babaka bamalondo. ³ Baa bibubusi baphilaka nde batala, kasi iphila mautaa maikye phe. ⁴ Kasi baamalondo baphilaka batala ba b̄e na ndangyi ya mauta. ⁵ Wabaa moloo wa bolonga saya izele, b̄e baso baokyi ebu falasi.

⁶ Waamolengyela, moto monom̄ aesi ya anwana yokye: "Kyeka moloo wa bolonga, tokolo okye moyamba!" ⁷ Emba bangondo babana baesi ya umwa, batati ibongya batala ba be. ⁸ Bangondo baa bibubusi bamba ya wo na febi na b̄e baa malondo bekye: "Olophe ndambo ya mauta, batala ba banga bazime." ⁹ Baa malondo bamba ya babuyisa bekye: "Phe, bo toephe, mauta ma banga ete maakoye. Kyende omba mabe o zando."

¹⁰ Waakye baa bibubusi ikye omba mauta, nde o sina imbele me, moloo wa bolonga aesi o sima. Batano baa malondo baamilengyelekye, baesi ya nyolo na moloo wa bolonga o ingambi sa eseleko. Bamba kanga ekomba na iphungola. ¹¹ O sima, bangondo batano baa bibubusi baesi ya koma, baarwanaka bakye: “Nkolo, Nkolo, olozibole!” ¹² Kasi moloo wa bolonga amba ya babuyisa yokye: “Nde phele na wo na bde ngakye: Sieyefe.”»

¹³ Yesu amba sukya bobo: «Yango mena, nde kokyengye pho toebe na mokolo na ngonga.»

Ete ya bato baaetoma baato

¹⁴ «[J]waphongo amokyela ndokolo moto monomo kalukye ikyende o imbanga, abangyi bato bde baetoma, aesi ya bakafela baphalanga bde pho ba bakolisa. ¹⁵ Aesi ya phe moto na moto bokokyi na malondo me. Owa ebandle amophe bibende ba baphalanga bitano, owa ibale bibende ba baphalanga bifale, emba owa iyato ebende ya phalanga yonyo. ¹⁶ Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bitano, akye bakyele na mumbongu, amba kula zwa bibende bitano bisuu. ¹⁷ Owa zwaka bibende bifale, akye kyela nde bomo amba zwa bibende ba baphalanga bifale bisuu. ¹⁸ Kasi owa zwaka ebende yonyo, akye tima ibela o manyete, abombi baphalanga baamophekye nkolo we.»

¹⁹ «Nkolo nzikye ya lekanaka, nkolo wa bato ba etoma aesi ya butwa, amba ya banga bato bde ba etoma pho bamoteya bo wakyelela bde baphalanga be. ²⁰ Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bitano, aesi ya moteya bitano bisuu yokye: “Nkolo, wampkye bibende ba baphalanga bitano, kyeka nakuli bakya bibende bitano bisuu o ikolo.”

²¹ Nkolo we amba ya wo ne yokye: “Bolaa, moto wa etoma o molaa na owa bosembo. Oli na bosembo o mbolo iinkyiki naamoephe bokonzi pha mbolo iinzikye. Yaka ya kumbe na nga elongo.” ²² Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bifale aesi ne ya moteya, amba ya wo yokye: “Nkolo, wampkye bibende ba baphalanga bifale, kyeka, nakuli bakya bifale bisuu o ikolo.” ²³ Nkolo we amba ya wo ne yokye: “Bolaa, oli moto wa etoma o molaa na owa bosembo. Obakyi na bosembo o mbolo iinkyiki, na moephe bokonzi o mbolo inzikye. Yaka ya kumbe na nga elongo.”

²⁴ O suka moto wa etoma owa phekye bde ebende ya baphalanga yonyo aesi ne, amba ya wo yokye: “Nkolo, nga naebe obokye iwe oli moto monomo wa nkamba, konoko mbuma o elele eteyaikaka phika we. ²⁵ Nailaka, namba kye bomba baphalanga ba we o se ya manyete, kyeka baphalanga ba we bde baba.”

²⁶ Nkolo we amba ya mobuyisa yokye: “Moto wa etoma mobe na wa bokoo! Waebaka obokye nga nanoko mbuma o elele ete yaikaka nga phika. ²⁷ Kasi iwe nga nde wa kyekye bomba baphalanga banga o banki, wa iyaa nga nde naesi ya bazwa na banaa matabisi. ²⁸ Omobololo ebende ya phalanga mena, oephe ooli na bibende ba baphalanga iko. ²⁹ Pho ooli na banaa mbolo nzikye bamokula mobakysisela, kasi ooli pha, baamobololo na jwana ndambo oobakyi ne. ³⁰ Vaka moto wa etoma ootoli na ntina o ibanda, o enzombi, o elele ekyelele bde na ekye twe bde mino.”»

Mwambo jwaa suka

³¹ «Mokolo jwaaamoya jwana wa Moto na nkyemo ye, elele yonyo na banze baso, amozala o eziye ye eya bokonzi. ³² Bato baso baa munse, bamoyaangana o boo phe, aabakaba ndokolo waakabe mookosi mampate na mambosi. ³³ Amoteye mampate o boloo phe, mambosi o bowee phe.

³⁴ Emba mokonzi amba ya wɔɔ na bali o boloo phe yokye: “Bee yaka, bato bapambola Tata, ya nyɔɔ o bokonzi phaa ebongyisela be, uta o etatele ya mokyisi. ³⁵ Pho nabaka na nzala, wampekye ntoma ya iza, nabaka na phowa ya maa, wampekye maa mainywa, nabaka mobutu, wanzambaka o mangambi ma bee. ³⁶ Nabaka bolumbu, wamba ya mpe bitobu ba ilata, nabaka na bolosi, wansalisaka, nabaka o boloko, wayakaka ya nkyeka.” ³⁷ Bato babosembo bamba ya mobuyisa bekye: “Nkolo, imbele ye saawenekye banga na nzala tomba ya ephe ntoma ya iza, na na phowa ya maa, tomba yaa ephe maa mainywa? ³⁸ Imbele ye saabaka we mobutu oka banga tomba eyamba o mangambi ma banga, na bolumbu tomba ephe bitobu ba ilata? ³⁹ Imbele ye saawenekye banga naa bolosi naa o boloko, tomba ya kye ekyeka?” ⁴⁰ Mokonzi amba ya babuyisa yokye: “Nde phele nawɔ na bee ngakye: Mbala iso yaabaka bee kokyele na monomo na baakye onte ya banaa mama, mena wabaka kokyelele nde nga.”»

⁴¹ «O sima mokonzi amba ya wɔ na baali o bowee phe yokye: “Mana o miyo ma nga, bee bato baalaka bee na bofe! Kyende o nwenya mote mozime, nwa bongya bee pho ya Zabulu na bakonga be! ⁴² Pho nabaka na nzala, toikaka ya mpe ntoma ya iza, naokaka phowa ya maa, toikaka mpe maa mainywa. ⁴³ Nabaka mobutu toikaka nzamba, nabaka bolumbu, toikaka mpe etobu ya ilata, nabaka na bolosi na o boloko, toikaka nsunga.” ⁴⁴ Emba bee bamba ya motuna bekye: “Nkolo, imbele ye saa ewenekye banga na nzala naa na phowa ya maa naa mobutu naa bolumbu naa na bolosi naa o boloko tomba le iesunga?” ⁴⁵ Mokonzi amba babuyisa yokye: “Nde phele nawɔ na bee ngakye: Mbala iso yaalekye bee ikyelele monomo na baakye onte ya banaa mama, mena walekye ikyelele nde nga.” ⁴⁶ Emba bato me baamba zwa etumbu eteyunve, kasi bato babosembo bamozwa bomoo pha bofele.»

26

Bakonzi bawangyi iboma Yesu

¹ Waahunva Yesu iwo maphoo maso mamana, amba ya wɔ na baekosi bee yokye: ² «Bee koebe obokye iikasi nkolo ibale pho ya eseleko ya Ilekana, bamoungya Nwana wa Moto pho bamobakye o ekulusu.»

³ Nde o sina imbele me, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba Bayuda bakyekye angana o ingambi sa Kayafa, mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. ⁴ Emba bamba wangya iyakya Yesu miibombo pho ya imoboma. ⁵ Bamba wo bekye: «Tolokokyimoakya mokolo nwa eseleko pho bato nde batombi.»

Nwasi monomo asweye malasi o moto nwa Yesu

⁶ Mokolo monomo Yesu abaka o Betani o ingambi sa Simo, moto owabaka na bolosi pha mabaa. ⁷ Waaba yo kazee, nwanwasi monomo aesi wali yo, na molangyi o maboko nwa kyela bee na na ibanga saa motuya motondi na malasi ma motuya mwikye. Amba ya masweya o moto nwa Yesu. ⁸ Waawene baekosi babona, bawenekye bofe, bamba wo bekye: «Ani oo malasi mamana pho ya'ye? ⁹ Nde bamaungyakyi na motuya mwikye, bambe kpa bana baphalanga babakabele babola.» ¹⁰ Yesu aebaka maphoo maso maabaka bee bawo. Amba ya wɔ na bee yokye: «Pho ya'ye bee kotungyisa nwanwasi oyo? Lowo lokyesi yo pho ya nga lolekyi bolaa.»

11 Babola bamofoa na b̄e wawa imbele siso. Kasi nga esiibe na b̄e nkolo iso. 12 Ambo nzololo malasi o nzoto, pho ya imbongya nono wa munkunda b̄e. 13 Nde phele nawo na b̄e ngakye: O nkyisi iso, na o bilele biso bamoumolaka b̄e Simo Elaa, bamofaka bawo lowo lookyesi njawasi oyo, baamba na moumunya.»

Yudasi kalukye ungya Yesu

14 Bobele, monomo na baekosi iko mbuka babale, ookobangye b̄e Yudasi Mosikaliyota, aesi ya kyende oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo. 15 Amba ya wo na b̄e yokye: «Wamump'ye, bo naekafesi Yesu?» Emba b̄e bamba mophe bibende ba baphalanga makoo maato. 16 Uta mokolo maamuna, Yudasi abutwaka iluka malondo ma ibaungyisa Yesu.

Yesu katome baekosi b̄e ilengyele eseleko ya Ilekana

17 Ya baka mokolo mwa etatele ya eseleko ya mapa maatumbe b̄e sa muno moulole mapa, baekosi baesi ya kye tuna Yesu b̄ekye: «Kozingye obokye tokye elambela ntoma ya eseleko ya Ilekana bi?» 18 Yesu amba ya wo na b̄e yokye: «Kyende o munsongo nwa mokyisi munene o ingambi sa songolo, owo ne bobo: "Moteye awo yokye: Imbele sanga sikokyi, nga na mozaa eseleko ya Ilekana o ingambi sa we nga na baekosi ba nga."» 19 Baekosi baamba kyela fo wa batomaka Yesu, balambi ntoma ya eseleko ya Ilekana.

20 Waakoma nkokolo, Yesu amba ya kye zala elele yonyo na baekosi b̄e iko mbuka babale. 21 Waabaka b̄e baze, Yesu amba ya wo na b̄e yokye: «Nde phele na wo na b̄e ngakye: Monomo onte ya b̄e amunzungya.» 22 Baekosi bamba oka ngongo boikye, bamba tata imotuna monomo na monomo obokye: «Nkolo, eli nza?» 23 Yesu amba buya yokye: «Owa munzungya eli nde monomo na b̄e, maboko ma banga mamovana mbala yonyo o lako. 24 Nwana wa Moto amowa nde bowa komama wango pho ye o buku pha Nwaphongo. Eye ngongo pho ya moto owamoungya Nwana wa Moto. Ebakyi bolaa pho ya moto me bo tabotamaka.» 25 Yudasi moto owaamoungya amba ya motuna yokye: «Moteye, eli nga?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Iwe mampenza olowo.»

Elambo ya Nkolo

26 Waaba b̄e baze, Yesu akpe ipa, aphe Nwaphongo melesi, asikyisi, amba kabela baekosi b̄e amba ya wo na b̄e yokye: «Imaa, zaa eye eli nzoto ya nga.» 27 Amba kula ya kpa kopho ya vinyo, aphe Nwaphongo melesi aephe baekosi b̄e, amba ya wo yokye: «Oenywe b̄e baso. 28 Pho eye eli malongo ma nga, malongo ma sangola ya Nwaphongo na bato, masweye pho ya bato baikye, bazwe bolimbisi pha masumu. 29 Nawo na b̄e ngakye tata lolo, esikule nywa vinyo eye tee nono mokolo nwa munywa nga na b̄e vinyo eenyakune o Bokonzi pha Tata.» 30 Bobele, Yesu na baekosi b̄e, bamba ya tuba meembo ma eseleko. Waaunva b̄e tuba meembo, bamba ya kyende o ngomba ya Baolive.

Yesu aimosi obokye Petelo aamoangana

31 Yesu amba ya wo na baekosi b̄e yokye: «Nde na mokolo nwa lolo, b̄e baso wamundota. Pho yakomama o buku pha Nwaphongo bobo: "Namoboma mokosi wa mampate, mampate maso mamunyangwa." 32 Yesu amba kula bakya yokye: Kasi waamokundwa nga na mokyē eziya

o Galileya.» ³³ Petelo amba ya wɔ ne yokye: «Na bo bɛe basɔ baeloti, nga esielote.» ³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele nawɔ na we ngakye: Nde na mokolo nwa lolo, soo sa botɔngɔkye iwe wa munzangana mbala iyato obokye toonzefe.» ³⁵ Petelo amba ya kpete kapha yokye: «Na bo ebe obokye na wee na we elele yɔnɔyɔ, nga esieyangane.» Baekosi basɔ bamba ya wɔ nde bɔmɔ.

Yesu kabɔndele Nwaphongo o Getesemani

³⁶ Emba Yesu amba ya koma na baekosi bɛe o etiyē ekyebangye bɛe Getesemani. Amba ya wɔ na bɛe yokye: «Bɛe zala wawa, nga nakye bɔndele Nwaphongo.» ³⁷ Amba kye na Petelo na bana babale ba Zebede baabampele, Zake na Yoane. Bobele atati ioka motema bolɔsi na inganga. ³⁸ Amba ya wɔ na bɛe yokye: «Ndondo ya nga etondi na ngɔngɔ ndokolo namowa. Ikala wawa, kengye na nga.» ³⁹ Amba yakye nwan itakye, akye kusama boo o se, amba tata ibɔndele Nwaphongo yokye: «Tata, bo wakokyi ikyelama, manya kopɔ eya bolɔsi eye. Kasi sakyela boozingyi nga, kyela nde boozingyi we.»

⁴⁰ Yesu amba ya butwa oli baekosi bɛe baato, aesi ya kye batakana balasi ebuu. Amba ya wɔ na Petelo yokye: «Toikyi koka ikyengye na nga na bo ngonga yɔnɔyɔ?» ⁴¹ Kyengye, bɔndele Nwaphongo phɔ bɛe sakaa o bimekyi ba Molemba! Moto o ndondo ye ali na phowa ya ikyela bolaa, kasi o nzoto ye tali na bokusi.»

⁴² Akulaka kyende mbala eya ibale, amba kye bɔndele Nwaphongo yokye: «Tata, bo kopɔ eye teekokyi imana, elaa na enywe, wakyelame nde bozingyi we.»

⁴³ Yesu amba kula ya butwa ooli baekosi bɛe, amba kula ya kye bazwa bakuli lala ebuu. Phɔ miyo ma bɛe mabutwaka mazito. ⁴⁴ Yesu amba kula baika, akye bɔndele mbala eya iyato, akulaka wɔ nde bɔmɔ. ⁴⁵ O sima aesi ya butwa ooli baekosi bɛe, amba ya wɔ na bɛe yokye: «Kokule lala, komieminya? Kyeka, imbele sa iyambya Nwana wa Moto o mabɔkɔ ma bato ba masumu sikokyi. ⁴⁶ Temɛ, tokyende. Kyeka moto ookonzungya aesi.»

Baakye Yesu

⁴⁷ Waaba Yesu kata wɔ, Yudasi mɔnɔmɔ na baekosi iko mbuka babale, aesi ya koma. Aesi na bato baikye, baphisi mphata na nkɔngɔ o mabɔkɔ. Ya batomaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba Bayuda. ⁴⁸ Yudasi owa ungyaka Yesu, abateyaka iyaa samokyela yo, amba ya wɔ yokye: «Moto owa moyamba nga, yo mɔna, omoakya.» ⁴⁹ Waakoma Yudasi, amba susana oli Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Moteye, mbote!» Amba moyamba. ⁵⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nwɛbi na nga, yeesi we ya kyela, oikyele mizele.» Emba baayɔkɔ bamba ya susana, baphisi Yesu, bamba moakya. ⁵¹ Mɔnɔmɔ na baabaka na Yesu, amba gbɔlɔ mumphata nwe, ateni itoo sa moto wa etoma wa mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. ⁵² Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Buya mumphata nwa we o ekokolo. Phɔ bato basɔ baanwane na mumphata, bawe nde na mumphata. ⁵³ Toebe obokye bo naongyi mbengo oka Tata, nde unwanwa eye amuntomela baanzelu baikye ileka batayo iko mbuka ibale ya batuluku. ⁵⁴ Kasi bonakyesi babona, maphɔ makomama o buku pha Nwaphongo mamokokyisama ndengye ye? Phɔ wakomama obokye maphɔ masɔ masengyesi ikyelama nde babona.»

⁵⁵ O sima Yesu amba ya wɔ na ɓato ɓaso yokye: «Emba iya nzakya kombe yaa na mphata na ná nkɔngɔ o maɓɔko ndokolo nga nali nde moibi? Nkolo iso naɓaka nazale o Tempelo phɔ ya iteya toikaka na nzakya. ⁵⁶ Kasi maso mama makyelame phɔ ya ikokya maloba ma ɓaimosi ɓa Nwaphongo maakoma ɓɛɛ o buku pha Nwaphongo.» Emba ɓaekosi ɓaso ɓaikyi moika, ɓaloti.

Yesu kasambe o ikyita siinene

⁵⁷ Bato ɓaakyaka Yesu, ɓamba yakyɛ ne oka Kayafa, mokonzi nwa ɓanganga ɓa Nwaphongo, waanganaka ɓaamifeko na ɓankumu. ⁵⁸ Petelo aɓaka kabɛngye Yesu na itakye tee nɔno wakye yo nyɔlo o lophango la mokonzi nwa ɓanganga ɓa Nwaphongo. Omɔ, amba kye zala elele yɔnoyɔ na ɓasinzili, phɔ ya ikyeka ndɛngye eya mosuka lowɔɔ mɛ.

⁵⁹ Bakonzi ɓa ɓanganga ɓa Nwaphongo na ɓato ɓaso ɓa ikyita siinene ɓabaka ɓalukye ɓato ɓaakokyi ikatela Yesu maphɔɔ phɔ ɓamoingya. ⁶⁰ Kasi na ɓo ɓato ɓaikye ɓayakaka ya mokatela maphɔɔ, teɓaika zwa na lowo lonɔlo tee sima ɓato ɓabale ɓamba yaa, ⁶¹ ɓaesi ya wɔ ɓɛkye: «Moto oyo awɔko yokye: Nga na mouwola Tempelo ya Nwaphongo namba etonga sima ya nkolo iyato.»

⁶² Emba mokonzi nwa ɓanganga ɓa Nwaphongo aesi ya tɛmɛ, amba ya tuna Yesu yokye: «Toobuya na iikyeiphunde ɓato ɓaba?» ⁶³ Kasi Yesu aikalaka nde ɓose. Mokonzi nwa ɓanganga ɓa Nwaphongo akulaka wɔ ne yokye: «Kata selesa na nkombo ya Nwaphongo oli na ɓomɔɔ! Oloimole ɓo oli Masiya, Nwana wa Nwaphongo?» ⁶⁴ Yesu amba mobuyisa yokye: «Iwe mampenza olowɔɔ. Kasi nawɔ na ɓɛɛ ngakye: Tata unwanwa, wamowɛne Nwana wa Moto azasi o ɓoloo pha Nwaphongo owa mwiya, waamba na mowɛne kaye onte ya mampata!» ⁶⁵ Emba mokonzi nwa ɓanganga ɓa Nwaphongo, amba ya kakola bitobu ɓɛɛ ɓalataka yo, amba ya wɔ yokye: «Atosi Nwaphongo! Tolokuli sengyela na manzoka! Ookyɔ ɓootosi yo Nwaphongo. ⁶⁶ ɓɛɛ koununya ɓo?» ɓamba mobuyisa ɓɛkye: «Asengyesi iwaa!»

⁶⁷ O sima mɛ, ɓamba motowa matee o ɓoo, ɓamba mowanda mankutu, ɓaayɔko ɓamba mowanda bingyete. ⁶⁸ ɓamba wɔ ɓɛkye: «Iwe Masiya, teya obokye oli moimosi! Ooewandi nza?»

Petelo aanga Yesu

⁶⁹ Petelo aɓaka azasi o ifanda o lophango. Nwanwasi mɔnoɔmɔ wa etoma, amba ya wɔ ne yokye: «Na we obakyi na Yesu, moto wa Galileya.» ⁷⁰ Kasi yo amba angana o miyo ma ɓato ɓaso, amba wɔ yokye: «Maphɔɔ manvɔle we mamana, nga siimaɛɛɛ.» ⁷¹ Sima Petelo aesi ya kye tɛmɛ o munɔko nwa lophango. Moto wa etoma mosuu wa nwanwasi aesi ya mowɛne, amba ya wɔ na ɓaabaka wamɔ yokye: «Moto oyo abakyi na Yesu owa Nazaletɛ.» ⁷² Petelo akulaka angana, amba kata na selesa yokye: «Sieɛe moto mɔna.» ⁷³ Sakɔko ɓato ɓaabaka wamɔ ɓaesi oli Petelo, ɓamba ya wɔ ne ɓɛkye: «Nde phele, oli mɔnoɔmɔ na ɓe, phɔ ewosi ya we kyeephunde!» ⁷⁴ Emba Petelo amba ya anwana yokye: «Selesa Nzambi, sieɛe moto mɔna. ɓo nakate, Nwaphongo ampe etumbu!» Nde o sina imbele mɛ, soo eesi ya tongo. ⁷⁵ Emba Petelo amba ya umunya maphɔɔ maawɔko Yesu ne obokye: «Soo sa ɓotɔngokye, wamunzangana mbala iyato obokye we toonzeɛe.» ɓobele Petelo amba ya tokolo na ilela na ngɔngɔ ɓoikye.

27

Yesu akye samba oka Pilata

¹ Waa moyelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baso naa bankumu ba Bayuda, baanga, bamba okana obokye babome Yesu. ² Bamba mokanga maphanga, bamba yakyeye ne oka Pilata moangyesi nwa Bayuda.

Iwaa sa Yudasi

³ Yudasi moto owa moungyaka, wa oka yo obokye batenesi Yesu bolombe pha iwaa, aokaka bolosi boikye o ndondo ye, amba ya kye buyisa mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo na bankumu bifende ba baphalanga makoo maato, biamophekye be. ⁴ Amba ya wo na bee yokye: «Nakyesi bofe pho naungye moto ootoli na lowoo.» Kasi bee bamba ya mobuyisa bekye: «Mena nde lowoo la we! Lowoo lalona telokyekyi banga!» ⁵ Emba Yudasi amba vaka bana baphalanga o Tempelo, nono wakye yo miingya.

⁶ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baongoko baphalanga me, bamba ya wo bekye: «Mibeko ma banga temianole inyosa baphalanga baa ndengye eye o ebombelo ya Tempelo, pho eli baphalanga baatangya malongo ma moto.» ⁷ Waaunva bee iokana, bamba ya baomba na inzabi sa moto monomo owa baka kakyeye manoko pho bakundakye na babutu baawe omu. ⁸ Yango mena, babangye inzabi me nono lolu eye: «Inzabi sa malongo.» ⁹ Wakyelamaka bowawoko moimosi Yilimiya yokye: «Bakpee bifende ba baphalanga mako maato, ye eli motuya nwaaphekye bato ba Isalayele pho ye, ¹⁰ bamba baomba na inzabi sa moto okokyele manoko bo wa nvolekye Nkolo.»

Pilata atuni Yesu

¹¹ Yesu akye samba o soo pha Pilata. Pilata amba ya motuna yokye: «Iwe oli mokonzi nwa Bayuda?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Iwe mampenza o lowoo.» ¹² Kasi imbele saabaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu bamophunde, iyo taikaka buya na lowoo. ¹³ Emba Pilata amba kula motuna yokye: «Tookye maphoo maikye maephunde na be?» ¹⁴ Kasi Yesu taika na mobuyisa na lowoo lonolo. Yango mena Pilata akamwaka na boikye.

Pilata atenesi Yesu bolombe pha iwaa

¹⁵ O biseleko biso bya Ilekana, mwangyesi ameelkye ikandola moto wa boloko monomo oozingyi bato. ¹⁶ O imbele me, moto monomo abaka o boloko, aebanaka na boikye, nkombo ye Yesu Balaba. ¹⁷ Pilata amba ya tuna bato baanganaka yokye: «Be kozingye obokye naekandolele nza? Yesu Balaba nde Yesu okobangye bee Klisto?» ¹⁸ Pilata aebaka na bolaa obokye, baphundaka Yesu oka ye nde pho ya zuwa.

¹⁹ Waaba Pilata azasi kasambisa Yesu, nwasi we amba motomela maloba yokye: «Sanyolo o lowoo la moto mona, tali na lowoo. Lolo na mokolo naweni bolosi boikye o ndoto pho ye.»

²⁰ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu, baphekye bato malondo pho baongye Pilata akandole Balaba, abome Yesu. ²¹ Pilata akaluka batuna yokye: «Onte ya bato babale baba kozingye obokye naekandolele nza?» Bamba mobuyisa bekye: «Balaba!» ²² Emba Pilata amba kula ya batuna yokye: «Ka nakyele bo na Yesu oko bangye bee Klisto?» Bamba ya buya bekye: «Omobakye o ekulusu!» ²³ Pilata amba ya wo na bee yokye: «Bofe ye bookyesi yo?» Kasi bee batataka iyanwana na

bokusi mpenza bekye: «Omobakye o ekulusu!»²⁴ Waawene Pilata obokye takokyi ikyela na ekpele yonoyo, bato balukye itombu, aesi ya kpa maa akunyosi see o miyo na bato baso amba ya wo yokye: «Iwaa sa moto oyo tesili o maboko ma nga! Mena nde lowo la bee.»²⁵ Bato baso bamba ya buya bekye: «Lowo phe, malongo me mabee o ikolo sa banga na bana ba banga.»²⁶ Emba Pilata amba ya bakandolela Balaba, atomi bawande Yesu phimbo, amba ba phe Yesu obokye bamobakye o ekulusu.

Batuluku baekye Yesu

²⁷ Batuluku ba Pilata baesi ya kye na Yesu o lophango la moangyesi. Emba batayo mobimba ya batuluku bamba ya molungya.²⁸ Bamba mumanya bitobu, bamba molasa nde munkoto monomo njwa mangola.²⁹ Sima, baesi ya tonga eboko yonoyo ya milo, bamba molasa yango o moto ndokolo mokonzi. Bamba mophisa njwana munkyeyekyele o eboko eya boloo, bamba butwa imokusamela na imoekye, bambe wo bekye: «Mbote, mokonzi njwa Bayuda!»³⁰ Bamba motowa matee, baesi ya kpa muna munkyeyekyele njwaamophisaka bee o eboko, babuto imobinda njwango o moto.³¹ Waunva bee imoekye, baesi ya mumanya munkoto njwamolasaaka be, bamba mobuyisa bitobu be. Emba bamba kye ne ikye mobaka o ekulusu.

Babakyi Yesu o ekulusu

³² Waatokolo bee o mokyisi, bamba kye vana na moto monomo wa Sirene, nkombo ye Simo, batuluku bamotomisaka na bokusi obokye anyanya ekulusu ya Yesu.³³ Bamba ya koma o elele ekyebangye bee Gologota, kyelukye iwo obokye: «Elele eya engyengyele.»³⁴ Omo bamba phe Yesu maleku maangyinya bee na muno njwa bololo, waamameka yo amba lee imanywa.

³⁵ Waunva bee imobakya o ekulusu, bamba ya maa mbee pho ya ikaba bitobu be.³⁶ Sima, bamba ya zala wamo pho ya imokyengye.³⁷ O ikolo sa moto nwe, bakomaka ntina ya iwaa se obokye: «Oyo Yesu, mokonzi njwa Bayuda.»³⁸ Babakaka na baibi babale o ekulusu, ona o boloo phe, oomoyoko o bowee phe.

³⁹ Baalekane bamotolaka, banyingye na nzoto,⁴⁰ bamba ya wo ne bekye: «Iwe owalukaka iyuwola Tempelo, ombe etonga na nkolo iyato, omibikya booli Nwana wa Nwaphongo, ombe na uta o ekulusu.»⁴¹ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mifeko na bankumu bamoekyekye nde bomu, bamba ya wo bekye:⁴² «Abikyaka bato basuu, kasi takokyi imibikya yo mampenza! Ali mokonzi njwa Isalayele? Aute unwanwa o ekulusu, toomba moanola.⁴³ Ambyaka motema nwe munso oka Nwaphongo, nde kawo yokye: “Nali Nwana wa Nwaphongo.” Ka bo Nwaphongo kamozingye amobikya unwanwa eye!»⁴⁴ Ebe na baibi baabakaka bee o ekulusu phenephe na Yesu bamotolaka nde bomu.

Iwaa sa Yesu

⁴⁵ Waakoma bunya i moto, enzombi yeesi ya ziba mokyisi munso, tee nono o ngonga ya iyato eya nkokolo.⁴⁶ Phenephe na ngonga eya iyato, Yesu amba ya anwana na bokusi yokye: «Eli, Eli, lema sabakatani?» Kyelukye iwo obokye: «Nwaphongo wa nga! Nwaphongo wa nga! Pho ya'ye onde?»⁴⁷ Bato basuu baatemekye wamo, bamookyi, bamba ya wo bekye: «Kabangye moimosi Eliya!»⁴⁸ Monomo na bee amba kyllingana izele, akye nyinya inyuka o maleku maangaa. Asitingye o songya ya mungbalango amba siphe Yesu obokye anywe.⁴⁹ Kasi bayoko bamba wo bekye: «Ka

tokyekye bo Eliya amoya mobikya!»⁵⁰ Emba Yesu ambakula anwana njwangye mokusi nono waakata yo motema.

⁵¹ Nde o sina imbele me, etobu eya lengyekye bée o Tempelo, o boo pha elele elekyi bosanto, yakakwaka na mibale uta o ikolo nono o se. Manyete manyinganaka, mabanga mawaye,*⁵² malita maziboo, basantu ba Nwaphongo baikye baawaka bakundoo,⁵³ batokosi o malita, emba sima ya ikundwa sa Yesu bamba ya nyolo o Yelusaleme. Omō bato baikye babawenekye.⁵⁴ Batuluku baabaka bakyengyele Yesu ebe na mokonzi wa be, wawene bée manyete manyingaa na maphoo maso maafaka malekane, bamba wene inganga siikye, bamba wo bekye: «Nde phele, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo!»⁵⁵ Babasi baikye baabaka bakyemikye ne uta o Galileya pho ya imosunga, batemekye na bée wamō, bakyekye na itakye.⁵⁶ Onte ya bée, yabaka Maliya owa Magadala na ndoo ye nyango wa Zake na Zozefu, ebe na nyango wa bana ba Zebede.

Ikundama sa Yesu

⁵⁷ Wa nkoko, moto monomo wa ezwele amba yaa, nkombo ye Zozefu. Autaka o Alimataya, ne abaka moekosi wa Yesu.⁵⁸ Akyekye oka Pilata ikye moonga ebembe ya Yesu. Pilata amba wo obokye bamophe yango.⁵⁹ Emba Zozefu amba ekpa, aezingyi na etobu eenyakune.⁶⁰ Amba yakye enyosa o ilita saatimaka yo o mabanga pho ye mampenza. Bobele amba ya ukaa ibanga sinene pho ya iziba munoko njwa ilita, nono wa butwa yo.⁶¹ Maliya owa Magadala na ndoo ye bazalaka o boo pha ilita.

Batuluku bakyengyele ilita sa Yesu

⁶² Sima ya mokolo monomo, yabaka mokolo njwa sabata, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na Bafalisayi bamba ya kyende oka Pilata.⁶³ Bamba wo ne bekye: «Mokonzi, toumunya maphoo maawoko nyaboolle mona, wataka baa yo na bomoo. Awoko yokye: “Namokundwa sima ya nkolo iyato.”⁶⁴ Ebongyi obokye otome bato bakyengyele ilita nkolo iyato, bo phe, baekosi bée bamoyaa iba ebembe, emba sima bamba woo na bato obokye: “Akundo.” Boolle babona phamoleka phaa phanza na bobo.»⁶⁵ Pilata amba babuyisa yokye: «Kpa batuluku, kyende kyengyele ilita boumunye bée.»⁶⁶ Emba bamba ya kye balimisa ibanga me na bokusi. Bamba ikaa batuluku pho basikyengyele.

28

Ikundwa sa Yesu

¹ Mokolo njwa sabata molekaa, na munkukutu, Maliya owa Magadala na ndoo ye, nyango wa Zake na Zozefu, bakulaka kye kyeka ilita.² Na mbala yonyo, manyete matati inyingana na bokusi. Mwanze wa Nkolo auti o ikolo, aesi ya manya ibanga, amba zala o ikolo sa sango.³ Boo phe phabaka bongyengye ndokolo munkakasi, bitobu bée babaka mpembe pee.⁴ Batuluku bawenekye inganga, babuto itekyenele, babutwaka ndokolo bibembe.⁵ Mwanze amba ya wo na babasi yokye: «Bée salota, naebe obokye kolukye Yesu owa bomaka bée o ekulusu.⁶ Wawa tali! Ambo kundwa bo wawoko yo. Yaka ya kye kyeka elele eebakyi nzoto ye.⁷ Kyende kye imola baekosi bée izele obokye ambo kundwa, “akye unwanja eye o boo pha bée o Galileya. Wamokye mowene omō.” Mena eli simo eyakakyi nga ya ieimola.»

* 27:51 27.51 Lokala

⁸ Bamba mana o ilita izele, babaka na inganga siikye, kasi mandondo ma bée matondaka na nkyisa, bamba ya kye na mbangu iimola simo me oka baekosi ba Yesu. ⁹ Na mbala yonoyo Yesu aesi ya tokolele basi me, amba ya wo na bée yokye: «Mbote ya bée!» Bée bamba susana phenephe, bamba kusama, bamophisi o makolo. ¹⁰ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bée saila, kyende kyeimola bebi na nga, bakyende o Galileya, bamokye nvene omo.»

Batuluku baky imola simo oka bakonzi

¹¹ Waaba babasi babutwe, batuluku baabaka bakyengyele ilita bamba ya butwa o lombo, pho ya ikyeimola bakonzi ba banganga ba Nwaphongo maphoo maso malekanaka. ¹² Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu, bamba angana pho ya iyoka, emba bamba phe batuluku baphalanga baikye. ¹³ Bamba ya wo na bée obokye: «Owoko bobo: Baekosi bée baesi ya ibaa ebembe ye na mokolo imbela siifee banga na ebuu. ¹⁴ Bo Pilata aokyi lowoo me, toomuya moo, bée salota etaekyele ekpele.» ¹⁵ Batuluku baesi ya kpa baphalanga, bakyesi nde bo wawoko bée na bée. Yango mena isolo sisi sanyangwaka onte ya Bayuda tee nono lolo eye.

Yesu atokolesi baekosi bée

¹⁶ Baekosi iko na monomo baesi ya kyende o ngomba ya Galileya, eyawoko Yesu obokye amokye vana na bée omo. ¹⁷ Waamowene be, bamba mokusamela. Kasi bayoko onte ya bée bataaka baa na ziko. ¹⁸ Yesu amba susana phenephe na be, amba ya wo na bée yokye: «Nwaphongo ampe bokonzi bosoo pha ikolo na pha o se. ¹⁹ Yango mena, bée kyende oka bato baa nkyisi iso ya mokyisi, obabuya baekosi banga, obabatisa na nkombo ya Tata, ya Nwana na ya Bolobo. ²⁰ Obateya obokye bakumole mitindo mia ephokye nga. Oebe obokye nali na bée nkolo iso tee nono o suka ya mokyisi.»

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Malako Maphoo ma etatele

O nte ya babuku ba Simo Elaa baso bane, phaaka Malako boli bokuwe bombe kula na wenene obokye boli bookasi. Nkombo ya Malako eyoko eli Yoane Malako. Toewene o Malako 14.51; Bitoma 12.12, 25; 13.5, 13; 15.37, 39; Bakolose 4.10; 2 Ti 4.11; Filemona 24; 1 Petelo 5.15.

O nkanda ya baanosi baakasi bakoma obokye Malako abaka «mpengyi» ya Petelo o mokyisi nwa Loma; yango mena iimola se sa Simo Elaa sibengye bowabaka Petelo kateya.

O Simo ya Malako tomozwa maphoo mama:

- Malako 1.1-13: Yoane Mobatise kabongyisele Yesu nzela; Yesu abatisami, aesi ya kyende o bokye; omoo Satana amumekyi
- Malako 1.14-10.52: Etoma ya Yesu o Galileya: Yesu amiteye obokye ali moto ooli na bokonzi; atati iimola baekosi bée bowamowa yo na bowamokundwa yo. Aesi ya mana o Galileya akye o Yelusaleme
- Malako 11.1-16.8: Poo ya Yesu eya suka o Yelusaleme. Bato bayambaka Yesu na bolaa. Kasi maphoo maabaka yo kakyele na mateya me temaikaka baa masepelisa bakonzi. Waa nkolo ya ilengyele eyenga ya Ilekana, Yesu amba ya za na baekosi bée mozaa nwa suka, sima aesi ya kye bondele o inzabi sa ba olive; omoo baesi ya moakya, emba bamba ya kye moboma oekulusu. Kasi na munkukutu, o sima ya mokolo nwa Sabata, moanze monomo amba ya vana na basi bakyekye kyeka ilita sa Yesu, aesi ya baimola obokye Yesu akundoo
- Malako 16.9-20: Yesu atokolesi bato be, emba abaa o ikolo

Nwebi motangyi, bakoma mokanda nwa «Simo Elaa» mumu pho na banga toanole «sekyele» ya Yesu wa Nazalet, bo wanola mokonzi nwa batuluku wa Loma obokye «Nde phele, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo» (15.39).

Mateya ma Yoane Mobatise

¹ Eye etatele ya Simo Elaa ya Yesu Klisto, iyo Nwana wa ya Nwaphongo.

² Moimosi Isaya akoma o buku pha Nwaphongo boho:

Nwaphongo yokye: «Kyeka! Namotoma tima ya nga o boo pha we. Amoebongyisa nzela.

³ Moto monomo kaanwane o bokye:

Bongya nzela ya Nkolo!

Omoteyisa nsonga!»

⁴ Yoane aesi ya tokolo o bokye. Ateyaka bato, yokye: «Bongya mandondo ma bée, obatisame. Emba Nwaphongo amoelimbisa masumu ma bée.»

⁵ Bato baso ba ekolo ya Yuda na ba mokyisi nwa Yelusaleme bakyekye oka ye. Baimolaka bohe pha bée o miyo ma bato baso. Ndokolo Yoane kambe ya babatisa o maa ma ebale ya Yaladene.

⁶ Yoane alataka etobu eyatongamaka na nkungye ya nyama na nkombo «Shamo». Alataka na nkamba ya lopho la nyama o mobimbi nwe. Azaka ntete, aletekye na mafoo. ⁷ Aimolaka bato me boho: «Moto owamoya o sima ya nga andekyi na mwiya. Nga sikokyi imiinya o boo phe obokye naingole nono simbi ya bikoto bée. ⁸ Nga, naebatisa na maa, ka iyo amoebatisa na Boloboo Bosanto.»

Yoane abatise Yesu

⁹ Emba mi nkolo me Yesu aesi yauta o mokyisi monomo o manyete ma Galileya, nkombo ya mokyisi me Nazarete. Aesi ya koma oka Yoane. Yoane aesi ya mobatisa o ebale ya Yaladene. ¹⁰ Sakoko, Yesu aesi ya londwa o maa. Okolondwe yo, aweni ikolo si ziboo. Akuli wene Bolobo bomoutesi ndokolo inkoto-nwinya. ¹¹ Aokyi njwesi moute o ikolo mowo bofo: «Iwe, Nwana wa nga owa lozingo, nali na we na nkyisa boikye.»

Molemba amekyi Yesu

¹² Sakoko, Bolobo aesi ya kamba Yesu o bokye. ¹³ Yesu abaka o bokye nkolo makoo mane. Omo, Molemba amumekaka. Baanze bamosungaka.

Yesu abangyi baosi bane

¹⁴ Waanyosa bee Yoane o boloko, Yesu aesi yakye o manyete ma Galileya, abuto ikyemimola Simo Elaa ya Nwaphongo, ¹⁵ abaka kakyemiwo yokye: «Ujwanwa eye imbele me simbi yakoka. Nwaphongo aweninye bokonzi phe. Bongola ntema ya bee, anola Simo Elaa ya Nwaphongo!» ¹⁶ Mokolo monomo Yesu aesi ya banda o mokukulu njwa maa maanene ma Galileya. Okobande yo, aesi ya wene baosi ba swe babale, mankombo ma bee Simo na njwana nyango Andele bavakye bondendi o maa. ¹⁷ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Yambengye. Otokule ba baosi ba swe, namoebuya baosi ba bato pho ya Nwaphongo.» ¹⁸ Sakoko, baikyi ika mandendi ma be, bamobengyi. ¹⁹ Yesu akuli susana na njwana o boo. Aesi ya wene Zake na Yoane, bana ba Zebede. Babaka mi vato, babambe mandendi ma be. ²⁰ Sakoko Yesu aesi ya babanga. Baikyiika ango wa bee Zebede o vato na bato bee baetoma, babengyi Yesu.

Yesu abikye moto owa bolobo boobe

²¹ Yesu na baekosi bee baesi ya kyende o mokyisi muunene njwa Kapalanauma. O mokolo moeme Bayuda, Yesu aesi ya nyolo o Ingambi sa makyita. Atati iteya. ²² Bato bakamwaka ioka iteya se, pho abateyaka na boekondo bozo. Taikaka hateya ndokolo hateye ba Mifeko. ²³ Imbele me moto monomo aesi ya nyolo o Ingambi sa makyita, abaka na bolobo boobe, atati ianjwana yokye: ²⁴ «Yesu wa Nazarete, kolukye ilokyela bo? Oesi nde iya lounva? Naeyebe. Iwe moto Mosantu owa toma Nwaphongo.» ²⁵ Yesu aesi ya phaphala na bolobo me yokye: «Zala bose! Tokolo o nzoto ya moto oyo!» ²⁶ Bolobo boobe boesi ya nyingyinya moto me na bokusi. Boesi ya anjana na bokusi, botokosi o nzoto ye. ²⁷ Bato baso baesi ya kamwa na boikye. Nde babona babuto imituna, bekye: «Eye lowo ye? Kateya maphoo manyakune na boekondo. Katome na malobo maabe, mamookye.» ²⁸ Nwana bokyi bofo, sango ya Yesu yeesi ya nyangwa o nkyisi iso ya Galileya.

Yesu abikye bato baikye baa malosi

²⁹ Bobele, Yesu na Zake na Yoane baesi ya mana o Ingambi sa makyita. Baesi ya kye o ingambi sa Simo na Andele. ³⁰ Boo pha Simo owa njwanwasi amilangyaka pho abaka na mowewe. Okokome Yesu, baesi ya moimola boloko pha njwanwasi me. ³¹ Yesu asusinye phenephe ne. Amophisi na eboko Amoteye. Mowewe moesi ya mana. Njwanwasi me atati ibakyelela. ³² Waankokolo, bato bamba ya ikyela Yesu bato baso baabaka na biswete na baa malobo maabe. ³³ Bato baso ba mokyisi njwa Kapalanauma baesi yaangana o boo pha ingambi saabaka Yesu. ³⁴ Wamo, Yesu abikyaka

bato baikye na biswete ndengye na ndengye. Atokoloko na malobo mabe maikye. Taikaka benela obokye malobo mabe mawo pho malobo maamana maefaka obokye ali Nwana wa Nwaphongo.

Yesu akyekyemitambula nkyisi iso ya Galileya

³⁵ Yana wa munkukutu, Yesu aesi ya umwa. Aesi ya tokolo o ingambi sa baka be. Aesi ya kyende o elele eya bose. Omo, atati ibondele. ³⁶ Simo na bebi baabaka ne bamba ya kye moluka. ³⁷ Okomozwe be, bamba ya wo ne bekye: «Bato baso baelukye.» ³⁸ Kasi Yesu yokye: «Yaka tokyende! Tokyende o nkyisi iyoko ya phenephe, pho ya obokye nakye teya Simo Elaa omo me. Naesi nde pho ya etoma me.» ³⁹ Nde babona Yesu akyekyemitambula nkyisi iso ya Galileya, ateyaka o Mangambi maso ma makyita, atokoloko na malobo mabe maabaka onte ya bato.

Yesu abikye moto owa bolosi pha maaba

⁴⁰ Bofele, moto monomo wa maaba aesi ya kye oka Yesu. Amba ya mokusamela. Amba ya mobondo, yokye: «Bo ozingyi, okokyi imbikya.» ⁴¹ Yesu amookyelaka ngongo, amba ya moelolela eboko, amba ya mokuma, yokye: «Nazingyi, bika!» ⁴² Sakoko maaba me maesi ya mana. Moto me aesi ya bika. ⁴³⁻⁴⁴ Yesu amba yawo ne na bokusi yokye: «Inzokye na bolaa, Saimola lowo lolo nono moto monomo. Kyende nde oka nganga ya Nwaphongo. Omoteya nzoto ya we. Oambya makafo ma ibika sa we, bo wakoma bese o buku pha Mose. Kyela babona pho bato baefe obokye obikyi phele. Sima Yesu amba ya mobuya o ingambi se.» ⁴⁵ Kasi nabo babona, moto mona abuto kakyemiimola mboka eso lowo lamokomelaka. Yango mena, Yesu takulaka miweninya na bato, aikalaka nde o elele eeteli bato. Emba bato baakyekyemiuta mboka eso, bakyekye oli yo.

2

Yesu abikye etuku eya nyiba makolo

¹ Sima ya banaa nkolo, Yesu akuli butwa o Kapitalauma. Bato baokyi obokye ali o ingambi sabaka yo. ² Bato baikye bamba yaangana wamo. Malondo ma obokye hanyoko bese baso o ingambi me temabaka. Na elele ya iteme o boo pha mozibo mwa ingambi teyabaka. Yesu abaka kabaimole Simo ya Nwaphongo. ³ Ikyeka bobo, bato hane baesi ya moyelela na etuku. Bamophisi miitoko. ⁴ Nzela ya obokye bamokomya oka Yesu teyabaka, pho bato baloboko. Bofele, bamba ya baa o ikolo sa motondo nwa ndaku me nwaan langyema. Baesi ya zibola muna motondo o elele eyabaka Yesu. Baesi ya uya moto me mi sina itoko. ⁵ Yesu aesi ya wene obokye bato me bali na ianola. Emba amba ya wo na etuku yokye: «Nwebi, masumu ma we malimbisami.» ⁶ Bateye ba Mibeko baayoko babaka wamo baesi ya bomba maumunya mama o mandondo ma be: ⁷ «Iyo nza obokye awo babona? Eye nga kawambe nde Nwaphongo. Kyelimbisa masumu nde Nwaphongo!» ⁸ Mina wamo Yesu aesi ya eba maumunya maabaka na be, amba wo yokye: «Pho ya ye otondi na maumunya mamana? ⁹ Bo na wo na etuku obokye: “Masumu ma we malimbisami”, na obokye “Teme, kpa itoko sa we, kyende, lowo ye loolobi bokusi?” ¹⁰ Kasi nazingye obokye oefe obokye nga Nwana wa Moto nali na bokonzi pha ilimbisa masumu o mokyisi mumu.» Bofele, Yesu amba ya wo na etuku yokye: ¹¹ «Nawo na we ngakye: Teme, kpa itoko sa we, obutwe oka bese.» ¹² Sakoko, moto me aesi ya teme, akpe itoko se,

o miyo ma bato baso abutoo. Bato baso bakamwaka, babutwaka ikumisa Nwaphongo, bēkye: «Naino toloweni lowo la ndengye eye!»

Yesu abangyi Lewi

¹³ Yesu amba kula ya kyemitambula o mokukulu nwa maa manene ma Galileya. Bato baikye bayakaka ya mobenga, amba ya bateya. ¹⁴ Waalekana yo, amba ya wene moto monomō, nkombo ye Lewi, nwana wa Alafa, azasi o elele ekyephutisa bēe mputi. Yesu amba ya wō ne yokye: «Imbengye!» Lewi aesi ya teme, amobengyi. ¹⁵ Emba Yesu amba yakye zala o ingambi sa Lewi. Baesi ya zaa wamō, yo na baekosi bēe na baphutise ba mputi na bato bayoko ba masumu, pho bato baamobengaka babaka baikye. ¹⁶ Bateye ba Mibeko baabaka o ingomba sa Bafalisayi baesi ya tuna baekosi ba Yesu bēkye: «Pho ya'ye kaze na baphutise ba mputi nana bato ba masumu?» ¹⁷ Yesu aesi ya baoka bo kowō bē. Ndokolo kambe ya wō na bēe yokye: «Esengyesi na munganga nde bato ba malosi, kasi bato baa nzoto nkusi phe. Naesi ya banga nde bato ba masumu, siesi pho ya bato ba bosembo.»

Yesu kateya pho ya imiima ntoma

¹⁸ Mokolo monomō, baekosi ba Yoane Mobatise na Bafalisayi bamiiimaka ntoma. Bobele, bato basuu baesi ya kye tuna Yesu bēkye: «Louti bo obokye baekosi ba we tebaikyi miima ntoma?» Emiimi ntoma nde baekosi ba Yoane na Bafalisayi. ¹⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Okokyele bēe eseleke ya bolonga, babutu babangye bē, bamiiime ntoma?» Bo molongyi ata baa na bēe wamō, etebaamiime ntoma. Teli bomō! ²⁰ Kasi mokolo moli, bamoya manya molongyi, nde mokolo me baamiima ntoma.

Yesu ateye mateya maanyakune

²¹ Moto tabambe munyengu munyakune mi etobu ekasi. Bo phe, munyengu munyakune nzwamowawola etobu eekasi, iluu samokula ingwa sinene. ²² Na moto tateye maleku maa swaswa mi mbongo eekasi. Bo phe, bo maleku me maulubi mamobola mbongo me. Ebe maleku, ebe mbongo, iso yamokye phaa. Maleku maa swaswa makokyi na mbongo eenyakune.

Yesu ateye pho ya ikokyi bēe ikyela mokolo nwa Sabata

²³ Mokolo monomō nwa Sabata, Yesu alekanaka yo na baekosi o manzabi ma ble. Baekosi bēe batati ikye minoko ble nzela nzela. ²⁴ Bobele, Bafalisayi baesi ya wō na Yesu bēkye: «Kyeka! Pho ya'ye baekosi ba we bakyele etoma mokolo nwa Sabata?» Mobeke nwa banga temobenele babona. ²⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toika tanga o buku pha Nwaphongo lowō laakyelaka Davidi? Waabaka yo na nzala, iyo na bato baabaka ne. ²⁶ Aesi ya nyolo o Tempelo. Akye zaa mapa maambyaka bēe oka Nwaphongo. O mobeko nwa banga, mapa me maaze nde banganga bēe na bē. Ka Davidi aesi ya kpa mapa mamana amaze. Aesi ya maphe na bato baabaka ne. Minkolo me Abiyatala abaka nganga eya o boo ya banganga ba Nwaphongo.» ²⁷ Bobele, Yesu akuli ya wō na bēe yokye: «[Jwaphongo akyela mokolo nwa Sabata pho ya bato, kasi taika kyela bato pho ya mokolo nwa Sabata. ²⁸ Yango mena, ingaa, Nwana wa Moto nali Nkolo ya Mokolo nwa Sabata.»

3

Yesu abikye moto owa ngbatatala eboko

¹ Bobele, Yesu akuli yakyende o Ingambi sa makyita. Moto monomo owa ngbatatala eboko abaka ne omo. ² Baphalisayi bayoko baabaka wamo bakyekaka Yesu na bibee bo amobikya moto me mokolo nwa Sabata. Balukaka obokye bamosongyele.* ³ Yesu amba ya wo na moto owangbatatala eboko yokye: «Inwa, okye teme o boo pha bato baso.» ⁴ Emba Yesu amba ya tuna bato babaka bamokyekye, yokye: «Mobeke nwa banga mowo bo, pho ya mokolo nwa Sabata? Ikyela bolaa na ikyela bofe, elaa'ye? Ibikya moto na iboma moto, elaa'ye?» Bée baso tebazwaka na lowo la ibuya. ⁵ Na ena yoo me, Yesu aesi ya bakyeke. Abaka na ná ngongo pho ya maumunya maabe ma be. Bobele, Yesu aesi ya wo na moto me yokye: «Elola eboko ya we!» Waelola yo eboko boho, ikyeka, ebongyi. ⁶ Baphalisayi baesi ya tokolo o Ingambi sa makyita. Bakye angana ikolo na bato baaka Mokonzi Elode. Balukaka malondo ma iboma Yesu.

Bato baikye babengye Yesu

⁷ Lolo eye Yesu akuli kye na baekosi bée phenephe na maa manene ma Galileya. Bato baikye baesi ya mobenga. Bato me bautaka o manyete ma Galileya, o manyete ma Yuda na o Yelusaleme. ⁸ Baayoko bautaka o manyete ma Idume, o mokukulu nwa ebale ya Yaladene, o nkyisi ya phenephe na manyete ma Tula na ma Sidona. Bato me baikye baokaka yaakyelaka Yesu. Yango mene baesi yakye oka ye. ⁹ Bobele, Yesu aesi ya toma baekosi bée obokye bamolukyele vato pho bato bée sa mokatitisa. ¹⁰ Yesu awoko babona pho abikyaka bato baikye, bato baso baamalosi bawelanaka ikyemokuma. ¹¹ Waawene bato babaka na malobo mabe Yesu, bakyekye mivaka o makolo me. Babutwaka banwane beekye: «Iwe, oli Nwana wa Nwaphongo!» ¹² Kasi Yesu amba katela bato me, yokye: «Sanzebinya!»

Yesu aesi batoma iko mbuka babale

¹³ Bobele, Yesu amba yakye baa o ngomba, amba ya banga bato baazingaka yo. Bée baesi ya kye oka ye. ¹⁴ Aesi ya olo bato iko mbuka babale, baatangaka yo batoma. Yesu abaloko obokye babee ne elele yonyo, obokye abatome ikyemiteya, ¹⁵ na obokye abaakyisa mwiya nwa itokoloko malobo mabe. ¹⁶ Bato iko mbuka babale me, yabaka: Simo (Yesu amophekye nkombo ya Petelo), ¹⁷ Zake na Yoane wafe anga, Zebede (Yesu abaphekye nkombo ya Bonelagesi, kyelimbole obokye: Bana ba nkakye), ¹⁸ Andele, Philipe, Batelemi, Matiye, Toma, Zake (nwana wa Alafa), Taade, Simo owamiambyaka pho ya bosomi pha ekolo ye, ¹⁹ na Yuda Mokeliyota, owamungya Yesu.

Banaa nyango na Yesu baesi ya mokyeka

²⁰ Bobele, Yesu akuli butwa o ingambi. Bato baikye bakuli yaangana, malondo ma obokye Yesu na baekosi bée baze temali. ²¹ Banaa nyango na Yesu baesi yaoka simo me. Bamba ya kyende obokye bakye mokpa, pho bato bawoko bekye: «Abuto ndokolo elemele!» ²² Unwanwa eye batye ba Mibeke bautaka o Yelusaleme bawoko bekye: «Molemba amunyosi, katokolo malobo mabe o nzoto ya bato nde na mwiya nwa Belezebula, mokonzi nwa malobo mabe.» ²³ Bobele, Yesu amba ya banga bato baso. Amba ya bawole na bite yokye: «Tebakokyi itokolo Molemba na mwiya nwa Molemba. ²⁴ Bo bato ba mokyisi monomo banwane bée na be,

* 3:2 3.2 Mokolo nwa sambo. Mokolo moeme Nwaphongo.

mokuyisi me etemookoko. ²⁵ Bo bato ba ibota sonoso banwane bée na be, ibota me etesiikoko. ²⁶ Ka bo bokonzi pha Molembe bomikabinye, bokonzi me ete bookoko. ²⁷ Moto takoyi inyolo o ingambi sa moto oli na nkamba pho akye iba mbolo ye, bo naino moto me tebamobakyi maphanga. Elaa atamobaka maphanga phanza, amba iba mbolo ye iso.»

²⁸ «Nde phele na wo na bée ngakye: Nwaphongo amolimbisa masumu maso maakyele bato, na mapho maso maatole bato nkombo ye. ²⁹ Kasi moto ookotole Bolobó Bosanto, kakyele isumu sitesilimbisa Nwaphongo. Isumu me samoikala nde bobele.» ³⁰ Yesu awoko na bée bobo, pho bée babaka bawo bekye: «Bolobó bobo bonyolesi Yesu.»

Nyango wa Yesu na banaa nyango na Yesu bamolukye

³¹ Bobele, nyango wa Yesu na bana bée ba bampete, baesi oka Yesu. Bamba ya teme o ibanda. Bamba ya toma moto obokye ababangyele Yesu. ³² Bato baso baazalaka ne wamo, bamolungyaka. Bamba ya wo ne bekye: «Kyeka! Nyongó na banaa nyongó batemi o ibanda baelukye.» ³³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mama eli nza? Banaa mama eli banza?» ³⁴ Bobele, Yesu amba ya kyeka bato bazalaka ne amba ya wo yokye: «Kyeka mama na banaa mama, bée baba. ³⁵ Pho moto okokyele mapho mazingye Nwaphongo, yo njwana mama owa lele, yo nkanasa ya nga, yo mama.»

4

Ete ya mophikiyi

¹ Yesu akuli butwa iteya bato o mokukulu njwa maa maanene ma Galileya. Bato baikye baesi yaangana waali yo, emba Yesu amba ya kye zala o vato. Vato me phabaka o maa, emba bato babaka o mokukulu. ² Abaka kateya mapho maikye na bite. Amba ya bateya yokye: ³ «Okyemela! Mokolo monomo, moto monomo akyekye o inzabi oikye minyaka ndemo obokye itokolo. ⁴ Waanyaka yo ndemo o inzabi, ndambo iesi yakaa o nzela, manyosi maesi ya kye iikomola. ⁵ Ndambo eyoko iesi yakaa o manyete maa mabanga, wamo manyete maikye phe. Sakoko ndemo miina iesi ya tokolo pho teyaika zwa manyete maikye wamo. ⁶ Waa manzanga, ndemo me iesi ya nyita, iungyi pho teyaikaka ba na ya kolo nkanga. ⁷ Ndambo esuu ya ndemo iesi yakaa o nte ya nkata ya milo. Nkata ya milo miina iesi ya kola, yubye ina ndemo emba teyaamba bota. ⁸ Kasi ndemo nsuu me iesi yakaa o manyete malaa, iesi ya tokolo, ikosi, iboti. Iiyoko iboti mbuma mako maato, iiyoko mako motoba, iiyoko munkama.» ⁹ Emba Yesu amba kula wo na bée yokye: «Moto oli na matoo ma ioka, aokye!»

Pho ya'ye Yesu kateya na bite

¹⁰ Bobele, Yesu aesi ya ika bato baabana o mokukulu. Waabaika yo, baekosi iko mbuka babale na baayoko baabaka phenephe ne baesi ya motuna bekye abaimole ntina ya bite me. ¹¹ Amba ya wo na bée yokye: «[Nwaphongo aeteye, bée baba, sekyele ya Bokonzi phe. Bato basuu baokye nde na bite. ¹² Yango mena wakomama bobo: "Nabo bakyekye na bolaa, tebaawene na ekpele. Nabo baokye na bolaa, kasi tebaasozolo, bo phe nde babongolakyi mandondo ma be, emba Nwaphongo nde abalimbisakyi!"»

Yesu kalimbole ntina ya ete ya mophikiyi

¹³ Bobele, Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Bo bɛɛ toebe ntina ya ete mena? Emba waamba eba ntina ya bite bisuu ndengye'ye? ¹⁴ Mophikiyi ndemo ali ndokolo moto okoteya iloba sa Nwaphongo. ¹⁵ Bato bayɔko bali ndokolo nzela. Simo ya Nwaphongo yakyekye kaa wamɔ. Baokyi Simo mɛ. Oeyokyi bɛ, Molembe aesi ya emanya o mandondo ma bɛ. ¹⁶ Bato bayɔko bakokaa na ndemo iikaa o manyete maangana na mabanga: Wa okye bɛɛ iloba sa Nwaphongo, basanosi izele na nkyisa. ¹⁷ Kasi iloba mɛ te saika nyɔse nkanga o mandondo ma bɛ, baanole nde ɣwana imbele mokuwe. Kasi bo nkaka na minyɔko yeesi phɔ ya sina iloba sa Nwaphongo, bale ianola sa bɛɛ izele. ¹⁸ Bato bayɔko bali ndokolo ndemo iikaa o nkata yaa milɔ: Baokyi maloba ma Nwaphongo, ¹⁹ kasi maumunya ma mokyisi mumu, phowa ya ezwele ekye kosa bato, na maumunya masuu ndengye na ndenge maɔɔ sina iloba, emba tesiibote. ²⁰ Kasi bato basuu bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maala: Baokyi maloba ma Nwaphongo, bamaanosi emba baboti mbuma iindaa, iiyɔko mako maato, iiyɔko mako motoba, iiyɔko munkama.»

Ete ya tala

²¹ Bobele Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Bo moto aesi na tala, amoekukya na katini nde amoeteye o se ya ntangye? Kasi amoeteya o ikolo sa mesa. Teli bomɔ? ²² Maphɔɔ masɔ maabombama mamotɔkɔlɔ, na maphɔɔ masɔ ma enzombi mamowɛnɛnɛ saa. ²³ Moto oli na matoo ma ioka, aokye!»

²⁴ Yesu akuli wɔɔ na bɛɛ yokye: «Nde kokyebe na maphɔɔ maeyimole nga. Nde bokokyele bɛɛ bɛbi, Nwaphongo amoekyela nde bomɔ mɛ. Amba kula ekyela na koleka. ²⁵ Moto ooli na mbolo nzikye bamokula mopɛ nsuu. Moto ooli pha, baamobɔlɔlɔ nɔnɔ ɣwana ndambo ooli nɛ.»

Yesu akpe ete ya ndemo

²⁶ Yesu akuli wɔ yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo bali ndokolo moto mɔnɔmɔ anyakaka ndemo o inzabi sɛ. ²⁷ Na mokɔlɔ, wa lale yo na ná moo wakyemitambula yo, ndemo kyitɔkɔlɔ, kyikole. Moto mɛ taikaka eba bo wakolaka yango. ²⁸ Eli nde manyete maakosaka ndemo. Phanza kyetɔkɔlɔ ibɔngyi, sima kyembe ya tɔkɔlɔ munkoloko, o suka kyembe ya bota mabɔtu na bolaa. ²⁹ Ble eesi yaola. Waaola mbuma, moto mɛ akye nɔko phɔ mbunu ya inɔko yakokaka.»

Yesu akpaka ete ya mumbuma ɣwa ɣwete na nkombo mutarde

³⁰ Yesu akuli ya wɔ yokye: «Ekpele'ye elongoba na Bokonzi pha Nwaphongo? Tomokpa ete'ye phɔ ya ilimbola Bokonzi pha Nwaphongo? ³¹ Bokonzi pha Nwaphongo pha ulana na mumbuma mwa mutarde. Bo bakye emophika, mumbuma maamuna, molekyi iso yaamokyisi na bokyikyiyi.* ³² Sima moesi ya kola, moombe ya leka ndemo iso na bonɛnɛ. Moombe ya tɔkɔlɔ bitakyi binɛnɛ. Manyosi mamotonga moobo ma bɛɛ o ɔɔmele ya ɣwete mɛ.» ³³ Nde babona Yesu ateyaka bato Simo ya Nwaphongo na bite biikye bya ndengye eye. Abateyaka na ndengye eekokyi na bɛɛ ioka. ³⁴ O mateya mɛ taikaka lɛɛ ibakpela bite. Kasi waabaka yo kaikale na baekosi bɛɛ yo mampenza abalimbolelaka nde bite mɛ biso.

* 4:31 4.31 Phɔ ya mutarde, kyeka o Luka 13.18.

Yesu azibise Eweele

³⁵ Mokolo maamuna bunya boesi ya inda. Okoinde bunya, Yesu aesi ya wo na baekosi b̄e yokye: «Toakale o mokukulu n̄wa maa n̄waa bina.»
³⁶ Yesu azalaka o vato. Baekosi baesi ya kyende ne o vato babona. Mato masuu mabaka wam̄ me. Baikaka bato baso baabaka wam̄. ³⁷ Bobele, ewele ekusi yamba ya kyela. Kanda yanyosaka maa o motema n̄wa vato. Vato babona phatataka itonda na maa. ³⁸ Yesu abaka o mbolo eya sima ya vato. Alangyaka moto n̄we o ikolo sa mungbelenḡo, alasi ebuu. Baekosi b̄e baamba ya moumola miebu mena, bek̄ye: «Towee! Towee! Toli na maumunya ph̄o ya banga?» ³⁹ Yesu amba ya umwa, amba ya wo na ewele na ná maa na bokusi yokye: «Ikala bose!» Bobele, ewele eesi yaunva. Emba maa mamba yaikala ena phioo! ⁴⁰ Akuli wo na baekosi yokye: «Be koile ph̄o ya'ye? B̄e naino toanosi?» ⁴¹ Baekosi bawenek̄ye inganga siikye, bawonoko bek̄ye: «Moto oyo ali nde nza? Na maa na ewele kyimotosa!»

5

Yesu abikye moto owabaka na malob̄o mabe

¹ Bobele, Yesu na Baekosi b̄e baesi ya koma o mokukulu me o manyete ma Bagelaza. ² Yesu aesi ya aphwa. Okoaphwe yo, moto monom̄o atokosi o malita. Aesi ya vana ne. Bolob̄o bofe phanyoloko o nzoto ya moto me. ³ Abutwaka izala o malita. Bato tefakulaka koka imobaka maphanga, ebe na munyololo. ⁴ Soosoo bamokangye maboko na makolo na munyololo. Nzuka moto me abaka kabile muna munyololo. Moto na monom̄o takokaka imozibisa. ⁵ Na moo na mokolo abaka katambule o malita na o ngomba. Mbala iso abaka kaanjwane nzanga, abaka kamizokya na ná mabanga. ⁶ Mena Yesu ataa baa itakye, ambo mowene. Aesi ya kyilingana. Akye mokusamela na mabongo. ⁷ Amba yaanjwana na bokusi yokye: «Yesu, Nwana wa Nwaphongo owa ikolo, kolukye inkyla bo? Naongyi na we o boo pha Nwaphongo, sa nveninya mpasi!» [⁸ Awoko bobo ph̄o Yesu abaka kawo yokye: «Bolob̄o bofe, tokolo o nzoto ya moto oyo.»] ⁹ Yesu amba kula tuna moto me yokye: «Nkombo ya we nza?» Aesi ya mobuyisa yokye: «Nkombo ya nga, Ekonzo, ph̄o banga toli baikye.»
¹⁰ Aongaka Yesu na bokusi obokye satoma malob̄o mabe mama o mokyisi mosuu.

¹¹ O ngomba me yabaka wam̄, bokanda pha mangulu, phabaka bokyemiwaa. ¹² Malob̄o mamba b̄ondele Yesu bobo: «Olotome onte ya mangulu mamana, tokye nyolo o nzoto ya mango.» ¹³ Yesu amba ya maphe nzela. Bobele, malob̄o mabe mamana maesi yatokolo oka moto me. Maesi ya kye nyolo o mangulu mamana. Bokanda bos̄o phabaka phengphe na mangulu nkoto ibale. Mangulu maesi ya uta ngomba, maesi ya kyilingana n̄no o maa. Mabutwaka ikyifa maa, mamba ya waa.

¹⁴ Babanze ba mangulu baabaka wam̄, baesi ya lotta, bakye imola o lomb̄o n̄no o manganda. Bato baesi ya kye kyeka lowo me lalekanaka. ¹⁵ Baesi ya koma oka Yesu. Baweni moto me owabaka na malob̄o mabe azasi, alati bitobu, abongyi. Waamowene be, bato me bawenek̄ye bobo. ¹⁶ Bato baawenek̄ye maph̄o me maso, baesi ya baimola maph̄o ma moto owa malob̄o mabe na ma mangulu. ¹⁷ Bobele, bato baaokaka maph̄o me baesi ya wo na Yesu obokye amane o manyete ma be. ¹⁸ Yesu akye kpela o vato. Okokpele yo, moto owabaka na malob̄o mabe aesi yaonga na Yesu

yokye: «Bo ozingyi, nakyende na we.» ¹⁹ Yesu ale, amba wo yokye: «Butwa oka be, o ibota sa we, okye baimola iso iyekyelesi Nkolo na ngongo ye.» ²⁰ Emba moto me amba yakye. Atati ikyemimola o nkyisi yaabaka omo na nkombo Dekapolis. Aimolaka iso yaakyelaka Yesu pho ye. Bato baso, baamookaka, bakamwaka.

Yesu kakye oka Yailo

²¹ Yesu akuli akala na vato o mokukulu nwaabaka yo. Bato baikye baesi yaangana wali yo. Mena ataa ba o ibongu, baesi ya molungya. ²² Monomo na Baangyesi ba Ingambi sa makyita aesi ya koma. Nkombo ye Yailo. Aesi ya wene Yesu. Amba ya mivaka o makolo me. ²³ Amba ya nyingonela ne yokye: «Iwana wa nga wa nwanwasi kawe. Tokye oka nga, okye kyela maboko o ikolo sa nzoto ye obokye yo sawaa, abikye.»

Yesu abikye nwanwasi owa bolosi pha malongo

²⁴ Bobele, Yesu aesi ya kye ne nzela yonoyo. Bato baikye bakyekeye ne ewawaka. Bamokatitisaka na mbale na mbale.

²⁵ Nwanwasi monomo abaka na be. Abaka na bolosi pha malongo, pha koko ne mambula iko mbuka ibale. ²⁶ Akomaka o maboko ma bamiinganga baikye. Abungyaka baphalanga bee baso. Taikaka bika. Bolosi bokule ngala nde bongasi. ²⁷⁻²⁸ Aokaka simo ya Yesu. Aumunyaka o ndondo ye yokye: «Bo nakye kuma nono bitobu bee, nde nabikyi.» Aesi ya mobenga na ikyemiphaka onte ya bato babana nono wakoma yo o sima ye. Aesi ya kuma etobu ya Yesu. ²⁹ Mina wamo malongo maesi ya tenya. Aesi ya wene o nzoto ye obokye abikyi na bolosi me. ³⁰ Nde wamo, Yesu aesi ya mioka onte ye obokye ndambo ya mwiya nwe motokosi. Aesi ya miekpinya o ntante ya bato, yokye: «Oonkumi o bitobu ba nga nza?» ³¹ Baekosi bekye: «Aaa! Oweni obokye bato baekatitise na mbale na mbale, kokule tuna: "Onkumi nza?"» ³² Kasi Yesu aesi ya kyeka na mbale na mbale obokye aebe moto omokumi. ³³ Nwanwasi me abaka katekyenela na sina inganga, pho aabaka lowo lamokomelaka o nzoto ye. Aesi ya mokusamela. Bobele, aesi ya moimola phele phele mapho maso maabaka ne. ³⁴ Yesu amba ya wo ne yokye: «Mama, boanosi we, obikyi. Ebe nde bomo. Kyende na bolaa.»

Yesu aakosi nwana wa Yailo

³⁵ Waabaka Yesu kawo babana, bato bauti o ingambi sa Moangyesi me, Yailo. Baesi ya wo bekye: «Iwana wa we awe. Kokule nyokolo Moteye pho ya'ye?» ³⁶ Nzuka Yesu aokaka mapho mawoko be. Amba ya wo na Moangyesi wa Ingambi sa makyita me yokye: «Sakula ila! Anola ndee to!» ³⁷ Yesu taikaka benela bato basuu ikyende ne. Aanolaka nde Petelo, Zake na nwana nyango Yoane. ³⁸ Baesi ya koma o ingambi sa Moangyesi me. Yesu aweni obokye bakyemi mivaka, balele na ngongo, baanwane. ³⁹ Aesi ya nyolo o ingambi. Aesi ya wo na bee yokye: «Ikyemi mivaka na ilelo sisi sa lowo'ye? Nwana wa bee taikyi waa. Alasi nde ebuu.» ⁴⁰ Baalesi baesi ya moekye. Emba Yesu aesi ya batokolo bee baso o nzee. Akye na ango na nyango na baabaka ne. Bamba ya nyolo o motema nwa ingambi o elele eyalangyaka bee nwana. ⁴¹ Yesu amba ya phila nwana me mi eboko yokye: «Talita kumi!» kyeimole obokye: «Iwana ngondo, umwa!» ⁴² Mina wamo, nwana ngondo me — abaka na mambula iko mbuka ibale —, amba ya teme. Abuto itambula. Baabaka ne wamo, bakamwaka nde

bokamo. ⁴³ Yesu awoko na bée na bokusi yokye: «Moto saimola moto lowo lalona, amba ya wo na bée yokye bamophe na ntoma azee.»

6

Bato ba Nazaletε bale ianola Yesu

¹ Yesu na baekosi bée baesi ya mana o elele me, baesi ya kyende o Nazaletε mokyisi njwa kolaka yo. ² O mokolo njwa Sabata, abaka kateya o Ingambi sa makyita. Bato baikye baamookaka, bakanwaka, bamitunaka bεkye: «Pho iye aizwe bi? Malondo ma zwe yo mama mauti bi? Kakyele na bilekyesako bibi ndenge'ye? ³ Eye ka mowasi wa mabaya, njwana wa Maliya, bola pha Zake na Zoze na Yudasī na Simo. Na basii bée baa babasi ka bali na banga wawa.» Yango mena balekye imoanolela. ⁴ Yesu amba yawo na bée yokye: «Moimosi wa Nwaphongo bamokumole nde o nkyisi nsuu, manya o mokyisi nwe mampenza, na o ifota se na oka banaa nyango.» ⁵ Yesu taikaka koka ikyela nono elekyesako yonyo eenene omu, manya nde ndambo ya bato ba malosi baatandelaka yo mafoko, baabikyaka yo. ⁶ Akamwaka na boikye pho ya bato ba Nazaletε tebaikaka ba na ianola.

Yesu atomi baekosi iko mbuka babale

Emba Yesu amba yakyemiteya o nkyisi yaa mambale. ⁷ Aesi ya banga baekosi iko mbuka babale, atati ibatoma ikyemiteya babale babale. Abaphe na bokonzi pha itokolo malobo mabe. ⁸ Abakatelaka yokye: «Bo wamokyende bée o imbanga bobo, bée saphila ekpele esuu, ebe ntoma, ebe ikuba, ebe na baphalanga, ophilaka nde ntuu. ⁹ Bée salata bitobu bifale, kolate nde etobu yonyo na bikoto.» ¹⁰ Yesu ambakula ya wo na bée yokye: «Bo okomi o mokyisi monomo, obaka nde o ingambi sa moelasa bée nono mokolo njwa mokyende bée o mokyisi mosuu. ¹¹ Ka bo bato ba mokyisi monomo balee iekumbela, balee na iyeyoka, lekana mokyisi me, ololo ngonza pho ya ibateya bobε bookyesi be.» ¹² Bobele baekosi bamba yakyemimola bato obokye babongole ntema ya be. ¹³ Batokoloko na malobo mabe miikye. Baingaka na bato baikye ba malosi mauta, bababikyaka.

Elode aokyi ngambo ya Yesu

¹⁴ Nkolo me, Mokonzi Elode amba yaoka Simo ya Yesu pho ngambo ye ya tambulaka nkyisi iso. Bana bεkye: «Eye eli nde Yoane Mobatise akundo! Yango mena ali na phembo ya ikyela bilekesako babina.» ¹⁵ Kasi bayoko bawoko bεkye: «Eli moimosi Eliya.» Basuu bayoko bεkye: «Ali moimosi ndokolo baimosi baa phanza.» ¹⁶ Waaoka Elode ziko sa bato, amba ya wo yokye: «Eli Yoane Mobatise, owa tomaka nga obokye fatene moto, akundoo!»

Iwaa sa Yoane Mobatise

¹⁷ Pho Elode atomaka batuluku bée obokye baakya Yoane bamunyosa o boloko, pho ya Elodiya njwanjwasi wa njwana nyango Philipo owa buyaka yo njwasi we. ¹⁸ Pho Yoane awoko na Elode yokye: «Tokokyi ilonga njwasi wa njwana nyongo.» ¹⁹ Elodiya aphinywaka na Yoane. Alukaka malondo ma imoboma, kasi taikaka mozwa. ²⁰ Pho Elode ailaka Yoane, aebaka obokye Yoane ali moto wa bosomebo, moto wa Nwaphongo. Yango mena, ambaka baa kamoanza. Elode abaka katungisame na boikye na mateya ma Yoane, ka na babona azingaka nde imooka. ²¹ Wakoma

eseleko yaimunya mokolo nwa botama Elode, Elode abangaka bakumu, bakonzi ba batuluku, bato ba ngambo ba Galileya, obokye baya zaa oka ye. Mokolo me Elodiya awenekye obokye nkonzō ye ya iboma Yoane imbiyakoka. ²² Waba bēe bazee, nwana wa Elodiya wa nwanwasi amba yake babinela. Elode na bato baabangaka ye basepelaka na mbina ye. Bobele mokonzi Elode amba ya wō na nwana ngondo me yokye: «Inzongye ekpele eeso ekyezinye wē, namoephe yango.» ²³ Amba ya kata na seleka yokye: «Namoephe epkele eso eyamunzonga wē, ebe nabo etee ya mokyisi moangyele nga.» ²⁴ Nwana ngondo me atokosi, akye tuna nyango, yokye: «Naongye ekpele'ye?» Nyango yokye: «Koongye nde moto nwa Yoane Mobatise.» ²⁵ Sakoko, nwana ngondo mona akuli butwa izele oka mokonzi Elode akye wō ne yokye: «Nazingye obokye ompe nde inwanwa eye moto nwa Yoane Mobatise mi lako.» ²⁶ Waaoka mokonzi Elode baabona, aokyi ngongo boikye. Ka naiumunya seleka eya kataka yo o miyo ma babutu baabangaka yo o eseleko, takokyi na ile imophe ekpele eso eya ongaka yo. ²⁷ Sakoko, mokonzi amba ya toma tuluku monomo o boloko obokye akye tena moto nwa Yoane amoyelele na nwanjo. Bobele, tuluku me amba yakye o boloko, akye tena moto nwa Yoane ²⁸ Aesi na nwanjo mi lako, amophe nwana ngondo me, akye mophe nyango. ²⁹ Waaoka baekosi ba Yoane mapho maso maalekaa, baesi yakye kpa ebembe ye bakye ekunda.

Yesu azeye bampele nkoto itano

³⁰ Batoma waauta bēe o imbanga, baesi yaangana wali Yesu, bamoimosi mapho maso makyelaka bēe na ma teyaka bē. ³¹ Pho bato baike babaka basekane oka Yesu, Yesu na baekosi bēe tebaikaka zwa ngonga ya iza, yango mena amba ya wō na bēe yokye: «Yaka tomane wali bato, tokye luka elele eya bōse pho tokute zaa tombe naema.» ³² Bobele bamba ya baa o vato bakye bēe mampenza o elele eteeli bato ³³ Waaba bēe bakye babona, bato babaweni, babasososi. Babaka haute o nkyisi iso na mambangu, bakye koma o boo o elele eyalukaka Yesu na baekosi bēe ikyende. ³⁴ Waaseme bē, Yesu amba ya aphwa o vato, aweni moluku nwa bato baikiye. Abaokyelaka ngongo boikye pho babaka ndokolo mampate mazangyi mookosi, amba ya tata ibateya mapho maikye. ³⁵ Walekana bunya, baekosi bamba ya kyende oli Yesu, bamba ya wō ne bekye: «Bunya bolekaa, elele eye eli itakye na lombo. ³⁶ Buya bato obokye bakyende o manzabi, na o nkyisi ya mambale, pho bakye miombela ntoma ya iza.» ³⁷ Yesu amba ya habuyisa yokye: «Bē mampenza obaphe ntoma ya iza.» Baekosi bekye: «Kozingye obokye banga toombe mapa ma badenali nkama ibale pho ya izeya moluku munsō mumu? Na bo toombi mapa ma badenale nkama ibale pho ya izeya moluku muso mumu ete maabakokye.» ³⁸ Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na mapa bo? Taa kye kyeka!» Waakye kyeka bē, bamba ya moimola bekye: «Toli na mapa matano na swe ibale.» ³⁹ Ndokolo kambe ya toma baekosi bazasa bato baso o nkata, biboko biboko. ⁴⁰ Babazasaka na ndongo, muna nwa munkama, moyoko nwa mako matano. ⁴¹ Yesu aesi na kpa mapa matano mamana na swe ibale, atombi miyo o ikolo, abondesi Nwaphongo. Waunva yo ibondela, akyesi mapa, amaphe baekosi obokye bakabele bato baso. Akuli kyela na swe nde bomo. ⁴² Bato baso bazaka, baokaka. ⁴³ Baekosi bamba ongo bikyesi ba mapa na ba swe ba otwaka bē, batonzaka banyanzima iko mbuka babale.

44 Motango nwa bato baso baazaka mapa mamana, o itanga nde bampele, nwabaka nkoto itano.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

45 Sakoko, Yesu aesi ya toma baekosi obokye babaa o vato, bakatisa, bakye moziya o boo o mokukulu moyoko o mokyisi nwa Betesaida. Mina wamo, aesi ya buya na moluku nwa bato babaka wamo o nkyisi ya be. 46 Waunva yo ibabuya, aesi ya kye bondele o ikolo sa ngomba. 47 Waainda bunya, baekosi bataka baa onte ya ebale sa bokomakye. Kasi Yesu abaka yo mampenza o mokukulu. 48 Awenekye baekosi banwane na iluka pho ewe ele yabaka kyebabuya na munsima. Waa munkukutu, Yesu amba ya babenga na makolo o ikolo sa maa, aunvaka na balenaka. 49 Waamowene bee katambule o ikolo sa maa na makolo, baumunyaka obokye eli mozisi. Bamba ya anwana, 50 pho bee baso bamowenekye, batondaka na boko. Yesu amba ya wo na bee yokye: «Ititala, bee salota, eli nde nga!» 51 Amba ya baa o vato phaa baka be, ewe ele eesi ya ema. Baekosi bakamwaka na boikye, 52 pho na waakyelaka Yesu elekyesako ya izeya bampele mapa, tebaikaka sosolo, malondo ma bee mabaka makuwe.

Yesu abikye bato ba malosi o manyete ma Genesalete

53 Waaunva bee ikatisa ebale, baesi ya kye seme o Genesalete. 54 Waaphwa bee o vato, sakoko bato baesi ya eba obokye eli Yesu. 55 Bobele bamba ya kyilingana o nkyisi ya bee iso, ikyemikpa bato baso baa malosi, babanyanye mi matako bakyekye na bee o bilele biso baokoka bee obokye Yesu ali wamo. 56 Bilele biso baabaka Yesu kakyemikyende, ebe o nkyisi iinene na iinkyiky na yaa mangonda, babaka bakye milangya bato baa malosi o munsongo. Banyingonelaka na Yesu bekye: «Obale bakume nono songye ya etobu ya we.» Emba, baso baamokumaka, babikaka.

7

Yesu Kateya pho ya mateya ma bankoko

1 Mokolo monomo Bafalisayi na bateye ba Mibeko bayoko bautaka o Yelusalem, baesi ya angana oli Yesu. 2 Waawene bee obokye baekosi ba Yesu bayoko baze ntoma na sokoto sa kunyola se, bo kowo mateya ma bankoko, 3 pho Bafalisayi na Bayuda baso bakumolaka mibeko ma bankoko, o boo pha izaan ntoma, ela bakunyosi se bo wa teyaka bankoko. 4 Bo baute o zando, te bakokyi izaan bo tebamikunyosi bo kowo mibeko ma be. Bali na maphoo masuu maike ma bankoko makumole be, maphoo me mango mama: Ikunyola binywele, mambongo, manzongo maa bibende, na biziye. 5 Yango mena Bafalisayi na bateye ba Mibeko bamba ya tuna Yesu bekye: «Pho ya ye baekosi ba we te baakumole mibeko ma bankoko, baze ntoma sa kunyola se?» 6 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Moimosi Isaya alongaka nde phele waa wo yo pho ya Yesu obokye: “Bato baaba bankumole nde na maloba, kasi o mandondo bali itakye na nga. 7 Losambo la bee loli nde pha, bateya nde mibeko miute na bato, bekye maphoo ma nga Nwaphongo.”» 8 Yesu akuli wo na bee yokye: Komanya mibeko ma Nwaphongo pho ya ikumola mibeko ma bato.

9 «Koebe na bola nde ile mibeko ma Nwaphongo pho ya ibanza mibeko ma bankoko. 10 Pho Mose awo yokye: “Kumola nyongo na ongo. Kasi owa motola nyango na ango, basengyesi imoboma.” 11 Ka koteya bobo: “Moto takoyi iwo na nyango ebe na ango yokye: Mbololo iunvaki nga iesunga

na yango, nataa iphe Nwaphongo, kyelukye iwɔ obokye mbolo me ibuto kolobane.”¹² Bo bakyesi babona, mena bamokatesi ikula sunga nyango na ango.¹³ Na bomɔ, mena kɔɔto Simo ya Nwaphongo na mateya ma bankɔko maateya be. Kokyele maphɔɔ masuu maikye nde bomɔ.»

Maphɔɔ maabuya ndondo ya moto sɔkɔɔ

¹⁴ Sima me Yesu akuli ya banga moluku nwa bato, amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Okyemela, bɛɛ basɔ osɔsɔlɔ na bolaa.¹⁵ Ekple esɔ eekyenyɔlɔ onte ya moto, tekokyi ɔto ndondo ye, kasi nde maphɔɔ matɔkɔlɔ o ndondo ya moto, eli me maamɔto. [¹⁶ Ooli na matoo ma ioka, aokye!]»¹⁷ Waaika Yesu moluku nwa bato baabaka ne, anyɔsi o ingambi, baekosi baesi ya motuna ntina ya ete me.¹⁸ Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Na bɛɛ naino tosɔɔsi? Toebe obokye epkele esɔ ekye nyɔlɔ onte ya moto teekokyi iɔto ndondo ye? ¹⁹ Pho ekpele me te nyɔlɔ o ndondo ye, kasi kye nyɔlɔ nde o ibu, sima kaeyete o zikyi.» Na ete me, Yesu ateya obokye ntoma iso ili ndaa phɔ ya iza. ²⁰ Akulaka wɔ yokye: «Kyeɔto moto nde ekplele ekyetɔkɔlɔ o ndondo ye. ²¹ Pho maumunya masɔ maabe maute o ndondo ya moto, booli: Bondumba, iba, iboma bato, ²² ikyela baphemba, imengyela, ikyela bato bofe, ikosa, ikyela mobulu nwa babasi na bampela, zuwa, ikata bole, lolendo, bobubusi. ²³ Maphɔɔ maabe masɔ mama matɔkɔlɔ o ndondo ya moto, me mambe mɔɔto.»

Nwanwasi ootoli Moyuda aanosi Yesu

²⁴ Yesu aesi ya mama o elele me, akye o nkyisi iili phenephe na mokyisi nwa Tula. Aesi ya nyɔlɔ o ingambi sɔnsɔ phɔ taikaka zinga obokye bato baebe wali yo. Kasi na bo babona, bato baebaka nde elele eli yo. ²⁵⁻²⁶ Nwanwasi monɔmo, otoikaka ba Moyuda, abotama o Fenisi. Nwanwasi me abaka na nwanwa we wa nwanwasi, abaka na bolɔbo bofe. Waoka yo simo ya Yesu, sakoko aesi yakye mivaka o makolo me, amba nyingonela na Yesu obokye atɔkɔlɔ bolɔbo bofe o nzoto ya nwanwa we.

²⁷ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Tale naino bana bazee phanza baokye, phɔ teli bolaa obokye okpe mapa ma bana omavakyele bana ba manva.»

²⁸ Nwanwasi me amobuyisaka yokye: «Eli bomɔ, Nkolo, ka bana ba manva nga bakute zaa nɔnɔ ina mpusu ikyilasa bana o se ya mesa.»²⁹ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Ee mama, phɔ ya mobuyisesi nwa we molaa maamuna, butwa o ingambi sa we, bolɔbo bofe botɔkɔsi o nzoto ya nwanwa wa we.»

³⁰ Wabutwa nwanwasi me o ingambi se, akye takana nwanwa we amilangye o tangye, bolɔbo bofe botɔkɔlelekyi.

Yesu abikye moto owa looko na ikyekumisa

³¹ Yesu amba ya mana o nkyisi ili phenephe na mokyisi nwa Tula, alekaa ya mokyisi nwa Sidona, akatise Dekapole wakoma yo o maa manene ma Galileya.³² Omɔ, baesi ya moyelela na moto owa loko, abaka na ná ikyekumisa. Bato me babaka banyingonele ne obokye amotandele maboko phɔ ya imobikya.³³ Yesu amba ya mopka, akye ne nwanwa imbale, itakye na moluku nwa bato. Amunyɔse nse o matoo, amitowi matee o nse, amotasee na mango o lolee.³⁴ Bobele, Yesu amba ya tomba miyo o ikolo, auye mɔɔ, amba ya wɔ na moto me yokye: «Ephata!» Kyelukye iwɔ obokye «matoo zibwa!»³⁵ Mina wamɔ, matoo ma moto me mazibo, lolee lee loingoo, abuto iwɔ na bolaa.³⁶ Yesu akatelaka bato me baabaka wamɔ obokye bɛɛ saumola nɔnɔ moto monɔmo. Na bo wabakatelaka yo babona, babaka bakye mimola nde iso ya kyelaka yo.³⁷ Bato bakanwaka

nde bokamo bekuye: «Iso iikyikyele yo ili nde ndaa! Kaingole matoo ma bato baa loko, pho babutwe ioka, kawoya na bato baa mbubu!»

8

Yesu azeyee bato nkoto ine

¹ Nde mi nkolo me, bato baikye bakulaka yaangana wali Yesu. Kasi bo toikaka ba bee na ntoma ya izaa, Yesu amba ya banga baekosi bee, amba ya wo na bee yokye: ² «Nali na ngongo pho ya bato baba, bambo kyela na nga wawa nkolo iyato, kasi unwanwa eye tebakuli ba na ekple ya izaa. ³ Bo na babuye o mangambi ma bee na nzala, bamokye kpaah phikiyo o nzela, pho baayoko bauta itakye.» ⁴ Baekosi bamba ya mobuyisa bekuye: «Wawa toli o bokye, tomozwa mapa ma ibaphe bi obokye bazee baokye?» ⁵ Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na mapa bo?» Baekosi bekuye: «Toli na mapa sambo.» ⁶ Emba Yesu amba ya wo na bato baso obokye bazale o se. Aesi yakpa mapa sambo maamana, apha Nwaphongo melesi, amateni amaphe baekosi obokye bamakabele bato baso. Bakyelaka nde bomo. ⁷ Bakulaka ba na na banaa swe bakyiky. Yesu akuli phe Nwaphongo melesi pho ya swe me, aiphe baekosi bee obokye bakule ikabela bato. ⁸ Bato baso baazaka baokaka. Baekosi baongoko ntoma yaa otwaka be, batonzaka banyanzima sambo. ⁹ Bato baso baazaka babaka phenephe nkoto ine! Bobele Yesu amba ya babuya o nkyisi ya be. ¹⁰ Waunva yo ibabuya, ndokolo kambe ya kpela o vato yo na baekosi bee, bamba yakye o manyete ma Dalamana.

Bafalisayi baongye elekyesako

¹¹ Mokolo monomo Bafalisayi baesi ya tokolo, batati iika ziko na Yesu. Pho ya imumeka, bamba ya motuna obokye akyele iyaa pho ya iteya obokye mapho maakelele yo maute oka Nwaphongo. ¹² Yesu aumesi, amba ya wo yokye: «Pho ya'ye bato ba lolu eye batune ikyela iyaa? Na wo na bee nde phele, esikyele noko iyaa soko!» ¹³ Bobele, aikiyi baika, akuli kye kpela o vato, aesi ya katisa o mbale eya mokukulu mooyoko nwa maa.

Malondo makuwe ma baekosi

¹⁴ Baekosi babungaka iphila mapa, babaka nde na ipa soko bobele o vato. ¹⁵ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Oebaka! Kyeba na zwe siulole mapa sa Bafalisayi na bato ba Elode.» ¹⁶ Baekosi bee na bee baikaka ziko bekuye: «Awo babona pho tololi na mapa.» ¹⁷ Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya batuna yokye: «Pho ya'ye bee koikye ziko obokye toli na mapa? Bee naino tososi? Naino tobanze? Malondo ma bee makuwe? ¹⁸ Oli na miyo, toowene? Oli na matoo, tookye? Obungyi elekyesako eyakelaka nga? ¹⁹ Mokolo nwa zeyaka nga bampele nkoto itano mapa matano, wabutwaka na banyanzima boo baatonzaka bee na bitee bya otwaka be?» Baekosi bamobuyisaka bekuye: «Tobutwaka na banyanzima iko mbuka babale.» ²⁰ Yesu akuli batuna yokye: «Mokolo nwa zeyaka nga bato nkoto ine mapa sambo, wabutwa na banyanzima boo batonzaka bee na bitee baotwaka be?» Baekosi bamobuyisaka bekuye: «Tobutwaka na banyanzima sambo.» ²¹ Bobele, Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee naino tososi?»

Yesu abikye moto owa pholo miyo o Betesaida

²² Yesu na baekosi b̄e baesi ya koma o mokyisi n̄wa Betesaida. Om̄o, bato bamba yelela Yesu moto owa ph̄olo miyo. Bamba ya nyingonela n̄e obokye amotasa. ²³ Yesu amba ya kpa moto owa ph̄olo miyo mi eb̄oko, akye n̄e o ebonga ya mokyisi. Aesi ya motowa mate o miyo, amba ya motanda maboko, amba ya motuna yokye: «Kowene n̄wana ekpele?» ²⁴ Moto awa ph̄olo miyo amba ya zibola miyo, yokye: «Nawene bato. Nabawene ndokolo nzete, kasi batambule.» ²⁵ Bobele amba kula motasa o miyo, abuto iwene na bolaa, abikiyi, abuto iwene mbolo iso na bolaa. ²⁶ Bobele, Yesu amba ya mobuya o ingambi se, yokye: «Sazwa yaa munsongo.»

Petelo yokye: Yesu ali Masiya

²⁷ Yesu na baekosi b̄e baesi ya kyende o nkyisi iili phenephe na Sezare Filipe, mokyisi n̄wa mokonzi Filipe. Waaba b̄e o nzela, Yesu aesi ya tuna baekosi bobo: «Bato bawo obokye nga nali nza?» ²⁸ Baesi ya mobuyisa b̄ekye: «Bakiy baetangye Yoane Mobatise, bana baetangye moimosi Eliya, baayoko bawo b̄ekye oli monomo na baimosi ba kalakala.» ²⁹ Yesu akuli batuna yokye: «Ka b̄e, kowo obokye nga nali nza?» Petelo aesi ya mobuyisa yokye: «Oli Klisto.» ³⁰ Emba Yesu abakatelaka na bokusi obokye b̄e saloimola nono moto.

Yesu aimosi iwa se na ikundwa se

³¹ Bobele, Yesu aesi ya tata iteya baekosi yokye: «Esengyesi obokye nga, Nwana wa Moto nawene malosi maikye. Bankumu ba ingomba, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko bamunde. Bamumboma, kasi o sima ya nkolo iyato namokundwa.» ³² Abawolekye nde pwapwa. Petelo amba ya mokpa, akye n̄e n̄wana imbale, atati iimooya yokye: «Sawoko babona.» ³³ Yesu amba ya ekpana, akyekyi baekosi, amba ya phaphala na Petelo yokye: «Mana wawa, Molemba! Maumunya ma we temali maaka Nwaphongo, mali nde maaka bato ba mokyisi.»

Pho ya ibenga Yesu

³⁴ Bobele, Yesu aesi ya banga bato na baekosi b̄e, amba ya wo na b̄e yokye: «Bo moto kalukye imbenga, yo sakula luka bolaa phe mampenza, anyanya ekulusu ye, emba ambe mbenga.» ³⁵ Pho moto ookolukye ibikya bomoo phe aabobungya. Ka owa mobungya bomoo phe pho ya nga, na pho ya imola Simo Elaa, aabobikya. ³⁶ Na bo moto amizwesi ezwele eso eli o mokyisi, kasi abungye bomoo phe, ambi zwa ekpele'ye? ³⁷ Ekpele'ye eekokyi yo ambya pho ya iikola bomoo phe? ³⁸ Bato ba lol eye bakyele masumu tebaalote na Nwaphongo. Bo moto aokyi soo ya imbenga, aokyi na soo ya imola Simo ya nga oka bato baabana, inga Nwana wa Moto nde bomoo me, naamooka soo wa moyaa nga na Baanze basanto o nkyemo ya Tata.»

9

¹ Yesu akuli wo na b̄e yokye: «Nde phele nawo na b̄e ngakye: Bokonzi pha Nwaphongo pha moya na mwiya, naino bayoko bali na b̄e wawa sataa waa.»

Petelo, Zake, na Yoane baweni Yesu o nkyemo ya Nwaphongo

² Sima ya nkolo motofa, Yesu aesi ya kpa Petelo, Zake na Yoane. Akye na b̄e o ngomba yonoyo eanda, itakye na bato. Om̄o, babaka nde b̄e mampenza. Nzoto ya Yesu iesi ya butwa ndengye esuu o miyo ma b̄e.

³ Bitobu b̄e babutwaka ingyengye na bokusi. Babutwaka bitane pe na

ndengye yonoyo obokye moto monomo o mokyisi takokyi ikunyola bitobu ppe ppe babona. ⁴ Bobele, baekosi me baato baesi ya wene Eliya na Mose bawocho na Yesu. ⁵ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli bolaa obokye tobee wawa! Totongye ndalaku iyato, monomo pho ya we, muna pho ya Mose, mooyoko pho ya Eliya!» ⁶ Petelo ababanganaka saeba iiky wo yo, pho ebe yo ebe bebi ne bawnekye inganga siikye. ⁷ Emba impata sonoso siesi ya bazifa. Onte ya impata me, nwesi monomo moesi ya okana mowo bofo: «Oyo Nwana wa nga owa somi, omookye!» ⁸ Mina wamo, baekosi bakyekyi na mbale na mbale, tefakuli wene moto mosuu, nde Yesu yo mampenza. ⁹ Waaba bée baute ngomba, Yesu abakatelaka yokye: Saika imola na moto monomo maphoo maaweni bée mama, tee noko mokolo nwaamokundwa Nwana wa moto onte ya bawe. ¹⁰ Bazitaka maphoo me. Kasi babaka bamitune bekye: «“Ikundwa onte ya bawe kyeneluka iwo bo?”» ¹¹ Bobele, baesi ya tuna Yesu bekye: «Pho ya'ye bateye ba Mibeko bawo bekye: Esengyesi obokye Eliya atakula yaa phanza, Masiya amba yaa sima?» ¹² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Eli bomo! Esengyesi obokye Eliya aye phanza iya bongya maphoo maso. Ka pho ya'ye yakomama o buku pha Nwaphongo obokye Nwana wa Moto amowene bolosi boikye, bamba na mosemola? ¹³ Kasi nga nawo na bée ngakye: Eliya ka aunva yaa, bato bamokyelela maphoo maso maabe bowa zingaka mandondo ma be, nde bowakoma bée o buku pha Nwaphongo pho ye!»

Yesu abikye munzenga monomo oli na bolobo bofe

¹⁴ Waakoma bée phenephe na baekosi bayoko baikalaka, baweni bato baikye balungye baekosi me, bateye ba Mibeko baikye na bée ziiko. ¹⁵ Waawene bato me Yesu, bakamwaka na boikye, bakyilinganaka ikye mobeya. ¹⁶ Yesu amba ya tuna baekosi bée yokye: «Lowoo ye loikyele bée na bée ziko?» ¹⁷ Moto monomo onte ya bato baabana amobuyisaka yokye: «Moteye, naeyelelakyi na mwana wa nga o wa lele pho ali na bolobo bofe phamobuya mbubu. ¹⁸ Bilele biso bimoakya bolobo me, bomovakye o se. Nwana kabutwe itokolo luulu o munoko, kaze na mino, nzoto kyimbe na etetala ne. Naongakyi na baekosi ba we obokye batokolo bolobo me, kasi tefaikyi koka.» ¹⁹ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Oo, bée toli nde na ianola! Esengyesi obokye nakule ba na bée bileko bo, obokye ombe anola? Nakule euyisa mo tee imbele ye? Inzelele na njwana me wawa.» ²⁰ Baamba ya moyelela na njwana me. Wa wene bolobo bofe me Yesu, phamba ya nyinginya njwana na bokusi. Nwana me aesi ya kaa o se. Abuto ikulufana, bibi luulu lomotokolo o munoko. ²¹ Yesu amba ya tuna ango wa njwana me yokye: «Ambo kyela na bolosi me mambula bo?» Ango wa njwana yokye: «Phatata ne noko waa bonwana. ²² Sooso bolobo me bomovakye o njwenya, ebe na o maa nde obokye bomobome. Kasi bowamokoka, olookyele ngongo, olosungye!» ²³ Yesu amba ya wo ne yokye: «Pho ya'ye owo wekye: Bo na mokoka? Oefe obokye: Maphoo maso makokyi ikyelama pho ya moto okoanole Nwaphongo!» ²⁴ Sakoko ango wa njwana atati ianjwana yokye: «Naanosi, kasi insungye pho sili na ianola siikye!» ²⁵ Waawene Yesu bato baikye baye waali bée na mankyee, aesi ya phaphala na bolobo bofe me yokye: «Iwe bolobo bofe phaabuya njwana mbubu na loko, nawo na we ngakye: Tokolo o nzoto ya njwana oyo, na mbala, sakula mobutolela.» ²⁶ Bolobo me boesi ya lika njwangye, boesi ya nyinginya njwana na bokusi, phaamba ya tokolo. Nwana aesi ya

butwa ndokolo moto awee. Yango mena, bato baikye baḅaka wamṵ bekye: «Nwana me awee!» ²⁷ Kasi Yesu amba ya mokpa mi ebṵko, amolangosi. Nwana me amba ya teme.

²⁸ Sima me Yesu aesi ya butwa o ingambi. Waaba yo na baekosi ḅee na ḅe, baekosi bamba ya motuna bekye: «Banga, toloikyi koka itṵkṵlo ḅṵṵṵ me phṵ ya ye?» ²⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Malṵṵ maabe ma ndengye mene makokyi itṵkṵlo nde na iḅṵndeḅe.»

Yesu akuli imola iwaa se na ikundwa se

³⁰ Yesu na baekosi ḅee baesi ya mana o elele me, baesi ya lekana o manyete ma Galileya. Yesu taikaka ḅenela obokye bato baebe elele eli yo. ³¹ Phṵ aḅaka kateya baekosi ḅee ḅṵṵ: «Nga Nwana wa Moto ḅamunzamba o maḅṵko ma bato, ḅamumboma, kasi sima ya nkṵlo iyato namokundwa.» ³² Kasi baekosi tebaikaka sṵsṵlo ntina ya maphṵṵ maawṵko yo, bailaka na imotuna ntina me.

Olekyi na ngambo nza?

³³ Yesu na baekosi ḅee baesi ya koma o Kapalanauma. Waanyṵṵ ḅee o ingambi, Yesu aesi ya ḅatuna yokye: «Lowṵṵ'ye lobakyi ḅee koikyele ziko o nzela?» ³⁴ Kasi baekosi baikalaka ḅose, phṵ baḅaka baikye ziko o nzela phṵ ya eḅa nza olekyi na ngambo onte ya ḅe. ³⁵ ḅṵḅeḅe, Yesu aesi ya zala, aesi ya ḅanga baekosi ḅee ḅaso iko mbuka baḅale, amba ya wṵ na ḅee yokye: «Bo moto kalukye iḅaa owa o ḅoo, esengyesi obokye aḅe o mbomela ya ḅaso, ambe kula na ḅaa owa etoma wa ḅe.» ³⁶ ḅṵḅeḅe Yesu aesi ya kpa ḅwana oo mokye, amoteye o nte ya ḅe, amṵḅebi, amba ya wṵ na ḅee yokye: ³⁷ «Moto nza owamoyamba ḅwana o mokye ḅoli oyo ḅṵṵ phṵ ya nga, mene anzambi nde nga mampenza. Ka owamunzamba, taikyi yamba nde nga mame, kasi ayambi na Nṵwaphongo owa ntoma.»

Ootolotemeḅe ali na banga mbale

³⁸ Yoane aesi ya wṵ na Yesu yokye: «Moteye, towenekyi moto mṵṵṵṵ katṵkṵlo malṵṵṵ maḅe na nkṵṵṵṵ ya we. Tomokatelaka phṵ taikaka ḅaa mṵṵṵṵṵ na banga.» ³⁹ Yesu amba buya yokye: «ḅee samokatela! Phṵ moto takokyi ikyela elekyesako na nkṵṵṵṵṵ ya nga sima ambe kula nṵṵṵ na ḅṵḅe. ⁴⁰ Phṵ moto ootolotemeḅe ali na banga mbale. ⁴¹ Nde phele na wṵ na ḅee ngakye: Moto owamoephe nṵṵṵ kṵphṵ ya maa ma inywa phṵ ḅee oli bato ḅanga, Klisto, nde phele amozwa mbano ye.»

Sakyela ḅṵḅe

⁴² Yesu amba kula wṵ yokye: «Ka ḅo moto nza katomisa mṵṵṵṵṵ na ḅaali na ianola sikyikyika oka nga obokye ḅakyele ḅṵḅe, esengyesi obokye batingya moto me iḅanga sinene o nkyingo, ḅamovakye o ebale. ⁴³ ḅṵḅe ebṵko ya we kyeetome ikyela ḅṵḅe, oetene! Phṵ elekyi ḅṵṵaa inyṵṵṵ o lola na ebṵko yṵṵṵṵṵ, na ikyende na maḅṵko masṵ maḅale o lifelo, o ḅwenya motemozime. ⁴⁴ [Omṵṵ, “nkuu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na ḅwenya temozime.”] ⁴⁵ ḅṵḅe ekolo ya we kyeetome ikyela ḅṵḅe, oetene! Phṵ elekyi ḅṵṵaa inyṵṵṵṵ o lola na ekolo yṵṵṵṵṵṵ, na ikyende na makolo masṵ maḅale o lifelo, [o ḅwenya motemozime. ⁴⁶ Omṵṵ, “nkuu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na ḅwenya temozime.”] ⁴⁷ Ka ḅṵ ziiyo sa we sietome ikyela ḅṵḅe, osiphengṵṵṵ! Phṵ elekyi ḅṵṵaa inyṵṵṵṵ o ḅokonzi pha Nṵwaphongo na ziiyo sṵṵṵṵṵṵ, na ikyende na miyo masṵ maḅale o lifelo. ⁴⁸ [Omṵṵ, “nkuu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na ḅwenya temozime.”] ⁴⁹ Bato ḅaso ḅamolekana

o ηwenya obokye babongo, nde bokokyele bεε mokpa o ntoma obokye ibongo. ⁵⁰ Mokpa eli ekpele elaa. Ka bo mokpa mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye? Baka ndokolo mokpa onte ya bεε, oombakye baa na bose o nte ya bεε.»

10

Mateya ma Yesu pho ya ile bolonga

¹ Bobele Yesu aesi ya mana o Kapalanauma, akye o nkyisi ya manyete maa Yuda. Sima aesi yaakala o mokukulu moyoko nwa Yaladene. Omoo, bato baikye bakulaka yaangana wali yo, aesi ya tata ibateya bowameelekye yo. ² Bafalisayi bayoko bayakaka wali Yesu pho ya imumeka, baesi ya motuna bekye: «Lele akokyi ile ηwasi we?» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mobeke iye ηwaaephokye Mose?» ⁴ Bafalisayi bekye: «Mose ambyaka nzela obokye o boo pha ile ηwanwasi o bolonga, esengyesi obokye lele amokomele mokanda moimole obokye bolonga bowee.» ⁵ Kasi Yesu yokye: «Mose aekomela mobeko mamuna pho ya mandondo makusi ma bεε. ⁶ Kasi uta oetatele ya mokyisi, Nwaphongo «akyelaka ηwanwasi na lele. ⁷ Yango mena, lele amoika ika nyango na ango, amokye angana elele yonoyo na ηwanwasi we. ⁸ Bεε baso bamobutwa moto monomo. Nde bomo, tebakuli ba bato babale, kasi babuto nde moto monomo.» ⁹ Emba bo Nwaphongo ambo angyinya ηwanwasi na lele, moto sabakabinya.» ¹⁰ Waba Yesu na baekosi bεε o motema ηwa ingambi, baekosi bakulaka motuna pho ya lowo la iboma bolonga. ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo lele ale ηwanwasi we, akye longa mosuu, mena akyelesi ηwanwasi we o wa phanza bofe pho akyesi phemba. ¹² Ekuli ba nde bomo, bo ηwanwasi ale lele we, akye zala na lele mosusu, mena akyesi phemba.»

Yesu apambosi bana bakyeε

¹³ Mokolo monomo, bato basu bayakaka na bana ba bεε ooli Yesu obokye abapambole, kasi baekosi babaka babakatele. ¹⁴ Wawene Yesu obokye babakatele, aesi ya tembe na baekosi bεε yokye: «Bεε le ibakatela! Le bana bakyeε baye oka nga, pho bokonzi pha Nwaphongo boli pho ya bato bali ndokolo bana bakyeε. ¹⁵ Nde phele na wo na bεε, ngakye: «Bo moto taanosi bokonzi pha Nwaphongo ndokolo ηwana mokyee, takokyi inyolo omoo.» ¹⁶ Bobele, Yesu aesi yaβεβε bana me, abatandesi maboko o nzoto, abapambosi.

Moto wa ezwele

¹⁷ Waba Yesu kalukye na ikyende o Yelusaleme, moto monomo aesi na mbangu oka ye. Akye mokusamela. Amba ya motuna yokye: «Moteye molaa, nakyele bo pho nazwe bomoo pha bofele na bofele?» ¹⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontangye moto molaa? Moto molaa tali, bo teebe nde Nwaphongo.» ¹⁹ Kofe mibeke mimi: ««Saboma moto, sakyela baphemba, sa iba, satemele moto bonzoka bofe, sakpa mbolo ya bato na malondo mabe, kumola nyongo na ongo.»» ²⁰ Moto me amba ya wo ne yokye: «Moteye, nakumele mibeke miso mamina tata boηwana pha nga.» ²¹ Yesu amba ya mokyeka na miyo maala yokye: «Oikasi na lowo lonolo, lee lolo: Kye ungya mbolo ya we iso, okpe baphalanga me obaphe babola. Mena wamozwa bomengo o Ikolo. Emba ombe ya mbenga.»

²² Waaoka moto me babona, yo munsu anyibi, aesi ya butwa na ngongo, pho abaka moto wa ezwele iikye.

²³ Bobele, Yesu aesi ya kyeka baekosi bde baso baamolungyaka, amba ya wo na bde yokye: «Eli nkamba pho ya bato ba ezwele inyolo o bokonzi pha Nwaphongo!» ²⁴ Baekosi bakamwaka na maphoo me. Kasi Yesu akulaka wo na bde yokye: «Bana banga, wali nde nkamba o inyolo o bokonzi pha Nwaphongo! ²⁵ Eli nkamba pho ya nyama enene boli Shamo o itubana o iluu sa solu. Kasi nkamba kyimbe kula lobo pho ya moto wa ezwele o inyolo o bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ Baekosi bakulaka kamwa na boikye, bawonoko onte ya be, bekye: «Ka bo ebe babona, ombi koka ibika nza?»

²⁷ Yesu abakyekyi, amba ya wo na bde yokye: «Moto takokyi imibikya yo mampenza, kasi nde Nwaphongo moto ookokyi imobikya, pho Nwaphongo akokyi ikyela maphoo maso.»

²⁸ Emba Petelo amba ya wo ne yokye: «Kyeka! Banga baba toikyi ika iso yaabaka na banga, tobuto ikye miebenga.» ²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele, nawo na bde, ngakye: «Bo moto aikyi ika ingambi se, ebe banaa nyango, ebe nyango na ango, ebe bana be, ebe na manzabi me, pho ya nga na pho ya Simo Elaa, ³⁰ moto me amokula izwa mbala munkama o mokyisi mumu. Ebe mangambi, banaa nyango, banyango, bana, na manzabi. Aamba na nyokomo pho ya nga. Kasi mi nkolo ya moya, amozwa bomoo pha bobele. ³¹ Bato baikye bali o boo lolo eye, bamobutwa baa o sima, emba baikye bali lolo eye o sima, bamobutwa baa o boo.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato iwa se na ikundwa se

³² Waaaba Yesu na baekosi bde bakyende o Yelusaleme, Yesu abaka katambule o boo pha be. Baekosi babaka na boilakye pho bakyende o Yelusaleme, bato baayoko babaka na bde babaka na bolotakye. Yesu amba ya anginyina baekosi bde iko na mbuka babale, atati iba imola maphoo maamoyelela. ³³ Amba ya wo na bde yokye: «Okyemela! Ujwanja eye tokyende o Yelusaleme, omoo, nga Nwana wa Moto bamunzambya oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko. Bamuntenela bolombe pha iwaa, bamba na nzambya oka bato bate baebe Nwaphongo. ³⁴ Bamunzakya, bamuntowa matee, bamumbinda phimbo, bamba na mboma. Kasi sima ya nkolo iyato, namokundwa.»

Ionga sa bana ba Zebede

³⁵ Bobele, Zake na Yoane, bana ba bampela ba Zebede, baesi ya kye oka Yesu, bakyee wo ne bekye: «Moteye, tozingye obokye olokyelele maphoo mamoyonga banga.» ³⁶ Yesu amba ya batuna yokye: «Bele kozingye obokye naekyelele ye?» ³⁷ Bamba mobuyisa bekye: «Wamokoma we o bokonzi pha we phaa nkyemo, olozasaka phenephe na we, ona bi boloo pha we, oomoyoko bi bowee pha we.» ³⁸ Kasi Yesu amba ya wo na bde yokye: «Bde toebe lowo loongye bde. Kopho ya bolosi eya munywa nga, bde wamoenywa? Na ibatisa sa minyoko saamozwa nga, bde waa sizwa me?» ³⁹ Bamobuyisaka bekye: «Tomokoka.» Yesu amba kula ya wo na bde yokye: «Nde phele, kopho ya bolosi eya munywa nga, na bde wamoenywa me. Ibatisa sa minyoko sa mozwa nga na bde wa sizwa me. ⁴⁰ Kasi lowoo la izasa bato, ona bii boloo, omoyoko bii bowee pha nga, telokyekyi nga. Biziye me bili pho ya bato baaunva bongya Nwaphongo.»

⁴¹ Wa oka baekosi iko bayoko lowo me, babuto iyokyela Zake na Yoane yoo. ⁴² Yesu aesi ya babanga bée baso wali yo, amba ya wo na bée yokye: «Bée koefé obokye bato bawene bée ndokolo bakonzi ba bapakano, bakonza bato ba bé, bato baanene baweninya bato ba bée mpasi. ⁴³ Nzuka, onte ya bée baekosi tewali babona. Bo monomo na bée kalukye ifa moto munene, le obokye abe moto wa etoma wa bée. ⁴⁴ Nde bomo, bo monomo na bée kazingye ifa o boo, esengyesi obokye abe moombo nwa bato baso. ⁴⁵ Pho nga Nwana wa Moto siika yaa obokye bato bankyelele. Kasi naya nde obokye nabakyelele, nambe na ambya bomoo pha nga pho ya iikola bato baikye o boombo.»

Yesu abikye Balatime, moto owa pholo miyo

⁴⁶ Bobele, Yesu na baekosi bée baesi ya koma o Yeliko. Waaba bée na moluku nwa bato batokolo o Yeliko, moto monomo owa pholo miyo abaka wamo. Nkombo ye Balatime, njwana wa Time, abaka kazale i mbale ya nzela pho ya iongaka. ⁴⁷ Waaoka yo obokye eli Yesu wa Nazalete moto okolekane, abuto ianjwana, yokye: «Yesu, Nwana wa Davidi, inzonkye ngongo.» ⁴⁸ Bato baikye baphaphalaka ne, bekye: «Kanga munoko!» Kasi yo akulaka anjana nde na bokusi, yokye: «Ijwana wa Davidi, inzokye ngongo.» ⁴⁹ Yesu aesi ya teme, amba ya wo yokye: «Omobangye!» Bamba ya mobanga, bekye: «Salota! Teme, kaebangye!» ⁵⁰ Bobele amba ya vaka munkoto nwe, angbengoo, akye oli Yesu. ⁵¹ Yesu amba ya motuna yokye: «Kozingye obokye naekyele'ye?» Moto owa pholo miyo amba ya mobuyisa yokye: «Moteye, kyela obokye nakule wene.» ⁵² Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Kyende! Ianola sa we siebikye!» Mina wamo, moto me owa pholoko miyo abuto iwene. Abuto ikyemkyende na Yesu.

11

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹ Yesu na baekosi bée baesi ya koma phenephe na Yelusaleme. Waata baa bée o Betani, phenephe na Betafaze, o ngomba ya nzete ya ikyibangye bée ba-Olive, Yesu aesi ya toma baekosi bée babale, ² yokye: «Kyende o mokyisi moli o boo. Bo okomi omo, wamokye wene njwana wa mpunda bamotingye. Naino moto tabaa mi yango. Bée oeyingole, oye na yango wawa. ³ Ka bo moto aetuni obokye "koeyingole pho ya'ye?" Bée omobuyisaka obokye: "Nkolo asengyesi na yango, amokula ebuyisa yango wawa izele."»

⁴ Bobele, baekosi me baesi ya kyende. Wakoma bée omo, bakye zwa njwana wa mpunda o munsongo, atingyi o nzee o moziibo nwa ingambi sonoso. Bamba ya eingola. ⁵ Bato baayoko babaka wamo bamba batuna bekye: «Bée mena kokyela'ye? Koingole njwana wa mpunda monoo pho ya'ye?» ⁶ Baekosi me bamba ya babuyisa bo wawoko Yesu na bé. Emba bato me bamba ya bale bakye na yango.

⁷ Baekosi baesi ya kye na njwana wa mpunda me ooli Yesu. Bawasi bitobu ba bée o ikolo sa njwana wa mpunda me, Yesu amba ya zala o ikolo sa yango. ⁸ Bato baikye bawalaka bitobu ba bée o nzela. Baayoko bakyelaka nkanga yatenaka bée o manzabi o nzela. ⁹ Bato baabaka batambule o boo pha Yesu, na baabaka o sima ye, babaka baanwane bekye: «Ozana! Nwaphongo apambole oko ye na nkombo ya Nkolo! ¹⁰ Nwaphongo apambole bokonzi booye, bokonzi pha mokonzi Davidi

nkoko wa banga! Ozana oka Nwaphongo owa Ikolo!» ¹¹ Waakoma Yesu o Yelusaleme, aesi ya kye nyolo o Tempelo. Waaunva yo ikye miekyeka, amba ya butwa yo na baekosi b̄e iko mbuka babale o Betani pho bunya phalekanaka.

Yesu awambi nwete nwa Fige

¹² Mokolo nwaa sima, Yesu na baekosi b̄e baesi ya mana o Betani. Waaba b̄e bamane o Betani, Yesu aesi ya oka nzala. ¹³ Aesi ya wene na itakye nwete monom̄o nwa Fige nwa lebolo, amba ya kye mokyeka naa amozwa mbuma om̄o. Waakoma yo phenephe na nwete me, akye wene nde maakyi na maakyi, pho imbele sikute mbuma te sataaka koka. ¹⁴ Yesu amba ya wo na nwete me yokye: «Moto nono monom̄o etakule zaa mbuma ya we!» Na baekosi b̄e baokaka bo wa woko Yesu na nwete me.

Yesu auwinye baungye o Tempelo

¹⁵ Yesu na baekosi b̄e bakuli koma o Yelusaleme. Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iwiinya baungye na baombi ba mbolo o mopkengba nwa Tempelo. Aesi ya bumbya ba mesa ba baendinye ba baphalanga. Akuli na bumbya biziye ba bato baungya mankotonwenya. ¹⁶ Akatelaka bato baso obokye: Moto salekana na ephesi o Tempelo. ¹⁷ Bobele, Yesu amba ya teya bato yokye: «Nwaphongo kawo o buku phe yokye, “bamobanga Ingambi sa nga Ingambi sa losambo pho ya mabota maso.” Amba kula bakya yokye: Ka b̄e osibuye ibombo sa baibi!» ¹⁸ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateya ba Mibeko, baokyi lowo loleka o Tempelo. Baesi ya luka malondo ma iboma Yesu. Kasi bamoile pho bato baso babaka basambe mateya me. ¹⁹ Waakoma wa nkoko, Yesu na baekosi b̄e baesi ya mana o Yelusaleme.

Yesu katya pho ya ianola Nwaphongo

²⁰ Na munkukutu, Yesu na baekosi b̄e bakuli ya lekana mi nzela me. Baesi ya wene nwete nwa Fige me muungyi nono o nkanga. ²¹ Petelo aesi ya umunya mapho mawolekye Yesu nwete me, amba ya wo ne yokye: «Moteye, kyeka, nwete nwa Fige nwawambaka we munso muungyi.» ²² Yesu amba ya wo na baekosi b̄e yokye: «Bee, anola Nwaphongo. ²³ Nde phele nawo na b̄e, ngakye: Bo moto awo na ngomba eye yokye: “Mana wawana, kyende mivaka o ebale eenene!” Bo moto me tabe na ziko o ndondo ye, bo aanosi obokye loowo yo lamokyelama, Nwaphongo aamokyelela lango. ²⁴ Yango mena nawo na b̄e ngakye: Bo kobondele pho ya ionga ekpele oka Nwaphongo, anola obokye umbo ezwa, Nwaphongo amoephe yango. ²⁵ Waateme b̄e pho ya ibondele, booli na lowo na moto, omolimbisa. Na bom̄o, Ango wa b̄e ooli o Ikolo amoelimbisa na b̄e bofe pha b̄e». [²⁶ Ka bo b̄e toolimbisa bebi, Ango wa b̄e oli o Ikolo ne etaelimbisa bofe pha b̄e.]

Owa phe Yesu bokonzi nza?

²⁷ Yesu na baekosi b̄e bakuli ya nyolo o Yelusaleme. Waaba Yesu kakyemitambula o Tempelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateya ba Mibeko, na bankumu baesi wali yo. ²⁸ Bamba ya motuna bekye: «Kokyele mapho mamana na bokonzi iye? Owa ephe bokonzi pha ikyela mapho mamana nza?» ²⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naetune nde motuna monom̄o, bo ombuyise, emba namba eimola na bokonzi iye bokyele na nga mapho mama. ³⁰ Owa tomaka Yoane ibatisa

bato nza? Yamotomaka Nwaphongo nde bato? Inzimole.» ³¹ Babutwaka iwɔɔɔɔ bɛɛ na bɛ, bɛkye: «Bo tobuye obokye yamotomaka Nwaphongo, amokula lotuna yokye: “Toikaka anola Yoane pho ya'ye?” ³² Botoombi kula mobuyisa obokye: “Yamotomaka bato...”» Ete wa bɔngɔ bailaka bato, pho bato basɔ baanolaka obokye Yoane eli nde owakolo moimosi wa Nwaphongo. ³³ Yango mena bamba ya buyisela Yesu bɛkye: «Toloebe.» Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Na nga mɛ esi eimole bo nakyele maphɔɔ mama na bokonzi pha nza.»

12

Ete ya bakolo manzabi ma vinyɔ baaphute na bobe

¹ Uɔwanwa eye Yesu atati ibakpela bite, yokye: «Moto mɔnɔmɔ abalaka inzabi sa vinyɔ. Aesi ya silungya na kyengyete. Amba ya ima ibela o mafanga pho ya ikyela isungu sa iamola mbuma ya vinyɔ. Atongaka na ingambi sɔnɔsɔ sianda pho ya moto okokyengyele sina inzabi. Sima amba ika siikyela bato basiphutele, yo akye o imbanga.»

² «Waakoma imbele sa inɔko mbuma, mokolo inzabi aesi ya toma moto wa etoma we oka bato baphutele inzabi obokye akye mokpela iyalo sa mbuma saaka ye. ³ Kasi bato baphutele inzabi baakye moto wa etoma mɛ, bamokutubi, bambi na mobuya mafɔkɔ pha. ⁴ Mokolo inzabi akuli ya toma moto wa etoma mosuu, bamozokye o moto, bamba na mosambola. ⁵ Emba mokolo inzabi akuli ya toma moto wa etoma mosuu. Ka mɔnɔ, bato baphutele inzabi bamobomi. Mokolo inzabi amba kula ya toma bato ba etoma basuu baikyete. Kasi bakulaka bakyela nde bomo, bakutubaka bakyi, babomaka baayɔkɔ. ⁶ Mokolo inzabi aesi ya ikala nde na nwanwa we mɔnɔmɔ owa lɔbɔkɔ yo zinga. O mbomela esɔ amba ya toma nwanwa mɛ oka bɛ, o ndondo ye yokye: “Bamokumola nwanwa wa nga.” ⁷ Kasi bato baaphutele inzabi bamba ya wɔnɔ onte ya bɛ, bɛkye: “Kyeka sɔmi ye, owamoikala na sina inzabi bo ango awe! Yaka tomobome, inzabi mɛ saamba butwa sa banga!” ⁸ Baesi yaakya nwanwa mɛ, bamobomi, bakye movaka o selekye ya inzabi». ⁹ «Mokolo wa inzabi aabakyela bo? Amoya boma bato baphutele inzabi baafana. Amba siphe bato basuu. ¹⁰ Bɛɛ toika tanga maphɔɔ mama o buku pha Nwaphongo? Bo wakoma bɛɛ obokye: “Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, sibuto ibanga siiphisi ingambi siso. ¹¹ Mena etoma ya Nwaphongo. O miyo ma banga eli lowɔ la ikamwa”» ¹² Bakonzi ba Bayuda balukaka malondo ma iyakya Yesu, pho baefaka obokye akpaka ete mɛ nde pho ya ibalungola. Kasi bailaka bato baabaka wamɔ, bamba ya mole, nɔnɔ owa kye bɛ.

Lowɔ lokyekyi mputi ya Kaisala

¹³ Bakonzi ba Bayuda bamba ya toma ndambo ya Bafalisayi, na bato basuu bali mbale na Elode Antipasi oli Yesu. Baesi ya motuna mituna, pho ya imolongo obokye bamozwe na maloba mɛ mampenza. ¹⁴ Baesi ya motuna bɛkye: «Moteye, toebe obokye iwe kowɔ nde maphɔɔ maa phele, tooile na moto. Tooile na boo pha moto, kasi koteya nde o phele maphɔɔ ma Nwaphongo. Taa loimola, pho ya lowɔ lokyekyi mputi ya Kaisala, mibeko ma banga miwɔ bo? Tokokyi iphuta nde tolokokyi iphuta?» ¹⁵ Kasi Yesu aefaka obokye baziti maphɔɔ masuu. Amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Koya mbekyisa izengye pho ya'ye? Inzelele na phalanga yɔnɔyɔ ya ebende, naekyekye.» ¹⁶ Baesi ya moeyelela na yango. Yesu amba ya batuna yokye: «Mi ebende eye, boo pha eema bɛɛ bofo, na nkombo

eya koma bée eye, ya nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ya Kaisala.»
 17 Emba Yesu amba ya wɔ na bée yokye: «Phe Kaisala yaaka Kaisala, phe Nwaphongo yaaka Nwaphongo.» Bakamwaka na boikye na eyano ya Yesu.

Lowɔ lookyekyi ikundwa sa bawe

18 Basadukayi baayɔko baesi oli Yesu. Oka bée Basadukayi bawo obokye bato baawa ete bakundwe. Bamba ya tuna Yesu bekye:
 19 «Moteye, Mose alokomela o buku pha Mibeko bobo: “Bo bola awe aikyi ika nwanwasi kasi taikyi bota ne, esengyesi obokye mosi nye azasa bozengye babona phɔ bola phe owa wa azwe bana.” 20 Yabaka babona o mokyisi monomɔ, bana ba bampele sambo, babaka bée basɔ nyango monomɔ ango monomɔ. Bola pha bée aesi ya longa nwanwasi, awe sa bota ne. 21 Owa ibale aesi ya zasa bozengye me. Akuli waa sa bota ne. Yakulaka ba nde bomɔ oka mosi nye owa iyato. 22 Bée basɔ sambo baazasaka bozengye me, bawa sa bota ne. O sima ya bée basɔ, bozengye me amba ya waa ne.» 23 Ka mokolo nwa mokundwa bawe, onte ya bée basɔ sambo, amoba nwanwasi wa nza? Phɔ bée basɔ bamozasaka.
 24 Yesu amba ya wɔ na bée yokye: «Bèe komengye! Phɔ toebe maphɔ makoma bée o buku pha Nwaphongo, ebe na mwiya nwe. 25 Phɔ mokolo nwa mokundwa bawe, malonga etemakule baa. Kasi babasi na bampele bamobutwa ndokolo baanzelu ba ikolo. 26 Phɔ ya lowɔ lokyekyi ikundwa sa bawe, naebe phele obokye bée waunva tanga simo ya nwete mookyiky i nwalolaka sa zika. Omɔ Nwaphongo awɔko na Mose yokye: “Nga nali Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake, na wa Yakobo.” 27 Yo tali Nwaphongo wa bawe, kasi ali Nwaphongo wa bato baali na bomɔ. Oweni! Yango mena bée komikosa na boikye.»

Mobeko molekyi miyɔko

28 Moteye wa mibeko monomɔ abaka kaokye bo wabaka Yesu na Basadukayi baikane ziko. Aesi ya wene obokye Yesu abuyise Basadukayi na bolaa, amba ya susinya, akye motuna yokye: «Onte ya mibeko misɔ ma Nwaphongo, mobeko ye molekyi miyɔko?» 29 Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Mobeko molekyi miyɔko nwango mumu: “Isalayele, okyemela! Nwaphongo Nkolo wa banga ali nde yo monomɔ, mosuu tali. 30 Zinga Nwaphongo Nkolo wa we na ndondo ya we esɔ, na molimo nwa we munso, na maumunya ma we masɔ, na ná bokusi pha we bosɔ.” 31 Mobeko nwa ibale nwango mumu: “Zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza.” Mobeko mosuu moolekye mibale maamina temoli.» 32 Bobele moteye wa mibeko amba ya wɔ na Yesu yokye: «Moteye, eli nde bomɔ! Iwɔ we ili nde phele: Nwaphongo Nkolo wa banga ali nde yo monomɔ, mosuu tali. 33 Esengyesi obokye tozingye Nwaphongo na ndondo ya banga esɔ, na maumunya ma banga masɔ, na ná bokusi pha banga bosɔ, toombe kula na zinga bebi na banga bookomizengye banga mampenza. Elekyi bolaa ikyela babona, na obokye otumbele Nwaphongo mambeka ma manyama na imophe bilambo.» 34 Yesu aesi ya wene obokye moteye wa mibeko amobuyise na zebi sisɔ, amba ya wɔ ne yokye: «Toli itakye na bokonzi pha Nwaphongo.» Banda wamɔ, na moto monomɔ takulaka meka imotuna mituna.

³⁵ Waaba Yesu kateya o Tempelo, amba ya tuna motuna yokye: «Pho ya'ye bateye ba mibeko bawo bekye: "Masiya ali nde Nwana wa Davidi?" ³⁶ Davidi na bokambemakye pha Bolobho Bosanto, awoko yokye: Nwaphongo kawo na Nkolo yanga yokye: "Yaka ya zale o boloo pha nga tee noko waamouya nga banguna ba we." ³⁷ Davidi yo mampenza kamobangye Nkolo, ka ndengye'ye Masiya ambi kula koka iba njwana nwe?»

Sakyela ya bateye ba Mibeko

Bato baikye babaka baokye Yesu na nkyisa. ³⁸ Abateyaka yokye: «Bee nde kokyefe na bateye ba mibeko. Bee bazingye ikyemitambula na bitobu biinene, bianda, bakule na zinga obokye ba babeyakye o bilele biangane bato baikye pho ya imiebinya obokye bali baakolo bato. ³⁹ Bawo biziye ba o boo o Mangambi ma makyita, ebe na biziye baa kaa o bisleko. ⁴⁰ Baiyele mazengye na mbolo ya bee iso na malondo mabe. Pho ya ibomba bofe pha be, bambe bunzinya na mafondesi maanda. Yango mena Nwaphongo aabaphe etumbu yonoyo yamoleka bonene.»

Ikabo sa bozengye saa lekaka maso

⁴¹ Yesu amba ya kye zala phenephe na ekokolo ekye kye ambya bee makabo o Tempelo. Abaka kakyeke bo koyaambya bato makabo. Baabizwele baambyaka baphalanga baikye. ⁴² Bozengye bonobo phabaka wamo, yo mobola. Ne aesi yaambya banaa baphalanga ba bibende babale baa motiya mokyiki. ⁴³ Emba Yesu amba ya banga baekosi bee, awo na bee yokye: «Nde phele na wo na bee ngakye: Ikabo sa bozengye boho, yo mobola, silekyi makabo maso maambye bee wawa. ⁴⁴ Pho baabizwele, baambye nde baphalanga bate baasengyelaka na be. Ka bozengye boho, na mobola phe, ambye nde banaa baphalanga baso babaka ne, takuli ikala na na ekpele yonoyo ya ibika.»

13

Yesu aimosi obokye Tempelo yamobukwa

¹ Waba Yesu katokolo o Tempelo, monomo na baekosi bee amba ya wo ne yokye: «Moteye, kyeka! Eye mabanga bolaa, eye mangambi manene!» ² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Kowene mangambi maanene mama te? Etewaaikale na ibanga sonoso wawa, maso mamunyangwa.»

Malosi na Minyoko maamoya

³ Bobele, Yesu amba ya kye zala o ikolo sa ngomba ya ba Olive, ekyekyekane na Tempelo. Petelo, Zake, Yoane na Andele, babaka ne omo, bamba ya motuna bekye: ⁴ «Taa loimola, maphoo maawo we mamokyelama imbele ye? Tomba na eba na ye obokye imbele me sikokyi?» ⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Kyeba, moto saekatela. ⁶ Bato baikye bamoyaa na nkombo ya nga, bamowo bekye: "Masiya nga oyo!" Bamokatela bato baikye. ⁷ Wamooka bee obokye mabita maeyelele, na masimo ma mabita mali bisuu, bee sa ila! Esengyesi obokye maphoo mamana mayee, kasi mena etee taaba suka ya mokyisi. ⁸ Ekolo yonoyo yamunwana na ekolo eyoko, bokonzi bonobo phamunwana na bokonzi booyoko. Manyete mamuningana o bilele baikye, zilo sikusi samoba. Maphoo maso mamana mamoba ndokolo etatele ya eswete ya ibota.

⁹ Kasi bee, baa na bokyebi, bato bamoesongyela oka bananga. Bamoebinda phimbo o mangambi ma losambo. Pho ya nga, bamokye

na b̄ēe o bōo pha baangyesi ba nkyisi na o bōo pha bakonzi. Na bom̄o, wamoba manzoka manga o bōo pha b̄e. ¹⁰ Pho esengyesi obokye Simo Elaa eimolame naino oka bato baso, emba suka ya mokyisi eembe yaa. ¹¹ Ka waamokye b̄ēe na b̄ēe o bōo pha bananga pho ya ikye samba, b̄ēe sataa muma phanza pho ya maphoo maamowo b̄ēe. Imbele me, wamowo nde maphoo maamoeteya Nwaphongo, pho etewo b̄ēe, kasi yaamowo b̄ēe yamouta nde na Bolobo Bosanto. ¹² Onte ya mabota, bana bamuungya bana nyango na b̄ēe obokye bababome. Baango ba bana bamokyela nde bom̄o na bana ba b̄e. Bana bamobutwa banguna ba baboti ba b̄e, babauungya oka bakonzi obokye bababome. ¹³ Bato baso bamoyina pho ya nga. Kasi owamoititala nono o suka, yo mona Nwaphongo aamobikya.»

Bato bamowene malosi maikye

¹⁴ «Wamowene okobangye b̄ēe “mooti owa inganga”: Atemi o elele etekokyi yo iba. (Motangyi wa maphoo mama amasosolo). Imbele me, baamoba o manyete ma Yuda, b̄ēe elotaka bi mangomba. ¹⁵ Owamoba o ibanda yo sakula nyolo o ingambi pho ya ikye kpa mbolo ye. ¹⁶ Na owamoba o inzabi, yo sakula butwa o ingambi pho ya ikye kpa etobu ye. ¹⁷ O nkolo me, ngongo ya moba na babasi baekama, na na malekyele. ¹⁸ B̄ondele Nwaphongo obokye imbele me sango saba wa mambula. ¹⁹ Pho nkolo me ya moba yaa malosi maikye maali naino bato sawene uta o etatele ya mokyisi bowamokyela Nwaphongo nono lol eye. Malosi maamoulana na mango etemaawenene. ²⁰ Bo Nwaphongo tabukolaka nkolo ya malosi me phe, moto nono monom̄o nde tabikyi. Kasi aibukola pho ya bato baolo yo pho ye.

²¹ O imbele me, bo moto awo na b̄ēe yokye: “Kyeka, Masiya ali wawa!” naa “ali wana!” b̄ēe samoanolela. ²² Pho ba masiya baabole, na baimosi baabole bamoya baikye. Bamokyela bilekyesako na maphoo maikamwa pho bo walongoba bazwe nzela ya ikosa bato baauva olo Nwaphongo. ²³ Yango mena, b̄ēe oebaka! Naumbo ekyebisa na maphoo maso maamoya.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁴ «Kasi mi nkolo me, waamunva malosi maso mamana, moo nwamobutwa enzombi, bokombe etebokule ngala. ²⁵ Banyaseesi bamobiya, iso iili o ikolo yamuningana. ²⁶ Emba imbele me, bamunvene nga Nwana wa Moto naye onte ya mapata, na mwiya mwikye na na nkyemo nzikye. ²⁷ Namba ya toma baanzelu banga obokye baangyinya bato baso baauva nga olo. Bato me bamouta o bilele biso ba mokyisi.»

Yesu ateye ete ya njwete njwa fige

²⁸ «Soso na bolaa ete ya njwete njwa fige. Bo molebosi, mena b̄ēe koebe obokye imbele sa ikyete sikokyi. ²⁹ Nde bom̄o, waamowene b̄ēe maphoo maso maamana makyelame, oebe obokye wabuto phenephe. ³⁰ Nde phele nawo na b̄ēe ngakye: Maphoo maso mama mamokyelama, naino bato baayoko bali na banga lol eye sataa waa. ³¹ Ikolo na munse yamolekana, kasi maphoo ma nga etemaalekane.»

Suka ya mokyisi kyeefe nde Nwaphongo

³² «Moto nono monom̄o taefe na mokolo na imbele saamokyelama maphoo maamana. Ebe baanzelu o ikolo tebaefe, ebe na ona nga Nwana wa Nwaphongo siebe; kyeefe nde Tata Nwaphongo yo mampenza. ³³ B̄ēe

oebaka! Sa lala ebuu pho toebe waamokoka sina imbele me. ³⁴ Yamoba ndokolo moto monomo ookokye o imbanga. Okokye yo, aikyi ika bokonzi pha ingambi se oka bato bde baetoma. Aikyi phe moto na moto ye etoma ya ikyela. Amba ya wo na sinzili yokye akyengyele ingambi na bolaa. ³⁵ Nde bomo, na bde okyengyelekye pho toebe imbele sa moya nkolo ya ingambi, naa amoya wa nkokolo, naa wa molengyela, naa wa tongo masoo, naa wamumbengu. ³⁶ Boaesii mbanyaka, yo sa yaetakana olasi ebuu. ³⁷ Maphoo maewole nga mama, namawole na bato baso obokye: Nde kokyengyele na bolaa.»

14

Banganga balukala malondo ma iakya Yesu

¹ Ujwanjwa eye yaikalaka nde nkolo ibale obokye Bayuda baze eyenga ya bde ya iumunya bo wabikyaka Nwaphongo bankoko ba bde o Ezipito, na eyenga ekyeze bde mapa maa te maaulwe. Banganga baanene na bateye ba Mibeko balukaka malondo ma iyakya Yesu na ma imoboma obokye bato saeba. ² Bde na bde bekye: «Bo tomoakye o miyo ma bato baaze eyenga, bamotombo na banga.»

Njwanjwasi monomo asweyaka Yesu malasi o moto

³ Ujwanjwa eye Yesu aesi yakye o Betani. Aesi ya kye zala o ingambi sa Simo owabaka na bolosi pha maba. Waaba bde baze o mesa, njwanjwasi monomo aesi ya nyolo o ingambi me. Abaka na molangyi nwa malasi. Bakyelaka malasi me na njwete monomo na nkombo naladi. Amaambaka na motiya moikye. Bakyelaka molangyi me na ibanga sibangye bde alabata. Aesi ya bola munoko nwa molangyi me. Amba ya sweya mana malasi o moto nwa Yesu. ⁴ Bato baayoko babaka wamo bamookyelaka yoo. Bawonoko bekye: «Pho ya'ye aoti malasi mama bobo?» ⁵ Bo bamaungye, nde bazwe baphalanga ba bibende nkama iyato. Emba baphe babola bana baphalanga me. Babilelaka njwanjwasi me mankyee.

⁶ Kasi Yesu yokye: «Bee omole bese. Pho ya'ye komunyokolo? Njwanjwasi oyo ankyesi bolaa. ⁷ Babola bamoikalaka na bde bobele. Waabakyela bolaa nkolo iso boozingye bde. Ka nga, esikale na bde bobele. ⁸ Njwanjwasi me akyesi ikokyi ne. Ambo nzololo malasi o nzoto pho ya obokye ibongo mokolo nwa munkunda be. ⁹ Nde phele nawo na bde ngakye: Bo bakye imola Simo Elaa, ebe mbale ewaa o nkyisi iso, bamoimolaka na maphoo maakyesi njwanjwasi oyo obokye bato bamaumunya.»

Yudasi kalukye iyambya Yesu oka banganga baanene

¹⁰ Monomo onte ya baekosi iko mbuka babale, nkombo ye Yudasi Mokeliyota, abaka wamo. Amba yakye oka banganga baanene obokye ambya Yesu. ¹¹ Waaoka bde bobo, babaka na nkyisa. Bamolakyelaka imophe baphalanga. Alukaka ndengye ewaa eyamoambya yo Yesu.

Yesu kaze eyenga yo na baekosi bde

¹² Mokolo nwa etatele nwa eyenga ekyeze bde mapa maate maulwe, mokolo mobome bde mampate pho ya iza eyenga ya Ilekana, baekosi ba Yesu bamba ya motuna bekye: «Ozingyi obokye tokye bongya elele eyamoza we eyenga ya Ilekana bi?» ¹³ Yesu amba ya toma baekosi babale yokye: «Kyende o mokyisi muunene. Lele monomo amovana na bde. Aphisi mbongo ya maa. Bee, omobengaka. ¹⁴ Elele eya moatola yo, na

bèè, waatola nde wamò. Wamoimola nkolo ya ingambi bôbo: “Moteye awò, yokye: Oloteya elele eyamoza yo na baekosi bèè eyenga ya Iekana.”
 15 Emba amokye eteya elele eyaembò o ingambi, eyatonga bèè o ikolo sa eyòkò. Mbolo isò isengyesi na banga ili wamò. Elele mè nde yango mena, eya mobongya bèè obokye toze eyenga.» 16 Baekosi mè babale baesi ya kyende. Baesi ya koma o mokyisi muunene mè. Bamba yazwa maphò masò nde bomò, bô wabawòlekye Yesu. Bamba ya bongya mbolo isò ya eyenga.

17 Waainda bunya, Yesu aesi ya koma na baekosi bèè iko mbuka babale.
 18 Baesi yakye zaa o elele mè. Waaba bèè baze, Yesu amba ya wò na bèè yokye: «Nde phele na wò na bèè, ngakye: Onte ya bèè baaze na nga, mònómò amunzambya.» 19 Waaoka baekosi baabona, bèè basò baokaka ngongò. Baesi ya motuna, mònómò na mònómò bekye: «Eli nga nde'ye?»
 20 Yesu yokye: «Eli nde mònómò na bèè baekosi, baaze na nga baba.
 21 Nwana wa Moto amowaa nde bô wakoma bèè phò ye, kasi ngongò ya moto owamunzambya. Bolaa bô moto mè taikaka botama.»

Nzoto na malongo ma Yesu

22 Waaba bèè baze, Yesu aesi yakpa mapa, aphe Nwaphongo melesi, amakyesi, amaphe baekosi bèè yokye: «Kpa oze, eye eli nzoto ya nga.»
 23 Akuli ya kpa kòphò, aphe Nwaphongo melesi, aephe baekosi. Bèè basò baesi ya enywa. 24 Yesu yokye: «Eye eli malongo ma nga, malongo ma sangola, maasweye phò ya bato baikye. 25 Nde phele nawò na bèè ngakye: Esiikule nywa maleku mama tee nònò mokòlò ñwa mokula nga manywa o bokonzi pha Nwaphongo.» 26 Bòbèle Yesu na baekosi bèè bamba ya tuba meembo ma Nwaphongo. Waunva bèè ituba meembo, bamba ya kyende o Ngomba ya ba Olive.

Yesu aimosi obokye Petelo amoangana

27 Yesu amba ya wò na baekosi bèè yokye: «Bèè basò wamundota. Phò, bakoma o buku pha Nwaphongo bôbo: “Namoboma mòòkòsi wa mampate, emba mampate mamunyangwa.” 28 Kasi waamokundwa nga, namokye o Galileya o bôo pha bèè.» 29 Petelo amba ya wò nè yokye: «Na bô bèè basò baeloti, nga esielote.» 30 Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele na wò na wè, nde o mokòlò ñwa lolò, mena soo sabotongokye mbala íbale, iwè wamunzangana mbala iyato obokye toonzèbe.» 31 Kasi Petelo amba kpete kapha yokye: «Naboebe obokye na wee na wè elele yònyò, nga esieyangane.» Baekosi basò bamba ya wò nde bomò.

Yesu kabòndèle o Getesemani

32 Yesu na baekosi bèè bamba ya koma o elele yònyò ekyebangye bèè Getesemani. Yesu aesi ya wò na baekosi bèè yokye: «Bèè zala wawa nga nakye bòndèle Nwaphongo.» 33 Amba yakye na Petelo, Zake na Yoane. Bòbèle atati iyoka ndondo bolòsi na inganga. 34 Amba ya wò na bèè yokye: «Ndondo ya nga etondi na ngongò ndokolo namowa; ikala wawa, bèè okyengyekye.» 35 Amba yakye ñwana itakye, akye kusama, atati íbòndèle phò bowakoyi ikyelama, imbele sa bolòsi siimoziya simane itakye nè. 36 Amba ya wò yokye: «Aba, Tata, iwè okokyi ikyela maphò masò. Manya kòphò ya bolòsi eye itakye na nga. Kasi sakyela iizingyi nga, kyela nde izingyi wè.» 37 Yesu amba ya butwa oli baekosi bèè baato. Aesi yakye batakana balasi ebuu. Amba ya wò na Petelo yokye: «Simo, kolale? Toikiyi koka íba salala nònò ngonga yònyò? 38 Kyengye

ombe na bōndeḽe Nwaphongo pho bēe sakaa o bimekyi ba Molemba. Pho na bo molimo n̄wa moto moli na phowa iikye ya ikyela bolaa, kasi nzoto ye ili na bokōo.» ³⁹ Boḽeḽe Yesu akuli ya baika, akye bōndeḽe nde bowabōndeḽekye yo phanza. ⁴⁰ Akuli ya butwa wali baekosi bēe, akuli ya batakana baḽasi ebua. Pho ya miyo bozito, tebakulaka eba na lowo la imobuyisa. ⁴¹ Waabutwa Yesu mbala eya iyato, amba ya wō na bēe yokye: «Bēe ominangye, olasi, waumbo! Imbeḽe me sikokyi. Uḽwanjwa eye, nga Nwana wa Moto bamunzungya o maḽokō ma bato ba masumu. ⁴² Teme tokyende! Kyeka moto ookonzungya aesi!»

Baakye Yesu

⁴³ Waaba Yesu kataa wō, sakōko Yudasi, mōnōmō na baekosi iko mbuka babale aesi yakoma. Aesi na bato baikye baphisi mphata na nkḽongu o maḽokō. Yabatomaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Miḽeko na bankumu. ⁴⁴ Yudasi moto okobaungyisa Yesu abateyaka iyaa saamokyela yo. Awōko na bēe yokye: «Moto owamoyamba nga, mena yo! Omoakya, kyende nē, omobanza na bolaa.» ⁴⁵ Waakoma bē, Yudasi amba ya susana phenephe na Yesu, amobangyi yokye: «Moteye!» Amba ya moyamba. ⁴⁶ Bato baabaka na Yudasi, bamba yaakya Yesu, bamokangyi. ⁴⁷ Mōnōmō na baabaka na Yesu, amba ya gbolo mumphata nwe, ateni itoo sa moto wa etoma wa nganga mokonzi wa Nwaphongo. ⁴⁸ Yesu amba ya wō na bēe yokye: «Imba ya nzakya kombe yaa na mphata na ná nkḽongu ndokolo nga nali nde mwibi!» ⁴⁹ Nkōlo iso nabe na bēe o Tempelo, nateya, toika nzakya. Ka iso iye ikyelame pho ya ikokya maphōo makomama o buku pha Nwaphongo.» ⁵⁰ Emba baekosi baso bamba molota.

⁵¹ Munzenga mōnōmō miḽabaka baḽengye Yesu, alataka imputa. Waaluka bēe imoakya, ⁵² aikyi ika sina imputa amba lota bolumbu.

Bananga baanene basambisa Yesu

⁵³ Bamba yakye na Yesu oka mokonzi n̄wa banganga ba Nwaphongo. Omo, yaanganaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bankumu na bateye ba Miḽeko. ⁵⁴ Petelo aḽaka kaḽengye Yesu na itakye nōnō waakye nyōlo yo o lophango la mokonzi n̄wa banganga ba Nwaphongo. Omo, amba kye zala elele yōnōyo na basinzili, abuto ito n̄wenya.

⁵⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na Bananga baso ba ikyita sinene balukaka eleko oka bato pho ya iingya Yesu, kasi tebaika ezwa. ⁵⁶ Pho bato baḽaka bamokatele maphōo ma bōḽe, kasi bina biwōḽe ba bēe tebaikaka kokana. ⁵⁷ Emba bato baayōko baesi ya teme, bamba mokatela boḽo: ⁵⁸ «Tomookaka kawo yokye: “Nga namouwola Tempelo eyatongama na bato eye. O sima ya nkōlo iyato, namotonga esuu eyamōḽa satongama na maḽokō ma bato.”» ⁵⁹ Kasi na bo na lowo lalona, biwōḽe ba bēe tebakulaka na kokana. ⁶⁰ Mokonzi n̄wa banganga ba Nwaphongo amba teme o boo pha bato baso, amba tuna Yesu yokye: «Iwe toobuya na iiki ewōḽe bato baḽa?» ⁶¹ Kasi Yesu aikalaka nde bose, sabuya. Mokonzi n̄wa banganga ba Nwaphongo amba kula motuna yokye: «Iwe Masiya, Nwana wa Okokumole banga?» ⁶² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Eli nga. Bēe baso wamowene Nwana wa Moto azasi o boloo pha Nwaphongo owa mwiya, waamba na mowene kaye onte ya mampata.» ⁶³ Emba mokonzi n̄wa banganga ba Nwaphongo amba ya kakola bitobu bēe balataka yo, amba ya wō yokye: «Tolokuli sengyela na manzoka!» ⁶⁴ Bēe baso omookyi bookotole yo Nwaphongo. Bēe koununya bo?» Bato baso bamba ya

nyete Yesu bekye akokyi na iwaa. ⁶⁵ Bayoko onte ya bée babuto imotowa matee, bamozibi bo, bamowande mankutu bamba wo ne bekye: «Imola, oewandi nza?» Bobele, basinzili bamba ya mokpa babuto imowanda binyete.

Petelo aanga Yesu

⁶⁶ Waaba Petelo o ibanda sa lophango la mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo, nwanwasi monomo, monomo na baa etoma bée amba yaa wamo. ⁶⁷ Aesi ya wene Petelo kaoto nwenya, amba ya molembetela, amba ya wo ne yokye: «Na we wabaka na Yesu moto wa Nazarete!» ⁶⁸ Kasi Petelo aesi yaangana yokye: «Siebe ikyilukye we iw! Siisoso ikyi wo we.» Bobele aesi ya mana wamo, aesi ya kye zala o nze o munoko nwa lophango. [Bobele soo eesi ya tongo.] ⁶⁹ Kasi nwanwasi me akuli yakye mowene, amba ya imola babaka wamo yokye: «Moto oyo ali monomo na bato baabana!» ⁷⁰ Petelo akuli angana mbala esuu yokye: «Phe, teli bomo!» Nwana bonte, baabaka wa mo bakuli ya wo na Petelo bekye: «Nde phele, oli monomo na be, pho na we oli moto wa Galilea.» ⁷¹ Emba Petelo amba butwa ikata seleka yokye: «O nkombo ya Nwaphongo, siebe moto okowo bée mona, bo nakate, Nwaphongo ampe etumbu!» ⁷² Nde o sina imbele me, soo ekuli ya tongo mbala eya ibale. Emba Petelo amba ya umunya mapho maawoko Yesu ne obokye: «Soo sa botongokye mbala ibale, wamunzangana mbala iyato obokye iwe tonzebe.» Emba Petelo amba ya tokolo abuto ikyemilela.

15

Bakye na Yesu oka Pilata

¹ Na moyelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baesi yaangana ikyita na bankumu na bateye ba Mibeko. Baesi ya kanga Yesu maphanga, bakye moika oka Pilata. ² Pilata amba ya tuna Yesu yokye: «Iwe oli mokonzi nwa Bayuda?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Mena ewo nde we.» ³ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bamba ya phunda Yesu na mapho maikye. ⁴ Bobele Pilata amba kula motuna yokye: «Iwe toobuya? Ka kookye mapho maikye maephunde na be!» ⁵ Kasi Yesu taika buya na lowo. Yango mena Pilata amba kamwa na boikye.

Pilata anyeti Yesu obokye awee

⁶ O biseleko biso ba eyenga ya Ilekana, Pilata kakandole moto wa boloko monomo okoongye bato. ⁷ Nzuka o boloko, yabaka moto monomo nkombo ye Balaba. Abaka o mo yo na bato basuu baabomaka moto waatombolelekye bée Baloma. ⁸ Bato baikye bamba ya kyende oka Pilata, bakye moonga obokye abakyelele bo wameele yo ibakyelele. ⁹ Pilata amba ya babuyisa yokye: «Ozingyi obokye naekandolele mokonzi nwa Bayuda?» ¹⁰ Pho Pilata aebaka na bolaa obokye bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bayakaka yamophe Yesu nde pho ya zuwa. ¹¹ Kasi bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bairindisaka bato obokye bawo nde obokye babakandolele nde Balaba. ¹² Pilata amba kula batuna yokye: «Ka nakyele bo na okobangye bée mokonzi nwa Bayuda?» ¹³ Bée bamba ya anwana bekye: «Omobakye o ekulusu!» ¹⁴ Pilata amba kula ya batuna yokye: «Akyesi lowo lofe ye?» Kasi bamba kula nde anwana na bokusi bekye: «Omobakye o ekulusu!» ¹⁵ Pho ya isepelisa bato, Pilata amba ya bakandolele Balaba. Amba toma batuluku babinde Yesu phimbo. Waa

unva bée imobinda phimbo, amba mophe bée obokye bakye mobaka o ekulusu.

Batuluku baekye Yesu

¹⁶ Batuluku baesi yakyende na Yesu onte ya lophango la mokonzi Pilata, baesi ya bangana bée baso. ¹⁷ Pho ya imoekye, baesi ya molasa munkoto njwa mangola, baesi ya tonga na eboko ya milo, bamba ya molasa yango o moto. ¹⁸ Babuto imobeya bekye: «Ena we e mokonzi njwa Bayuda!» ¹⁹ Babuto imobinda na munziye o moto, bamotowi matee, bakusami na mafongco o boo phe ndokolo bamokumbele. ²⁰ Waaunva bée imoekye, bamba ya mumanya munkoto njwa mangola, bamba kula ya molasa bitobu be. Sima, bamba tokolo ne o ifanda pho ya ikye mobaka o ekulusu.

Babaki Yesu o ekulusu

²¹ Moto monomo wa Sirene nkombo ye Simo, ango wa Alegizandele na Luphusu, autaka o manzabi, amba ya lekana wamo. Batuluku bamba ya moenyisa obokye anyanya ekulusu ya Yesu.

²² Baesi yakye na Yesu o elele ekyebangye bée Gologota, kyelukye iwco obokye «Elele ya Engyengyele.» ²³ Bamba ya mophe maleku ba maangyinya na muno mobangye bée mile; kasi Yesu taikaka manywa. ²⁴ Bobele batuluku bamba ya mobaka o ekulusu. Bamba ya maa mbese pho ya ikaba bitobu ba Yesu. ²⁵ Yabaka ngonga ya ibuwa eya mumbengu waamobaka bée o ekulusu. ²⁶ O njwana ibaya owackomaka bée ewelele ye, bakomaka obokye: «Mokonzi njwa Bayuda.» ²⁷ Batuluku baesi ya baka na baibi babale o ekulusu phenephe na Yesu: Ona o boloo, o moyoko o bowee phe. [²⁸ Yango mena wakokiyisami bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Bamoangyinye o mobombo njwa baibi.»] ²⁹ Bato baabaka balekane wamo babuto imotola, banyingye nzoto bekye: «Ee! Iwe owa woko obokye wamobukola Tempelo, wamoetonga na nkolo iyato! ³⁰ Ka omibikya, uta o ekulusu!» ³¹ Nde bomo na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baekyekye Yesu. Bawoonoko onte ya bée bekye: «Abikyaka bato basuu kasi yo mampenza taakokye imibikya! ³² Bo ali Masiya, Mokonzi njwa Isalayele, aute unwanwa eye o ekulusu pho towene, tombe anola!» Na baibi babale babakaba bée o ekulusu phenephe na Yesu bamotolaka nde me.

Iwaa sa Yesu

³³ Waakoma bunya imoto, enzombi esi ya ziba mokyisi muso tee nono wa ngonga eya iyato eya nkakolo. ³⁴ Waakoma ngonga ya iyato, Yesu aesi ya anwana na bokusi yokye: «Eloi, Eloi lama sabakatani?» Kyelukye iwco obokye: «Nwaphongo wa nga, Nwaphongo wa nga pho ya'ye onde?» ³⁵ Bato basuu baabaka wamo bamookyi, bamba ya wo bekye: «Okyemela, kabangye moimosi Eliya!» ³⁶ Monomo na baabaka wamo amba ya kyilingana, akye nyinya inyuka o maleku ma ngaa, asikangyi o songye ya mungbalango, aesi ya phe Yesu pho anywe. Amba ya wo yokye: «Ziya tokyekye bo Eliya aesi ya mouya o ekulusu!» ³⁷ Kasi Yesu amba ya anwana njwangye mokusi nono waakata yo motema.

³⁸ Etobu enene eyalengyekye bée o Tempelo yakakwaka na mibale, uta o ikolo nono o se. ³⁹ Mokonzi njwa batuluku owa temekye o boo pha Yesu awenekye boowe yo, yokye: «Nde phele, moto oyo abaki Nwana wa Nwaphongo.» ⁴⁰ Babasi basuu baabaka na bée wamo, babaka bakyekye na itakye. Onte ya bée yabaka Maliya owa Magadala, na ndo ye Maliya,

nyango wa Zake eya munzenga na Zoze na Salome. ⁴¹ Babasi baabana, babaka babengye Yesu, babaka bamokyelele waaba yo o manyete ma Galileya. Yabaka na babasi basuu baikye omo, baatambulaka na Yesu nzela yonoyo o Yelusaleme.

Ikundama sa Yesu

⁴² Waakomaka nkokolo, imbele siilengyele bée mokolo nwa Sabata. ⁴³ Zozefu wa Alimataya amba yaa. Abaka moto wa ngambo onte ya bananga baanene ba Bayuda, ne abaka kaziya iyaa sa bokonzi pha Nwaphongo. Amba yakye na boitalakye bosu oka Pilata ikye onga ebembe ya Yesu. ⁴⁴ Pilata amba ya kamwa na iyoka obokye Yesu aambo waa. Aesi ya banga mokonzi nwa batuluku owa baka wamo pho ya imotuna bo Yesu ambo waa elinga. ⁴⁵ Waamoimola mokonzi nwa batuluku obokye Yesu ambo waa, Pilata amba ya phe Zozefu nzela ya ikye kpa ebembe ya Yesu. ⁴⁶ Zozefu aesi ya omba imputa siilaa, aesi ya uya ebembe ya Yesu o ekulusu, aezingyi na ena etobu, amba kye enyosa o ilita saa imaka bée o mabanga. Sima, amba uka ibanga siinene pho ya iziba munoko nwa mooto. ⁴⁷ Maliya ma Magadala na ndo ye Maliya, nyango wa Zoze, babaka bakyekelele eke kunde bée Yesu.

16

Yesu akundoo

¹ Unwanjwa eye mokolo nwa Sabata moesi ya unwa. Maliya ma Magadala, na ndo ye nyango wa Zake na Salome baesi yakye omba mauta ma solo elaa obokye bakye maololo ebembe ya Yesu. ² Waamumbengu nwa mokolo nwa sima ya Sabata, waatokolo munyele, baesi yakye o mooto. ³ Bawonoko bekye: «Moto owalomanyisa ibanga o munoko nwa mooto nza?» ⁴ Waavaka bée miyo omo, baesi ya wene obokye bambo manya ibanga me imbale. Ibanga me sabaka sinene. ⁵ Bamba ya nyolo o mooto. Baesi ya wene munzenga monomo omo azasi bi boloo o moto, alati etobu eetane. Babasi me bawenekye inganga siikye. ⁶ Kasi aesi ya wo na bée yokye: «Bée sa ila. Naebe obokye bée kolukye Yesu wa Nazarete, owabakaka bée o ekulusu. Aambo kundwa. Wawa tali! Kyeka elele eya molangyaka be. ⁷ Emba bée baso kyende, kye longolo Petelo na baekosi baayoko obokye Yesu akye haziya o Galileya. Bée bamokye mowene omo, boo balongosi yo.» ⁸ Babasi me baesi ya tokolo, bamani o mooto, bakyilinga mambangu, pho ya sina inganga, batekyenelekye pho malondo maunvaka na be. Tebaikaka imola nono moto monomo, pho bailaka.

Yesu atokolesi Maliya ma Magadala

[⁹ Waakundwa Yesu na moyelo nwa sima ya mokolo nwa Sabata, atataka itokolele Maliya ma Magadala, owamanyaka yo malobu mabe sambo. ¹⁰ Maliya amba kye imola simo me oka baekosi ba Yesu. Akye bazwa balele na ngongo. ¹¹ Kasi waaoka bée obokye Yesu ali na bomoo, Maliya amoweni, tebaikaka anola.

Yesu atokolesi baekosi babale

¹² Sima Yesu akulaka tokolele baekosi babale o nzela ekyekye bée o manzabi. Ambuyaka ndengwe esuu. ¹³ Baekosi me bamba ya bomela, bakye imola bebi na bée bo wawenekye bée na Yesu. Kasi bée tebaikaka na anola.

Yesu atokolesi baekosi iko mbuka mɔnɔmɔ

¹⁴ Sima ya iso, Yesu akulaka tokolele baekosi iko mbuka mɔnɔmɔ, baabaka baze. Amba ya baoya yokye: «Bee toli na ianola, kombe ikyela na ziko baayakaka ya eimola obokye banveni na miyo obokye nali na bomoo.» ¹⁵ Emba amba ya batoma, yokye: «Bee baso, kyende o mokyisi munso, okyemimola bato baso Simo Elaa. ¹⁶ Bo moto aanosi Simo Elaa me, bo abatisami, amobika. Ka bo moto taanosi Simo Elaa, amosambisama. ¹⁷ Baanosi me bamokyela bilekyesako bibi: Bamowiinya malobo mabe na nkombo ya nga, bamowoo noko insuu itiebe bato; ¹⁸ bo baakye manzoo, na bo banywe zwe sibome, etebaakye bolosi, etebawe; bamotandela bato ba malosi maboko, bato me bamobika.»

Yesu abutoo o ikolo

¹⁹ Waaunva Nkolo Yesu iwo na bee bofo, abuto o ikolo. Akye zala o elele ya ngambo o boloo pha Nwaphongo. ²⁰ Bobele, baekosi baesi ya kyemimola Simo Elaa me mboka eso. Nkolo abaka kabasungye o etoma ya be, akyelaka bilekyesako biikye o nzela ya bee pho ya iphe maloba ma bee mwiya.]

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Luka Maphoo ma etatele

Nde bowa kyela Matiye, Luka ne akula imola simo ye nde bowaimola Malako. Kasi bokyese phe na Malako boli obokye, banaa maphoo maikyete mali nde maakoma Luka yo mampenza.

Luka yo moto owa imola na boikye Simo Elaa oka bato bate bali Bayuda. Yango mene onte ya nkanda iso ine ya Simo Elaa, nwaka Luka mowole mpenza bato ba noko iso, obokye baefete ntina ya Simo ya Yesu, emba bambe anola obokye ali Mobikye wa bato baso.

O Simo ya Luka tomozwa maphoo mama:

- Luka 1.1-4: Ntina ya munkanda mumu
- Luka 1.5-2.52: Ibotama sa Yoane Mobatise na sa Yesu na bonwana phabe
- Luka 3.1-20: Mosala nwa Yoane Mobatise
- Luka 3.21-4.13: Batisimo na imekama sa Yesu
- Luka 4.14-9.50: Mosala nwa Yesu o Galileya
- Luka 9.51-19.27: Yesu amani o Galileya, akye o Yelusaleme
- Luka 19.28-23.56: Poso ya Yesu eya suka o Yelusaleme
- Luka 24.1-53: Yesu akundoo, awenee na bato emba abaa o Ikolo

Ntina ya buku bobo

¹ Owa lozingo Teofile,

Bato baikyete bameka ikoma na molongo simo ya maphoo maalekana o nte ya banga, ² bo waloumola baawenekye maphoo me na miyo uta o etatele, baabuto lolu eye bato ba etoma ya ikyemimola Simo ya Nwaphongo. ³ Yango mena, na nga me, o sima ya ioka maphoo maso mawenekye bee na miyo mamana na bolaa tata o etatele, nasesepi iyekomela simo me na molongo, nwebi na nga owa ngambo Teofile. ⁴ Nakeye babona pho oefe obokye mateya maeteyaka bee mali maa phele.

Mwanze aimosi ibotama sa Yoane Mobatise

⁵ Waaba Elode mokonzi nwa manyete ma Yuda, yabaka nganga monomo wa Nwaphongo, nkombo ye Zakaliya abaka o ibota sa banganga ba Nwaphongo sa Abiya. Nwasi we Elizabeti abaka ne o bosoo pha nganga mokonzi Alona. ⁶ Bee baso babale babaka bato balaa o miyo ma Nwaphongo, babaka bakumole na bolaa mibeko miso ma Nkolo. ⁷ Kasi tebaikaka baa na nwana pho Elizabeti taikaka baa kabote, na bee baso babale baktwaka.

⁸ Mokolo monomo, yabaka ngala ya banganga ba ibota sa Abiya ya ikyela etoma, Zakaliya abaka kakeye etoma ye ya bonganga o bosoo pha Nwaphongo.

⁹ Ikokana na mibeko nwa bonganga, mbese ya kaaka mi yo obokye anyolo o elele elekyi bosantu ya Nkolo pho ya ikye tumba mpaka ya malasi. ¹⁰ Moluku nwa bato baso babaka babondele o nze imbele siitumbe bee mpaka ya malasi. ¹¹ Bofele anzulu monomo wa Nkolo amba ya motokolele, anzulu me aesi ya teme o boloo pha elele ekyetumbele bee Nwaphongo mpaka ya malasi. ¹² Waawene Zakaliya anzulu me, malondo maesi ya unwa ne, abuto iwene boobo. ¹³ Kasi anzulu amba ya wo ne

yokye: «Zakaliya, saila, pho Nwaphongo aokyi ibondesi sa we. Nwasi wa we Elizabeti amoefotela njwana wa lele, waamolaa nkombo Yoane. ¹⁴ Wamofa na nkyisa nzikye, na bato baikye bamofa na nkyisa pho ya ibotama se. ¹⁵ Pho amofa moto munene o boo pha Nkolo. Etaanywe na maleku naa ekpele eso eekyelangya. Amotonda na Bolobo Bosantu tata o ibuu sa nyango. ¹⁶ Amobuya bana baikye ba Isalayele oka Nkolo Nwaphongo wa be. ¹⁷ Amoya o boo pha Nwaphongo, na bolobo na na mwiya ndokolo moimosi Eliya, pho ya ibongya ba ango na bana ba be, na ibuya bato baa nzoto nkusi bato ba malondo malaa, pho ababongya pho ya iyamba Nkolo.»

¹⁸ Zakaliya amba ya tuna anzelu yokye: «Namefa na ye obokye lowo me loli phele? Pho nga na njwasi wa nga tokotoo.» ¹⁹ Emba anzelu amba ya mobuyisa yokye: «Nga nali Gabiliyele, ookoteme o boo pha Nwaphongo. Antomi pho ya iyewole na iyeyimola simo elaa. ²⁰ Maphoo maeyimosi nga mamokyelama imbele saameka Nwaphongo. Kasi otoikeyi we anola, wamobutwa mbubu, ootokule wo tata lolo noko mokolo me.»

²¹ Imbele me, bato babaka baziya Zakaliya o nze bakamwaka pho akokoko na boikye o motema nwa elele eelekyi bosantu. ²² Watokolo yo, takokaka ikula bawole, abuto ibawole nde na bikyela pho abutwaka mbubu. Emba bato baso bamba efa obokye aweni lowoo onte ya elele eelekyi bosantu.

²³ Waaunva Zakaliya nkolo ye ya etoma o ingambi siinene sa Nwaphongo, abutoo oka ye. ²⁴ Sima ya njwana imbele, Elizabeti njwasi we aekami. Akyekye mibomba makombe matano, amiwolekye yokye: ²⁵ «Kyeka lowo lokyesi Nkolo pho nga, pho amanyee soo o miyo ma bato.»

Mwanze aumosi ibotama sa Yesu

²⁶ Waakoma ibuu sa Elizabeti na makombe motofa, Nwaphongo aesi ya toma anzelu Gabiyelele o mokyisi monomo muunene nwa Galileya, nkombo ya njwango Nazalet, ²⁷ oka ngondo monomo owamozala bolonga na lele monomo nkombo ye Zozefu, moto wa ibota sa mokonzi Davidi. Nkombo ya njwana ngondo me Maliya. ²⁸ Mwanze amba ya nyolo oka Maliya amba ya wo ne yokye: «Kumba! Nkolo Nwaphongo aeteye bolaa phe.» ²⁹ Waaoka Maliya maphoo maamana, malondo makyimaka ne, amba mituna ntina ya ikumba me.

³⁰ Emba anzelu amba ya wo ne yokye: «Saila, Maliya, pho ozwe ngolu o miyo ma Nwaphongo. ³¹ Wamoekama, wamobota njwana wa lele, waamolaa nkombo Yesu. ³² Amofa moto munene, baamobanga Nwana wa Owa Ikolo. Nkolo Nwaphongo aamophe eziye ya bokonzi pha nkoko ye Davidi. ³³ Amofa mokonzi pho ya bobele o ingambi sa Yakobo, bokonzi phe eteboobe na suka.» ³⁴ Maliya amba ya wo na anzelu yokye: «Lowo me lamokyelama ndengye'ye pho nga naino sianga na lele?» ³⁵ Mwanze amba ya mobuyisa yokye: «Bolobo Bosantu pha moeyutela, na mwiya nwa Owa Ikolo nwa moeziba na comele ye, yango mena njwana owamobota we amofa mosantu, bamobanga Nwana wa Nwaphongo. ³⁶ Kyeka na njwana nyongo Elizabeti ne aekama, amobota njwana wa lele na bokoto phe. Yo owa woko bee obokye tabote, ali lolo na ibuu sa makombe motofa, ³⁷ pho lowoo loolekye Nwaphongo teloli.» ³⁸ Emba Maliya amba ya wo yokye: «Nali njwanwasi wa etoma wa Nkolo. Maso makyelame mi nga bo wo we!» Noko wa moika anzelu.

Maliya akye kyeka Elizabeti

³⁹ Nde o sina imbelele me, Maliya amba ya kye izele o mokyisi monomo mbale eya mangomba o manyete ma Yuda. ⁴⁰ Aesi ya kye nyolo o ingambi sa Zakaliya, aesi ya beya Elizabeti. ⁴¹ Wa oka Elizabeti ibeya sa Maliya, njwana ooli o ibuu se anyinganaka, emba Elizabeti amba tonda na Bolobob Bosantu. ⁴² Amba ya wo na njwesi mokusi yokye: «Opambolami ileka babasi baso, na njwana ooli o ibuu sa we apambolami me! ⁴³ Ndengye'ye nyango wa nkolo njwa nga aya nkyeka? ⁴⁴ Phoo ookyi nga ibeya sa we, kyeka njwana anyinga na nkyisa o ibuu sa nga. ⁴⁵ Nkyisa ili na owaanosi: Imowolesi bée phoo ya Nkolo yamokyelama!»

Zembo sa Maliya

⁴⁶ Emba Maliya yokye:

«Nakumole Nkolo na ndondo ya nga eso;

⁴⁷ na molimo njwa nga motondi na nkyisa phoo ya Nwaphongo mobikye wa nga,

⁴⁸ phoo akyekyi moombo we ootoli na ngambo.

Phéle tata loloo, bato basoo bamumbanga moto wa esengo,

⁴⁹ phoo Ekambambasi ankyelesi maphoo manene: Nkombo ye ebe esantu.

⁵⁰ Bolaa phe kabokyele oka bato basoo famoile o bayoo basoo.

⁵¹ Akyesi misala ma ikamwa na mwiya njwa eboko ye, anyangosi bato baalolendo;

⁵² amanye bakonzi baakusi o biziye ba bokonzi ba be, atombi bato batebali na ngambo;

⁵³ baawe na nzala abatonze na ntoma, na baa ezwele, ababuye maboko pha.

⁵⁴ Asungyi bato ba Isalaye, bato ba etoma be, na boumunyakye holaa phe.

⁵⁵ Eli bo walakyelaka yo bankoko ba banga, Abalayama na bana bée phoo ya bobele.»

⁵⁶ Maliya amba ikala na Elizabeti phenephe na makombe maato, bobele amba ya butwa oka be.

Ibotama sa Yoane

⁵⁷ Waakoka mokolo njwa Elizabeti njwa ibota, aesi ya bota njwana wa lele.

⁵⁸ Babubaa ne na ibota sebaokyi ndengye eya mokyelala Nkolo bolaa, bée basoo bamba kumba ne. ⁵⁹ Waakokya njwana nkolo njwambi, bakye mofele. Balukaka imolaa nkombo ya ango, Zakaliya. ⁶⁰ Emba nyango amba ya wo yokye: «Phe! Nkombo ye yamoba Yoane.» ⁶¹ Bamba mobuyisa bekye: «Moto na monomo o ibota sa we tali na nkombo mena!»

⁶² Bamba tuna ango wa njwana na bilembo phoo ya iyeba nkombo'ye ekokyi yo ilaa njwana. ⁶³ Zakaliya amba ya onga njwana ibaya wa ikoma, amba koma bobo: «Nkombo ye Yoane.» Emba bato basoo bamba karwa. ⁶⁴ Mina wamo munoko na lole le loingo, abuto iwoo, abuto ikumbela Nwaphongo. ⁶⁵ Emba babubaa ne babuto ilaa. Na o mangomba masoo ma manyete ma Yuda babaka bawoo nde maphoo me. ⁶⁶ Bato basoo baa okaka maphoo me bamabanzaka o mandondo ma be, bekye: «Jwana oyo amuna ba nza?» Phoo nde phele mwiya njwa Nkolo njwabaka ne.

Zembo sa Zakaliya

⁶⁷ Bobele Zakaliya, ango wa njwana, atondaka na Bolobob Bosantu, amba tata isakola bobo:

⁶⁸ «Nkolo apambolame, Nwaphongo wa Isalaye,

pho aesi ya kyeka bato be, abamanye o boombo.

⁶⁹ Alotokolesi kamba Mobikye,

o ibota sa Davidi, moto we wa etoma.

⁷⁰ Nde bo wawoko yo kalakala na noko ya baimosi bée basantu:

⁷¹ Ibikiyi siilomanya o maboko ma banguna ba banga

na o maboko ma bato baso baloine.

⁷² Aweninya bolaa phe oka bankoko ba banga, aumunye sangola ye esantu.

⁷³ Pho Nwaphongo alakyelaka nkoko wa banga Abalayama,

⁷⁴ ilobololo o maboko ma banguna

pho tomokyelele saba na boilakye,

⁷⁵ onte ya fosantu na bosembo o miyo me nkolo iso ya bomoo pha banga.

⁷⁶ Ka we, nwana oomokye, wamoba moimosi wa Owa Ikolo,

pho wamotambula o boo pha Nkolo pho ya ibongya manzela me,

⁷⁷ pho ya iteya bato bée obokye kaye iya babikya na ilimbisa masumu ma be.

⁷⁸ Eli lowoo la bolaa boikye pha Nwaphongo wa banga.

Pho ya bolaa me, moo motokosi o ikolo moesi ya lokyeka.

⁷⁹ Motokolesi bato baali o enzombi ya iwaa, pho ya ikamba matambe ma banga o nzela ya bose.»

Bolengye pha Yoane Mobatise

⁸⁰ Nwana akolaka na nzoto, akutaka na o molimo. Abaka kabe o mabokye tee nono waakokaka mokolo nwe nwa imiweninya oka bato ba Isalayele.

2

Ibotama sa Yesu

¹ Imbele me, mokonzi Kaisala Ogisito ambyaka mobeko nwa itanga bato baso ba ekolo ya Loma. ² Itanga sa bato saa ntufu sasina sakyelamaka imbele sabaka Kilinus moangyesi wa Siri. ³ Bato baso bakyekye komisa mankombo, moto na moto o mokyisi nwe.

⁴ Zozefu ne amba ya mana o Nazalet o manyete ma Galileya, amba ya kye o Beteleme omanyete ma Yuda, waa botaka bée mokonzi Davidi. Pho yo Zozefu abaka moto wa bosoo Davidi. ⁵ Akyendekye komisa nkombo yo na njwasi we Maliya, owabaka na ibuu. ⁶ Nzuka imbele saba bée o Beteleme, mokolo nwe nwa ibota njwakokaka. ⁷ Amba ya bota njwana wa lele, njwana we awa oboo. Aesi ya mozinga na bitato, amba ya molangya o kyessi ekyelangyisa bée manyama ntoma ya izaa, pho tebaikaka zwa elele ya ilala o ingambi siilasa bée babutu.

Mwanze monomo atokolesi babanze ba mampate

⁸ O manyete me, babanze ba mampate babaka balale o manzabi pho ya ibatela mampate ma be. ⁹ Mwanze wa Nkolo monomo amba ya batokolele, nkyemo ya Nkolo yamba ya bangyengyele, emba bailaka na boikye. ¹⁰ Mwanze amba ya wo na bée yokye: «Bée saila, pho naesi ya iemola simo elaa, eya mosepelisa bato baso: ¹¹ O mokolo nwa lololo eye, o mokyisi munene nwa Davidi, baebotesi Mobikye ooli Masiya, Nkolo. ¹² Kyeka bilembetele baamoeba na bée: Wamokye wene njwana oo

mokyikyí bamozingyi na bitato, alangyi o kyési ekyelangyisa bée manyama ntoma ya izaá.»

¹³ Mbala yɔ́ɔyɔ́ fanze basuu baikye bamba ya angana na anzelu owa boo. Babaka bakumbele Nwaphongo bofo: ¹⁴ «Le nkyemɔ́ ya Nwaphongo iweneɛɛ o ikolo, bose bofe wawa o se oka bato baazingye yo!»

Babanze ba mampate bakye o Beteleme

¹⁵ Waabutwa fanze o ikolo, babanze ba mampate bamba ya wɔ́ɔɔ onte ya be, bakye: «Tokyende tee nɔ́ɔ o Beteleme, tokye wene lowo lokyelami omɔ́, loloumosi Nkolo Nwaphongo.» ¹⁶ Bamba yakye omɔ́ izele, baesi ya kye wene Maliya na Zozefu na nwana o mokyikyí alangyi o kyési ekyelangyisa bée manyama ntoma ya izaá. ¹⁷ Waamowene be, bamba imola iso ya bawɔ́ekye bée phɔ́ ya nwana. ¹⁸ Emba bato baso babakaka bakanwaka na maphɔ́ɔ maabaka babanze ba mampate bawɔ́. ¹⁹ Kasi Maliya abanzaka maphɔ́ɔ masɔ́ mamana o ndondo ye ambaka baa kamaumunya. ²⁰ Bobele babanze ba mampate bamba ya butwa. Bakumbelaka bonene pha Nwaphongo, bamokumisaka phɔ́ ya maphɔ́ɔ masɔ́ maakaka bée na maawenekye be, phɔ́ masɔ́ malekanaka nde bowabaimolaka anzelu.

Bakye bele Yesu

²¹ Waakoka nkolo nwambi sima ya ifotama sa nwana, imbele sa imobele sakokaka, baamba ya molaa nkombo ya Yesu, nkombo eyawoko anzelu phanza nyango saboekamakye.

Maliya na Zozefu bakye teya Yesu o Tempelo

²² Bobele, waakoka mokolo nwa ikye manya sokoto bokowo mobeko nwa Mose, Maliya na Zozefu bamba yakye na nwana o Yelusalem pho bakye moteya Nkolo. ²³ Pho yakomama o Mobeko nwa Nkolo bofo: «Iwana musɔ́ ooboti bée wa lele wa oboo, kabe wa Nkolo.» ²⁴ Maliya na Zozefu bamba ya ambya na bée ibonza bokoongye Mobeko nwa Nkolo: Mankoto nwenya mabale maa ngonda naa bana babale ba mankoto nwenya maa lombo.

Simeyo akumosi Nwaphongo pho ya Yesu

²⁵ Nzuka o Yelusalem moto monomo abaka omɔ́, nkombo ye Simeyo. Abaka moto wa bosome, abaka kakumole na Nwaphongo, ambaka ba kaziya mokolo nwa moyamanya Nwaphongo Isalayele ngongo. Bolobo Bosantu phabaka ne. ²⁶ Bolobo Bosantu pha moimolaka obokye etawee bo naino taweni Masiya owamotoma Nkolo. ²⁷ Emba Simeyo akambemi na Bolobo, amba yakye o ingambi siinene sa losambo. O imbele me, baboti ba nwana Yesu bamba ya ne pho ya ikye kyela bokoongye mobeko pho ye. ²⁸ Simeyo amokpe o maboko me, amba ya phe Nwaphongo melesi yokye: ²⁹ «Uɔ́wanwa eye, Nkolo, okokye mbunu ya we; okokyi ile moombo nwa we awe bose. ³⁰ Pho miyo ma nga maweni ibikyí sa we, ³¹ saabongye we pho ya bato baso: ³² Ibikyí me sili moo nwaamungyengyele bapakano; nwaamophe nkyemɔ́ oka bato ba we Isalayele.»

Maphɔ́ɔ maawoko Simeyo pho ya Yesu

³³ Ango na nyango wa Yesu bakanywaka na ikyimowole be. ³⁴ Simeyo amba bapambola, aesi ya wo na Maliya, nyango wa Yesu yokye: «Pho ya njwana wa we, bato baikye o Isalayele, bana bamokaa baayoko bamoteme. Amoba embo ya Nwaphongo, kasi bato bamole. ³⁵ Emba maumunya maabombama o mandondo ma bato mamowene o phaa. Na we, Maliya, bolosi phamoetubinya ndokolo mumphata.»

Ana, moimosi owa njwanwasi

³⁶ Yabaka na moimosi monomo wa njwanwasi, nkombo ye Ana, njwana wa Fanuele, wa ibota sa Asele. Yo akotwaka na bokusi. Bée na lele we bazala bolonga nde mbula sambo, ³⁷ bobele aesi ya ikala bozengye. Abaka na mambula mako njwambi mbuka mane. Ana abaka nkolo iso o ingambi sa losambo ikyelela Nwaphongo na moo na mokolo, na imiima ntoma na ná ibondele. ³⁸ Nde o sina imbele me, abuto iphe Nwaphongo melesi. Abuto iwo pho ya njwana na bato baso babaka baziya obokye Nwaphongo aikole Yelusaleme.

Ibutwa o Nazalet

³⁹ Waunva baboti ba Yesu ikyela ya ongaka Mobeko njwa Nkolo, bamba ya butwa na njwana o manyete ma Galileya, o mokyisi njwa bée Nazalet. ⁴⁰ Nwana akolaka, azwaka bokusi. Atondaka na zebi, na bolaa pha Nwaphongo phabaka mi yo.

Yesu na mbula iko mbuka ibale akye o Tempelo

⁴¹ Mbula na mbula baboti ba Yesu babaka bakylene o Yelusaleme pho ya eyenga ya Ilekana. ⁴² Waakokya Yesu na mambula iko mbuka mabale, baboti bée bakyeke ne bo owameele bée ikyela pho ya eyenga. ⁴³ Waaunva eyenga, baesi ya butwa. Kasi Yesu aikalaka o Yelusaleme, baboti bée saeba. ⁴⁴ Baumunyaka obokye ali na bebi na bée baa imbanga, bamba kyela nzanga mobimba ya nzela bée satamoluka. Sima, bamba ya kye moluka oka banaa nyango na oka baebaa na be. ⁴⁵ Kasi waaba bée samozwa, baesi ya butwa o Yelusaleme ikyemimoluka. ⁴⁶ Sima ya nkolo iyato, baesi yakye mozwa o Tempelo azasi onte ya bateye ba mibeko, kabaokye kambe na batuna mituna. ⁴⁷ Bato baso babaka bamookye bakamwaka na malondo me na ná biyano be. ⁴⁸ Waamowene be, bakamwaka na boikye, emba nyango amba ya wo ne yokye: «[J]wana wa nga, olokyesi babona pho ya'ye? Kyeka nga na ongo tobakyi na ntema o ikolo pho ya ikyemieluka.» ⁴⁹ Amba ya babuyisa yokye: «Be kondukye pho ya'ye? Toebe obokye nasengyesi iba o ingambi sa Tata?» ⁵⁰ Kasi bée tefaikaka sosolo yabawolekye yo. ⁵¹ Bobele Yesu amba ya butwa na bée o Nazalet. Abaka kabatosa. Nyango abanzaka maphoo masoo mamana o ndondo ye. ⁵² Emba Yesu abaka kakole na zebi na ná nzoto, awenenekye moto molaa o miyo ma Nwaphongo na oka bato.

3

Mateya ma Yoane Mobatise

¹ O mbula ya iko mbuka itano ya bokonzi pha Tibelet Sezale, Poso Pilata abaka moangyesi njwa Yuda. Elode abaka mokonzi njwa Galileya, njwana nyango Philipe abaka mokonzi njwa Itule na Talakonite, Lizania abaka mokonzi njwa Abilene. ² Ana na Kaifa babaka banganga banene ba Nwaphongo. Imbele me Yoane njwana wa Zakaliya, aesi ya imola Simo ya Nwaphongo o bokye. ³ Yoane abuto ikyemitambula nkyisi iso

iili o mokukulu nwa ebale ya Yaladene. Abaka kakyemiwo na bato yokye: «Bongya mandondo ma bēe, obatisame. Emba Nwaphongo amoelimbisa masumu ma bēe.» ⁴ Ndengye mena, Yoane akokyaka maphoo maakoma moimosi Isaya o buku pha Nwaphongo obokye:

«Moto mōnōmō kanwane o bokye:

Bongya nzela ya Nkolo!

Omoteyisa nsonga!

⁵ Mangongo maso bamakyyinza, mangomba na makosi maso bamawalole.

Mangbongbo maso bamaelole; mabela mali o nzela bamakyyinza.

⁶ Emba bato baso baamba wene bokobikya Nwaphongo bato.»

⁷ Bato baikye baabaka baye oka Yoane pho ababatisa. Yoane abaka kawo na bēe obokye: «Bee bosoo imele; oephe malondo ma ilota yoo ya Nwaphongo ekyeye nza? ⁸ Kyela maphoo ma weninya obokye obongye mobesi. Le imiwole obokye: “Ekpele yonoyo etelokyele pho Abalayama ali nkoko wa banga.” Nawo na bēe ngakye Nwaphongo akokyi ibuya mabanga mama bana ba Abalayama. ⁹ Bambo bongya ikoko pho ya itena nkanga ya nzete. Nwete munsō mootemoobote mbuma indaa, baamokpete, baamovaka o nwenya.»

¹⁰ Bato bamba motuna bekye: «Emba tokyele bo?» ¹¹ Yoane amba ya babuyisa yokye: «Oli na bitobu bibale ba ikolo, aphe yonoyo na ooli pha. Oli na ntoma ya izaa, akabele ootoli na ntoma.» ¹² Baphutise ba mputi bakaka na bēe oka Yoane pho ababatisa. Bamba ya motuna bekye: «Moteye, tokyele bo?» ¹³ Yoane amba ya babuyisa yokye: «Phutisa mputi nde bo owaetoma be.» ¹⁴ Batuluku bamba ya motuna na bēe bekye: «Ka banga tokyele bo?» Yoane amba ya wo na bēe yokye: «Bee sanyokolo moto, sabololo moto baphalanga, sakatela moto lowo, bika nde na iphuta sa bēe.»

¹⁵ Bato baso baabaka bakyele maumunya na ilemela obokye emba Yoane teli nde yo Masiya. ¹⁶ Yoane amba ya babuyisela bēe baso yokye: «Nga naebatisa nde na maa, kasi ookoye andekyi na mwiya; sikokyi na iingola nsimbi ya bikoto be. Yo amoebatisa na Bolobo Bosantu na ná nwenya. ¹⁷ Aphisi enyengyele o mafoko pho ya inyengyele nkata ya angana na mbuma. Amobomba mbuma o bompemde kasi amotumba nkata o nwenya motemozime.» ¹⁸ Yoane akulaka na teya bato maphoo masuu maiikye, abaka kabaimole na Simo Elaa.

Elode Atipasi aakye Yoane o boloko

¹⁹ Yoane aoyaka Elode mokonzi nwa Galileya pho alongaka Elodiade, nwasi wa mwana nyango; na pho akulaka nakyela maphoo mafe maiike.

²⁰ Emba Elode akulaka kyela lowo losuu loofe; laa inyosa Yoane o boloko.

Ibatisama sa Yesu

²¹ Waaunva Yoane ibatisa bato baso, aesi ya batisa na Yesu. Waaba Yesu kabondele, ikolo siesi ya zibwa. ²² Bolobo Bosantu boesi ya moutela ndokolo inkoto nwenya, nyesi mōnōmō mouti o ikolo mooka obokye: «Oli Nwana wa nga owa somi, nali na nkyisa boikye pho ye.»

²³⁻³⁸ Yesu abaka na manbula phenephe na mako maato wa tata yo etoma ye. Bato batataka iumunya obokye ali nswana wa Zozefu.

Zozefu abaka nswana wa Eliya,

Eliya nswana wa Matati,

Matati ɲwana wa Lewi,
Lewi ɲwana wa Melekyi,
Melekyi ɲwana wa Yanayi,
Yanayi ɲwana wa Zozefu,
Zozefu ɲwana wa Matatiasi,
Matatiasi ɲwana wa Amosi,
Amosi ɲwana wa Nauma,
Nauma ɲwana wa Esili,
Esili ɲwana wa Nagayi,
Nagayi ɲwana wa Maati,
Maati ɲwana wa Matatiasi,
Matatiasi ɲwana wa Semeyi,
Semeyi ɲwana wa Yozeki,
Yozeki ɲwana wa Yoda,
Yoda ɲwana wa Yoanane,
Yoanane ɲwana wa Leza,
Leza ɲwana wa Zolobabele,
Zolobabele ɲwana wa Salatiyele,
Salatiyele ɲwana wa Neli,
Neli ɲwana wa Melekyi,
Melekyi ɲwana wa Toli,
Toli ɲwana wa Kosama,
Kosama ɲwana wa Elemadama,
Elemadama ɲwana wa Ele,
Ele ɲwana wa Yesu,
Yesu ɲwana wa Elezele,
Elezele ɲwana wa Yolima,
Yolima ɲwana wa Matati,
Matati ɲwana wa Lewi,
Lewi ɲwana wa Simeyona,
Simeyona ɲwana wa Yuda,
Yuda ɲwana wa Zozefu,
Zozefu ɲwana wa Yowama,
Yowama ɲwana wa Eliyakimi,
Eliyakimi ɲwana wa Meleya,
Meleya ɲwana wa Mena,
Mena ɲwana wa Matata,
Matata ɲwana wa Nata,
Nata ɲwana wa Davidi,
Davidi ɲwana wa Yese,
Yese ɲwana wa Yeβeni,
Yeβeni ɲwana wa Boaze,
Boaze ɲwana wa Sala,
Sala ɲwana wa Nasoni,
Nasoni ɲwana wa Aminadaba,
Aminadaba ɲwana wa Alani,
Alani ɲwana wa Eselona,
Eselona ɲwana wa Pelesi,
Pelesi ɲwana wa Yuda,
Yuda ɲwana wa Yakobo,
Yakobo ɲwana wa Izaka,
Izaka ɲwana wa Abalayama,
Abalayama ɲwana wa Tela,
Tela ɲwana wa Nawolo,

Nawolo njwana wa Seluga,
 Seluga njwana wa Leyu,
 Leyu njwana wa Peloga,
 Peloga njwana wa Ebele,
 Ebele njwana wa Sela,
 Sela njwana wa Kainama,
 Kainama njwana wa Alapakasada,
 Alapakasada njwana wa Sema,
 Sema njwana wa Nowa,
 Nowa njwana wa Lameke,
 Lameke njwana wa Metusela,
 Metusela njwana wa Enoke,
 Enoke njwana wa Yaledede,
 Yaledede njwana wa Malele,
 Malele njwana wa Kename,
 Kaname njwana wa Esini,
 Esini njwana wa Seti,
 Seti njwana wa Adamu,
 Adamu njwana wa Nwaphongo.

4

Zabulu amekyi Yesu

¹ Yesu atondi na Bolobɔ Bosantu, amani o ebale ya Yaladene, Bolobɔ amba ya mokamba o bokye. ² Omo, Zabulu aesi yamumeka nkolo makoo mane. Nkolo iso miina, Yesu taikaka zaa, sima me amba yaoka nzala. ³ Zabulu amba ya wo ne yokye: «Bo oli Nwana wa Nwaphongo, wo na ibanga sisi sicutwe mapa.» ⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: "Moto etabikye nde na mapa.»»

⁵ Emba Zabulu amba yakyende ne o elele yonyo ya ikolo, amba ya moteya nkyisi iso ili o mokyisi. ⁶ Amba ya wo ne yokye: «Namoephe bokonzi na ngambo ya nkyisi iso mina pho baimphe, nakokyi iphe na moto owa ozingyi nga. ⁷ Ka bo onkusamesi, iso miina yamotwa ya we.»

⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: "Wamokusamela nde Nkolo, Nwaphongo wa we, wamosambela nde yo.»»

⁹ Zabulu ambakula yakyende ne o Yelusaleme, akye moteye o songye ya Tempelo, amba ya wo ne yokye: «Boli Nwana wa Nwaphongo, omikumbe o se; ¹⁰ pho buku pha Nwaphongo bowo bobo: "Nwaphongo amotoma banze bee obokye baya ebanza. ¹¹ Na obokye bamoetamba na mafoko pho ekolo ya we sa zuma o ibanga.»» ¹² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: "Sameka Nkolo, Nwaphongo wa we.»» ¹³ Waunva Zabulu imeka Yesu, amba ya moika akye tee nono o imbele sisuu saamozwana be.

Yesu atati etoma ye o Galileya

¹⁴ Bobele Yesu, na mwiya nwa Bolobɔ, amba ya butwa o Galileya. Ngambo ye ya tambulaka o nkyisi iso ya manyete ma Galileya. ¹⁵ Abaka kakyemitaya o mangambi ma makyita, bato baso basambaka mateya me.

Bato ba Nazarete bale ianola Yesu

¹⁶ Yesu akyendekye o Nazarete mokyisi nwa kolaka yo. Mokolo nwa Sabata, amba ya nyolo o ingambi ma makyita bowameelekye yo. Amba ya

teme pho ya itanga buku pha Nwaphongo. ¹⁷ Bamba ya mophe mokanda nwa moimosi Isaya. Amoi ngosi, aesi yakye zwa elele eyakoma bée obokye: ¹⁸ «Boloḅo pha Nkolo bōli mi nga.

Anzosi pho ya iya imola babola Simo Elaa.

Antomi pho ya iya iimola bato baa boloko obokye baabakondola, na baapholo miyo obokye bamokula wene,

na pho ya iyabikya bato baa minyoko,

¹⁹ pho ya iya imola bato mbula eyamoweninya Nkolo ngolu ye.»

²⁰ Emba Yesu amba ya zifa buku abobuyise moto wa etoma o ingambi sa makyita, bato baso babuto imolembetela. ²¹ Bobele Yesu amba ya wo na bée yokye: «Maphoo maatangyi nga mama makokiyisami lolo pho ya bée baanzokye.»

²² Bée baso bapepeleka na Yesu bamba na kamwa na maphoo malaa maawoko yo. Bekye: «Eye nga nwana wa Zozefu!» ²³ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Naebi obokye bée wa munkpela ete ekye wo obokye: “Munganga, omibikya we mampenza.” Wamokula wo na nga na obokye: “Tooka iso yaakyela we o Kapalanauma, oikyele bomo na wawa o mokyisi nwa we.”» ²⁴ Yesu ambakula wo na bée yokye: «Nde phele na wo na bée ngakye: Moimosi tefamoanole o mokyisi nwe. ²⁵ Nakule bakya ngakye: O imbele saka moimosi Eliya, mazengye mabaka maikye o Isalayele. Waaba imbele me mambula sa nwo mbula iyato na makombe motofa, zilo sikusi sakyindaka mokyisi munsu. ²⁶ Kasi Nwaphongo taika toma Eliya nono oka monomo na mazengye mamana. Kasi amotoma nde oka bozengye bonobo phaabaka o Salepeta mokyisi nwa manyete ma Sidona. ²⁷ Na wa imbele saka moimosi Elize, bato baikye ba maba babaka o Isalayele. Na monomo na bée taikaka bika. Kasi yabikaka nde Namana moto wa Siri.»

²⁸ Waaoka bato baso baabaka o ingambi sa makyita maphoo me, bée baso baokyelaka Yesu yoo. ²⁹ Bamba ya teme baesi ya tokolo na Yesu o ebonga. Bamba ya kyende ne o ikolo sa ngomba eya tonga bée mokyisi pho famuukye o se. ³⁰ Kasi Yesu amba ya bolongana onte ya bée nono wakyende yo.

Yesu abikye moto ooli na bolobo bofe

³¹ Bobele Yesu amba ya kyende o Kapalanauma, mokyisi nwa manyete ma Galileya. Abaka katya bato nkolo iso ya Sabata. ³² Bato bakamwaka na moteyesi nwe pho abaka kawo na bokonzi bosu. ³³ O ingambi sa makyita, moto monomo abaka na bolobo bofe. Amba ya butwa iyanwana na bokusi yokye: ³⁴ «Aa Yesu wa Nazarete, kolukye ilokyela bo? Oesi nde iya lounva? Naeyebe, iwe oli Mosantu owa toma Nwaphongo.» ³⁵ Yesu amba ya phaphala na bolobo bofe me amba wo na phango yokye: «Zala bofe! Eemba na tokolo onte ya moto oyo.» Bolobo bofe me phaamba ya vaka moto me o se o soo pha bato baso, botokosi saika mokyela na bofe. ³⁶ Bato baso bakamwaka na boikye, bamba mituna onte ya bée bekye: «Maphoo ma moto oyo mali ya bo'ye? Kawo na bokonzi na malobo mafe obokye matokolo, maambe na tokolo.» ³⁷ Emba ngambo ya Yesu ya tambulaka o nkyisi iso.

Yesu abikye bato baikye ba malosi

³⁸ Yesu amba ya tokolo o ingambi sa makyita, amba ya kye nyolo o ingambi sa Simo. Bokyilo pha Simo owa nwanjwasi abaka na mowewe moikye, bamba onga na Yesu obokye amobikya. ³⁹ Yesu amba ya mikpakya

mi yo, na njwesi mokusi amba phaphala na mowewe nɔnɔ waamana njwango, mina wamɔ aesi ya injwa, abuto ibakyelela. ⁴⁰ Waatate inda bunya, bato basɔ baabaka na bato ba malɔsi ndengye na ndengye bamba ya na bée ooli Yesu. Amba ya tandela mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ mabɔkɔ, amba babikya. ⁴¹ Malɔbɔ mabe maatokɔlɔkɔ onte ya bato baayɔkɔ ba malɔsi maanjwanaka obokye: «Oli Nwana wa Nwaphongo!» Kasi Yesu amba phaphala na mango, amakatelaka obokye me sa wɔɔ, phɔ me maebaka obokye yo ali Masiya.

Yesu akye imola Simo Elaa o Yuda

⁴² Waaye bunya Yesu aesi ya mana o Kapalanauma, aesi ya kyende o elele yɔnɔyɔ ya bɔse. Bato baikye babuto imoluka. Waamozwa be, bamba mozimba obokye yo salekana. ⁴³ Kasi Yesu amba wɔ na bée yokye: «Nasengyesi iimola Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo o nkyisi iyɔkɔ me. Phɔ Nwaphongo antoma nde phɔ ya bomɔ.» ⁴⁴ Amba ya kyemiteya o mangambi ma makyita masɔ mali o Yuda.

5

Yesu abangyi baekosi bée baa o boo

¹ Mokɔlɔ mɔnɔmɔ, Yesu abaka o mokukulu njwa maa maanene ma Genezaletɛ, bato baikye bamba ya izele oli yo phɔ ya iya oka ilɔba sa Nwaphongo. ² Yesu aesi ya wene mato mabale o mokukulu njwa maa maanene. Mato me ya maikaka baosi bautaka o maa phɔ ya akunyola mandendi ma be. ³ Yesu amba ya baa ovato bɔnɔbɔ, yabaka phaka Simo. Amba wɔ na Simo obokye tangola vato njwana itakye na mokukulu. Yesu amba ya zala o vato abuto iteya bato.

⁴ Waaunva yo iteya, amba wɔ na Simo yokye: «Susinya vato o bodiko, emba iwe na bebi na we, ovakye mandendi phɔ obome swe.» ⁵ Simo amba ya mobuyisa yokye: «Moteye, toosi mokɔlɔ mobimba toloikiyi boma na ekpele. Ka phɔ we oniwɔ babona, na movaka mandendi o maa.»

⁶ Bamba ya vaka mandendi o maa, bamba zwa swe boikye. Mandendi ma bée matataka naikakwa. ⁷ Bamba ya banga bebi na bée babaka o vato boyɔkɔ obokye bayabasunga. Bebi na bée bamba yaa. Bamba tonza mato masɔ mabale na swe. Mato me malukaka na izinda. ⁸ Wawe ne Simo Petelo babona, amba kaa na mabongo o boo pha Yesu yokye: «Nkolo, mana phenephe na nga, phɔ nali moto wa masumu.»

⁹ Phɔ ebe yo ebe bebi ne baokaka bɔɔbɔ, phɔ ya boikye pha swe yaa bomaka be. ¹⁰ Zake na Yoane, bana ba Zebede, bebi na Simo bayakaka ya basunga bawenekye na bée bɔɔbɔ. Kasi Yesu amba ya wɔ na Simo yokye: «Sa ila! Banda lolɔ otokule ba moosi wa swe, wamobutwa molukyi wa bato.» ¹¹ Emba bamba komya mato o mokukulu, baesi ya ika iso nɔnɔ waa benga bée Yesu.

Yesu abikye moto ooli na bolosi pha maba

¹² Waaba Yesu o mokyisi mɔnɔmɔ, moto monɔmɔ abaka na bolosi pha maba amba ya ooli yo. Wa wene yo Yesu, aesi ya kusama o boo phe, boo nɔnɔ o se, amba nyingonela ne yokye: «Nkolo! Bo ozingyi okokyi imbikya.» ¹³ Yesu amba ya tanda ebɔkɔ, amba mokuma, amba wɔ ne yokye: «Naanosi, bika.» Nde mina wamɔ, maba mamani. ¹⁴ Yesu amba yawɔ ne yokye: «Saika imola na moto mɔnɔmɔ lowɔ lolɔ. Kasi kyende nde miteya oka nganga ya Nwaphongo boobuto we, emba ombe ambya

ikaño bo wa wɔ Mose phɔ ya bato babikyɛ na bolɔsi pha maña, phɔ ya iweninya oka bato obokye obikyɛ phele.» ¹⁵ Ngambo ya Yesu yatambulaka mboka eso. Bato baikye babaka bayaangana waali yo phɔ ya iyamooka na iyaluka ibikyɛ na malɔsi ma be. ¹⁶ Kasi Yesu abaka kakyende bondede yo mampenza o bilele ba bese.

Yesu abikye moto owa nyifa makolo

¹⁷ Mokolo monomo Yesu abaka kateya. Bafalisayi na bateye ba mibeko babaka wamo. Bakyekye miuta o nkyisi iso ya Galileya na ya Yuda na o Yelusaleme. Yesu abaka kabikya bato ba malɔsi na mwiya njwa Nkolo Nwaphongo. ¹⁸ Bato bamba moyelela na moto owa nyifa makolo bamophisi miitoko. Bamba ya luka nzela ya imunyɔsa o ingambi phɔ ya ikyemolangya o boo pha Yesu. ¹⁹ Kasi phɔ ya boikye pha bato, tebaika zwa nzela ya ikoma nɔnɔ ooli Yesu. Bamba ya baa o motondo njwaa langyema, bamba bumbola muna motondo nɔnɔ wa mouya bee mi sina itoko onte ya bato o boo pha Yesu. ²⁰ Waawene Yesu ianola sa be, amba ya wɔ na moto owa nyifa makolo yokye: «Nwabi na nga, naelimbise masumu ma we.» ²¹ Bateye ba mibeko na bafalisayi, babuto imituna bekye: «Moto ookonetola Nwaphongo oyo ani ba nza? Ookokyi ilimbisa masumu nza bo teebe nde Nwaphongo!» ²² Yesu aebaka maumunya ma be. Amba wɔ na bee yokye: «Bee koununya babona phɔ ya'ye? ²³ Iwo na moto obokye: "Masumu ma we malimbisami", na na iwo ne obokye: "Teme, tambula?" Elekyi bokusi iye ²⁴ Kasi nazingyi obokye bee oebe obokye Nwana wa Moto ali na bokonzi pha ilimbisa masumu wawa o mokyisi.» Emba amba ya wɔ na moto owa nyifa makolo yokye: «Nawɔ na we, teme, kpa itoko sa we butwa oka be.» ²⁵ Mina wa mo, aesi ya teme o miyo ma bato basɔ atombi itoko saamolangyaka na be, nɔnɔ wabutwa yo oka bee na ikyemikumbela Nwaphongo. ²⁶ Bato basɔ bakanwaka na boikye, bakumbelaka Nwaphongo, na boobo bekye: «Toweni lolɔ maphɔ ma ikamwa!»

Yesu abangyi Lewi

²⁷ Bofele Yesu amba ya tokolo, amba ya wene moto monomo nkombo ye Lewi, mophutise wa mputi, azasi o elele ye ya etoma. Yesu amba wɔ ne yokye: «Imbengye!» ²⁸ Lewi aesi ya teme, aikyi iika iso abengyi Yesu.

²⁹ Emba Lewi amba kyelela Yesu eseleko enene o ingambi se. Baphutise ba mputi baikye na bato basuu babaka o mesa na be. ³⁰ Bafalisayi na bateye ba mibeko bawenekye bohe, bamba ya wɔ na baekosi ba Yesu bekye: «Phɔ ya'ye bee koze, konywe elele yonɔyɔ na baphutise ba mputi na bato ba masumu?» ³¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Baali na nzoto ndaa tebasengyesi na munganga, esengyesi na munganga nde bato bali na malɔsi. ³² Siesi ya banga bato balaa. Kasi naesi ya banga nde bato baabe phɔ babongole ntema ya be.»

Yesu kateya phɔ ya imiima ntoma

³³ Bafalisayi bamba ya wɔ na Yesu bekye: «Baekosi ba Yoane Mobatise, ebe na baaka bafalisayi bamiime ntoma, bambe na bondede; ka baekosi baaka ya we baze, banywe.» ³⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Mokolo njwa eseleko ya bolonga, okokyi ilasa bato baabangyi yo o eseleko nzala bo molongyi ataa ba na be? ³⁵ Kasi mokolo njwaa moba molongyi saba onte ya be, emba mi nkolo mina, baamilasa nzala.»

³⁶ Yesu amba ya bakpela ete eye: «Moto takokyi ikpa etato ya etobu eenyakune pho ya ietongya na etobu eya booka. Bo akyesi babona, aoti etobu eenyakune, etato ya etobu eenyakune teekoka na etobu eya booka. ³⁷ Nde bomo, moto takokyi iangola maleku maa swaswa o mambongo maaboka. Bo akyesi babona, maleku maa swaswa mamobola mambongo maaboka, maleku ma molukwa o se, mambongo mamootono. ³⁸ Kasi babona phe, maleku maa swaswa bamateye nde o mambongo maaanyakune. ³⁹ Moto etazingye inywa maleku maa swaswa bo ambo nywa maleku maa mpiko, pho amowo obokye: “Maleku maa mpiko malekyi bolaa.”»

6

Yesu ali Nkolo wa Sabata

¹ Mokolo monomo nwa Sabata, Yesu na baekosi bee balekanaka o manzabi ma ble. Baekosi bee babuto inoko ena ble, baeyinya o matandala bambe za ina mbuma. ² Bafalisai bayoko bamba ya tuna baekosi ba Yesu bekye: «Pho ya'ye kokyete maphoo maakatele mobeko ikyela mokolo nwa Sabata?» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toikatanga yaakyelaka Davidi, mokolo monomo yo na bebi ne babaka na nzala?» ⁴ Anyoloko o Ingambi sa Nwaphongo, akpaka mapa maambyaka bee oka Nwaphongo. Amazaka, aphekye na bebi ne. Kasi mobeko nwa banga mowo obokye mapa mamana makokyi izaa nde banganga ba Nwaphongo.» ⁵ Yesu amba ya wo na bafalisayi yokye: «Iwana wa Moto ali Nkolo wa Sabata.»

⁶ Mokolo mosuu nwa Sabata, Yesu amba ya nyolo o Ingambi sa makyita, abuto iteya. Moto monono owa nyiba eboko ya bolo abaka omo. ⁷ Bateye ba mibeko na bafaliayi babaka bakyekye Yesu naa amobikya moto mona mokolo nwa Sabata pho bazwe nzela ya imophunda. ⁸ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be. Amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Ijwa, oteme o boo pha bato baso!» Moto me amba ya injwa, akye teme. ⁹ Emba Yesu amba ya wo na bee yokye: «Naetune bee, mobeko nwa banga mowo bo pho ya Sabata? Ikyela bolaa ndee ikyela bofe, ibikya moto ndee imole kawe?» ¹⁰ Yesu amba bakyeka bee baso, amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Elola eboko ya we.» Amba ya eyelola, eboko ebongyi. ¹¹ Kasi bateye ba mibeko na bafalisayi batondaka na yoo, babuto iyika ziko onte ya bee pho ya lowoo lookokyi bee ikyela pho ya Yesu.

Yesu asii batoma iko mbuka babale

¹² Imbele me, Yesu akyekye baa o ngomba pho ya ibondele. Alekyinyaka mokolo mobimba omo pho ya ibondele Nwaphongo. ¹³ Waa ye bunya, amba ya banga baekosi be. Onte ya be, amba ya olo iko mbuka babale, amba ya baphe nkombo ya batoma. ¹⁴ Yabaka: Simo owa phekye yo nkombo ya Petelo, Andele njwana nyango na Simo, Zake, Yoane, Filipe, Batelemi, ¹⁵ Matiye, Toma, Zake njwana wa Alifa, Simo owa ingomba sa baatemele mokyisi nwa be, ¹⁶ Yuda njwana wa Zake, na Yudasi Isikaliyota, owa ungyaka Yesu.

Yesu kateya, kabikya na baa malosi

¹⁷ Yesu amba ya uta ngomba yo na batoma be, amba ya kye teme o elele yonoyo eya langyema. Baekosi bee baikye babaka wamo. Yabaka wamo na moluku nwa bato mwikye bautaka o Yuda mobimba, bautaka o Yelusaleme na o nkyisi ya mbale ya Tula na Sidona. ¹⁸ Bato bayakaka pho

ya iya oka Yesu na iluka ibika na malɔsi ma ɓe. Bato ɓaɓaka ɓatungyisame na malɔɓɔ maɓe, na ɓɛe ɓabikaka. ¹⁹ Bato ɓaso ɓalukaka ikuma Yesu pho phembɔ yaabaka kiyitokolo ne yaɓaka kyifabikya ɓɛe ɓaso.

Nkɔnzɔ na ngɔngɔ

²⁰ Emba Yesu amba kyeka ɓaekosi ɓe, amba ya wo na ɓɛe yokye:

«Nkɔnzɔ na ɓɛe ɓaali ɓaɓola,
pho Bokonzi pha Nwaphongo ɓoli pha ɓɛe!

²¹ Nkɔnzɔ na ɓɛe ɓali na nzala uɗwamwa eye,
pho wa mozwa ntoma ya izaan zikyeye.

Nkɔnzɔ na ɓɛe ɓaalele uɗwanɗwa eye pho wamoekye!

²² Nkɔnzɔ na ɓɛe ɓo ɓato ɓaeyine,
ɓo ɓaele na ɓo ɓaambe etola,
ɓambe tanga mankombo ma ɓɛe na ɓoɓe
pho koanole Nwana wa Moto.

²³ Sepela ɓa na esengo mokolo nɗa moya mapɗo mamana,
pho iphuti siinene sieziya o ikolo.

Oɓe obokye ɓankoko ɓa ɓɛe ɓanyɔkɔkɔ ɓaimosi ɓa Nwaphongo nde ɓomɔ.

²⁴ Kasi ngɔngɔ ya ɓɛe ɓato ɓa ezwele pho ombozwa esengo ya ɓɛe wawa o se.

²⁵ Ngɔngɔ ya ɓɛe ɓaali na iso isengyesi na ɓɛe wawa o se uɗwanɗwa eye,
pho wa mowa na nzala.

Ngɔngɔ ya ɓɛe ɓato ɓaekye uɗwanɗwa eye,
pho wamoba o elesi wamba na lela,

²⁶ Ngɔngɔ ya ɓɛe ɓo ɓato ɓaso ɓaewole na ɓolaa;
ɓankoko ɓa ɓɛe ɓakyelaka nde ɓaɓona na ɓaimosi ɓa ɓole.»

Zinga ɓanguna ɓa ɓɛe

²⁷ «Kasi na wo na ɓɛe ɓaanzokye: Zinga ɓanguna ɓa ɓe, kyela ɓolaa na ɓato ɓaeyine, ²⁸ imela ɓolaa na ɓato ɓaeyimele ɓoɓe, ɓɔndele Nwaphongo pho ya ɓato ɓaenyokolo. ²⁹ Bo moto aewandi engyete o mpakato eya ɓowe, kula molaalela na mpakato eya ɓoloo. Bo moto aɓolɔsi munkoto nɗa we, omole kapke na ena simisi. ³⁰ Kabela moto munsɔ okoeyongye ekpele. Ka ɓo moto akpe ekpele ya we, sakula eonga.

³¹ Kyela na ɓasuu ikyizingye we obokye ɓaekyele yango. ³² Bokonzingye nde ɓato ɓaezingye, wamba zwa iye? Pho na ɓato ɓa masumu ɓazingye ɓaafazingye. ³³ Ka ɓokokyele ɓolaa nde na ɓato ɓaekyele ɓolaa, wamba zwa iye? Na ɓato ɓa masumu ɓakyele nde ɓomɔ. ³⁴ Ka ɓokobekya nde na ɓaabe we obokye ɓamoebuyisa, wamba zwa iye? Na ɓato ɓa masumu ɓabekya ɓebi na ɓɛe ɓato ɓa masumu pho ɓaafabuyisa ndengye eɓabekyakyi ɓe. ³⁵ Ka ɓɛe, zinga ɓanguna ɓa ɓɛe, obakyele ɓolaa, bekya salemela obokye ɓaabekele we ɓamoebuyisa. Emba wamozwa iphuti sinene, wamba ɓaa na ɓana ɓa Nwaphongo Owa Ikolo. Pho yo ali molaa pho ya ɓato ɓate ɓaaphe melesi na ɓato ɓaa nkamba. ³⁶ Okyelaka ɓato ngɔngɔ ɓokokyele angɔ wa ɓɛe ɓato ngɔngɔ.»

Sasambisa ɓebi

³⁷ «Sasambisa ɓebi, etɓaesambisa me. Sanyete ɓebi, etɓaaenyete me. Limbisa ɓebi, ɓamoelimbisa me. ³⁸ Kabela ɓebi, ɓamoekabela me. Bamotonza ɓanyanzima ɓa ɓɛe, ɓaa ɓainisa, ɓaafanyingyinya pho batonde na ɓolaa. Pho, ɓamoekabela nde ɓookokabele we ɓebi.» ³⁹ Yesu

ambakula bakpelela ete yokye: «Moto owa pholo miyo takokyi iteya nwebi ne owa pholo miyo nzela. Pho bée baso babale bamokye kaa o ibela, teli bomo? ⁴⁰ Moekosi na monomo taalekye molakyisi we na mayele. Kasi moekosi munsu oteye bée na bolaa kabutwe nde booli molakyisi we.»

⁴¹ «Pho ya'ye kowene mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we, kasi ete ya nwete eli o ziyo saka ya we toewene? ⁴² Ndingye'ye okokyi iwo na nwebi na we obokye: "Nwebi, le naemanya mungalala mooli o ziyo sa we", kasi toowene ete ya nwete eli o ziyo saka ya we? Moto wa bole, taamanya ete ya nwete eli o ziyo sa we, emba wamowene na bolaa pho ya imanya mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we.»

Nwete na mbuma ya nwango

⁴³ «[Nwete molaa temoobote mbuma mbe, na nwete moobe temobote mbuma ndaa. ⁴⁴ Nwete na nwete bamoebe nde na mbuma ya nwango. Tefaa imbe mbuma ya fige o nzete yaa milo, tefaa noko mbuma ya vinyo o nkaa. ⁴⁵ Moto o molaa katokolo maphoo malaa maute o ndondo ye. Moto o moobe katokolo maphoo maabe maute o ndondo ye. Pho iso iikytolo o munoko njwa moto kyiute nde o ndondo ye.»

Mangambi mabale

⁴⁶ «Pho ya'ye bée kombangye: "Nkolo, Nkolo", kasi tokyele ikyi wo nga? ⁴⁷ Na moeteya moto owa ulana na moto okoye oka nga, kaokye maphoo ma nga kambe na matosa. ⁴⁸ Alulana na moto okotongye ingambi, aimi mbongu nzindo, akyesi mabanga o motema. Ambitata itonga o ikolo sa mabanga me. Waaya mpela enene, maa ma ebale matombi, maesi ya koma nono o sina ingambi. Kasi temaikiyi siuwola pho inganbi me satongamaka na bolaa. ⁴⁹ Ka moto okookye maphoo ma nga kasi tamatosa, aulana na moto monomo katongye ingambi nde o ikolo sa manyete sa ima mbongu ya inyosa mabanga. Waaya mpela, ingambi sizindi, sikaa nde mbala yonyo siuwo siso siso.»

7

Yesu abikye Moombo wa mokonzi nwa Batuluku

¹ Waauva Yesu iwole bato maphoo mamana, ambaka ya kyende o Kapalanauma. ² Omoo, mokonzi njwa batuluku ba Loma abaka na moombo owa loboko yo zinga. Moombo me abaka na bolosi pha iwa. ³ Waaoka mokonzi njwa batuluku me simo ya Yesu, amba ya motomela bana bakumu ba bayuda pho ya ikye wo ne obokye aya bikya moombo we. ⁴ Waakoma bakumu oka Yesu, bamba butwa inyingonela ne bekye: «Moto oolotomi oyo ali molaa, akokyi obokye omosungye ⁵ pho kazingye bato ba banga, eli na yo moto owa lotongyela Ingambi sa losambo.» ⁶ Bofele Yesu amba ya kye yo na bankumu baatomaka be. Waakoma yo phenephe na ingambi, mokomzi njwa batuluku aesi ya toma bebi ne pho bakye wo na Yesu obokye: «Nkolo, le mitungyisa. Siikiyi longobana obokye onyolo o ingambi sa nga. ⁷ Yango mena naloti iya nga mampenza oka ya we. Kasi wo nde lowoo lonolo, moombo wa nga amobika. ⁸ Nga na tosa bakonzi ba nga, naambi na ba na batuluku baa kambe nga. Bo nawoo na monomo na bée ngakye: "Kyende", ka kyende, bo naani wo na ooyoko ngakye: "Yaka", kaye. Bo na woo na moombo wa nga ngakye: "Kyela bofo", kakyete nde bomo.» ⁹ Waaoka Yesu maloba mamana, amba sepela na mokonzi njwa batuluku. Amba ekola boo oka bato baabaka bamobengye, amba wo na bée yokye: «Na wo na bée ngakye naino

siweni ianola sa ndengye'ye ebe na o bato ba Isalayele.» ¹⁰ Waaya butwa bato baatomaka bée o ingambi sa mokonzi nwa batuluku, baya kye zwa moombo me abikyi.

Yesu abikye nwana wa bozengye

¹¹ Bobele Yesu amba yakye o mokyisi muunene monomo nkombo ya nwanango Naina. Baesi bée na bato basuu baikye baakwendekye ne. ¹² Waakoma yo phenephe na ibala, baesi ya vana na bato bakyende kunda moto o malita. Yabaka nwana wa lele nde monomo wa nwanjwasi bozengye. Bato baikye ba mokyisi bakyekye mi moukya. ¹³ Waa wene Yesu nwanjwasi me, amookaka ngongɔ, amba ya wo ne yokye: «Le ilela.» ¹⁴ Yesu amba ya susinya, amba ya kuma ena ephomba. Bato baaephilaka bamba ya teme. Yesu amba ya wo yokye: «Munzenga, na wo na we, langwa!» ¹⁵ Mowee amba ya zala, abuto iwo. Yesu amba ya mobuyisa nyango. ¹⁶ Bato baso bailaka na boikye, bamba butwa iwo bekye: «Moimosi munene atokosi onte ya banga! Nwaphongo aesi na ya bikya bato be!» ¹⁷ Emba ngambo ya Yesu yamba tambula mboka eso tee nɔnɔ o Yuda mobimba na o nkyisi yaa mambale pho ya lowo laakyelaka yo.

Motuna nwa Yoane Mobatise

¹⁸ Baekosi ba Yoane bamba kye moimola maphoo maso. Emba Yoane amba ya banga babale mi baekosi be. ¹⁹ Amba ya batoma oka Yesu pho ya ikye motuna obokye: «Eli we Masiya ookoye ndee toziya mosuu?» ²⁰ Waakoma bée oka Yesu, bamba ya wo ne bekye: «Yoane Mobatise alotomi pho ya iya etuna obokye "eli we Masiya ookoye ndee toziya mosuu?"» ²¹ Nde o sina imbele me, Yesu abaka kabikya bato baikye na malosi ma be, na bileme ba bée na bato ba malobo mabe, na baapholo miyo. ²² Emba Yesu amba ya buyisa batima ba Yoane yokye: «Kyende kye imola Yoane maphoo maso maaweni bée na maokyi bée; bato baapholo miyo haweni, bato baaotono makolo batambusi na baali na ezwele babe baabikyi, bato baaloko baokyi, bawe baako, babola baokye Simo Elaa. ²³ Esengɔ na moto owamoba sabungya ianola se pho ya nga!»

Yesu kawo pho ya Yoane

²⁴ Waabutwa batoma baatomaka Yoane, Yesu amba ya butwa ituna bato baabaka wamo pho ya Yoane yokye: «Be okyekyi kyela iye o bokye? Nwana nwele kanyingane na ewele? Phe. ²⁵ Ka okyekyi kyeka iye? Moto alati bitobu bilaa? Bato baalate bitobu bilaa na baali na ezwele babe o mangambi ma bakonzi. ²⁶ Ka oombakyi kye kyeka iye, moimisi? Ee, na wo na bée, yo alekyi na moimosi. ²⁷ Pho Yoane eli moto ookowo buku pha Nwaphongo pho ye bobo: "Nwaphongo awo yokye: Namotoma tima ya nga o boo pha we pho ya iefongyisela nzela." ²⁸ Nawo na bée nga kye onte ya bato baso baabotama na nwanjwasi, tewali moto oolekyi Yoane, kasi moto oolekyi bokyiky o Bokonzi pha Nwaphongo, yo mona alekyi Yoane.»

²⁹ Bato baso na baphutise ba mputi bamba mooka, bamba ya anola obokye Nwaphongo ali na bosembo, bamba batisama na Yoane. ³⁰ Kasi bafalisayi na bateye ba mibeko tebaika anola yaa zingaka Nwaphongo pho ya be, bamba na le ibatisama na Yoane.

³¹ Yesu ambakula wo yokye: «Bato ba lolɔ eye, naabaulinya na nza? ³² Baulana na bana bazasi o munsongo, bayoko bawo na bebi na bée

ḃekye: “Toeyulelesi iphengo, toikyi bina; toetubesi meembo ma elesi, ḃēē toikyi lela!” ³³ Phō Yoane Mōbatise aesi, taaze mapa, taanywe maleku, ḃēē ḃekye: “Ayeya.” ³⁴ Ka Nwana wa Moto aniyaa, kaze kanywe, ḃēē ḃekye: “Kyeka moto ookoumunya nde iza na inywa; ali ekamba ya ḃaphutise ḃa mputi na ḃato ḃaa masumu.” ³⁵ Kasi zebi silaa siebane oka ḃato ḃaasianole.»

Yesu anyosi o ingambi sa Simo mofalisayi

³⁶ Mofalisayi mōnōmō amba ya ḃanga Yesu obokye akye zaa oka ye. Yesu amba ya kyende omōō, amba ya zala o mesa. ³⁷ Nwanjwasi mōnōmō wa ndumba aḃaka o mokyisi me. Waaoka yo obokye Yesu ali o ingambi sa mofalisayi, amba ya na molangyi mōnōmō ḡwa motiya motondi na malasi. Bakyelaka molangyi me na iḃanga siḃangye ḃēē alabata. ³⁸ Amba ya teme o sima ya Yesu, o makolo me. Aḃaka kalele, abuto inyōbibisa makolo ma Yesu na mbembe ye, kambe ikunyola na suwe ye, kambe mayamba, amba masweya malasi. ³⁹ Waawene mofalisayi owa ḃangaka Yesu ḃaḃona, amba miwōle yokye: «Bo moto oyo aḃakyi owaakolo moimosi, nde aebi obokye ḡwanjwasi ookomokume oyo ali ndumba.» ⁴⁰ Emba Yesu amba ya wō na mofalisayi yokye: «Simo, nali na ḡwana lowōō wa iewōle.» Simo amba ya wō ne yokye: «Moteye, wōō.» ⁴¹ Emba Yesu yokye: «Moto mōnōmō aḃekyaka ḃato ḃaḃale ḃaphalanga. Mōnōmō aḃekaka nkama itano ya ḃaphalanga ḃa biḃende, oyōkō aḃekaka makoo matano ma ḃaphalanga ḃa biḃende. ⁴² Kasi waḃa ḃēē sakōka iita ena mbōngō, amba ḃalimbisa ḃēē ḃasō ḃaḃale. Onte ya ḃēē ḃasō ḃaḃale, owa molōḃō zinga moto obalimbise na mbōngō nza?» ⁴³ Simo yokye: «Phō ya nga, naumunya obokye eli olimbise ḃēē na mbōngō enene.» Yesu amba wō ne yokye: «Olongyi.»

⁴⁴ Amba miekpinya oka ḡwanjwasi me, amba wō na Simo yokye: «Oweni ḡwanjwasi oyo? Nanyosi o ingambi sa we, toikyi mpe maa maikunyola makolo. Kasi yo, akunyosi makolo ma nga na mbembe ye, ambi ya maōlōlō na suwe ye. ⁴⁵ Toikyī nyangyela, kasi yo, tata oonyosi nga wawa, kaina ḃeḃe makolo ma nga. ⁴⁶ Toikyī nswēya malasi o moto, kasi yo, answeye malasi o makolo. ⁴⁷ Yango mena nawō na we ngakye lozingo le lonene oka nga loweninye obokye masumu me maikye maso malimbisami. Kasi ootoikyī ḃēē limbisa na maphōō maḃe maikye, taaweninya lozingo loikye.» ⁴⁸ Emba Yesu amba ya wō na ḡwanjwasi me yokye: «Masumu ma we malimbisami.» ⁴⁹ Baaḃaka ḃaze ne ḃabuto imituna ḃekye: «Moto oyo ambi ḃa nza phō ya ilimbisa na masumu?» ⁵⁰ Yesu amba ya wō na ḡwanjwasi me yokye: «Ianola sa we siebikye. Kyende na ḃolaa.»

8

Babasi ḃaakyekeye mi ḃaa na Yesu

¹ Sima, Yesu amba kyende o nkyisi iinene na inkikyī, kakye miteya na ikye miimola Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo. Baekosi iko mbuka ḃaḃale ḃakyekeye mikye ne, ² na ḃaḃasi ḃasuu ḃaabikya yo na malōḃō maḃe na malosī. Yabaka Maliya, okobangye ḃēē Maliya ma Magadala, owa tokōlōkō ḃēē malōḃō maḃe sambo, ³ Zaani ḡwasi wa Kuza, mōnōmō wa ḃato ḃaakyele etoma na Elode Atipasi, Suzani na ḃasuu ḃaikye, ḃēē ḃasō ḃasungaka Yesu na ḃaekosi ḃēē na mbolo ya ḃe.

Ete ya mophikyi

4 Bato baikye bakyekeye miuta o nkyisi iinene ba yakaka oka Yesu. Emba Yesu amba bakpela ete eye: 5 «Moto monomo akyekeye phika ndemo o inzabi se. Waaba yo kakye miphika, ndemo iiyoko yakaka o nzela. Batambusi baikyiti, manyosi baikomosi. 6 Ndemo iiyoko yakaka o manyete mali na mabanga, itokosi, kasi inyiti pho teizwe mpiyo. 7 Ndambo ya ndemo iiyoko yakaka onte ya milo. Nzete ya milo ikosi molongo na ndemo me, kasi milo miikyetitise. 8 Ndambo ya ndemo iiyoko yakaka o manyete malaa. Ikosi, ifoti mbuma mikama na mikama.» Yesu amba kula wo yokye: «Ooli na matoo ma ioka, aokye.»

Pho ya'ye Yesu kateya na bite

9 Baekosi ba Yesu bamba ya motuna bekye: «Ete mena kyelukye iwo bo?» 10 Amba babuyisa yokye: «Bee, Nwaphongo aephe iyeba ba sekyele ba bokonzi phe, kasi bato baayoko baokye nde na bite. “Pho bakyekeye kasi tebaawene, baokye kasi tebaasolo.”»

Yesu kalimbole ete ya mophikiyi

11 Yesu amba ya wo na baekosi bee yokye: «Okyemela ntina ya ete me; ndemo, eli iloba sa Nwaphongo. 12 Nzela eli bato baakye iloba. Kasi Zabulu kaye, kaya manya iloba o mandondo ma bee pho bee saanola, bee saamba na bika. 13 Manyete maangana na mabanga, eli bato baokye iloba sa Nwaphongo, ba sianole na nkyisa, kasi iloba me tesili na nkanga. Baanole njwana imbele, sima waaye nkaka bale sina iloba. 14 Ndemo yaa kaa onte ya milo eli iloba sa Nwaphongo siokye bato, kasi matungyisi, na ezwele na bisengo ba mokyisi kyi baphembya, emba mbuma ya bee kyiukwe nde bouko. 15 Ndemo yaa kaa o manyete malaa eli iloba sa Nwaphongo siokye bato na ndondo yonyo. Basibombe, bambe na phila ianola sa bee nono waabote bee mbuma.»

Ete ya tala

16 «Moto bo alose tala, taekukya na katini naa taaenyosa o se ya ntangye. Kasi kaeteye o ikolo pho bato baso baanyolo o ingambi bawene na bolaa. 17 Maphoo maso maa bombama mamowenene o phaa o minyo ma bato, na maphoo ma sekyele mamobana. 18 Nde koebe na mookyelesi njwa bee njwa maphoo! Pho, moto ooli na njwana epkele baamobakyisela. Kasi moto ooli pha, bamobololo na njwana ndambo obakyi ne.»

Nyango wa Yesu na banaa nyango na Yesu

19 Nyango wa Yesu na bana nyango na Yesu bayakaka ya mokyeka. Kasi te baikaka koka ikoma wali yo pho ya boikye pha bato. 20 Bamba ya imola Yesu obokye: «Nyongo na banaa nyongo bali o ibanda, bazingye iyewene.» 21 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mama na banaa mama eli bato ba okye iloba sa Nwaphongo, bambe na sikyelela.»

Yesu azibise eweele na kanda

22 Mokolo monomo Yesu amba ya baa o vato yo na baekosi bee. Amba ya wo na bee yokye: «Tokatisa o mbale ya mokukulu njwa maa manene muna.» Bamba ya kyende. 23 Waaba bee bakatisa, Yesu aesi ya lala ebu. Mbala yonyo, eweele ekusi etati ikyela o maa maanene, maa mabuto inyolo o vato. Babuto miiwaa. 24 Baekosi bamba ya susinya oli Yesu, bamba mounola bekye: «Moteye, Moteye, tomowa!» Waaumwa Yesu, amba ya zibisa eweele na kanda, sakoko iesi yaema. Maa maamba ya butwa bose. 25 Yesu amba ya wo na baekosi yokye: «Ianola sa bee sili

wa?» Kasi bawenekye bɔɔbɔ, bamba kamwa, bamba wɔnɔ bɛɛ na bɛɛ bɛkye: «Moto oyo ambi ba nza? Kaambya mitindo, na eweɛle na maa kyimookye!»

Yesu abikye moto ooli na malɔbɔ mabe

²⁶ Bobele bamba ya koma o mokyisi nwa Genesalete moli o mokukulu nwa maa ma Galileya. ²⁷ Waa abwa Yesu o vato, moto monɔmɔ wa mokyisi me aesi ya mobenga. Moto me abaka na malɔbɔ mabe. Tata kalakala, taalate na bitobu, taabe na o ingambi, kasi kabe nde o malita. ²⁸ Waawene moto oli na malɔbɔ mabe Yesu, amba ya anwana nwanange, amba yakaa o makolo me, amba ya wɔ na bokusi yokye: «Yesu Nwana wa Nwaphongo owa ikolo, nga na we lowɔ iye? Na ongye na we, sankyela bobele!» ²⁹ Awɔko babona phɔ Yesu awɔko na bolɔbɔ bobele obokye botɔkɔlɔ. Bolɔbɔ phabaka bomoakya mbala nzikye; emba babaka bamokangye na munyɔlɔlɔ na mabɔko na makolo, kasi mbala iso abaka kabile muna munyɔlɔlɔ, emba bolɔbɔ me phabaka bomovakye o bokye. ³⁰ Yesu amba ya motuna yokye: «Nkombo ya we nza?» Amba ya anola yokye: «Nkombo ya nga Boikye». Awɔko babona phɔ malɔbɔ mabe maikye mamunyɔlɔko. ³¹ Malɔbɔ me mamba nyingonela na Yesu mekye: «Salovaka o ibela siinene siizindo!»

³² Yabaka wamɔ bokanda bonene pha mangulu mabaka makye miluka ntoma ya iza o ngomba. Malɔbɔ mabe me mamba ya wɔ na Yesu obokye: «Olole tonyɔlɔ o mangulu mama!» Yesu amba maanolela.

³³ Mbala yɔnɔyɔ malɔbɔ mabe mambatɔlɔ oka moto me mambakye nyɔlɔ o mangulu. Bokanda pha mangulu bosɔ phaamba ya uta o ikolo sa ngomba nɔnɔ wakye phango mivaka o ebale nɔnɔ waazinda mango.

³⁴ Waawene babanze ba bokanda pha mangulu lowɔ lolekaa, bamba ya lota mabangu, bamba kye imola simo me o Genesalete na o nkysisi yaa mambale. ³⁵ Bato bamba ya kye kyeka lowɔ lolekaa. Waakoma bɛɛ waali Yesu, bamba ya zwa moto ootɔkɔsi bɛɛ malɔbɔ mabe azasi o makolo ma Yesu, alati bitobu, abuto na bolaa. Emba bato bamba iila.

³⁶ Baawenekye masɔ malekaa, bamba ya imola bebi ndenge ebikiyi moto oobakiyi na malɔbɔ mabe. ³⁷ Emba bato basɔ ba Genesalete bamba ya onga na Yesu obokye amane o mokyisi nwa bɛɛ phɔ babaka na bɔɔbɔ. Yesu amba ya kpela o vato nɔnɔ waabutwa yo. ³⁸ Moto owatɔkɔlɔkɔ bɛɛ malɔbɔ mabe amba onga na Yesu yokye: «Bo ozingyi, le nakyende na we!» Kasi Yesu amba wɔ ne yokye: ³⁹ «Butwa oka ya we! Kye imola iso ikyesi Nwaphongo phɔ ya we!» Bobele moto me amba ya kye mimola o mokyisi munsɔ maphɔɔ maakyesi Yesu phɔ ye.

Yesu abikye Nwana wa Yailo na nwanwasi owa bolɔsi pha malongo

⁴⁰ Waabutwa Yesu o mokukulu moyɔko nwa maa maanene, bato baikye bamba ya moyamba phɔ babaka bamoziya. ⁴¹ Moto monɔmɔ nkombo ye Yailo, mokonzi nwa ingambi sa makyita, amba ya mivaka o makolo ma Yesu aesi ya onga Yesu obokye aye o ingambi se. ⁴² Phɔ nwana we nde monɔmɔ wa nwanwasi, wa mbula iko mbuka ibale ali nde mowe. Waaba Yesu kakyende omɔ, bato baikye ba mokatitisa mboka eso sa bɔngɔ itambula.

⁴³ Nwanwasi monɔmɔ owa bolɔsi pha malongo abaka wamɔ. Mbula iko mbuka ibale malongo mabaka mamotɔkɔlɔ nde botɔkɔsi satenya. Aunvaka mbolo ye iso yaabaka ne phɔ ya iphuta ba muunganga, kasi na moto monɔmɔ taika koka imobikya. ⁴⁴ Amba yaa o sima ya Yesu, aesi yakuma songye ya etobu ya Yesu, mina wamɔ, malongo maesi ya tenya.

⁴⁵ Yesu amba yatuna yokye: «Oonkumi nza?» Basɔ bamba anola bɛkye

banga phe. Petelo amba ya wɔ na Yesu yokye: «Moteye, eli bato baikye baazingyi, baa ekatitise.» ⁴⁶ Kasi Yesu yokye: «Moto monɔmɔ ankumi, phɔ naokyi phembɔ etɔkɔsi o nzoto ya nga.» ⁴⁷ Nwanwasi aesi ya wɛnɛ obokye bamoebi. Na itekyenɛɛle siso, amba ya kye mivaka o makolo ma Yesu. O boo pha bato basɔ amba ya moimola ntina eemokumi nɛ na boobikyi yo. ⁴⁸ Yesu amba ya wɔ nɛ yokye: «[J]wana wa nga, ianola sa wɛ siebikye, kyɛndɛ na bolaa.»

⁴⁹ Waaba Yesu kawɔ babona, moto monɔmɔ ambauta o ingambi sa Yailo, mokonzi njwa ingambi sa makyita. Amba ya wɔ nɛ obokye: «[J]wana wa wɛ wa wanwasi awɛɛ, sakula tungyisa Moteye» ⁵⁰ Kasi Yesu abaka kamookye boko wɔɔ yo. Amba wɔ na Yailo yokye: «Saila, ba nde na ianola, njwana wa wɛ amobika.» ⁵¹ Waakoma Yesu o ingambi sa Yailo, taikaka anola obokye bato basuu banyɔlɔ nɛ, manya nde Petelo, Yoane, Zake na ango na nyango wa njwana. ⁵² Bato basɔ babaka balele na imiima phɔ ya njwana. Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Bɛɛ salela! Taikyi waa, alasi nde ebu.» ⁵³ Kasi bato bamba moekye. Phɔ baebaka obokye njwana ambo waa. ⁵⁴ Kasi Yesu amba mophila o ebɔkɔ, amba anwana yokye: «[J]wana, njwa!» ⁵⁵ Njwana akuli butwa na bomɔɔ, aesi ya unwa. Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ obokye bamophe ntoma ya iza. ⁵⁶ Baboti ba njwana bakamwaka na boikye kasi Yesu amba bakatela obokye bɛɛ saimola na moto maphɔɔ maalekaa.

9

Yesu atomi baekosi iko mbuka babale (Matiye 10.5-15; Malako 6.7-13)

¹ Yesu amba ya angyinya baekosi iko mbuka babale. Amba ya baphe mwiya na bokonzi pha itokolo malɔbɔ masɔ mabe na ibikya malɔsi. ² Sima, amba batoma ikye mimola Bokonzi pha Nwaphongo na ikye mibikya bato ba malɔsi. ³ Amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Ookokye bɛɛ o imbanga, saphila ekpele na yonɔyɔ: Ebe motuu, ebe ikuba, ebe ntoma, ebe na baphalanga. Moto na monɔmɔ saphila basimisi babale. ⁴ Bo baeyambi o ingambi sonɔɔ, obee nde wamɔ tee nɔnɔ waamumana bɛɛ o mokyisi mɛ. ⁵ Ka bo bato ba mokyisi monɔmɔ tebaeyambi, mana o mokyisi mɛ, lasa mobulubutu njwa mokyisi njwa bɛɛ mooli o matambe ma bɛɛ phɔ ya ibaweninya obokye bakyesi boɛ.» ⁶ Emba baekosi bamba ya kyɛmɛɛ, baesi ya lekana o nkyisi iso ikye miimola Simo Elaa na ikye mibikya bato ba malɔsi.

Elode kamitune phɔ ya Yesu (Matiye 14.1-12; Malako 6.14-29)

⁷ Mokonzi Elode aokaka maphɔɔ masɔ malekane. Malondo mambaunva nɛ. Phɔ bato bakyi bawɔkɔ phɔ ya Yesu obokye: «Eli Yoane Mobatise akundoo.» ⁸ Bana bekye: «Eli Eliya atokosi!» Baayɔkɔ bekye: «Eli monɔmɔ na baimosi ba Nwaphongo akundoo!» ⁹ Kasi Elode yokye: «Yoane, nga mampenza namotena moto. Kasi moto ookokule oka nga na ngambo esɔ oyo nza?» Yango mena Elode alukaka iwɛnɛ Yesu.

Yesu azeye bampele nkoto itano (Matiye 14.13-21; Malako 6.30-44; Yoane 6.1-14)

¹⁰ Waaya butwa bɛ, batoma bamba ya imola Yesu maphɔɔ masɔ maakyelaka bɛ. Yesu amba ya kye na bɛɛ o mokyisi moobangye bɛɛ

Betesaida. ¹¹ Kasi waaeBa Baato obokye akye, Baato baikyE bamba mobenga. Yesu amba bayamba, amba butwa ibawole pho ya Bokonzi pha Nwaphongo na ibikya babaka na phowa ya ibika. ¹² Wa tata ikoma nkokoLo, batoma iko mbuka babale bamba ya wali Yesu baesi ya wo ne obokye: «Buya Baato baso pho bakyenDe o nkyisi yaa mambale na oka Baato baali o manzabi, pho bakye luka bilangyi na ntoma ya iza. Phw wawa toli mi elele ya bokye.» ¹³ Kasi Yesu amba ya wo na beE yokye: «BeE mampenza o baphe ntoma ya iza.» Baekosi bekye: «Toli nde na mapa matano na swe ibale bobele. Ozingyi obokye tokye omba ntoma ya iza pho ya Baato baso baba?» ¹⁴ Bampele phenephe nkoto itano babaka wamo. Yesu amba ya wo na baekosi yokye: «Obazasa biboko biboko ba Baato mako matano matano.» ¹⁵ Baekosi bamba kyela nde bomo, bamba zasa Baato baso. ¹⁶ Yesu amba ya kpa mana mapa matano na swe ibale. Amba ya tomba miyo o ikolo, apambosi mapa na ina swe. Amba ya makyese, amba ya phe baekosi beE pho bakabele Baato. ¹⁷ Baato baso bamba zaa, bamba oka. Bamba ongo bikyesi bya otwaka be, bamba tonza banyanzima iko mbuka babale.

*Petelo awo yokye Yesu ali Masiya
(Matiye 16.13-19; Malako 8.27-29)*

¹⁸ Mokolo monomo Yesu na baekosi beE bakyekye bondele o elele yonoyo ya indende. Yesu amba ya batuna yokye: «Baato bawo obokye nga nali nza?» ¹⁹ Baekosi bamba ya mobuyisa bekye: «Bakyi bawo bekye: «Iwe Yoane Mobatise, bana bekye: Iwe Eliya, baayoko bane wo bekye: Iwe oli monomo na baimosi ba Nwaphongo baa phanza akundoo.»» ²⁰ Yesu amba ya batuna yokye: «Ka beE, kowo obokye nga nali nza?» Petelo amba ya buya yokye: «Iwe oli Masiya owa lotomela Nwaphongo.» ²¹ Yesu amba bakatela na bokusi obokye beE saloimola na moto. ²² Emba Yesu amba ya bakyiya yokye: «Nwama wa Moto asengyesi ioka bolosi boikyE. Bankumu, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bataye ba mibeko baamolE. Baamoboma. Kasi o sima ya nkolo iyato, amokundwa.»

Ndengye ya ibenga Yesu

²³ Sima, Yesu amba ya wo na Baato baso yokye: «Bo moto kazingye imbenga, aleE iumunya pho ya nzoto ye, anyanya ekulusu ye mokolo na mokolo ambe mbenga. ²⁴ Phw, moto ozingyi ibikya bomo phe aabobungya. Kasi moto owa mobungya bomo phe pho ya nga aabobikya. ²⁵ Bo moto azwe ezwele ya mokyisi munsu, kasi bo ambi bungya bomo phe naa ani booto yo mampenza, amozwa itomba iye? ²⁶ Bo moto kaokye so pho ya nga na pho ya maloba ma nga, inga Nwana wa Moto, na nga namooka so pho ye me, waamoya nga na nkyemo ya nga, na eyaaka Tata na eyaaka banze basantu. ²⁷ Nde phele na wo na beE ngakye bana o nte ya beE bali wawa ete bawe phanza saika wene Bokonzi pha Nwaphongo.»

*Petelo, Yoane na Zake baweni Yesu o nkyemo ya Nwaphongo
(Matiye 17.1-8; Malako 9.2-8)*

²⁸ Nkolo njwambi sima ya mapho mamana Yesu amba ya kpa Petelo, Yoane na Zake amba ya baa na beE o ikolo sa ngomba pho ya ibondEle. ²⁹ Waba Yesu kabondEle, boo phe phamba ya butwa ndengye esuu, na bitubo beE bamba ya butwa bitane pepe. ³⁰ Mbala yonoyo, Baato babale babutwaka basolole na Yesu, yabaka: Mose na Eliya, ³¹ babawenekye balungami na nkyemo eya ikolo. Mose na Eliya babaka bawono na Yesu

pho ya mowesi nwa mokyē yo waa o Yelusaleme. ³² Petelo na bebi ne bawaka na ebuu. Waaunwa be, bamba ya wene nkyemo ya Yesu na bato babale babaka batemi ne. ³³ Imbele saluka Mose na Eliya iika Yesu, Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli bolaa obokye toikale wawa. Tomotonga ndalaku iyato: Monomo pho ya we, monomo pho ya Mose, monomo pho ya Eliya.» Kasi Petelo taikaka eba yaabaka yo ka woo. ³⁴ Waaba Petelo kawo babona, ipata sonoso siesi ya baziba. Waa baziba impata, baekosi bawenkye hoo. ³⁵ Uta o ipata, nyesi monomo nwaokanaka mowo obokye: «Oyo ali Nwana wa nga, oosi nga, omookye!» ³⁶ Waaunva iokana nyesi mamuna, baweni Yesu nde yo mampenza. Baekosi baesi ya ikala bose, mi nkolo me, tebaikaka imola na moto maphoo maawenkye be.

*Yesu abikye munzenga monomo ooli na bolobo bofe
(Matiye 17.14-18; Malako 9.14-27)*

³⁷ Sima ya mokolo monomo, Yesu na baekosi bee baato bamba ya uta ngomba. Moluku nwa bato moikye nwaamba yakye vana ne. ³⁸ O nte ya moluku nwa bato babana, moto monomo abaka kaanwane yokye: «Moteye, naebondi, okyeye nwana wa nga wa lele, pho ali nwana wa nga nde yo monomo!» ³⁹ Mbala nzikye bolobo bofe bomoakya, nwana kabutwe ianwana, bomuningyinya na bokusi, kabutwe itokolo luulu o munoko, bomunyokolo emba teboomane ne bomanela. ⁴⁰ Naongakyi na baekosi ba we obokye batokolo bolobo me, kasi tebaikyi bokoka.» ⁴¹ Yesu amba ya wo yokye: «Bee bato babe na baazanga ianola. Nasengyesi iba na bee na ikanga motema pho ya bee tee nono imbele iye?» Emba amba ya wo na moto me yokye: «Yaka na nwana wa we wawa.» ⁴² Waakoma nwana phenephe na Yesu, bolobo bofe phaamba movaka o se, phaamba muningyinya na bokusi. Kasi Yesu amba ya phaphala na bolobo bofe me, amba bikya nwana, emba amba mobuyisa angu. ⁴³ Bato baso bamba kamwa na bonene pha Nwaphongo.

*Yesu akuli imola iwa se
(Matiye 17.22-23; Malako 9.30-32)*

Waaba bato baso bakamwe na maso makyele Yesu, Yesu amba ya wo na baekosi bee yokye:

⁴⁴ «Oka na bolaa maphoo mamowole nga unwanwa eye: Bamoungya Nwana wa Moto o mafoko ma bato.» ⁴⁵ Kasi baekosi tebaikaka eba ntina ya maphoo mamana. Mayele ma bee temaikaka ingwa pho ya isosolo, bambaka na lota ituna Yesu ntina ya lowoo me.

*Olekyi bebi na ngambo nza?
(Matiye 18.1-5; Malako 9.33-37)*

⁴⁶ Mokolo monomo, baekosi bamba yaika ziko pho ya iyeba nza oolekyi bebi na ngambo. ⁴⁷ Yesu aebaka maumunya ma be. Amba ya kpa nwana monomo oo mokyē, amba ya moteye phenephe ne. ⁴⁸ Amba ya wo na bee yokye: «Owa moyamba nwana oyo na nkombo ya nga, mena anzambi nga mampenza. Ka oonzambi, ayambi na moto owa ntoma. Pho oolekyi mokyee onte ya bee baso, yo mono oolekyi na ngambo.»

*Otoo eyine ali mbale na be
(Malako 9.38-40)*

⁴⁹ Yoane amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, toweni moto monomo katokolo malobo mabe na nkombo ya we. Tounvaki mokatela pho

taebengye na banga.» ⁵⁰ Kasi Yesu amba ya mobuyisela yokye: «Samokatela, pho otoo eyine ali mbale na be.»

Bato ba mokyisi monomona nwa Samaliya balee iyamba Yesu

⁵¹ Waakoma imbela sa Yesu sa imana o mokyisi mumu phenephe, amba ya kana ita kyende o Yelusaleme. ⁵² Amba ya toma batima phanza. Bamba ya kyende o mokyisi monomona nwa Samaliya pho ya ikye bongya iyaa se. ⁵³ Kasi bato ba mokyisi me ba lekya imoyamba pho kaya kyende o Yelusaleme. ⁵⁴ Waawene Zake na Yoane babona, bamba ya wo na Yesu bekye: «Nkolo, ozingyi obokye totome nkakye eute o ikolo ebakpelemele baunve?»

⁵⁵ Kasi Yesu amba ya ekpana bili be, amba bakatela na bokusi. ⁵⁶ Emba bamba ya kyende o mokyisi mosuu.

*Baazingye ibenga Yesu
(Matiye 8.19-22)*

⁵⁷ Waaba bee o nzela, moto monomona amba ya wo na Yesu yokye: «Nameobenga mbale eso eya mokyemikye we.» ⁵⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Manzumbu mali na bikakala, manyosi ma ikolo mali na moobo; ka Nwana wa Moto tali na na elele ya ilangya moto.» ⁵⁹ Yesu amba ya wo na moto mosuu yokye: «Imbengye!» Kasi moto mona amba ya mobuyisa yokye: «Taande nataa kye kunda tata.» ⁶⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Le bawe bakunde bawee ba be; kasi iwe, kyende kye imola Bokonzi pha Nwaphongo.» ⁶¹ Moto mosuu amba kula ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, nameobenga; kasi tande nakye wenene mbala eya suka na ibota sa nga.» ⁶² Yesu amba ya wo ne yokye: «Moto ombo tata ikyela o inzabi, bo akuli buya miyo na munsima yo mona taika kyelama pho ya Bokonzi pha Nwaphongo.»

10

Yesu atomi baekosi makoo sambo mbuka babale

¹ Sima ya mapho me, Nkolo Yesu amba kula ya olo bato basuu mako sambo mbuka babale. Amba ya batoma babale babale o boo o nkyisi yaamokye mikye yo. ² Amba wo na bee yokye: «Mbuma ya inoko ili nzikye o inzabi, kasi bato baetoma tebali baikye. Onga na mokolo inzabi atome bato baetoma baikye pho baya munokyele mbuma. ³ Kyende! Naetomi ndokolo mampate o nte ya mangoo. ⁴ Saphila baphalanga, ebe ikuba, ebe bikoto. O nzela, sakyemiteme pho ya iphe bato mambote. ⁵ Waamunyolo bee o ingambi sonoso, kota wo phanza bofo: “Bose bo bee o ingambi sisi!” ⁶ Bo moto wa fose ali wamo, fose pha bee phamoikala ne, ka bo moto wa bose tali, fose pha bee phamoebutolela. ⁷ Ba nde o ingambi me, za ombe na nywa iso yaamoephe be. Pho moto wa etoma asengyesi izwa iphuti se. Sakula kyeluka iba babutu o mangambi masuu. ⁸ Waamunyolo bee o mokyisi monomona, bo bato ba mokyisi me baeyambi, zaa yaa moephe be. ⁹ Bikya bato ba malosi bali omo, emba wo na bato baso obokye: “Uhwahwa eye Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi oli be!” ¹⁰ Kasi waamunyolo bee o mokyisi monomona, bo bato ba mokyisi me te baeyambi, tokolo o musongo owo na bato me obokye: ¹¹ “Tolasee mobulubutu nwa mokyisi nwa bee moobandemakyi o matambe ma banga, toeyikyesi njwango. Oombe nde eba obokye Bokonzi pha Nwaphongo

bokomi phenephe.” ¹² Nawo na b̄e nga kye mokolo nwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya mokyisi maamuna yamoleka eya Sodomo.»

*Nkyisi iile ianola Yesu
(Matiye 11.20-24)*

¹³ «Ngongo ya we mokyisi nwa Kolazina, ngongo ya we mokyisi nwa Betesaida! Pho bilekyesako bakyelaka nga oka b̄e, bo na bikyelaka nde o Tula na o Sidona, bato ba nkyisi me nde baunva lata mangoto, nde bamiinga mbutu pho ya iweninya obokye ba bongyee mobesi nwa b̄e. ¹⁴ Yango mena mokolo nwa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya b̄e yamoleka eyaaka Tula na Sidona. ¹⁵ Na we, mokyisi nwa Kapalanauma, koununya obokye wamo baa nono o ikolo? Wamouta nono o mokyisi nwa bawee.» ¹⁶ Yesu ambakula ya wo na baekosi b̄e yokye: «Moto okoeyokye, kanzokye; moto okoele, kande; ka moto okonde, kale Yo owantoma.»

Ibutwa sa baekosi mako sambo mbuka babale

¹⁷ Bofele, baekosi mako sambo mbuka babale bamba ya butwa na nkyisa boikye bekye: «Nkolo, na malobo mabe malookye wa phaphale banga na mango na nkombo ya we.» ¹⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nawenkye Molemba kabiya, kaute o ikolo ndokolo munkakasi. ¹⁹ Okyemela, naephkye bokonzi pha ikyita manzo na maphalakasa saekyela ekpele, na unva bokusi bosu pha munguna. Ekpele yonoyo teekokyi iekyela bofe. ²⁰ Kasi b̄e sa kumba pho malobo mabe maeyokye, kumba nde pho Nwaphongo akoma mankombo ma b̄e o ikolo.»

Yesu ali na nkyisa

²¹ Imbele me, Yesu atondi na nkyisa ya Bolobo Bosantu, amba ya wo yokye: «Tata, Nkolo wa ikolo na munse, naephe melesi pho ya mapho maBombela we bato ba malondo na baekola, omaweninye oka bato baate bali na ngambo. Phele, Tata, wazinga obokye wabee baabona. ²² Tata aambya mapho maso o maBoko ma nga. Moto na monomo taebe Nwana bo teebe Tata, ebe moto takokyi eba Tata bo teebe Nwana na baazingyi nwana ibaweninya booli Tata.» ²³ Emba Yesu amba ya miekpinya oka baekosi b̄e, amba ya wo na b̄e nde b̄e mampenza yokye: «Nkyisa ili na miyo mawene mapho maawene be! ²⁴ Pho na wo na b̄e ngakye, baimosi baikye, bakonzi baikye, bazingaka iwene mapho maawene b̄e mama, kasi tebaika mawene, na iyoka mapho maokye b̄e mama kasi tebaika maoka.»

Ete ya Mosamaliya molaa

²⁵ Moteye wa mibeko monomo amba ya teme pho ya imeka Yesu. Amba ya motuna yokye: «Moteye, nakyele bo pho nazwe bomoo pha bofele?» ²⁶ Yesu amba mobuyisa yokye: «O mofeko bakoma bo? Kotangye omo bo?» ²⁷ Moto mona amba mobuyisa yokye: «Osengyesi izinga Nwaphongo Nkolo wa we, na ndondo yonoyo, na molimo nwa we munso, na bokusi pha we bosu na na maumunya ma we maso, ombe na zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza.» ²⁸ Yesu amba wo ne obokye: «Obuye na bolaa. Kyela nde bomoo wamobika.» ²⁹ Kasi moteye wa mibeko alukaka imilongya, amba tuna Yesu yokye: «Nwebi na nga nza?» ³⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Moto monomo kaute o Yelusaleme kakyende o Yeliko. Aesi ya kye kaa o maBoko ma baibi, baesi ya mofololo mbolo ye iso, bamokutibi nzi, bakyye, baikyi moika nde mowe. ³¹ Sakoko, nganga ya Nwaphongo monomo aesi yalekana wamo. Waawene yo moto

mōna, abandi moppha ḡwa nzela moyōko, alekaa. ³² Molewi mōnōmo nde bōmō, aesi yakoma o elele mē, aweni moto mē, abandi moppha ḡwa nzela moyōko, alekaa. ³³ Kasi Mosamaliya mōnōmo aesi yalekana ne minzela mē. Waawene yo moto owakutubaka baibi, amookyesi ngōngō. ³⁴ Asunyeh phēpēhē nē, amosweye mauta na maleku o maphota nōno wa mokanga yo na bitato ba bitobu. Sima, amba mokpesa o ikolo sa punda yē, amba kyē nēē o ingambi sa babutu, omō, abuto imosalisa. ³⁵ Waa yē bunya, Mosamaliya aesi ya tōkōlo bibēnde babale babaphalanga, aesi ya biphe mokolo ingambi, amba wō nē yokye: “Banza moto oyo na bolaa. Bo otōkōsi baphalanga basuu phō ya imosalisa, namoya ebuyisa bēē wamoya lekana nga wawa.” ³⁶ Yesu amba ya tuna moteye wa mibeko yokye: «Phō ya wē, onte ya bato baato babana, oomiteye nwebi wa moto owakaaka o mafōko ma baibi nza?» ³⁷ Moteye wa mibeko yokye: «Eli moto owamookyelaka ngōngō.» Emba Yesu amba ya wō nē yokye: «Kyende, na wē o kyē kyela bōmō.»

Yesu akye oka Malata na Maliya

³⁸ Waaba Yesu na baekosi bēē o nzela, amba ya nyōlo o mokyisi mōnōmo. Nwanwasi mōnōmo abaka omō nkombo ye Malata, amba moyamba o ingambi se. ³⁹ Yo abaka na ḡwana nyango wa ḡwanwasi nkombo ye Maliya, owa zalaka phēpēhē na makolo ma Nkolo phō ya iyoka mateya mē. ⁴⁰ Malata amitungyisaka na bōikye phō ya bitoma. Mbala yōnōyo amba ya wōo na Yesu yokye: «Nkolo, toowene bōbe bōondesi ḡwana mama bitoma biso nga mampenza? Wō nē aya nsunga.» ⁴¹ Nkolo amba mobuyisa yokye: «Malata, Malata, komitungyisa na ikyemimiima phō ya maphōo maikyē, ⁴² kasi nde lowōo lōnōlo looli na ntina enene. Maliya aosi iyalo sōnōso siilekyi bolaa, na moto mōnōmo etaamobololo sango.»

11

Yesu kateya baekosi bēē ibōnde

¹ Mokōlo mōnōmo Yesu abaka o elele yōnōyo kabōnde. Waunva yo, mōnōmo na baekosi bēē amba ya wō nē yokye: «Nkolo, oleteya ibōnde bō wateyaka Yoane Mobatise baekosi bē.» ² Yesu amba ya wō na bēē yokye: «Waabōnde bēē, nde kowō bōbo:

Tata,
nkombo ya wē ebe esantu.
Bokonzi pha wē boye.

³ Olophē mokōlo na mokōlo ntoma isengyesi na banga.

⁴ Ololimbisa masumu ma banga!

Phō na banga tolimbisa bēbi baalokyele bōbe.

Sa anola obokye Munguna alomekye.»

⁵ Yesu ambaya kula wō na bēē obokye: «Umunya obokye mōnōmo na bēē ali na ekamba, ambikyē onga nē na molengyela yokye: “Nwebi na nga, ombekya, mapa maato, ⁶ phō mōnōmo na bēbi na nga oli o imbanga akomi oka nga unwanwa eye sili na ekpele ya imophe.” ⁷ Emba oli o motema ḡwa ingambi, kambe mobuyisa yokye: “Le ntungyisa! Unwanwa eye ingambi siimbokangyema; nga na bana banga toumbo milangya, sikokyi ikula langwa phō ya iyaephe mapa.” ⁸ Nawo na bēē, na bō talango phō ya imophe mapa mē phō ya ekamba ya bē, amba nde langwa phō ya etungu ya iyonga ya nwebi nē amba amophe iso iisengyesi nē.

⁹ Yango mena nga na wo na b̄e ngakye: “Onga, bamoephe; luka wa mozwa, komola ekomba, bamoeyingolela.” ¹⁰ Pho moto okoongye bamophe, moto okolukye kazwe, bazibolele ekomba ookokomole. ¹¹ Bo monom̄o onte ya b̄e ali ango wa ηwana, bo ηwana we amoongyi swe, akokyi imophe nzoo? ¹² Naa bo amongyi ikye, aamophe iphalakasa? ¹³ Bo b̄e bato babe koebe iphe bana ba b̄e mbolo indaa. Ya mofa boo na Ango wa b̄e owa ikolo okoambya ‘Boloḅo Bosantu phe oka baabongye!»

Yesu katokolo malob̄o mabe na mwiya ηwa Nwaphongo

¹⁴ Mokolo monom̄o, Yesu abaka katokolo bolob̄o bofe phaa buyaka moto monom̄o mbubu, watokolo bolob̄o bofe me, mbubu mon̄o abuto iw̄o. Bato bamba kamwa na boikye. ¹⁵ Kasi bato bayoko bekye: «Eli Belezefula, mokonzi ηwa malob̄o mabe omophe mwiya ηwa itokolo malob̄o mabe!» ¹⁶ Baayoko balukaka imumeka, bamba onga ne obokye akyele elekyesako ekye weninya obokye mwiya nwe moute na Nwaphongo.

¹⁷ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya wo na b̄e yokye: «Bokonzi bos̄o bookabwa phango mampenza, phamunyangwa emba mangambi mamouwa mana o ikolo sa maayoko. ¹⁸ Ka bo Molemba yo mampenza akabwa, bokonzi phe phamoteme ndengye'ye? Pho b̄e kowo obokye nga natokolo malob̄o mabe na mwiya ηwa Belezefula. ¹⁹ Boebe obokye nga natokolo malob̄o mabe na mwiya ηwa Belezefula, ka bato ba b̄e bamatokolo na mwiya ηwa nza? Yango mena bato ba b̄e mampenza bamiweninya obokye oli na ekpee. ²⁰ Ka boebe obokye nde na eboko ya Nwaphongo nga na tokolo milimo mibe, emba Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi.»

²¹ «Pho bo moto mokusi, na biηwanele b̄e bikusi kabanza ingambi se, mbolo ye yamofa na bolaa. ²² Kasi nde bo moto mosuu oomolekyi na bokusi aesi, amobolosi bina biηwanele bis̄o bibakyi yo kalemele, emba amokaba mbolo iso ibolosi yo.»

²³ «Moto ootoli na nga mbale, ali munguna ηwa nga. Moto ootonsungye o ibokya, kanyangole.»

Wakule ya butwa bolob̄o bofe

²⁴ «Watokolo bolob̄o bofe o nzoto ya moto, bokye miengyebana o bokye, bokye miluka elele ya iba. Botemozwe elele, bomiwole obokye: “Namobutwa o ingambi sa nga sabaka nga.” ²⁵ Waaya butwa phango, boya zwa ingambi me basikombi, basibongye na bolaa. ²⁶ Bobele mombe kye kpa mbengo ya malob̄o masuu sambo maamolekye na bofe; maambe ya nyalo makye zala; emba mofesi ηwa moto mon̄o mobutwe mofe koleka bowabaka ηwango phanza.»

Yaakolo nkyisa

²⁷ Waauva Yesu iw̄o babona, ηwanηwasi monom̄o amba ya anwana onte ya bato yokye: «Nkyisa na ibuu saenyanyaka na mabele maa enywangyaka!» ²⁸ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Nkyisa ili nde na bato baaokye Iloba sa Nwaphongo bambe na sikyelela!»

Bayuda baongye elekyesako

²⁹ Waaba moluku ηwa bato baye waali Yesu, amba butwa iw̄o yokye: «Bato balolo eye bali bato babe. Baongye elekyesako, kasi etebawene na elekyesako yonoȳo, fote ebe nde eyaaka Yona eyaunva b̄e wene. ³⁰ Pho bo wabaka Yona elekyesako pho ya bato ba Niniwe, nde bom̄o ηwana wa moto amofa elekyesako pho ya bato ba lol̄o eye. ³¹ Mokolo ηwaa

mosambisa Nwaphongo bato, mokonzi wa njwanjwasi njwa Saba amoya phunda bato ba loló eye, pho auti itakye iya oka maloba ma zebi sa Salomo. Kasi oli wawa alekyi Salomo! ³² Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, bato ba Niniwe bamophunda bato ba loló eye pho bato ba Niniwe bafongyaka mofesi njwa bée waa okaka bée mateya ma Yona. Kasi ooli wawa alekyi Yona!»

Tala ya nzoto

(Matiye 5.15; 6.22, 23)

³³ «Moto taalosa tala pho ya iebomba na pho ya iekukya na katini, kasi kaeteya o ikolo sa mesa pho bato baso banyolo o ingambi bawene na bolaa. ³⁴ Miyo ma we mali tala ya nzoto ya we. Bo miyo ma we mali malaa, nzoto ya we mobimba kyingyengye saa. Ka bo miyo mawe temali malaa, nzoto ya we mobimba ili o enzombi. ³⁵ Yango mena okyebi obokye saa eeli o motema njwa we yango sabutwa enzombi. ³⁶ Bo nzoto ya we mobimba kyingyengye saa, nono njwana ete tali o enzombi, nzoto ya we mobimba yamungyengye saa, ndokolo bokoenyengyele tala.»

Bafalisayi na bateye ba mibeko bato ba bōle

(Matiye 23.1-36; Malako 12.38-40)

³⁷ Waa unva Yesu iwo, mofalisayi monomo amba ya mofanga na izaia oka ye. Yesu amba nyolo o ingambi sa mofalisayi me, amba kye zala o mesa. ³⁸ Mofalisayi amba kamwa waa wene yo Yesu kaze sataa kunyola se. ³⁹ Emba Nkolo amba ya wo na mofalisayi me yokye: «Kyeka holi bée, bée bafalisayi, kokunyole nde ikolo sa bakopho na sa basaani, kasi o motema njwa bée, watonda na phowa ya iiba na ya itombo.» ⁴⁰ Bibubusi! Owakyele bii nze teeli yo owakyele na bii motema? ⁴¹ Kabela nde babola ili o motema njwa ba kopho na ili o basaani ba bée, emba iso yamoba pee pho ya bée.

⁴² «Ngongo ya bée bafalisayi! Pho kophe Nwaphongo monomo pho ya iko ya maakyi ma solo elaa na ya ndunda iso iinkyinkyi kasi kobungye bosembo na lozingo pho ya Nwaphongo; nzuka eli lango losengyelakyi bée ikyela, saleminya iiyoko.»

⁴³ «Ngongo ya bée bafalisayi! Kozingye izala o biziye ba o boo o Mangambi ma makyita, kozingye na obokye baebeyakye o nsongo. ⁴⁴ Ngongo ya bée! Oli ndokolo malita maatemaebane, kasi bato batambule o ikolo sa mango saeba!» ⁴⁵ Monomo wa bateye ba mibeko amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, bo wo we babona, ka kotole banga!» ⁴⁶ Yesu amba buya yokye: «Ngongo ya bée me, bateye ba mibeko! Pho bée kophisa bato biphesi bizito o nkukyi kasi bée toobikume nono na munse monomo. ⁴⁷ Ngongo ya bée, kotongyele baimosi ba Nwaphongo malita malaa, kasi ya baboma ba nkoko ba bée! ⁴⁸ Koteya obokye koanole yakyela bankoko ba bée. Bée baboma baimosi ba Nwaphongo, bée kombe batongyela mana malita. ⁴⁹ Yango mena Nwaphongo na zebi se awo yokye: “Naabatomela baimosi na batoma, bamoboma bakyi, bamunyokolo bayoko.”» ⁵⁰ Pho obokye bato ba loló eye bazwe etumbu pho ya baimosi ba Nwaphongo baso baboma bée uta o etatele ya mokyisi. ⁵¹ Tata waa boma bée Abele nono oka Zakaliya owa boma bée onte ya etumbelo na elele esantu. Phele na wo na bée, bato ba loló eye bamozwa etumbu pho ya bato baso baboma be.

⁵² «Ngongō ya bēe bateye ba mibeko! Wa kpa iphungola sa zebi kasi bēe mampenza tonyolo, kasi baazingye inyolo, bēe kobakatele.»
⁵³ Waatokolō Yesu o ingambi mē, bateye ba mibeko na bafalisayi bamba butwa imotungyisa na yoo eso, na imotuna maphoo ndengye na ndengye.
⁵⁴ Bamumekaka pho bamozwe na lowoo bo awo lowoo lofe.

12

Nde koiwo o phaa (Matiye 10.26, 27)

¹ Imbele mē, bato baikye bayakaka yaangana wali Yesu, babuto ikyemikyitana o makolo pho ya boikye. Yesu amba tata iwo phanza na baekosi bēe yokye: «Kyeba na muno nwa mampa nwa bafalisayi, kyelukye iwo obokye: Kyeba na bole pha be. ² Maso maabombama, mamowene. Maso maazite be, mamoebana. ³ Yango mena, maso maawo bēe onte ya enzombi, mamookana na moo, ikyikolo bēe o itoo onte ya ingambi, bamoiyanwenela o munsongo.»

Okokyi bēe iila (Matiye 10.28-31)

⁴ «Bebi na nga, na wo na bēe ngakye: Saiila bato baakokyi iboma nde nzoto, kasi tebakokyi ikulakyela ekpele esuu. ⁵ Naeteya moto ookokyi bēe iila; iila nde yo ookokyi sima ya iwa sa nzoto, ali na na bokonzi pha ievaka o lifelo. Ee, na wo na bēe, eli yo nde moto okokyi bēe iila. ⁶ Tebaa ungya nswenswe itano inkyyiki na mpata ibale? Kasi Nwaphongo tabungye na monomo onte ya yee. ⁷ Na pho ya bēe, eli nde bomo. Kaefe na motiya nwa suwe ya bēe. Yango mena bēe saiila, bēe oli na ntina eelekyi bokanda pha nswenswe!»

Ianola ndee iangana Yesu (Matiye 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ «Nakule wo na bēe bofo: Moto munsō owamoanola o miyo ma bato baso obokye ali moto wa nga, Nwana wa Moto aamoanola o miyo ma banze ba Nwaphongo obokye ali moto wee. ⁹ Ka bo moto anzangaa o miyo ma bato, Nwana wa Moto aamoangana mē o miyo ma banze ba Nwaphongo. ¹⁰ Moto munsō ookowole Nwana wa Moto na bofe, baamolimbisa. Ka yo okowole Bolobo Bosantu na bofe, ete bamolimbisa. ¹¹ Waamokye bēe na bēe o Mangambi ma losambo pho yaesambisa o boo pha bazuzi naa bakonzi, bēe samiima na yaamokye buya bēe na na yaamokye wo bēe. ¹² Pho imbele mē, Bolobo Bosantu amoeteya maphoo maso maasengyesi bēe iwo.»

Ete ya mozwe otoli na malondo

¹³ Moto monomo onte ya bato baabaka wamo amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, wo na nwana mama ampe iyalo saaka nga sa ilaka.» ¹⁴ Yesu amba mobuyisa yokye: «Ekō, owankyela munanga na mokabi nwa mbolo ya ilaka sa bēe nza?» ¹⁵ Sima amba ya wo na bēe baso yokye: «Kyeba, motema munene nwanogo saaleka! Pho bomoo pha moto, na bo abe na ezwele ndengye'ye, teboli pho ya mbolo iili ne.»

¹⁶ Emba amba ya bakpela ete yokye: «Moto monomo wa ezwele abaka na manyete maamobotelaka na boikye. ¹⁷ Abaka kamitune yokye: "Namokyela bo? Pho sili na elele ya ibomba mbolo ya nga iso

iyel!"¹⁸ Amba miwole yokye: "Kyeka bowamokyela nga: Namouwola mampende ma nga, namba tonga masu manene. Namobomba mbuma ya nga ya manzabi na mbolo ya nga iso omo.¹⁹ Sima, namba miwole nga mampenza o motema ngakye: Nwebi, oli na mbolo nzikye o ibombo pho ya mambula maikye. Eema, zaa, nywa, kumba!"²⁰ Kasi Nwaphongo amba wo ne yokye: "Ebususi! Nde o mokolo nwa lolu, namokpa bomoo pha we. Uqwanwa eye iso ibongye we, yamoba ya nza?"²¹ Yesu amba ya bakya yokye: «Oweni lowoo looyelele moto ookonukiya ezwele ikye pho ye mampenza, kasi tali na ezwele oka Nwaphongo.»

Kyeka nde na Nwaphongo

²² Yesu amba ya wo na baekosi bée yokye: «Yango mena na wo na bée ngakye: Samiima pho ya bomoo pha bée obokye wamoza ye naa pho ya nzoto ya bée obokye wamolata ye.²³ Pho bomoo bolekya ntoma, na nzoto ilekya bitobu.²⁴ Kyeka biwawanga! Bée tebaphikye, tebanoko, tebali na mampende nana bilele ba ibomba mbolo, kasi Nwaphongo kabizeya! Nzuka na bée baalekya biwawanga na ntina.²⁵ Moto nza onte ya bée, pho ya imiima, ookokya ibakya mokolo monomo o bomoo phe?²⁶ Kasi emba botookokye ikyela noko nwana lowoo oomokiyiki, ka pho ya'ye kombe miima pho ya maphoo maayoko?»

²⁷ Kyeka baphulele bokotokolo be, bée tebaakyele etoma, tebaatongye na bitobu. Kasi na wo na bée ngakye: Ebe na Salomo owabaka na ezwele ikye, taika lata bitobu bilaa bo yonoyo na baphulele baabana.²⁸ Ka bo Nwaphongo kalasa na bola nkata ya manzabi ilili obokye yana bamoivaka o nwenya; nzuka na bée, bato ba ianola sikiyiki.²⁹ Yango mena, bée samiimaka obokye tomoza ye, naa tomunywa ye.³⁰ Pho, eli nde bato batebaebe Nwaphongo bakye miluka maphoo maamana. Kasi bée, angu wa bée kaebe obokye bée osengyesi na mango.³¹ Kasi taaluka phanza Bokonzi phe, mbolo miina amoekyinzisa yango.³² Saila, bée nwana bosoo oo mokiyiki! Pho angu wa bée asepesi iephe Bokonzi!»

Ezwele eeteunve o ikolo

³³ «Ungya mbolo ya bée, opho baphalanga me bato baakamba. Omikyelele makufa maatemakotwe na ezwele eeteunve o ikolo. Omo, mwibi takame na munse temokoyi ieza.³⁴ Pho elele eli ezwele ya we, ndondo ya we yamobaa nde omo.»

Imibongya pho ya iya sa Nwana wa Moto

³⁵ «Omizekyitinya mbimbi, le batala ba bée balolakye!»*³⁶ Baa ndokolo bato baaziya nkolo wa bée okoute o eseleko ya bolonga; obokye bo aesi ya komola, hamozifolele izele.³⁷ Nkonzo na baombo haamoyazwa nkolo wa be, waamoya butwa yo, bali o ikyengye. Nde phele na wo na bée ngakye: Aamizekyitinya mobimbi, aabazasa o mesa, emba yo mampenza amobutwa ibakyelela.³⁸ Emba bo aesi ya butwa na molengyela, naa sima ya molengyela, bo aesi ya bazwa bali nde o ikyengye, bamoba na nkonzo.

³⁹ «Eba obokye bo mokolo wa ingambi aebakya imbela siwaa saa moyaa nwibi, nde taanolakya obokye abukye ingambi se.⁴⁰ Na bée omibongya, pho Nwana wa moto amoya o imbela siite siumunya bée.»

Moombo owa bosembo na malondo

* 12:35 12.35 Omizekyitinya mbimbi: Nde kokyengye.

⁴¹ Emba Petelo amba ya wɔ yokye: «Nkolo, okpe ete mena phɔ ya banga ndee na phɔ ya bato basɔ?» ⁴² Nkolo amba mobuyisa yokye: «Moombo owa bosembo na malondo nza, o wa mɔɔɔ nkolo phɔ ya iphe bato ba ingambi se ntoma o imbele siikokyi? ⁴³ Nkɔnzɔ ili na moombo mɔna bo nkolo we, waamoyabutwa yo aesi ya motakana kakyee ena etoma. ⁴⁴ Nde phele na wɔ na bɛɛ ngakye, nkolo aamokyela mokonzi nwa mbolo ye iso. ⁴⁵ Kasi bo moombo me amiwɔsi o motema nwe yokye: “Nkolo wa nga kangɔmbɔnɔ na iya”, aambi butwa iwanda banzenga na bangɔndo baetoma, abuto iza, inywa na ilanga, ⁴⁶ nkolo we aamba yaa mɔɔɔ moote moomoziya yo, na imbele sitesebe yo: Aamowinya, amba mokyela bo wa mokyela bɛɛ bato baatebanole Nwaphongo.»

⁴⁷ «Moombo okoebe iikyzingye nkolo we, kasi taikiyi bɔngyia na taikiyi kyela bokozingye yo, amokaa baphimbo baikye. ⁴⁸ Kasi yo otoebe ambi kyela maphɔɔ makokyi na nzii, bamobinda baphimbo bontee. Moto musɔɔ oophe bɛɛ na boikye, baamoonga na boikye; oophise bɛɛ na boikye, bamokula moonga na boikye koleka.»

Yesu aesi yakabola bato

⁴⁹ «Naesi ya vaka nwenya o mokyisi, emba nazingakyi obokye nde moinalola eeto! ⁵⁰ Nasengyesi ioka bolɔsi boikye, phango phamoba ndokolo batismo yanga. Emba nali na nkaa tee nɔnɔ waamokokiyisama yango. ⁵¹ Bɛɛ koununya obokye na yaa o mokyisi phɔ ya iya ambya bose? Phe! Na wɔ na bɛɛ ngakye, na ya nde iya kabola bato. ⁵² Phɔ tata lolɔ eye, bato batano bali o ingambi sɔnɔɔ, bamokabana: Baato mbale, babale mbale. ⁵³ Bamokabana, ango amoina nwan we owa lele, nwan owa lele amoina ango; nyango amoina nwan we owa nwanwasi, nwan owa nwanwasi amoina nyango. Bokyilo owa nwanwasi amoina nwanwasi wa nwan we, na nwanwasi wa nwan amoina nyamolo nye.»

Ilimbola lolengye la bileko

⁵⁴ Yesu awɔkɔ na ná moluku nwa bato yokye: «Waawene bɛɛ ikolo sibelo biikye milangya moo, kowɔ izele obokye: “Mbula ya muno”, emba wakyelame nde bomɔ. ⁵⁵ Waawene bɛɛ eweɛle kyeuté bii ngyele, kowɔ obokye: “Lolɔ nzanga ya moleka”, emba wakyelame nde bomɔ. ⁵⁶ Banyamabole! Koebe nde ilimbola lolengye lowene bɛɛ o ikolo na lowene bɛɛ o se. Ka phɔ ya'ye tombe eba ilimbola imbele sisi?»

Bɔngya na moto ooli na we na lowɔ

⁵⁷ «Phɔ ya'ye bɛɛ mampenza toebe maphɔɔ ma bosembo? ⁵⁸ Waakye bɛɛ na moto ooli na we na lowɔ ikye amba oka munanga, bɔngya ne wataba bɛɛ o nzela. Bo phe, moto me amoekomya o boo pha munanga, emba munanga amoeyambya oka bulusi, bulusi amoevaka o bolokɔ. ⁵⁹ Nawɔ na we obokye, na bo ndengye'ye otoo tokolɔ o bolokɔ bo naino tokokye baphalanga basɔ baamoeyonga be.»

13

Ibɔngya mobesi ndee iwaa

¹ Imbele me, bato basuu bamba ya imola Yesu ndengye eyasweyaka Pilata malongo ma bato ba Galileya imbele saabaka bɛɛ baphe Nwaphongo mambeka. ² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Koununya obokye bato ba Galileya saabana balekaka bato ba Galileya baayɔkɔ basɔ na masumu

pho ya izwa etumbu ndengye mena? ³ Phe, nawo na b̄e ngakye: Kasi bo b̄e tōbongye mobesi n̄wa b̄e, b̄e baso wamovaka nde bom̄o. ⁴ Ebe b̄ato iko mbuka mwambi b̄aa Yelusaleme b̄aawa waa bukwaka ingambi sianda saa Silowe, koununya obokye bofe pha b̄e phalekaka b̄ato baso b̄a Yelusaleme? ⁵ Phe, nawo na b̄e ngakye: Kasi bo b̄e tōbongye mobesi n̄wa b̄e, b̄e baso wamovaka nde bom̄o.»

Ete ya n̄wete n̄wa fige mootemoobote

⁶ Bob̄ele Yesu amba ya bakpela ete yokye: «Moto m̄on̄om̄o aphikaka n̄wete n̄wa fige o inzambi se sa vinyo. Mokolo m̄on̄om̄o amba ya kye luka mbuma ya fige om̄o, kasi taamba zwa. ⁷ Emba amba ya wo na moto wa etoma owa inzambi yokye: “Kyeka, mbula iyato, naina ya luka mbuma ya fige, kasi siizwe. Oekpete! Pho ya’ye kyembe na unva ntoma ya manyete nde pha?” ⁸ Kasi moto wa etoma owa inzambi amba ya mobuyisa yokye: “Nkolo, taakula ele naino mbula eye. Namotima manyete o mambale, namba vaka nkata yaa pholo om̄o. ⁹ Imbele sisuu ekokyi ifota mbuma o mbula ekye ye. Bo phe, waamokpete.”»

Yesu abikye n̄wan̄wasi m̄on̄om̄o mokolo n̄wa Sabata

¹⁰ Mokolo m̄on̄om̄o n̄wa Sabata, Yesu abaka kateya o Ingambi s̄on̄os̄o sa makyita. ¹¹ N̄wan̄wasi m̄on̄om̄o abaka wam̄o, abaka na bol̄ob̄o bofe pha mobuyaka etuku mambula iko mbuka n̄wambi; aumbamaka, takulaka koka na imielola na bolaa. ¹² Waa wene Yesu n̄wan̄wasi me, amba mobanga, amba ya wo ne yokye: «N̄wan̄wasi, obikyi na bol̄osi pha we.»

¹³ Amba ya motandela māboko. Mina wam̄o aelo, abuto ikumbela N̄waphongo. ¹⁴ Kasi mokonzi n̄wa Ingambi sa makyita, awenekye bofe pho Yesu abikye moto mokolo n̄wa Sabata. Amba ya wo na b̄ato yokye: «Toli na nkolo motoba ya etoma. B̄e yakaka nkolo me, pho baebikya na malosi ma b̄e. Kasi mokolo n̄wa Sabata phe!» ¹⁵ Kasi Nkolo amba ya mobuyisa bofo: «Bee banyamabole! Mokolo n̄wa Sabata, m̄on̄om̄o na m̄on̄om̄o na b̄e taingole ngombe ye ebe naa mpunda ye pho ya ikye enyweya maa? ¹⁶ Ka n̄wan̄wasi oyo ali nkoko ya Abalayama. Molemba amwakya mbula iko mbuka n̄wambi. Emba sikokakyi imoingola o mokolo n̄wa Sabata?» ¹⁷ Waabawole Yesu babona, banguna b̄a b̄e baso baokaka so. Kasi moluku n̄wa b̄ato munso babaka na nkyisa pho ya mapho maalaa maakyelaka yo.

Ete ya mumbuma n̄wa mutarde

¹⁸ Yesu amba ya wo yokye: «Bokonzi pha N̄waphongo boulane na ye? Naboulinya na ye? ¹⁹ Boulane na mumbuma n̄wa mutarde, moto m̄on̄om̄o amokpee, akye mophika o inzambi se. Mumbuma mokosi, mobuto n̄wete, manyosi maya tonga moobo o bitakyi b̄a n̄wango.»*

Ete ya mun̄o n̄wa mapa

²⁰ Yesu amba kula wo yokye: «Namoulinya Bokonzi pha N̄waphongo na ye? ²¹ Bokonzi pha N̄waphongo boulane na mun̄o n̄wa mapa; n̄wan̄wasi m̄on̄om̄o amokpee, amoangyinye na faline iikye o saani, faline eso yuulo.»

Mozibo mookyiky

²² Yesu alekanaka o nkyisi iinene na iinkyiky ikyemiteya tee n̄ono waamokye koma yo Yelusaleme. ²³ Moto m̄on̄om̄o amba motuna yokye:

* 13:19 13.19 Mutarde eli n̄wana n̄wete mokyiky moobote bana mbuna nkyiinky.

«Nkolo, bato bamobika tebali nde baikeye?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: ²⁴ «Kyela bokusi onyolo ya mozibo mokyiky. Pho nawo na bée nga kye bato baikeye bamoluka inyolo kasi etefakokye.»

²⁵ «Waamoiŋwa mokolo ŋwa ingambi pho ya ikanga ekomba, bée wamoikala o ifanda, wamba tata ikomola ekomba kombe wo obokye: “Nkolo, olozibole”. Amba ebuyisa yokye: “Bee banza?” ²⁶ Emba bée waamba butwa iwo obokye: “Tozaaka tonywaka na we elele yonyo, wambaka na teya o nsongo ya mokyisi ŋwa banga.” ²⁷ Kasi yo amokula ebuyisa yokye: “Bee banza? Mana phenephe na nga, bée baso baakyele bofe.” ²⁸ Omoo, yamoba nde malelo na itwa mino, waamowene bée Abalayama, Izake na Yakobo ebe baumosi baso ba Nwaphongo, bali o Bokonzi pha Nwaphongo. Ka bée bamoevaka o nzee! ²⁹ Bato bamouta o mbale ekyetokolo na ekyekye minangya moo, na mbale eya ikolo na eya ngyele bamo ya zwa elele ya iza o eseleko, o Bokonzi pha Nwaphongo. ³⁰ Nde phele, bato bayoko babakiyi unwanwa eye o mbomela, bamobutwa o boo, ka bali unwanwa eye bato ba o boo, bamobutwa bato baa mbomela.»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

³¹ Nde o sina imbele me, bafalisayi baayoko bamba susana oli Yesu, bamba wo ne bekye: «Mana wawa kyende bisuu, pho Elode kalukye na iefoma.» ³² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Kyende kye imola munyabi ŋwa Inzumbu mona, obokye: “Lolo na yana, natokolo malobo mabe, nabikya bato bamalosi; maabale, namounva etoma ya nga.”† ³³ Kasi lolu, yana na maabale, nasengyesi iunva imbanga sa nga, pho telibolaa obokye moimosi wa Nwaphongo awe bisuu, kasi kawo nde o Yelusaleme.»

³⁴ «Yeeh! Yelusaleme! Iwe okobome baimosi ba Nwaphongo, kombe kula boma na mabanga bato baetomele Nwaphongo! Mbala nzikye nazingaka ibokye bana ba we ndokolo ebembe ya soo waabokya yo bana bée o se ya mapapusa me, kasi toikaka zinga. ³⁵ Kyeka! Ingambi sa bée baasile. Nawo na bée ngakye: Otokule nvene nono imbele sa mowo bée obokye: “Le obokye Nwaphongo apambole ookoye na nkombo ya Nkolo!”»

14

Yesu abikye moto wa bolosi mokolo ŋwa Sabata

¹ Mokolo monomo ŋwa Sabata, Yesu amba ya kyende o ingambi sa mokonzi monomo ŋwa bafalisayi pho ya ikye zaa. Bafalisayi baabaka wamo, babaka bamolembetele. ² Moto monomo amba ya teme o boo phe, abaka na bolosi boulole makolo na maoko. ³ Yesu amba ya tuna bateye ba mibeko na bafalisayi yokye: «Mobeko ŋwa banga moanole obokye babikya moto mokolo ŋwa Sabata?» ⁴ Kasi, bée baso bamba ikala bose. Emba Yesu amba yakpa moto owa bolosi me, amobikye, amba mobuya. ⁵ Bobele, amba ya wo na bée yokye: «Nza onte ya bée bo ŋwana we wa lele naa ngombo ye eka o iziba, etaeyabole izele mokolo ŋwa Sabata?» ⁶ Kasi tebaika koka imobuyisa na eyano.

Olo elele eya mbomela

⁷ Yesu amba ya kpela bato baabangaka mofalisayi iya zaa o ingambi se ete yonyo, pho awenekye obokye baolo biziye ba o boo, amba wo na bée

† 13:32 13.32 Inzumbu ali nyama ya malondo mabe. Nyama ekyekosa febi.

yokye: ⁸ «Bo moto mōnōmō aebangyi o eseleko ya bolonga, sakyē zala o biziye ba o boo, pho imbele sisuu abangyi moto mosuu okoelekye na kaa, ⁹ emba moto oebangyi bēe baso babale o eseleko, amoya wō na wē obokye: “Omolele elele mena.” Emba wamumana na sōo iikye, wamba butwa ikye zala o elele eya mbomela. ¹⁰ Ka wē, bo baebangyi o eseleko, kyende kye zala o elele ya mbomela. Emba waamoya moto oebangyi, amo yawō na wē yokye: “Nwebi na nga, yaka ya zale o elele eya boo.” Emba wamozwa kaa o miyo ma bato baso bazasi na wē. ¹¹ Pho moto munso ookomitombe, baamouya, okomiuya baamotomba.»

¹² Yesu amba ya wōo na moto owa mōbangaka yokye: «Bokolukye ibanga bato pho ya iza, sa banga bikamba ba wē, ebe banaa nyōngō, ebe bato ba ibota sa wē, na bato ba ezwele bali phenephe na wē. Pho bookyesi babona mokolo mosuu na bēe bamoebanga, bamoebuyisa bolaa bosō phaa bakyelaka wē. ¹³ Kasi bo kolukye ibanga bato pho ya iza, banga nde babola, bato baatōno maboko, na baatōno makolo, na bato ba pholo miyo. ¹⁴ Emba wa mōba na nkōzo, pho bēe tefali na ekpele eya iebuyisa. Kasi bamoebuyisela yango mokolo ŋwaa mokundwa bato baa bosembo.»

Ete ya eseleko

¹⁵ Waaoka mōnōmō na baabangaka bēe lowōo mē, amba ya wō na Yesu yokye: «Nkōzo na moto owa mozwa elele o iza o Bokonzi pha Ŋwaphongo!» ¹⁶ Yesu amba mokpela ete yokye: «Moto mōnōmō abōngyaka eseleko enene, amba banga na bato baikye. ¹⁷ Waakoka imbele sa iza, amba ya toma moto wē owa etoma ikye imola bato baabangaka yo obokye: “Bēe yaka, ŋwanjwa eye maphōo maso makokyi.” ¹⁸ Kasi bēe baso, mōnōmō na mōnōmō atati iyonga bolimbisi. Owa boo amba ya wō na moto owa etoma yokye: “Nauti iyomba inzabi, esengyesi obokye nakye sikyeka. Naebōndi ondimbisa.” ¹⁹ Ooyoko yokye: “Nauti iyomba matina ma mangōmbe matano, nakye mameka naa mali malaa. Naebōndi ondimbisa.” ²⁰ Omoyoko yokye: “Nauti ilonga ŋwanjwasi nde nkolo iye, yango mena sikokyi iya.”»

²¹ «Moto wa etoma amba ya butwa oka mokonzi nwe, amba ya moimola maphōo maso. Mokonzi amba ya oka yo. Amba ya wōo na moto wē owa etoma yokye: “Kyende izele o bilele biangane bato na o nsōngō ya mokyisi, onzelele na babola, bato baatōno maboko, bato baa pholo miyo, na bato baatōno makolo.” ²² Sakoko, moto owa etoma amba ya wō yokye: “Mokonzi nakyesi boontomakyi wē, kasi bilele bisuu bitaba pha.” ²³ Mokonzi amba kula ya wō na moto owa etoma yokye: “Kyende o manzela na o manzabi. Nyōsa bato baso bamozwa wē na bokusi, pho ingambi sa nga sitonde. ²⁴ Nawō na bēe ngakye: Onte ya bato baso baabangakyi nga phanza, moto na mōnōmō takokyi izwa elele o eseleko ya nga.”»

Pho ya ibutwa moekosi wa Yesu

²⁵ Moluku ŋwa bato baikye babaka babengye Yesu. Yesu amba ya ekpana oli bē, amba ya wō na bēe yokye: ²⁶ «Moto ookozingye iya oka nga asengyesi inzinga koleka ango, nyango, ŋwanjwasi wē, bana bē, banaa nyango, mankanasa mē, ebe na bōmōo phe, bophe takokyi iba moekosi wa nga. ²⁷ Moto oole inyanya ekulusu ye pho ya imbenga, takokyi iba moekosi wa nga. ²⁸ Bo mōnōmō na bēe kalukye itonga ingambi siinene; amotazala naino pho ieba motuya ŋwa phalanga baamobungya yo, bowalongoba na

baphalanga bali ne pho ya iunva ingambi me. ²⁹ Ka botakyesi baabona, bo awangye ingambi taambi siunva, bato baso baasiwene, bamobutwa imwekye. ³⁰ Bamowo bekye: “Moto oyo atakye itonga ingambi, tambi siunva.” ³¹ Nde bomo, bo mokonzi monomo kalukye ikye njwana mabita na mokonzi mosuu, amotaa zala phanza pho ya iumunya, bo amokoka na batuluku nkoto iko baali ne, njwana na nwebi ne ooli na batuluku nkoto mako mabale. ³² Bo etaakokye, amotoma batima oka mokonzi oomoyoko, naino waataba yo itakye, pho babongya. ³³ Eli nde bomo, onte ya bée, bo monomo na bée taikyi iso illi ne taakokyi ibaa moekosi wa nga.»

Mokpa moote moli na vale

³⁴ «Mokpa eli ekpele elaa. Kasi bo mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye? ³⁵ Te mokuli ba na ntina. Tefakokyi imokyelela naa pho ya ibongya manyete naa pho ya manzambi; bamovakye nde onze. Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

15

Ete ya mpate ebungakyi ezwa

¹ Mokolo monomo, baphutise bamputi na bato ba masumu, bamba ya bée baso oli Yesu pho ya imooka. ² Bafalisayi ebe na bateye ba mibeko baumelaka, bamba wo bekye: «Moto me kanyangyele bato ba masumu, kambe zaa na ná bée elele yonoyo!» ³ Yango mena, Yesu amba ya bakpela ete eye: ⁴ «Bo monomo onte ya bée ali na mampate munkama, yonoyo embi bunga etaa ikye ika mako ibuwa mbuka ibuwa o bokye, pho ya ikye luka yonoyo eebungyi tee noko wa mo ezwa yo? ⁵ Imbele sa moezwa yo, amoba na nkyisa boikye; amoenyanya o mabekye, ⁶ amobutwa o ingambi se. Sima me, amoangyinya bikamba be, na babuba ne, amba ya wo na bée yokye: “Yaka ya sepele na nga molongo, pho nazwe mpate ya nga ebungakyi!” ⁷ Na wo na bée, eli nde bomo o ikolo, nkyisa ya moba na boikye, pho ya moto wa masumu monomo oobongosi motema, nkyisa me ya moleka yaaka bato ba bosembo mako ibuwa mbuka ibwa baate basengyesi na ibongola motema.»

Ete ya mpata ebungakyi ezwa

⁸ «Ka naa bo njwanwasi monomo ali na baphalanga ba bibende iko, bo mpata yonoyo ebungyi, etaalosa tala, etaakombo ingambi na ikye miluka na bolaa, tee noko wa mokye ezwa yo? ⁹ Emba imbele siezwe yo, amoangyinya bikamba bée na babuba ne yokye: “Yaka ya sepele na nga molongo, pho nazwe mpata ya nga ebungakyi!” ¹⁰ Nde bomo, na wo na bée nga kye, nkyisa ili oka banze ba Nwaphongo pho ya moto wa masumu monomo oobongosi motema.»

Ete ya njwana owa bungaka azwa

¹¹ Yesu amba kula ya wo yokye: «Moto monomo abaka na bana ba bampete babale. ¹² Oo mosi amba ya wo na ango wa bée yokye: “Tata, kaba ezwele ya we, ompe iyalo saaka nga.” Emba ango wa bée amba ya kaba ezwele ye onte ya bana bée babale. ¹³ Sima ya banaa nkolo, njwana o mosi aesi ya ungya mbolo ye iso, akpe bana baphalanga akye na bée o mokyisi monomo itakye. Omo, akye baoto na maphoo mazanga ntina. ¹⁴ Waunva yo baphalanga, zilo sikusi saamba ya nyolo o mokyisi me; amba tata izanga na ntoma ya iza. ¹⁵ Amba kye nyolo etoma oka moto

mōnōmō wa mokyisi mē. Moto mē amba motoma o manzabi mē akye banza mangulu. ¹⁶ Abaka nana phowa ya itonza ibu se na ntoma yabaka mangulu maze, kasi na moto mōnōmō taika mophe yango. ¹⁷ Emba amba ya miyōo yokye: “Bato ba etoma ba tata baso, bazee mapa bamaotwe, nde nga wawa na we na nzala! ¹⁸ Na mobutwa oka tata, namba wō ne ngakye: Tata, na kyelesi ikolo bofe, naekyelesi na we bofe. ¹⁹ Sikokyi ikula bangama njwana wa we. Inkyele ndokolo mōnōmō na bato ba we ba etoma.” ²⁰ Amba ya kpa nzela ya ibutwa oka angō.

«Waataba yo njwana itakye na ingambi, angō amba mowene, amba oka ngōngō: Amba kyilingana akye moyamba. ²¹ Nwana amba ya wō na angō yokye: “Tata, nakeyesi ikolo bofe, naekyelesi na we bofe. Sikokyi ikula bangama njwana wa we...” ²² Kasi angō amba ya wōo na baombo bēe yokye: “Yaka izele na etobu elekysi bolaa, omolasa ye; omolasa mumpete o munse na bikoto o makolo. ²³ Yaka na njwana wa ngōmbe owa isa, omobome, tozee, tokyele eseleko. ²⁴ Pho njwana wa nga okowene bēe oyo awaka, kasi akuli butwa na bōmōo, abungaka kasi akuli zwama.”» Emba bamba ya tata eseleko.

²⁵ «Imbele mē njwana wa moto mē oo bola abaka o inzabi. O ibutwa se, wakoma yo phenephe na ingambi, aesi ya okaa tōko ya meembo na mbina. ²⁶ Amba ya banga mōnōmō na baombo ba be, amba motuna, lowo ye loolekane. ²⁷ Moombo mē amba moimola yokye: “Eli njwana nyōngō aesi, yango mena ōngō abomi njwana wa ngōmbe owa isaa, pho amoweni aesi yabutwa na nzoto ndaa.” ²⁸ Emba njwana oo bola amba oka yo, tamba na benela inyōlo o ingambi. Angō amba tōkolo ikye mōbōndō. ²⁹ Kasi njwana amba ya buyisa angō yokye: “Kyeka mambula maikye maaekyelele nga satiyo la mibeko ma we; kasi nga naino tombomesi nōnō njwana wa mbosi pho ya ikyela eseleko na bebi na nga. ³⁰ Kasi oesi njwana wa we oyo, iyo owaotō ezwele ya we eso na babasi, omobomesi njwana wa ngōmbe owa isaa!” ³¹ Emba angō amba ya wō ne yokye: “Nwana wa nga, iwe oli na nga nkolo iso wawa, mbolo iso ili na nga, ili ya we. ³² Kasi tosengyesi ikyela eseleko, toombe na sepela pho njwana nyōngō okowene we oyo awaka kasi ali na bōmōo, abungaka, azwa!”»

16

Kapita owa malondo

¹ Yesu amba ya wō na baekosi bēe yokye: «Moto mōnōmō wa ezwele abaka na kapita ooko banza mbolo ye; bato basu bamba moimola obokye, kapita wa we, kaotō mbolo ya we. ² Mokolo mbolo amba ya banga kapita amba ya wō ne yokye: “Maphōo iye maaokye nga bawo pho ya we? Imbuyisa nkanda iso ikyelakyi we etoma ya we, pho tata lolō tokokyi ikula baa kapita ya mbolo ya nga.” ³ Emba kapita amba miwōle yo mampenza yokye: “Namokyele bo? Bo mokolo mbolo amanye o etoma? Ibala manzabi, sili na bokusi. Ikyemionga, naokye soo. ⁴ Naebi yaa mokyela nga pho bo bamanye o etoma, bato banzambakye o mangambi ma be.” ⁵ Emba, amba ya banga bato baso baabaka na mbōngō na mokonzi nwe mōnōmō na mōnōmō. Amba ya tuna moto owa o boō yokye: “Oli na mbōngō ya mokonzi nwa nga ya bo?” ⁶ Moto mē amba ya mobuyisa yokye: “Ba tonoo mukama ba mauta.” Kapita amba ya wō ne yokye: “Kyeka mokanda nwa mbōngō ya we, zala izele, koma makoo matano.” ⁷ Atuni oomoyoko yokye: “Iwe oli na mbōngō ya bo?” Amba ya mobuyisa yokye: “Basakyi mukama ba ble.” Kapita amba ya wō ne yokye: “Kyeka

mokanda nwa mbongo ya we, koma basakya mako mwambi.”⁸ Mokonzi amba kumisa kapita owa bole mona pho ya malondo me. Pho bato ba mokyisi mumu bakalangana o maphoo koleka bebi na bee baatambule na moo.»⁹ Yesu ambakula bakya yokye, nga nawo na bee bofo: Luka bikamba na ezwele ya we eya bole, pho wa mounva ezwele me, baeyambe o mokyisi nwa bobele.¹⁰ Moto ooli na bosembo o maphoo maakyiki, amoba na na bosembo o maphoo maanene. Kasi moto otoli na bosembo o maphoo maakyiki, takoki na iba na bosembo o maphoo maanene.¹¹ Bo toika ba na bosembo na baphalanga baakosa bato, owa moephe eyakolo ezwele nza? ¹² Ka bo toika ba na bosembo na mbolo ya bato basuu, owa moephe mbola yaka yawe nza?

¹³ «Moto wa etoma monomo takoki ikyelela bankolo babale: Naa amoina monomo, amba zinga omoyoko; naa aamiphe mi monomo, amotiyola omoyoko. Tokoki ikyelela mbala yonoyo Nwaphongo na baphalanga.»

Mibeko ma Bokonzi pha Nwaphongo

¹⁴ Bafalisayi baokaka maphoo maso mamana, bambaka ekye Yesu pho bazingaka baphalanga.¹⁵ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee komiweninya o miyo ma bato obokye oli bato ba bosembo. Kasi Nwaphongo kaebe mandondo ma bee. Oebe obokye maphoo maso mawene bato manene, Nwaphongo kamawene nde phaa.

¹⁶ Imbele saa mibeko ma Mose na baimosi ba Nwaphongo sasuka na Yoane Mobatise. Kasi tata o imbele saka Yoane Mobatise, Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo eimolami, emba moto munso kakyele bokusi pho ya inyolo.¹⁷ Ikolo na munse yamolekana nde na moo, kasi tebakoki imanya nono nwana lowo mokyiki o mibeko.

¹⁸ Moto munso oolee nwasu we, alongyi mosuu kakyele phemba; na alongyi nwanwasu oolee bee na bolonga kakyele phemba.»

Moto wa ezwele na Lazalo

¹⁹ «Yabaka o mokyisi monomo, moto wa ezwele abaka kalate bitobu bilaa na baamotiya; nkolo iso abaka kazee nde ntoma indaa ndokolo kakyele eseleko.²⁰ O soo pha ingambi se, mobola monomo nkombo ye Lazalo, nzoto ye yatondaka na maphika, abaka kamilangya omoo.²¹ Abaka na phowa ya iza nono mpusu yabaka kyilale na mozwe o se ya mesa. Kasi yabaka nde manva maabaka maya lete maphika me.

²² Mokolo monomo mobola amba ya waa. Baanze bamba ya munyanya ooli Abalayama. Moto wa ezwele aesi ya waa me, bamokundi.²³ O mokysi nwa bawe, abaka kawene bolosi boikye. Waatomba yo miyo o ikolo, aesi ya wene Abalayama na itakye, na Lazalo azasi phenephe ne.²⁴ Amba ya anwana yokye: “Tata Abalayama, inzokye ngongo, toma Lazalo, anyinya songye ya munse nwe o maa, antangya o lole, pho na wene bolosi boikye o itumbu sa nwenya sisi.”²⁵ Abalayama amba mobuyisa yokye: “Nwana wa nga, umunya obokye wazwaka ezwele waabaka we na bomoo, kasi Lazalo abaka kawene mpasi. Unwanwa eye wawa bamobondo kasi iwe kowene mpasi.²⁶ Waambi na baa motepha mozindo onte ya banga na bee. Pho bato bazingye iuta oni, pho ya iya oomo bee sakoka, na moto na monomo takoki iuta oomo ayei oni.”²⁷ Moto wa ezwele amba ya wo yokye: “Tata, bo babona na ebondi, toma Lazalo o ingambi sa tata,²⁸ pho nali na banaa mama ba bampele batano. Akye bakyebisa pho bee sayaa na bee o elele eya mpasi eye.”²⁹ Abalayama amba ya mobuyisa yokye: “Banaa nyongo

bali na Mose na ná baimosi ba Nwaphongo baabakyebisa, baabaokye!”
³⁰ Moto wa ezwele yokye: “Phe, tata Abalayama. Bo moto mōnōmō auti onte ya bawee akye ba imola, bamobongola motema.”³¹ Kasi Abalayama amba ya mobuyisa yokye: “Bo tebaokyi Mose na baimosi ba Nwaphongo, na bo moto mōnōmō auti onteya bawee, ete baanole.”»

17

Sa baa ibaku pho ya moto

¹ Yesu amba ya wō na baekosi bēe yokye: «Maphōo makyele obokye moto akyele masumu temakokyi izanga. Kasi ngōngō eli na moto okotomisa bebi obokye bakyele masumu!»² Elekya bolaa pho ye obokye bamotingya ibanga siinene o nkyingo, bamovakye o ebale, pho yo sakula tomisa mōnōmō na baakyikyikyela masumu.³ Nde kokyebē!

Bo nwebi na we akyelesi isumu, omooya; bo aanosi isumu se, omolimbisa.⁴ Ka bo aekyelesi masumu mbala sambo na mokolo mōnōmō, ambi ya mbala yōnyōyō na yōnyōyō iyawo yokye: “Indimbisa”, we omolimbisaka.»

Ianola

⁵ Batoma bamba ya wō na Nkolo bekye: «Kosa ianola sa banga.»⁶ Nkolo amba ya wō yokye: «Bo obakyi nōnō na nwana ianola sikyikyiky booli mumbuma nwa mutarde, nde owōkyi na ntwete mumu obokye: “Phikwa wawa kyende miphika o ebale enene”, nde moetose.»

Maphōo maasengyesi moto wa etoma ikyela

⁷ «Moto nza onte ya bēe bo ali na moombo ookomobalele inzabi naa ookomobanzisa manyama, amowō ne bo auti o manzabi obokye: “Kyende kyezala o mesa izele ozee?”⁸ Etawō ne nde obokye: “Ondambele ntoma ya iza, lata etobu elaa ombōngyisa mesa, na ze na nywe; emba sima na we waamba zaa waamba ná inywa.”⁹ Nkolo kaphē moombo we melesi pho akyesi iimotomakyi yo? Phe.¹⁰ Eli nde bōmō pho ya bēe; bo okyesi maphōo masō maa etoma bē, wō obokye: “Toli nde bato ba etoma pha. Tokyesi nde etoma esengyelakyi banga ikyela.”»

Yesu abikye bato iko baa maba

¹¹ Waaba Yesu kakyende o Yelusaleme, amba lekana onte ya Samaliya na onte ya Galileya.¹² Waanyōlo yo o mokyisi mōnōmō, bato iko baa maba, bamba ya vana ne. Bamba teme nwana itakye,¹³ bamba butwa ianwana bekye: «Yesu, Moteye, olokye ngōngō!»¹⁴ Waaba wene Yesu, amba ya wō na bēe yokye: «Kyende kyemiteya oka banganga ba Nwaphongo.» Waba bēe bakyende, babikaka.¹⁵ Mōnōmō onte ya bē, waawene yo obokye abikyi, aesi ya butwa oli Yesu, atati ikumbela Nwaphongo na ntwesi ikolo.¹⁶ Amba kye mivaka boō nōnō ose, o makolo ma Yesu, amba mophe melesi. Moto me abaka Mosaliya.¹⁷ Emba Yesu amba wō yokye: «Bē basō iko tebaikyibika? Ka ibuwa baayōko bali bi?»¹⁸ Onte ya bēe tewazwaa moto oobomesi iya phe Nwaphongo melesi, yesi nde mobutu oyo?»¹⁹ Yesu amba ya wō ne yokye: «Inua, kyende, ianola sa we siebikye.»

Ndengye eya moya Bokonzi pha Nwaphongo

²⁰ Mokolo mōnōmō, bafalisayi bamba ya tuna Yesu bekye: «Bokonzi pha Nwaphongo pha moya imbele iye?» Amba ya babuyisa yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo ete boye ndokolo ekpele ekwewene bēe na miyo.²¹ Ete

baawo obokye: “Kyeka phango bobo!” naa “phango bona.” Oebe obokye, Bokonzi pha Nwaphongo boli onte ya b̄εε.»

²² Bofele, amba ya wo na baekosi yokye: «Nkolo yaa moya, wa mofa na phowa ya iwene Nwana wa moto n̄on̄o mokolo m̄on̄om̄o, kasi oatomowene. ²³ Bamowo na b̄εε obokye: “Kyeka yo ona, yo oyo.”» B̄εε sakyende, sakyilingana om̄o. ²⁴ Pho mokolo ηwaa moya Nwana wa Moto, ηwamofa ndokolo munkankasi mungyengye mbala ȳon̄oȳo, moweninya ikolo na suka na suka. ²⁵ Kasi phanza asengyesi itaa wene bolosi, bato ba lol̄o eye baamoleε.

²⁶ «Nde bowakyelamaka wango o nkolo yaaka Nowa, yamokyelama nde bom̄o o nkolo yaaka Nwana wa Moto: ²⁷ Bato bazaaka, banywaka, balongaka, balongyinyaka, tee n̄on̄o mokolo ηwa nyolo Nowa o masuwa maatongaka yo; emba maa maamba ya zinza mokyisi, maamba baboma b̄εε bas̄o. ²⁸ Yamofa ndokolo imbele saka Lota, bato babaka bazee, banywe, baombe, baungya, baphikye, batongye mangambi; ²⁹ kasi mokolo ηwaa manaka Lota o Sod̄om̄o, Nwaphongo an̄oyaka uta o ikolo mbula ya ηwenya na muuwe ndokolo mobulubutu mookusi ya bomaka bato bas̄o. ³⁰ Yamokyelama nde bom̄o, mokolo ηwaamiweninya Nwana wa Moto.»

³¹ «Mokolo me, moto owa mofa o ifanda, yo sanyolo o ingambi ikye ikpa mbolo ye; nde bom̄o na owa mofa o inzabi, yo sabutwa na munsima.

³² Umunya ya lekanaka na ηwasi wa Lota. ³³ Moto okulukye ibikya bom̄o phe, abobungya, ka owaabobungya aabobikya. ³⁴ Nawo na b̄εε ngakye: Muna mokolo me, bato babale bamilangya ntangye ȳon̄on̄o: ‘Bamokpa m̄on̄om̄o, bamwika oomoyoko. ³⁵ Babasi babale bamofa batwakyε o omba ȳon̄oȳo: Bamokpa m̄on̄om̄o bamwika oomoyoko. [³⁶ Bampele babale bamofa o inzabi: Bamokpa m̄on̄om̄o, bamwika oomoyoko.]»

³⁷ Baekosi bamba ya tuna Yesu b̄ekye «Nkolo, mapho me ma molekama bi?» Amba ya babuyisa yokye: «Elele eya mofa ebembe, biwawanga bamoangana wamo.»

18

Ete ya ηwanwasi bozengye na zuzi

¹ Mokolo m̄on̄om̄o, Yesu amba ya pkela baekosi b̄εε ete, pho ya ibateya obokye basengyesi ib̄ond̄ele Nwaphongo nkolo iso, b̄εε saphembe. ² Amba ya wo na b̄εε yokye: «Yabaka o mokyisi m̄on̄om̄o zuzi m̄on̄om̄o taikaka baa kaile Nwaphongo, taikaka baa kasaka na bato. ³ Nwanwasi bozengye m̄on̄om̄o abaka o mokyisi me. Abaka kakye nyingonela na zuzi me nkolo iso yokye: “Intenele bolombe bolaa na moto owa lowo na nga.” ⁴ Mbala nzikye zuzi m̄ona taikaka ba kabenele imotenela bolombe. Kasi amba miwole yokye: “Na bo siile Nwaphongo, na bo siitosa bato, ⁵ kasi pho bozengye bobo bontungyisa, naamotenela bolombe. ‘Bo phe, nde sizasi bose.”» ⁶ Emba Nkolo amba bakya yokye: «Okyemela na bolaa iiwo zuzi ootoli na bosembo oyo. ⁷ Emba Nwaphongo amole salongya bato baaolo yo, bo bamobondesi na moo na mokolo? Amowo na b̄εε obokye baataziya? ⁸ Na wo na b̄εε ngakye: Aabatanela bolombe izele. Kasi waa moya Nwana wa Moto, amoyazwa ianola o mokyisi?»

Ete ya mofalisayi na mophutise wa mputi

⁹ Mokolo m̄on̄om̄o, Yesu amba ya kpa ete eye pho ya bato baa miwene bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo, baawene bato bayoko pha,

yokye: ¹⁰ «Bato babale bakyekeye bondede o Tempelo, monomo abaka mofalisayi, omoyoko mophutise wa mputi. ¹¹ Mofalisayi amba kye teme o boo pha bato baso, amba bondede o motema yokye: "Oo Nwaphongo, naephe melesi pho sili ya bato baayoko, bee bali baibi, bato bate bali na bosembo, bakyesi ba phemba, naa booli mophutise wa mputi mona. ¹² Na pso yonyo na miime ntoma mbala ibale. Onte ya mbolo iso iikyizwe nga, na emanyisa ekpele yonyo onte ya iko." ¹³ Mophutise wa mputi yo atemi nde na itakye, taikaka zinga na itomba miyo o ikolo, kasi abaka kamiwande nde o bontolo, kawo yokye: "Oo Nwaphongo inzokye ngongo, nga moto wa masumu." ¹⁴ Nawo na bee ngakye: "Waabutwa mophutise wa mputi o ingambi se, abaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo, kasi mofalisayi phe. Pho moto munso ookomitombe baamuya. Kasi ookomiuya baamotomba.»

Yesu apambosi bana bakye

¹⁵ Bato bamba yelega Yesu bana bakye pho abatandele mafoko. Waawene baekosi babona, batataka ibaoya. ¹⁶ Kasi Yesu amba ya banga bana bakye oli yo, amba ya wo yokye: «Le bana bakyiky baye oka nga! Sabakatela, pho Bokonzi pha Nwaphongo boli pho ya bato bali booli be. ¹⁷ Nde phele naewole ngakye: Bo moto tayambi Bokonzi pha Nwaphongo ndokolo njwana mokye phe, takokyi inyolo omo.»

Moto wa ezwele

¹⁸ Mokonzi monomo wa bayuda amba ya tuna Yesu yokye: «Moteye o molaa, nakeye bo pho na zwe bomoo pha bobele na bobele?» ¹⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontangye moto molaa? Moto molaa tali, bo teebe nde Nwaphongo. ²⁰ Koebe mibeko: "Sakyla baphemba, saboma moto, saiba, sateme bonzoka pha boole, kumola nyongo na ongo."» ²¹ Moto owa ezwele amba mobuyisa yokye: «Natosa mibeko miso maamina tata bonwana pha nga.» ²² Waa oka Yesu babona, amba ya wo ne yokye: «Kyeezangye ekpele yonyo: Kye ungya mbolo ya we iso, okabele babola bana baphalanga. Wamozwa ezwele o ikolo; emba yaka ya mbengye.» ²³ Waaoka moto wa ezwele me babona, amba butwa na ngongo, pho abaka na ezwele iiky. ²⁴ Waawene Yesu obokye moto me abuto na ngongo, amba ya wo yokye: «Wali kamba pho ya bato ba ezwele inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo! ²⁵ Phele wali kamba pho ya Shamo inyolo o iluu sa solu, kasi wambi kula ba nkamba koleka pho ya moto wa ezwele inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ Bato baaabaka bamokye bamba wo bekye: «Emba owamba bika nza?» ²⁷ Yesu amba buya yokye: «Maphoo maate maakoye bato ikyela, Nwaphongo kamakyele.»

²⁸ Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Okyemela, banga toika ika iso yabaka na banga pho ya iefenga.» ²⁹ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Nde phele, na wo na bee, bo moto aikyi ika ingambi, njwanwasi, bana nyango, baboti, bana pho ya Bokonzi pha Nwaphongo, ³⁰ moto me amozwa mbolo nziky koleka o imbele sisi, emba o nkolo yaamoyaa amba zwa bomoo pha bobele na bobele.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato, bo wa mowa yo na bo wa mokundwa yo

³¹ Yesu aesi yakpa baekosi bee iko mbuka babale, amba ya wo na bee yokye: «Okyemela, unwanwa eye tokyende o Yelusaleme, omo, maphoo maso makoma baumosi ba Nwaphongo pho ya Nwana wa Moto mamokokiyisama. ³² Pho baamoambya o mafoko ma bato bamasumu,

baamoekye, baamotola, baamotowa matee; ³³ waamounva bée imobinda phimbo, baamoboma, emba sima ya nkolo iyato amokundwa.» ³⁴ Kasi baekosi tebaikaka sosolo ntina ya maphoo me, tebaikaka eba na yaunvaka wo Yesu.

Yesu abikye moto owa pholo miyo

³⁵ Waakoma Yesu phenephe na Yeliko, moto monomo owa pholo miyo, azalaka o imbale ya nzela pho ya ionga baalekane. ³⁶ Waaoka yo toko ya moluku nwa bato balekane, amba ya tuna yokye: «Eni ba lowo iye?» ³⁷ Bamba mobuyisa bekye: «Kyelekane Yesu owa Nazalet.» ³⁸ Emba amba yaanwana yokye: «Yesu, Nwana wa Davidi, inzokye ngongo!» ³⁹ Bato baabaka batambule o boo, bamba mozibisa pho aikale bese, kasi yo amba kula yaaanwana nde na bokusi yokye: «Iwana wa Davidi, inzokye ngongo!» ⁴⁰ Yesu amba ya teme, amba ya onga obokye bamoyelele ne. Waakoma moto owa pholo miyo phenephe na Yesu amba motuna yokye: ⁴¹ «Kozingye obokye na ekyele iye?» Moto owa pholo miyo yokye: «Nkolo, kyela obokye nakule wene!» ⁴² Yesu amba ya wo ne yokye: «Kula wene! Ianola sa we siebikye.» ⁴³ Mina wamo, moto me abuto iwene, abuto ibenga Yesu naikyemikumbela Nwaphongo. Waawene bato baso baabona, na bée babutwaka ikyemikumbela Nwaphongo.

19

Yesu na Zakayo

¹ Waanyolo yo o Yeliko, Yesu amba tamba mokyisi. ² Moto monomo abaka omoo nkomo ye Zakayo, aamba ya tokolo; yo abaka monomo na bakonzi wa ba phutise ba mputi, na moto wa ezwele iikye. ³ Alukaka iwene Yesu, kasi bo wabaka yo mokuwe, taikaka koka imowene pho ya moluku nwa bato. ⁴ Wawene yo babona, amba kyilingana o boo, akye baa o ikolo sa njwete nwa sikomole, pho waa moyalekana Yesu wamo, amowene na bolaa. ⁵ Waakoma Yesu o elele me, amba tomba miyo o ikolo, amba ya wo ne yokye: «Zakayo, uta mizele: Pho nasengyesi lolu ikye baa o ingambi sa we.» ⁶ Zakayo amba ya uta izele, amba moyamba o ingambi se na nkyisa. ⁷ Bato baso baawenekye lowo me, te baikaka sepela na langa, bamba wo bekye: «Akye baa nde oka moto wa masumu!» ⁸ Kasi Zakayo amba ya susana o boo pha Nkolo, amba ya wo ne yokye: «Nkolo, okyemela, nakabe mbolo ya nga na mibale, naphe babola ndambo eyoko. Bo nakpesi moto baphalanga baikye na malondo mabe, namobuyisele bée mbala ine.» ⁹ Emba Yesu amba wo pho ye yokye: «Lolu eye, ibikyi sisi o ingambi sisi, pho na we, oli nwana wa ibota sa Abalayama me. ¹⁰ Pho Nwana wa Moto aesi yaluka na iya bikya bato baabunga.»

Ete ya baphalanga

¹¹ Yesu abhakula ya kpela bato baokaka maphoo mamana ete esuu. Pho waaba yo phenephe na Yelusalem, bato baumunyaka obokye bokonzi pha Nwaphongo pha mowenene nde mina wamo. ¹² Emba Yesu amba ya wo yokye: «Moto monomo wa ibota sa bokonzi akyekye o mokyisi monomo itakye pho bamokyele mokonzi, sima amba kula ya butwa. ¹³ O boo pha ikyende, amba ya banga baombo iko mi baombo be, aesi yabakabela moto na moto ebuni yonyo ya wolo ya motiya moikye, amba ya wo na bée yokye: “Kyela mumbongu na baphalanga baabana, tee nono wa moya nga.” ¹⁴ Kasi bato ba mokyisi nwe bamoinaka, bamotomelaka

batu pho ya ikye wo ne obokye: "Toloanole obokye abe mokonzi nwa banga."

¹⁵ Waamokyela bée mokonzi, amba ya butwa o mokyisi nwe. Amba ya banga o boo phe batu ba etoma bakabelaka yo baphalanga pho ya iyeba bookose moto mōnōmō na mōnōmō baphalanga baazwaka yo. ¹⁶ Owa o boo amba ya wo yokye: "Nkolo, ebende ya baphalanga yōnōyō eya mpekye we eboto bibende iko ba wolo." ¹⁷ Nkolo amba ya wo yokye: "Bolaa, moto wa etoma o molaa. Okyesi bolaa o maphōo makyikyī, na moebuya mokonzi wa nkyisi iko iinene." ¹⁸ Owa ibale amba ya wo yokye: "Nkolo, ebende ya baphalanga yōnōyō eya mpekye we, eboto bibende bitano ba wolo." ¹⁹ Nkolo amba ya wo ne yokye: "Iwe, na moebuya mokonzi nwa nkyisi itano iinene." ²⁰ Oomoyōko amba ya wo yokye: "Nkolo, kyeka ebende ya we yōnōyō ya baphalanga yango eye, na ezingaka na itambala, namba ebomba. ²¹ Nabaka na ile, pho oli moto mōnōmō wa nkamba, kokpe mbolo yateyaikaka we langya, konoko o elele eteyikaka we phika." ²² Nkolo amba ya mobuyisa yokye: "Oli moto wa etoma mofe, namoesambisa nde na maloba ma we mampenza. Waebaka obokye nga nali moto mōnōmō wa nkamba, nakpe mbolo yateyaikaka nga langya, nanoko o elele eteyaiakaka nga phika. ²³ Ka pho ya'ye toikaka kye bomba baphalanga banga nabo o bankyi? O iyabutwa sa nga nde naesi ya bazwa na matabisi."* ²⁴ Bobele nkolo amba ya wo na batu baabaka wamo yokye: "Omobololo ebende ya wolo mena, oephe oli na bibende iko." ²⁵ Batu bamba ya wo ne bekye: "Mokonzi, yo nga ali na bée ikoo!" ²⁶ Nkolo amba ya babuyisa yokye: "Nawo na bée, moto ooli na banaa mbolo, bamokula mobakya mbolo nsuu. Ka ooli pha, ba mobololo na nwana ndambo ooli ne. ²⁷ Pho ya banguna ba nga, batu bate baikaka zinga obokye nga nabe mokonzi nwa be, yaka na bée wawa, emba obatene nyesi o miyo ma nga!"

Yesu anyosi o Yelusaleme

²⁸ Waaunva yo iwo babona, Yesu aesi ya tambula o boo pho ya ikyende o Yelusaleme. ²⁹ Waakoma yo phenephe na Betefaze na Betani, mbale ya ngomba ya ba olive, amba ya toma baekosi bée babale ³⁰ amba ya wo na bée yokye: «Kyende o mokyisi mokyekane na banga; waamokoma bée omo, wamokyende wene nwana wa mpunda atingyi, naino moto tabaa miyango. Oeyingole, oye na yango wawa. ³¹ Ka bo moto mōnōmō aetuni obokye: "Koeyingole pho ya'ye?" Omobuyisa obokye: "Pho Nkolo asengyesi na yango."» ³² Bobele baekosi me babale bamba ya kyende, bakye takana maphōo maso nde bowawoko Yesu na be. ³³ Waaba bée baingole nwana wa mpunda, ba kolo mpunda bamba batuna bekye: «Koingole nwana wa mpunda mōna pho ya'ye?» ³⁴ Baekosi bamba buya bekye: «Pho Nkolo asengyesi na yango.» ³⁵ Bamba yakye na nwana wa mpunda me ooli Yesu, bamba ya wala bitobu ba bée o ikolo sa nwana wa mpunda me, bamba yabayisa Yesu. ³⁶ Waaba yo kotambule, batu babaka bakye miwala bitobu o nzela. ³⁷ Waakoma yo phenephe na nzela ekyeute o ngomba ya baolive, baekosi baso batondaka na nkyisa, babutwaka ikumbela Nwaphongo na nyesi ikolo pho ya bilekyesako biso biawenekye be. ³⁸ Bawoko bekye: «Apambolame, mokonzi ookoye na nkombo ya Nkolo! Bose bofe o ikolo, nkyemo ibe o bilele biilekyi Ikolo!»

* 19:23 Bakyi: Elele ekyebombe bée baphalanga.

³⁹ Bafalisayi baayoko, baabaka onte ya bato, bamba ya wo na Yesu bekye: «Moteye, katela baekosi ba we!» ⁴⁰ Yesu amba ya buya yokye: «Na wo na be ngakye: Bo bee baikasi bose, mabanga mamoaŋwana.»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

⁴¹ Waakoma Yesu phenephe na Yelusaleme, waamowene yo, amba lela pho ya njwango. ⁴² Awoko yokye: «Bo na we waebaka me, o mokolo nwa lolu, ndengye eekoyi we izwa bose...! Kasi unwanwa eye, maphoo me mabombami pho ya we, tokokyi imawene!» ⁴³ Pho nkolo yaamoya, banguna bawe bamoelungya, bamoeteyisa lophango, bamba etokolele mbombo iso. ⁴⁴ Bamoebola, iwe na bana ba we, etewaikale ibanga soso o ikolo sa siyoko, pho toika eba imbele sayakaka yaebikya Nwaphongo.»

Yesu anyosi o Tempelo

⁴⁵ Bofele Yesu amba ya nyolo o Tempelo abuto iwiinya baabaka baungya. ⁴⁶ Amba ya wo na bee yokye: «Wakomama bobo: “Ingambi sa nga samoba ingambi sa losambo”. Kasi bee osibuye ibombo sa baibi!» ⁴⁷ Nkolo iso, abaka kateya o Tempelo. Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bateye ba mibeko na ba nkumu ba mokyisi, balukaka imoboma; ⁴⁸ kasi tebaikaka eba ndengye eekoyi bee ikyela, pho bato baso balekyekyelye nde mi imooka.

20

Owaphe Yesu bokonzi nza?

¹ Mokolo monomo, waba Yesu kateya o Tempelo na iimola bato Simo Elaa, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko na bankumu, bamba ya wali yo. ² Bamba motuna bekye: «Oloimole, konyele maphoo mamana na bokonzi iye? Owa ephe bokonzi me nza?» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Na nga naetune nde motuna monomo. Onzimole: ⁴ Ibatisi sa Yoane, sautaka o ikolo nde na bato?» ⁵ Bamba wono bee na bee bekye: «Bo tobuye obokye: “Sautaka o ikolo”, amowo obokye: “Pho ya'ye toikaka moanola?” ⁶ Ka fotoni buya obokye: “Sautaka na bato”, bato baso baalomaa mabanga, pho baanole obokye Yoane ali moimosi wa Nwaphongo.» ⁷ Emba bamba buya bekye tebaebe biwautaka sango. ⁸ Bofele Yesu amba ya wo na bee yokye: «Na nga me esieyimole naa na bokonzi ye nakeye maphoo maamana.»

Ete ya bakolo manzabi ma vinyo baaphute na bofe

⁹ Bofele Yesu amba butwa ikpela bato ete eye: «Moto monomo aphikaka vinyo o inzabi. Aikiyi siika na bato basiphutele, yo akye o imbanga sa ikoko. ¹⁰ Waakoma imbele sa inoko mbuma, nkolo wa inzabi aesi ya toma moombo we oka bato baaphutele inzabi obokye akye mokpela iyalo se. Kasi baphutesi inzabi, bamokutubi, bamobuye mafoko pha. ¹¹ Mokolo nwa inzabi akuli ya toma moombo mosuu. Kasi na mona, baaphutele inzabi bamokutubi, bamotosi, baambi na mobuya mafoko pha. ¹² Mokolo nwa inzabi amba kula toma moombo wa etoma owa iyato, ne mona, baphutele inzabi bamba mozokya, bamba mowiinya. ¹³ Emba mokolo inzabi amba ya miwale yokye: “Na kyele bo? Na motoma njwana wa nga owa lozingo. Iyo, baamotosa.” ¹⁴ Kasi, waamowene baaphutele inzabi, bamba ya wono onte ya bee bekye: “Kyeka ndomi ye owamoikala na sina inzabi, bo ango awe. To mobome pho inzabi me sibutwe sa banga!”

¹⁵ Bamba ya kye movaka o selekye ya inzabi, bamba moboma. Yesu amba ya batuna yokye: “Mokolo inzabi aabakyela bo?” ¹⁶ Amoya boma baaphutele inzabi, amba siphē bato basuu.»

Waaoka bato babona, bamba wō bēkye: «Phe, ete wakyelame!» ¹⁷ Kasi Yesu amba bakyeka o maḥoo, amba ya wō na bēe yokye: «Maphōo makoma bēe o buku pha Nwaphongo mama, malukye iwō bo? Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, nde sango sibuto iingo ephisi ingambi sisi.»

¹⁸ Moto munsō owa mokaa o ikolo sa sina ibanga, amokyemitenya binango, emba owamokalela ibanga me amophitingana.»

Lowō lookyeki mputi ya Kaisala

¹⁹ Bateye ba miḥeko na ḥakonzi ba ḥanganga ba Nwaphongo, baebaka obokye ete mena, Yesu aekpesi bē. Yango mena baḥukaka malondo ma imwakya nde wamō. Kasi bailaka bato. ²⁰ Yango mena bamba tata imokyengye, bamotomelaka banwasanyōlo baawenene ndokolo bato balaa, phō na maloba me mampenza, bamozwe na eleko ya imoambya o maḥōko na moangyesi. ²¹ Baesi ya motuna motuna mumu: «Moteye, toebe obokye iikiyi wō we na iikiyi teya we ili nde ya phele, watene we ḥolombe tokyekye ḥoo pha moto. Kasi koteya nde o phele nzela ya Nwaphongo. ²² Taa loimola, miḥeko miphe nzela obokye tophute mputi ya Kaisala?» ²³ Kasi Yesu aebaka obokye bazite maphōo masuu, amba ya wō na bēe yokye: ²⁴ «Inteya mpata yōnyō ya ebende. Boo na nkombo eya koma bēe o ebende eye ya nza?» Bamba ya mobuyisa bēkye: «Ya Kaisala.» ²⁵ Emba Yesu amba ya wō na bēe yokye: «Buyisa Kaisala yaaka Kaisala, emba Nwaphongo yaaka Nwaphongo.» ²⁶ Boḥele tebaikaka koka na imoakya phō ya maloba me mampeza, kasi ḥakamwaka na eyano ye, bamba ikala bose.

Motuna ḥwa basadukayi phō ya ikundwa sa bawee

²⁷ Basadukayi baayōko bamba ya oli Yesu. Bēe basadukayi bawo obokye, bato baawa ete ḥakundwe. Bamba tuna Yesu motuna mumu: ²⁸ «Moteye, Mose alokomela o buku pha miḥeko ḥoḥo: “Bo moto mōnōmō ali na mosi, alonga ḥwanḥwasi, yo ambi waa saika bota ne, esengyesi obokye mosi nye azasa bozengye baḥona phō abotele bola phe owa waa bana.” ²⁹ Yabaka baḥona o mokyisi mōnōmō, bana ba ḥampele sambo baḥaka bēe basō nyango mōnōmō ango mōnōmō, bola pha bēe aesi ya longa ḥwanḥwasi, awe sa bota ne. ³⁰ Owa ibale aesi ya zasa bozengye me, akuli waa, sabota ne. ³¹ Na owa iyato akuli bozasa, ne awe sabota ne, nde bomō bēe basō sambo, bawe sabota ne. ³² O sima ya bēe basō, bozengye me ne amba ya waa. ³³ Ka mokōlo ḥwa mokundwa bawe, onte ya bēe basō sambo amoba ḥwanḥwasi wa nza? Phō bēe basō bamozasaka.»

³⁴ Yesu amba ya wō na bēe yokye: «Bato ba mokyisi mumu, baḥasi na ḥampele baḥongane. ³⁵ Kasi baawene Nwaphongo obokye bali bato ba bosembo, na waamokundwa bawe eteḥalongane. ³⁶ Teḥakokyi ikula waa phō ḥabuto ndokolo ḥaanzelu. Bali bana ba Nwaphongo, phō ḥakundoo. ³⁷ Obokye baawa bamokundwa, Mose yo mampenza alowōko o isolo sa ḥwete moolole sazika, wa banga yo Nkolo, Nwaphongo wa Abalayama, Nwaphongo wa Izake na Nwaphongo wa Yakōḥo. ³⁸ Nwaphongo tali Nwaphongo wa bawe kasi wa bato bali na bomōo, phō bato basō bali na bomōo phō ye.» ³⁹ Bateye ba miḥeko baayōko, bamba ya wō na Yesu

ɓɛkye: «Moteye, owo na ɓolaa.» ⁴⁰ Phɔ tebakulaka meka imotuna motuna mosuu.

Masiya ali ɗwana ná Nkolo ya Davidi

⁴¹ Emba Yesu amba ya wo na ɓée yokye: «Ndengye'ye ɓakokyi iwo obokye, Masiya ali ɗwana wa Davidi? ⁴² Phɔ Davidi yo mampenza kawo o buku pha Meembo yokye: “Nkolo awo na Nkolo wa nga: Zala o ɓoloo pha nga, ⁴³ nono waamouya nga ɓanguna ɓa we, o se ya mokolo ma we.” ⁴⁴ Kyeka, Davidi kamobangye Nkolo. Emba, ndengye'ye ambi kula ɓa ɗwana we?»

Sakyela ya bateye ɓa miɓeko

⁴⁵ Amba wo na ɓaekosi ɓée o miyo ma ɓato ɓaso ɓaɓaka ɓamookye yokye: ⁴⁶ «Bée nde kokyeɓe na bateye ɓa miɓeko. Bée ɓazingye ikyemitambula na bitobu bianda, ɓambe nazinga obokye ɓaɓaɓeya o bilele biangane ɓato ɓaikye, ɓaɓo biziye ɓa o ɓoo o mangambi ma losambo na bilele ɓa o ɓoo o biseleko. ⁴⁷ Baiyele mazengye na mbolo ya ɓe, ɓaɓondele maɓondesi maanda pho ya iteya obokye ɓali ɓato ɓa ɓosembo. Yango mene, ɗwaphongo aabaphe etumbu yonoyo eya moleka ɓonene.»

21

Ikabo sa ɓozengye

¹ Waatomba yo miyo, Yesu aesi ya wene ɓato ɓa ezwele ɓakye ambya makabo o ekokolo o Tempelo. ² Aesi ya wene na ɓozengye ɓonɓo mobola, aesi ya langya mpata ibale ya bibende. ³ Yesu amba ya wo yokye: «Nde phele na wo na ɓée ngakye, ɗwanwasi ɓozengye mobola oyo, ambye ileka ɓato ɓaso. ⁴ Phɔ ɓée ɓaso ɓaɓana ɓambye nde ɓaphalanga ɓateɓali na ɓée na ntina. Kasi yo, na ɓobola phe ambye nde ɓaphalanga ɓaso ɓaɓaka ne pho ya ibika.»

Yesu aimosi obokye ɓamobukola Tempelo

⁵ Waaba ɓato ɓaayoko ɓawo pho ya Tempelo, ndengye eya sitonga ɓée na mabanga malaa, na ná mbolo ya phekye ɓée ɗwaphongo, Yesu amba ya wo yokye: ⁶ «Iso ikyi wene ɓée iye, nkolo ya moyaa, ete wa ikale ibanga sonoso o ikolo sa siiyoko: Iso ɓamoiyuwola.»

Yaa moya o suka ya mokyisi

⁷ Emba ɓamba motuna ɓekye: «Moteye, maphoo me mamokyelama imbele iye? Tomba na eba na elembo obokye maphoo me malukye ikyelama?» ⁸ Yesu amba ya buya yokye: «Nde kokyeɓe obokye moto saekosa, pho ɓato ɓaikye ɓamoya na nkombo ya nga, ɓamowo ɓekye: “Eli nga!” na: “Imbele me sikokyi!” Saɓaɓenga. ⁹ Wamooka ɓée masimo ma mabita, na ma itombele ɓakonzi, ɓée sa ilaa. Phɔ esengyesi obokye maphoo mamana mata kyelama phanza, kasi mena etetaaba suka ya mokyisi.»

¹⁰ ɓobele Yesu amba ya wo na ɓée yokye: «Ekolo yonoyo ya munwana na ekolo eyoko, ɓokonzi ɓonɓo pha munwana na ɓokonzi ɓoyoko. ¹¹ O bilele bikye, manyete ma muningana, bisenzo na zilo sikusi ya moɓa, maphoo ma inganga mamouta o ikolo na bilembo binene biamowenene.»

Yaamoyelela ɓaekosi

¹² «Kasi o boo pha maphoo maso mamana, bamoeyakya bamba na enyokolo; bamoesambisa o mangambi ma makyita, bamoenyosa o boloko bamokye na bée o boo pha bakonzi na baangyesi ba mokyisi pho ya nkombo ya nga. ¹³ Yango mena bée wamoba manzoka ma nga. ¹⁴ Oebaka obokye tosengyesi na ibongya bo wamosamba bée. ¹⁵ Pho, nga, na moephe munoko na zebi sa obokye moto okoephunde takokyi ieyikyela ziko. ¹⁶ Ebe baongoo na banyongoo, banaa nyongoo, baa ibota sa we, na bikamba ba bée bamoekaba, bamoingya baikye onte ya bée. ¹⁷ Bato baso bamoeyina pho ya nkombo ya nga; ¹⁸ kasi na munsuwe monomo nwa moto nwa bée ete moobiya. ¹⁹ Nde na ilendendala sa bée, wamozwa bomoo.»

Isambisama sa Yelusaleme

²⁰ «Emba waamowene bée Yelusaleme alungami na batuluku, oeba obokye imbele sa bootonokye phe sikokyi. ²¹ Emba, baamoba o Yuda, bée elotaka o mangomba, bamoba onte ya mokyisi, bée etokolo; bamoba o manzabi, bée saya nyolo o mokyisi! ²² Pho yamoba nkolo ya bolombe, obokye iso yakomama o buku pha Nwaphongo ikokyisame. ²³ O nkolo me, ngongoo na babasi baa ekama ná malekyele, pho mampasi makusi mamobaa o mokyisi na yoo pho ya bato me. ²⁴ Bababoma na mphata; bamokye na bée ntungye o bikolo biso, emba bato baate baaebe Nwaphongo bamooto Yelusaleme tee nono waamokoka imbele sa bée.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁵ «Bilembo bamowenene onte ya moo, onte ya bokombe na ba nyaseesi, o munse, bato baate baaebe Nwaphongo bamoba na ngongoo, bamotekyenene na boba waamowene bée maa ma ebale enene manyingane. ²⁶ Bato bamowaa na bobo pha ilota bofe phaamokpelemela mokyisi pho bokusi boso pha ikolo pha muningana. ²⁷ Emba, bamowene Nwana wa Moto kaye onte ya mampata, na mwiya mwikye na nkyemo.»

²⁸ Waamotata maphoo me maso ikyelama, omielole otombe moto, pho imbele sa iyekandola sikomi phenephe.»

Ete ya nwete nwa fige

²⁹ Yesu amba kula bakpela ete yonoyo yokye: «Kyeka nwete nwa fige na nzete nsuu: ³⁰ Wa lebolo yango, koebe bée mampenza nde na iikyeka obokye imbele sa ikyete sikokyi. ³¹ Nde bomoo, na bée, wamowene bée maphoo maso mamana makyelame, eba obokye Bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe. ³² Nde phele nawo na bée, yoo eye etelekane obokye maphoo mamana sabokyelamakye. ³³ Ikolo na munse yamolekana, kasi maloba ma nga etemalekane.»

Nde kokyengye imbele sisoo

³⁴ «Nde kobe na bokyengyi, pho ntema ya bée saotono na malanga, biseleko na maumunya ma mokyisi, emba mokolo me saebalikyinya, ³⁵ ndokolo bondendi; pho nwa mokpelemela bato baso bali o munse. ³⁶ Kasi salala ebuu, bondelakeye imbele sisoo, pho maphoo maso mamoya mamana mango saezwa; ombe na teme o boo pha Nwana wa Moto.»

³⁷ Yesu abaka kalekyinya nzanga o Tempelo pho ya iteya emba atokoloko waa nkokolo pho ya ikye lala o ikolo sa ngomba ekyebangye bée ya baolive. ³⁸ Emba bato baso babaka baye oka ye na moyelo o Tempelo pho ya iya mooka.

22

Bakonzi bawangye iboma Yesu

¹ Eseleko ya Ilekana yakomaka phenenephe, eli eseleko ya mapa matumbe bée sa muno moulole mapa. ² Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko balukaka malondo ma imolemolo pho bailaka fato.

Yudasi kalukye iungya Yesu

³ Emba Molembe amba nyolele Yudasi okobangye bée Isikaliyota, owa baka monomo onte ya iko mbuka babale. ⁴ Yudasi akyekye okana na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba bakyengyele Tempelo pho ya iluka malondo ma ibaungyisela Yesu. ⁵ Bée babaka na nkyisa emba bamba okana obokye bamophe baphalanga. ⁶ Yudasi amba anola, amba tata iluka imbele silaa pho ya ibaungyisela yo bato saeba.

Yesu na baekosi bée balengyele eseleko ya Ilekana

⁷ Mokolo nwa eseleko ya mapa matumbe bée sa muno, nwa kokaka, mokolo mofome bée bana ba mampate pho ya eseleko ya Ilekana. ⁸ Yesu amba ya toma Petelo na Yoane, amba wo na bée yokye: «Bée kyende lolambela ntoma ya eseleko ya Ilekana, pho toze.» ⁹ Bamba motuna bekye: «Kozingye obokye tokye lamba bi?» ¹⁰ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Wamunyo lo bée o mokyisi, wamovana na moto monomo aphisu mbongo ya maa. Omobengye tee nono o ingambi sa munyolo yo ¹¹ ombe wo na mokolo ingambi bobo: “Moteye kaetune obokye: Oloteya elele eya mozaa yo ntoma ya eseleko ya Ilekana yo na baekosi be?” ¹² Emba moto me amoeteya elele yonoyo eenene eya ikolo onte ya ingambi, baunva ebongya na bolaa. Olambe ntoma ya eseleko omo.» ¹³ Baekosi baesi ya kyende, bakye takana iso nde bo wabawolekwe yo, emba bamba bongya ntoma ya eseleko ya Ilekana.

Eseleko ya Ilekana eenyakune

¹⁴ Waakoka imbele sa iza, Yesu yo na batoma bée baesi ya zala o mesa. ¹⁵ Amba ya wo na bée yokye: «Nabakyi na phowa ya iza eseleko ya Ilekana eye na bée minyamipha o boo pha nga inyokomo! ¹⁶ Pho, nawo na bée, esikule zaa eseleko me mbala esuu tee nono wamokoka yango o Bokonzi pha Nwaphongo.» ¹⁷ Amba ya kpa kopho ya vinyo, waunva yo iphe Nwaphongo melesi, amba ya wo yokye: «Kpa kopho eye, oenywe bée baso. ¹⁸ Pho nawo na bée: Tata lolu esikule nywa maleku ma mbuma ya vinyo tee nono wamoya Bokonzi pha Nwaphongo.»

¹⁹ Bobele aesi ya kpa ipa, waunva yo iphe Nwaphongo melesi, asikyisi, amba ya baphe sango yokye: «Eye eli nzoto ya nga, iambemi phoya bée. Nde kokyele bomo pho ya inzumunyaka.» ²⁰ Nde bomo waunva bée iza, amba ya kpa kopho yokye: «Kopho ya maleku eye eli ya sangola eenyakune ya malongo manga maamosweye pho ya bée.»

Yesu aimosi obokye baamoungya

²¹ «Kasi kyeka: Moto okonzungya, kaze na nga o mesa wawa! ²² Pho Nwana wa Moto amowa bo owa unva bongya Nwaphongo. Kasi ngongo ya moto owa moungya!» ²³ Emba baekosi bamba tata itunana onte ya be, pho ya iyeba nza okokyi ikyela babona.

Oolekyi na ngambo nza?

²⁴ Baekosi bambata tata iyika ziko pho ya iyeba olekyi na ngambo onte ya be. ²⁵ Yesu amba ya wo na be: «Bakonzi ba nkyisi bakyele na makonzi ma bee yaa bonkolo, na baakonza nkyisi bazingye obokye ba babangakye «bato baakyele bola». ²⁶ Pho ya bee, yango saba babona. Kasi oolekyi bola onte ya bee akpe elele ya mosi, emba ookokambe akpe elele ya okoekyelele. ²⁷ Moto ozasi o mesa na okomokyelele, olekyi na ngambo nza? Teli ozasi o mesa? Kasi nga, nali onte ya bee o elele ya okoekyelele. ²⁸ Bee oli bato babaka na nga o minyoko miso ma wenekye nga. ²⁹ Emba nga, naephe Bokonzi nde bo wa bompe Tata: ³⁰ Yango mena bee wamozaa, wamunywa o mesa ma nga o Bokonzi pha nga. Wamba na zala o biziye ba bokonzi pho ya itena malombe ma mabota iko mbuka mabale ma Isalayele.»

Yesu aimosi obokye Simo Petelo aamoangana

³¹ Nkolo amba ya wo na Simo Petelo yokye: «Simo, Simo, Molembe aeyongyi pho ya iyenyina bokonyingye bee mbuma ya ble. ³² Kasi nga, nabondesi pho ya we obokye ianola sa we sango sa unva. Emba iwe, waamo ya mbutolela we, okuya bebi na we.»

³³ Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, nga naanosi inyolo o boloko naa iwa na we, elele yonyo.» ³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Petelo na wo na we ngakye, nde o mokolo njwa lolu, soo sa botongakye, wa munzangana mbala iyato, obokye toonzefe.»

Baphalanga, ikuba na mumphata

³⁵ Bobele Yesu amba ya tuna baekosi bee yokye: «Waaetomaka nga sa baphalanga, sa ikuba, sa mapapa, bee wazangaka ekpele?» Bamba buya bekye: «Phe.» ³⁶ Amba wo na bee yokye: «Kasi, unwanwa eye, ooli na baphalanga, abaphile; nde bomu na ooli na ikuba; emba ootoli na mumphata, aungya munkoto nwe pho aombe mumphata. ³⁷ Pho, na wo na bee, esengyesi obokye mapho maakoma bee pho ya nga o buku pha Nwaphongo mama makyelame: «Bamunyosa o molongo njwa babomi.» Nde phele, mapho maankyekyi, mamokyelama.» ³⁸ Baekosi bamba ya wo ne bekye: «Nkolo, kyeka mphata ibale.» Amba ya babuyisa yokye: «Wakokyi.»

Yesu kabondele o ngomba ya baolive

³⁹ Yesu atokosi, aesi ya kyende o ngomba ya ba olive, bowamelekye yo. Baekosi bee bamba ya mofenga. ⁴⁰ Waakoma bee o elele me, amba ya wo na bee yokye: «Bondede pho bee sakaa o bimekyi.» ⁴¹ Amba ya mana wali be, amigbosi njwana imbale, akye kusama, atati ibondele yokye: ⁴² «Tata, bo ozingyi manya kopho ya bolosi eye oka nga. Kasi sakyela boozingye nga, kyela nde boozingyi we.» ⁴³ Emba anzelu monomo owa ikolo, amba motokolele pho ya imokuya. ⁴⁴ Na ngongo boikye, amba kula bondede na bokusi. Ephamisa ye ebuto itanga o se ndokolo matanga ma malongo. ⁴⁵ Waunva yo ibondele, atemi, aesi yakye oli baekosi be. Akye batakana balasi ebu na ngongo. ⁴⁶ Amba ya wo na bee yokye: «Mene ye, kolale! Langwa, bondede pho bee sakaa o bimekyi.»

Baakye Yesu

⁴⁷ Waataba Yesu kawo, bobele bato baikye baesi. Yudasi monomo na baekosi iko mbuka babale, moto owabaka o soo pha be. Amba ya susinya phenephe na Yesu pho ya imoyamba. ⁴⁸ Kasi Yesu amba ya wo ne yokye: «Yudasi, koyambe Nwana wa moto, pho ya imungya!»

49 Waawene baekosi ba Yesu maphoo malukye ikyelama, bamba motuna bekye: «Nkolo, tonwane na mphata?» 50 Emba monomo na be, aesi ya tena itoo sa boloo sa moombo wa nganga munene wa Nwaphongo. 51 Kasi Yesu amba ya wo yokye: «Le kyela babona, wakokyi.» Amba phila itoo sa moto me, amba mobikya. 52 Emba Yesu amba ya wo na baa yakaka ya moakya, bakonzi banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba banza Ingambi siinene sa losambo na ba nkumu, yokye: «Pho ya iya nzakya oesi na mphata naná kpongu o mafoko ndokolo nga nali mwibi!» 53 Nkolo iso, nabaka na be o Ingambi siinene sa makyita, toikaka nzakya. Kasi imbele sisi sili sa be, na sa bokonzi phaa enzombi.»

Petelo aanga Yesu

54 Baakye Yesu, baesi yakye ne bamunyose o ingambi sa nganga munene wa Nwaphongo. Petelo abaka kababengye na itakye. 55 Balosaka nwenya o motema nwa lophango, Petelo akyekye ne zala onte ya bato baabaka bato nwenya.

56 Nwanwasi monomo wa etoma, aesi ya mowene azasi phenephe na nwenya, aesi ya molembetela amba ya wo yokye: «Moto oyo ne abaka na Yesu.» 57 Kasi Petelo amba angana yokye: «Nwanwasi oyo, nga si moebe.» 58 Nwana bote, moto mosuu waamowene yo, amba ya wo yokye: «Na we oli monomo na be.» Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Lele lolo, nga phe!» 59 Sima ya ngonga yonyo, moto mosuu atingami na Petelo, amba ya wo ne yokye: «Nde phele, moto oyo abakyi na Yesu. Pho ne ali moto wa Galileya.» 60 Kasi Petelo amba ya buya yokye: «Lele lolo, siebe maphoo malukye we iwo.» Nde waataba yo iwo, soo esi ya tongo. 61 Nkolo aekpa, aesi ya kyeka Petelo. Emba Petelo amba ya umunya maphoo maawoko Nkolo ne obokye: «Mokolo nwa lolo eye, soo sa botongokye, wa munzangana mbala iyato obokye toonzefe.» 62 Emba Petelo amba ya tokolo, abuto ilela na ngongo ikye.

Bato batosi Yesu baambi na mowanda

63 Bato baabaka bakyengele Yesu, bamoekyekye, bamba na mowanda. 64 Bamozibaka miyo, bambe motuna bekye: «Teya obokye oli moimosi! Oewandi nza?» 65 Bakulaka motola na boikye.

Yesu kasambe o ikyita siinene

66 Waaye bunya, bankumu ba bayuda, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko, baesi yaangana ikyita sinene, bamba bayelela na Yesu. 67 Bamba ya motuna bekye: «Bo oli Masiya? Oloumole.» Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo naeimosi, otoonzanole, 68 na bo naetuni motuna, otombuyisa. 69 Kasi tata lolo, Nwana wa moto amokye zala o eboko ya boloo ya Nwaphongo, owa mwiya.» 70 Emba, bee baso bamba ya motuna bekye: «Iwe nde Nwana wa Nwaphongo?» Amba ya babuyisa yokye: «Be mampenza owoo, eli nga.» 71 Emba bee bamba ya wo bekye: «Tonekula luka manzoka maaye, banga mampenza tookyi munoko nwe!»

23

Bakye na Yesu oboo pha Pilata

1 Bato baso baabaka o ikyita baesi ya teme, bamba ya kye na Yesu oka Pilata. 2 Emba bamba butwa imophunda bofo: «Tokye zwa moto oyo kaambya mobulu o mokyisi nwa banga: Kakatele bato saphuta mputi ya

Kaisala, kambe na miɓanga Masiya na mokonzi.» ³ Pilata amba motuna yokye: «Iwe mokonzi nɗa ɓayuda?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Ewo nde we.»

⁴ Pilata amba ya wo na ɓakonzi ɓa ɓanganga na ná moluku nɗa ɓato yokye: «Sikiyi zwa ewele ya inyete moto oyo.» ⁵ Kasi ɓée ɓamba ititala na iwo ɓekye: «Katomisa ɓato na mateya me obokye ɓakyele mobulu o Yuda mobimba, tata o Galileya tee nono wawa.»

⁶ Waaoka Pilata ɓabona, amba tuna naa moto me ali moto wa Galileya. ⁷ Waeba yo obokye Yesu ali moto wa mokyisi nɗa Elode, amba ya mobuya oka Elode owaɓaka ne mi nkolo me o Yelusaleme.

Bakye na Yesu oɓoo pha Elode Antipasi

⁸ Wawene Elode Yesu, asepelaka na ɓoikye, pho tata kala aɓaka na phowa ya imowene, pho ya maphoo mabaka yo kaokye pho ye. Ambaka ɓaa kamokyekyele naa amokyela elekyesako. ⁹ Emba, amba tuna Yesu mituna miikye, kasi Yesu taika mobuyisa na lowoo. ¹⁰ ɓakonzi ɓa ɓanganga ɓa Nwaphongo na ɓateye ɓa Miɓeko ɓabaka wa mo, ɓamophundaka na ɓokusi. ¹¹ Elode na ɓatuluku ɓée ɓamba motiyola, ɓamba moekye; ɓamba molasa etobu yonono elaa, amba mobuya oka Pilata. ¹² Mokolo me, Elode na Pilata ɓabutwaka ekamba, ɓée ɓaabaka phanza ɓanguna.

Batenesi Yesu ɓolombe pha iwa

¹³ Emba Pilata amba ya ɓanga ɓakonzi ɓa ɓanganga ɓa Nwaphongo, ɓakonzi ɓa mokyisi, ¹⁴ amba wo na ɓée yokye: «Ɓee onzelesi na moto oyo pho kowo obokye kakosa ɓato ɓamane o nzela elaa; kasi nga, oomotuni nga o miyo ma ɓee, sikyi mozwa nono na ewele eekokyi na imoakya onte ya maphoo maso maamophunde na ɓee: ¹⁵ Elode ne taikiyi mozwa na lowo, pho akuli lobuyisa yo. Yango mena tewali lowo lokoyi na iwa onte ya maphoo makyela yo. ¹⁶ Namophe nde etumbu, ɓamoɓinde phimbo emba ɓamolée kakyende.» ¹⁷ [O biyenga biso ba Ilekanaa, Pilate aɓaka kaɓatokolele moto monomo wa ɓoloko.]

¹⁸ Kasi ɓée ɓaso ɓamba anwana ɓekye: «Omoɓome emba olokandolele Balaba.» ¹⁹ ɓakangaka Balaba o ɓoloko pho ɓato ɓatomboko o mokyisi, emba aɓomaka moto.

²⁰ Pilata amba kula ya wooo na ɓée na ndengye ya iluka ikandola Yesu. ²¹ Kasi ɓée ɓamba anwana ɓekye: «Omoɓakye o ekulusu, omoɓakye o ekulusu.»

²² Mbala eya iyato, Pilata amba wo na ɓée yokye: «Boɓe iye ɓokyesi moto oyo? Sizwe ɓoɓe ɓokyesi yo pho akokye na iwaa. Namophe etumbu ya phimbo emba namole kakyende.» ²³ Kasi ɓée ɓaititalaka nde na ianwana nzaga, na iyonga obokye aɓakyme o ekulusu, emba nzanga ya ɓée ya ɓaka kyikole nde ɓokosi. ²⁴ Emba Pilata amba tena lowo me ndengye eya ongaka ɓe. ²⁵ Amba kandola moto owa ongaka ɓe, iyo owa kangaka yo o ɓoloko pho ya itombo na ifoma moto. Ka pho ya Yesu, amba moambya obokye ɓamokyele ɓoozingyi ɓe.

Babakyi Yesu o ekulusu

²⁶ Waaba ɓatuluku ɓakyyende na Yesu, ɓaesi yakpa moto monomo wa mokyisi nɗa Sirene nkombo ye Simo kaute o inzabi. ɓaesi ya mophisa ekulusu pho aenyanya o sima ya Yesu.

²⁷ Moluku nɗa ɓato moikye nɗaɓaka momoɓengye, na ɓaɓasi ɓaba ɓamiwande mantolo na iniima pho ye. ²⁸ Yesu amba miekpinya biili ɓée

amba wɔ na bɛɛ yokye: «Bana ba babasi ba Yelusaleme, salela phɔ ya nga kasi lela phɔ ya bɛɛ mampenza na phɔ ya bana ba bɛɛ. ²⁹ Phɔ kyeka nkɔlɔ kyiye yaamowɔɔ bɛɛ obokye: “Nkonzo na babasi baa komba na baatefaika bota na baatefaika nwyangya.” ³⁰ Emba bamobutwa iwɔɔ na mangomba obokye: “Kaa o ikolo sa banga!” na ná makosi obokye: “Olozibe”. ³¹ Phɔ bobakyesi babona na ηwete mobio, mi ηwaaunga yamba ba bo?»

³² Bayakaka na ná bato babale basuu, bato babe, phɔ bababome na Yesu elele yɔnɔyɔ. ³³ Waakoma bɛɛ o elele ekyebangye bɛɛ «Engyengyele», wamɔ, bamba mobaka na bato babe babale baabana, ona o boloo, omoyɔkɔ o bowee. ³⁴ Emba Yesu amba wɔ yokye: «Tata, obalimbisa phɔ tebaefe ikyikyele be.» Bamba maa mbese phɔ ya ikaba bitubu be. ³⁵ Bato batemekye wamɔ phɔ ya ikyeka; baakonzi, be, bamoekyekye, bekye: «Abikyaka bato basuu, amibikya yo mampenza bo ali Masiya owa olo Nwaphongo!» ³⁶ Batuluku na bɛɛ bamoekyekye me. Bamba ya susana phɔ ya imophe maleku maa ngaa, bekye: ³⁷ «Bo oli mokonzi ηwa bayuda, omibikya we mampenza!» ³⁸ Yabaka na ikomi sɔnɔsɔ o ikolo se: «Moto oyo ali mokonzi ηwa bayunda.»

³⁹ Mɔnɔmɔ na bato babe babakaka bɛɛ o ekulusu amotolaka yokye: «Iwe toli Masiya? Omibikya we mampenza, ombe lobikya na banga!» ⁴⁰ Kasi omoyɔkɔ amba mooya obokye: «Iwe toolote Nwaphongo? Phɔ nawe ozwe nde etumbu bomo me. ⁴¹ Phɔ ya banga, eli bosembo: Tozwe bofe phaakyelaka banga; Kasi yo taika kyela bofe bɔnɔbɔ.» ⁴² Emba amba ya wɔ yokye: «Yesu, onzumunyaka waamoya we o bokonzi pha we.» ⁴³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Nde phele na wɔ na we: Lolɔ, wa mobaa na nga o paladiso.»*

Iwa sa Yesu

⁴⁴⁻⁴⁵ Waakoma bunya i moto, moo moesi ya mana. Enzombi yamba ya ziba mokyisi mobimba tee nɔnɔ o ngonga ya iyato eya nkɔnkɔlɔ. Emba etobu eyanda eyabaka o Tempelo yakakwaka na mibale. ⁴⁶ Yesu amba yaanwana ηwangye mokusi yokye: «Tata, naambye molimo ηwa nga o mafɔkɔ ma we.» Waaunva yo iwɔ babona, akati motema. ⁴⁷ Waawene mokonzi ηwa batuluku maphɔɔ masɔ mafakyi malekane, amba kumbela Nwaphongo yokye: «Nde phele, moto oyo abakyi moto wa bosembo.»

⁴⁸ Bato basɔ baayakaka yaangana phɔ ya lowɔ me, wawene bɛɛ maphɔɔ malekaa, babutwaka oka bɛɛ na ikyemi miwanda mantolo. ⁴⁹ Bikamba ba Yesu bisɔ, ebe na babasi baabaka bamobengye tata nɔnɔ Galileya batemekye itakye phɔ ya ikyeka yaabaka kyilekane.

Ndengye eya kundama Yesu

⁵⁰ Ikyeka bofo, moto mɔnɔmɔ na nkombo Zozefu aesi; abaka mɔnɔmɔ na bato ba ikyita siinene, moto molaa na wa bosembo. ⁵¹ Iyo alekye maumunya na maphɔɔ maabaka baa ikyita sinene bakyele. Iyo moto wa Alimatayi, mokyisi mɔnɔmɔ ηwa bayuda. Abaka kaziya Bokonzi pha Nwaphongo. ⁵² Aesi ya kye onga Pilata ebembe ya Yesu. ⁵³ Bofele, aesi ya eyuya, amba ya mozinga na etobu amba molangya o ilita sa ima bɛɛ o motema ηwa mafanga, omɔɔ naino tefakundi moto. ⁵⁴ Yabaka mokɔlɔ ηwa ilengyele mokɔlɔ ηwa sabata eyalukaka na itata.

* **23:43** 23.43 Paladiso eli elele eya ema bato baanola Nwaphongo bo ba we. Mokyisi ηwa nkyisi.

⁵⁵ Babasi babengaka Yesu uta o Galileya baesi na Zozefu molongo. Babaka bakyeke o ilita ndengye eyalangyaka bée ebembe ya Yesu.†
⁵⁶ Bobele baesi ya butwa, bamba bongya malasi na mauta maa solo elaa pho ya ebembe ya Yesu.

Emba mokolo nwa sabata baamba emaa bokoongye mibeko.

24

Yesu akundoo

¹ Mokolo nwa sabata moumbo, na moyelo, babasi baesi ya kyende o ilita baphisi malasi mabongyaka be.* ² Baesi ya kye zwa ibanga simani o munoko nwa ilita. ³ Waanyolo be, tebaikiyi kye zwa nzoto ya Nkolo Yesu. ⁴ Waaba bée sakula eba maphoo maa iwoo, kyeka bofo bato babale balati bitobu bitane pee baesi yabatokolele. ⁵ Na bona boobo, bamba nyokye maboo o se waba bato babana bawo na bée obokye: «Pho ya'ye kolukye moto ooli na bomoo onte ya bawe? ⁶ Tali wawa, kasi akundoo. Umunya ya ewolekye yo waataka ba yo o Galileya. ⁷ Awoko yokye: “Esengyesi obokye Nwana wa moto aambyame o maboko ma bato ba masumu, bamobakye o ekulusu emba o mokolo nwa iyato akundwe.”»

⁸ Emba bamba umunya maloba me. ⁹ Waa uta bée o ilita, bamba ya imola maphoo maso mamana oka baekosi iko mbuka monomo na bato basuu baso. ¹⁰ Babasi me yabaka Maliya ma Magadala na Zaani na Maliya nyango wa Zake. Na babasi basuu baabaka na bée molongo baimolaka batoma nde bomoo. ¹¹ O miyo ma be, maloba me temaikaka baa na ntina emba tebambaka na anolela babasi me. ¹² Kasi Petelo amba ya kyilingana o ilita; waamina yo ikyeka, aweni nde bitato na bitato. Amba ya butwa oka ye na ikamwa na isoo yaalekanaka.

Yesu atokolesi baekosi babale o nzela ya Emaus (Malako 16.12-13)

¹³ Kyeka nde muna mokolo me, babale onte ya bée bakyendekye o mokyisi monomo nkombo Emaus, itakye na Yelusaleme ngonga ifale ya itambula. ¹⁴ Babaka bawono onte ya bée na maphoo maso maaleka. ¹⁵ Emba, waaba bée basolole na ika ziko, Yesu yo mampenza aesi phenephe na be, atati itambula na bée nzela yonoyo; ¹⁶ kasi miyo ma bée mazibamaka, tebakokaka imoeba.

¹⁷ Yesu amba ya batuna yokye: «Maphoo iye maabakyi bée koikye ziko o nzela?» Emba bamba teme, batondaka na ngongo. ¹⁸ Monomo na be, nkombo Kleopasi, amba ya motuna yokye: «Onte ya bato baso baali o Yelusaleme, eli nde we otoebe maphoo mauti ilekana inkolo iye?» ¹⁹ Amba ya batuna yokye: «Maphoo iye?» Bamba mobuyisa bekye: «Maphoo maakekyi Yesu wa Nazarete, obakyi moimosi monomo wa mwiya nwa bitoma na nwa maloba o miyo ma Nwaphongo na o miyo ma bato baso. ²⁰ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba mokyisi bamoambe obokye bamobome emba bamba mabaka o ekulusu. ²¹ Emba banga, tolemelaka obokye abakyi moto ounvakyi manya Isalayele o boombo. Kasi lolu eli mokolo nwa iyato tata waakyelama maphoo me. ²² Kasi babasi baayoko baabe na banga balokamwisa: Bakyeke na moyelo o

† 23:55 23.55 Malasi me mautamaka na nkata na ná bifolo ba solo elaa. Lokola nkata ya tii, mundulumba, ngola, yombo. * 24:1 24.1 Malasi me mautamaka na nkata na ná bifolo ba solo elaa, ndokolo ngola, yombo, na iyoko.

ilita ²³ emba waaba bée sakyé zwa nzoto ye, baya wo bekye baweni banze bawo na bée obokye ali na bomoo. ²⁴ Bēbi na banga baayoko bamba ya kyende o ilita, bée bamba kye wene nde bo wawoko babasi me; kasi yo, tebaika mowene.»

²⁵ Emba yo amba ya wo na bée yokye: «Ooo! Bēe bato bazanga mayele, na mandondo makusi o ianola yaa wo baimosi ba Nwaphongo!

²⁶ Tesengyelakyi obokye Klisto aokye bolosi emba ambe nyolo o nkyemo ye?» ²⁷ Emba amba balimbolela iso yakoma bée o buku pha Nwaphongo pho ye tata oka Mose tee nono oka baimosi ba Nwaphongo baso.

²⁸ Bamba ya koma phenephe na mokyisi mokyende be, yo amba kyela ndokolo kalekane. ²⁹ Bamba ya mozimba bekye: «Bunya boleka, lala na banga wawa.» Emba amba ya nyolo o ingambi pho ya ilala na be. ³⁰ Nzuka wa ba yo na bée o mesa, amba kpa ipa, aphe Nwaphongo melesi, asikyesi emba amba baphe sango. ³¹ Emba miyo ma bée mamba ya ingwa bamba moeba, bobele aesi ya lemoo. ³² Emba bamba butwa itunana obokye: «Mandondo ma banga tematondakyi na nkyisa waaba yo kalolimbolele o nzela maphoo maakoma bée o buku pha Nwaphongo?»

³³ Nde imbele me, baesi ya teme, babuto o Yelusaleme. Bakye takana baekosi iko na monomo baanga na bebi na be. ³⁴ Bamba baimola obokye: «Eli nde phele! Nkolo akundo. Atokolesi na Simo.»

³⁵ Emba baekosi babale baabana bamba baimola maphoo maso malekanaka o nzela na ndengye eyamoebaka bée na ikyese mapa.

Yesu amiweninye na baekosi be

(Matiye 28.16-20; Malako 16.14-18; Yoane 20.19-23; Bitoma 1.6-8)

³⁶ Waaba bée bawo baabona, Yesu yo mampenza aesi ya batokolele atemi onte ya be, amba ya wo na bée yokye: «Bose bo bee na bēe.» ³⁷ Na boco, bawenekye inganga, baumunyaka obokye baweni mozisi. ³⁸ Emba amba wo na bée yokye: «Pho ya'ye mandondo ma bēe mali o ikolo? Pho ya'ye koikye ziko?» ³⁹ Kyeka matandala na makaka ma nga: Eli ndenga. Kyeka, inkume, mozisi tali na nsoti na ná mpee bokonvene bēe na yango bobo.»

⁴⁰ Waa wo yo babona, amba ya bateya matandala na makaka me.

⁴¹ Tebakokaka naino anola pho ya nkyisa, babaka bakamwe nde bokamo. Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Ōli na nwana ekpele wa iza wawa?»

⁴² Bamba mophe ete ya swe eya kalanga be. ⁴³ Amba ekpa, aesi ya ezaa o miyo ma be.

⁴⁴ Bobele amba ya wo na bée yokye: «Kyeka maphoo maewolekye nga wataaka ba nga na be: Esengyesi obokye maphoo maso maakoma bēe pho nga o buku pha Mibeko ma Mose, baimosi ba Nwaphongo na o Meembo makokyisame.» ⁴⁵ Emba amba ya ingola mayele ma bēe pho basosolo yaakoma bēe o buku pha Nwaphongo. ⁴⁶ Amba na wo na bēe yokye: «Eli nde bowakoma bēe obokye: Klisto amooka bolosi amba na kundwa onte ya bawe mokolo nwa iyato. ⁴⁷ Baamba na teya na nkombo ye ifongola mandondo na ilimbisa sa masumu o nkyisi iso, tata na Yelusaleme. ⁴⁸ Eli nde bēe mana manzoka. ⁴⁹ Emba nga, namoetomela yaa elakyla Tata. Bēe oikalaka nde o mokyisi munene mumu nono wamotonda bēe na mwiya njwaa mouta o ikolo.»

Yesu abaa o Ikolo

⁵⁰ Bobele amba ya kyende na bée tee mbale ya Betani, amba ya tomba maboko, amba bapambola. ⁵¹ Waaba yo kabapambole, amba ya kabana na bée nɔnɔ waa baa yo o ikolo. ⁵² Waaunva bée imokusamela, bamba ya butwa o Yelusaleme, batondi na nkyisa. ⁵³ Nkolo iso babaka o Ingambi siinene sa Nwaphongo pho ya imokumbela.

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Yoane Maphɔɔ ma etatele

O nte ya Masimo maso Maalaa mane, eyaka Yoane yakyeseɛ na boikye na eyaka Matie, Malako na Luka. Yakokana na maaka bɛɛ nde na simo ya minyoko ma Yesu (Yoane 18-19), na ná ndambo ya maphɔɔ maayoko.

Mokanda nwa Yoane moli na bitee binene bibale:

Yoane 1-12: Imbele sa Yesu sabokokakye (kyeka o 2.4)

- Yoane 1.1-18: Maloba ma etatele. Yesu ali Iloba sa Nwaphongo saabutwa moto; yo ayelela bato moo na bomo
- Yoane 1.19-51: Yesu atati imomola na bato be, Yoane Mobatise, Andele, Petelo, Filipe, na Natanaele
- Yoane 2.1-12.36: Etoma ya Yesu. Yesu avani na bato ndengye na ndengye, emba akyela na bilekyesako sambo: Bolonga pha Kana; mwana wa mokonzi, etuku; Yesu azeye bato nkoto itano; atambusi o ikolo sa maa; abikye moto owa pholo miyo, akundosi Lazalo
- Yoane 12.37-50: Yesu aweni obokye bato bale imoanola

Yoane 13-21: Waakoka «Imbele sa Yesu»

Yoane 13-16: Mateya ma Yesu ma suka

Yoane 17: Ibondesi sa Yesu siinene

Yoane 18-21: Minyoko na ikundwa sa Yesu. Yesu amiweninye oka baekosi sambo

Yoane akomaka Simo Elaa «phɔɔ bɛɛ oanole obokye Yesu ali Masiya Nwana wa Nwaphongo. Bo bɛɛ oanosi bomoo, yo amokyela obokye ozwe bomoo phaa bobele» (20.30-31).

Etatele

- ¹ O etatele Iloba abaka,
Iloba abaka oka Nwaphongo, Iloba abaka Nwaphongo.
- ² O etatele abaka oka Nwaphongo.
- ³ Mbolo iso yakyelama nde ne,
bo see phe ekpele yonoyo nde teyakyelama.
- ⁴ Iso yaakyelama ne ili na bomoo, emba bomoo phabaka moo nwa bato.
- ⁵ Moo muungyengye onte ya enzombi,
emba enzombi teikiy koka imozimya.
- ⁶ Yabaka moto monomo, owatomaka Nwaphongo: Nkombo ye yabaka
Yoane.
- ⁷ Iyo aesi iya ba nzoka, pho awole moo, pho ya obokye bato baso baanole
pho ye.
- ⁸ Iyo mampenza taikaka ba moo, kasi ayakaka ya wo nde pho ya moo.
- ⁹ Iloba abaka nde nwaakolo munyele nwaya o mokyisi, nwaangyengyeye
moto munso.
- ¹⁰ Abaka o mokyisi,
mokyisi nwakyelama nde ne,
kasi mokyisi tenwaika moeba.
- ¹¹ Aesi o mokyisi nwe mampenza,
kasi bato bɛɛ tebaikiy moyamba.
- ¹² Kasi oka baamoyambi, baanosi na nkombo ye, abaphe bokonzi pha
ibutwa bana ba Nwaphongo.

- ¹³ Βέε tebaika botama na malongo, na ná phowa ya nzoto, na ná phowa ya moto, kasi na Nwaphongo.
- ¹⁴ Ilofa amibuye moto ambi ya zala onte ya banga emba toweni nkyemo ye. Nkyemo me eli obokye, Nwana nde monomo, owatonda na ngolu na ná phele yauta na Tata.
- ¹⁵ Yoane aanwanaka, amba imola pho ye yokye: «Kyeka owa woko nga obokye: O sima ya nga, kyeye moto monomo ookondekye, pho abaka o boo pha nga.»
- ¹⁶ Pho nde ne owa iso, banga baso tozwa ngolu o ikolo sa ngolu.
- ¹⁷ Bo Mobeko njwamyamaka o maboko ma Mose, ngolu na phele yaya na Yesu Klisto.
- ¹⁸ Moto monomo taikawene Nwaphongo; kasi Nwana nde yo monomo ooli Nwaphongo, yo ooli onte ya Tata, aloteya yo.

Yoane aimosi pho ya Yesu

¹⁹ Kyeka munoko njwa Yoane imbele saba yo o Yelusaleme, waamotomela Bayuda banganga ba Nwaphongo na balewi pho ya imotuna motuna obokye: «We oli nza?» ²⁰ Taika zita, amba wo yokye: «Nga sili Klisto.» ²¹ Emba bamba motuna bekye: «We oli nza? Oli Eliya?» Amba buya yokye: «Nga sili Eliya». «Oli Moimosi?» Amba buya yokye: «Phe». ²² Emba bamba wo ne bekye: «We ombi ba nza? Pho tokye imola balotomakyi! Kowo bo pho ya we mampenza?» ²³ Amba ya wo yokye: «Nali njwesi njwa moto okoanjwane o obokye obokye: “Bongya nzela ya Nkolo!”» Bo wawo moimosi Izaya. ²⁴ Nzuka bato batomaka bee babaka Bafalisayi. ²⁵ Bamba kula nde motuna bekye: «Bo tobee Klisto, naa Eliya, naa Moimosi, pho ya'ye kobatisa?» ²⁶ Yoane amba babuyisa yokye: «Nga, nabatisa na maa. Onte ya bee, moto monomo ali, bee tomoefee. ²⁷ Kaye o sima ya nga, sikokyi na iyingola simbi ya bikoto be.» ²⁸ Mapho maso mamana malekanaka o Betani o mokukulu moyoko njwa Yaladene, waabaka Yoane kabatisa.

Yesu, Nwana wa mpate wa Nwaphongo

²⁹ Bo yana, aesi ya wene Yesu kaye bili yo, amba wo yokye: «Kyeka Nwana wa mpate wa Nwaphongo okomanya masumu ma bato. ³⁰ Eli nde pho ye nawoko obokye: “O sima ya nga moto ookoye kandekye, pho abaka o boo pha nga.” ³¹ Nga mampenza, simoefee, kasi nde pho ya imiweninya see oka Isalayeke, yango mena naesi iyabatisa na maa.» ³² Yoane amba wo yokye: «Nawenkye Bolobo houte o ikolo ndokolo inkotonwenya, boesi yakye teme o ikolo see. ³³ Emba nga siikaka nweba, kasi owantoma ifatisa na maa, eli yo o wa wo na nga obokye: “Owa mowene we Bolobo houte bokye teme o ikolo se, eli yo o wa mobatisa na Bolobo Bosantu.” ³⁴ Emba nga, nambo wene, na wo ngakye, iyo ali Nwana wa Nwaphongo.»

Baekosi ba Yesu baa boo

³⁵ Bo yana, Yoane akulaka ba o elele me, yo na baekosi bee babale. ³⁶ Waawene yo Yesu katambule, amba wo yokye: «Kyeka Nwana wa mpate wa Nwaphongo!» ³⁷ Wamooka baekosi babale kawo babona, bamba benga Yesu. ³⁸ Yesu amba ya miekpinya, waawene yo obokye bamobengye, amba wo na bee yokye: «Bee kolukye'ye?» Bamba buya bekye: «Labi — kyelukye iwo bokye Moteye —, kobe bi?» ³⁹ Amba wo na bee yokye:

«Yaka wamowene.» Emba bamba ya kyende, bamba ya kye wene elele ekye be yo, emba bamba ya zala ne mokolo me. Yabaka phenephe ngonga ya iko.

⁴⁰ Andele, ηwana nyango na Simo Petelo, abaka monomo na babale baokaka Yoane na babengaka Yesu. ⁴¹ O boo pha bato baso, amba kye zwa ηwana nyango Simo, amba wo ne yokye: «Toweni Masiya.» — Kyelukye iwɔ bokye Klisto. ⁴² Amba yakye ne oka Yesu. Wamolembetela yo, Yesu yokye: «Oli Simo, ηwana wa Yoane, bamoebanga Sefasi.» — Kyelukye iwɔ bokye «Petelo».

⁴³ Bo yana, Yesu aesi kyende o Galileya. Amba yakye zwa Filipe amba wo ne yokye: «Imbengye!» ⁴⁴ Filipe abaka moto wa Betesaida, mokyisi ηwa Andele na Petelo. ⁴⁵ Filipe amba yakye vana na Natanayele, amba wo ne yokye: «Toweni owakoma bée maphɔ me o buku pha mibeko ma Mose na baimosi: Eli Yesu, ηwana wa Zozefu owa Nazarete». ⁴⁶ Natanayele amba wo yokye: «O Nazarete wakokyi itokolo lowo lolaa?» Filipe amba wo yokye: «Yaka ya kyekye.» ⁴⁷ Yesu amba ya kyeka Natanayele okoye bili yo, amba wo na bato baabaka ne pho ye yokye: «Kyeka owakolo moto wa Isalayele ootoli na bole». ⁴⁸ Natanayele amba motuna yokye: «Konzebe bi?» Emba Yesu amba mobuyisa yokye: «Waabā Filipe saboebangakye, waaba we o se ya ηwete ηwa fige, naewenekye.» ⁴⁹ Natanayele amba buya yokye: «Labi, oli ηwana wa ηwaphongo, oli mokonzi ηwa Isalayele.» ⁵⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Oanosi nde pho nawo na we obokye naewenekye o se ya ηwete ηwa fige. Wamowene maphɔ maikye malekyi bonene ileka lolo.» ⁵¹ Emba amba kula wo yokye: «Phele phele nawo na bée, wamowene ikolo siingo, emba banze ba ηwaphongo babaa baute o ikolo sa ηwana wa Moto.»

2

Eseleko ya bolonga o Kana

¹ Mokolo ηwa iyato, eseleko ya bolonga yabaka o Kana o manyete ma Galileya, emba nyango wa Yesu abaka omo. ² Yesu na baekosi bée bababangaka na bée o eseleko me. ³ Waunva maleku, nyango wa Yesu amba wo ne yokye: «Tebakuli ba na maleku.» ⁴ Kasi Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Mama, nga na we lowo iye? Imbele sa nga naino tesikokyi.» ⁵ Nyango amba ya wo na bato baetoma yokye: «Kyela iso yaamoewole yo.»

⁶ Mambongo motofa, maakyela bée na mabanga, maabaka Bayuda bakyelele pho ya imikunyola boo okowo mibeko ma be, maabaka wamo. Mbongo yonyo yonyo kyenyo balitele ηwambi naa iko.* ⁷ Yesu amba ya wo na bato baetoma yokye: «Tonza mambongo mamana na maa». Emba bamba matonza nɔno o munoko. ⁸ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Uηwanja eye, toka ndambo ya maa me, okye maphe mokolo wa eseleko.» Bamba yakye mophe mango. ⁹ Emba waamameka yo, maa mabutoo maleku. Taikaka eba biute mango, yaebaka nde batokaka mana maa. Bobele mokolo eseleko amba wo na molongyi ¹⁰ yokye: «Moto muno kataakaba maleku swaswa phanza, bo bato babangyi bée balangyi, baambe ya ambya maleku ma mpiko. Kasi we, obombi maleku ma swaswa tee nɔno uηwanja eye!»

* 2:6 2.6 Litele: Ekyelele ya damuzani (ndangyi ya ba litele ikoo).

¹¹ Mena eli etatele sa bilekyesako ba Yesu o Kana o manyete ma Galileya. Ateyaka nkyemo ye, emba baekosi bée bamba moanolela. ¹² Sima ya yango, amba ya kyende o Kapalanauma, yo na nyango, na banaa nyango nana baekosi be. Kasi bakelaka omo nde banaa nkolo.

Yesu o Tempelo

¹³ Eyenga ya Ilekana ya Bayuda yakomaka phenephe emba Yesu amba yakyende o Yelusaleme. ¹⁴ Amba yakye zwa o Tempelo baungye ba mangombe, ba mampate na mankoto nwinya na baendinye ba baphalanga bazasi omo. ¹⁵ Ndokolo, kambe ya kyela phimbo ya simbi, amba bauwinya bée baso o Tempelo, ebe mampate na mangombe. Amba nyangola baphalanga ba baendinye, amba bungutinya bamesa ba be. ¹⁶ Amba ya wo na baungye ba mankoto njwenya yokye: «Manya iso miina wawa emba sabuya ingambi sa Tata ingambi sa mumbongu.» ¹⁷ Baekosi bée bamba umunya obokye bakoma obokye: «Phowa ya ingambi sa we yamumboma.» ¹⁸ Kasi Bayuda bamba ya wo ne bekye: «Iyaa ye saaloteya we, bokokyele we babona?» ¹⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Uwola Tempelo eye emba nga namoetonga na nkolo iyato.» ²⁰ Emba Bayuda bamba wo ne bekye: «Tempelo eye ekyesi mambula mako mane mbuka motofa ma ietonga. Emba iwe, wamokoka ikula etonga na nkolo iyato?»

²¹ Kasi yo awoko nde na nzoto ye ili Tempelo. ²² Yango mena, waakundwa Yesu onte ya bawe, baekosi bamba ya umunya obokye awoko babona, emba bamba anolela buku pha Nwaphongo na mapho maawoko yo.

Ianola site sikoyi

²³ Waataa baa Yesu o Yelusaleme, imbele sa eseloko ya Ilekana, bato baikye baanola nkombo ye wa wene bée bilekyesako ba ba yo kakyele. ²⁴ Kasi Yesu, yo, taikaka baanolela pho ababaka bée baso, ²⁵ emba taikaka sengyela obokye bamoimole mapho maakyeki moto, pho yo mampenza abaka ili o ndondo ya moto.

3

Isolo sa Yesu na Nikodeme

¹ Yabaka onte ya Bafalisayi moto monomo na nkombo Nikodeme, monomo na bankumu ba Bayuda. ² Waa mokolo, amba ya kyende oka Yesu, amba wo ne yokye: «Labi, banga toebe obokye oli moteye owatoma Nwaphongo. Pho na moto takoyi ikyela bilekyesako bikyele we bo Nwaphongo tali ne.» ³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Naewole nde phele phele ngakye: Bo moto takuli botama mbala eya ifale, takoyi iwene Bokonzi pha Nwaphongo.» ⁴ Nikodeme amba wo ne yokye: «Bo moto aunva koma phomba, amokula botama ndengye'ye? Akoyi ikula nyolo o ibu sa nyango emba ambe botama?» ⁵ Yesu amba mobuyisa yokye: «Nawo na we nde phele phele ngakye: Bo moto tabotami na maa na na Bolobo, takoyi inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo. ⁶ Oo botami na bomoto, ali moto, oo botami na Bolobo ali bolobo. ⁷ Sakamwa bo nawoyi na we obokye: «Osengyesi ibotama o ikolo.» ⁸ Ewele kyekyende mbale ezingyi yango, emba koeyokye, kasi toebe biute yango na bikye yango. Eli nde bomo pho ya moto oo botami na Bolobo.» ⁹ Bobele Nikodeme amba ya wo ne yokye: «Lowo me laamba kyelama ndengye'ye?» ¹⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Iwe oli moteye o Isalayele, emba toombe efa mapho

mama? ¹¹ Naewole nde phele phele: Towo maphoo maefhe banga, toimole maphoo maawene banga, emba bee toanole ikyimole banga. ¹² Bo toanole wa ewole nga maphoo ma mokyisi, wamba anola ndengye'ye bo naewsosi maphoo ma ikolo? ¹³ Pho moto noko monomo taika baa o ikolo bo teebe nde Nwana wa Moto owauta o ikolo. ¹⁴ Nde bo watombaka Mose nzoo o bokye, esengyesi obokye Nwana wa Moto atombame ¹⁵ pho moto munsokoanole, azwe na nzela ye bomoo pha bobele.

¹⁶ Pho Nwaphongo azinga mokyisi na boikye, yango mena ambya Nwana we, nde yo monomo, pho ya obokye moto munsokoanole Nwana me, yo sa waa, kasi azwe bomoo pha bobele. ¹⁷ Pho Nwaphongo taika toma Nwana we o mokyisi pho ya iya sambisa mokyisi, kasi pho ya obokye mokyisi mobikye pho ye. ¹⁸ Moto okomoanole, taikiy sambisama. Moto otoanole, ambosambisama, pho takyi anola nkombo ya Nwana nde monomo wa Nwaphongo. ¹⁹ Emba isambisa me sango sisi: Moo moesi o mokyisi, kasi bato bazingyi enzombi o elele ya moo pho bitoma ba bee babaka bibe. ²⁰ Pho moto munsokokeye maphoo maabe kaine moo, emba tatokolo o moo, pho bitoma bee sawenene. ²¹ Moto ookokyele maphoo malaa katokolo o moo pho bitoma bee biwenene, bitoma me bakyelama onte ya Nwaphongo.»

Yoane na Yesu

²² Sima me, Yesu na baekosi bee baesi ya kyende o Yuda. Akyelaka na bee omoo banaa nkolo, abaka kabatisa. ²³ Yoane ne, abaka kabatisa o Ainona, phenephe na Salima ooli maa maikye. Bato babaka bayabatisama. ²⁴ Pho Yoane naino tebataaka munyose o boloko.

²⁵ Baekosi ba Yoane bamba ya ika ziko bee na Moyuda monomo pho ya lowo la imikunyola bowo mibeko ma be. ²⁶ Bamba ya kyende oka Yoane, bamba ya kye wo ne bekye: «Labi, moto owabaka na we o mokukulu moyoko nwa Yaladene, owa woko we pho ye, kyeka ne abuto ibatisa emba bato baso babuto bakyende nde oka ye!» ²⁷ Yoane amba babuyisa yokye: «Moto takoyi imiphe ekepe koleka eya mophe bee o ikolo. ²⁸ Bee mampenza oli manzoka ma nga obokye nawoko ngakye: “Nga sili Masiya, kasi nali moto owa toma bee o boo phe.” ²⁹ Moto oli na nwanwasi ali moloo. Kasi ekamba ya moloo, ootemi wamo, kamokye emba nyesi nwa moloo momophe nkyisa. Nde boli nkyisa ya nga nzikye. ³⁰ Esengyesi obokye ngambo ye ebaa, emba eyaaka nga eute.»

Okoute o ikolo

³¹ «Okoute o ikolo ali o ikolo sa iso. Oouti o mokyisi ali wa mokyisi emba kawo ya mokyisi. Okoute o ikolo ³² kaimole yaa wene yo na yaa oka yo, emba na moto taanole ikiyimole yo. ³³ Moto okoanole ikiyimole yo, kaanole obokye Nwaphongo ali phele. ³⁴ Pho owatoma Nwaphongo kawo maloba ma Nwaphongo, ooko mophe Bolobo hote boli na ndelo. ³⁵ Tata kazingye Nwana emba iso aiyambya o mafoko me. ³⁶ Moto okoanole Nwana ali na bomoo pha bobele; moto otokumole Nwana etawene bomoo, kasi yoo ya Nwaphongo eli mi yo.»

4

Yesu na nwanwasi mosamaliya

¹ Waeba Yesu obokye Bafalisayi baoka obokye yo kazwe baekosi baikye kambe na batisa bato baikye koleka Yoane, ² — o bosembo, Yesu yo

mampenza taikaka ba kabatisa, kasi ya batisaka nde baekosi bée —
 3 amba ya mana o Yuda aesi ya butwa o Galileya. 4 Pho ya ibutwa omō,
 asengyelaka ikatisa Samaliya.

5 Amba ya koma o mokyisi mōnōmō nwa Samaliya moobangye bée
 Sukala, phenephe na manyete maphekye Yakobo nwana we Zozefu, 6 elele
 me eyabaka izifa sa Yakobo. Na bophembekye pha itambula, Yesu aesi ya
 kye zala imbale ya mungombe nwa izifa. Yabaka phenephe na bunya i
 moto.

7 Ikyeka bobo, nwanwasi mōnōmō wa Samaliya aesi ya toka maa. Yesu
 amba ya wō ne yokye: «Impe maa ma inywa.» 8 Baekosi bée bakyekye o
 omokoyisi munene phō ya ikye omba ntoma ya iza. 9 Kasi nwanwasi me,
 Mosamaliya mōna, amba ya wō na Yesu yokye: «Lotati bo? Iwe, Moyuda,
 konzongye nga nwanwasi mosamaliya maa ma inywa!» Pho Bayuda tebāa
 benele iyangana ekpele yonoyo na Basamaliya. 10 Yesu amba ya mobuyisa
 yokye: «Bo oebakyi ikabo sa Nwaphongo na okoewole obokye: Impe maa
 ma inywa, ebakyi nde we moto wa imoonga, emba yo nde aephekyi maa
 ma bomō.» 11 Nwanwasi amba wō ne yokye: «Nkolo, toli nana tubu, na
 izifa sili sizindo, mana maa ma bomō me wamazwa bi? 12 Iwe olekyi
 ango wa banga Yakobo owa loikyela izifa sisi, saa ikaka nywa yo maa,
 ebe na bana bée, ebe na manyama me?»

Maa ma bomō

13 Yesu amba mobuyisa yokye: «Moto munsō okonywe maa mama,
 amokula oka phowa ya maa. 14 Kasi moto owa munywa maa maamophe
 nga, etakule oka phowa ya maa. Pho maa maamophe nga ma mobutwa
 ndokolo elele ekye tōkōlo maa onte ye nōnō o bomō pha bobele.»
 15 Nwanwasi amba ya wō ne yokye: «Nkolo, impe maa me phō nga
 sakula oka phowa ya maa ma inywa, nga sambaka kula naya wawa phō
 ya iyatoka maa.»

16 Yesu amba ya wō ne yokye: «Kye banga moloo nya we emba bée
 basō oye wawa.» 17 Nwanwasi amba mobuyisa yokye: «Nga sili na
 moloo.» 18 Yesu amba wō ne yokye: «Kowō na bolaa obokye: Sili na
 moloo, waunva zala na balo batano, emba lele oli na we unwanwa eye
 tali molo wa we. Na bomō, owō phele.» 19 Emba nwanwasi amba wō
 ne yokye: «Nkolo, nawene obokye oli moimosi. 20 Baango ba banga
 basambelaka Nwaphongo o ngomba eye. Emba bée kowō obokye elele ya
 isambela Nwaphongo eli nde o Yelusaleme.» 21 Yesu amba wō ne yokye:
 «Mama, inzanole, imbele samoya, etebakule sambela Tata na o ngomba
 eye, na o Yelusaleme. 22 Kosambele itiyefe bée, kasi banga tosambele
 ikyiefe banga phō lobiko loute na Bayuda. 23 Kasi imbele saamoya,
 sango sisi, saamosambela baakolo basambesi ba Tata, na molimo na ná
 phele. Pho mena eli basambesi baalukye Tata. 24 Nwaphongo ali molimo.
 Yango mena bato baamosambele, basengyesi imosambela na molimo na
 ná phele.» 25 Nwanwasi amba ya wō ne yokye: «Naefe obokye Masiya
 mōnōmō asengyesi iya, okobangye bée Klisto. Waamoya yo, aloimola
 maphō masō.» 26 Yesu amba wō ne yokye: «Masiya me, eli nga okoewole
 oyo.»

27 Imbele me baekosi baesi ya koma. Bakamwaka na iwene obokye Yesu
 kasolole na nwanwasi. Kasi na moto taika motuna obokye: «Kolukye'ye?»
 Na obokye: «Phō ya'ye kosolole ne?» 28 Bobele, nwanwasi mōna aikyi ika
 uuku ye, aesi ya kye imola bato o lombo obokye: 29 «Yaka yakye kyeka

moto mōnōmō onvōsi maphōō masō maakyela nga. Etebe nde yo Klisto?»
 30 Bato baesi ya tōkōlo o mokyisi, bamba yakye ooli yo.

Ntina ya etoma ya Yesu

31 Imbele me, baekosi babaka bamokandindisa bekye: «Labi, taa za.»
 32 Kasi yo amba ya wō na bēe yokye: «Nali na ntoma ya iza ite iefe bēe.»
 33 Baekosi bamba butwa iwōnō onte ya bēe bekye: «Bobo moto mōnōmō animophe ntoma ya iza nde iye?»
 34 Yesu amba ya wō na bēe yokye: «Ntoma ya nga, eli ikyela bookozingye owantoma na ikokya etoma ye.
 35 Bēe mampenza towō obokye: “Iikasi makombe mane emba imbele sa inōkō mbuma sikokye.” Kasi nga nawō na bēe ngakye: Tomba miyo okyekye, mbuma ili o manzabi iosi ikokyi phō ya inōkō!
 36 Munōkyi ambo zwa iphuti se, kambe na bōkya mbuma phō ya bōmōō pha bōbele. Na bōmō, moto okophikye na okonōkō bakumbe elele yōnōyō.
 37 Phō i lowō lolo ete eye eli nde phele: “Mōnōmō kaphikye, omoyōkō kanōkō.”
 38 Naetomaka ikye nōkō yaate yaikaka kumela bēe. Baayōkō bakuma, emba bēe oesi ya zwa bōlaa mi yaakumelaka bebi na bōikyē.»

39 Basamaliya baikyē ba mokyisi munene baanolaka Yesu phō malōba ma nwanwasi mawōkō yo obokye: «Anvōsi maphōō masō maakyela nga.»
 40 Na wakoma bēe phenephe ne, Basamaliya baongaka ne obokye ata baa na be. Emba amba kyela na bēe nkōlo ibale.
 41 Bato basuu baikyē bakulaka anola Yesu phō ya maphōō maawōkō yo.
 42 Emba bamba ya wō na nwanwasi mōna, bekye: «Teli obokye tomoanosi nde phō ya maphōō maloimolakyi we, kasi na banga mampenza tomookyi, emba toebi obokye ali phele Mobikyē wa mokyisi.»

Yesu abikyē nwanwa wa mokonzi mōnōmō wa baloo

43 Sima ya nkōlo ibale, Yesu amba ya mana o bilele me, amba ya butwa o Galileya.
 44 Phō yo mampenza aanolaka obokye moimosi tazwe ngambo o mokyisi mwe mampenza.
 45 Kasi wakoma yo o Galileya, bato ba Galileya bamoyambaka na bōlaa. Bakyendekye o Yelusaleme phō ya eselekō, na bēe me, bawenekye iso yakyelaka Yesu.

46 Yesu amba ya butwa o Kana, o manyete ma Galileya, owa bongolaka yo maa maleku. Mokonzi mōnōmō wa baloo abaka na nwanwa wa lele na bōlōsi o Kapalanauma.
 47 Waaoka yo obokye Yesu auti o Yuda, akomi o Galileya, amba yakyende zwana ne, amba ya onga ne obokye bakyende phō akye bikya nwanwa we wa lele oli nde mowe.
 48 Yesu amba wō ne yokye: «Bo bēe toweni mayaa na bilekyesako bēe otoanole!»
 49 Mokonzi wa baloo amba wō ne yokye: «Nkolo, yakye naino nwanwa nga sabowakye!»
 50 Yesu amba wō ne yokye: «Kyende, nwanwa wa we ali na bōmōō.» Moto mōna amba ya anola malōba maa mowōsi Yesu, nōnō wa butwa yo.
 51 Waba yo kabutwe, bato bēe baetoma bamba ya mōbenga, bamba ya wō bekye: «Nwanwa wa we wa lele ali na bōmōō!»
 52 Amba ya batuna imbele ye sicutwakyi nwanwa na bōlaa emba bamba mobuyisa bekye: «Yabaka yana, o ngonga ya sambo wa mana mowewe o nzoto ye.»
 53 Ango wa nwanwa awenekye obokye yabaka nde o sina imbele saawōkō Yesu ne obokye: «Nwanwa wa we wa lele ali na bōmōō.» Mina wa mō, yo na bōnkpe phe bōsō baesi ya anola.
 54 Mena yabaka elekyesako eya ibale eyakyelaka Yesu o Galileya, wauta yo o Yuda.

5

Yesu abikye moto owanyifa makolo o Yelusaleme

¹ Sima ya maphoɔ mamana, waa imbele sa eseleko ya Bayuda, Yesu amba ya kyende o Yelusaleme. ² Nzuka o Yelusaleme, phenephe na moziɓo mootangye njwa bampate, wali mbondo yonoyo ekyefangye b̄ee na munoko njwa ba Ebele Betezata. Mokanda monomo njwa milaku mitano nwabaka wamo, ³ o milaku me, bato ba malosi baikye babaka bamilangye omo, bato baapholo miyo, baakpekusa, baanyifa binango. [Babaka baziya obokye maa maphukubane, ⁴ pho anzelu wa Nkolo abaka kaute o mbondo imbele siyoko pho ya iphukubinya maa. Moto wa bolosi owa kyekye mikumbya o maa me phanza waaphukubane mango, abikaka na bolosi phe, nabo bolosi me phabaka ndengye'ye.] ⁵ Moto monomo owanyifa enango mambula mako maato mbuka njwambi abaka omo. ⁶ Waamowene Yesu alangyi, na waeba yo obokye akokyi na eleme mena, amba wo ne yokye: «Oli na phowa ya ibika?» ⁷ Mookaa amba mobuyisa yokye: «Nkolo, sili na moto wa inkumbya o mbondo imbele siphukubane maa. Imbele siikusubane nga obokye nakye mikumbya o maa, moto mosuu kaingyele angwa o foo pha nga.» ⁸ Yesu amba ya wo ne yokye: «Langwa, kpa itoko sa we, tambula.» ⁹ Mina wamo, moto me abikyi. Aesi yakpa itoko se, abuto itambula.

Nzuka mokolo me yabaka mokolo njwa sabata. ¹⁰ Pho ya bomo, Bayuda bamba ya wo na moto obikyi bekye: «Eli mokolo njwa sabata, tosenyesi iphila itoko sa we.» ¹¹ Kasi amba babuyisa yokye: «Moto oombikye, eli nde yo moto owo na nga obokye: “Kpa itoko sa we otambule.”» ¹² Bamba motuna bekye: «Moto me nza owo na we obokye: “Kpa itoko sa we otabule?”» ¹³ Kasi moto owabikyaka b̄ee taikaka eba nza oomobikye, pho Yesu amanaka waali moluku njwa bato baabaka wamo.

¹⁴ Sima, Yesu amba kula kye mozwa o Tempelo, amba wo ne yokye: «We mona obikyi, sakula kyela masumu pho lowo losuu lolobi bobbe saeyelela» ¹⁵ Bobele, moto me amba kyende imola Bayuda obokye ebakyi Yesu moto oomobikye. ¹⁶ Tata wamo, Bayuda bamba ya okyela Yesu yoo, pho akyelaka babona mokolo njwa sabata. ¹⁷ Kasi Yesu amba ya babuyisa yokye: «Tata, nono unwanwa eye ali o ikyela etoma; na nga nde bomo nali o ikyela etoma.»

¹⁸ Tata wamo, Bayuda bakulaka luka na boikye manzela ma imoboma, teli nde pho taikaka kumola mokolo njwa sabata, kasi na pho abaka kabangye Nwaphongo obokye ali Ango, kambe na kula mimekyinya na Nwaphongo.

Bokonzi pha Nwana wa Nwaphongo

¹⁹ Yesu amba kula ya kpa maloba amba bawole yokye: «Nawo na b̄ee nde phele phele, Nwana takokyi ikyela lowo na ndengye'ye yo mampenza, kasi nde ikyi wene yo Ango kakele: Pho iikiy kyele Tata, Nwana kaikyele nde bomo. ²⁰ Eli obokye Tata kazingye Nwana emba kamoteya iso iikiy kyele yo. Amoteya bitoma bikuli leka bonene, na obokye b̄ee obe kokamwe nde bokamo. ²¹ Pho booko akole Tata bawe kakule babuya na bomoo, Nwana ne kabikya nzaa oozingyi yo. ²² Tata taasambisa moto, ambya isambisa siso oka Nwana, ²³ obokye bato baso bakumole Nwana bo okokumole b̄ee Tata. Moto ootokumole Nwana, taakumole na Ango owa motoma.

²⁴ Nawo na b̄e nde phele phele, moto okookye maloba ma nga, kambe na anolela owantoma, ali na bomoo pha bobele. Yo etasambe, kasi yo amokundwa onte ya bawe, amozwa bomoo. ²⁵ Nawo na b̄e phele phele, imbele siye — emba uwanwa eye imbele me sili wawa — bawe bamooka nyesi nwa Nwana wa Nwaphongo emba bato bamooka nyesi me, bamoba na bomoo. ²⁶ Pho, booli Tata na bomoo yo mampenza, nde bomoo aphe Nwana obokye afe na bomoo me yo mampenza. ²⁷ Amophe bokonzi pha isambisa pho ali Nwana wa Moto. ²⁸ Maphoo maso mama mango saekamwisa! Imbele siye, baso baakyimele o malita bamooka nyesi nwe, ²⁹ emba baso baakyelaka bolaa bamokundwa pho ya izwa bomoo. «Baakyelaka bofe, bamokundwa pho ya isambisama.»

Maphoo maweninya bokonzi pha Yesu

³⁰ Nga, sikokyi ikyela lowo na ndengye ya nga mampenza: Natene bolombe nde na noko yookyi nga, emba bolombe pha nga boli pha bosembo pho siilukye ikyela boozingyi nga, kasi boozingyi owantoma.

³¹ «Bo namiwole pho ya nga mampenza, bowokye pha nga nde tefofo phaa phele. ³² Eli nde mosuu okwo pho ya nga, emba naefe oboye iwo siiwoo yo pho ya nga sili sa phele. ³³ Bee, watomaka bato oka Yoane Mobatise. Aewole maphoo ma phele. ³⁴ Ka nga, sisengyesi na moto obokye awo pho ya nga. Nawo babona pho ya bee, obokye obikyeye. ³⁵ Yoane abaka tala ekyelosa b̄e emba kyelole: Kasi b̄e wazingaka ikumba nde pho ya nwana imbele na saa ya tala me.

³⁶ Kasi nga, nali na maphoo ma iewole maalekyi maaka Yoane na bonene: Eli bitoma biantoma Tata obokye nabikyeye. Nabikyeye, emba eli b̄e biiwoo pho ya nga obokye Tata antoma. ³⁷ Tata owantoma awo na yo mampenza pho ya nga. Kasi toika oka nyesi nwe na mbala, naa iwene boo phe. ³⁸ Emba iloba se tesili onte ya b̄e, pho b̄e toanolele owatoma yo.

³⁹ B̄e koekole Buku pha Nwaphongo pho koununya obokye wamozwa omoo bomoo pha bobele. Kasi eli nde phango boowo pho ya nga. ⁴⁰ Emba toozingye iya oka nga pho ya iya zwa bomoo pha bobele.

⁴¹ Nkyemo, siika izwa na bato. ⁴² Kasi naeयेfe, b̄e toli na lozingo la Nwaphongo onte ya b̄e. ⁴³ Inga, naesi o nkombo ya Tata, emba b̄e toikyeye benela inzamba. Ka bo moto mosuu aesi na nkombo ye mampenza, yo mooka b̄e wamoyamba! ⁴⁴ B̄e nde ombi anola ndengye'ye, b̄e bazwe nkyemo ya b̄e onte ya b̄e na b̄e. B̄e bate balukye nkyemo ikiyute na Nwaphongo yo mampenza?

⁴⁵ Saumunya obokye yamoba nga owamokye esongyela oka Tata. Mosongyesi wa b̄e, eli Mose okolemele b̄e. ⁴⁶ Pho bokooanolele Mose, nde onzanolelakyi me, pho akomaka nde pho ya nga. ⁴⁷ Bo toanole yaakoma yo, wamba anola iikyeye wo nga ndengye'ye?»

6

Yesu azeze bampela nkoto itano

¹ Sima me, Yesu amba yakatisa o mokukulu mooyoko nwa ebale eenene ya Galileya, ekyebangye na b̄e Tiberias. ² Moluku nwa bato nwabaka momobengye pho bato bawenekye bilekyesako biabaka yo kakyeye oka bato baa malosi. ³ Yango mena Yesu amba ya baa o ikolo sa ngomba akye zala omoo yo na baekosi b̄e. ⁴ Yabaka nwana o boo pha eseleko

ya Bayuda eya Ilekana. ⁵ Nzuka watomba Yesu miyo o ikolo bofo, amba ya wene moluku njwa bato moye oli yo. Amba ya wo na Filipe yokye: «Tomoomba mapa pho ya obokye bato bafa baze bi?» ⁶ Wa wo yo bafona, amumekaka. Pho yo aefaka lowo laamokyela yo. ⁷ Filipe amba ya mobuyisa yokye: «Na bo toombi mapa ma baphalanga baakokyi na iphuthi sa nkolo mikama mibale, etemaakokye obokye moto na moto azwe nono njwana etee.» ⁸ Monomo na baekosi be, okobangye bee Andele, njwana nyango na Simo Petelo, amba ya wo ne yokye: ⁹ «Munzenga monomo wawa, ali na mapa matano na swe ibale. Kasi ina yango miina yamokyela ekpele ye pho ya boikye pha bato bofo?» ¹⁰ Yesu yokye: «Obazasa o se.» Elele me yabaka na nkata nzikye. Bobele, bamba ya zala. Babaka phenephe bampele nkoto itano. ¹¹ Emba Yesu amba ya kpa mapa, aphe Nwaphongo melesi emba amba ya makabela bato baso baabaka wamo. Amba kula kyela nde bomo na swe. Abaphekwe nde na phowa ya moto na moto. ¹² Waaoka bee ntona, Yesu amba ya wo na baekosi bee yokye: «Angyinya bitee biso biikasi, pho ekpele yonyo sabunga.» ¹³ Bamba ya bianginya, bamba tonza banyanzima iko mbuka babale na bitee ba mapa maazaka be. ¹⁴ Waawene bato elekyesako eyauta yo ikyela, bekwe: «Oyo ali owaakolo moimosi, oosengyesi iya o mokyisi.» ¹⁵ Kasi Yesu waefaka yo obokye bakokyi iya mokpa na bokusi pho ya imobuya mokonzi, amba kula mana wamo, yo mampenza amba baa o ngomba.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

¹⁶ Wakoma nkoko, baekosi bee bamba yauta nono o ebale enene. ¹⁷ Bamba ya baa o vato bonobo baamba ya kye o Kapalanauma, o mokukulu moyoko. Mena bunya bombo inda, emba Yesu naino sataa babenga. ¹⁸ Ewele enene yeesi ya kyela, ebale ebuto iphukubana. ¹⁹ Balukaka phenephe na bakylometele batano naa motoba, waa wene bee Yesu katambule o ikolo sa maa, kambe koma phenephe na vato. Emba bee bailaka, ²⁰ kasi Yesu amba wo na bee yokye: «Bee saila, eli nde nga!» ²¹ Bazingaka imokpesa o vato, kasi sa koko, vato bokwe seme o elele eyakwe be.

Yesu ali mapa ma bomo

²² Bo yana, moluku njwa bato njwa ikalaka o mokukulu moyoko, njwamba yaeba obokwe yabaka wamo nde vato bonobo, na obokwe Yesu taikaka kye na baekosi bee elele yonyo, bee bakwe bee mampeza. ²³ Kasi mato maayoko maautaka o Tiberias makomaka phenephe na elele eya zaka bee mapa sima ya Nkolo iphe melesi. ²⁴ Waaeba moluku njwa bato obokwe ebe Yesu, ebe baekosi bee tebakuli baa wamo, bato bamba ya kpela o mato emba bamba yakyende o Kapalanauma, ikwe miluka Yesu. ²⁵ Emba wamozwa bee o mopha moyoko njwa ebale enene, bamba wo ne bekwe: «Labi, okomi wawa imbela iye?» ²⁶ Yesu amba babuyisa yokye: «Naewole nde phele phele ngakwe: Toondukwe pho ya obokwe wawene bilekyesako, kasi pho wazaka mapa wambaka na maoka. ²⁷ Osengyesi imiambya o etoma pho ya izwa ntoma ite iunve, yamoephe Nwana wa Moto, kasi pho ya ntoma ikyitono phe. Pho eli Tata, yo ooli Nwaphongo, owa mophe bokonzi.» ²⁸ Bobele bamba ya wo ne bekwe: «Tosengyesi ikyela boo pho ya ikyela bitoma biizingye Nwaphongo obokwe tobikwe?» ²⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Etoma ya Nwaphongo eli nde ianolela owatoma yo.» ³⁰ Bamba ya mobuyisa bekwe: «Kasi we, elekyesako iye eyamokyela we

pho toewene emba tombe eanolela? Etoma ya we iye? ³¹ O obokye, baango ba banga bazaka mana, nde bo wakoma bée obokye: “Abaphokye ya iza, mapa maute o ikolo.” ³² Kasi Yesu amba wo na bée yokye: «Naewole nde phele phele, teli Mose owaephokye mapa ma ikolo, kasi eli nde Tata okoephe maakolo mapa ma ikolo. ³³ Pho mapa ma Nwaphongo, eli nde yo okoute o ikolo na okoambya bomoo o mokyisi.»

³⁴ Emba bamba ya wo ne bekye: «Nkolo, oluphekwe nkolo iso mapa me.» ³⁵ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Eli nde nga oli ipa sa bomoo, moto okoye oka nga etakule oka nzala. Moto okonzanole etaokye phowa ya maa. ³⁶ Kasi naambo wo ngakye: Bée oweni emba toanole. ³⁷ Bato baso baampe Tata, bamoya oka nga, emba okoye oka nga, esi movakye, ³⁸ pho nauta o ikolo pho ya iyakyela bokozingye owantoma, kasi bokozingye nga phe. ³⁹ Nzuka, phowa ya owantoma eli obokye nga sabungya noko moto monomo mi baampe yo, kasi obokye nabakundole o mokolo njwa suka. ⁴⁰ Phowa ya Tata yango eye: Moto munsu oweni Nwana ambi na moanola, azwe bomoo pha bobele. Emba nga, naamokundola o mokolo njwa suka.»

⁴¹ Tata wamo, Bayuda babuto ingungubana ne pho awoko obokye: «Nali ipa siute o ikolo.» ⁴² Emba bambaka kula wo bekye: «Teli yo Yesu, njwana wa Zozefu? Teloebe nyango na ango? Ndengye'ye akokyi iwo unjwanjwa eye obokye: “Nauta o ikolo?”» ⁴³ Yesu amba kula ya babuyisa yokye: «Le ingungubana onte ya bée! ⁴⁴ Moto takokyi iya oka nga bo Tata owantoma tamokambi, emba nga naamokundola o mokolo njwa suka.» ⁴⁵ Baimosi bakoma bekye: Bato baso bamoteyama na Nwaphongo. Moto munsu owa oka yauta na Tata ambi na anola mateya me, kaye oka nga. ⁴⁶ Eli obokye na moto taika wene Tata, bo teebe nde owauta na Nwaphongo. Iyo, awene Tata. ⁴⁷ Naewole nde phele phele, moto okoanole ali na bomoo pha bobele. ⁴⁸ Nali ipa sa bomoo. ⁴⁹ O bokye, baango ba bée bazaka mana, emba bawa. ⁵⁰ Mapa maute o ikolo mali obokye moto owaamazaa, etaawe.

⁵¹ «Nali ipa sa bomoo siuti o ikolo. Moto owamoza ipa me amoba na bomoo pho ya bobele. Emba ipa samoambya nga, eli nzoto ya nga, yamyami pho ya obokye mokyisi mozwe bomoo.» ⁵² Yango mena, Bayuda bamba butwa iika ziiko na bokusi onte ya be, bekye: «Ndengye'ye moto mona akokyi ilophe nzoto ye obokye toize?» ⁵³ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Naewole nde phele phele, bo toze nzoto ya Nwana wa Moto, bo tombi na nywa malongo me, otooze bomoo. ⁵⁴ Moto okoze nzoto ya nga, na okonywe malongo ma nga, ali na bomoo pha bobele. Emba nga, naamokundola o mokolo njwa suka. ⁵⁵ Pho nzoto ya nga ili yaakolo ntoma, na malongo ma nga mali maakolo maleku. ⁵⁶ Moto okoze nzoto ya nga, na okonywe malongo ma nga, ali onte ya nga, na nga nali onte ye. ⁵⁷ Emba bo wantoma Tata ooli na bomoo na obokye nali na bomoo pho ye, yango mena moto owamoza nzoto ya nga, amoba na bomoo pho ya nga. ⁵⁸ Ipa sauta o ikolo sili bobo: Sikyese na saazaka baango ba bée. Bée bawa, kasi moto owamoza ipa siwene bée sisi, amobaa na bomoo pho ya bobele.»

⁵⁹ Mena yabaka mateya ma Yesu o mangambi ma makyita ma Bayuda o Kapalanauma.

Maphoo maamba bomoo pha bobele

⁶⁰ Sima ya imooka, baekosi bée baikye bamba butwa iwo bekye: «Iloba sisi sili sikusi! Okokyi imooka nza?» ⁶¹ Kasi waeba yo mampenza obokye baekosi bée bagungubane pho ya iloba me, Yesu amba wo na bée yokye:

«Iloba me siephe yo? ⁶² Emba bombi wene Nwana wa Moto kabaa o elele eyabaka yo phanza?... ⁶³ Eli nde Bolobo okambya bomoo, nzoto tikyele ekpele. Maphoo maewosi nga, mali Molimo na bomoo. ⁶⁴ Kasi wali baayoko onte ya b̄e, bate baanole.» Pho Yesu aebaka tata o etatele baabaka bawa bate baikaka anola na nza owamuungya. ⁶⁵ Amba kula wo yokye: «Yango mena, nawokyi na b̄e bokye: "Moto takokyi iya oka nga bo Tata tamoanlesi."»

⁶⁶ Tata mokolo mamuna, baekosi b̄e baikye bamanaka emba tebakulaka mofenga. ⁶⁷ Emba Yesu amba ya woo na Iko mbuka babale yokye: «Na b̄e, tozingye na b̄e ikyende?» ⁶⁸ Simo Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Nkolo, tomokula kyende oka nza? Iwe oli na maphoo ma bomoo pha bobele. ⁶⁹ Na banga, toanosi emba toebi obokye oli Mosantu wa Nwaphongo.» ⁷⁰ Yesu amba babuyisa yokye: «Teli nga moto owa eolo, b̄e Iko mbuka babale? Emba monomo na b̄e ali zabulu!» ⁷¹ Awoko babona na Yudasi, njwana wa Simo Mosikaliyota. Pho yabaka yo owamuungya, iyo, monomo na Iko mbuka babale.

7

Bana nyango na Yesu tebamoanole

¹ Sima me, Yesu aba nde ikyemikyende o manyete ma Galileya. Taikaka benela ikyemikyende o manyete ma Yuda waabaka Bayuda balukye imoboma. ² Nzuka eseleko ya Bayuda eya ndalaku ya butwaka phenephe. ³ Bobele, bana nyango bamba ya wo ne bekye: «Mana wawa okyende o Yuda pho baekosi ba we, na b̄e me, bawene bitoma bikyele we. ⁴ Moto okozingye obokye bato bamoebe, takyele maphoo me mi ibombo. Pho kokyale bitoma ndengye eye, omiweninya o mokyisi!» ⁵ Pho, banaa nyango mampenza tebaikaka moanola. ⁶ Emba Yesu amba wo na b̄e yokye: «Imbele sa nga naino tesikokyi. Imbele saaka b̄e sakoka. ⁷ Mokyisi temokokyi iyeina. Kasi nga, mokyisi munzine pho nawo ngakye bitoma ba b̄e bili bibe. ⁸ Kyende o eseleko mena. Pho ya nga, esikye omo, pho imbele sa nga naino tesikokyi.» ⁹ Sima ya iwo babona, amba ikala o Galileya. ¹⁰ Kasi waakye banaa nyango o eseleko, ne amba yakye omo, samiweninya, akyekye nde mi ibombo.

Mateya o eseleko ya ndalaku

¹¹ Onte ya eseleko, Bayuda bamolukaka emba bamba wo bekye: «Ani baa bi?» ¹² Onte ya moluku njwa bato, baikaka ziko pho ye. Bana bawoko bekye: «Ali moto wa maphoo malaa», bayoko bekye: «Phe, kakosa bato.» ¹³ Na bo babona, moto na monomo tamekaka iwo polele pho ye, pho ya ila Bayuda.

¹⁴ Waakoma b̄e onte ya nkolo ya eseleko, Yesu amba ya kye o Tempelo emba abuto iteya. ¹⁵ Bayuda bakamwaka na mateya me emba bamba wo bekye: «Ndengye'ye iyo taika ekola kambe eba maphoo makoma b̄e?» ¹⁶ Yesu amba babuyisa yokye: «Mateya ma nga temaute na nga, kasi na owantoma. ¹⁷ Bo moto kazingye ikyela phowa ya Nwaphongo, amoeba bo mateya mama maute na Nwaphongo naa bo namiwole nga mampenza. ¹⁸ Moto ookowo pho ye, kalukye nkyemo ye mampenza. Kasi ookolukye nkyemo ya owamotoma, ali na maphoo maa phele. Emba bole tefoli onte ye. ¹⁹ Teli Mose owaephe Mibeko? Kasi noko moto monomo onte ya b̄e takyele bokowo Mibeko: Pho yaye kolukye imboma?» ²⁰ Moluku njwa

bató bamba mobuyisa bekye: «Oli na molemba o nzoto ya we! Okolukye ieboma nza?» ²¹ Yesu amba kula yakpa maloŋa amba wo na be ye yokye: «Nakyesi nde etoma yonoyó, be ye baso okamo! ²² Mose awoko na be ye obokye obelekye bana ba bampele — lauta na bankoko kasi na Mose phe — emba be ye kolokyele na mokolo nwa Sabata. ²³ Ka bo be ye kobele moto mokolo nwa Sabata sa nka eya obokye Mobeke nwa Mose mooto, ka pho yaye kontombele pho nabikye moto mokolo nwa sabata? ²⁴ Sakyeka maboo ma bato bo kofene bolombe, kasi tena bolombe na bosembo.»

Yesu eli yo Klisto?

²⁵ Bato ba Yelusaleme bawoko bekye: «Mena teli ookolukye be ye obokye bamobome? ²⁶ Kyeka kawo mi pha emba tebamowole na lowo! Bakonzi ba banga baebaka phele obokye eli nde yo Klisto? ²⁷ Kasi moto oyo, banga toebe biute yo, nzuka imbela samoya Klisto, na moto etaebe biuti yo.» ²⁸ Bobele Yesu owateyaka o Tempelo, aimolaka yokye: «Konzebe! Koebe biuti nga? Kasi sikyi ya na ndengye ya nga mampenza. Owantoma kawo phele, yo otoebe be ye. ²⁹ Nga, namoebe pho naute oka ye, eli yo owantoma.» ³⁰ Emba bambaka luka nde imoakya. Kasi na moto taika na moakya pho ngonga ye teyataaka koka. ³¹ Onte ya moluku nwa bato, baikye bamoanolaka, bambaka wo bekye: «Waamoya Klisto, amokyela bilkeyesako biikye koleka bikyele moto oyo?»

Batomi bato ikye akya Yesu

³² Yaabaka be ye bakye mikolo onte ya moluku nwa bato pho ye, yakomaka o matoo ma Bafalisayi. Emba banganga banene na Bafasayi bamba ya toma babulusi pho ya imoakya. ³³ Yesu amba wo yokye: «Nata kuta kula ba na be ye nwana imbela, emba namokyende oka owantoma. ³⁴ Be ye wamunduka kasi ontonzwe. Pho elele eyamoba nga, be ye otokome omo.» ³⁵ Tata wamo, Bayuda babutwaka iwono onte ya be ye bekye: «Amunakyende mi elele iye eyamobaa banga sakyemozwa? Amokye benga bakyeminyangwa onte ya Baela? Amokye teya Baela? ³⁶ Maphoo maawo yo mamana maluke iwo bo: Be ye wamunduka kasi ontonzwe, na obokye: Elele eyamoba nga, be ye otokome omo?»

Pho ya maa ma bomoo

³⁷ Mokolo nwa suka ya ezeleko, muna moolekye nkolo iso, Yesu aesi ya teme, abuto imola yokye: «Bo moto ali na phowa ya maa, aye oka nga, ambe ya nywa. ³⁸ Moto ookonzanole; bo wawo buku pha Nwaphongo: «Uta o ndondo ye, bibale ba maa ma bomoo biamolukwa.» ³⁹ Awoko babona na Bolobo pha sengyelaka izwa bato baamoanolela. Na bosembo Bolobo tephataka ba pho Yesu tataka zwa naino nkyemo.

Bato bakabwa pho ya Yesu

⁴⁰ Onte ya moluku, bato baokaka maphoo me, bakyi bekye: «Nde phele, kyeka Moimosi!» ⁴¹ Bana bekye: «Klisto, eli nde yo.» Kasi bayoko bakulaka wo bekye: «Klisto akokyi itokolo o Galileya? ⁴² Buku pha Nwaphongo tebowo obokye amoba wa bosoo Davidi, emba amouta o Beteleyeme, mokyisi mokyikyi njaauta Davidi?» ⁴³ Yango mena bato baamba kabwana pho ye. ⁴⁴ Bato bayoko onte ya be, balukaka imoakya, kasi na moto monomo taika mokuma.

Bakonzi ba Bayuda tebaanole Yesu

⁴⁵ Bobele babulusi bamba ya butwa ooli banganga banene na Bafalisayi. Bamba ya wɔ na babulusi obokye: «Pho ya'ye b̄e toikyɪ ya ne?»
⁴⁶ Babulusi bamba yabuya b̄ekye: «Moto taawɔ bokowɔ moto mɔna!»
⁴⁷ Bafalisayi bamba wɔ na b̄e b̄ekye: «Olukakyi na b̄e imoanolela me?»
⁴⁸ Onte ya bankumu naa onte ya Bafalisayi, wali mɔnɔmɔ omoanolesi?
⁴⁹ Eli nde moluku n̄wa bato b̄ateb̄aeb̄e Mobeke, bato baaza b̄e!»⁵⁰ Kasi mɔnɔmɔ onte ya Bafalisayi, Nikodem̄e owa kyekye oka Yesu phanza, yokye: ⁵¹ «Mobeke n̄wa banga munyete moto bo naino tomoookyi naa ieba maphɔɔ makyeye yo?»⁵² Bamba mobuyisa b̄ekye: «Na we toli moto wa Galileya? Luka na bolaa emba wamowene obokye o Galileya, tewakokyɪ itokolo moimosi.»

Nwanwasi wa baphemba

⁵³ Bamba ya butwa moto na moto o ingambi se.

8

¹ Emba Yesu amba ya kyende o ngomba ya ba Olive. ² Waakoma waa mumbengu, amba kula ya o Tempelo. Emba bo wabaka bato basɔ baye oka ye, amba ya zala abuto ibateya. ³ Bobele, bateye ba mibeko na Bafalisayi bamba moyelela na nwanwasi mɔnɔmɔ owazwaka b̄e na lele mosuu, emba bamba ya moteya onte ya b̄e basɔ. ⁴ Bamba ya wɔ ne b̄ekye: «Moteye, nwanwasi oyo, tomozwe na lele mosuu. ⁵ O buku pha Mobeke, Mose awɔ na banga obokye tobome babasi ba ndengye mena na mabanga. Emba we, kowɔ bo?»⁶ Bawɔko babona na maumunya ma imobekyisa izengye, pho bazwe eleko ya imophunda. Kasi Yesu, amba ya miinya, abuto iwala nzenze na munsee o manyete. ⁷ Waaba b̄e balendendale nde na imotuna mituna, Yesu amba ya miinola, amba ya wɔ na b̄e yokye: «Onte ya b̄e, otowaikakyele isumu, abe moto owa o boo wa imuma ibanga.»⁸ Emba kula yo miinya, akuli butwa iwala nzenze o manyete. ⁹ Waoka b̄e maphɔɔ mamana, mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ atati imigbolo, tata na baphomba. Emba Yesu amba ya ikala yo mampenza na ona nwanwasi owa temekye onte ya iboko. ¹⁰ Yesu amba ya miinola, amba ya wɔ ne yokye: «Nwanwasi, b̄e bawa? Na moto mɔnɔmɔ taikyɪ ema ibanga?»¹¹ Amba ya buya yokye: «Nkolo, moto phe.» Emba Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Na nga me, siiema ibanga. Kyende, kasi tata lolɔ sakula kyela isumu.»

Yesu ali moo n̄wa mokyisi

¹² Yesu akulaka wɔ na b̄e yokye: «Nali moo n̄wa mokyisi. Moto okombengye, etaatambule o enzɔmbi, amozwa moo mokambe o bomɔɔ.»
¹³ Emba Bafalisayi bamba ya wɔ ne b̄ekye: «Komiwɔle we mampenza! Munɔko n̄wa we tolokokyɪ imoanola»¹⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Eli phele obokye namiwɔle nga mampenza, kasi munɔko n̄wa nga moli n̄wa ianola, pho naebe mbale euti nga na mbale ekyekye nga; kasi b̄e, toebe biuti nga na bi kye nga. ¹⁵ B̄e kosambisa na ndengye ya bomoto. Inga sii sambisa moto. ¹⁶ Emba bo eniba obokye na sambisa, isambisa sa nga sili nde phele pho sili nga mampenza, eli na owantoma. ¹⁷ O Mobeke n̄wa b̄e mampenza nga bakoma obokye bo n̄ko ya bato babale ikokaa bakokyɪ iianola. ¹⁸ Namiwɔle nga mampenza, emba Tata owantoma kawo pho nga me.»¹⁹ Emba bamba wɔ ne b̄ekye: «Ongɔ ali bi?» Yesu amba buya yokye: «Toonzefe, tooefe na Tata. Bowanzebaka, okokakyi ieba

na Tata.» ²⁰ Awoko maphoo mamana o elele ekye ambya bée makabo, waba yo kateya o Tempelo. Moto na monomo taika moakya, pho ngonga ye teyaikaka koka.

Ikyende sa Yesu

²¹ Yesu amba kula wo na bée yokye: «Nakyende, wa munduka, kasi wamowa na masumu ma be. Elele ekyekye nga, tokokyi ikyende omo.» ²² Emba Bayuda bamba wo bekye: «Ali na maumunya ma imiboma pho kawo yokye: “Elele eya mokyende nga, tokokyi ikyende omo?”» ²³ Yesu amba babuyisa yokye: «Bée oli bato ba o se, nga nauti o ikolo. Bée oli bato bamokyisi mumu, nga sili wa mokyisi mumu. ²⁴ Yango mena, nawokyi na bée obokye wa mowa na masumu ma bée. Pho na bo toanosi obokye Nali, wamowa na masumu ma bée.» ²⁵ Emba bamba ya wo bekye: «Iwe oli nza?» Yesu amba babuyisa yokye: «Ikyiiewole nga uta o etatele. ²⁶ Pho ya bée, nali na maphoo maikye ma iwo na ma isambisa, kasi owantoma kawo phele. Na yaoka nga ne, ili yango ikyi wo nga o mokyisi.» ²⁷ Tebaikaka sosolo obokye abawolekye pho ya Ango. ²⁸ Bobele, Yesu amba ya bawole yokye: «Waamotomba bée Nwana Moto, wamoeba obokye Nali, simbe nakyela maphoo na ndengye ya nga mampenza: Nawo nde maphoo maanteya Tata. ²⁹ Owantoma ali na nga, taika nde nga mampenza, pho nayeke nkolo iso maphoo maamosepelisa.» ³⁰ Waaba yo kawo babona, bato baikye bamoanlaka.

Baakolo bana ba Abalayama

³¹ Bobele, Yesu amba ya wo na Bayuda baamoanlaka yokye: «Bo oikasi ibanaza maphoo ma nga, oli phele baekosi banga, ³² wamoeba maphoo ma phele emba maphoo me mamoeiyikola.» ³³ Bamba mobuyisa bekye: «Banga toli bana ba Abalayama, tololi baombo ba moto: Pho ya'ye kowo obokye tomoikolama?» ³⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nawo na bée nde phele phele, ngakye, moto okokyele masumu ali moombo njwa masumu. ³⁵ Moombo taaikale nkolo iso o ingambi, kasi njwana, yo kaikale o ingambi pho ya bobele. ³⁶ Bo Nwana aeyikosi, wamofa baakolo bato baaikola be. ³⁷ Naebe obokye bée oli bana ba Abalayama, kasi pho maphoo ma nga te manyolo onte ya bée, kolukye imboma. ³⁸ Nga, nawo maphoo maawene nga oka Tata, kasi bée, kokyele maphoo maoka bée oka angu wa bée!» ³⁹ Bamba mobuyisa bekye: «Ango wa banga, eli Abalayama.» Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bo oli bana ba Abalayama, kyela bitoma ba Abalayama. ⁴⁰ Kasi unwanjwa eye, bée kolukye imboma, nga, oewosi maphoo ma phele maoka nga oka Nwaphongo. Abalayama taika kyela babona. ⁴¹ Kasi bée, kokyele bitoma ba angu wa bée.» Bamba mobuyisa bekye: «Banga tololi bana baabota bée mi ebembi! Toli nde angu monomo, Nwaphongo!»

Bana ba Molemba

⁴² Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bo Nwaphongo abakyi ongo wa bée, nde wanzingaka, pho natokolo oka Nwaphongo namba kula uta nde oka ye. Siika ya na ndengye ya nga mampenza, eli Yo owantoma. ⁴³ Pho ya'ye bée toosololo ewosi ya nga? Pho tookokye iyoka maphoo ma nga. ⁴⁴ Ango wa bée eli Zabulu, emba oli na phowa ya ikokya maphowa ma angu wa bée. Uta o etatele abaka nde mofomi wa bato, taika miambia i maphoo ma phele pho maphoo ma phele temali onte ye. Waakate yo

boole, loute o ndondo ye, pho ali moto wa boole na ango wa boole. ⁴⁵ Ka pho ya Nga, pho na wo maphoo ma phele yango mena tonzanole. ⁴⁶ Moto nza, o nte ya bée owa munteya isumu sakyela nga? Bo na wo maphoo ma phele, pho ya'ye bée tonzanolele? ⁴⁷ Moto wa Nwaphongo, kaokye maphoo ma Nwaphongo. Ka ootoli bée bato ba Nwaphongo, yango mena, bée toonzokye.»

Yesu na Abalayama

⁴⁸ Bayuda bamba mobuyisa bekye: «Toloikaka longa waawoko banga obokye oli Mosamaliya na ná bolobó bofe?» ⁴⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Phe, sili na bolobó bofe, kasi na kumbele Tata, kasi bée, toonkumbele! ⁵⁰ Siika na luka nkyemo nga mampenza, moto mosuu ali okoiyambya na ookosambisa. ⁵¹ Naewole nde phele phele, bo moto abanze maphoo ma nga, etawe.» ⁵² Emba Bayuda bamba ya wo ne bekye: «Inwanwa eye tombi ya efa obokye oli na bolobó bofe! Abalayama awa, na baimosi me, kasi we koya wo wekye: “Bo moto kabanza maphoo ma nga, etaa we.” ⁵³ Iwe olekyi ango wa banga Abalayama owa wa? Na baimosi baawa me! Iwe kombe mipka nza?» ⁵⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Bo namitakyi nga mampenza, nkyemo ya nga nde teibe na ntina. Eli nde Tata oko ntate, iyo okoanole bée obokye ali Nwaphongo wa bée. ⁵⁵ Bée toika moeba, kasi nga namoebe. Bo nawoko ngakye simoebe, nde na ba nde ya bée: Moto wa boole. Kasi na moebe emba na banza maphoo me. ⁵⁶ Ango wa bée Abalayama, abaka na nkyisa ya iumunya obokye amowene mokolo njwa nga. Awene mokolo me, emba atondaka na nkyisa.» ⁵⁷ Waaawo yo babona, Bayuda bamba wo ne bekye: «Naino tokokye na mambula mako matano, emba wamba wene Abalayama!» ⁵⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naewole nde phele phele, naino Abalayama sata botama, Nga Nali.» ⁵⁹ Bobele, bamba ya ongo mabanga pho ya imumaa, kasi Yesu amba mibomba, nono watokolo yo o Tempelo.»

9

Yesu abikye moto owa pholo miyo

¹ Waaba Yesu kalekane, amba ya wene moto monomo owa botama na miyo mapholo. ² Baekosi bée bamba ya motuna motuna mumu: «Labi, moto oyo apholo miyo pho ya masumu me ndee pho ya masumu ma baboti bée?» ³ Yesu amba buya yokye: «Teli yo naa baboti bée. Kasi eli nde pho ya obokye bitoma ba Nwaphongo biwenene onte ye! ⁴ Waata baa moo, tosengyesi ikyela bitoma ba owantoma. Waskome mokolo, moto takokyi ikula kyela etoma. ⁵ Naino ootaba nga o mokyisi, nali moo njwa mokyisi.»

⁶ Waawo yo babona, Yesu amba ya towa matee o manyete, aesi ya maphuta na manyete amba ya mainga moto owa pholo miyo me o miyo. ⁷ Amba ya wo ne yokye: «Kye mikunyola o mbondo ya Silowe». Kyelukye iwo obokye: Toma. Moto owa pholo miyo amba ya kyende, akye mikunyola, waaya butwa yo, abuto iwene.

⁸ Babubaa ne na babaka bamowene soosoo — pho abaka moongyi — bawoko bekye: «Teli yo owa baka azasi kaongye?» ⁹ Bana bekye: «Eli nde yo!» Bayoko bekye: «Iyo phe, eli nde moula ne.» Kasi moto owa pholo miyo amba anola yokye: «Eli nde nga.» ¹⁰ Emba bamba wo ne bekye: «Ka miyo ma we mambi zibwa ndengye'ye?» ¹¹ Amba buya yokye: «Moto okobangye bée Yesu, aphuti manyete, amanzingi o miyo, amba wo

na nga yokye: “Kye mikunyola o Silowe.” Bobele nga, namba ya kyende, namba mikunyola emba namba ya butwa iwene.» ¹² Bamba ya wɔ ne bekye: «Moto me, ali bi?» Amba buya yokye: «Nga siebe.»

Bafalisayi batune moto owa pholoko miyo obiky

¹³ Bobele, baesi ya kye na moto owapholoko miyo oka Bafalisayi. ¹⁴ Nzuka mokolo nwa phutaka Yesu manyete na nwa mozifolaka yo miyo, yabaka mokolo nwa Sabata. ¹⁵ Bafalisayi bamba motuna na be ndengye'ye eya butwa yo iwene. Amba babuyisa yokye: «Anzinga mungyinda o miyo, na mikunyosi, nabuto iwene.» ¹⁶ Onte ya Bafalisayi bana bawoko bekye: «Moto oyo taakumole Sabata, tali moto wa Nwaphongo.» Kasi bayoko bawoko bekye: «Moto wa masumu akoki izwa bokonzi pha ikyela bilekyesako bibi ndengye'ye?» Emba bokabanakye bonyosi onte ya be. ¹⁷ Bobele bamba kula tuna moto owa pholo miyo bekye: «Ka we, kowo bo pho ya oezibosi miyo?» Amba buya yokye: «Ali moimosi.»

¹⁸ Kasi waaba be naino sata banga baboti be, Bayuda tebaikaka eba obokye apholoko miyo amba butwa iwene. ¹⁹ Bamba ya tuna baboti ba nwana me motuna mumu: «Moto oyo ali phele nwana wa be ookowo be obokye abotama na miyo ma pholo? Emba unwanweye kawene ndengye'ye?» ²⁰ Baboti bamba babuyisa bekye: «Toebe obokye eli nde phele nwana wa banga, abotama na miyo ma pholo. ²¹ Kasi bo buto yo iwene unwanwa eye, banga toloebe. Oomozibosi miyo nza? Tolomoebe. Omotune, ali phomba, aimole yo mampenza!» ²² Baboti be bawoko babona pho bailaka Bayuda. Be baokanaka itokolo moto munsoko okowo obokye Yesu ali Klisto o ingambi sa makyita. ²³ Yango mena, baboti bawoko bekye: «Yo nga ali phomba, omotune yo mampenza.»

²⁴ Mbala eya ibale. Bafalisayi bamba kula banga moto owa pholoko miyo, bamba wɔ ne bekye: «Phe Nwaphongo ngambo! Banga toebe obokye moto oyo ali moto wa masumu.» ²⁵ Amba babuyisa yokye: «Nga siebe naa ali moto wa masumu. Naebe nde ekpele yonyo obokye: Napholoko miyo emba unwanwa eye nabuto iwene.» ²⁶ Bamba wɔ ne bekye: «Aekyesi ye? Aezibosi miyo ndengye'ye?» ²⁷ Amba babuyisa yokye: «Nambo eyimola, kasi be tookye! Pho ya'ye kozingye obokye nakule eyimola mbala esuu? Emba na be toli nde na phowa ya ibutwa baekosi be?» ²⁸ Bobele, Bafalisayi babuto imotola, bamba wɔ bekye: «Moekosi nwe eli nde we! Banga toli baekosi ba Mose. ²⁹ Banga toebe obokye Nwaphongo awoko na Mose, kasi moto mona, toloebe mbale euti yo!» ³⁰ Moto me amba babuyisa: «Eye eli lowo la ikamwa, obokye be toebe mbale euti moto oyo, kasi yo anzibosi miyo! ³¹ Banga toebe obokye Nwaphongo taaokye bato ba masumu. Kasi bo moto ali mosambesi nwa phele, kambe kyela na phowa ya Nwaphongo, Nwaphongo kamookye. ³² Naino tolookyi bawo obokye moto azibosi miyo ma moto owa botama na miyo mapholo. ³³ Bo moto me tabaki moto wa Nwaphongo, takokaki ikyela na ekpele.» ³⁴ Bamba ya buya bekye: «Iwe wabotama onte ya masumu, emba kombe ya loteya?» Bamba movaka o nze.

Bapholo miyo ma molimo

³⁵ Yesu aesi ya oka obokye bamowiinye. Amba yakye vana ne, amba ya wɔ ne yokye: «Iwe, koanole Nwana wa Moto?» ³⁶ Amba ya buya yokye: «Yo nza, Nkolo, obokye namoanole?» ³⁷ Yesu amba wɔ ne yokye: «Ombo

mowene. Eli moto okowono na we.» ³⁸ Moto me yokye: «Naanosi, Nkolo» Emba amba kusama o boo phe.

³⁹ Emba Yesu amba wo ne yokye: «Naya o mokyisi pho ya iya sambisa, pho ya obokye baate baikaka wene bawene, emba baabaka bawene bee sakula wene.» ⁴⁰ Bafalisayi baabaka ne baokaka maphoo me, bamba wo ne bekye: «Bobo na banga topholo miyo me?» ⁴¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Bo wabaka bato baapholo miyo, nde tobakyi na masumu. Kasi unwanwa eye kowo obokye: "Towene", oli nde bato ba masumu bobe.»

10

Ete ya mookosi wa mampate

¹ «Naewole nde phele phele obokye, moto owa moba sanyolo yaa mozibo o lophango la mampate, kasi kabaa mopha mosuu, yo mona ali mwibi na mobomi. ² Kasi okonyolo yaa mozibo, ali mookosi nwa mampate. ³ Sinzili amozibolela mozibo, na mampate maokye nyesi nwe. Mampate me, kamabange, yonyo na yonyo na nkombo ya yango, emba kamatokolo o nze. ⁴ Waamatokolo yo maso, katambule o boo pha mango, emba mamobengye pho maebe nyesi nwe. ⁵ Ete maabengye mobutu, kasi maalota pho temaebe nyesi nwa babutu.»

⁶ Yesu amba bakpela ete mena, kasi tefaika sosolo ntina ya maphoo maawoko yo.

Yesu, Mobanze molaa wa mampate

⁷ Yesu amba kula wo yokye: «Naewole nde phele phele ngakye, nali mozibo nwa mampate. ⁸ Baso baaya o boo pha nga bali baibi na babomi, kasi mampate temaika baoka. ⁹ Inga, nali mozibo. Bo moto anyosi o nzela ya nga, amobika. Amokyende, amoya amba zwa na ya iza. ¹⁰ Moibi yo kaye nde pho ya iiba, pho ya iboma na pho ya icoto. Nga, naya pho ya obokye bato bazwe bomoo, bambe bozwa na boikye. ¹¹ Nga, nali mookosi molaa wa mampate: Mookosi molaa kambya bomoo phe pho ya mampate me. ¹² Ka moto okokyele etoma nde pho ya iphuti, tali owakolo mookosi wa mampate, tali na mokolo nwa mampate. Waawene yo ngoo kyeye, kaikye ika mampate emba yo kalote. Emba ngoo kaya mabuta kambe na manyangola.

¹³ Pho ali moto okokyele etoma nde pho ya iphuti emba mampate temali na ntina pho ye. ¹⁴ Nga, nali mookosi molaa wa mampate, naebe mampate ma nga na mampate ma nga manzebe. ¹⁵ Boo konzebe Tata, na nga naebe Tata. Emba nambya bomoo pha nga pho ya mampate. ¹⁶ Nali na mampate masuu maate mali ma lophango lolo. Emba na mango mamana, nasengyesi imakamba. Ma mooka nyesi nwa nga emba ya moba nde bokanda bonobo na mookosi monomo. ¹⁷ Tata kanzingye pho naambya bomoo pha nga pho ya ikula bozwa sima. ¹⁸ Moto taika bololo bomoo pha nga, kasi naboambya nga mampenza. Nali na bokonzi pha iboambya na na bokonzi pha ikula bokpa: Mena eli mobeko nwa zwa nga na Tata.»

¹⁹ Maphoo me mamba kula ambya nde ikabana onte ya Bayuda. ²⁰ Baikye onte ya bee bamba wo bekye: «Ali na bolobo bofe! Ayeyee! Pho ya'ye bee komookye?» ²¹ Kasi baayoko bawoko bekye: «Mena teli maphoo ma moto oli na bolobo bofe, bolobo bofe akokyi izibola miyo ma moto owa pholo miyo?»

Bayuda bale Yesu

²² Yabaka imbele sa sekye. Bakyelaka eseleko ya iumunya mokolo nwa ingolaka b̄ee Tempelo o Yelusaleme. ²³ O Tempelo, Yesu abaka kakye kaye o moziŋo nwa Salomo. ²⁴ Bayuda faesi ya molungya, bamba wo ne sekye: «Waa lolēē ntema o ikolo n̄n̄o mokolo ye? Bo oli Klisto, olomole polele!» ²⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nambo eyimola kasi b̄ee toanole. Bitoma biikyele nga na nkombo ya Tata biwo pho ya nga, ²⁶ kasi b̄ee tonzanole pho toli mampate ma nga. ²⁷ Mampate ma nga maokye n̄wesi n̄wa nga, emnba nga namaebe, mambe na mbenga. ²⁸ Emba nga, namaphe bom̄o pha bobele. Ete mawe na mbala, na moto takokyi imabololo o maboko ma nga. ²⁹ Tata owa mampē alekyi na mwiya, emba na moto tali na makokyi ma ibololo ekpele o maboko ma Tata. ³⁰ Nga na Tata toli moto m̄n̄m̄.»

³¹ Bobele, Bayuda bamba kula ya ongo mabanga pho ya imumaa. ³² Kasi Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naeteye bitoma biikye bilaa bauta oka Tata. Pho ya etoma iye ekyembe b̄ee maa mabanga?» ³³ Bayuda bamba mobuyisa sekye: «Banga telolukye iemaa mabanga pho ya etoma elaa ekyesi we, kasi pho kotole Nwaphongo, na pho iwe oli nde moto, komibuya we mampenza Nwaphongo.» ³⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «O buku pha Mobeke n̄wa b̄ee, tebaika koma obokye: “Nga nawo ngakye: B̄ee oli ba Nwaphongo?” ³⁵ Mobeke n̄wabangaka ba Nwaphongo bato baawolekye Nwaphongo. Nzuka mapho maakomama o buku pha Nwaphongo temakokyi imana. ³⁶ Ka owa kaba na owa toma Nwaphongo o mokyisi, b̄ee kowo obokye: “Kotole Nwaphongo”, pho nawo ngakye nali Nwana wa Nwaphongo. ³⁷ Bo sikyele bitoma ba Tata, b̄ee sa nzanola! ³⁸ Kasi bo nabikyele, na bo tonzanole, anola n̄n̄o bitoma, pho oebe, ombe na efa na bolaa obokye Tata ali onte ya nga nde booli nga onte ya Tata.» ³⁹ Emba, bamba kula luka mbala esuu ya imoakya, kasi amba ya bembetene o maboko ma b̄e.

⁴⁰ Yesu amba kula ya butwa o mopho moyoko nwa Yaladene, o elele eyabaka Yoane kabatisa phanza, emba amba ikala om̄o. ⁴¹ Bato baikiye bamba ya ooli yo, bamba wo sekye: «Phele, Yoane taika kyela na elekyesako ȳn̄ȳ, kasi iso ya wo yo pho ya moto oyo ili phele.» ⁴² Emba om̄o, bato baikiye bamba moanola.

11

Iwa sa Lazalo

¹ Yabaka moto m̄n̄m̄ na nkombo Lazalo, abaka na bolosi o Betani, mokyisi n̄wa Maliya na n̄wana nyango Malata. ² Eli nde ona Maliya owa ololoko Nkolo malasi na owa mokunyolaka makolo na suwe ye. Yabaka n̄wana nyango Lazalo owabaka na bolosi. ³ Mankanasa ma Lazalo maamba longolo Yesu obokye: «Nkolo, kyeka ookozingye we ali na bolosi.» ⁴ Waaoka Yesu babona, amba wo yokye: «Bolosi babona teboli pha iwa, kasi boli pho ya iweninya nkyemo ya Nwaphongo. Nde na phango, bamokumola Nwana wa Nwaphongo.»

⁵ Yesu azingaka Malata na n̄wana nyango na Lazalo. ⁶ Kasi waoka yo simo obokye Lazalo ali na bolosi, nde phele, akulaka kyela nkolo ibale o elele eyabaka yo. ⁷ Bobele, sima me, amba ya wo na baekosi yokye: «Tokule butwa o Yuda.» ⁸ Baekosi bamba ya wo ne sekye: «Labi, nde un̄wan̄wa eye Bayuda balukakyi iema mabanga, emba kokule butwa om̄o?» ⁹ Yesu amba buyaa yokye: «Tewali mangonga iko mbuka mabale

ma moo? Bo moto katambule wa moo, taabakatane pho kawene moo njwa mokyisi. ¹⁰ Kasi bo moto katambule waa mokolo, amobakatana pho moo temoli onte ye.»

¹¹ Waaunva yo iwo babona, amba ya wo na bee yokye: «Nwebi na banga Lazalo alasi, kasi na kye moulola.» ¹² Baekosi bee bamba ya wo ne bekye: «Nkolo, bo alasi, amobika.» ¹³ Yesu awoko babona pho ya iwa sa Lazalo, kasi bee baumunyaka nde obokye kawo pho ya eyaakolo ebu. ¹⁴ Yesu amba ya bawole polele yokye: «Lazalo awe, ¹⁵ emba nali na nkyisa pho sikyi ba omu, pho bee oanole. Kasi tokyende oka ye.» ¹⁶ Emba Toma, okobangye bee Ipasa, amba ya wo na baekosi bayoko yokye: «Na banga tokyende me, emba towe ne molongo.»

Yesu mokundosi njwa bawee na okophe bomoo

¹⁷ Wakoma yo omu, Yesu akye zwa obokye Lazalo ambo kyela nkolo ine o ilita. ¹⁸ Yelusaleme na Betani bali na itakye sa bakilometele phenephe na baato. ¹⁹ Baikye onte ya Bayuda bayakaka oka Malata na Maliya pho ya iya zala na bee pho ya njwana nyango na bee owawaka.

²⁰ Waaoka Malata obokye Yesu kaye, amba ya kye mobenga o nzela, mene Maliya aikasi azasi o ingambi. ²¹ Emba Malata amba ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, bo wabaka wawa, njwana mama nde tawa. ²² Kasi na injwajwa eye me, naebe obokye iso ya moonga we oka Nwaphongo, Nwaphongo amoephe yango.» ²³ Yesu amba wo ne yokye: «Njwana nyongu amokundwa.» ²⁴ Malata amba ya mobuyisa yokye: «Naebe obokye amokundwa imbele saa mokundwa bawe o mokolo njwa suka.» ²⁵ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nga nali moto okokundole bawee, na okophe bomoo, moto okonzanole, na bo awe amoba nde na bomoo. ²⁶ Emba moto muso oli na bomoo kambe na nzanola etawe. Koanole bomoo?» ²⁷ Amba mobuyisa yokye: «Ee Nkolo, nga naanosi obokye oli Klisto, Njwana wa Nwaphongo, ookoye o mokyisi.»

Yesu alesi

²⁸ Waaunva yo iwo babona, amba ya kye banga njwana nyango Maliya, amba kolo ne yokye: «Moteye aesi, kaebangye.» ²⁹ Waaoka Maliya babona, aesi ya injwa izele, aesi kyende oli yo. ³⁰ Yesu tataaka nyolo o mokyisi, kasi ataka ba nde oelele eya vanaka Malata ne. ³¹ Bayuda babaka na Maliya o ingambi pho ya izala ne, waamowene bee aino izele, atokosi, bamba ya mobenga, baumunyaka obokye kakye o ilita pho ya ikye lela omu. ³² Waakoma Maliya o elele eya baka Yesu, wamowene yo amba ka o makolo me, amba wo ne yokye: «Nkolo, bo wabaka wawa, njwana mama nde tawa.» ³³ Waba wene yo banyingonele, Maliya na Bayuda babaka ne, Yesu aokaka ngongu boikye na bolosi o ndondo ye. ³⁴ Emba amba ya batuna yokye: «Bee wamokunda wa?» Bamba mobuyisa bekye: «Nkolo, yaka ya kyekye.» ³⁵ Yesu amba ya lela. ³⁶ Emba Bayuda beyke: «Kyeka bo wamozingaka yo.» ³⁷ Bakyi onte ya bee bekye: «Moto owa zibolaka miyo ma moto owa pholo miyo, taikiyi koka ikatela Lazalo iwa.»

Yesu akundosi Lazalo

³⁸ Bobele Yesu amba kula ya oka ngongu o motema amba ya kyende o ilita. Yabaka mobongu onte ya mabanga emba ibanga sazibaka muna mobongu. ³⁹ Emba Yesu amba ya wo yokye: «Manya ibanga sisi.» Malata, nkanasa ya mowe, amba wo ne yokye: «Nkolo, kaye solo, pho ambo kyela

nkolo ine.» ⁴⁰ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Siika wo na we ngakye, bo oanosi, wamowene nkyemo ya Nwaphongo?» ⁴¹ Bobele, bamba ya manya ibanga. Yesu amba ya tomba miyo o ikolo, amba wo yokye: «Tata, naephe melesi pho onzokyi. ⁴² Phele, naebe obokye konzokye nkolo iso, kasi nawo babona pho ya moluku moondungye, pho baanole obokye iwe wantoma.» ⁴³ Waawo yo babona, amba ya anwana na bokusi yokye: «Lazalo, tokolo!» ⁴⁴ Emba mowee aesi ya tokolo, makolo na maboko makangyemi na bitato, na boo phe bozingami na etobu. Yesu amba ya wo na bee yokye: «Omoingole emba omole kakyende!»

Bawangyele Yesu

⁴⁵ Bayuda baikye onte ya baayakaka yakyeka Maliya, na bawenekye yaakyelaka Yesu, bamba moanolela. ⁴⁶ Kasi bayoko onte ya be, bamba ya kye imola Bafalisayi iso yakyelaka Yesu. ⁴⁷ Banganga banene na Bafalisayi bamba ya anginya ikyita bamba wo bekye: «Tokyele bo? Moto oyo kakyele bilekyesako biikye. ⁴⁸ Bo tomokyekyi bokyekyi babona, bato baso bamoanolela. Baloma bamoya oto elele esantu ya banga na mokyisi njwa banga.»

⁴⁹ Kaifa, monomo na be, owa baka nganga o munene o mbula me, amba wo na bee yokye: «Bee toosocolo ⁵⁰ toombe na eba obokye eli bolaa pho ya bee obokye moto monomo awe pho ya bato, naa obokye mokyisi mobimba mowe.» ⁵¹ Taika wo babona na ndengye ye, kasi wabaka yo nganga o munene, o mbula me, ambaka imola obokye ya sengyelaka obokye Yesu awe pho ya mokyisi. ⁵² Teli nde pho ya mokyisi bobele, kasi pho ya iyanginye elele yonoyo bana ba Nwaphongo baanyangwa. ⁵³ Emba nde mokolo me, bamba wanga imoboma. ⁵⁴ Yango mena, Yesu takulaka tambula mi pha onte ya Bayuda. Amba ya kyende o manyete mali phenephe na obokye, o mokyisi mobangye bee Efalayime, azalaka omo yo na baekosi be.

⁵⁵ Eyenga ya Ilekana ya Bayuda yakomaka phenephe. Oboo pha eyenga ya Ilekana, bato baikye bautaka o mangonda bakyekye o Yelusaleme pho ya imipetola. ⁵⁶ Balukaka Yesu, emba onte ya Tempelo waabaka be, bawonoko bekye: «Bee koununya bo? O eseleko etaye?» ⁵⁷ Banganga banene na Bafalisayi bambyaka mitindo obokye: Moto munsu wamoeba elele eli yo, asengyesi eyimola pho bamoakya.

12

Maliya aolosi Yesu malasi o makolo

¹ Nkolo motoba o boo pha eyenga ya Ilekana, Yesu aesi ya koma o Betani, waabaka Lazalo owa kundolaka yo onte ya bawe. ² Omo, bamba ya za ne. Malata abaka kaka be ntoma kasi Lazalo abaka monomo na babaka ne o mesa. ³ Bobele, Maliya amba yakpa molangyi njwa malasi njwakyela bee na nale njwa motiya moikye. Aesi ya maololo o makolo ma Yesu, amba makunyola na suwe ye, emba ingambi satondaka na solo ya mana malasi. ⁴ Bobele, Yudasi Mokyeliyota, monomo na baekosi bee, eli nde ona yo owamuungya, yokye: ⁵ «Pho ya'ye tebaungye malasi mamana na nkama iyato ya ba denale, pho ya ibaphe babola?» ⁶ Awoko babona, pho teli obokye ali na ngongo ya babola, kasi pho abaka moibi na obokye, yo mobombi njwa baphalanga, abaka kai be baphalanga babaka bee bamophisa. ⁷ Emba Yesu amba wo yokye: «Omole! Abanza lowo

lokyesi yo pho ya mokolo nwa munkunda be. ⁸ Babola, oli na beε nkolo iso, kasi nga, otooε na nga pho ya bobele.»

Bawangyele Lazalo

⁹ Emba moluku moikye nwa Bayuda baokaka obokye Yesu abaka omο, kasi tebaikaka ya nde pho ya Yesu yo mampenza, kasi nde pho ya ikyeka Lazalo owa kundolaka yo onte ya bawee. ¹⁰ Tata wamo, Banganga banene bamba wangya obokye babome na Lazalo me, ¹¹ pho yabaka nde pho ye, Bayuda baikye babalotaka babutwaka ianola Yesu.

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹² Bo yana, moluku nwa bato nwakaka o eseleko, nzwamba oka obokye Yesu amoya o Yelusaleme. ¹³ Bamba kpa kanga ya mabila bamba tokolo ikye vana ne. Babaka baanjwane bekye: «Ozana! Nkolo apambole okoye na nkombo ye, mokonzi nwa Isalayeε.» ¹⁴ Waazwa Yesu nwana wa mpunda, amba zala o ikolo sa yango bo wakomama wango obokye: ¹⁵ Saila nwana nwaswa wa Siyona: Kyeka mokonzi kaye, abaa ikolo sa nwana mpunda. ¹⁶ O ebandele baekosi beε tebaikaka sosolo maphoo maaye, kasi imbele sazwa Yesu ngambo, bamba umunya obokye maphoo me makomamaka pho ye, na obokye eli nde mango makyela beε pho ye. ¹⁷ Moluku nwa bato nwaabaka ne imbele sabangaka yo Lazalo itokolo onte ya ilita na wa mokundola yo onte ya bawee, baimolaka maphoo mawenekye be. ¹⁸ Yango mena moluku nwa bato bayakaka ya vana ne pho baokaka elekyesako eya kyelaka yo. ¹⁹ Emba Bafalisayi bamba wono onte ya beε bekye: «Ka kowene, otokule kyela na ekpele, kyeka bato baso babuto imobenga!»

Nkyemo na ekulusu

²⁰ Bato bayoko baatebali Bayuda bakyeke o eseleko pho ya ikumbela. ²¹ Bamba ya wo na Filipe owabaka wa Betesayida ya Galileya emba bamba onga ne bekye: «Nkolo, toli na phowa ya iwene Yesu.» ²² Filipe amba yakye lowole Andele, emba beε baso bamba yakye lowole Yesu. ²³ Yesu amba babuyisa bobo: «Imbele sisengyesi Nwana wa moto izwa ngambo sikokyi. ²⁴ Naewole nde phele phele, bo mumbuma nwa ble moka o manyete te mowee, moikale nzwango mampenza. Kasi bo mowee, mobote mbuma nzikye. ²⁵ Moto okozingye bomoo phe, aabobungya; kasi moto owamoina bomoo phe onte ya mokyisi mumu, aabobanza nono o bomoo pha bobele. ²⁶ Bo moto kazingye inkyelele, ambengye, emba elele eli nga, na moto wa nga wa etoma amoba omο. Bo moto kankyelele, Tata amokumola.»

Yesu aimosi bo wamowa yo

²⁷ «Unwanwa eye, ndondo ya nga teli bose. Emba namba wo bo? Tata, ombikya o imbele sisi? Kasi naya nde pho ya sina imbele sisi. ²⁸ Tata, phe nkombo yawe ngambo.» Emba nwaswa monomo mouti o ikolo mowo obokye: «Naeephe ngambo, emba namokula eephe ngambo.» ²⁹ Moluku nwa bato nwabaka wamo na baokaka bekye eli engyinzi, baayoko bawoko bekye eli anzelu moto omowosi. ³⁰ Yesu amba ya buya yokye: «Nwaswa mamuna temoikyi okana pho ya nga, kasi nde pho ya beε. ³¹ Unwanwa eye eli isambisa sa mokyisi mumu, unwanwa eye bamovaka mokonzi nwa mokyisi o ibanda. ³² Pho ya nga, imbele sa mobaa nga o ikolo, namobenda bato baso oka nga.» ³³ Na maloba mamana, aimolaka ndengye eya mowa

yo. ³⁴ Moluku nwa bato nzwamba mobuyisa obokye: «Banga Mobeko nwaloimola obokye Klisto amobaa bobele. Ndengye'ye we okokyi iwobokye Nwana wa moto amobaa o ikolo? Yo nza, ona Nwana wa moto?»
³⁵ Emba Yesu amba wo na bée yokye: «Moo motaa baa onte ya bée pho ya nwanamba imbele. Tambula imbele sili bée na moo, pho ya obokye enzombi yango saeziba. Pho ookotambule o enzombi, taebe mbale ekyekye yo.»
³⁶ Wata ba bée na moo, omoanole pho ya ibutwa bana ba moo.»

Bayuda tebaanole Yesu

Waaunva yo ibawole babona, Yesu amba ya mana wali bée, akye mibomba. ³⁷ Nabo wakyela yo bilekyesako biikye o miyo ma be, tebaika moanola. ³⁸ Pho maphoo mawoko moimosi Isaya obokye: Nkolo, owanosi yaoka banga nza? Na eboko ya Nkolo yamiteya oka nza? Makokysame. ³⁹ Nde ona Isaya akula imola ntina ye ete yakokaka bée anola: ⁴⁰ Aphose miyo ma be, ambi nabuya ntema ya bée nkusi, pho bée sawene na miyo ma be, obokye ntema ya bée sa sosolo, obokye bée sabongola ntema, emba nde na babikye! ⁴¹ Isaya kawo babona pho awene nkyemo ye na obokye awo pho ye. ⁴² Nabo babona, baikye onte ya bakambi, bamoanolaka. Kasi pho ya Bafalisayi tebamekaka na iwob, pho ya iila obokye nde babatokosi o ingambi sa makyita: ⁴³ Pho bazingaka nkyemo ekiute na bato o elele ya nkyemo ikiute na Nwaphongo.

Pho ya mateya ma Yesu

⁴⁴ Yesu amba ya anwana yokye: «Okonzanole, taanole nga, kasi kaanole Owantoma, ⁴⁵ ebe moto ookonvene, kawene na Owantoma me. ⁴⁶ Inga, moo, naesi o mokyisi pho moto munsobokonzanole abe saba o enzombi. ⁴⁷ Bo moto aokyi maphoo ma nga, tambe mabanza, teli nga okomosambisa: Pho sikyi ya sambisa mokyisi, kasi naesi nde iya bikya mokyisi. ⁴⁸ Moto okonde na otoanole maloba ma nga ali na mosambise: Iloba siiwo nga, samosambisa o mokolo nwa suka. ⁴⁹ Sikyi wo pho ya nga mampenza, kasi Tata owantoma anteya isengyesi nga iwob na iimola. ⁵⁰ Emba naebe obokye motindo nwe eli bomoo pha bobele: Ikyi wo nga, naiwo nde bowanvole Tata.»

13

Yesu akunyosi makolo ma baekosi be

¹ O boo pha eyenga ya Ilekana, Yesu aebaka obokye imbele se saimana o mokyisi mumu oikyende oka Ango sikokyi, yo owazingaka bato bée bali o mokyisi, abazingaka tee nono o suka. ² Emba waaaba bée baze, Zabulu amba nyosa maumunya mabe o ndondo ya Yudasi Mokyeliyota, obokye amungya, ³ Yesu aebaka obokye Ango aphe mbolo iso o mafoko me, pho auta na Nwaphongo emba amobutwa oka Nwaphongo, ⁴ Aesi ya mana o mesa, amanye bitobu, akpe etato yonoyo, amba mikanga o mobimbi. ⁵ Bobele, amba yaangola maa o beseni, atati ikunyola makolo ma baekosi, kambe manya maa na etato eyamikanga yo o mobimbi.

⁶ Wakoma yo oka Simo Petelo, Petelo amba wo ne yokye: «Nkolo, iwob konkunyole makolo?» ⁷ Yesu amba mobuyisa yokye: «Ikyikyele nga, tokokyi ieba unwanwa eye, kasi wamoisobolo sima.» ⁸ Petelo amba wo ne yokye: «Inkunyola makolo! Tewakokyi ikyelama!» Yesu amba mobuyisa yokye: «Bo siekunyosi, tokokyi iba na nga elele yononono.» ⁹ Emba Simo Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, sankunyola nde makolo na makolo,

kasi na maboko na moto!» ¹⁰ Yesu amba ya wo ne yokye: «Moto oumbo oko, ali munso petoo, tasengyesi ikula mikunyola, bote ebee nde malolo phe. Ka bée, bée oli petoo, kasi bée baso phe.» ¹¹ Pho aebaka moto owamoungya, yango mena amba wo yokye: «Bee baso toli petoo.»

¹² Waaunva yo ibakunyola makolo, aesi ya kpa bitobu be, akuli ya nkye zala o mesa amba ya wo na bée yokye: «Bée osososi lowoo lookyesi nga pho ya bée? ¹³ Bée kombangye “Moteye na Nkolo”, kowo phele, pho nali bomo. ¹⁴ Emba bo nga, Nkolo na Moteye, naekunyosi makolo, na bée osengyesi ikunyolana makolo. ¹⁵ Pho naephe ndakisa obokye, ikyesi nga na bée, na bée oikyele me. ¹⁶ Naewole nde phele phele obokye, moombo taalekye nkolo we, na toma talekye moto oo motomi. ¹⁷ Bo koebe maphoo mamana, wamoba na nkyisa bo waamakeyela. ¹⁸ Siwo pho ya bée baso, naebe baaolo nga. Kasi pho ba wo buku pha Nwaphongo obokye: Okoze na nga ipa molongo, abuto mbomi ya nga. ¹⁹ Naewole unwanwa eye, o boo pha lowo me iya. Pho, waamoya lango, oanole oboke “nga nali booli nga”. ²⁰ Naewole nde phele phele obokye: Owamoyamba moto otomi nga, kayambe nga mampenza, ka okonzambe kayambe na moto owantoma.»

Yudasi aungye Yesu

²¹ Waaunva yo iwo babona, Yesu amba oka ngongo o motema, amba wo yokye: «Naewole nde phele phele, monomo onte ya bée amunzungya.» ²² Baekosi bamba kyekana, bamba mituna bekye, kanewo na nza? ²³ Monomo na baekosi be, owabaka Yesu kalobo zinga, azalaka phenephe na Yesu. ²⁴ Simo Petelo amba munyatela miyo yokye: «Omotune, kaanewo na nza.» ²⁵ Moekosi amba ya mibanza o ntolo ya Yesu, amba motuna yokye: «Nkolo, eni ba nza?» ²⁶ Yesu amba mobuyisa yokye: «Eli owamophe nga ete ya ipa eya munyinya nga o subu.» Waaunva yo iwo babona, Yesu amba yakpa ete ya ipa eya nyinyaka yo o subu, amba ya ephe Yudasi Mokyeliyota, nwana wa Simo. ²⁷ Emba nde o sina imbele saamophe yo ena ete ya ipa, Molembe aesi ya nyolele Yudasi. Bobele Yesu amba wo ne yokye: «Loozingye we ikyela, olokyele izele.» ²⁸ Na monomo na bée baso babaka o mesa taikaka sosolo pho ya'ye awoko babona. ²⁹ Bo wabaka Yudasi mobombi nwa baphalanga, baayoko baumunyaka obokye Yesu awoko ne pho ya iyomba ya sengyelaka pho ya eseleko, naa pho ya iphe babola nwana ekpele. ³⁰ Ka Yudasi, wakpa yo ete ya ipa, amba ya tokolo. Yabaka enzombi.

Mobeko nwa sika

³¹ Waatokolo Yudasi, Yesu amba wo yokye: «Unwanwa eye, Nwana wa moto ambo zwa ngambo, na Nwaphongo azwe ngambo pho ye. ³² [Bo Nwaphongo azwe ngambo pho ye], Nwaphongo amophe ne ngambo bo eeli ne. Emba sakoko amophe ngambo. ³³ Bana ba nga, sikuli ba na bée eelinga. Wamunduka, emba nde bo wawo nga na Bayuda obokye: “Bi kye nga, bée otokome omo”, naewole na bée unwanwa eye.

³⁴ Naephe mobeko nwa sika: Zingana bée na bée. Bo waezinga nga, na bée ozingane bée na bée. ³⁵ Boozinga bée na bée, na bomo, hato baso bamoeba obokye bée oli baekosi ba nga.»

Yesu aimosi obokye Petelo aamoangana

³⁶ Simo Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, kokye bi?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Bi kye nga, tokokyi imbenga unwanwa eye, kasi

wamumbenga sima.» ³⁷ Petelo amba wɔ ne yokye: «Nkolo, phɔ ya'ye sikokyi iyebenga unwanwa eye? Namoambya bomɔɔ pha nga phɔ ya we!»
³⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Wamoambya bomɔɔ pha we phɔ ya nga? Naewɔle nde phele phele ngakye: Wamunzangana mbala iyato soo sabotɔngokye.»

14

Yesu ali nzela ekyekambe oka Tata

¹ «Mandondo ma bɛɛ satungyisama, anola Nwaphongo, onzanole na nga. ² O ingambi sa Tata, bilele ba ibaa bili biikye, bo teebakyi bomɔ, nde naewɔlekyi obokye nakyende ebɔngyisela elele eya moɓa bɛɛ? ³ Emba wamokyende ebɔngyisela nga elele, na mokula yaekpa, phɔ elele eli nga na bɛɛ oɓe omɔ mɛ. ⁴ Na bi kye nga, bɛɛ koeɓe nzela.» ⁵ Toma amba ya wɔ ne yokye: «Nkolo, toloebe bi kye we, tombaeba ena nzela ndengye eye?» ⁶ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Nga nali nzela, na phele, na bomɔɔ. Moto takokyi ikyende oka Tata, bo taleka oka nga. ⁷ Bo onzebakyi, na Tata nde omoebakyi. Tata unwanwa eye omoebi, emba omoweni.» ⁸ Filipe amba ya wɔ ne yokye: «Nkolo, oloteya Tata, mena oka banga wakokyi.»
⁹ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Nali na bɛɛ wawa elinga, emba we Filipe toonzebe! Moto oo nveni aweni Tata. Phɔ ya'ye kowɔ wekye: "Oloteya Tata?" ¹⁰ Toanole obokye nga nali onte ya Tata, emba Tata ali onte ya nga? Maphɔɔ maewɔle nga, si mawɔ na ndengye ya nga mampenza! Kasi eli nde Tata ooli onte ya nga, okokyele bitoma bɛɛ. ¹¹ Onzanole, nga nali onte ya Tata, emba Tata ali onte ya nga. Bo toone anola maphɔɔ ma nga, anola nɔɔ phɔ ya bitoma bibi. ¹² Naewɔle nde phele phele, moto okonzanole amokyele ne bitoma bikyele nga, amokyele na bitoma bilekyi bonene, phɔ nga nakyende oka Tata. ¹³ Iso yamoonga bɛɛ na nkombo ya nga, namokyele, phɔ obokye Tata azwe ngambo onte ya Nwana. ¹⁴ Boonzongyi ekpele na nkombo ya nga, namokyele.»

Mbunu ya itoma Bolɔɔ

¹⁵ «Bo konzingye, wamokumola mifeko ma nga. ¹⁶ Nga namoonga na Tata, amoetomela Moambelesi mosuu owa moɓa na bɛɛ phɔ ya ɓobeɛ. ¹⁷ Eli yo Bolɔɔ owa phele, iyo ootokokyi mokyisi iwene na ieba. Bɛɛ, bɛɛ komoeɓe, phɔ ali phenephe na bɛɛ na onte ya bɛɛ.

¹⁸ Esieyikye biika, namokula ebutolela. ¹⁹ Eikasi nde njwana bokyi ɓoɓo, mokyisi ete mokule nvene. Kasi bɛɛ, konvene phɔ nali na bomɔɔ emba bɛɛ wamoɓa na bomɔɔ. ²⁰ Mokolo mɛ, wamoeba obokye nga nali onte ya Tata, bɛɛ onte ya nga na nga onte ya bɛɛ. ²¹ Moto oli na mifeko ma nga emba kamikumole, yo mɔna kanzingye. Kasi ookonzingye, Tata amozinga, na nga naamozinga namba na miweninya ne.» ²² Yudasi, kasi Yudasi Mokyeliyota phe, amba wɔ ne yokye: «Nkolo, ndengye'ye waamiweninya na banga, kasi na mokyisi phe?» ²³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Bo moto kanzingye, amokumola maphɔɔ ma nga, emba Tata aamozinga. Tomokye, tomobuya elele ya banga ya izala oka ye. ²⁴ Moto ootonzingye, taakumole maphɔɔ ma nga, nzuka maphɔɔ maokye bɛɛ, temali ma nga kasi ma Tata owantomaka. ²⁵ Naewɔlekye maphɔɔ mamana wataaka ɓa nga na bɛɛ. ²⁶ Moambelesi, Bolɔɔ pha moetomela Tata na nkombo ya nga, amoteya maphɔɔ masɔ, amoekundolela iso yaa ewɔlekye nga. ²⁷ Naeyikyele ɓose, naephe ɓose pha nga. Siephe phango

bokoephe bato ba mokyisi. Mandondo ma b̄e mabee satungisama naa ibaa na boilakye. ²⁸ Waoka obokye nawoko na b̄e ngakye: “Nakyende, namokula ebutolela.” Bokonzingye, wamosepela na obokye nakye oka Tata, pho Tata andekyi. ²⁹ Emba unwanwa eye, nawo na b̄e oboo pha mapho mamana ikyelama pho wamokyelama mango, b̄e oanole. ³⁰ Tata unwanwa eye, esikule woko na b̄e, pho mokonzi nwa mokyisi mumu kaye. Nde phele tali na bokonzi o ikolo sa nga. ³¹ Kasi pho ya obokye mokyisi moebe obokye nazingye Tata na obokye nakyele iso boko zingye yo. Temē, tomane wawa!»

15

Yesu ali ηwete ηwa vinyo ηwa phele phele

¹ «Nga nali ηwete ηwa vinyo ηwa phele phele emba Tata ali nkolo ya inzabi. ² Bitakyi biso bili onte yanga, bite bibote mbuma, aabimanya, emba bitakye biso bibote mbuma, aabibongya, pho obokye bikule fota mbuma nzikye. ³ B̄e waunva bongo pho ya iloŋa saewole nga. ⁴ Ba na nga booli nga na b̄e! Nde bomo booli etakyi, teekokyi ifota mbuma yango mampenzaa boteebe yonyo onte ya ηwete. Nde bomo na b̄e tokokyi ifota mbuma, botofee na nga elele yonyo.

⁵ Nga, nali ηwete ηwa vinyo, b̄e oli bitakyi: Moto okobe na nga na owa oli nga onte ye, yo mona amobota mbuma nzikye, pho tokokyi ikyela ekpele bo nga sibe na b̄e. ⁶ Bo moto tabe na nga elele yonyo, bamovaka o nze ya etakyi, amuunga, emba babiongo, babivaka o ηwenya emba biamolola. ⁷ Bo obe na nga, na maloba ma nga bo mali na b̄e, wamoonga izingyi b̄e, wamoizwa. ⁸ Lowo lophe Tata ngambo, eli obokye b̄e obote mbuma nzikye na obokye obutwe baekosi ba nga. ⁹ Bo wazinga Tata, na nga naezingye me, ikala na lozingo na nga. ¹⁰ Bo kokumole mibeko ma nga, oli na lozingo na nga, ya bookokumole nga mibeko ma Tata, naikale o lozingo le.

¹¹ Naewosi babona pho nkyisa ya nga ibe na b̄e na obokye nkyisa ya b̄e iibe nzikye. ¹² Eye eli mibeko nwa nga: Zingana b̄e na b̄e bo wa ezinga nga. ¹³ Tewali moto na lozingo loikye ya moto okoambya bomo phe pho ya bebi ne. ¹⁴ Bo kokyete ikyietome nga, b̄e oli bebi na nga. ¹⁵ Esikule ebanga baombo, pho moombo taebe ikyikyele nkolo we. Kasi b̄e, naebangye bebi, pho iso yaaoka nga oka Tata, naeyimola yango. ¹⁶ Teli b̄e bato baanzolo, eli nde nga moto owa eolo na owa ephe etoma pho okyende, obokye obote mbuma na obokye mbuma me ikoko. Pho ya obokye ya moonga b̄e oka Tata na nkombo ya nga, amoephe yango. ¹⁷ Lowo loeyongye nga, eli obokye ozingane b̄e na b̄e.»

Loino la mokyisi

¹⁸ «Bo mokyisi moeyini, eba obokye nga ηwanzina phanza. ¹⁹ Bo obakyi ba mokyisi, mokyisi ndezingyi. Kasi b̄e toli ba mokyisi: Kasi eli nga oemanye o mokyisi yango mena mokyisi moeyine. ²⁰ Umunya mapho mawoko nga na b̄e obokye: “Moombo talekye nkolo we”, bo wanyokolo be, bamoenyokolo na b̄e me. Bo bakumola mapho ma nga, mapho ma b̄e bamakumola me. ²¹ Kasi bamoekyela iso miina pho ya nkombo ya nga, pho tebaebe owantoma. ²² Bo sikaka ya, na bo sikaka bawole, nde tebaebe na isumu, kasi unwanwa eye, tebakokyi angana isumu sa be. ²³ Moto

ookonzine, kaine na Tata me. ²⁴Bo sikyelaka bilekyesako bate baika kyela na moto mosuu onte ya be, nde tebabe na isumu. Kasi uwanwa eye oobiweni bee bali nde iloina, ebe nga ebe Tata. ²⁵Kasi eli pho ya obokye ekokoyisame maphoo maakomama o Mobeke njwa bee obokye: "Banzina sa eloko."

²⁶Waamoya Moambelesi owamoetomela nga uta oka Tata, Bolobo pha phele boute na Tata, yo mampenza amoya wo pho ya nga. ²⁷Na bee, oli manzoka ma nga, pho tata o etatele oli na nga.»

16

¹«Naewosi maphoo maso mamana pho ya obokye obe sakaa o bimekyi. ²Bamoewinya o mangambi ma makyita ma Bayuda. Nzuka imbele siye, moto owa moeboma, amoumunya obokye kambya ikabo oka Nwaphongo. ³Bamokyela babona pho tebaika eba ebee Tata, ebee nga. ⁴Kasi naewole babona pho ya obokye, wamokoka imbele sa be, bee oebe obokye naewolekye lango.»

Etoma ya Bolobo

«Sika ewole lango uta oetatele pho nabaka na bee. ⁵Kasi uwanwa eye nakyende oka owantoma, emba na monomo onte ya bee santuna obokye: "Kokye bi?" ⁶Kasi pho naewosi lango, mandondo ma bee mabuto na ngongo. ⁷Nzuka, naewosi nde phele obokye: Eli bolaa obokye nga nakyende, pho, bo nga sikye, moto ookokyi iya eyambelela etaye. Kasi bo na kye, namoetomela yo. ⁸Emba waamoya yo, amoya phe bato ba mokyisi soo pho ya maphoo maakyekyi masumu, bosembo, na isambisa sa Nwaphongo. ⁹Pho ya masumu, tebaanzanole. ¹⁰Pho ya bosembo, nakyende oka Tata, otokule nvene. ¹¹Pho ya isambisa, mokonzi wa mokyisi mumu bamosambisaka. ¹²Nakuli ba na maphoo maikye ma iewole, kasi bo naewosi mango uwanwa eye, mamoeleka na bokusi. ¹³Waamoya Bolobo bowo maphoo ma phele, amoeteya maphoo maso ma phele. Etawo maphoo maaute ne mampenza. Amowoko maphoo maokye yo, amo eimolaka na maphoo mamoya. ¹⁴Amoweninya nkyemo ya nga oka bato pho amokpaka maphoo maaute na nga, emba amoeimolaka mango. ¹⁵Maphoo maso mali na Tata, mali na nga. Yango mena, nawo ngakye: Bolobo amokpaka maphoo maaute na nga, emba amoeimolaka mango.»

Ngongo ya mobutwa nkyisa

¹⁶Nwana bokyi bobo, bee otokule nvene, emba nde njwana bokyi bobo wamokula nvene. ¹⁷Bobele, baekosi bee baayoko bamitunaka, bekye: «Maphoo mama malukye iwo bo? Nwana bokyi bobo, bee otokule nvene, emba nde njwana bokyi bobo wamokula nvene. Ebe na obokye: "Nakyende oka Tata?"» ¹⁸Maphoo mawo yo, yokye: Nwana bokyi bobo, malukye iwo bo? Banga tolomaebe. ¹⁹Yesu aebaka obokye balukye imotuna, amba ya batuna, yokye: «Bee komitune pho ya maphoo maewosi nga obokye: Nwana bokyi bobo, bee otokule nvene, emba nde njwana bokyi bobo wamokula nvene? ²⁰Naewole nde phele: Bee wamolela, wamba na miima, kasi bato ba mokyisi bamoba na nkyisa. Wamoba na ngongo, ngongo me yamobutwa nkyisa. ²¹Yamoba ndokolo njwanwasi kalukye ibota. Waasweya yo, kabe na ngongo pho kaebe obokye akomi imbele sa bolosi. Kasi bo aboti, taakule eba bolosi boso baabona pho abuto na nkyisa obokye atokosi moto o mokyisi. ²²Nde bomo, uwanwa eye na

bèè, obuto na ngongo. Kasi namokula ya wene ne na bèè, emba mandondo ma bèè mamobutwa na nkyisa. Moto noko monomo etakoye imanya nkyisa ya bèè. ²³ Muna mokolo me, otokule ntuna na maphoo. Naewole nde phele: Tata, amoephe iso yamoonga bèè na nkombo ya nga. ²⁴ Noko uwanjwa eye, naino foongyi ekpele yonyo na nkombo ya nga. Oonga, wamozwa, emba nkyisa ya bèè yaamba lobo.»

Yesu ali kamba owanyete bofe pha mokyisi

²⁵ Naewosi maphoo mamana na bite. Imbele siye, esikule ewole na bite, kasi namoewole saasa maphoo makyeki Tata. ²⁶ Muna mokolo me, wamoonga Tata maphoo masengyesi na bèè na nkombo ya nga, teli obokye namonga ne pho ya bèè. Wamoonga ne bèè mampenza na noko ya bèè, ²⁷ pho Tata, yo mampenza kaezingye. Kaezingye pho bèè konzinye, koanole na obokye nauta na Nwaphongo. ²⁸ Nauta na Tata, naya o mokyisi. Uwanjwa eye, naikye mokyisi, nabutwe oka Tata. ²⁹ Baekosi be, bekye: «Oweni, uwanjwa eye kowo saasa, tokuli wo na bite. ³⁰ Nde uwanjwa eye, banga toebe obokye koefe maphoo maso. Tosengyesi obokye bato bakule etuna mituna. Yango mena, toanole obokye wauta na Nwaphongo.» ³¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Uwanjwa eye, bèè kombe yaanola? ³² Kyeka, imbele me siye, simbo koka, bèè baso wamunyangwa, moto na moto amobutwa oka ye, wamoika nzika nga mampenza. Kasi sili nga mampenza pho Tata ali na nga elele yonyo. ³³ Naewosi maphoo mamana pho bèè bali na nga elele yonyo obe na motema mpiyo. Wamunyakomo o mokyisi. Kasi oititalaka, pho inga natokolo kamba owanyete bofe pha mokyisi!»

17

Yesu kabondele pho ya baeksi be

¹ Bofele, waawoko yo babona, Yesu atombaka miyo o ikolo, yokye: «Tata, imbele me simbi ya koka. Weninya obokye nga, Nwana wa we, nali na nkyemo pho ya obokye na nga naweninya nkyemo ya we. ² Na pho ya obokye, na bokonzi phaamophe we o ikolo sa bato baso, ambya bomoo pha bofele oka bato baso baamophe we. ³ Nzuka bomoo pha bofele boli obokye baeyefe, nde we mampenza owaakolo Nwaphongo, na Yesu Klisto owa toma we. ⁴ Naweninye nkyemo ya we o munse mumu. Naumboo etoma eyampkye we obokye naekyele. ⁵ Emba uwanjwa eye, Tata, ompe nkyemo phenephe na we, nkyemo yaabaka na nga waabaka nga phenephe na we o soo pha obokye mokyisi mokyelame.»

⁶ «Naweninye nkombo ya we oka bato baamanya we o mokyisi pho ya ifa mpe. Babaka ba we, wabampe emba bambi kumola iloba sawe. ⁷ Uwanjwa eye baefe obokye iso yaampe we kyiute na we. ⁸ Obokye maloba maabawole nga eli nde maloba maanvole we. Bamaanola, baeba nde phele obokye naute na we, emba bamba anola obokye we wantoma.»

⁹ «Naongye na Nwaphongo pho ya be, sionga na Nwaphongo pho ya mokyisi, kasi pho ya bawa bampe we, pho bali ba we. ¹⁰ Emba iso ili ya nga ili ya we, nde boli iso yaka ya we, ili ya nga, emba nazwe nkyemo ya nga pho ya be. ¹¹ Tata lolu, sikuli ba wa mokyisi mumu, bee baikale o mokyisi, kasi nga nakye oka ya we. Tata mosantu, obabanza na nkombo ya we eyampe we, pho babe moto monomo boli nga na we moto monomo. ¹² Waabaka nga na bee elele yonyo, nababanzaka na

nkombo ya we eyampe we. Nababanza emba na monomo onte ya bee taikiy bunga, botebe nde nwana owabaka obokye amobunga, pho ya obokye makomi makokiyisame. ¹³ Unwanwa eye, naye oka ya we emba nawo maphoo mama o mokyisi pho ya obokye bazwe na mango nkyisa nzikye. ¹⁴ Nabaphe iloba sa we, emba mokyisi mobaini, pho tebali ba mokyisi nde footoli nga wa mokyisi. ¹⁵ Siongye na we obokye obamanya o mokyisi, kasi obokye obabanza bee sa kaa o maboko ma Molemba. ¹⁶ Bee tebali ba mokyisi nde footoli nga wa mokyisi. ¹⁷ Kyela obokye bamiambya muwosi oka ya we na nzela ya maphoo ma phele, iloba sa we sili nde phele. ¹⁸ Bo wantoma we o mokyisi, na nga nabantome o mokyisi. ¹⁹ Pho ya be, namiambya nga mampenza, pho ya obokye na bee bamiambya na nzela ya maphoo ma phele.»

²⁰ «Siongye na Nwaphongo nde pho ya bee na be, nabondele na pho ya baawa, pho ya iloba sa be, bamunzanola: ²¹ Obokye baso babe moto monomo ndengye eli we Tata, oli onte ya nga emba nga onte ya we. Babe na bee onte ya banga me pho ya obokye mokyisi moanole obokye we wantoma. ²² Emba nga nabaphe nkyemo eyampe we, pho babe moto monomo boli banga moto monomo, ²³ inga onte ya bee booli we onte ya nga, pho ya obokye bakome o sakolo isanga, na babona mokyisi nwanoeba obokye eli we owantoma na obokye wabazinga bo wazinga we.»

²⁴ «Tata, nazingye obokye elele eli nga, baso baampe we babe na bee wamo me. Emba na bee bawene nkyemo yaampe we, pho wazinga o boo pha ikyelama sa mokyisi. ²⁵ Tata owa bosembo, mena mokyisi temoeyebe, nga naeyebe, emba bato baba baebi obokye we wantoma. ²⁶ Nabaimola nkombo ya we, namba kula na baimola yango, pho ya obokye lozingo laanzinga na we lobe na mi be, emba nga onte ya be.»

18

Iyakyema sa Yesu

¹ Waawo Yesu babona, amba yakyende yo na baekosi bee o mokukulu moyoko nwa moluka nwa Sedro. Aesi ya nyoko na bee o ibala sonoso sa ndemo. ² Yudasi, owaamoungya, aebaka ne elele me, pho Yesu na baekosi babaka baya angana wamo. ³ Yudasi aesi ya kpa batuluku ba Baloma na bakyingyesi ba Tempelo, baatomaka bakambi ba banganga na Bafalisayi. Akye na bee o elele me. Baphilaka mphata, na bayanzi, na bakolukolu. ⁴ Ka Yesu aebaka iso yaamoyelela. Aesi ya susinya oli be, abatuni, yokye: «Bee kolukye nza?» ⁵ Bekye: «Banga, tolukye Yesu, moto wa Nazarete». Yesu, yokye: «Nga oyo». Yudasi owamungya atemkye na bee wamo. ⁶ Waawo Yesu na be, yokye: «Nga oyo», babuto na munsima, bakaa o se. ⁷ Yesu akuli batuna, yokye: «Bee kolukye nza?» Bekye: «Tolukye Yesu, moto wa Nazarete». ⁸ Yesu, yokye: «Nambo ewole obokye Nga oyo. Ka, fo eli nga okolukye bee, ole bato bayoko baba, bakyende bose.» ⁹ Yesu awo babona pho lowo, loowokyi yo na Ango lolo lokokye: «Sibungye noko moto monomo mi baampe we.» ¹⁰ Simo Petelo abaka na mumphata. Aesi ya mokaa, aengyi moombo wa nganga o munene itoo saa boloo. Nkombo ya moombo me, Markus. ¹¹ Kasi Yesu amba wo na Petelo, yokye: «Buya muphata njwa we o kokolo. Iwe, kobuya obokye esiwene bolosi boompe Tata bofo?»

Bakye na Yesu oka Ana

¹² Bobele, batuluku na mokonzi nwa be, na bakyengyesi ba Bayuda baesi yaakya Yesu, bamobakyi maphanga. ¹³ Bakye ne phanza oka Ana. Ana alongyaka nwana we wa nwanwasi na Kayafa. Kayafa abaka nganga munene mi mbula me mena. ¹⁴ Nzuka eli Kayafa owawoko na Bayuda lowo lolo: «Eli bolaa obokye moto monom awa pho ya banga bato.»

Petelo aanga Yesu

¹⁵ Simo Petelo na moekosi mosuu bakyekye mibenga Yesu. Moekosi omosuu mona, aebanaka na nganga munene. Yango mena, amba ya nyolo molongo monom na baanyoloko na Yesu, o ibala oka nganga munene. ¹⁶ Petelo aikalaka o ibanda, phenephe na mozifo. Moekosi owaebanaka na nganga munene, aesi ya tokolo, awo na nwanwasi owabaka kakyengyele mozifo. Bobele, moekosi me aesi ya nyosa Petelo. ¹⁷ Nwanwasi me amba ya wo na Petelo, yokye: «Na we, toli moekosi wa moto mona?» Petelo, yokye: «Phe, sili moekosi nwe». ¹⁸ Baombo na bakyengyesi bakyelaka nwenya obokye baoto pho mpiyo yakyelaka. Petelo ne ayakaka ya teme na be, kaoto nwenya.

Yesu o boo pha nganga munene

¹⁹ Bobele, nganga munene aesi ya tuna Yesu pho ya baekosi bee na pho ya mateya maateyaka yo. ²⁰ Yesu, yokye: «Nawoko o pha, pho ya moto munsu. Nateyaka o mangambi ma makyita, na o Tempelo, elele ekyeangane Bayuda baso. Sikaka wo mi ibombo. ²¹ Pho ya'ye kontune? Tuna baanzokaka, baeimole mapho maabawolekye nga. Baebe yaawoko nga na bolaa.» ²² Wabuya Yesu babona, monom na bakyengyesi, owabaka phenephe ne, aesi ya mowanda engyete, yokye: «Mena bo kobuyisa we nganga o munene?» ²³ Yesu, yokye: «Bo nawo na bofe, onzimole, ka bo na wo na bola, iwe konvande pho ya'ye?» ²⁴ Bobele, Ana amba ya motoma, nde na mana maphanga oka Kayafa, nganga munene.

Petelo akuli angana Yesu

²⁵ Simo Petelo ataka ba atemi, kaoto nwenya. Baesi ya motuna, bekye: «Na we, toli moekosi wa moto me?» Petelo aanga, yokye: «Phe, sili moekosi we?» ²⁶ Monom na baombo ba nganga o munene, owabaka nwana nyango na moto owaengyekye Petelo itoo, amba wo ne, yokye: «Siikaka ewene na we na nee o ibala?» ²⁷ Petelo akuli angana. Sa koko, soo yamba ya tongo.

Yesu o boo pha Moangyesi Pilata

²⁸ Na munkukutu, baesi ya mana na Yesu oka Kayafa. Bakye ne oka Pilata. Kasi bakambi ba Bayuda tebaikaka nyolo o ingambi se, obokye bee saoto ekyila ya bee pho haze eyenga ya Ilekana. ²⁹ Yango mena, Pilata akyekye fatuna o ibanda, yokye: «Lowo iye loosongyele bee moto oyo?» ³⁰ Bekye: «Bo tabakyi moto mofe, nde toloyakakyi ya eyikyela yo.» ³¹ Pilata, yokye: «Kasi bee omokpe, omotenele bolombe, bookowo mobeko nwa bee.» Bayuda bamba ya mobuyisa bekye: «Banga mampenza tolokokyi iphe moto etumbu ya iwa.» ³² Lowo lolo lokokyeewole ya Yesu, eyawoko yo pho ya iteya ndengye ya iwa sa mowa yo.

³³ Bobele, Pilata amba ya nyolo o ingambi. Abangyi Yesu, amba wo ne yokye: «Iwe, oli mokonzi nwa Bayuda?» ³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Kowo babona pho umunye we mampenza, ndee basuu baemosi pho ya

nga?» ³⁵ Pilata, yokye: «Ombuye Moyuda ndee bo? Bato ba mokyisi nwa we mampenza, banganga banene baeyambye oka nga! Okyesi lowo iye?» ³⁶ Yesu amba buya yokye: «Bokonzi pha nga teboli pha mokyisi mumu. Bo bokonzi pha nga bobobakyi pha mokyisi mumu, baaka nga nde banwanesi ebasi pho nga sa kaa o maboko ma Bayuda. Kasi bokonzi pha nga, unwanwa eye, teboli pha wawa.» ³⁷ Pilata amba wo ne yokye: «Oli nde mokonzi?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Ewo nde we obokye nali mokonzi. Nabotama emba naya o mokyisi pho ya iya imola mapho maa phele. Moto munsu oli na mapho maa phele kaokye nyesi nwa nga.» ³⁸ Pilata amba ya wo ne yokye: «Mapho ma phele eli iye?»

Pilata ambye Yesu obokye bamobome

Waatuna Pilata babona, amba kula kyende benga Bayuda o nze, amba wo na be yokye: «Pho ya nga, sikyi mozwa na na lowo lonolo loobe. ³⁹ Kasi bo wamele be obokye mbula na mbula naekandolele moto wa boloko monomo pho abutwe oka ye, imbele size be eyenga ya ilekana, kozingye obokye naekandolele mokonzi nwa Bayuda?» ⁴⁰ Bamba ya butwa iyanwana bekye: «Mona phe, nde Balaba!» Nzuka Balaba me abaka mofoni na moibi.

19

¹ Bobele, Pilata amba ya na Yesu obokye bamobinde phimbo. ² Batuluku, bamba ya tonga eboko, ekyelate bakonzi, na milo. Bamba na molasa yango o moto. Bamba kula na molasa munkoto nwa mangola ³ Bamba ya susinya phenephe ne bambe wo bekye: «We mona, mokonzi nwa Bayuda!» Bamba butwa na imowanda bingyete. ⁴ Pilata amba kula tokolo o ibanda, amba ya wo na Bayuda yokye: «Kyeka, naetokolele yo o ibanda, ombe eba obokye sikyi zwa nono lowo lonolo loobe oka ye.» ⁵ Yesu amba ya tokolo o ibanda, alati eboko ekyelate bakonzi etongyi be na milo na munkoto nwa mangola. Pilata amba ya wo na be yokye: «Kyeka moto me!» ⁶ Kasi waamowene banganga banene na bato ba be bamba butwa iyanwana bekye: «Omobakye o ekulusu! Omobakye o ekulusu!» Pilata amba wo na be yoye: «Omokpe, omobakye o ekulusu be mampenza, pho ya nga, sikyi mozwa nono na lowo loobe.»

⁷ Bayuda bamba mobuyisa bekye: «Toli na mobeko monomo, emba pho ya mobeko me, asengyesi iwa pho amibuye Nwana wa Nwaphongo!» ⁸ Waoka Pilata babona, akulaka ila na boikye. ⁹ Amba kula nyolo o ingambi, amba ya tuna Yesu, yokye: «Iwe, oli wa bi?» Kasi Yesu taika mobuyisa nono eyano. ¹⁰ Bobele, Pilata amba ya wo ne yokye: «Kole iwole nga! Toebe obokye nali na bokonzi na pha iekandola na pha iebaka ekulusu?» ¹¹ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Tokokakyi iba na bokonzi mi nga bo tephautaka o ikolo, emba yango mena oonzambye oka ya we, ali na isumu sinene.»

¹² Waoka Pilata babona, alukaka malondo ma ibikya Yesu. Bayuda baesi ya anwana, bekye: «Bo obikye moto mona, toli nwebi na Moangyesi munene, Kaisala.» Moto okomibuya mokonzi na ndengye ye mampenza, mena owa ilanga na Kaisala. ¹³ Bobele, Pilata aesi ya tokolo Yesu o ibanda. Yo akye zala o elele ekyebangye be Mokpengba nwa Mabanga pho ya itena bolombe. O munoko nwa Bayuda, elele me, baebangye Gabata. ¹⁴ Yabaka mokolo monomo obo pha eyenga ya ilekana, imbele sikome bunya i moto. Pilata aesi ya wo na Bayuda, yokye: «Kyeka, mokonzi

ɲwa ɓe!» ¹⁵ Baesi ya aɲwana, ɓekye: «Awe! Awe! Omoingya o ekulusu!» Pilata, yokye: «Naingya mokonzi ɲwa ɓée o ekulusu?» Bakambi ɓa ɓanganga, ɓekye: «Banga, tololi na mokonzi mosuu, toefɛ nde Kaisala, suka.» ¹⁶ ɓobeɛ, Pilata amba ya ambya Yesu ofokye ɓamoingya o ekulusu.

Baingye Yesu o ekulusu

Ŋɲwanɲa eye, ɓakuli yaakya Yesu. ¹⁷ Yesu aesi ya nyanya ekulusu yo mampenza, aikyi mokyisi mamuna, nɔnɔ o elele ekye ɓangye ɓe: «Engyengyeɛ ya moto», o munɔko ɲwa Bayuda, ɓekye: «Gologota.» ¹⁸ Wamɔ, ɓaesi ya ingya Yesu o ekulusu. Baingye na ɓato ɓasuu ɓaɓale o bikulusu, ona bi ɓoloo, ona bi ɓowɛɛ, Yesu waa nte.

¹⁹ Pilata aesi ya wɔ ofokye ɓakome mokanda, ɓamofakye o ikolo sa ekulusu ya Yesu. Mokanda me mowɔ ɓofo: «Yesu, moto wa Nazaɛte, mokonzi ɲwa Bayuda.» ²⁰ Bayuda ɓaikye ɓatangaka mokanda me, pho elele eya ingyaka ɓée Yesu o ekulusu, yabaka phenephe na mokyisi. Bakomaka mokanda me na nɔko iyato iye: Munɔko ɲwa ɓobeɛ, ɲwa ɓaloma, ɲwa ɓaela. ²¹ ɓobeɛ, ɓakambi ɓa ɓanganga ɓakye wɔ na Pilata, ɓekye: «Manya ɓookomi we wekye: “Mokonzi ɲwa Bayuda”, kasi buya ofokye: “Moto me awɔ yokye: Nali mokonzi ɲwa Bayuda.”» ²² Pilata, yokye: «Boumbo nga koma, waikale nde ɓookomi nga.»

²³ Waingya ɓatuluku Yesu o ekulusu, ɓatuluku me ɓaesi ya kpa bitobu ɓe, ɓabikabi na maalo mane, tuluku na tuluku na se iyalo. ɓakpe na munkoto nwe, ɲwaabaka sa ɓobambeɛ, ɓamotonga ɓotongyi tata o ikolo nɔnɔ o se. ²⁴ Bekye: «Banga sa mokakola. Toma zekye, moto owamoza, kamokpe.» Eli nde ɓomɔ pho lowɔ, laakoma ɓée o buku pha ɲwaphongo lolo, lokokye:

«Bakabi bitobu ɓanga onte ya ɓe, ɓamaalesi munkoto ɲwa nga zekye.» ɓatuluku me ɓakyelaka nde ɓomɔ. ²⁵ Maliya, nyango wa Yesu, yo na ɲwana nyango wa ɲwanɲasi, na Maliya ɲwanɲasi wa Keleopasi, na Maliya owa Magadala, ɓatemekye ɓée ɓaso phenephe na ekulusu eyaka Yesu. ²⁶ Waawene Yesu nyango, na moekosi owalɔɔko yo zinga, atemi phenephe na nyango, aesi ya wɔ na nyango, yokye: «Mama, mena eli ɲwana wa we». ²⁷ Awɔ na moekosi me, yokye: «Mena eli nyɔngɔ. Nde sina imbele me, moekosi me aesi ya kpa nyango o ingambi se.»

Iwa sa Yesu

²⁸ Sima ya maphɔɔ mamana, ɓo waɓaka Yesu ofokye etoma ye yuumbo, aesi ya wa, pho ya ikokya maphɔɔ maakoma ɓée o buku, yokye: «Naokyi phowa ya maa.» ²⁹ Kpala yɔnɔyo yabaka wamɔ, yatondaka na maleku ma ngaa. Baesi ya kpa inyuka, ɓasinyinye o maleku me, ɓasiphakye i ɲwana ɲwete, ɓasiongyise Yesu o munɔko. ³⁰ Waanyunya yo maleku me, yokye: «Etoma ya nga yumbo.»

Amba ya nyɔkya moto, asengɔɔ.

Bamaa Yesu ikɔngɔ o mobanzi

³¹ Yabaka nkolo ya mosala itano, ɓakambi ɓa Bayuda teɓaikaka zinga ofokye ɓato ɓaikale o ekulusu nɔnɔ mokolo moeme ɓe. Mokolo me ɲwabaka na ntina enene pho ɲwalongɔɓanaka na eyenga ya Ilekana. ɓobeɛ, ɓaesi yaakye we na Pilata ofokye ɓatene ɓato me mpee ya makolo, ɓambe ɓamanya. ³² Pilata aesi ya toma ɓatuluku, ɓakye tena mpee ya makolo ma ɓato ɓaɓale, ɓaaingyaka ɓée na Yesu molongɔ o bikulusu. ³³ Wakoma ɓée oka Yesu, ɓawenekye ofokye ambo wa. Yango mena, teɓaika motena mpee yaa makolo. ³⁴ Mɔnɔmɔ na ɓatuluku aesi

ya mumaa ikongo o mofanzi. Bobele, na malongo na maa maesi ya tokolo. ³⁵ Moto okoeimole maphoo mamana, amawenekeye, maphoo me mali phele. Amaimolaka obokye na be, oanole me. Kaebe obokye kawo phele. ³⁶ Lowo lalona lalekanaka pho lowoo laakoma bée o Buku pha Nwaphongo lolo, lokokye: «Ete baamotene nono mumpee monomoo.» ³⁷ Lowo loyoko laakoma bée lokule wo obokye: «Bamokyeka yo uumbo bée maa.»

Bakundi Yesu

³⁸ Uḡwanḡwa eye, moto monomoo na nkombo Zozefu, aesi ya onga Pilata, obokye akpe ndemba ya Yesu. Zezefu, mokyisi nwe Alimataya, abaka moekosi wa Yesu. Taikaka miebinya pho abaka kaile Bayuda. Pilata aesi ya anola. Bobele, Zozefu aesi ya kye kpa ndemba ya Yesu. ³⁹ Nikodemee, owakyekeye phanza oka Yesu waamokolo mamuna, abaka ne, yo na Zozefu. Bobele, aesi na ne yaakyla bée na phoo na makyiky ma ḡwete. Yabaka na bozito pha bakilo mako maato. ⁴⁰ Baesi ya kpa ndemba ya Yesu, bée baso babale. Baezingyi na bitato, bakyesi na mee me o motema. Mena eli bo wamelekya Bayuda ikunda bato. ⁴¹ O elele eyaingyaka bée Yesu, ibala sonoo sa ndemo sabaka wamo. O motema ḡwa ibala me, mooto monomoo monyakune ḡwabaka omoo, naino tebamokundi moto. ⁴² Yabaka mokolo monomoo obo pha mokolo moeme Bayuda. Yango mena, bamba ya kunda Yesu, pho ilita me sabaka phenephe.

20

Mooto moikasi pha

¹ Mokolo ḡwa eyenga, waa moyelo, Maliya Magadala aesi ya kye o mooto. Waakoma yo omoo, aweni bamanye ibanga saazibaka bée o munoko ḡwa mooto. ² Bobele, aesi ya kyilingana, akye zwa Simo Petelo na moekosi oyoko, owabaka Yesu kazingye. Aesi ya wo na be, yokye: «Bakye manya Nkolo o mooto, toloebe mbale ekye bée molangya.» ³ Petelo na moekosi me mona, baesi ya mana, bakye o mooto. ⁴ Baesi ya kyilingana, bée baso babale. Ka moekosi me mona alekyi Petelo na mbango, akye koma o mooto, moto owa obo. ⁵ Aesi ya nongyemele, aweni bitato ba malekani bilangyi o se, nzuka yo taikaka nyolo omoo. ⁶ Emba Simo Petelo owamobengaka o sima, ne aesi ya koma. Aesi ya nyolo o mooto aweni ne bitato ba malekani bilangyi o se, ⁷ Na malekani maamozingaka bée o moto. Malekani me mazingami, malangyi mbale, bitato na bango mbale. ⁸ Bobele, moekosi me owakomaka o mooto moto owa obo, ne aesi ya nyolo omoo. Aweni nde homoo, amba yaanola obokye Yesu akundoo. ⁹ Nabo babona, baekosi tebataa kaebe makomi maawo obokye Yesu amokula kundwa onte ya bawe. ¹⁰ Emba baekosi me babale baabana bamba ya butwa oka be.

Yesu atokolesi Maliya Magadala

¹¹ Imbele me, Maliya atemekye i mbale ya mooto, kalele. Wabaka yo kalele, aesi ya nongyemele o mooto. ¹² Aweni baanze babale, balati bitobu ba mpembe, bazasi waalangyaka bée ndemba ya Yesu, ona bi moto, ona bi makolo. ¹³ Baanze me baesi ya motuna, bekye: «Mama, kolele iye?» Yokye: «Nalele pho bamanye Nkolo ya nga o mooto. Siebi na mbale ewaa ekye bée molangya.» ¹⁴ Waabaka yo kawo babona, bobuyakye miyo o sima, aweni Yesu, atemi. Ka yo taikaka eba obokye mena Yesu. ¹⁵ Yesu aesi

ya motuna, yokye: «Mama, kolele iye? Kolukye nza?» Maliya abuyaka obokye kyewo ne nde moto okokyele etoma o ibala me saabaka mooto. Maliya, yokye: «Tata, bo we moto oomumanye, onteya mbale ekye we molangya, Nakye mokpa.» ¹⁶ Yesu, yokye: «Maliya!» Maliya aesi ya buya miyo mbale eli Yesu. Aesi ya wo ne na munoko nwa Baebele, yo kye: Raboni! Kyewo obokye «Moteye». ¹⁷ Yesu aesi ya wo ne, yokye: «Sa mpila pho nali sataa kyende oka Tata. Kasi, okye imola bebi na nga obokye nga Yesu, nabutwe oka Tata Nwaphongo, ne ooli Ango wa be, na Nwaphongo wa be.» ¹⁸ Bobele, Maliya Magadala, aesi ya kye, akye imola baekosi yokye: «Naweni Nkolo!» Amba na baimola na maphoo mawoko Yesu ne.

Yesu atokolesi baekosi

¹⁹ Mokolo me nwa eyenga, wa nkankolo, baekosi baanganaka o ingambi sonoso bazibi bizibele, pho bailaka Bayuda. Yesu aesi ya phunzwa, atemi onte ya be, yokye: «Bose bobee na be!» ²⁰ Waunva yo iwo babona, aesi ya teya baekosi matandala me na mobanzi nwe. Wawenekye be Yesu, babutwaka isamba. ²¹ Yesu amba kula ya bawole, yokye: «Bose bobee na be! Na nga naetome o mokyisi, bo wantoma Tata.» ²² Sima, amba ya bauleni muwe, yokye: «Naephē Bolobo Bosantu!» ²³ Bo olimbise moto na bofe bookyesi yo, Nwaphongo ne aamolimbisa. Bo tolimbise moto na bofe bookyesi yo, Nwaphongo ne etamolimbisa.»

Toma aanosi obokye Yesu ali Nwaphongo

²⁴ Nzuka, wabatokolelekye Yesu, monomo na baekosi, na nkombo Toma okobangye be Nwana owa Zaa tabaka na be wamo. ²⁵ Bobele, bebi ne, baekosi, baesi ya wo ne, bekye: «Towneni Nkolo. Kasi yo, yokye: «Bo siweni biusa bia basete o matandala me, sibatase na nwe, na bo sitase uusa eya mobanzi nwe na itandala sa nga, esianole.» ²⁶ Sima ya poso yonoyo, baekosi bakulaka angana o ingambi, Toma ne abaka na be wamo. Bazibi bizibele, kasi Yesu akuli kye batokolele. Atesi onte ya be. Yokye: «Bose bobee na be!» ²⁷ Yesu amba ya wo na Toma, yokye: «Elola nwe nwa we oni, okyeye matandala ma nga, osusinya na itandala sa we, otasa mobanzi nwa nga. La kula ika ziiko, anola nde to!» ²⁸ Toma, yokye: «Nkolo ya nga na Nwaphongo wa nga!» ²⁹ Yesu, yokye: «Oanosi pho onveni we? Bato baanzanole, mena sataa nvene, be bali bato ba nkya!»

Pho ya'ye bakoma buku bobo

³⁰ Yesu akulaka kyela bilekyesako bisuu biikye o miyo ma baekosi be, biitebaika koma be o Buku bobo. ³¹ Kasi maphoo maakoma be, bamakoma pho be oanole obokye Yesu ali Masiya, Nwana wa Nwaphongo, na obokye, okomoanole, azwe bomoo.

21

Yesu atokolesi baekosi o Galileya

¹ Sima ya nkolo, Yesu akulaka kye tokolele baekosi be o mokukulu nwa maa ma Tiberiade. Yabaka bobo: ² Simo Petelo, na Toma okobangye be, Nwana awa Zaa, na Natanaele moto wa mokyisi nwa Kana o Galileya, na bana ba bampele ba Zebede, na baekosi baayoko babale ba Yesu, babaka na be. ³ Simo Petelo aesi ya wo na bebi ne, yokye: «Nakye lobo.» Be, bekye: «Na banga, tokye na we.» Bobele, baesi ya kye, bakye kpela o vato, babuto ikye miolo. Basi mokolo mokolo, sa zwa ekpele. ⁴ Waa

limbi limbi, Yesu aesi ya tème o mokukulu njwa maa. Mena baekosi sa efa obokye eli yo. ⁵ Yesu aesi ya wɔ na βε, yokye: «Banzenga, ozwe njwana ekpele?» Βεε, βεkye: «Phe» ⁶ Iyo, yokye: «Vaka bondendi mbale ya vato eya boloo, wamozwa.» Bobele, baesi ya fovaka mbale me. Tebakulaka koka ibenda bondendi phɔ phatondaka na swe bofo nɔnɔ owo. ⁷ Moekosi owabaka Yesu kazingye, aesi ya wɔ na Petelo, yokye: «Mena, eli Nkolo», Petelo amanyaka etobu phɔ ya ivaka bondendi. Waoka yo obokye mena eli Nkolo, aesi ya lata etobu me. Amba ya mivaka o maa. ⁸ Bebi ne baesi ya kye na bona vato. Babuto iongo bondendi me, botondi na swe. Baikalaka na mokukulu phenephe matambe munkama. ⁹ Waabwa βée o mokukulu, baesi ya wene njwena wamo, batumbi swe i njwango, na mapa malangyi. ¹⁰ Yesu aesi ya wɔ na βε, yokye: «Yaka na swe mii zwe βε.» ¹¹ Simo Petelo aesi ya kye kpela o vato. Aesi ya abola bondendi, botondi na swe inene na inene, munkama monɔmonɔ mbuka makoo matano na iyato. Na bo watondaka bondendi me na swe nzikye babona, tephakaka kakwa. ¹² Yesu, yokye: «Βεε, yaka, ya ze.» Moekosi nɔnɔ monɔmonɔ taikaka meka imotuna obokye: «Iwe oli nza?» Phɔ baefaka obokye eli yo Nkolo! ¹³ Bobele, Yesu aesi ya susinya waali βε. Abuto ibakabela mapa me mamana na swe me mena. ¹⁴ Eye, eli mbala eya iyato ayakulaka Yesu tokolele baekosi βε, wakundwa yo.

Yesu atuni Petelo mbala iyato

¹⁵ Waumva βée iza, Yesu amba ya tuna Simo Petelo, yokye: «Simo, njwana wa Yoane, oli nwebi na nga ileka bebi baba?» Iyo, yokye: «Nkolo, koebe obokye nali ekamba ya we.» Yesu, yokye: «Obanzakye bana ba mampate ma nga.» ¹⁶ Akuli motuna mbala eya ibale, yokye: «Simo, njwana wa Yoane, oli nwebi na nga?» Iyo, yokye: «Iyo, Nkolo, koebe obokye nali ekamba ya we.» Yesu, yokye: «Obanzakye mampate ma nga.» ¹⁷ Akuli ya motuna mbala eya iyato, yokye: «Simo, njwana wa Yoane, oli ekamba ya nga?» Waamotuna Yesu mbala eya iyato, obokye oli ekamba ya nga, Petelo amiokaka ngongo. Amba ya mobuyisa, yokye: «Nkolo, koebe phɔ iso, koebe obokye nali ekamba ya we!» Yesu, yokye: «Obanzakye mampate ma nga. ¹⁸ Naewole nde phele: Wabaka we nwengye, we mampenza wabaka komilasa mokaba, wakyekye mbale eso ezingyi we. Kasi wamobutwa we munanga, wamotandola maboko ma we, emba moto mosuu amoelasa mokaba. Emba amokye na we mbale ewaa, eteyikiyi we zinga.» ¹⁹ Awoko maphɔɔ mamana obokye aimole bo wamowa Petelo, na bo wamoweninya yo nkyemo ya Nwaphongo. Bobele, Yesu, yokye: «Imbengye!»

Yesu awɔ phɔ ya moekosi owabaka yo kazingye

²⁰ Petelo aesi ya buya miyo o sima, aweni moekosi, owabaka Yesu kazingye, kaya babenga. Eli yo moekosi owakoloko na Yesu mi itoo, wazaka βε, yokye: «Nkolo, moto me, owamoeyungya, nza?» ²¹ Bobele, Petelo waamowene yo, aesi ya tuna Yesu, yokye: «Ka yo, Nkolo, lowo iye laamokomela?» ²² Yesu, yokye: «Bo nazingyi obokye ataa fa o mokyisi nɔnɔ mokolo mowaa, njwamoya nga, lowo me lokyekyi we? Kasi we, imbengye!» ²³ Bobele, Simo yeesi ya nyangwa onte ya bebi obokye moekosi me mona, etawe. Nzuka Yesu taikaka wɔ na Petelo bomɔ babona. Awoko nde ne, yokye: «Bo nazingyi obokye afe o mokyisi nɔnɔ mokolo mowaa njwamoya nga, lowo me lokyekyi we?»

²⁴ Eli moekosi me mona, oolimosi maphɔɔ me mamana. Amakoma o Buku bofo. Toebe na obokye maphɔɔ, maalimosi yo mali phele.

Lowō la mbomela

²⁵ Yesu akulaka kyela maphōo masuu maikye. Boḥamakomaka lowōo lōnōlo na lōnōlo o Buku, naumunya oḥokye mokyisi mōbimba nde te mokokakyi phō ya iḥomba ḥabuku ḥaunvaka ḥéé koma.

Bitoma ba Batoma Maphoo ma etatele

Mokomi nwa mokanda mumu eli Luka. Eli nde na yo mokomi nwa Simo Elaa eya iyato.

Tata mokolo nwaabaa baa Yesu o ikolo, baekosi tebakulaka mowene. Kasi yo abaka nde onte ya bée pho Bolobo phabaka bobasungye: Ebe batoma (Petelo, Yoane...) na basungyi ba bée sambo (Etieni, Filipe...) na ebe Polo.

Maloba ma Yesu (1.8) mateya ndemgye ekyebengame maphoo:

- Bitoma 1.1-26: Yesu aphe batoma mitindo, ambi na bateya Bolobo Bosantu. Baosi moolongo wa Yudasi
- Bitoma 2.1-8.3: Baekosi banyangosi Simo Elaa o Yelusaleme
- Bitoma 8.4-12.25: Baekosi banyangosi Simo Elaa o mokyisi mobimba nwa Bayuda na o Samaliya
- Etee 13.1-28.31: Etoma ya Polo o nkyisi ili o mokukulu nwa maa manene ma Meditelane nono o Loma
- Bitoma 13.1-14.28: Imbanga sa ntubo sa toma Polo
- Bitoma 15.1-35: Bakonzi ba Ingomba baanga o Yelusaleme

Yesu aikyesi batoma mbunu ya Bolobo Bosantu

¹ Nwebi na nga, Teofili, o buku pha nga pha ntubo, naeyimolaka maphoo maso makyelaka Yesu na maateyaka yo, ² nono mokolo mowa nwa phe yo batoma baoloko yo mifeko na nzela ya Bolobo Bosantu, nono wabaa yo o ikolo. ³ Sima ya iwa se, onte ya nkolo mako mane, amiweninyaka na bée pho ya ibateya obokye ali na bomoo. Akulaka bakyelela bilekyesako biikye, abaimolaka na maphoo na bokonzi pha Nwaphongo.

⁴ Mokolo monomo babaka baze yo na be, amba ya wo na bée yokye: «Bee sa mana o Yelusaleme, oziyaka mbunu eya eyikelaka Tata. Mbunu me, eya eimolaka nga. ⁵ Yoane abatisaka bato na maa, kasi bée, sima ya bana nkolo, wamobatisama na Bolobo.»

Yesu abaa o ikolo

⁶ Bobele, waba bée baanga, batoma baesi ya motuna bekye: «Nkolo, imbele me sango sisi, sasmobuyisa we Isalayele bokonzi phe?» ⁷ Yesu amba wo na bée yokye: «Tosengyesi iyeba bileko na imbele sa bongya Tata na bokonzi phe mampenza. ⁸ Kasi bée, wamozwa mwiya nwa Bolobo nwa moeutela, emba wamoba manzoka ma nga o Yelusaleme, o Yuda mobimba na Samaliya, tee nono o mbomela ya mokyisi.» ⁹ Sima ya bowokye babona, Yesu aesi ya baa o ikolo o miyo ma be. Bobele, ipata sonoso siesi ya moziba, bée sa kula mowene. ¹⁰ Waba bée baikasi ilamamala bakyeke bo okokye yo, ikyeka bobo, bampele babale balati bitobu bitane baesi ya batokolele. ¹¹ Baesi ya wo na be, bekye: «Bato ba Galileya, bée oikasi otemi wawana kokyekye o ikolo pho ya'ye? Yesu me, obaa o ikolo o miyo ma bée, amokula ya nde bomoo bo omowenekiyo bée ibaa o ikolo.»

Moolongo wa Yudasi

¹² Bobele, batoma baesi ya mana o ngomba ya nzete ya Olive, babuto o Yelusaleme. Itakye sa ngomba me na Yelusaleme sabaka kilometele yonoyo. ¹³ Waakoma bée o Yelusaleme, bakyeke baa o etee ya ingambi

eya ikolo, eyamelekuye bée izala. Yabaka Petelo, Yoane, Zake, Andele, Filipe, Toma, Batelemi, Matiye, Zake njwana wa Alafa, Simo moambelesi wa mokyisi nwe na Yuda njwana wa Zake. ¹⁴ Bée baso, ndondo yonyo, bamiambyaka o ibondele nkolo iso, na ndambo ya babasi: Maliya, nyango wa Yesu, na basii ba Yesu.

¹⁵ Mi nkolo me, baekosi baanganaka elele yonyo na bato phenephe munkama mbuka mako mabale. Petelo aesi yakye teme onte ya be, amba wo yokye: ¹⁶ «Bebi, elaa obokye maphoo maimolaka Bolobo o makomi makokiyisame. Aimolaka maphoo me na munoko nwa Davidi pho ya Yudasi owa butwaka ikamba bato bakyekeye akya Yesu. ¹⁷ Pho abaka monomo na banga, azwaka se iyalo sa etoma na banga. ¹⁸ Moto me aombaka mokondo na baphalanga baamuumaka na bée pho ya bofe phakyelaka yo. Atokobo na moto, ibu se siwaye, nkundu ye iso inyango.

¹⁹ Bato baso ba Yelusaleme baokaka simo me, baphekye mokondo me nkombo na munoko nwa bée obokye: «Akeledama.» Kyelukye iwo obokye: «Mokondo nwa malongo.» ²⁰ Na o buku pha Meembo bakoma obokye:

«Ingambi se sialangane,
na moto monomo sa sizala.»

Bakula na koma obokye:

«Moto mosuu akpe etoma ye.»

²¹ Yango mena onte ya bampele baso baanganaka na banga imbele siso sabaka Nkolo Yesu kanyolo katoko na banga, ²² tata na fatisimo ya Yoane nono o mokolo njwaamumanya bée onte ya banga: Esengyesi obokye monomo onte ya bée abutwe ne nzoka ya ikundwa se elele yonyo na banga.»

²³ Bobele, baesi ya tokolo bampele babale: Zozefu okobangye Balasaba, bamobokya nkombo esuu ya Yusutu, na Matiasi. ²⁴ Emba bamba ya bondele bobo: «Iwe, Nkolo, okoebe mandondo ma bato baso, oloteya moto oosi we onte ya bato babale baba, ²⁵ pho aolongono o etoma, o elele ya botoma ele Yudasi pho ya ikye o elele ye mampenza.» ²⁶ Bobele, bamba ya maa mbese, mbese ya mba longya Matiasi, emba baamba mobakya o motango nwa batoma iko mbuka monomo.

2

Iya sa Bolobo

¹ Wakoma nkolo mako matano, baekosi baanganaka baso elele yonyo.

² Mbala yonyo, toko yonyo euti o ikolo ndokolo lokyito la ewezele ekusi elambisinye ingambi siso saazalaka be, ³ bobele, baesi ya wene ndee ya nwinya ikabaa, itemi o ikolo sa monomo na monomo na be. ⁴ Emba bée baso batondaka na Bolobo. Emba bamba butwa iwo na noko suu bo waba phekye Bolobo maloba ma iwo.

⁵ Bayuda babaka o Yelusaleme, bampele baatosa Nwaphongo, na mabota maso maali o mokyisi. ⁶ Waokana toko mena, bato baikye baesi ya kye angana wamo. Bakamwaka na boikye pho baba babaokye moto na moto na munoko nwe nwa lombo. ⁷ Bawenekye inganga, bakamwaka, bamba wo bekye: «Taakyeka, yango bato baso bawo baba teli bato ba Galileya? ⁸ Ka ndengye'ye monomo na monomo onte ya banga kabaokye na munoko nwe nwa lombo? ⁹ Onte ya banga, bana bauta o nkyisi ya Parte, Medes na Elamite, bato ba Mezopotami, ba Yuda na ba Kapadose, ba Pontis na ba nkyisi ya Azi, ¹⁰ bato ba Friji na ba Pamfili, ba Ezipito na ba

mokyisi n̄wa Libi phenephe na sirene na bato bauta o Loma, ¹¹ baso, ebe Bayuda na bato ba Loma bamibuya Bayuda, bato ba Kelete na ba Arabi, tobaokye banga baso, baimole bitoma binene ba Nwaphongo na noko ya banga ya lombo!» ¹² Bée baso bawenekye inganga bibi bamakamakye bambe wono bekye: «Eye kyelukye iwō bo?» ¹³ Kasi baayoko babakyekeke bekye: «Balangyi maleku!»

Iteya sa Petelo

¹⁴ Bobele, Petelo aesi ya teme yo na bebi ne batoma iko mbuka monomo, amba ya tomba n̄wesi, amba ya wo na bee yokye: «Bee bato ba Yuda na bee bato baso baazale o Yelusaleme, soso na bolaa lowo loolekane emba ola itoo ookye maloba ma nga. ¹⁵ Bato baba tebaikiyi langa maleku bookoumunya be, pho totaa ba naino nde o ngonga eya iyato eya moo; ¹⁶ kasi eye kyekokysisame yaawoko moimosi Yowele: ¹⁷ «Nwaphongo yokye:

Kyeka mapho maamoya o nkolo ya suka:

Namunyangolela bato baso Bolobo pha nga,

bana ba bee ba bampele na ba babasi bamoba baimosi,

banzenga ba bee bamowene na ndoto,

bananga ba bee bamoloto mandoto;

¹⁸ ee, mi bato ba nga ba etoma,

na ba bampele na babasi,

mi nkolo me,

namunyangola Bolobo pha nga,

emba bamoba baimosi.

¹⁹ Namokyela bilekyesako o ikolo na o se;

na malongo, na n̄wenya na ipata saa zunguu.

²⁰ Moo n̄wamobutwa enzombi;

bokombe phamobutwa malongo.

O boo pha obokye mokolo n̄wa Nkolo moyee, mokolo munene na n̄wa nkyemo.

²¹ Emba moto munsō owamobanga nkombo ya Nkolo, amobika.»

²² «Bato ba Isalaye, okyemela mapho mama: Yesu, moto wa Nazalet, moto owa eweninyaka Nwaphongo bokonzi phe na bilekyesako ndengye

na ndengye onte ya bee, bo koloebe bee mampenza. ²³ Moto me, bo

wameka Nwaphongo o n̄wango nwe na boebakye phe, bee wamoambya o

maoko ma bato babe obokye bamobakye o ekulusu. ²⁴ Kasi Nwaphongo

amokundola, amumanya o bolosi pha iwa, pho iwa tesabaka na mwiya

n̄wa imoakya bobele. ²⁵ Na Davidi awoko pho ye, yokye:

«Imbele siso nawenekye Nkolo atemi o boo pha nga,

pho ali o bolo pha nga pho nga sanyingana.

²⁶ Yango mena, ndondo ya nga eli na nkyisa,

na lolee la nga lokumbe na nkyisa boikye;

na nzoto ya nga ili na molemo,

²⁷ pho otoikye molimo n̄wa nga o mokyisi n̄wa bawe, otoule na nga moto wa we, obokye nzoto ya nga ipholo o mooto.

²⁸ Onteye manzela ma bomoo,

iba sa we na nga elele yonoyo simpe nkyisa.»

²⁹ «Bebi na nga, naewole saasa pho ya nkoko Davidi obokye awa, bamokunda. Na mooto nwe moli nono lolo onte ya banga. ³⁰ Kasi yo, abaka

moimosi, aebaka na obokye Nwaphongo amolakyelaka obokye amozasa

monomo na bankoko bauta o ibu se o eziye ya bokonzi; ³¹ awenekye

phanza ikundwa sa Klisto, emba pho ye awoko yokye: Tebaikaka mole o mokyisi nwa bawe na nzoto ye teyaikaka pholo o mooto. ³² Yesu me, Nwaphongo amokundola, banga baso toli manzoka. ³³ Waabaa yo o eboko ya boloo ya Nwaphongo, amba zwa na Ango Bolobobo pha molakyelaka yo; emba yo amba bonyangola, boko wene bée na bookokye bée bobo.

³⁴ Davidi, otowaika baa o ikolo, ana wo yokye: “Nkolo Nwaphongo awo na Nkolo ya nga yokye:

Yaka ya zale o boloo pha nga,

³⁵ tee nono wamobuya nga banguna ba we ekyitele ya makolo ma we.”

³⁶ Bato baso ba Isalayele baebe na bolaa obokye: Nwaphongo amokyela Nkolo ná Klisto, nde ona Yesu owabakaka bée oekulusu!»

Baanosi ba ebandle

³⁷ Waaoka bée maphoo mamana, mandondo ma bée temabaka bose. Baesi ya wo na Petelo na batoma bayoko bekye: “Bebi na banga, tokyele bo? ³⁸ Petelo amba babuyisa yokye: «Bongola ntema ya bée: Mnonomo na mnonomo na bée abatisame na nkombo ya Yesu Klisto pho alimbisame na masumu me, emba wamozwa ikafo sa Bolobobo pha Nwaphongo. ³⁹ Pho mbunu me eli pho ya bée, na bana ba bée na ná bato baali itakye, baso baamobanga Nkolo wa banga Nwaphongo.» ⁴⁰ Na maloba masuu, Petelo abaimolaka na maphoo masuu na ibalenza yokye: «Omibikya, onte ya yoo eyaotono eye!» ⁴¹ Bato baanolaka iloba se bazwaka batisimo. Mokolo me, bato baabakyisamaka o motango nwa baanosi, bakomaka phenephe na nkoto iyato.

Ingomba sa ebandle

⁴² Bée baso balendelaka ibenga mateya ma batoma na iba elele yonoyo ndokolo bato ba ibota, na itenana ipa na ná mabodesi. ⁴³ Bée baso bawenekye bobo pho batoma bakyelaka bilekyesako ndengye na ndengye. ⁴⁴ Bato baso baabutwaka baanosi babutwaka moto mnonomo emba baangiyaka mbolo ya bée iso elele yonoyo. ⁴⁵ Baungyaka manzabi ma bée na mbolo ya be, pho ya ikaba bana baphalanga onte ya bée baso, kokokana na bosenga pha moto na moto. ⁴⁶ Mokolo na mokolo, balendendalaka ikye o Ingambi siinene sa losambo, bakyesekye mapa o mangambi ma be, bakabaka ntoma na nkyisa na ná ndondo yonoyo. ⁴⁷ Bakumbelaka Nwaphongo emba bato baso babaka babayambe na bolaa. Emba Nkolo akyinzaka mokolo na mokolo o ingomba bato baabikaka o ingomba.

3

Etuku yonoyo ebikyi

¹ Petelo na Yoane bakyeke ikye bondele o Ingambi siinene sa losambo, yabaka wa ngonga eya iyato eya nkokolo. ² Bamba yaa na lele mnonomo owa baka etuku tata ibotama se. Nkolo iso babaka bamozasa o mungoko nwa Inganbi siinene sa losambo sibangye bée Mozibo Molaa pho aongakye baphalanga oka bato baso baayanyolo omo. ³ Lele me, wawene yo Petelo na Yoane balukye inyolo o Ingambi sinene sa losambo, aesi ya baonga baphalanga. ⁴ Emba Petelo na Yoane famba molembetela, Petelo amba ya wo ne yokye: «Olokyekye» ⁵ Lele me amba bakyeke, pho aumunyaka izwa na bée nwana ekpele. ⁶ Bobele Petelo aesi ya wo ne yokye: «Wolo ná baphalanga, sili na yango; kasi eli na nga, naephe yango: Na nkombo

ya Yesu Klisto moto wa Nazaleta, tambula!»⁷ Emba amba ya mophila mi eboko eya boloo, amoinosi. Mina wamo, makolo na makyee matuto.⁸ Moto me aesi ya ngbika, atemi, abuto itambula. Amba ya nyolo na bée o Ingambi siinene sa losambo, abuto ikyemitambula, kakyemingbika bibi kakumbele Nwaphongo.⁹ Bato baso baamba mowene katambule kakyemikumbela Nwaphongo.¹⁰ Bamoebaka obokye eli yo moto owabaka kazale pho ya iongaka o Mozibo Molaa nwa Ingambi siinene sa losambo. Emba bato bailaka, bakamwaka na lowoo lamoyelelaka.

Petelo kateya o Ingambi siinene sa losambo

¹¹ Waaba moto me saika Petelo na Yoane itakye, bato baso bayakaka angana wali bée na ikamwa o mokpengba nwa Salomo.¹² Waawene Petelo babona, aesi ya wo na bato me, yokye: «Bampele ba Isalayele, pho ya'ye kokamwe na lowo lolo? Pho ya'ye kololembetele, ndokolo na banga totambuse moto oyo na mwiya banga naa na ngongo ya banga?»¹³ Nwaphongo wa Abalayama, wa Izaka na Yakobo, Nwaphongo wa baango ba banga, aphe mosali nwe Yesu ngambo, yo owa ungyaka bée na owa lekye bée o boo pha Pilata owa kpaka meko obokye kamokandole.¹⁴ Kasi bée walakye moto o mosantu na owa bosembo, wamba onga obokye baekandolele mobomi nwa bato.¹⁵ Mokonzi nwa bomoo owa boma bée. Nwaphongo amokundola o bawe, banga toli manzoka ma lowoo me.¹⁶ Pho ya ianola nkombo ya Yesu, nkombo me esi ya kuya moto okowene bée na okoebe bée oyo; emba ianola siute na Yesu simophe nzoto bokusi o miyo ma bée baso.»

¹⁷ «Yango mena, bebi, naebe obokye wakyelaka babona pho ya boebakye phe, nde ya bakonzi ba bée.¹⁸ Nwaphongo akokye nde bomo maphoo mawoko yo phanza na nzela ya baimosi baso obokye Klisto amunyokomo.¹⁹ Bongola motema ombe butwela Nwaphongo, pho masumu ma bée ma malimbisame:²⁰ Emba imbele sa iema saamoephee Nkolo samoya, waamotoma yo Klisto owa emekyela yo, yo Yesu.²¹ Iyo asengyesi ukala o ikolo noko imbele sa mokokyisama maphoo maso maawoko Nwaphongo namunoko nwa baimosi basantu bakalakala.²² Mose phanza awoko yokye:

“Nkolo Nwaphongo wa bée,
amoetomela moimosi monomo onte ya bée boli nga;
waamooka o maphoo maso ma moewole yo.

²³ Emba moto munsu owamoba saoka moimosi mona, etakule ba onte ya bato, baamoboma.”²⁴ Emba baimosi baso tata na Samwele na baso baya o sima ye, monomo na monomo awoko pho ya iimola nkolo me ili banga iye.²⁵ Eli bée bana ba baimosi na baa sangola eya kyelaka Nwaphongo na baango ba bée, waawoko yo na Abalayama obokye: “Pho ya bankoko ba we, mabota maso ma mokyisi mamopambolama.”²⁶ Eli phanza pho ya bée, Nwaphongo atokolo Mosali nwe, amba motoma iepambola pho ya iemanya moto na moto o maphoo me maabe.»

4

Petelo na Yoane bakye amba o ikyita sinene

¹ Waaba Petelo na Yoane bata ba iwoko na bato, banganga ba Nwaphongo na mokonzi nwa babanze ba Ingambi siinene sa losambo

na ba-Sadukayi baesi wali be. ² Babaka na yo iikye ya ibawene bateya na iimola ikundwa sa bawe bo wakundwa Yesu. ³ Baesi ya baakya, bakye banyosa o boloko nono yana pho ya butwaka nkokolo. ⁴ Bato baikye baokaka Ilofa, baanolaka motango nwa bée nwa komaka phenephe na koto itano.

⁵ Waakoma yana, bakonzi, bankumu na bateye ba Mibeko baanganaka oli bée o Yelusaleme. ⁶ Yabaka Ana, nganga ya Nwaphongo o munene, Kaifa, Yoane, Alegizandele na bato baso baa ibota sa nganga o munene. ⁷ Baesi ya teye Petelo na Yoane onte ya be, babuto ibatuna bekye: «Na mwiya iye na ná nkombo iye, bée wakyela lowo lalona?» ⁸ Emba Petelo atondi na Bolobo pha Nwaphongo, amba wo na bée yokye: «Bakonzi ba bato na bankumu, ⁹ bo banga lolu balosambisa pho tokyesi moto wa bolosi lowo lolaa, obokye toimole na ndengye moto mona azwe bolaa, ¹⁰ oebe na bolaa bée baso na bato ba Isalayele obokye, eli na nkombo ya Yesu Klisto, moto wa Nazaleté, owa bakaka bée o ekulusu, Nwaphongo amokundola onte ya bawe, emba eli nde o nzela ye, moto ootemi o boo pha bée oyo abikiyi. ¹¹ Yo ali

“ibanga sa tiyolaka bée batongyi ba mangambi, siibuto ibanga siiphisi ingambi siso.”

¹² Lobiko loli nde na nzela ye, kasi na mosuu phe, pho nkombo esu teeli o munse mumu eya phe bée bato eekokyi ilophe lobiko.»

¹³ Waaba bée bawene ianola sa Petelo na Yoane, na waebaka bée obokye bali bato bate baika ekola na bato pha, bakamwaka, emba bamba eba obokye bato me babaka elele yonoyo na Yesu. ¹⁴ Kasi waaba bée bawene moto obikiyi, atemi phenephe na be, tebakulaka zwa na lowo la ibuya. ¹⁵ Bobele, baesi ya ambya mobeko nwa ibatokolo o elele ekyeangane bée iwo maphoo, bamba butwa iwono onte ya be, ¹⁶ bekye: «Tomokyela bo na bato baba? Pho waeba saa na bato baso baazasi o Yelusaleme obokye nde eyakolo elekyesako ekyelami na maboko ma be. Tolokokyi ieyangana. ¹⁷ Kasi pho ya obokye simo me sanyangwa oka bato baso, tobakatele, bée sakula wo na nkombo me ebe naa na moto nza.»

¹⁸ Bobele, baesi ya babanga, babakatesi na bokusi obokye bée sakula wo ebe iteya na nkombo ya Yesu. ¹⁹ Kasi Petelo na Yoane baesi ya babuyisa bekye: «Bee mampenza otene bolombe bo eli phele obokye: Banga toeyokye ndee tookye nde Nwaphongo. ²⁰ Pho ya banga tolokoki ili iteya maphoo maawenekye banga na miyo ma banga na maaokaka banga na mato ma banga.» ²¹ Bamba kula bakatela, emba bamba bale pho tebaikaka zwa malondo ma ibakanga. Pho bato baso bakumbelaka Nwaphongo pho ya lowo lalekanaka. ²² Moto owa bikaka na mwiya nwa Nwaphongo abaka na mambula koleka mako mane.

Baanosi babondele

²³ Wabakandola be, Petelo na Yoane bamba yakye oka bebi na bée bamba baumola maphoo maso mawoko banganga banene ba Nwaphongo na bankumu. ²⁴ Waoka bée maphoo mamana, baanosi bamba yaangana bée baso ndondo yonoyo, babondele Nwaphongo, bekye: «Nkolo, iwe moto owakyela ikolo, munse, maa na iso iili omu. ²⁵ Na mwiya nwa Bolobo, wawoko na nzela ya nkoko wa banga Dawidi, moto wa we okoekyelele bofo:

“Pho ya'ye nkyisi iso itombi na bato baawangye makolo ma pha?

²⁶ Bakonzi ba munse munsu batombi, injwana ebasi.

Na baangyesi baanga obokye baangyenele Nwaphongo na Masiya we.”

²⁷ Eli nde phele obokye Elode na Ponti Pilata baanga o mokyisi mumu na bato baatefali Bayuda na bosoo Yisalaale, baangyenele okoekyelele, yo Yesu Mosantu, owale we iba Masiya. ²⁸ Na bomo, bakokye maphoo maso, maakanaka we phanza na bokusi pha we na ná maumunya ma we. ²⁹ Ujwanwa eye, Nkolo, okyeye bookokane be. Ophe bato ba we baekyelele nguya obokye bamilenza phele iimola maphoo ma we. ³⁰ Elola eboko ya we obokye bato baamalosi babikye, bilekyesako na bilembetele bikyelame na nkombo ya Mosantu wa we, okoekyelele, yo Yesu.»

³¹ Waunva ibondele, elele eyaanganaka bée yabutwaka inyingana. Emba baso batondaka na Bolobo Bosantu, babuto imilenza ikye miimola maphoo ma Nwaphongo.

Baanosi bakabenele mbolo

³² Baanosi baso babaka na ndondo yonyo na ná mokali monomo. Monomo na bée tawoko obokye mbolo ye ili ye ya mpenza. Kasi mbolo iso onte ya bée yabaka ya bée baso. ³³ Batoma baimolaka na nguya boikye obokye Nkolo Yesu akundwa ya phelephele. Nwaphongo abapambolaka na boikye. ³⁴ Onte ya baso molaa tabaka. Yango mena, bato baso baabaka na manzabi, ebe mangambi, baiyungyaka. Bakpe baphalanga baazwaka be, ³⁵ bakye baphe batoma. Emba bakabaka onte ya bée kokokana na bosenga pha moto na moto.

³⁶ Moto monomo, na nkombo Zezefu, wa ibota sa Lewi, amobotaka o esanga ya Shipre, batoma bamobokya nkombo ya Balaba kyeyimole obokye «moto ookolena bebi». ³⁷ Aungyaka inzabi se, akpee baphalanga baazwaka yo, akye baphe batoma.

5

Ananiya na Safila bakose Bolobo Bosantu

¹ Kasi lele monomo na nkombo Ananiya, na nwanwasi we na nkombo Safila, bamba ya ungya inzabi sa be. ² Ananiya abombaka baphalanga baayoko mi baphalanga baazwaka yo, baikalaka, aesi ya kye baphe batoma. Nwanwasi we aebaka lowo me. ³ Bofele, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Ananiya, pho ya'ye Molemba aangangasi o ndondo ya we obokye okosa Bolobo Bosantu? Obombi baphalanga bayoko mi baazwakyi we, waungye we inzabi. ⁴ Obakyi we sataa ungya inzabi me, sango sibakyi sa we. Emba sima osiungye we, baphalanga baakyi ba we, teli bomo? Ndengye'ye okani o ndondo ya we obokye okyele babona? Iwe tokatesi bato kasi okatesi Nwaphongo.» ⁵ Waoka Ananiya maphoo mamana, akaa o se, awe. Emba bato baso baokaka simo me, bailaka na boikye. ⁶ Banzenga baesi ya kye zinga ndemba ye na bitobu, baenyanye, bakye ekunda.

⁷ Yalekanaka phenephe ngonga iyato, nwanwasi ne, aesi ya nyolo, sa eba lowo lotokolokyi. ⁸ Petelo aesi ya motuna, yokye: «Inzimole, baphalanga baangye na bée inzabi, bée baso babana?» Nwanwasi, yokye: «Be baso babana.» ⁹ Bole, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Yabo'ye, we na molo nya we okosi obokye omekye Bolobo pha Nkolo? Kyeka, bato baauti ikye kunda molo nya we, batokosi o munoko nwa ingambi. Na we, bamoya ekpa nde bomo.» ¹⁰ Mina wamo, nwanwasi me akaa o makolo ma toya Petelo, awee. Banzenga me waanyolo be, bakye mokwa, ambo wa. Bamba ya mokpa, bakye mokunda phenephe na molo nye. ¹¹ Bato baso ba Ingomba na bato baso baokaka lowo me, bamba ya ila na boikye.

Batoma bakyeye bilekyesako biikye

¹² Batoma bakyelaka bilekyesako na bilembetele biikye onte ya bato. Baanosi baanganaka baso elele yonoyo o mokpengba nwa Salomo o Tempelo. ¹³ Moto mosuu nono monomo taikaka meka ikye angana na be, kasi bato babaka babamengyele na boikye. ¹⁴ Bampele na babasi baikye baanolaka Nkolo, bamikyinzaka o eboko ya baanosi. ¹⁵ Bato babutwaka ikye nyanya baokaa, bakyeye baika o nzela, babalangye mi ndengba na mi matoko obokye imbele samolekana Petelo, elalaa ye ekaalele nono baokaa bayoko. ¹⁶ Eboko ya bato bautaka o nkyisi yaa phanephe na Yelusaleme, bakyekye na baoka na na bato banyokomo na malobo mabe. Emba bato baso babikaka.

Banyoko batoma

¹⁷ Nkolo wa Banganga na bato baso baaka ne, bato ba ingomba za Basadukai baokyelaka batoma zuwa siikye. ¹⁸ Baesi ya kye akya batoma, bakyeye banyosa o boloko. ¹⁹ Kasi imbela sa mokolo, nwanze nwa Nkolo akye zibola bikomba ba boloko atokosi batoma, yokye: ²⁰ «Kyende okye nyolo o Tempelo, oimole bato maphoo maso maa bomo bonyakune.» ²¹ Waoka be baabona, wa mumbengu bakyeye nyolo o Tempelo, babuto iteya.

Nkolo wa Banganga, na bato baabaka ne, baesi ya koma. Babangyi bakumu baso ba Yisalaye, baso baesi ya angana. Baesi ya toma bato ikye kpa batoma o boloko. ²² Waakoma bakyengyesi o boloko, ikye azwa omu phe. Baesi ya butwa ikye imola bato baabatomaka. ²³ Bekye: «Tokye zwa boloko baezibi nde na bolaa, na bakyengyesi batemi obo pha motzibo nwa boloko. Kasi wazibosi banga, toloikyi zwz nono moto monomo o motema.» ²⁴ Waoka Nkolo wa bakyengyesi ba Tempelo na bakolo ba Banganga maphoo mamana, bakamwaka na ndengye eyalemoko batoma, bamitunaka bo wamoba lowo me.

²⁵ Moto monomo aesi ya kye baimola, yokye: «Kyeka bampele banyosakyi be o boloko, bali o Tempelo, bateya bato.» ²⁶ Bobele, Nkolo wa bakyengyesi aesi ya kye na bato be, bakyeye kpa batoma. Kasi bakyekye na mo na mo, pho bailaka obokye bato sa bamaa mabanga. ²⁷ Baesi ya kye na be, bakyeye bateye obo pha bato baanganaka. Nkolo ya Banganga abuto ifatuna, ²⁸ yokye: «Toekatelaka na bokusi obokye sa kula teya na nkombo ya moto mona. Kyeka onyangosi maphoo maateya be o mokyisi munsu nwa Yelusaleme. Kolukye na ibuya obokye banga bato baamoboma.» ²⁹ Petelo, na bebi ne batoma, baesi ya babuyisa yokye: «Ioka Nwaphongo, na ioka bato, banga tookye konza Nwaphongo.» ³⁰ Nwaphongo wa bankoko ba banga owakundola Yesu owabomaka be o ekulusu. ³¹ Amobaya o mopha nwe nwa boloo, amobuya Nkolo na Mobikye pho ya bato ba Yisalaye baingole mandondo ma be, na obokye babalimbisa na bohe pha be. ³² Banga, na Bolobo Bosantu pha Nwaphongo boophe yo bato bawaa baamookye, toli manzoka ma maphoo maso mamana.»

³³ Waaoka be maphoo mamana, baokaka yo, balukaka obokye babome batoma. ³⁴ Kasi Mofalisayi monomo abaka onte ya be, na nkombo Gamaliele, moteye nwa mibeko. Bato baso bamokumolaka, amba ya teme onte ya baso baanganaka, abaangyi obokye bataa kuta tokolo batoma onze. ³⁵ Bobele, aesi ya wo na be, yokye: «Bato ba Yisalaye, okyebaka na lowo laamokyela be na bato baabana. ³⁶ Pho tewakyesi nkolo nzikye, Teudas atokoloko, yokye: Konza nde yo. Bato phanephe

minkama mine babutwa isanga ne. Kasi yo, bamobomaka, emba bato baso baamobengaka, bamba ya nyangwa, tewakulaka wenene nono moto monomo. ³⁷ Sima ye, imbele saakyelamaka etango, yakulaka tokolo moto monomo wa Galileya na nkombo Yudasi, azwaka bato baikye baamobengaka. Kasi ne, bamobomaka. Emba bato baso bamobengaka, bamba ya nyangwa. ³⁸ Uŋwanŋwa eye, naambe ya ewole, ngakye: Bée sakula kyelela bato baabana etungu, o bale, bakwendé. Bo ebe obokye maumunya ma bée na etoma ekyekyele be iuti na bato, yamunyangwa. ³⁹ Kasi bo kyeute na Nwaphongo, tokokyi ieto. Okyefe obokye bée sa ŋwana na Nwaphongo.» Bato baso baanganaka baesi ya anola maumunya ma Gamalile. ⁴⁰ Bamba ya banga batoma, babawandi phimbo, bakuli bakatela obokye bée sa kula teya na nkombo ya Yesu. Emba bamba ya bakandola. ⁴¹ Batoma baesi ya mana o elele eyaanganaka bée na nkyisa iso, pho Nwaphongo aŋaphe kaa mi minyoko miizwe bée pho ya nkombo ya Yesu. ⁴² Emba nkolo iso tebaikaka le iteya na iimola Simo Elaa ya Yesu Masiya onte ya Tempelo, ebe na o mangambi ma bato.

6

Baosi baingosi sambo

¹ Mi nkolo me mina, baekosi baloboko boikye, Bayuda ba munoko ŋwa Baela bawolekye Bayuda ba muna mokyisi, obokye: Nkolo iso, waakabe bée ntoma, mazengye ma banga maimale. ² Bobele, batoma iko mbuka babale me baesi ya anginya baekosi baso, bawo na be, bekye: «Teli bolaa obokye banga tolekye imola Simo ya Nwaphongo pho ya ikabaka yaa izaa. ³ Yango mena olo onte ya be, bampele sambo baali na mofesi molaa, baatonda na Bolobo Bosantu na ná boomakye. Emba tombe ŋaphe etoma me mena. ⁴ Banga tomiamba nde ibondelekye na iimolaka Simo ya Nwaphongo.»

⁵ Bée baso baanolaka maphoo mamana. Baesi ya olo bato baba: Setefano, moanosi ŋwa phele owa tonda na Bolobo Bosantu, Filipe, Polokole, Nikanola, Timona, Palamena na Nikola, moto wa Antioshe owamibuyaka Moyuda. ⁶ Baesi ya kye bateya batoma, babondesi na be, babatandesi maboko. ⁷ Simo ya Nwaphongo yanyangwaka mboka eso. Mokyisi ŋwa Yelusaleme ŋwabutwaka na baekosi baikye, na banganga baikye ba Nwaphongo baanolaka.

Baakye Setefano

⁸ Nwaphongo atonzaka Setefano na ngolu na ná bokusi phe. Setefano me akyelaka bilembetele na bilekyesako binene onte ya bato. ⁹ Kasi, bato baayoko baikaka ziiko na Setefano: Yabaka bato baabondéle o ingambi siinene sa losambo la Bayuda siibangye be: Baombo baikwa: Bayuda ba Sirene, ba Alegizandri, ba Silisi, na ba Azi. ¹⁰ Tefaikaka koka imunyete pho abaka kawo na bomakye phaamophekye Bolobo Bosantu. ¹¹ Bobele, bamba ya phe bato bayoko baphalanga obokye baimole, obokye: «Tomookyi, katole Mose, ebe na Nwaphongo!» ¹² Nde babona bamba ya losa bato ná bankumu ná bateye ba mibeko. Emba abesi ya moakya, bakye moika obo pha bato baanganaka. ¹³ Baesi ya kye na ná bato baamokatele maphoo, obokye: Moto oyo tale itola Tempelo ya banga na mofeko ŋwa Mose. ¹⁴ Tomookyi kawo, yokye: Yesu wa Nazalete amooto Tempelo, bamobuya na bonkoko phaloikyelaka Mose ndengye esuu.

¹⁵ Bato baso baanganaka, babuto ilembetela Setefano. Baweni boo phe bobuto ndokolo boo pha anzelu.

7

Etieni o boo pha Bayuda

¹ Nganga omunene amba ya motuna yokye: «Maphoo mamana mali phele?» ² Etieni amba ya mobuyisa yokye: «Ba tata na bebi na nga, okyemela. Nwaphongo owa nkyemo atokolelekye angu wa banga Abalayama waabaka yo o Mezopotami, sa bokyekye zala o Halana, ³ amba ya wo ne yokye: “Mana o mokyisi nwa we, we na bonkpe pha we, okyende o mokyisi njwamoeteya nga.” ⁴ Bofele, Abalayama amba ya mana o mokyisi nwa Bakaladi pho ya ikye zala o Halana. Omo, sima ya iwa sa angu, Nwaphongo aesi ya mumanya o mokyisi nwa Halana. Amunyose o mokyisi moozasi be le eye. ⁵ Nwaphongo taika mophe nono ekpele o mokyisi me, nono njwana elele wa iteya makolo. Kasi amolakyelaka obokye aamophe mokyisi me, na bo Abalayama tataaka ba na njwana. ⁶ Emba Nwaphongo amba wo bobo: “Bankoko be bamozala o mokyisi mosuu, baababuya baombo, emba baabanyokolo mbula mikama mine. ⁷ Kasi mokyisi me nwaababuyaka baombo, naamosambisa, inga, kyewo Nwaphongo. Emba sima me, bamotokolo, emba bamunkeyelele o elele me.” ⁸ Amba ya kyela na be sangola ya ibele. Yango mena waabota yo Izake, Abalayama amba ya mofele waakokya yo nkolo njwambi. Izake amba kyela nde bomu na Yakobo, emba Yakobo amba kyela nde bomu me na bana be iko mbuka babale baabuwaka bankoko iko mbuka babale ba Isalayele.»

⁹ «Bankoko me baokyelaka Zozefu zuwa, bamba muungya pho bakye ne o Ezipito. Kasi Nwaphongo abaka ne, ¹⁰ Amba motokolo onte ya minyoko miso mamina, amba na mophe bolaa na zebi o boo pha Falu, mokonzi nwa Ezipito, owa mobuyaka moangyesi nwa Ezipito na ingambi se siso. ¹¹ Nzuka zilo siesi yakyinda Ezipito mobimba na Kanana. Minyoko mafaka miike, emba baango ba banga tebakulaka baa na ntoma ya iza. ¹² Waaoka be obokye ntoma yabaka o Ezipito, Yakobo amba ya toma baango ba banga mbala eya ntubo omo. ¹³ Mbala eya ibale, Zozefu aesi ya eba banaa nyango, emba Falu amba ya eba mbale eyauta yo. ¹⁴ Bofele, Zozefu amba ya toma obokye bakye kpa angu Yakobo na banaa nyango, be baso babaka bato mako sambo na batano. ¹⁵ Bofele Yakobo amba yakye o Ezipito, amba waa omo yo na baango ba banga. ¹⁶ Bakyekye na bibembe ba be o Sikeme, baamba kye bakunda omo, o elele eli mooto nwa ombaka Abalayama na baphalanga oka bana ba Hamar, angu wa Sikeme.»

¹⁷ «Waaaba obokye mbunu eyaikyelaka Nwaphongo Abalayama, ebutoo phenephe na ikoyisama, bankoko ba banga baamba botama, butwaka baikye o Ezipito. ¹⁸ Nono waakpa moto mosuu bokonzi o Ezipito, otoikaka efa Zozefu. ¹⁹ Na malondo, mokonzi me anyolelekye bonkpe pha banga: Phowa ya inyokolo baango ba banga yakyekye tee nono o ibatoma na bokusi obokye bavakye bana baabote be baa sika pho bawe. ²⁰ Imbele me sabotamaka Mose. Abaka molaa o miyo ma Nwaphongo. Makombe maato, babaka bamokolo o ingambi sa angu ²¹ emba, wakye movaka be, njwana wa Falu wa njwanwasi amba moongo, amba mookolo ndokolo njwana we solongo. ²² Mose aekolaka zebi siso sa bato ba Ezipito, emba abaka na mwiya o maphoo ma wo yo na o bitoma be. ²³ Waakokya yo

mbula mako mane, maumunya maamba moyelela obokye akyende oka banaa nyango, bana ba Isalayele. ²⁴ Waakye wene yo monomo na bée bamunyokolo, amba moambelela, emba pho ya ibuya bo nyokosi bée nwebi mona, amba boma moto owa Ezipito. ²⁵ Abaka kaumunya obokye banaa nyango bamososolo obokye Nwaphongo aababikya na nzela ye Mose, kasi bée tebaikaka sosolo bomo. ²⁶ Bo yana, bamoweni kakande bato babale banwane ebasi ekusi, pho ya imeka iba bongya, amba wo na bée yokye: “Bebi, bée oli inyango, pho ya’ye konwane?” ²⁷ Kasi owabaka kawande nwebi amba uka Mose, amba wo ne yokye: “Oekyesi mokonzi na munanga nwa banga nza? ²⁸ Kolukye imboma bo wabomaka we moto wa Ezipito yana?” ²⁹ Waoka Mose maphoo mamana, amba ya lota, amba kye mibomba o mokyisi nwa Madiani. Amba kye bota omo bana ba bampele babale.»

³⁰ «Sima ya mbula mako mane, anzelu amba motokolele o bokye pha ngomba ya Sinayi, onte ya ingyengu sa nwenya. ³¹ Mose akamwaka na lowoo lawenekye yo. Waluka yo isusana pho ya ikyeka, njwesi nwa Nkolo njwamba okana: ³² “Nali Nwaphongo wa baongo, Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake na wa Yakobo”. Na itekyenele, Mose takulaka nyanga na ikyeka. ³³ Bobele, Nkolo amba wo ne yokye: “Manya basapato ba we o makolo, pho elele etemi we eli manyete masantu. ³⁴ Phele, naweni pasi ya bato ba nga o Ezipito, naokyi na nkyime ya be. Nauti o se pho ya ibaikola. Emba unwanwa eye, kyende, nazingye ietoma o Ezipito.”»

³⁵ «Nde ona yo Mose, owa lekya be, obokye: “Oekyesi mokonzi na munanga nza?” Eli nde yo owatomaka Nwaphongo ndokolo mokonzi na mokandosi, na nzela ya anzelu owa motokolelekya o ingyengu sa nweya siilole. ³⁶ Eli yo owabatokolo o Ezipito na ikyela maphoo ma ikamwa na mayaa o mokyisi nwa Ezipito, o ebale enene eya mangola na o bokye tee mambula mako mane. ³⁷ Ekuli ba nde yo Mose, owawoko na Baisalayele obokye: “Nwaphongo amotokolo onte ya banaa nyango na bée moimosi monomo booli nga.” ³⁸ Eli yo moto owaa owatemekye onte ya baango ba banga na anzelu owawoko ne o bokye, o ikolo sa ngomba ya Sinai. Eli yo moto owazwaka maloba ma bomoo pho ya ilophe mango. ³⁹ Kasi baango ba banga tebaikaka zinga obokye bamookye. Bamotekye, na maumunya, bakulaka butwa o Ezipito. ⁴⁰ Bamba wo na ná Alona bekya: “Olokyelele banwaphongo baamobaka matambule oboo pha anga. Pho ona Mose owalotokolo o mokyisi nwa Ezipito, toloebe maphoo maamoyesi.”

⁴¹ Mi nkolo me, bamba ya ema ekyeke ya njwana wa ngombe, bamba ya ebonzela bilambo, bamba yaanela na nkyisa ekpele eyakyla bée na mafoko ma be. ⁴² Pho ya bomo, Nwaphongo amba bambya o mafoko ma batuluku ba ikolo, nde bo wakomama wango o buku pha baimosi obokye: “Bato ba Isalayele, mbula mako mane, o bokye, wambomela manyama, wambonzela mambeka?”

⁴³ Wanyanya molaku nwa Nwaphongo Moloki na nyaseesi wa Nwaphongo wa bée Lefana, bikyeko babina wabikyela pho ya ibikumola. Yango mena namokye evaka itakye koleka Babilone.”»

⁴⁴ «O bokye, baango ba banga babaka na molaku njwabaka na mobeta nwa sangola: Mose amokyelaka nde bo waawoko Nwaphongo ne. Amokyelaka kokokana na ndengye eya mowenekye yo. ⁴⁵ Waazwa baango ba banga molaku me, bamba munyosa bo wabakambaka Yosuwa o mokyisi njwababoloko bée mi nkyisi yawiinyaka Nwaphongo bato o

boo pha bε. Molaku ηwa mobeta ηwa sangola me ηwabaka omο nοno o imbele saaka Davidi. ⁴⁶ Davidi azwaka ngolu o miyo ma Nwaphongo, amba na onga ne obokye atongele Nwaphongo wa Yakobo na ingambi sa izala. ⁴⁷ Kasi yabaka nde Salomo owamotongyelaka ingambi. ⁴⁸ Kasi Owa ikolo taazale o mangambi maatongama na mafoko ma bato. Nde bo wawo moimosi obokye:

⁴⁹ “Ikolo sili eziye ya nga ya bokonzi emba manyete mali ekyitele ya nga ya makolo.

Ingambi ye saamuntongyela bεε, kyewo Nkolo, na elele ya nga ya iema yamoba ewa?

⁵⁰ Teli mafoko ma nga makyela bikpele biso babina?”

⁵¹ «Bato ba nzoto nkusi, bate baika bεε bele o ndondo na o matoo, nkolo iso kosemole Bolobo Bosantu; oli nde ya baango ba bεε! ⁵² Moimosi nza ooto wanyokolo baango ba bεε? Baboma na baimolaka phanza iya sa Moto owa bosembo, nde yo ooungye bεε na oobomi bεε uηwarηwa eye.

⁵³ Bεε wazwaka mobeko ηwaeyimolaka baanzelu, emba toika mokyelela!»

Iwa sa Etieni

⁵⁴ Maphoo me mabaphekye kabu emba bamba butwa izaa mino na yoo pho ya Etieni. ⁵⁵ Kasi yo, atondaka na Bolobo, kakyekye nde ikolo. Amba wene nkyemo ya Nwaphongo na Yesu atemi o boloo pha Nwaphongo.

⁵⁶ Yokye: «Kyeka, nawene ikolo siingo na Nwana wa moto atemi o boloo pha Nwaphongo.» ⁵⁷ Bamba ya lika nyangye na bokusi, baundi matoo. Bofele, bεε baso, bamba ya mivaka mi yo, ⁵⁸ baesi ya kye ne i mbale ya mokyisi, babuto imumaa mafanga obokye awe. Manzoka baikaka bitobu ba bεε oka ma munzenga monomo nkombo ye Saolo. ⁵⁹ Nzuka waaba bεε bamuma mafanga pho ya imoboma, Etieni amba ya bondele bofo:

«Nkolo Yesu, yamba molimo ηwa nga!» ⁶⁰ Bofele, amba ya kusama na mafongo, amba lika ηwangye na bokusi yokye: «Nkolo, sakyeka isumu sa bεε sisi.» Emba na maloba mamana, nono waasengo yo.

8

1 Saolo abaka mi baanolaka obokye babome Etieni.

Saolo kanyokolo ingomba

O mokolo me, minyoko mikusi miayelelaka bato ba ingomba sa Yelusaleme. Manya batoma, bato baso banyangwaka o nkyisi ya Yuda na Samaliya. ² Bato ba mandondo malaa bamba kunda Etieni, bamba na mokyelela ayakolo ngonde. ³ Kasi pho ya Saolo, iyo anyangolaka ingomba, anyokolo o mangambi ikye miakya babasi na bampete, kabavakye o boloko. ⁴ Bato baso banyangwaka, bakyekye miimola Simo Elaa o bilele biso.

Simo Elaa ya Nwaphongo ekomi o Samaliya

⁵ Yango mena Filipe, owakyeke o mokyisi munene ηwa Samaliya, abuto iimola simo ya Klisto omο. ⁶ Bato baso na munoko monomo bamiambyaka o maphoo ma Filipi, pho baokaka sango ya bilekyesako babaka yo kakyele emba babiwenekye. ⁷ Pho malobo mabe maikye mafaka matokolo onte ya bato banyolelekye mango, malikye nyangye na bokusi, emba bituku biikye na bato ba bileme babikaka. ⁸ Nkyisa nzikye yabaka o mokyisi me.

⁹ Nzuka moto monomo abaka omο phanza na nkombo ya Simo owabaka kakyele manganga, abaka kakanwaisa bato ba Samaliya. Amikpaka moto

mōnōmō oolekyi na ná ngambo, ¹⁰ emba bato baso bamiambyaka mi yo, ebe ngyeengye nōnō o baphomba. Babaka bawo bekye: «Moto oyo, ali Mwiya nwa Nwaphongo, mōhangye bēe “Mwiya nwa sikyisa.”» ¹¹ Bo bamiambyaka mi yo babona, eli pho wakōkōkō elinga bowabaka mbalo ye kyibakamwisa. ¹² Kasi waanolela bēe Filipe owabaka kabaimole Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo na nkombo ya Yesu Klisto, bazwaka batisimo na babasi na bampele. ¹³ Simo yo mampenza abutwaka ne moanosi, amba ya zwa batisimo, bobele abutwaka na Filipe nde elele yōnōyō. Simo akamwaka na boikyey oikyeka mayaa maanene na bilekyesako biabaka bikyelame.

¹⁴ Waaoka batoma baabaka o Yelusaleme obokye bato ba Samaliya baanosi mapho ma Nwaphongo, bamba ya toma Petelo na Yoane omō. ¹⁵ Waakoma bēe omō, Petelo na Yoane bamba bōndele pho ya bato ba Samaliya obokye bazwe Bolōbō Bosantu. ¹⁶ Pho Bolōbō Bosantu tephataaka utela nōnō mōnōmō na be, bataaka zwa naino nde batisimo na nkombo ya Nkolo Yesu. ¹⁷ Bōbele, Petelo na Yoane bamba ya butwa ibatandela maboko, emba bato ba Samaliya bazwaka Bolōbō Bosantu.

¹⁸ Kasi Simo, waawene yo obokye batoma baambya Bolōbō Bosantu nde na itanda maboko, amba ya wō yokye kabaphe baphalanga. ¹⁹ Amba wō na bēe yokye: «Onzakuyisa na nga mwiya mamuna, pho ya obokye bato baamotandela nga maboko bazwe Bolōbō Bosantu.» ²⁰ Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Owee we na baphalanga ba we, pho kounyanya obokye okokyi iomba na baphalanga, ikabo siambya Nwaphongo pha! ²¹ Otoozwe nōnō ekpele, ebe iyalo naa ilaka mi lowo lolekane wawa, pho ndondo ya we teli elaa o boo pha Nwaphongo. ²² Bongola motema nwa we ole maunyanya ma we maabe, obōndele Nkolo, naa akokyi ielimbisa na mango. ²³ Pho nawene obokye oli na zuwa, oombi na ba moombo nwa masumu.» ²⁴ Emba Simo amba buya yokye: «Bōndele Nkolo pho ya nga bēe mampenza, pho ya obokye iiwō bēe yango sanzelela.»

²⁵ Bōbele, waaunva Petelo na Yoane iimola na iwō mapho ma Nkolo, bamba ya butwa o Yelusaleme. Baimolaka Simo Elaa o nkyisi nzikye yaa Samaliya.

Filipe na moto mōnōmō wa Etiopi

²⁶ Mwanze wa Nkolo amba ya wō na Filipe yokye: «Teme, okyende o mbale eya ngyele o nzela ekyeute o Yelusaleme kyekyende o Gaza. Nzela me ealanga.» ²⁷ Emba sakoko, Filipe amba yakye omō. Nzuka moto mōnōmō wa Etiopi owamanya bēe bompele, mokonzi munene na mokambi wa ezwele eso ya Kandase, mokonzi owa nwanwasi wa Etiopi, akyekye o Yelusaleme pho ya isambela. ²⁸ Ayakaka ya butwa oka ye, azasi o ikalo se, katangye buku pha moimosi Isaya. ²⁹ Bolōbō amba wō na Filipe yokye: «Susinya okye benga ikalo saasina.» ³⁰ Filipe amba ya kyilingana omō, aesi ya oka moto owamanya bēe bompele mōna katangye buku pha moimosi Isaya, amba wō ne yokye: «Koebe ntina ya mapho matangye we maamana?» ³¹ Amba mobuyisa yokye: «Namba eba ndengye'ye, bo sibe na moteye?» Emba amba banga Filipe obokye abaa, azale phenephe ne.

³² Kyeka mapho ma buku mabaka yo katangye:

Ndokolo mpate ekyekye na bēe pho ya ikye etena nkyingo, ndokolo nwana wa mpate akangyi munoko o boo pha okoekate nkungye, nde bomō taingole munoko.

³³ Na imiuya se, tebaikaka motenela phakolo bolombe.

Owamoimola mankoko me nza?

Pho bamanye bomoo pha o mokyisi.

³⁴ Moto owamanyaka bée bompele, amba wo na Filipe yokye: «Naebondi, onzimole, moimosi kawo babona pho ya nza? Pho ye mampenza ndee pho ya mto mosuu?» ³⁵ Boβele, Filipe amba ya ingola munoko, utama na yaakoma βe, amba moimola Simo Elaa ya Yesu. ³⁶ Waaba bée bakye. Bamba kye koma o elele yoooyo ya maa, emba moto owamanya bée bompele yokye: «Kyeka maa, kyekatele iye obokye nazwe batisimo?» [³⁷ Filipe amba ya wo ne yo kye: «Bo koanole na ndondo ya we eso, okokyi ibatisama.» Amba ya buya yo kye: «Naanole obokye Yesu Klisto ali Nwana wa Nwaphongo.»] ³⁸ Amba ya wo ne obokye ateya ikalo se, Filipe na moto owa manya bée bompele baamba ya uta o maa, emba Filipe amba ya mobatisa. ³⁹ Waabwa bée o maa, Bolobo pha Nkolo phaamba ya manya Filipe, emba moto owa manya bée bompele takulaka mowene, kasi amba kye nde nzela ye na nkyisa. ⁴⁰ Kasi pho ya Filipe, amba kye wene o Azote, aimolaka Simo Elaa o nkyisi iso yaalekanaka yo nono wakoma yo o Sezare.

9

Mbela ya Saolo

¹ Saolo abaka na maumunya nde ma ikanela na iboma baekosi ba Nkolo, amba kyende ² tuna nganga o munene nkanda pho ya mangambi ma makyita ma Damaseke. Bo akye zwa omoo bato baabenge nzela me, ebe babasi ebe bampele abakanye maphanga, aye na bée o Yelusaleme.

³ Waaba yo kakye nzela ye, wakoma yo phenephe na Damaseke, mbala yoooyo, mwenya mouti o ikolo, moesi ya mozinga na sina ilola. ⁴ Aesi ya kaa o se, amba ya oka ηwesi monomo mowo ne obokye: «Saolo, Saolo, pho ya'ye konyokolo?» ⁵ Amba ya tuna yokye: «Iwe nza, Nkolo? Nali Yesu, eli nga okonyokolo we. ⁶ Kasi teme, nyolo o mokyisi muunene, emba bamowole losengyesi we ikyela.»

⁷ Bēbi ne ba imbanga, batemekye, sawo na boobo: Baokaka ηwesi, kasi tebaiaka wene moto. ⁸ Saolo amba ya teme, kasi na bo waba yo na miyo makyekye, takulaka wene na ekpele, bēbi ne bamba mophlila mi eboko pho ya imonyosa o Damaseke. ⁹ Akyekyela omoo nkolo iyaato sawene, saza na ekpele na sanywa.

¹⁰ Moekosi monomo na nkombo ya Ananiya abaka o Damaseke. Nkolo amba mobanga o ndoto yokye: «Ananiya!» Ananiya amba mobuyisa yokye: «Nga oyo, Nkolo!» ¹¹ Nkolo amba kula wo yokye: «Wamokyende o ngo ekyebangye bée ngo eya Teme yoo, otune o ingambi sa Yuda, moto okobangye bée Saolo wa Talase, ali o mo kabondele. ¹² Auti iwene moto monomo na kombo ya Ananiya anyosi, amotandesi maboko pho ya obokye abutwe ikula wene.» ¹³ Ananiya amba buya yokye: «Nkolo, naokye bato baikye bawo pho ya moto mona na pho ya boβe bolukye yo ikyela baanosi o Yelusaleme. ¹⁴ Emba wawa ali na bokonzi bosoo boomophe banganga banene pho ya ikanga maphanga bato basoo batangye nkombo ya we.» ¹⁵ Kasi Nkolo amba wo ne yokye: «Kyende, pho moto me ali ekyelele ya etoma eosi nga pho ya iteya na nkombo ya nga o nkyisi ya bato bate baēbe Nwaphongo, oka bakonzi na bato ba Isalayele. ¹⁶ Pho naamoteya nga mampenza bolosi bosoo phaamooka yo pho ya nkombo ya nga.»

¹⁷ Bobele, Ananiya amba ya kyende, aesi yakye nyolo o ingambi me, amotandesi maboko yokye: «Saolo, nwebi na nga, eli Nkolo ookontome — Yesu me owaetokolekye o nzela eya baka we koye — pho ya obokye okule butwa iwene na obokye otonde na Bolobo Bosantu.» ¹⁸ Mina wamo, bikoo ndokolo bikyete bimotokosi o miyo. Bobele, abuto iwene nono waazwa yo batisimo. ¹⁹ Bobele waza yo, amba kula ya zwa bokusi.

Saolo kateya o Damaseke

Amba ya kyela banaa nkolo na baekosi babaka o Damaseke. ²⁰ Sa koko, abuto ikyemimola o mangambi ma makyita obokye Yesu ali Nwana wa Nwaphongo. ²¹ Bato baso baabaka bamookye bakamwaka, bekye: «Eye teli yo owabaka kanyokolo bato babaka batangye nkombo ya Yesu o Yelusaleme? Emba tayakaka wawa na nkoo pho ya iya baakya maphanga pho akye na bee oka banganga banene?» ²² Kasi Saolo anolaka na bokusi nkolo iso obokye Yesu ali nde owaakolo Masiya. Na waba yo kateya babona, Bayuda babaka o Damaseke tebakulaka zwaka na lowo la imobuyisa.

²³ Sima ya nkolo, Bayuda bamba ya okana obokye bamobome. ²⁴ Saolo amba ya eba nwango njwa be. Na moo na mokolo, babaka bakyengyele bibonga ba mokyisi njwa bee pho ya imoboma. ²⁵ Kasi mokolo monomo, baekosi bee bamba moloya, bamokyese mielufa, bamba mouya o mbale eyoko ya ekuka eya zinga mokyisi.

Saolo akomi o Yelusaleme

²⁶ Waakoma yo o Yelusaleme, Saolo alukaka obokye aangane na baekosi baayoko, kasi baso babaka na bobo ne, tebaikaka anola obokye abutoo moekosi wa Yesu phele. ²⁷ Emba Barnabas amba mokpa, amba ya munyosa oka batoma, amba na baimola ndengye eya wenekye yo Nkolo owa mowolekye o nzela, na ndengye eyateyaka yo Simo Elaa na nkombo ya Yesu o Damaseke. ²⁸ Tata wamo, Saolo abutwaka na batoma elele yonyo o Yelusaleme, kaimole Simo Elaa na nkombo ya Nkolo na ianola sisu. ²⁹ Afa kawono na Bayada baamunoko njwa baela, kaikye miko na be. Kasi bee balukaka nde imoboma. ³⁰ Walooka bebi, bamba kyende ne o Sezare. Emba omo, bamba molekyinya o Tarse.

³¹ Emba ingomba saabaka o mokyisi njwa Yuda munso, njwa Galileya na njwa Samaliya babaka bose. Bamilenzaka, batambulaka na boilakye Nkolo, na nzela ya Bolobo Bosantu, babutwaka baikye.

Petelo abikye Ene wa Lide

³² Petelo abaka kakyemikye mi ina nkyisi bobele bobele. Mokolo monomo amba ya kyende oka baanosi babaka o mokyisi na nkombo ya Lide. ³³ Amba ya kye zwa omo moto monomo na nkombo ya Ene, alangyi mi ntangye mbula njwambi, pho abaka etuku. ³⁴ Petelo amba ya wo ne yokye: «Ene, Yesu Klisto aebikye. Langwa, obongya ntangye ya we, we mampenza!» Sa koko, aesi ya langwa. ³⁵ Waamowene bato, bato baso ba Lide na ba mambale ma Salona baanolaka Nkolo.

Iakwa sa Tabita

³⁶ Nwanjwasi monomo abaka o Yafu, abaka moekosi. Nkombo ye yabaka Tabita, na munoko njwa baela «Doloka», kyelimbole obokye Munkyete. Abaka na bitoma bilaa biikye na mosungyi wa bato baakaya. ³⁷ Nzuka mi nkolo me, aesi ya zwa bolosi, aesi ya waa. Wa unva bee imokunyola, baesi yakye molangya o etee ya ingambi eya ikolo. ³⁸ Oli Lide phenephe na Yafu,

baekosi baokaka obokye Petelo abaka omō. Emba bamba motomela bato babale pho ya ikye mobanga obokye: «Yalobengye mizele.»³⁹ Petelo amba yakye na bée mizele. Waakoma yo, baesi ya mobaya o etee ya ingambi eya ikolo, emba mazengye maso mabaka matemī o boo phe malele, mamoteya nkoto na bitobu babaka Doloka kakyele wataaka baa yo na be.⁴⁰ Petelo amba ya tokolo bato baso, amba ya kusama na mabongo, amba bondele. Bobele amba ya miekola bili ndemba, amba wo yokye: «Tabita, langwa!» Amba ya zibola miyo, wa wene yo Petelo, amba ya mielola, amba ya zala.⁴¹ Petelo amba ya mophe eboko, amoteye, amba kula ya banga baanosi na mazengye, aesi ya bateya yo mumo.⁴² Mokyisi nwa Yafō mobimba nwa okaka lowo me, emba bato baikye bamba anola Nkolo.⁴³ Petelo amba koko na nwana boikye o Yafō, oka moto monomo na nkombo ya Simo owa baka mokyisi nwa etoma na mangobo ma manyama.

10

Ndoto ya Kolonele o Sezare

¹ O mokyisi nwa Sezare, moto monomo abaka omō nkombo ye Kolonele, abaka mokonzi nwa batayo ya batuluku ba Loma, ekyebangye be: «Batayo ya Itali». ² Moto me abaka moto molaa. Yo na ibota se siso babaka bakumole Nwaphongo. Abaka kalobo sunga Bayuda baakaya, na ibondele Nwaphongo ntango iso. ³ Mokolo monomo, imbele sa nkokolo, aesi ya wene, nde ya nzanga, o ndoto, mwanze monomo wa Nwaphongo kanyolo oka ye kamobangye yokye: «Kolonele!» ⁴ Kolonele aesi ya molembetela, na boobo, aesi yaanola yokye: «Nkolo, lowo iye? Nwaphongo asepesi na mabondesi ma we na bolaa bookyele we oka babola, emba taambi ebunga. ⁵ Emba unjanjwa eye, toma bato o Yafō pho baye na moto monomo na nkombo Simo, owa kula bée phe nkombo ya Petelo. ⁶ Ali mobutu wa Simo mosuu, okokyele etoma ya mangobo ma manyama, okozale o ingambi sili o mokukulu nwa ebale eenene.»

⁷ Waalemo anzelu owautaka imowole, Kolonele amba ya banga bato babale ba ingambi se na tuluku monomo okobondele na okokumole Nwaphongo, uta kalakala o se ya mibeko me. ⁸ Amba ya baimola iso ya moimolaka be, amba ya batoma o Yafō.

Ndoto ya Petelo o Yafō

⁹ Bo yana, mena bato me batakaaba o nzela, baesi ya koma phenephe na mokyisi, Petelo aesi ya baa o motondo nwa ingambi nwaalangyema pho ya ibondele. Yabaka phenephe na bunya i moto. ¹⁰ Kasi aesi ya oka nzala, emba alukaka iza. Waba bée bamolambele ya iza. Aesi ya loto ndoto. ¹¹ Aweni ikolo sizibo, eko yonyo ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu maso mane, siute o se. ¹² Emba onte ya sango, yabaka manyama maso ma makolo mane na malande na ibu, na manyosi ndengye na ndengye. ¹³ Nwesi monomo moesi ya mowole obokye: «Teme, Petelo! Boma ozee.» ¹⁴ Petelo amba ya buya yokye: «Phe, Nkolo! Pho o bomo pha nga, naino size ntoma ya ekyila na ya sokoto.» ¹⁵ Amba kula oka nwesi monomo mowo ne, pho ya mbala eya ibale obokye: «Ekpele ebuye Nwaphongo elaa, iwe tokokyi iwo obokye eli sokoto!» ¹⁶ Lowo me lakyelama mbala iyato, emba eko me noko waabutwa yango o ikolo.

¹⁷ Petelo ameka imilimbolela yo mampenza ntina ya ndoto euti yo iloto, sakoka, nde imbele me, batima ba Kolonele babaka bakye mituna mboka eso wali ingambi sa Simo, baesi ya koma o munoko nwa lopango.

¹⁸ Bamba butwa baɓangye na ɓambe na tuna ɓekye: «Simo Petelo kazale wawa?» ¹⁹ Petelo aɓaka kataumunya nde ndoto ye, kasi Bolɔɓɔ amba wo ne yokye: «Kyeka, ɓato ɓaɓale ɓaelukye. ²⁰ Uta uwanja eye, kyende na ɓée molongo, samakamaka, pho eli nga moto obatomi.» ²¹ Boɓele, Petelo amba ya uta ikyeɓenga ɓato me. Amba ya wo na ɓée yokye: «Nga oyo. Eli nga moto okolukye ɓée. Oesi ya nkyeka pho ya'ye?» ²² Bamba mobuyisa ɓekye: «Eli mokonzi nja ɓatuluku, Kolonele, moto monɔmɔ wa bosembo, okoile Nwaphongo, oli na ná moɓesi molaa onte ya Bayuda ɓaso. Mwanze wa Nwaphongo amoweninya obokye asengyesi ikyela obokye okyende o ingambi se pho aokye maphoo ma we.» ²³ Petelo amba ya banyosa, amba ya bayamba.

Bo yana, amba ya kye na ɓée molongo na ɓebi ɓaayoko ɓa Yafu. ²⁴ Bunya pha sima, amba ya koma o Sezare. Kolonele, o mbale ye, waba yo kabaziya, aɓangaka ɓanaa nyango, na ɓebi ne ɓalɔɓɔ zingana na ne. ²⁵ Imbele saa koma Petelo, Kolonele amba kye vana ne, emba amba mivaka o makolo me pho ya imokumbela. ²⁶ Petelo amba ya wo ne yokye: «Inja, pho na nga nali nde moto ɓoli we». Boɓele amba ya mophila pho ya imunola.

²⁷ Emba, bibi kawonɔ ne, amba nyolo. Wakye wene yo moluku nja ɓato, ²⁸ amba ya wo yokye: «Bo koeɓe ɓée, eli ekyila pho ya Moyuda angana elele yonɔyɔ naa ikumana na mobutu. Kasi oka nga, Nwaphongo kaute insosolisa obokye tewasengyesi iwɔ obokye moto oyoko ali na sokoto naa tali wa iba ne elele yonɔyɔ. ²⁹ Yango mena naesi saika ziko wambangyi we. Kasi unwanja eye, nazingyi iyeba ntina embangyi na we.» ³⁰ Kolonele amba ya buya yokye: «Lolo wakokyi nkolo iyato, o ngonga eya iyato eya nkokolo, naɓaka naɓondele o ingambi sa nga. Mbala yonɔyɔ, moto monɔmɔ alati bitobu bilaa aesi ya teme o ɓoo pha nga ³¹ kawo na nga yokye: “Kolonele, ibondesi sa we ɓasianosi, na ɓolaa ɓokyele we ɓato, Nwaphongo kaboumunya. ³² Emba toma moto monɔmɔ o Yafu pho ya ikye ɓanga Simo, owaphe ɓée nkombo ya Petelo, aye wawa. Ali mobutu o ingambi sa Simo okokyele etoma ya mangobo ma manyama, ingambi se sili o mokukulu nja ebale eenene.” ³³ Nde o sina imbele, naesi ya toma ɓakye eluka. Emba oɓee na ɓanga na lozingo pho ya iyaloɓenga. Unwanja eye, kyeka ɓanga ɓaso o ɓoo pha we pho ya iyoka iso ietomi na Nkolo iya loimola.»

Petelo kawo maphoo oka Kolonele

³⁴ Boɓele, Petelo amba ya ingola munoko yokye: «Nde phele, naweni obokye Nwaphongo tali mbale nde na moto monɔmɔ. ³⁵ Emba na o maɓota maso, moto munso okomwile na okokyele bosembo, Nwaphongo kamoanole. ³⁶ Simo ye, aetomela ɓato ɓa Isalaye: Simo Elaa na ɓose, na nzela ya Yesu Klisto, iyo oli Nkolo ya ɓato ɓaso. ³⁷ Bée koloeɓe. Lowa laokana o Yuda mobimba, lauta o Galileya, sima ya ndesimo eyateyaka Yoane. ³⁸ Yesu me owa ɓotama o Nazaleti, ɓée koeɓe batengye eya mophe Nwaphongo Bolɔɓɔ na mwiya. Atambulaka mboka eso ikyemikyela ɓolaa, kakyemibikya ɓato ɓaso ɓabutwaka ɓaombo ɓa Zabulu, pho Nwaphongo aɓaka ne. ³⁹ Emba ɓanga toli manzoka ma etoma ye eso o mokyisi nja Bayuda na o Yelusaleme. Yo owa ɓoma ɓée na imobaka o ekulusu, ⁴⁰ Nwaphongo amoakola mokolo nja iyato, emba amophe obokye amiweninya, ⁴¹ na ɓato ɓaso phe, kasi na manzoka matanga Nwaphongo phanza, na ɓanga ɓazaka na banywaka ne sima ya ikundwa se onte ya ɓawe. ⁴² O suka, amba lotoma ikyemiimola ɓato na ibayelela

simo obokye: Eli yo owa ɔlo Nwaphongo ndokolo munanga nwa bato bali na bomɔɔ na baawa. ⁴³ Nde phɔ ye, baimosi basɔ bawɔ bofo: Ilimbisa sa masumu sapheme na nzela ya Nkombo ye oka moto musɔ okomoanole.»

Iya sa Bolɔbo oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Petelo ataka ba naino kaimole maphɔɔ, Bolɔbo Bosantu boesi yauta mi bato basɔ babaka baokye Ilofa. ⁴⁵ Yabaka boɔbo onte ya baanosi babele, bakyekye na Petelo. Yango mena, unwanwa eye, nono o mabota ma bato bate bali Bayuda, ikabo sa Bolɔbo Bosantu sa nyangwaka! ⁴⁶ Phɔ baokaka bato me bawɔ na noko ya be, bakumbele bonene pha Nwaphongo. Petelo amba kula ya wɔ yokye: ⁴⁷ «Moto akokyi ikatela ibatisa bato baba na maa, phɔ na beɛ bazwe Bolɔbo Bosantu ndokolo banga?» ⁴⁸ Amba ya ambya mobeko nwa ibabatisa na nkombo ya Yesu Klisto. Bobele, bamba ya moonga obokye akule ba na beɛ banaan nkolo.

11

Simo ya Petelo o Yelusaleme

¹ Batoma na bebi baabaka o Yuda baokaka bawɔ obokye nkyisi ya bato bate bali Bayuda, baanosi ilofo sa Nwaphongo. ² Waya butwa Petelo o Yelusaleme, baabele beɛ bamba ya ika ziko ne. ³ Bekye: «Okye nyɔlo o ingambi sa bato bate baika bele be, ozee na beɛ elele yonoyo!» ⁴ Bobele, Petelo amba kula ya tata simo me tata o etatele, amba ya bawɔle lowo lonolo na lonolo, yokye: ⁵ «Nabaka o mokyisi nwa Yafo nabondele. Naesi ya wene o ndoto ekpele yonoyo ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu mane, siute o ikolo nono waya sango wali nga. ⁶ Walembetela nga o imputa me, naeai yawene manyama ma makolo mane ma mokyisi, manyama ma mangonda, maalande na ibu na manyosi ma ikolo. ⁷ Naesi ya oka na nwesi monomo mowɔ na nga obokye: “Petelo, inwa, boma ozeel!” ⁸ Naesi ya wɔ ngakye: “Phe, Nkolo! Phɔ bikpele bia ekyila na bia sokoto naino tebinyosi o munoko nwa nga.” ⁹ Mbala eya ibale, nwesi nwamba kula uta o ikolo nwamba buya obokye: “Ibongye Nwaphongo, we tokokyi ikpa ndokolo ili ya sokoto.” ¹⁰ Lowo me lalekanaka mbala iyato, emba iso yamba kula butwa o ikolo. ¹¹ Emba sakoko, iwenekye bampele baato bantomelaka be, bautaka Sezare, baesi ya koma o ingambi saabaka banga. ¹² Bolɔbo Bosantu aesi ya wɔ na nga obokye nga sa makamaka, nakye na beɛ molongo. Nakye na na bebi motoba bakye nzika. Banga baso tomba ya kye nyɔlo o ingambi sa moto me. ¹³ Moto me amba ya loimola bo wawenekye yo anzelu o ingambi se atemi kawo ne obokye: “Toma bato o Yafo, bakye banga Simo, owa kula beɛ phe nkombo ya Petelo, ¹⁴ owa moewɔle maphɔɔ mamobikya iwe na ingambi sa we sisɔ.” ¹⁵ Watata nga iwo, Bolɔbo Bosantu boesi ya bautela nde bo waloutelaka phango o etatele. ¹⁶ Namba ya umunya maphɔɔ ma Nkolo wawoko yo obokye: “Yoane abatisaka na maa, kasi beɛ wamobatisama na Bolɔbo Bosantu.” ¹⁷ Bo ikabo me siphemi oka be, Nwaphongo asiphe na banga phɔ toanola Yesu Klisto. Emba nga nali nza phɔ ya ikatela Nwaphongo ikyela.»

¹⁸ Waoka beɛ maphɔɔ mamana, bamba ya ikala bose, babuto ikumbela Nwaphongo, bekye: «Kyeka obokye Nwaphongo aphe na nkyisi iteili ya Bayuda obokye ibongole mandondo pho ya izwa bomɔɔ.»

Etatele ya ingomba sa Antioshe

¹⁹ Bato banyangwaka pho ngongo eyautaka pho Etiyeni, bakyekye nono o Fenisi na o Shipre na o Antioshe. Kasi tebaikaka teya nono moto monomo iloba bo teyabaka nde Bayuda. ²⁰ Nzuka bana onte ya bée babaka bato ba Shipre, na ba Sirene, bautaka o Antioshe, babaka bateya na bée oka Baela, baimole Simo Elaa ya Nkolo Yesu. ²¹ Eboko ya Nkolo ya baka na be, emba motiya njwa bato baanolaka Nkolo njwa butwaka moikye.

²² Simo ya lowo me yamba koma o matoo ma baanosi ba ingomba sabaka o Yelusaleme, emba bamba ya toma Balaba o Antioshe. ²³ Wakye wene yo omō ngolu ya Nwaphongo kyekyele etoma, abaka na nkyisa, emba amba balenza bée baso pho baikale ikyelela Nkolo na ndondo yonyo. ²⁴ Pho ya abaka moto molaa na owa tonda na Bolobō Bosantu na ná ianola. Emba moluku njwa bato mwikye njwamba ya miambya oka Nkolo. ²⁵ Bobele, amba yakyende o Tarsis pho ya ikye luka Saolo. ²⁶ Wakye yo mozwa, amba yakye ne o Antioshe. Bamba kyela omō mbula mobimba ikyela etoma elele yonyo na bato ba ingomba. Bateyaka bato baikye somo. Emba yabaka o Antioshe, waatataka bée ibanga baekosi na nkomgo ya baklisto pho ya mbala eya jambo.

²⁷ Mi nkolo me, baimosi bamba ya uta o Yelusaleme, bakyē o Antioshe. ²⁸ Monomo na be, na nkombo ya Agabusu, amba ya teme, amba ya imola na mwiya njwa Bolobō Bosantu obokye zilo sikusi samokyinda mokyisi mobimba. Yakyelamaka imbele saabaka Kolode mokonzi. ²⁹ Bobele baekosi bamba yakpa meko obokye bamotaa monomo na monomo kokokana na bozwakye phe, batome pho ya isunga bebi bazale o Yuda. ³⁰ Bamba kyela nde bomo. Bamba tomela bankumu nsindo yazwaka bée na Balaba na Saolo.

12

Babomi Zake, baakye Petelo

¹ Imbele me sasina, mokonzi Elode abutwaka inyokolo bato bayoko ba ingomba. ² Amba ya boma Zake, njwana nyango na Yoane na mumphata. ³ Wawene yo obokye Bayuda bakumbe na yakyelaka yo, amba kula akya Petelo. (Yabaka i nkolo ya eseleko ya mapa matumbe bée sa muno moulole mapa.) ⁴ Wamobanga be, amba munyosa o boloko, amombye o mafoko ma bifoko bine ba batuluku, eboko ya bane bane pho ya imokyengyele. Bazingaka ikye moambinya o boo pha bato o sima ya eseleko ya Ilekana. ⁵ Yo Petelo mona, abaka o boloko, kasi ibondele sikusi sa ingomba sabaka oka Nwaphongo imbele siso pho ye.

Bakandosi Petelo

⁶ Waaluka Elode iyambinya Petelo, na mokolo me, Petelo alalaka onte ya batuluku babale, bamokangyi na nyololo ibale, na bakyengyesi babaka batemi o mozibo. ⁷ Emba kyeka anzelu wa Nkolo aesi ya tokolo na mwenya mobuto ingyengye wamo. Aesi ya wanda mobanzi njwa Petelo, aesi ya moumola yokye: «Langwa izele!» Bobele, nyololo yeesi ya mana o mafoko me. ⁸ Mwanze amba ya wo ne yokye: «Kanga kamba ya we, lata bikoto ba we.» Amba kyela bomo. Amba kula wo ne yokye: «Lata munkoto njwa we, ombengye.» ⁹ Petelo aesi ya tokolo, abuto imobanga, saefa obokye ikyilekane ne na anzelu ili ya phele: Awenekye ndokolo kaloto nde ndoto. ¹⁰ Walekana yo ibala sa etatele na sa ibale, bamba ya koma o mozibo njwa ebuni munyolo na bée o mokyisi munene. Ekomba ya

mozibō me yaingwaka nde yango mampenza. Bée bamba ya tōkolo nōno wabenga bée ngō yōnyō, bōbele mina wamō, anzelu aesi ya moika.

¹¹ Emba Petelo amba ya mieba, amba wō yokye: «Unan̄wa eye, naefi phele obokye Nkolo atomi anzelu wē phō ya iyamanya o maḃōkō ma Elode na bōbe bōsō bonzimelakyi Bayuda.» ¹² Waeba yo elele ekomi yo, amba yakye o ingambi sa Maliya, nyango wa Yoane, owaphēkye bée na nkombo ya Malako. Omō bato baikye baanganaka, baḃōndele. ¹³ Wakomola yo ekomba enene eya lopango, ḡwan̄wasi mōnōmō wa etoma amba susinya phō ya iyokyemela, nkombo ye Loda. ¹⁴ Amba ya eba ḡwesi ḡwa Petelo. Na nkyisa, taikaka zibola ekomba. Amba butwa na mbangu o motema, amba kye imola obokye Petelo atemi o ḃoo pha mozibō munene. ¹⁵ Bamba ya wō ne bēkye: «Oyeye!» Kasi yo kaanole nde obokye eli phele. Bamba wō bēkye: «Wanaka eli anzelu wē.» ¹⁶ Mena Petelo kakomole nde ḃokomosi. Wamba ya zibola bée ekomba, ḃamoweni, ḃabuto ikamwa. ¹⁷ Amba ya ḃazibisa na ebōkō obokye baikale bōse. Amba ya ḃaimola ndengye emotōkōsi Nkolo o ḃōlōkō, yokye: «Oimola Zake na ḃebi lowō me.» Emba amba ya tōkolo, aesi yakye o elele esuu.

¹⁸ Waaye bunya, tōkō ekusi yeesi ya tōkolo onte ya ḃatuluku. Bamitunaka bēkye: «Petelo akyesi ḃo?» ¹⁹ Elode amba toma bato ḃakyemimoluka, imozwa phe. Amba ya tuna ḃakyengyesi, amba ya wō obokye ḃaḃabome. Amba ya mana o Yuda akye o Sezare, amba ikala omō.

Iwa sa Elode

²⁰ Elode aḃaka na yō na bato ḃa Tula na Sidona. Bato ḃaḃana ḃaesi ya kolo, ḃakye oka ye. ḃaḃōngye na ḃalasisusu, moto wa etoma wa etee ya ingambi eya ilala ya mokonzi, obokye ḃakule butwa na ḃooka, phō nkyisi ya bée izwakye ntoma ya iza ikyeute o mokyisi ḡwa mokonzi. ²¹ Wakoma mokolo ḡwa okanaka ḃe, Elode amba ya lata etobu ya ḃokonzi, aesi ya zala o eziye ye ya ḃokonzi kaḃawōle maphō. ²² Bato ḃaesi ya an̄wana, bēkye: «Eye nde ḡwesi ḡwa ḡwaphongo, teli ḡwa moto!» ²³ Nde o sina imbele, anzelu wa Nkolo asei ya mowanda phō taphe waphongo nkyemō. Bōbele ḃanyanzumbele bamba ya mozaa, nōnō waa wa yo.

²⁴ Maphō ma ḡwaphongo manyangwaka mboka eso, na ḃaanosi ḃabutwaka baikye. ²⁵ Waunva Balaba na Saolo etoma ya ḃe, bamba ya butwa o Yelusaleme. Bakyekye na Yoane, owaphēkye bée nkombo ya Malako.

13

Batomi Balaba na Saolo ikye imola Simo Elaa

¹ O ingomba sa Antioshe, ḃaimosi na ḃateye ḃaḃaka omō. Balaba, Simeyō okobangye bée Mwindo, Lukusu wa Sirene, Manaene owakolaka elele yōnyō na ḡwangyesi Elode, na Saolo. ² Mokolo mōnōmō ḡwa ḃaka bée ḃaḃōndele Nkolo na imiima ntoma, ḃōlōḃō ḃosantu amba ya wō yokye: «Omanyisa Balaba na Saolo phō ya etoma eefabangyi na nga.»

³ Bōbele, wa miima bée ntoma na wa ḃōndele ḃe, bamba ya ḃatandela maḃōkō, nōnō wa ḃale bée ḃakye.

Balaba na Saolo o esanga ya Shipre

⁴ Wa ḃa bée o etoma eya ḃaphe ḃōlōḃō ḃosantu ya ikyenimola Simo Elaa, Balaba na Saolo bamba ya uta o ibongu sa Silisi. Omō, bamba ya

kpela o masuwa pho ya ikyende o Shipre. ⁵ Wakoma bée o Salamini, bamba ya imola iloba sa Nwaphongo o mangambi ma makyita ma Bayuda. Babaka na ná Yoane pho ya ifasunga.

⁶ Wa katisa bée esanga eso nono o Pafos, bamba kye zwa moto monomo, nkombo ye Balayesu, yo moyuda, mokyisi nwa manganga, abaka kamikpe obokye ali moimosi. ⁷ Abaka yo na mwangyesi wa esanga. Nkombo ya mwangyesi me, Selegusu Polo, moto wa malondo. Iyo amba ya toma obokye bamobangyele Balaba na Saolo, pho alukaka na bokusi obokye aokye iloba sa Nwaphongo. ⁸ Kasi nganga Elima (pho nkombo ya kyelimbale babona), taikaka anola yaabaka bée bawo, emba alukaka na obokye njwangyesi yo sa anola. ⁹ Bobele, Saolo, okobangye bée Polo, atondaka na Bolobo Bosantu, amba ya molembetela. ¹⁰ Amba wo ne yokye: «Owatonda na malondo mabe na ná boole, njwana wa Molemba, njwakolo munguna nwa bosembo! Otoeme ikyemitingyinya manzela ma Nkolo mateme yoo? ¹¹ Emba kyeka injwanwa eye, eboko ya Nkolo ya moewanda: Wamopholo miyo, nono itekye, otokule wene moo.» Mina wamo, lonzumba na enzombi eesi ya moziba, abuto tibatifiba pho ya iluka bato ba imokpa mi eboko. ¹² Bobele wawene mwangyesi lowo loleka, amba butwa ianola, pho mateya ma Nkolo maamokamwisaka na boiky.

O Antioshe ya Pisidi, Polo awoo

¹³ Polo na bebi ne bamba ya kpela o masuwa o Pafos, bamba ya koma o Peleze o Pamfiliya. Emba Yoane amba kabana na be, yo ibutwa o Yelusaleme ¹⁴ Be, bamba ya mana o Peleze, bamba ya koma o Antioshe o pisidi. Mokolo nwa sabata, bamba ya kye nyolo o ingambi sa makyita, bakye zala. ¹⁵ Waunva bée itanga buku pha Mibeko na pha Baimosi, Bakonzi ba ingambi sa makyita bamba ya toma bato ikye wo na bée bekye: «Bebi ba bampele, na oli na lowo la ibondo bato, owo.» ¹⁶ Polo amba ya teme, amba ya bazibisa na eboko, yokye: «Bato ba Isalayele na ba lote Nwaphongo, okyemela! ¹⁷ Nwaphongo owa bato ba Isalayele owa olo ba ango ba banga, na bato ba tomba yo imbele sa baka bée o mokyisi nwa Ezipito wa tokolo yo na eboko ye ekusi onte ya be. ¹⁸ Phenephe mbula mako mane, akuyaka na mobesi nwa bée o bokye. ¹⁹ Emba wato yo mabota sambo o mokyisi nwa Kanana, amba kaba mokyisi nwa bée ilaka ²⁰ phenephe na mbula mikama mine mbuka mako matano. Emba sima me, amba ya ambya bananga nono o imbele saka moimosi Samwele. ²¹ Emba tata wamo, bamba ya onga mokonzi monomo. Nwaphongo amba ya baphe Saolo njwana wa Kyisi, moto wa ifota sa Benzame, pho ya mbula mako mane. ²² Wamole be, amba ya baphe Davidi obokye abe mokonzi nwa be. Pho ye amba na wo yokye: “Nazwe Davidi, njwana wa Yese, moto olongoba o ndondo ya nga, owa mokyela maphoo maso boozingye nga.” ²³ O ifota se, Nwaphongo, bo waikaka yo mbunu, atokolelekye Isalayele Mobikye Yesu. ²⁴ O boo pha iya se, Yoane ateyaka phanza bato baso ba Isalayele hatismo ya ifongola motema. ²⁵ Wakoma Yoane iyunva etoma ye, awoko yokye: “Bee koununya obokye nga nali nza? Sili yo! Kasi kyeka obokye okoye o sima ya nga, sikokyi na iyingola simbi ya bikoto be.”»

²⁶ «Bebifana ba ifota sa Abalayama na baalote Nwaphongo, maphoo ma ibika mama, bamatoma pho ya banga. ²⁷ Pho bato ba Yelusaleme na bakonzi ba be, tebaiki moeba, na wamoingya be, bakokiyisa maphoo mawoko baimosi, matangye bée nkolo ya sabata iso. ²⁸ Na wabaka bée sazwa ewele ya imoingya, bamba onga oka Pilata obokye amobome.

²⁹ Waunva b́́e ikokya maphoó maso maakoma b́́e pho ye, bamba ya mumanya o ekulusu, baesi ya mokunda. ³⁰ Kasi Nwaphongo amba ya mokundola onte ya bawe. ³¹ Iyo owatokolelekye nkolo nzikye bato bautaka ne Galileya pho ya ikyende o Yelusaleme. Uñwanwa eye, b́́e bali manzoka me oka bato. ³² Na banga, toeyimole Simo Elaa eye: Mbunu eyaikyelaka b́́e baango ba banga, ³³ Nwaphongo aekokye eso pho ya banga, bana ba be, wakundola yo Yesu, bo wakoma b́́e o zembo sa ibale obokye: Oli njwana wa nga, inga, lol, naeboti.

³⁴ Omokundosi Nwaphongo onte ya bawe, etakule pholo, eli nde bo wawoko yo, obokye: “Namoephe mbolo isantu ya Davidi, maphoó ma phele.”

³⁵ Yango mena, kakule wo o elele eyoko yokye: “Otole moto mosantu wa we obokye apholo o ilita.”

³⁶ Pho Davidi, wakyelela yo ibota se o imbele se, na njwango nwa Nwaphongo, amba wa. Bamba ya mokunda phenephe na baango, ne apholo. ³⁷ Kasi yo owakundola Nwaphongo onte ya bawe, taika pholo.

³⁸ Bande, oebe obokye eli pho ye simo ya ilimbisa masumu yeesi, na ibutwa bato ba bosembo phate pha ikaka zwa b́́e na Mobeko nwa Mose, ³⁹ na nzela ye, moanosi muso abuto moto wa bosembo. ⁴⁰ Omibanza, obokye maphoó mawo baimosi mango sa eyelela:

⁴¹ “Kyeka, b́́e basemosi, okamwe, olemo!

Pho, bo tabaa b́́e na bomoo, namokyela etoma yonoyo, obokye bo haeyimosi yango otoeyanole!”

⁴² Wa itokolo, bamba ya bondele Polo na Balaba na boikye obokye bakule ya baawole pho ya lowo me mokolo nwa sabata nwa sima.

⁴³ Wanyangwa bato baso baanganaka, Bayuda baikye na bato basuu baakumole Nwaphongo, bamba ya benga Polo na Balaba. Babalenzaka obokye baphile bophelelu ngolu ya Nwaphongo.

Polo na Balaba bakye oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Wakoma sabata, phanephe mokyisi mobimba njwamba yaangana pho ya iyoka maphoó ma Nkolo. ⁴⁵ Wa wene Bayuda moluku nwa bato, baesi ya tnda na zuwa, abuto iikyela maphoó ma Polo ziko, bamotole. ⁴⁶ Polo na Balaba, na mwiya, bamba babuyisela bekye: «Ebaki obokye maphoó ma Nwaphongo bata mateya b́́e phanza. Kasi pho b́́e omale, tokokyi na bomoo pha bobele. Yango mena tokye oka bato bate bali Bayuda. ⁴⁷ Pho Nkolo awo na banga babona:

“Naekyesi ndokolo tala ya na mabota pho ya ikye na Simo yanga nono o mbomela ya mokyisi!”

⁴⁸ Waoka baate bali Bayuda baabona, na nkyisa, babuto ikumbela maphoó ma Nkolo, emba baso baolomoko pho ya bomoo pha bobele bamba butwa baanosi. ⁴⁹ Maphoó ma Nkolo mamba ya nyangwa o mokyisi munso. ⁵⁰ Kasi Bayuda bamba ya losa babasi ba kaa bakumole Nwaphongo na onte ya bankumu ba mokyisi, balukaka inyokolo Polo na Balaba, emba bamba ya hawiinya o manyete ma be. ⁵¹ Kasi be, bamba ya

lasa mobulubutu n̄wa makolo ma b̄e, b̄amba yakye o Ikoniumu. ⁵² Kasi baekosi batondaka na nkyisa na ná Bolob̄o Bosantu.

14

Polo na Balaba o Ikoniumu

¹ O Ikoniumu, wakula lekana nde bom̄o. Polo na Balaba b̄amba ya kye nyol̄o o ingambi sa Bayuda sa makyita. Bamba ya w̄o na ndengye yonoȳo obokye Bayuda na Baela baikye babutwaka baanosi. ² Kasi Bayuda bayok̄o bate baikaka anola, b̄amba losa b̄apakano obokye b̄abe na maumunya mābe ph̄o ya b̄ebi. ³ Na b̄o bom̄o, b̄akyelaka nk̄ol̄o nzikye o Ikoniumu. Babaka baw̄o nde pwapwa ph̄o ya Nkolo na ph̄o ya maph̄o ma ngol̄u ye. Abaphek̄ye mwiya n̄wa ikyela na mabok̄o ma b̄ee bilembetele na bilekyesako. ⁴ Moluku n̄wa b̄ato ba mokyisi n̄wamba kabana. Bana babaka mbale na Bayuda, bayok̄o mbale na batoma.

⁵ B̄apakano na Bayuda na b̄akonzi ba b̄ee b̄amba kana inyok̄olo na iboma batoma na mābanga. ⁶ Waawene b̄ee b̄abona, b̄amba ya lota mbale ya nkyisi ya Likaoni, Listre na Derbe, na o nkyisi ili ph̄enephe na yango. ⁷ Om̄o, babuto nde iimola Simo Elaa.

Polo na Balaba o Listre

⁸ O Listre, moto monom̄o munene abaka om̄o, taikaka ba kateme. Makolo me manyiba uta o ibu sa nyango, taikaka na ba katambule. ⁹ Amba oka Polo kaw̄o. Polo amba ya molembetela, aesi ya wene obokye ali na ianola ph̄o ya ibika, ¹⁰ Amba ya w̄o na bokusi yokye: «Teme na makolo ma we!» Emba amba ya ngbengo, abuto itambula.

¹¹ Waawawene moluku n̄wa b̄ato low̄o lokyesi Polo, b̄amba ya an̄wana na munok̄o n̄wa b̄e, b̄ekye: «Ba Nwaphongo bamibuye b̄ato, b̄auti o ikolo, baesi oka banga!» ¹² Babangaka Balaba «Zeyusu», emba Polo «Ermesi», ph̄o ya b̄aka yo owa kpaka maloba. ¹³ Nganga wa Nwaphongo Zeyusu o nze ya ibala, amba yaa na b̄alo ba mangombe na biboko ba bokonzi o nzifo ya inyol̄o o mokyisi. Yo na moluku n̄wa b̄ato b̄amba okana obokye babakabele ikabo.

¹⁴ Waaoka batoma Balaba na Polo low̄o me, b̄amba kakola bitobu ba b̄e, b̄amba ya ngbengo bili moluku n̄wa b̄ato na iyan̄wana ¹⁵ b̄ekye: «Bato, ph̄o ya'ye kokyele maph̄o mamana? Na banga toli nde b̄ato boli b̄ee! Simo Elaa ekveyimole banga, eli nde obokye ole maph̄o maabe obutwele Nwaphongo oli na bom̄o, owakyela ikolo na munse, ebale eenene na iso ili om̄o. ¹⁶ Wa phanza, alek̄ye mabota mas̄o mābengye manzela ma b̄ee mampenza. ¹⁷ Nzuka amiweninyaka na maph̄o malaa maakele yo mama. Kasi taika le ibaweninya maph̄o malaa, ph̄o kabatomele uta o ikolo mambula na bipha bilaa, kabatonza na ntoma katonza na mandondo ma b̄ee na nkyisa.» ¹⁸ Maph̄o me temakokaka izibisa moluku n̄wa b̄ato izele, ph̄o ya obokye b̄ee sabaambisa mambeka.

¹⁹ Bobele, o Antioshe na o Ikoniumu, wamba ya tok̄olo Bayuda b̄aya losa moluku na b̄ato. Baesi ya ma Polo mābanga, b̄amba ya tok̄olo ne o imbale ya mokyisi, baumunyaka obokye awe. ²⁰ Kasi, wangana baekosi wali yo, amba ya in̄wa bobele amba ya nyol̄o o mokyisi. Bo yana, yo na Balaba b̄amba ya kye o Derbe.

Polo na Balaba babuto o Antioshe ya Siri

²¹ Sima ya iyimola Simo Elaa o mokyisi me na izwa baekosi baikye om̄o, b̄amba kula ya kyende o Listre, o Ikoniumu na o Antioshe.

²² Bakyekye kuya mandondo ma baekosi na ibalenza obokye balendendale o ianola, bekye: «Tosengyesi ilekana na minyoko miikye, pho ya inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.» ²³ O ingomba sonoso na sonoso, babawelekye bankumu, bamba bondele, bamba na miima ntoma pho ya ibaambya oka Nkolo owa anola be.

²⁴ Emba wakatisa bee Pisidi, bamba ya kye o Pamfili. ²⁵ Wateya bee mapho ma Nwaphongo o Perge, emba bamba ya kyende o Atali. ²⁶ Om, bamba ya kpela o masuwa, babuto o Antioshe, wautaka be, elele eya bambyaka bee o ngolu ya Nwaphongo pho ya etoma ekyeute bee ikyela.

²⁷ Wakoma be, baesi ya anginyina Ingomba, bamba baimola maso makyela Nwaphongo na be, na ndengye eyaingolaka yo mozibo nwa ianola pho ya bapakano. ²⁸ Emba, bamba ya koko om, bee na baekosi.

15

Toko o Antioshe pho ya lowo la ibele

¹ Bobele, bato bayoko bamba uta o Yuda, bee balukaka iteya bebi bobo: «Be boto mibesi bokowo mobeko nwa Mose, bee tokokyi ibika.»

² Toko yamba tokolo, emba miko makusi mamba ba onte ya Polo na Balaba na bato me. Bamba ya sukya obokye Polo, Balaba na bato basu bakye o Yelusaleme, bakye zwana na batoma na bakumu pho ya toko me. Tefaikaka banolela, baesi ya phalatana na na bokusi pho ya lowo me. Na bom, baesi ya toma Polo, Balaba na bato bayoko ba Antioshe obokye bakyende o Yelusaleme oka batoma na bankumu, bawo lowo me.

³ Ingomba basungaka pho ya imbanga me. Bobele, baesi ya katisa Fenikisi na Samaliya, bakye mimola o waanola bato baatebali Bayuda Yesu. Simo me ya phokye nde bee baso nkyisa na boikye. ⁴ Wakoma bee o Yelusaleme, ingomba baakumbelaka, ebe na batoma na bakumu, baaimolaka iso yaakyelaka Nwaphongo na nzela ya be. ⁵ Baanosi baayoko ba mbale ya Bafalisayi, baesi ya teme, bekye: «Esengyesi obokye babele baanosi baatebali Bayuda, babatome na bokusi ikokya mobeko nwa Mose.» ⁶ Batoma na bakumu baesi ya angana pho ya ekola lowo me.

⁷ Baphalatanaka na boikye. Sima, Petelo aesi ya teme, yokye: «Bande, koebe obokye Nwaphongo anzolo onte ya bee obokye naimole Simo Elaa oka bato baatebali Bayuda, pho ba okye, baanole. ⁸ Nwaphongo, okoebe mandondo ma bato, abaphe Bolobo Bosantu bo nwaalophe yo, pho ya iteya obokye baanosi. ⁹ Taika lokyesinya na nwana bokyi bobo na be, Nwaphongo akunyola mandondo ma bee pho bamoanola. ¹⁰ Kasi kolukye itoma baanosi inyanya ephesi ewaa, na bankoko ba banga, na banga toloikyi koka ienyanya. Komekya Nwaphongo babona pho ya'ye? ¹¹ Kasi na ngolu ya Nkolo Yesu, banga toanole obokye tobikyi ndengye yonoyo na be.»

¹² Bato baso baesi ya ikala bose, baokyemele Balaba na Polo babaimole bilekyesako na bilembetele biso biakyelaka Nwaphongo na nzela ye o nte ya bato baatebali Bayuda. ¹³ Waunva iw, Zake ne aesi ya wo, yokye: «Bande, inzokyemele! ¹⁴ Simo aimosi bo watataka Nwaphongo ikana obokye onte ya bato baatebali Bayuda aolo ibota sonoso siili se.

¹⁵ Mapho maawo baimosi makoka na lowo me, pho totangye o buku pha Nwaphongo bobo:

¹⁶ Nkolo kawo bobo:

“Sima ya mapho mamana namokula ya,
Namotonga na ingambi sa Davidi saabukwaka, nasiinola, naasiteye,

¹⁷ Emba bato bayoko baso bamoluka Nkolo, ebe na mabota maso mabanga nga obokye mabe ma nga. Eye booko wo Nkolo.

¹⁸ Aebinyaka maphoo me mamana uta kalakala.”

¹⁹ Zake akuli wo, yokye: Yango mena, nawene obokye tolokokiya ipaphe motema holosi oka baatebali Bayuda, baanole Nwaphongo. ²⁰ Kasi tobakomele mokanda obokye toongye na be, sa zaa nsoti ikiyambya bee oka manzambe ma bikyeko, sa kyela bondumba, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa zaa na malongo. ²¹ Pho noko wa kalakala, bato bateya mobeko nwa Mose o mokyisi monomo na monomo, bamotangye na o mangambi ma makyita ma Bayuda nkolo iso ya Sabata.»

Mokanda mootomi bee oka baanosi baatebali Bayuda

²² Bobele, batoma, bakumu, na ingomba siso baesi ya kana obokye baolo bato onte ya be, babatome o Antioshe bee na Polo na Balaba. Baesi ya olo Yuda okobangye bee Balasabas, na Silasi, baso babale babaka bato ba kaa onte ya bande na be. ²³ Baphisaka mokanda moowo bobo: «Bande na bee, batoma na bankumu, babeya bande na be, baatebali Bayuda, baazale o nkyisi iye: Antioshe, Siri na Silisi. ²⁴ Tooka obokye bana bato, bawaa baatebaika banga phe nzela, bauta oni, baya bi omoo, baebunzinya na maphoo maawo be, bakyetitisa mandondo ma bee. ²⁵ Yango mena, tokani banga baso obokye toolo bato emba toetomele be. Bamoyaa molongo na bebi na banga, Balaba na Polo. ²⁶ Baambya bomo pha bee pho ya etoma ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ²⁷ Toetomesi Yuda na Silasi baamoeyimola, bee mampenza, maphoo maakomi banga mamana. ²⁸ Pho, na banga na Bolobo Bosantu, tokani obokye tolokokiya iephisa ephesi esuu, kasi maphoo masengyesi bee ikyila mango mama: ²⁹ Sa zaa nsoti ikiyambya bee oka manzambe ma bikyeko, sa zaa malongo, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa kyela bondumba. Bo oimanye mi maphoo maso mamana, kokyele bolaa. Oikalaka na bolaa.»

³⁰ Emba bato me baatomaka be, bamba ya kyende, bakye koma o Antioshe. Baesi ya angyinyina baanosi baso, babaphe mokanda me.

³¹ Baesi ya tanga mokanda me, bato baso batondaka na nkyisa pho ya maphoo maabalanzaka na bee o mokanda me. ³² Yuda na Silasi, bee mampenza babaka baimosi, balenzaka bebi, babakuyaka na maphoo maikye maawoko be. ³³ Bakutaka koko na be. Waakoma bee wa ibutwa, bebi baesi ya kye baika, bee o kyekye na bolaa. Bamba ya butwa oka baatomaka. [³⁴ Kasi Silasi akanaka obokye kaikale omoo.]

³⁵ Bobele Polo na Balaba bamba ya ikala o Antioshe. Na bato bayoko baikye, bee baso babaka bateya, baimole Simo Elaa ya Nkolo.

Polo na Balaba bakabwa

³⁶ Sima ya bana nkolo, Polo aesi ya wo na Balaba, yokye: «Tobutwe, tokye kyeka bande na banga o nkyisi iso yaimolaka banga Simo ya Nkolo, tokyekye ndengye eli be.» ³⁷ Balaba abaka na phowa ikiyende na Yoane, ookobangye bee Malako. ³⁸ Kasi Polo taikaka zinga obokye akyende be, pho abaikaka o mokyisi na nkombo Pamfili, takulaka bakamba o etoma ya be. ³⁹ Baokaka na bokusi onte ya be, bamba ya kabana. Balaba akpe Malako, abaa o masuwa, akye o Shipre. ⁴⁰ Polo aosi Silasi, waunva baanosi ibaamba o maboko ma Nwaphongo obokye ababanza na ngolu ye, bamba

ya kyende. ⁴¹ Bamba ya katisa Siri na Silisi, balenzaka mangomba obokye baikale na ianola.

16

Timote atambusi na Polo na Silasi nzela yonoyo

¹ Polo aesi ya koma o Derbe, na o Listre. Moanosi monomo abaka omo, nkombo ye Timote, nyango Moyuda, owabutwa Moklisto, kasi ango Moela. ² Bande babaka bazale o Listre na o Ikoniumu, babaka bawo obokye ali moto molaa. ³ Polo abaka na phowa obokye Timote atambulakye ne molongo. Aesi ya mokpa, bamobesi pho Bayuda, baabaka o nkyisi me, bée baso baebaka obokye ango ali Moela. ⁴ O nkyisi iso, yaabaka yo kalekane, baimolaka baanosi mibeko miakpa batoma na bakumu ba Yelusaleme. Baongaka na obokye bakokya mibeko me. ⁵ Mangomba mabutwaka na ianola sikusi, motiya nwa bato nwabaka mobakisame nkolo iso.

Polo aloti ndoto o mokyisi na nkombo Troas

⁶ Bolobo Bosantu abakatelaka obokye sa imola Simo ya Nwaphongo o nkyisi ya Azi. Yango mena aesi ya katisa o nkyisi iye: Friji na Galati. ⁷ Wakomaka phenephe na Misi, alukaka ikyende o Bitini. Kasi Bolobo pha Yesu tephawaikaka babenisa ikyende omo. ⁸ Bobele, aesi ya katisa Misi, akye o ibongu siifangye bée Troas. ⁹ Wa mokolo, Polo aesi ya loto ndoto aweni moto monomo wa Makedoniya atemi, kamoobondele, yokye: «Lekana o Makedoniya, oya losunga!» ¹⁰ Sima ya ndoto me ya Polo, sa koko, banga toesi ya luka nzela ya ikyende o Makedoniya, pho toebaka obokye Nwaphongo kalobangye ikye imola Simo Elaa oka bato ba mokyisi me.

O mokyisi na nkombo Filipi

¹¹ Tokpe masuwa o Troas, tokye o esanga na nkombo Samotras, bo yana toleka o Neapolis. ¹² Toesi ya mana omo, tokye o Filipi, mokyisi munene nwa Makedoniya, nwarzalaka Baloma. Tokyelaka nkolo nzikye o mokyisi me. ¹³ Mokolo nwa Sabata, toesi ya tokolo, toikiyi mokyisi, tokye o mokukulu nwa ebale, toumunyaka obokye tomozwa elele ekyesambele Bayuda omo. Toesi ya zala, toweni na babasi baanganaka wamo. ¹⁴ Monomo na babasi me, nkombo ye Lidi, mokyisi nwe Tiyatire, abaka mounge wa bitobu bilaa ba mangola, abaka nwanwasi okosambele Nwaphongo. Waba banga towo, abaka kalookye. Nkolo aesi ya ingola ndondo ye obokye aanole maphoo maawoko Polo. ¹⁵ Baesi ya mobatisa, efe na ibota se. Bobele, alobangyi oka ye, yokye: «Bo koanole phele obokye nali moanosi wa Nkolo, yaka ya kye ba o ingambi sa nga. Alokandindisaka obokye toanole.

O motema nwa boloko o Filipi

¹⁶ Mokolo monomo waba banga tokyende o elele ya ibondele, moombo monomo nwa nwanwasi aesi ya vana na banga: Abaka na bolobo bobo onte ye, phabaka bomotome imola maphoo maamoya. Azwelaka bakolo bée baphalanga baikye mi etoma me. ¹⁷ Aesi ya butwa ilobenga, banga na Polo. Abaka kanwane yokye: «Bato baba bali bato ba Nwaphongo owa ikolo, baeteya nzela eya ibika.» ¹⁸ Akyelaka babona nkolo nzikye. Polo aesi ya wene eempi, amba ya miekpinya, awo na bolobo me, yokye: «Na nkombo ya Yesu Klisto, nawo na we obokye otokolo onte ye!» Mina wamo, bolobo me botokosi onte ya moombo me. ¹⁹ Waawene bakolo ba moombo me obokye tebakoki ikula zwa baphalanga na nzela ye, baesi ya akya Polo

na Silasi, bakye na bée o elele eya zando oboo pha bakonzi. ²⁰ Wakoma bée oboo pha bananga me, bekye: «Bato baba bali Bayuda. Baambya mobulu o mokyisi nwa banga. ²¹ Bateya bonkoko bolokatele mofeko nwa banga obokye banga Baloma, tolokokyi iboanola na ibokyelela.»

²² Eboko ya bato me baesi ya basonga noko. Bananga ba Baloma baesi ya batomi obokye bamanya Polo na Silasi bitubu, babawande phimbo. ²³ Waunva bée ibawanda phimbo na boikye, abavakyi o boloko, bawo na moto ookokyengele obokye abakyengyele na bolaa. ²⁴ Mokyengyesi me, waoka yo babona, aesi ya banyosa o etee ya boloko eya motema, babanyosekye makolo o motema nwa mabaya manene.

²⁵ Wa molengyela, Polo na Silasi babaka babondele, batube pho ya ikumbela Nwaphongo, bato baayoko ba boloko babaka babakye. ²⁶ Ibalakana bobo, manyete mabuto inyingana na bokusi, manyinginye na boloko, bikomba biso bizifo, nyololo ya bato baso ba boloko yingo. ²⁷ Mokyengyesi aesi ya umwa, wawene yo obokye bikoma ba boloko biikasi pha, aesi ya pka mumphata nwe obokye kamibome, pho abuyaka obokye bato ba boloko baso baloti. ²⁸ Kasi Polo aesi ya anwana na bokusi, yokye: «Sa mikyela lowo! Banga baso toli wawa!» ²⁹ Bobele, mokyengyesi aesi ya onga tala, anyosi izele o motema, katekyenele na sina inganga, aesi ya mivaka o makolo ma Polo na Silasi. ³⁰ Aesi ya batokolo o nze, yokye: «Batata, nakyele bo obokye nabikye?» ³¹ Bekye: «Anola Nkolo Yesu, wamobika, na we, na ibota sa we.»

³² Baesi ya moimola Simo ya Nkolo, yo na bato baso baabaka o ingambi se. ³³ Na sina imbele me sa mokolo, mokyengyesi aesi ya bakpa oka ye, abakunyosi maphota ma be. Bobele, baesi ya mobatisa yo na ibota se siso. ³⁴ Amba ya nyosa Polo na Silasi o ingambi se, abaphe ntoma ya iza. Moto me na ibota se siso batondaka na nkyisa pho baanolaka Nwaphongo. ³⁵ Waye bunya, bananga ba Baloma baesi ya toma bato obokye bakye wo na mokyengyesi, batokolo bato babana. ³⁶ Mokyengyesi aesi ya imola Polo, yokye: «Bananga batomi bato iya imola obokye baetokolo. Unwanwa ye, emba tokolo, okyende na bolaa.» ³⁷ Kasi Polo aesi ya wo na bato me, yokye: «Balowanda phimbo o miyo ma bato baso, mena sa taa lotenela bolombe, banga toli bato ba Loma! Balovakyi o Boloko. Unwanwa ye, bakule luka ilotokolo mi ibombo? Pha! Baya lotokolo bée mampenza!»

³⁸ Bato baatomaka bée baesi ya kye imola mapho me oka bananga ba Baloma. Bananga me bailaka, waoka bée obokye Polo na Sila bali bato ba Loma. ³⁹ Emba bamba ya kye baonga bolimbisi, babatokosi o boloko, bamba ya onga na bée obokye bamane o mokyisi me. ⁴⁰ Watokolo Polo na Silasi o boloko, aesi ya kyende oka Lidi. Waunva bée ikyeka bande na be, na ibalenza, bamba ya kyende.

17

Polo na Silasi o Tesaloniki

¹ Baesi ya lekana o Afipolis na Apoloni, bakye koma o Tesaloniki waabaka ingambi sa makyita sa Bayuda. ² Polo, bo wamele yo, amba ya nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, awonoko na bée ba Sabata baato mi makomi ma Nwaphongo. ³ Abalimbolelaka makomi me, abateyaka, yokye: «Esengyesi obokye Masiya awene bolosi, awe, akundwe onte ya bawe.» Abawolekye, yokye: «Yesu okoeyimole nga, eli yo Masiya.» ⁴ Bana

onte ya ʒe, ʒaesi ya anola ʒabengyi na Polo na Silasi. Na moluku ʒwa Baela ʒaabaka ʒasambeke ʒwaphongo, na ʒabasi ʒaikye ʒa kaa.

⁵ Kasi Bayuda ʒatondaka na zuwa. ʒaesi ya kpa ʒana nzobo ʒaazwaka ʒee o nzela, ʒakye angiyina efoko ya ʒato. ʒamba yaambya mobulu onte ya mokyisi. ʒaesi ya kyende o ingambi sa Yasona, ikye luka Polo na Silasi obokye ʒakye na ʒee o ʒoo pha ʒato ʒaso ʒa Tesaloniki. ⁶ Waʒa ʒee sa ʒazwa, ʒaesi yaakya Yasona na ʒebi ʒayoko, ʒakye na ʒee o ʒoo pha ʒananga ʒa mokyisi, ʒaanwanaka, ʒekye: «ʒato ʒaba ʒabunzinye maumunya ma munse munso, unwanja ye ʒaesi ya koma wawa! ⁷ Yasona aʒabuye oka ye! ʒato me ʒaso ʒato mibeko na Moangyesi Kaisala, awo obokye mokonzi mosuu ali, nkomo ye Yesu.» ⁸ Maphoo mamana maesi ya phe ʒato ʒaso na ʒananga ʒa mokyisi yoo. ⁹ Yasona na ʒebi me ʒayoko ʒaesi ya tukya ʒaphalanga oka ʒananga ʒa mokyisi, ʒamba ya ʒale, ʒakye.

Polo na Silasi o Bere

¹⁰ Waamokolo ʒande ʒaesi ya toma Polo na Silasi o Bere. Waakoma ʒee omo, ʒaesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda. ¹¹ Bayuda me ʒabaka ʒato ʒalaa ileka ʒaa Tesaloniki. ʒaesi ya anola Simo ya ʒwaphongo na motema molaa. ʒabaka ʒaekole makomi nkolo iso, obokye ʒaebe maphoo maabaka Polo kawo mali phele. ¹² ʒato ʒaikye onte ya ʒee ʒamba ya anola, onte ya Baela, ʒato ʒaikye ʒa kaa, ʒabasi na ʒampele, ʒamba ya anola me. ¹³ Kasi waoka Bayuda ʒa Tesaloniki obokye Polo akye imola Simo ya ʒwaphongo o Bere, ʒamba ya kyende omo, ʒakye losa moluku ʒwa ʒato na iʒabunzinya maumunya. ¹⁴ Sakoko, ʒande ʒaesi ya loya Polo mopha ʒwa maa manene, Silasi na Timote ʒaikalaka o Bere. ¹⁵ ʒaakye kye na Polo, ʒamba kye moika noko o Atene. Emba waya butwa ʒee o Bere, Polo amba ya longolo Silasi na Timote obokye ʒamobengye izele.

Polo o Atene

¹⁶ Waʒa Polo kaziya Silasi na Timote o Atene, aokaka bolosi o ndondo ye na boikye iwene ndengye eyatonda mokyisi me na manzambe ma bikyeko. ¹⁷ Ateyaka o Ingambi sa makyita, yo na Bayuda, na na ʒato ʒaatebali Bayuda, ʒasambeke ʒwaphongo. Na o zando, ateyaka nkolo iso ʒato ʒaavanaka ne wamo. ¹⁸ ʒateye ʒa Epikirie na ʒa Stoisie ʒawonoko ne. Bana ʒekye: «Nyaewo oyo kalukye woo ʒo?» Bayoko, waoka ʒee Polo kaimole Simo ya Yesu, na maphoo ma ikundwa sa ʒawe, ʒekye: «Kolo kaloimole manzambe masuu.» ¹⁹ ʒaesi ya mokpa, ʒakye ne o ʒo pha ʒananga ʒaangane o ngomba ya Aaropaje, ʒawo ne, ʒekye: «Mateya me manyakune maateya we mali iye? ʒanga tozingye imaeba, ²⁰ pho matoo ma ʒanga maokyi maphoo ma inganga, tolukye eeba maphoo me malukye iwo ʒo.» ²¹ Na homo ʒato ʒaso ʒa Atene, na ʒabutu ʒaya onte ya ʒe, etoma ya ʒee yabutwaka nde iwoko na iokaka maphoo manyakune.

²² Polo aesi ya teme o ntante ya ʒananga, yokye: «ʒe ʒato ʒa Atene, nawo na ʒee obokye oli phele ʒaakolo ʒasambesi. ²³ Pho, wabe nga nalekane o mokyisi ʒwa ʒe, naweni bikyeko biisambeke ʒe, naweni na mesa elele yonoyo ekyeambya ʒee mandaa, ʒakoma o ikolo bobo: “Oka nzambe otoebane.” Iyo okosambeke ʒee sa moeba, eli yo okoeyimole nga. ²⁴ ʒwaphongo owakyla mokyisi na iso ili omo, ali Nkolo ya ikolo na ya munse, taazale o ʒatempelo, ʒaatonga ʒato. ²⁵ Tasengyesi na obokye ʒato ʒamophe ebe na ekpele iye, pho eli yo okophe ʒato ʒaso bomoo na mpema

ná mbolo iso. ²⁶ Uta na moto monomō, akyela mabota maso, obokye bazale o munse munso. Abamekyela imbele sa elanga na sa mampela, na mandelo ma makyito maasengyesi bée izala. ²⁷ Akyela babona pho bato bamolukye, na bo bazwe kamba pho ya imoluka, naa bakokyi imozwa. O solongo, Nwaphongo tali itakye na banga baso.

²⁸ Pho “eli yo moto okolophe bomoo, na bokusi pha ikye mitambula. Toli o munse mumu nde pho ye.” Na bakombi ba bée baayoko, bekye:

“Na banga, toli bana bée me.”

²⁹ Bo oli banga bana be, tolokokyi umunya obokye Nwaphongo akokaa na bikyeko ba itela, ebe ba ebuni ya motiya, ebe ba ibanga, mbolo yaakyelama na maumunya ma moto. ³⁰ Nwaphongo taakule benga imbele saatesaikaka moeba bato. Kasi unwanwa eye kaimole bato baso, o bilele biso, obokye babongole ntema ya be. ³¹ Pho ameka mokolo monomō nwamotenela yo munse munso phaakolo bolombe, na nzela ya moto owa somya yo. Ateya bato baso, bo wakundola yo moto me onte ya bawe obokye eli phele.»

³² Waoka bée Polo kawo na ikundwa sa bawe, bana bamoekyekye, bayoko bekye: «Tomokula eyoka kowo lowoo lalona mokolo mosuu.»

³³ Bobele, Polo aesi ya mana onte ya be, akye. ³⁴ Bana bamobengaka, bamba ya anola, onte ya be, yabaka Denisi, monomō na bananga baangane o ngomba ya Aeropaje, na nwanwasi monomō na nkombo Damaris, na bato basuu me.

18

Polo na Silasi o Koliti

¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya mana o Atene, akye o Koliti. ² Omō, akye vana na Moyuda monomō, nkombo ye Akilas, mokyisi nwe Pontis. Iyo na nwanwasi we, Prisile, auta o Itali, pho moangyesi Klode atomaka obokye Bayuda baso bamane o Loma. Polo aesi ya kye mibanza na be. ³ Bowabaka yo kakele etoma ndengye yonoyo na be, amba ya kye zala oka, babuto ikyela etoma elele yonoyo. Etoma ya bée yabaka ya ikyele ndalaku. ⁴ Nkolo iso ya Sabata, Polo abaka katya Bayuda na Baela o ingambi sa makyita. Alukaka obokye baso baanole. ⁵ Wauta Silasi na Timote o Makedoniya, baesi, Polo amiambyaka imbele siso iimolaka Simo ya Nwaphongo. Ateyaka Bayuda obokye Yesu ali Masiya. ⁶ Kasi Bayuda, tefaikaka moanola, bamotolaka. Bobele, aesi ya falasisa mobulubutu nwa bitobu be, yokye: «Bo bée obungyi, tekuli ba lowoo la nga, malongo ma bée mali o moto nwa be! Unwanwa ye, namokyende oka bato baatebali Bayuda.» ⁷ Aesi ya mana wamo, akye oka moto monomō owabaka kasambele Nwaphongo, nkombo ye Tito Yusutu. Ingambi sa moto me sabaka phenephe na ingambi sa makyita. ⁸ Krispus, mokonzi nwa ingambi sa makyita, aesi ya anola Nkolo, yo na ifota se siso. Bakoliti baikye baokaka Polo, baesi ya anola me, ababatise.

⁹ Waa mokolo, Nkolo aesi ya wo na Polo o ndoto, yokye: «Sa ila, saikala bese, woko nde bowo, ¹⁰ pho, inga, nali na we elele yonoyo. Moto etaeyakya obokye aekyele bobele, pho bato baikye o mokyisi mumu bali ba nga.» ¹¹ Polo akyelaka o Koliti mbula yonoyo na makombe motofo iimola bato malofa ma Nwaphongo.

¹² Wa imbele sabaka Galion moangyesi wa nkyisi ya Akaye, Bayuda baesi ya wangyela Polo na bobele. Bakye ne o boo pha bato baasambisa

maphoo. ¹³ Bekye: «Moto oyo katomisa bato obokye basambele Nwaphongo na ndengye etebenele mofeko.»

¹⁴ Waluka Polo obokye kawo, Galion aesi ya wo na Bayuda, yokye: «Bo ebakyi obokye abomi moto, naa akyesi lowo lonolo loolekyi bofe, nde naanolakyi iphunda sa bde, oo Bayuda, ndeobakyi na elongyi. ¹⁵ Kasi toko ya bde oli yango nde pho ya ianola, pho ya ma nkombo na mifeko ma bde mampenza, mena ekyekyi bde! Nga sikokyi iba munanga i maphoo ma ndengye mena!» ¹⁶ Amba ya bawiiinya o elele ekyeambe bde maphoo. ¹⁷ Bobele, baso baesi ya akya Sositene, mokonzi nwa ingami sa makyita sa Bayuda, babuto imowanda o boo pha elele ekyeambe maphoo. Kasi Galion akyekaka nde babona.

Polo abuto o Antioshe

¹⁸ Polo akulaka koko o Koliti na boikye. Bobele, aikyi ika bebi, abaa o masuwa, akye o Siri, yo na Prisile na Akilas. Oboo pha iba o masuwa, amikololaka moto o Sasele, pho aunvaka nkolo yaalakyelaka yo Nwaphongo. ¹⁹ Baesi ya koma o Efese, Polo aikaka Prisile na Akilas omo. Aesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, kaikye ziiko omo na Bayuda. ²⁰ Baongaka ne obokye akoko omo, kasi yo taikaka anola. ²¹ Aikyi baika, yokye: «Bo Nwaphongo azingyi, namokula ya oka be.» Aesi ya ba o masuwa o Efese, akye.

²² Wakoma yo o Sezare, aesi ya uta, akye o Yelusaleme pho ya ibeya bebi ba ingomba. Bobele, amba ya kyende o Antioshe. ²³ Akyelaka banaa nkolo omo. Amba kula ya kyende, aakasi Galati na Friji, alenze ianola sa baekosi baso.

Apolo akye o Efese na o Koliti

²⁴ Moyuda monomo, nkombo ye Apolo, mokyisi nwe Alegizandri, akomaka o Efese. Abaka moto monomo wa yelaa ya iwoo, aebaka makomi ma Nwaphongo na bolaa. ²⁵ Aunva ekola phanza maphoo ma nzela ya Nwaphongo, abaka na phowa ekusi, aimolaka, ateyaka nde maphoo ma Yesu. Kasi yo, aebaka nde ibatisa saka Yoane. ²⁶ Aesi ya tata iwo pwapwa o ingambi sa makyita. Prisile na Akilas, wamooka be, baesi ya mokpa, bakye molimbolela nde maphoo ma nzela ya Nwaphongo. ²⁷ Kasi waba Apolo na phowa ya ikyende o Akaye, bebi baesi ya molenza mi lowoo me. Bakomi mokanda, bamotomesi baanosu ba mokyisi me obokye bamokumbele na bolaa. Waakoma yo omo, asungaka bato baanolaka na ngolu ya Nwaphongo, ²⁸ pho, anyetekye phele Bayuda, o miyo ma bato baso, na maphoo maabawolekye yo. Abateyaka o makomi ma Nwaphongo obokye Yesu ali Masiya.

19

Polo o Efese

¹ Wataaka ba Apolo o Koliti, Polo amba ya lekana o nkyisi ya mambale, akye koma o Efese. Azwe baekosi baayoko omo. ² Aesi ya batuna, yokye: «Waanola Nwaphongo, wazwa Bolobo Bosantu?» Bekye: «Banga toloika na oka bawo obokye Bolobo Bosantu ali.» ³ Polo, yokye: «Emba wazwa ibatisi siwaa?» Bekye: «Ibatisi saaka Yoane.» ⁴ Polo, yokye: «Yoane abaka kabatisa baanolaka ibongola mandondo ma be, ambaka wo na Bayuda, yokye: Baanole owamoya o sima ye, kyelukye iwo obokye Yesu.»

⁵ Waoka bée babona, baesi ya batisama na nkombo ya Nkolo Yesu. ⁶ Polo amba ya batandela maboko, baesi ya zwa Bolobɔ Bosantu, babuto iwo noko nsuu, na imola Simo ya Nwaphongo. ⁷ Bato me babaka baso phenephe iko mbuka ibale.

⁸ Bobele, Polo amba ya kyende o ingambi sa makyita sa Bayuda, abaimolaka pwapwa Simo ya Nwaphongo. Balukaka obokye bato baamookye baanole maphoo ma bokonzi pha Nwaphongo. Akyelaka bomo makombe maato. ⁹ Kasi bayoko bakyelaka moto bokusi, tebaikaka baanola, batiyolaka nzela ya Nwaphongo oboo pha bato baso. Bobele, Polo aesi ya baika, akpe baekosi, akye na be, abateyaka nkolo iso o Ingambi sa kalasi ya Tiranus. ¹⁰ Akokoko omo mambula mabale, emba na bomo, bato baso baazalaka o Azi, Bayuda, na baatebali Bayuda, bamba ya oka Simo ya Nwaphongo.

Bana ba Sekewa

¹¹ Nwaphongo akyelaka bilekyesako ba ikamwa na nzela ya Polo. ¹² Yango mena, bato baayoko baphilelaka bato ba malosi, bitobu, na bitato baakumaka nzoto ya Polo. Malosi ma bato me mamananaka, na malobo mabe matokoloko o nte ya be. ¹³ Bana Bayuda baabaka bakye mitambula pho ya iwinya malobo mabe onte ya bato ba malosi, babaka batangye na nkomo ya Nkolo Yesu pho ya itokolo malobo me. Babaka bawo, bekwe: «Na nkombo ya Yesu, okoteya Polo, nawo na be, malobo mabe, obokye otokolo!» ¹⁴ Bato baabaka bakyele babona, yabaka bana ba bampele sambo ba nganga munene, Moyuda, nkombo ye Sekewa. ¹⁵ Bolobɔ bofe bobabuyise obokwe: «Nga naebe Yesu, naebe na Polo, kasi be, oli banza?» ¹⁶ Bobele, moto owabaka na bolobɔ bofe aesi ya mivaka mibe. Anwani na be, abalekaka na mwiya, baesi ya tokolo o ibanda, baloti bée baso malumbu, bazokyi na maphota. ¹⁷ Bato baso ba Efese, Bayuda na baatebali Bayuda, waoka lowo me bailaka, babutwaka ikpa nkombo ya Nkolo Yesu na kaa ikwe. ¹⁸ Bato baikwe babutwaka baanosi, bayakaka ya yaimola maphoo maakyelaka be, bamaimolaka o boo pha bato baso. ¹⁹ Onte ya bato baabaka na meete, baikwe bayakaka na nkanda ya meete, baitumbaka o miyo ma bato baso. Watanga bée nkanda me, motiya nwa ye njwakokanaka na baphalanga ba bibende nkoto mako matano (50.000). ²⁰ Na bomo, na mwiya nwa Nkolo, Simo Elaa yanyangwaka na boikwe.

Toko o Efese

²¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya kana ikatisa Makedoniya na Akaye obokwe akyende o Yelusaleme. Yokwe: «Bo nakomi omo, esengyesi obokwe nakome na o Loma.» ²² Atomaka bebi ne babale baamosungye o etoma, Timote na Eraste o Makedoniya, kasi yo akulaka kuta koko o nkyisi ya Azi.

²³ Imbele me, toko ikwe yatokoloko pho ya maphoo ma nzela ya Nkolo. ²⁴ Motusi monomo, nkombo ye Demetelius, abaka katule batempelo ba nzambe Artemis na ebende ya motiya. Azwaka baphalanga o etoma me, aphutaka na bolaa baakyele ne. ²⁵ Aesi ya aangana na na bato basuu baakyele etoma bo ekyekyele yo. Yokwe: «Bande, koefe obokwe banga tobikwe nde na etoma ekyekyele banga eye. ²⁶ Bo kowene, kombe na kula oka maphoo maakyele Polo, yokwe: Manzambe maakyelama na nse ya bato temali manzambe. Abongosi maumunya ma bato baikwe. Teli nde wawa na wawa o Efese, kasi phenephe nde o nkyisi ya Azi iso. ²⁷ Lowo me nde looti etoma ya banga, nde lombi na kula buya tempelo

ya nzambe munene owa nwanwasi, Artemis, ekpele pha, nzambe me okosambele bato ba Azi, na bato ba mokyisi munsu, nde takuli ba na kaa!»
²⁸ Waoka bato maphoo mamana, batondaka na yoo, baanwanaka bekye: «Ali nzambe munene, Artemis wa Baefese!»

²⁹ Mokyisi munsu moesi ya tonda na toko, bato basu bawelane ikyende o elele ya maano. Baakyaka na bato ba Makedoniya babale baabaka batambule na Polo elele yooyo o imbanga se, Gayusu na Aristarke. ³⁰ Polo aunvaka mitokolo o bo pha eboko ya bato, kasi baekosi bamokatelaka. ³¹ Bankumu baayoko ba nkyisi ya Azi, baali bikamba ba Polo, bamolongooko pho ya imobondo obokye yo sa kyende o elele ya maano. ³² O elele eyaanganaka bato, toko yaloboko. Baná baanwane lowo lolo, baayoko baanwane na lowo losuu, baikye onte ya bee tebaikaka eba na ntina eyaanganaka be. ³³ Bayuda Bamba ya lekyinya moto monomo o boo pha eboko me na nkomo Alegizandre. Bato baayoko baabaka wamo bamoimolaka maphoo maalekanaka. Bobele, Alegzandre aesi ya tomba eboko o ikolo, alukaka iyambelela Bayuda. ³⁴ Waeba bee nde obokye ali Moyuda, baesi ya anwana, bee basu mbala yooyo, bekye: «Artemis wa Bafese! Ali nzambe munene!» Baanwanaka babona phenephe mangonga mabale.

³⁵ Emba nkumu monomo wa mokyisi me, amba ya zibisa eboko ya bato, yokye: «Be Baefese, bato basu baebe obokye mokyisi nwa Baefese babanza tempelo ya omunene, Artemis, na ekyeko ye eyauta o ikolo ya kaa o se. ³⁶ Moto takoyi ika ziiko na lowoo me. Na bomu, uya mu, oumunya o boo pha ikyela lowoo. ³⁷ Oesi na bato baba wawa, kasi tebaikyi oto tempelo ya banga, tebaikyi tola na nzambe ya banga. ³⁸ Bo Demetelius na bato bali na lowoo na moto monomo, elele ekyeambe nwanbo eli, na bananga bali, bakye songyela! ³⁹ Boli na lowo losuu la ituna, toolobongya waangane bato basu bo kowo mobeko. ⁴⁰ Mi maphoo maleka lolo, iikasi nwana bokyi bobo, balosongyele obokye totambi. Na bomu, otolobe na na elongyi yooyo ya imola bato ntina ya angana sisi.» ⁴¹ Waunva yo iwo babona, aesi ya buya bato, bakye mibutwa oka be.

20

Polo o Makedoniya na o Grese.

¹ Waunva toko, Polo amba yaangyinya baanosi, abalenze, sima aesi ya baika, akye o Makedoniya. ² Alekanaka o nkyisi me, kakye milenza baanosi na mateya maikye. Bobele, aesi ya kyende o Grese. ³ Akyelaka omu makombe maato. Aunvaka baa o masuwa pho akyende o Siri. Waoka yo obokye omu Bayuda bamowangyele, bobele, aesi ya kana ibutwa o nzela ya Makedoniya. ⁴ Bato bakyekye moika baba: Sopatele, nwana wa Pirus, mokyisi nwe Bere, Aristarke na Sekundus, bato ba Tesaloniki, Galion moto wa Derbe, Timote, Tishike na Trofime, bato ba Azi. ⁵ Moluku me bakyekye o boo, bakye loziya o Troas. ⁶ Banga, sima ya eyenga ya umunya itokolo sa Bayisalaele o Ezipito, toesi ya baa o masuwa o Filipi. Sima ya nkolo itano, tokye bazwa o Troas, tokyelaka omu nkolo sambo.

Polo akuli kye o Troas

⁷ Mokolo nwa pusu, wa nkokolo, toanganaka pho ya iza, Polo awonoko na baekosi. Waaba obokye bamokyende boyana, aesi ya teya nono waa molengyela. ⁸ Batala babaka baikye o ingambi saanganaka banga o ikolo. ⁹ Munzenga monomo, nkombo ye Etikos, azalaka o fenetele. Imbele

saabaka Polo kateya nde boteye, yo azwaka ebuu na bokusi, mi ena ebu, aesi ya uta o etaze eya iyato, akaa nɔnɔ o se. Bamba ya motomba, awelaki. ¹⁰ Kasi Polo aesi ya uta, amiinye ooli munzenga me, amokpe o maboko me, yokye: «Be sa lota, taikiya wa. Ali mumo!» ¹¹ Bobele, akuli baa, ateni mapa, azee. Akulaka teya bobele nɔnɔ wa mumengu. Waunwa yo, amba ya kyende. ¹² Babutwaka na munzenga me, abikiya na ná nzoto nkusi, bo waaka yo. Lowɔɔ me labuyaka bato baso na nkyisa boikyee.

Polo akye o Milete

¹³ Banga tokyekye o bo obokye tobaa o masuwa maakyekye na banga o Asos, mokyisi nwakanaka Polo obokye tomokpesa o masuwa, pho yo mampenza azingaka itambula nzela me na makolo. ¹⁴ Wakye lozwa yo o Asos, tomokpese o masuwa, tokye banga baso o Mitilene. ¹⁵ Toesi ya mana wamo, boyana tokye seme, tokyekane na esanga ya Kio. Mokolo nwa sima, toesi ya katisa o esanga ya Samos, sima ya mokolo mamuna, tomba ya kye sema o Milete. ¹⁶ Polo taikaka zinga iseme o Efese, pho ya obokye yo sa ngombɔnɔ o nkyisi ya Azi. Abaka kawelane obokye, bo walongoba, bakome o Yelusaleme o eyenga ya Pantekote.

Polo awɔ na bankumu ba Efese

¹⁷ Waseme masuwa o Milete, Polo aesi ya longolo bakumu ba Efese obokye baya vana ne omɔ. ¹⁸ Waya koma bɛɛ waali yo, yokye: «Be koebe mobesi nwa nga, nkolo iso yaabaka nga na wawa tata nɔnɔ mokolo nwakomaka nga o Azi. ¹⁹ Nakyelakya Nkolo na imiuya siso, na mbembe o matama nawenkye na mpasi pho ya maphɔɔ maabaka Bayuda banvangele. ²⁰ Bo, koebe obokye sikyi ezitela maphɔɔ maakokyi iesunga, naeyimosi maso, naeteye ebe o bo pha bato baso, ebe o mangambi ma be. ²¹ Naimosi Bayuda na baatebali Bayuda obokye fahongole mandondo ma be, babutwe bato ba Nwaphongo, baanole Nkolo wa banga, Yesu. ²² Kyeka, unwanwa eye, nakyende o Yelusaleme, o kontome Bolobo Bosantu, siebe maphɔɔ mamunzelela omɔ. ²³ Naebe nde obokye o mokyisi na mokyisi mookye nga, Bolobo Bosantu kanzimole nde phanza obokye boloko na minyoko kyinziya. ²⁴ Kasi pho ya nga, nawene obokye bomo pha nga teboli na ntina, phowa ya nga eli obokye nakomya imbanga sa nga o suka, naunve etoma empe Nkolo Yesu, Imola Simo Elaa eya ngolu ya Nwaphongo.»

²⁵ «Nalekanaka onte ya baso ikye mimola bokonzi pha Nwaphongo. Kasi unwanwa ye, naebe obokye nɔnɔ monomɔ na bɛɛ etaakule nvene. ²⁶ Yango mena, naewɔle lɔlɔ obokye: Bo monomɔ na bɛɛ abungyi nzela ya Nwaphongo, tekuli ba lowɔ la nga, ²⁷ pho sikyi ezita, naeyimosi maphɔɔ maso maabongya Nwaphongo. ²⁸ Nde komibanza bɛɛ mampenza, nde kobanza na baanosi baso. Bolobo Bosantu aekyesi ndokolo bakosi ba mampate. Okambakye ingomba sa Nwaphongo saaikola yo na malongo ma Sɔmi ye mampenza. ²⁹ Naebe, ngakye: O sima ya nga, bo nakye, bato baali ndokolo mangɔɔ maa vale, famoya onte ya bɛɛ, famunyangola mampate. ³⁰ Ebe na onte ya bɛɛ, bato bayoko bamobutwa iwɔ maphɔɔ maa bole, obokye baanosi bababengye. ³¹ Yango mena nde komibanza, umunyaka obokye mambula maato, na moo na mokolo, na ná mbembe o matama, sikakya le iiyolela monomɔ na monomɔ na bɛɛ.»

³² «Unwanwa eye, naeyikye o maboko ma Nwaphongo. Simo ye ya ngolu yamoebanza. Eli na ikokya sa iyelenza, na sa iephe ilaka saabomba

yo pho ya bato baso. ³³ Sikyi mengyela, ebe baphalanga, ebe itela, ebe bitobu ba moto. ³⁴ Koebe bée mampenza obokye nakyelakyi etoma na maboko ma nga mpenza, pho ya izwa isengyesi na nga na yaka bebi na nga. ³⁵ O maphoo maso mamana, mena naeteye obokye osengyesi ikyela efoma, pho osungakye bato baakaya. Toumunya maphoo maawoko Nkolo Yesu yo mpenza, obokye: “Nkyisa ya iphe, ilekyi nkyisa ya izwa!”

³⁶ Waunva Polo iwo babona, amba ya kusama na mabongo, yo na be, babondesi. ³⁷ Bée baso babutwaka ilela, baakyinyaka na Polo pho ya imophe mboto eya suka. ³⁸ Babaka na ngongo boikye, pho Polo awoko na be, yokye: Etebakule mowene. Bobele, bamba ya kye moika nono o masuwa.

21

Ikyende sa Polo o Yelusaleme

¹ Waamana banga oka be, tokuli ya kpela o masuwa. Toesi ya kyende bobele nono o Kos. Bo yana, toesi ya kye koma o esanga ya Rode, tomani omo, tokye o Patara. ² Tozwaka omo masuwa maakyende o Fenisi. Toesi ya baa o masuwa me, tokye. ³ Toesi ya koma phenephe na esanga ya Shipre, toesi ya mana o esanga pho ya ikyende mopha njwa Siri emba tomba kye afwa o Tir, pho masuwa mafaka na mbolo ya iyabola omo. ⁴ Toesi ya kyela omo nkolo sambo pho tozwaka baanosi, na nwiya njwa Bolobo Bosantu, bamba ya wo na Polo obokye yo sakyende o Yelusaleme. ⁵ Wakokya banga nkolo ya iba na be, tomba kula ya benga imbanga sa banga. Waba banga totambule, bato baso bamba ya kye loika o ebonga, na babasi na bana. O ebonga, tomba ya kusama na mabongo o mokululu njwa maa maanene, tomba ya bondele. ⁶ Bobele, tomba ya kabwana. Banga tomba ya baa o masuwa, emba bée bamba ya butwa oka be. ⁷ Kasi pho ya banga, wa uta banga o Tir, wakatisa banga, tomba ya koma o Ptolemais, emba waaunva banga ibeya bebi, tomba ya kyela na bée mokolo monomo.

⁸ Bo yana, toesi ya lekana, tokye koma o Sezare. Omo, tokye uta o ingambi sa moteye wa Simo Elaa, nkombo ye Filipe, monomo na bateye, emba tomba zala oka ye. ⁹ Abaka na bana ba babasi bane, bali sa taa eba bampele, babaka baimole maphoo maute oka Nwaphongo. ¹⁰ Wakyela banga nkolo nzikye omo, yamba ya moimosi monomo wa Yuda na nkombo Agabusu. ¹¹ Waya lokyeka yo, amba ya kpa nkamba ya Polo, amba ya mikanga na yango na maboko na makolo yokye: «Kyeke bokowo Bolobo Bosantu. Mokolo njwa mokaba mumu, kyeke bo waamokanga bakonzi ba Bayuda o Yelusaleme na mokaba o maboko na o makolo, emba bamba moambya oka baate bali Bayuda.» ¹² Waoka banga babona, banga na bebi ba mokyisi, tomba ya bondo Polo obokye yo sakula kyende o Yelusaleme. ¹³ Bobele yo, amba lobuyisa yokye: «Bée kolele pho ya intena mabale pho ya'ye? Nga nali phenephe, feli de pho ya inkanga kasi na pho ya iwa o Yelusaleme pho ya nkombo ya Nkolo Yesu.» ¹⁴ Waba yo saanola, toloomba kula mokandindisa. Tomba wo nde obokye: «Mokano njwa Nkolo mokyelame!»

¹⁵ O sima ya nkolo me, waunva banga imibongya, tomba yakyende o Yelusaleme. ¹⁶ Baekosi baayoko ba Sezare bakyekye loika, bamba kye lolasa o ingambi sa Manasono moto wa Shipre, moekosi wa kalakala.

Polo na Zake bazwa o Yelusaleme

¹⁷ Waakoma banga o Yelusaleme, bebi bamba ya lokumbela na nkyisa. ¹⁸ Bo yana, Polo aesi ya kye na banga oka Zake. Bankumu ba ingomba baso baanganaka omo. ¹⁹ Polo aesi ya babeya, abaimosi lowo lonolo na lonolo o maphoo maso mabakyelelaka Nwaphongo o etoma ye onte ya bato batebali Bayuda. ²⁰ Waoka bankumu maphoo me, bamba kumola Nwaphongo. Emba bamba ya wo na Polo, bekye: «Nwebi, oweni Bayuda nkoto na nkoto, babuto baanosi, baso babengye mibeko na bolaa. ²¹ Babaimolaka obokye iwe koteya Bayuda baso baali onte ya mafota mayoko obokye bale mobeko nwa Mose, kowo na obokye bee sabele bana ba be, bee sabenga mibeko. ²² Tokyele bo? Tewali ziko, bato bamooka obokye okomi wawa. ²³ Na bomo, kyela bo wamoewole banga. Toli wawa na bampele bane baakata seleka. ²⁴ Obakpe, omikunyole na bee elele yonyo, ombe baphutela maphoo maso. Bakokyi imikolola moto, emba bato baso bamoeba obokye maphoo maokaka bee pho ya we, mali mafole, kasi obokye we kobengye na we bo okoongye Mobeko. ²⁵ Pho ya bapakanobabutura baanosi, tobakomela mokanda pho ya ibaimola bo wakana banga. Tokana obokye: Bee sa zaa manyama mafomesi bee bikyele, bee sa zaa malongo, bee sa zaa manyama mawe na malongo o motema, bee sakyela bondumba.» ²⁶ Bobele, mokolo nwa sima, Polo amba yakpa bato me, aesi ya tata imikunyola yo na bee molongo, amba ya kyende o Tempelo pho ya iumola mokolo mowaa bo imikunyola siumbo, amoya ambya ikabo pho ya monomo na monomo na be.

Baakye Polo o Tempelo

²⁷ Nkolo sambo ya imikunyola ya lukaka unva, waamowene Bayuda baautaka o Azi o Tempelo. Bamba ya losa moluku moso noko wa moakya be. ²⁸ Baanwanaka bekye: «Bato ba Isalayele, yaka ya lophe mafoko! Omokyekye, moto okonwane na bato ba banga, na Mobeko na na elele eye na mateya makye yo miteya mboka eso na oka bato baso!» ²⁹ Pho bamowenekye phanza na Tolofime, moto wa Efeze, onte ya mokyisi, emba bamunyaka obokye Polo amunyasaka onte ya Tempelo. ³⁰ Mokyisi mobimba nwanwa ya tombo, emba bato bamba yaa baikye. Bamba ba akya Polo, emba bamba motokolo o Tempelo, noko wakanga bee bikomba ba Tempelo izele. ³¹ Waba bee balukye imoboma, simo me esiyakoma oka mokonzi nwa batuluku nkoto ba Baloma obokye: Yelusaleme mobimba ali na mobulu. ³² Sakoko, baesi ya angyinya batuluku na bakambi ba be, baesi ya tomisa moluku nwa bato obokye wamowene bee mokambi nwa batuluku na batuluku, bee ele iwanda Polo. ³³ Bobele, nkolo ya batuluku amba ya susana phenephe na Polo, amba ya tomisa obokye bamokangye na nyololo ibale. Emba alukaka iyeba obokye ali nza na obokye akyesi ye. ³⁴ Kasi onte ya eboko me ya bato, baanwanaka moto na moto aba na ewole ye. Mokonzi nwa batuluku taikaka oka ekpele pho ya toko. Aesi ya ba toma obokye bakye na Polo o ingambi sa batuluku. ³⁵ Wakoma bee na Polo phenephe na ebaalele ya ingambi me, batuluku bamunyanaka pho eboko ya bato batondaka na yo. ³⁶ Na bomo, bato baso bamobengaka, babaka baanwane, bekye: «Bamobome!»

Polo kaambe

³⁷ Imbele salukaka bee inyosa Polo o ingambi sa batuluku, aesi ya wo na mokonzi nwa batuluku, yokye: «Impe nzela, naewole noko lowo lonolo?» Mokonzi nwa batuluku yokye: «Koebe iwo munoko nwa Baela? ³⁸ Emba

iwe toli Moezipito owakyelaka tōko mi nkolo iye wawa, emba amba loya baḅomi ba bato nkoto ine o bokye?»³⁹ Polo, yokye: «Inga nali, Moyuda, mokyisi nwa nga Tarsis o Silisi, nakuli ba na nwanana mōnōmō wa mōkyisi nwa kaa. Naebōndi, impē nzela, nawōle bato.»⁴⁰ Mokonzi nwa batuluku amba ya mophe nzela. Bōbele, Polo aesi ya tēme o ikolo sa ebalele ya ingambi mē, azifise bato na ebōko. Waikala bēe bose, Polo amba ya wō na ná munōko nwa Bayuda:

22

¹ Bande na nga, na batata, okyemela iili na nga obokye naewole unwanwa eye. ² Waoka bēe Polo kabawōle na munōko nwa lombo bamba kula ikala phio. Polo yokye: ³ «Inga nali Moyuda, mokyisi nwa nga Tarsis o Silisi, kasi banzokolo wawa o Yelusaleme, naekola maphōo maso ma mibeko ma bankoko oka Gamaliēle. Nabaka na nga moto wa phowa o maphōo ma Nwaphongo, bo oli lolō eye. ⁴ Nanyōkōlōko bato baabaka babengye nzela ya Nkolo, baayoko bawaka. Naakyaka bampele na babasi, nabanyōsaka o bōlōko. ⁵ Nkolo ya banganga na bakumu bakokyi eimola bo nawo bōle. Bantomaka na nkanda pho ya bebi Bayuda ba Damaseke. Nakyekye akya baanosi baabaka omō obokye nakye na bēe o Yelusaleme, baabaphe etumbu.»

Polo kaimole bo wamobanga Nwaphongo

⁶ «Nabaka natambule o nzela, waakoma nga phenephe na Damaseke, ibalakana bōbo, phenephe na imbele sa bunya i moto, bongyengyekye bōuti o ikolo, boesi ya nzinga. ⁷ Naesi ya kaa o se, namba ya oka nyesi mōnōmō mowō na nga, obokye: “Saolo, Saolo, konyōkolo pho ya’ye?” ⁸ Namba ya tuna ngakye: “Iwe nza, Nkolo?” Nyesi moesi ya buya obokye: “Inga Yesu moto wa Nazaletē, okonyōkolo we.” ⁹ Baabaka na nga elele yōnōyo, bawenekye bongyengyekye mē, kasi tebaikaka oka nyesi nwa nvolēkye. ¹⁰ Bōbele, namba ya tuna ngakye: “Nkolo, nakyele bo?” Emba Nkolo amba ya mbuyisa yokye: “Inua, kyende o Damaseke, emba omō, bamoeyimola na bolaa etoma eephe bē.” ¹¹ Kasi pho bongyengyekye mē pha ndandindisaka miyo, sakula wene, nde mōnōmō na babaka na nga ambampila mi ebōko obokye nakome o Damaseke.»

¹² «Moto mōnōmō abaka omō, nkombo ye Ananiya. Abaka moto monōmō mokumosi nwa mibeko ma banga. Bayuda baso babaka omō, babaka batate bōmoto bolaa phe. ¹³ Bōbele, amba yaa oli nga, amba ya wō na nga yokye: “Saolo, nwebi na nga, kula butwa iwene!” Emba nde mina wamō, miyo ma nga mazibo, nakuli butwa iwene. ¹⁴ Amba wō na nga yokye: “Nwaphongo wa baango ba banga abongye obokye oebe phowa ye, owene Bosembo phe na iyoka nyesi nwe mampenza. ¹⁵ Pho osengyesi iba nzoka ye, o boo pha bato baso. Wamoimola na maso maweni na maokyi wē. ¹⁶ Kombe kula makamaka pho ya’ye? Tokyende! Obatisame, emba obōndele na nkombo ya Nkolo pho masumu ma we malibisame.»

¹⁷ «Waya butwa nga o Yelusaleme, mokolo mōnōmō nabaka o Tempelo, nabōndele, namba ya lotō ndōto. ¹⁸ Naesi ya wene Nkolo kawō na nga yokye: “Izele, mana o Yelusaleme, sangōmbōno, pho etebaanole simo eyamobaimola we.” ¹⁹ Namba ya buya ngakye: “Nkolo, kasi bēe nga baebe na bolaa obokye eli nga owabaka kakye o Mangambi ma makyiita pho ya ivaka o bōlōko na ibinda na phimbo bato baeyanole. ²⁰ Na wabomaka bēe Etiyeni, nzoka ya we, na nga nabaka omō, naanolelaka baḅomi mē emba

nabaphilelaka bitobu ba be.” ²¹ Kasi amba wo na nga yokye: “Kyende, amoetoma itakye ombale ya nkyisi ya bapakanu!”»

Polo na mokonzi nwa batuluku ba Loma

²² Bayuda baokaka Polo kawo noko o maphoo ndengye mena, bamba ya lika nyangye bekye: «Bamanya moto ndengye eye o mokyisi! Takokyi iba na bomoo!» ²³ Baanwanaka, bamba manya minkoto ma be, bavakye mobulubutu o ikolo. ²⁴ Mokonzi nwa batuluku aesi ya toma obokye banyosa Polo o ingambi sa batuluku, bamowande phimbo, bamobalimisa obokye awo bo kaebe ntina ekyemoanwenele be. ²⁵ Kasi wamokanga bee na mokpoo obokye bamowande phimbo, Polo awo na mokambi wa batuluku owabaka wamo, yokye: «Moloma otoiki na bee sambisa, oli na makokyi ma imowanda phimbo?» ²⁶ Waoka mokambi babona, akye imola mokonzi nwa batuluku, yokye: «Wamokyela bo?» Moto me ali Moloma! ²⁷ Mokonzi nwa ba tuluku aesi ya kyende phenephe na Polo, bamotuni, yokye: «Inzimole, oli Moloma?» Polo aesi ya anola, yokye: «Eli bomoo.» ²⁸ Mokonzi nwa batuluku yokye: «Inga naphuta baphalanga baikye obokye nabutwe Moloma.» Polo, yokye: «Kasi nga bambota Moloma.» ²⁹ Sa koko, baalukaka imowanda phimbo obokye awo, aesi ya mana phenephe ne, mokonzi nwa batuluku, waeba yo obokye Polo ali Moloma, ailaka, pho amokangaka na minyololo.

Polo obo pha ikyita sinene

³⁰ Mokonzi nwa batuluku alukaka obokye aebe solongo, lowo ye losongyele Bayuda Polo. Yango mena, boyana, bamba ya moingola nyololo yaamokangaka na be, aesi ya toma bakolo ba banganga na bato ba ikyita sinene obokye baangane. Bobele, bamba ya kpa Polo, bamotye obo pha be.

23

¹ Polo aesi ya kyeka bato ba ikyita sinene, yokye: «Bande, noko lolo eye, naikasi ikyelela Nwaphongo na ndondo yoooyo.» ² Nkolo ya banganga, Ananiya, aesi ya tomisa bato baabaka phenephe na Polo obokye bamowande o munoko. ³ Bobele, Polo aesi ya wo ne, yokye: «Yamoewanda nde Nwaphongo, ekuka eyainga bee mokobo nwa mpembe! Ozasi wawana obokye ontenele bolombe, bo kowo mobeke. Emba kokule oto mobeke, kotomisa bato obokye banvande.» ⁴ Baabaka phenephe na Polo, baesi ya wo ne, yokye: «Kotole nkolo ya banganga ba Nwaphongo!» ⁵ Polo, yokye: «Bande, sikakya eba obokye ali nkolo ya banganga, pho naebe na bolaa obokye bakoma o buku pha Nwaphongo, “sa wole nkolo ya ibota sa we maphoo maabe!”» ⁶ Polo aebaka obokye bato ba ikyita sinene babaka bana Basadukai, bayoko Bafalisayi. Yango mena, anwanaka oboo pha bee, yokye: «Bande, nga nali Mofalisayi, nwana wa Bafalisayi. Okoanole nga obokye bawee bamokundwa, yango mena nasambe.» ⁷ Wawo yo babona, Bafalisayi na Basadukai baphalatanaka, bato baanganaka baesi ya mikabinya na biboko bibale. ⁸ Pho Basadukai bawo obokye bawee etebakule kundwa, nwanze tali, bolobo tali, kasi Baphalisayi baanole obokye iso mina ili. ⁹ Bakulaka anwana na bokusi, bateye ba mibeke bayoko bali na Bafalisayi, baesi ya teme, baphalatanaka na bokusi, bekye: «Banga toloiki mozwa na lowo lobe. Yamoba bolobo, na nwanze awo ne!» ¹⁰ Bakuli phalatana na bokusi, mokonzi nwa batuluku ailaka obokye bamotena Polo bitee bitee. Yango mena, batomaka

batuluku obokye baute o elele eyanga bato, bamanya Polo onte ya b̄e na bokusi, bakye ne o ingambi sa btuluku. ¹¹ Wa mokolo nwa sima, Nkolo amba ya miweninya na Polo, awo ne, yokye: «Oititala nde babona! Bo uti we imola Simo ya nga wawa o Yelusaleme, esengyesi obokye okye na imola o Loma.»

Bawangye iboma Polo

¹² Boyana w mumbengu, Bayuda bamba ya wanga, bakati seleka obokye bamokula zaa, bamokula nywa, elaa phanza babomi Polo. ¹³ Bayuda me baawangaka babaka bato leka mako mane. ¹⁴ Baesi ya kyende oka bakolo ba banganga na oka bankumu, bawo na be, bekye: «Banga tokati seleka obokye tomokula zaa elaa phanza tobomi Polo. ¹⁵ Emba unwanwa eye, b̄e okana na bato ba ikyita sinene, ongye na mokonzi nwa batuluku, obokye baye na Polo obo pha b̄e, ebe ndokolo oli na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa. Banga mampenza, tumbo miwangya obokye tomobome mena yo sa taakoma wawa.» ¹⁶ Nwana wa lele wa nwanwa nyango na Polo owa nwanwasi, waoka yo ikolo me, aesi ya kyende o ingambi sa batuluku, akye imola Polo mapho me. ¹⁷ Bobele, Polo aesi ya banga monomo na bakambi ba batuluku, awo ne, yokye: «Kyende na munzenga oyo oka mokonzi nwa batuluku, ali na lowo la imoimola.» ¹⁸ Mokambi wa batuluku aesi ya mokpa, akye ne oka mokonzi nwa batuluku, yokye: «Polo, ambangyi, ambondi obokye naeyelele na munzenga oyo, ali na lowo la ewole.» ¹⁹ Mokonzi nwa batululu aesi ya kpa munzenga me meefoko, akye ne bi mbale, yokye: «Lowo ye loolukye we inzimola?» ²⁰ Yokye: «Bayuda baoka obokye baongye na we okyende na Polo yana obo pha ikyita sinene, ebe ndokolo bali na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa. ²¹ Kasi iwe, sa anola yaamowo be! Pho bato leka mako mane onte ya b̄e baamibomba obokye bamoakya. Bakata seleka obokye bamokula zaa, bamokula nywa elaa phanza bamobomi. Unwanwa ye bambo miwangya, baziya nde bowababuyisa we.» ²² Mokonzi me aesi ya wo na munzenga me obokye: We sa kye imola nono moto monomo mapho maanzimosi we. Emba amba ya mobuya.

Batomi Polo oka Moangyesi Feliks

²³ Bobele, mokonzi nwa batuluku amba ya banga bakambi babale onte ya bakambi, yokye: «Angyinya batuluku mikama mifale, bato mako sambo baatambule na mampunda, na bato mikama mibale baaphile makongo, omibongya pho ya ikyende o Sezare wa ngonga ya ibuwa eya nkokolo. ²⁴ Bongya na mampunda ma inyanya Polo obokye omokomya na nzoto ndaa oka Moangyesi Feliks.» ²⁵ Akomaka mokanda yokye: ²⁶ «Inga Klode Lusias, nabeya, Moangyesi Feliks, moto wa kaa. ²⁷ Bayuda baakyaka moto oyo, balukaka imoboma, waoka nga obokye ali Moloma, naesi ya kye na batuluku ba nga, nakye mokandola. ²⁸ Nalukaka eeba naa Bayuda bamosongyele na lowo ye, naesi ya kyende ne obo pha ikyita sinene. ²⁹ Nawenekye obokye bamosongyele pho ya mapho ma mofeko nwa b̄e mampenza, kasi taika kyela lowo lonolo lobe la obokye awe, naa hamunyosa o boloko. ³⁰ Waoka nga obokye Bayuda bamowangyele na bobo, yango mena naetomesi yo izele, nawo na bato bamosongyele obokye baya mosongyele obo pha we.» ³¹ Batuluku baesi ya kyela bo waatomaka be, bakpe Polo, bakye ne mokolo me mamuna nono o Antipatris. ³² Boyana, batuluku, baakyekye na makolo, baesi ya butwa o ingambi sa be, baikyi baabaka na mampunda, bakye na Polo. ³³ Wakoma

ბée o Sezare, ბააკყყყე na mampunda ბაესი ya phe Moangyesi mokanda, ბაიკი Polo o se ye. ³⁴ Moangyesi amba ya tanga mokanda, atuni Polo naa kaute o mokyisi ye. Waebaka yo obokye kaute o Silisi, ³⁵ awo ne, yokye: «Nameotuna mituna bo bato baesongyele baesi». Amba ya toma bato obokye babanza Polo o ingambi sa Elode.

24

Basongyesi Polo oka Moangyesi

¹ Sima ya nkolo itano, Nganga munene, Ananiya, amba ya kyende o Sezare yo na ndambo ya bankumu, na na moto monomo wa yela ya iwo, nkombo ye Tertulus. Baesi ya kye obo pha Moangyesi Feliks obokye basongyele Polo. ² Bamba ya banga Polo. Tertulus atati imosongyela, yokye: «Iwe Moangyesi wa kaa, Feliks, eli pho ya we, banga lolu toli na nkyisa ya iba bese. Bakyele bitoma bilaa o ibota sa Bayuda sisi pho ya boebakye pha we pha maphoo. ³ Toebe na bolaa bo kyele we, pho ya iso ikyizwe banga mala na mala bilele biso. ⁴ Kasi sikokyi iwo waikye, yango mena, naongye nde obokye, na ngongo ya we, okute looka nwana bokyi bobo. ⁵ Toweni obokye moto oyo ali phele moto mohe, kaambya toko oka Bayuda baso ba mokyisi munsu. Ali mokambi nwa ingomba sa bato ba Nanasalete. ⁶ Alukaka na oto Tempelo, emba tomba moakya. Tolukaka imosambisa bo kowo mobeko nwa banga. ⁷ Kasi mokonzi nwa batuluku, Lusias, wa ya yo, aesi ya mohololo na bokusi o se ya banga. ⁸ Lusias amba ya wo na bato baamosongyele obokye baye obo pha we. Bo otuni moto me we mampenza, wamowene obokye maphoo maso maamosongyele na banga mali phele.» ⁹ Bayuda bamba ya anola, bekye: Eli nde bomu.

Polo kaambe

¹⁰ Bobele, Moangyesi Feliks amba ya kyelela Polo eboko obokye awo. Polo, yokye: «Naebe obokye mambula maikye oli moteni wa bolombe wa ibota sisi, nali na nkyisa ya aamba obo pha we. ¹¹ Na we mampenza, okokyi eeba phele obokye, o wakomaka nga o Yelusaleme pho ya ibondele Nwaphongo, nakyela nde nkolo iko mbuka bibale bobele. ¹² Tebaika nzwa, ebe o Tempelo, ebe o mangambi ma makyita ma Bayuda, ebe o lombo, obokye naphalatane na moto monomo, naa nalosa eboko ya bato. ¹³ Bato baba tebali na ekepe ekyeteya obokye maphoo maansongyele na bee lolu mali phele. ¹⁴ Naanole obo pha we obokye nakyelele Nwaphongo owakyelelaka bankoko ba banga, namokyelele na Nzela ya Yesu enyakune ekyewo bee obokye telongoba. Nakule anola maphoo maso maali o buku pha mibeke na o buku pha baimosi. ¹⁵ Nalemele oka Nwaphongo, na baansongyele balemele bomu me, obokye bato, na balaa na baabe baso bamokundwa. ¹⁶ Yango mena, nakyele bokusi obokye nabee imbele siso na maumunya maalongoba obo pha Nwaphongo, na o boo pha bato.»

¹⁷ «Sima ya mambula maikye sa kula koma o Yelusaleme, nakuli yaa obokye nasungye ibota sa banga Bayuda na baphalanga na obokye naamba ndaa oka Nwaphongo. ¹⁸ Mena maphoo manzwaka na bee nakyele o Tempelo, naumvaka imikunyola, bo kowo mobeko. Bato tebaikaka ba baikye, na toko teyaikaka ba. ¹⁹ Kasi Bayuda bayoko ba Azi babaka wamu, eli bee bakokakyi iyansongyela obo pha we, bo babakyi na nga na lowo. ²⁰ Bo tebe bomu, le obokye bato baba bawo, bo banzwa na lowo'ye loobe, wabaka nga obo pha ikyita sinene. ²¹ Nawoko na na

bokusi, ngakye: “Naambe lolɔ ye obo pha wɛ nde phɔ naanole obokye bawee amokundwa. Siebe lowɔ losuu loonsongyele na bɛ!”»

²² Feliks, o waɛbaka yo maphɔɔ ma nzela ya Kolo na bolaa, aesi ya babuyisa, yokye: «Namotena bolombe pha lowɔ la bɛ, wamoya mokonzi n̄wa batuluku, Lusias.» ²³ Amba ya wɔ na mokambi wa batuluku obokye abuya Polo o boloko, amoɛphisa, bo bebi nɛ baaya mosunga, yo sa bakatela.

Polo obo pha Feliks na Dulusila

²⁴ Sima ya bana nkɔlɔ, Feliks amba ya na n̄wan̄wasi wɛ Dulusila, ali Moyuda. Aesi ya toma bato obokye baye na Polo, aokye maphɔɔ maawɔ yo phɔ ya aanola Yesu Klisto. ²⁵ Feliks, waoka yo Polo kateya bookokyi moto ikumola N̄waphongo na moɛsi n̄wɛ, bookokyi moto imizila, bo wamotena N̄waphongo bolombe pha mokyisi mumu, awɔkɔ nɛ kye. Yokye: «Ūn̄wan̄wa ye, taa kyendɛ, bo nazwe ngonga, namokula ebanga.» ²⁶ Alemelaka na obokye Polo aamophe baphalanga, yango mena babaka kamobangye obokye bavane.

²⁷ Mambula mabale malekana nde babona, sima Porsuis Festus amba ya butwa moangyesi o elele ya Feliks. Feliks aikaka Polo o boloko, phɔ ya ilekyikyisa Bayuda.

25

Polo akomye lowɔ lɛ oka Kaisala, Moangyesi munene wa Loma

¹ Sima ya nkɔlɔ iyato, wakpa Festus bokonzi, aesi ya uta o Sezare, akye o Yelusaleme. ² Omɔ, bakolo ba banganga na bankumu ba Bayuda baesi ya songyela Polo oka ye. ³ Baongaka nɛ obokye batome bato bakye banga Polo, baye nɛ o Yelusaleme, bawangyaka obokye amobome o nzela. ⁴ Festus aesi ya babuyisa, yokye: Polo abaka o boloko o Sezare, na nga mampenza nalukye ikula kyendɛ omɔ un̄wan̄wa ye. ⁵ Lɛ obokye: «Bakonzi ba b̄ɛɛ bakye nzika o Sezare, bambe songyela moto me, bo akyla boɛ.»

⁶ Festus akyelaka omɔɔ nde nkɔlɔ wambe naa iko, amba ya butwa o Sezare. Boyana, aesi ya kye zala o elele ekyeambe b̄ɛɛ maphɔɔ, amba ya toma bato, yokye: Baye na Polo. ⁷ Waya b̄ɛɛ nɛ, Bayuda baa utaka o Yelusaleme, baesi ya molungya, bamosongyele na maphɔɔ maikye maikye manene, mawaa b̄ɛɛ mampenza tebaikaka koka iteya obokye mali phele. ⁸ Polo aesi ya babuyisa, yokye: «Ebe phɔ ya miɛboko ma Bayuda, ebe phɔ ya Tempelo, ebe phɔ ya Kaisala, sikyi kyela lowɔ lɔnɔlɔ loɛ.» ⁹ Festus alukaka obokye Bayuda bamosambe, aesi ya tuna Polo, yokye: «Wamozinga ikyendɛ o Yelusaleme obokye osambe lowɔ lolo omɔ o boo pha nga?» ¹⁰ Kasi Polo amba ya buya yokye: «Nali o tilibinale ya Mokonzi, nasengyesi isamba nde omɔ. Sikyi kyela Bayuda na lowɔ lɔnɔlɔ loɛ, nde bokowene wɛ mampenza babona. ¹¹ Bo nakyesi boɛ phele, na bo naani kyela lowɔ loɛ lokokyi obokye nawe, sikokyi ilota iwa. Kasi bo maphɔɔ mansongyesi na b̄ɛɛ mali ma bole, moto takokyi inzambya o maboko ma bɛ. Nazingyi iamba o boo pha mokonzi.» ¹² Boɛle, Festus amba ya anola maumunya me, emba amba mobuyisa yokye: «Ozingyi iamba nde oka mokonzi, wamokye o boo pha mokonzi.»

Polo o boo pha Agripa na Belenise

13 Bana nkolò balekanaka, mokonzi Agripa na Belenise bamba yaa o Sezare, emba; bamba kye kyeka Festus. 14 Emba bo waba bée balekyinya njwana imbele, Festus amba ya imola mokonzi lowo la Polo, yokye: «Moto monomo ali wawa, Feliks amoika o boloko. 15 Waba nga o Yelusaleme, banganga banene na bankumu ba Bayuda bamba ya mosongyela, baongye obokye bamunyete. 16 Namba babuyisa obokye o mibeko ma Baloma, tebakokyi ambya moto bo naino tebamokyi yo na bato bamosongyesi, na ibuya i maphoo maso mamosongyesi na be. 17 Yango mena baya wawa nde ena yana, sakuta na nzephisa. Namba ya zala o tilibinale, emba na mba batoma obokye baye na moto me. 18 Wa yaangana basongyesi bée wali yo, tebaka zwa na lowo lonolo lokusi bowa umunyaka nga. 19 Babaka ne nde na toko ekyekyi maphoo ma losambo la bée mampenza, na pho ya moto monomo na nkombo ya Yesu owawa, kasi Polo kawo obokye ooli nde na bomoo. 20 Waba nga sazwa ndengye ya itena bolombe mi lowo ndengye mena, namba ya onga ne obokye akyende o Yelusaleme pho ya obokye lowo le lokye woomo omo. 21 Kasi Polo azingyi nde ikye aamba o boo pha mokonzi omunene, emba namba ya toma obokye batamovaka o boloko noko mokolo njwaamolekyinya banga o boo pha mokonzi.» 22 Bofele Agripa amba ya wo na Festus: «Nazingyi ooka na nga moto me.» Amba mobuyisa yokye: «Yana, wamooka.»

23 Bo yana, Agripa na Belenise bamba yakye nyolo na kaa eso o ingambi siambinya bée maphoo, bée na bakonzi banene ba batuluku na bankumu ba mokyisi. Festus amba ya toma bato obokye baye na Polo. 24 Emba Festus amba ya tata iwao, yokye: «Mokonzi Agripa na bée baso bali na banga, kowene moto oyo. Bayuda baso baesi oka nga pho ye, o Yelusaleme noko wawa, bakymianjwana bekye takokyi ikula ba na bomoo. 25 Pho ya nga, sikyi zwa o maphoo me lokokyi ne iwa. Kasi pho yo mampenza azingyi ikye amba oka mokonzi omunene, naanosi imotoma oka ye. 26 Otoli nga na ná lakolo lowo la ikomela mokonzi pho ye, namoambinya o boo pha bée, konza o boo pha we mokonzi Agripa, pho okokye imokomela sima ya iyoka munoko nwe. 27 Pho yamoba bofe, pho ya nga, itoma moto wa bokolo, sanko ya iyebinya biwele bimoakye na be.»

26

Polo kaambe o boo pha Agripa

1 Agripa amba ya wo na Polo, yokye: «Toephe nzela obokye oambe.» Polo amba ya elola eboko, amba ya amba yokye: 2 «Mokonzi Agripa, i maphoo maso mansongyesi na Bayuda, namiwene nde na nkonzo ya iyamba lolò o boo pha we, 3 pho iwe koebe na bolaa bonkoko bosoo pha Bayuda na maphoo ma phango. Naongye na we obokye onzokye na bolaa.»

4 «Bayuda baso banzebe na bolaa, uta bolengye pha nga, baefe bo wabaka nga phanza onte ya ibota sa banga Bayuda, na o Yelusaleme. 5 Banzebe kalakala, bakokyi na iwao bo bazingyi, obokye nali moto okokumole na bokusi mibeko ma ingomba sa banga Bafalisayi. 6 Emba lolò eye, bo naesi yaamba, eli nde pho ya molemo njwa mbunu eya ikyela Nwaphongo baango ba banga. 7 Na obokye mabota ma banga iko mbuka mabale, wa mofondele bée Nwaphongo na moo na mokolo, saema, balemele iwene mbunu me ekokysame. Eli nde pho ya molemo mamuna, so mokonzi, bongsongyesi Bayuda bofo. 8 Pho ya'ye onte ya bée

toanole obokye Nwaphongo kakundole bawe? ⁹ Pho ya nga, naanolaka bato saanola nkombo ya Yesu, moto wa Nazalet. ¹⁰ Emba nde bomo bo wakyela nga o Yelusaleme. Nga mampenza naakyaka baanosi baikye na bokonzi pha mpekye banganga banene emba na nga naanolaka waba bée bababome. ¹¹ Nanyoloko o mangambi ma makyita maso, nakyelaka bitoma biikye pho ya bē, pho ya ibatomisa na bokusi obokye batole Yesu, emba na kabu ya nga ekusi, nababengaka nōnō o nkyisi nsuu inene.»

¹² «Yango mena, mokolo mōnōmō, nabaka na kyende o Damaseke na bokonzi bosō na etoma ya banganga banene. ¹³ Nabaka o nzela, so mokonzi, imbele sa bunya o moto, naesi ya wene bongyengyeye bouti o ikolo, bolole koleka moo, bongyengyeye me boesi ya nzinga ebe na bebi batambulaka na nga nzela. ¹⁴ Tomba ya ka banga baso o se, emba namba ya oka ηwesi mōnōmō mowō na nga na munoko ηwa ba Ebele obokye: “Saolo, Saolo, pho ya ye konyokolo? Bo ole mbela ya nga, mena komizokya nde we mampenza.” ¹⁵ Namba ya buya ngakye: “Iwe nza, Nkolo?” Nkolo amba kula yawo yokye: “Nali Yesu, eli nga moto okonyokolo we. ¹⁶ Kasi ηjwa, teme! Kyeka pho ya’ye naetokolesi: Naeyosi pho obe moto wa etoma na nzoka ya iwene siuti we invene, na yaamowenekye sima, na yaamobaka nga naeteya. ¹⁷ Namba ebikya o maboko ma Bayuda, na ma mabota ma bapakano wamoetoma nga ¹⁸ pho ya ikye baingola miyo, ibamanya o enzombi pho ya ifabuya o moo, ibamanya o bokonzi pha Molemba pho ya ifabuya oka Nwaphongo. Pho ya obokye bazwe bolimbisi pha masumu na iyalo sa ilaka elele yōnyōyō na baanosi, na nzela ya inzanola.”»

Polo kaimole bokokyele yo etoma ye

¹⁹ «Tata wamo, mokonzi Agripa, sika koka ile ndoto ya ikolo eya wenyekye nga. ²⁰ Kasi naimola bato ba Damaseke phanza, emba ba Yelusaleme, o nkyisi iso ya Yuda, sima o mabota ma bapakano obokye basengyesi bongola mandondo pho ya ekpana bika Nwaphongo, bobikakye booteya obokye babongosi mandondo ma bē. ²¹ Eli pho ya bomo Bayuda banzakyakyi o Tempelo, balukakyi imboma. ²² Nwaphongo ambanze nōnō lolō eye, nataba ba bomo obokye naimole simo ya nga oka bato baso baakyikyi na baanene. Naanole nde mapho maawo Mose na mawo bikondo obokye mamoya: ²³ Masiya amowene bolosi, amoba moto owa boo, owamokundwa onte ya bawee. Amoimola o ibota sa banga na bato baatefali Bayuda obokye moo moesi, enzombi emani.»

Polo kalukye obokye Agripa aanole Yesu

²⁴ Waba Polo katondolo babona, Festus amba ya anwana ne, yokye: «Polo, oli na ηwaa! Iekola saaekola we na boikye siephe ηwaa!» ²⁵ Polo, yokye: «Festus moto wa kaa, nga sili na ηwaa, nawo maakolo mapho maali phele. ²⁶ Mokonzi Agripa kaebe mapho mamana na bolaa. Nakokyi imowole mango pwarpwa. Naanole obokye tabungye nōnō lowo lonolo i mapho mamana, pho malekanaka o miyo ma bato. ²⁷ Mokonzi Agripa, koanole mapho maawo baimosi? Naebe obokye komaanole!» ²⁸ Agripa aesi ya wo na Polo, yokye: «Kolukye imbuya nde unwanjwa eye Moklisto?» ²⁹ Kasi Polo, yokye: «Ebe unwanjwa eye, ebe wakoko, nabondele Nwaphongo obokye na we, na baso baanzokye lolō ye, bēe obutwe booli nga, manya nde nyololo iye!»

³⁰ Mokonzi, na moangyesi, na Belenise, na baso baazalaka na bēe bamba ya teme. ³¹ Wamana bēe wamo, baweneke, bekye: «Moto oyo taikyi kyela lowo lonolo la iwaa naa laa imunyosa o boloko.» ³² Agripa amba wo

na Festus, yokye: «Moto oyo, bo tawokyi obokye azingyi ikye amba oka Kaisala phe, nde bamokandolakayi.»

27

Batomi Polo o Loma

¹ Wakpama meko obokye toba o masuwa pho ya ikyende o Itali, aesi ya kpa Polo na bato ba boloko bayoko bakye baphisa Yuli, oli monomo na bakambi ba moluku nwa batuluku ba moangyesi wa Loma. ² Bofele tomba ya baa o masuwa mautaka o Adramite, makyende mopha nwa mabongu ma Azi. Moto monomo wa Makedoniya, mokyisi nwe Tesaloniki, abaka na banga elele yonoyo. Nkombo ye Aristarke. Tomba ya kyende.

³ Boyana, toesi ya koma o Sidona. Yuli abaka na Polo na bolaa, aesi ya mophe nzela ya ikye kyeka bande ne, obokye azwe ya sengyelaka ne.

⁴ Wamana banga wawana, toesi ya banda mopha nwa esanga ya Shipre, pho phephekye yabaka kyekule lobuya na munsima. ⁵ Toesi ya katisa maa manene maali phenephe na Silisi na Pamfili, tokye koma o Mira, mokyisi monomo o Lisi. ⁶ Omo, mokambi wa batuluku azwe masuwa mautaka o Alegizandri, makye o Itali, aesi ya lokpesa omo. ⁷ Tokyelaka nkolo nzikye o nzela, masuwa makyekye nde na mo na mo. Tolukaka obokye tokome o Kinidi. Toesi ya lekana o Salmone obokye toekpane o mopha moyoko nwa esanga ya Kelete, pho phephekye teyaikaka lophe nzela ya ilekana mopha nwabaka banga. ⁸ Totambulaka na nkaka obokye tolekane o mokukulu me, tokye koma o elele yonoyo, baebangye Mabongu Maalaa phenephe na mokyisi na nkombo Lase.

⁹ Tokokoko na boikye o nzela. Nkolo ikyikyile bee izaa yaunva lekana. Na homo tokomaka imbele siikyele phephekye na bokusi. Yabutwaka nkamba obokye masuwa makule tambula. ¹⁰ Bebi, nawene obokye imbanga sisi samoba na nkamba, masuwa na mbolo iili omo yamotono na bofe, kasi na banga mampenza botewalongoba phe, tomowaa. ¹¹ Kasi mokambi wa batuluku taikaka anola munoko nwa Polo, anolaka nde munoko nwa mopuse wa masuwa na mokolo wa masuwa. ¹² Ibongu me tesaikaka ba elele elaa obokye masuwa maseme imbele sabaka phephekye kyekyele na bokusi. Yango mena, bato bayoko baikye ba masuwa, bakanaka obokye tomane wamo, bo tomokoka, tokome o Feniks, ibongu sa Kelete sikyekye mbale eya ngyele, na mbale eya ikolo, obokye imbele sa sekye suunve wamo.

Eweele o maa manene

¹³ Nwana phephekye ekeute mopha nwa ngyele, ebuto ikyela. Bato ba masuwa babuyaka obokye bamokokya yaakanaka be. Baesi ya manya longo, babuto itambula, babande phenephe na mokukulu nwa esanga ya Kelete. ¹⁴ Sa koko, eweele yonoyo yautaka o mangomba manene ma esanga. O munoko nwa Baela babangye ewele me Yulakulu. ¹⁵ Yeesi ya lodikyinya, tewakulaka koka ibekola masuwa mopha mooye eweele. Bofele, ewele ebuto ikye milouka nde babona. ¹⁶ Toesi ya banda phenephe na esanga yonoyo ekyiky, nkombo na yango Koda, yakutaka lozifa pho ya eweele. Tonyokoko iphila nwana ebe omokyiky okobe o sima ya masuwa ¹⁷ Obokye bato ba masuwa baebaya omo. Bofele, baesi ya kpa nsimbi inene, baizingyi o masuwa, bamakangyi obokye me sa ototo. Waba bee baile ikye baa mi bokye pha mokukulu nwa Libi, baesi ya vaka ibaya sonoso sinene obokye sizimbe masuwa, mabutwe ikye na mo na mo, eweele yeesi ya butwa ikye mi louka nde babona.

18 Ewēele yabaka kyelodikyinya nde na bokusi, boyana baesi ya butwa ivaka biphesi banyanyaka banga o maa. 19 Mokolo nwa sima, baesi ya vaka bēe mampenza bakapoo baa masuwa solongo o maa. 20 Nkolo nzikye tolokoluka wene, ebe moo, ebe banyasesi, ewēele yataaka ba nde ekusi. Tolokoluka lemela obokye tomobika.

21 Baabaka o masuwa bakokoko sa zaa. Bofele, Polo aesi ya teme onte ya be, yokye: «Bebi, bo wanzokaka obokye banga sa mana o Kelete, nde tolonyomaki bobo, nde tolobungye na mbolo bobo. 22 Kasi unwanwa eye, naongye na bēe obokye oititala, pho nono moto monomo etaawe, ekpele yonyo eya motono nde masuwa. 23 Nwaphongo, ooli Mobikye wa nga, owaa okoyelele nga, antomelaki nwanze we na mokolo, 24 awo na nga, yokye: “Polo, iwe sa ila! Esengyesi obokye okome obo pha Moangyesi Kaisala, pho ya we, Nwaphongo na ngolu ye amobikya na baso baatambule na we o masuwa”. 25 Yango mena, bebi, oititala pho nakelele ndondo ya nga oka Nwaphongo obokye mapho mamana mamoba nde bo nzimolaki nwanze. 26 Kasi esengyesi obokye masuwa makye lovaka o mokuku nwa esanga yonyo babona.»

27 Tokyela nkolo iko mbuka ine, ewēele yabaka kyekye na banga nde bokye o maa manene ma Meditelane. Wa molengyela, bato baakyele o masuwa bawenekye obokye tokomi phenephe na manyete.

28 Baesi ya meka bozindo pha maa, baweni obokye boli pha bametele mako mane. Basusa na nwana boo, bakuli meka, bazwe bozindo pha bametele mako maato. 29 Bailaka obokye masuwa sa zuma o mabanga. Yango mena, bamba ya vaka balongo bane o sima ya masuwa, baimaka obokye bunya boyee izele. 30 Bato baakyele o masuwa balukaka ilota, baesi ya uya ebēe ya masuwa o maa, bakye vaka balongo o boo pha masuwa. 31 Kasi Polo aesi ya woo na batuluku na mokambi wa be, yokye: «Bo bato baba tebaikasi o masuwa, tolokoki ibika.» 32 Bofele, batuluku baesi ya tena nsimbi yaaphilaka ebēe, baele, ekye.

33 Phenephe na walukye iye bunya, Polo aesi ya banga bato baso obokye baze, yokye: «Lolo eye tokokye nkolo iko mbuka ine, koziya nde obokye ewēele yunve, oli nde babona sa zaa ekpele. 34 Kasi naongye na bēe obokye oze, pho osengyesi na ntoma obokye obikye. Moto monomo onte ya bēe etaabungya nono munsuwe monomo o moto nwe.» 35 Waunva Polo iwo babona, amba ya kpa mapa, abondesi Nwaphongo obo pha baso, aesi ya makaba, babuto iza. 36 Bofele, baso babutwaka na nkyisa, baesi ya zaa. 37 Banga baso o masuwa, tobaka bato nkama ibale na mako sambo mbuka motoba. 38 Waawene bēe obokye baokyi ntoma, bamba ya vaka ba ble o maa obokye masuwa malawe.

39 Waye bunya, bato baakyele o masuwa tebaikaka eba obokye bakomi phenephe na manyete. Kasi bamba ya wene ibongu sonoso o iwēe sa maa, baesi ya kana, bekye, bo baakokyi, bakye seminya masuwa omo. 40 Bamba ya tena nsimbi ya balongo baso, babaiki o maa, bamba ya ingola na nsimbi ya yenda ya masuwa. Bofele, baesi ya kyela etobu yonyo enene o masuwa mopha nwa oboo, obokye ewēele eukye masuwa mopha nwa ibongu me. 41 Masuwa maesi ya kye sele na bokusi o bokye me phaabaka o ntante ya maa, mopha nwa obo munyosi o bokye, temokuli nyingana, emba kanda yamba tena mopha nwa sima. 42 Batuluku balukaka iboma bato babokoko pho nono monomo na bēe sa nyongyela obokye alote. 43 Kasi mokambi wa batuluku alukaka ibikya Polo, amba ya bakatela obokye bale.

Aesi ya tomisa baabaka inyongyela, yokye, amikumbya o maa phanza, akye abwa o ikolo. ⁴⁴ Bayoko baphile o mabaya, na o bite ba masuwa, babengye bebi. Na bomo babona, banga baso toabwaka o ikolo, tobikaka.

28

Polo o esanga ya Malte

¹ Wamana banga o mbale eya makama, tomba ya oka obokye esanga me baebangye na nkombo ya Malte. ² Bato ba esanga me, balookyelaka ngongo. Waba mbula kyeno, mpiyo yabaka, baesi ya lokyelela njwenya muikye, balobangyi banga baso obokye tokye oto. ³ Polo aongoko ebolo ya nkoo obokye aevakye o njwenya, na ina mbambisa nzoo yeesi ya tokolo omo, ekatemi o eboko ye. ⁴ Wawene bato ba esanga obokye nzoo ekatemi o eboko ya Polo, bawonoko, bekye: «Nde phele moto oyo ali molemosi wa bato. Na bo habikakyi o maa, Nwaphongo na folombe phe, taikiy zinga obokye abe na bomo.» ⁵ Kasi Polo, nde phele, aesi ya nyaka nzoo o njwenya, saoka na njwana bolosi. ⁶ Bato baziyaaka nde obokye bamowene aulo, na aka awe. Kasi, waziya be tee, baesii ya wene nde obokye tewamoyelele na lowo lonolo loofe. Bamba ya bongola maumunya ma be, bamba butwa iwo mbala nzikye bekye: Ali nde nzambe.

⁷ Manyete ma mokonzi nwa esanga me mabaka phenephe na elele me, nkombo ye Pubilusu. Amba loyamba na bolaa, amba lolasa nkolo iyato. ⁸ Ango abaka alangyi o ntangye, mowewe njwabaka momunyokolo na iphanza malongo. Polo amba yakyende o moto njwa ntangye ye, na ibondele, amba motandela maboko, amba mobikya. ⁹ Sima ya lowo lalona, bato baayoko ba esanga baabaka na malosi, bayakaka na be oka Polo, na be habikaka me. ¹⁰ Bamba lokumola na ndengye iso, emba wakula banga benga imbanga sa banga o nzela ya ebale, balokokyiselaka mbolo iso iwaa yasengyelaka na banga.

Imbanga o nzela ya uta o Malte noko o Loma

¹¹ Sima ya makombe maato, tomba ya baa o masuwa masengyelaka wamo imbele siso sa seekye. Masuwa me mautaka o Alegizandri, nkombo ya mango Manzambe ma zaa. ¹² Toesi ya kye seme o Sirakize, tokyelaka omo nkolo iyato. ¹³ Wamana banga wawana, toesi nde yabanda mokukulu, tokye koma o Regiyumu. Bo yana, phephekye ekyeute o ngyele, yeesi ya kyela, emba tomba ya koma o Puzole sima ya nkolo ibale. ¹⁴ Omo, tokyezwa bebi baongaka na banga obokye tokyele poso yonyo oka be. Kyeka bo wakye banga o Loma. ¹⁵ Wataba banga o mokyisi mamuna, bebi baokaka iya sa banga, bamba ya lobenga noko o Zando sa Apiyusu na o elele ekyebangye be Mangambi Maato. Wabawene yo, Polo amba phe Nwaphongo melesi, akuli zwa nkyisa.

Polo akomi o Loma

¹⁶ Wakoma banga o Loma, baanolaka obokye Polo akye zala o elele ye mampenza, na tuluku monomo pho ya imobanza. ¹⁷ Sima ya nkolo iyato, Polo amba ya banga bankumu obokye baangane. Wa angana be, amba wo na be yokye: «Bebi, nga otowaika kyela lowo na bato ba banga naa na mibeko ma loikyela baango ba banga, bakambi ba Bayuda banzakayaka o Yelusaleme, banzambe o maboko ma Baloma. ¹⁸ Waunva intuna mituna, balukaka inkandola pho tebaikaka nzwa na na lowo lonolo loofe obokye bambome. ¹⁹ Kasi Bayuda tebaikaka banola, nambaka baonga nde obokye

nakyende oka Moangyesi Kaisala, siikaka baa na ná lowo la isongyela ibota sa nga. ²⁰ Yango mena, naebangakyi obokye naewene, towene, bankangaka munyololo mumu nde pho ya moto okokyelele banga bato ba Yisalaale molika.»

²¹ Baesi ya mobuyisa, bēkye: «Toloika zwa nono mokanda monomo muute o Yuda pho ya we, onte ya bebi baaesi wawa, nono monomo taikyi loimola lowo la we, naa awo lowo lobe pho ya we. ²² Kasi banga toli na phowa obokye oloimole bo koumunya we, pho toebe obokye bilele biso baikye ziiko na ingomba sa Baklisto.»

²³ Bēe baso na Polo, balongyibinyaka mokolo ηwamovana be. Wakoka mokolo me, bato baikye bayakaka ya benga Polo o ingambi siizale yo. Polo abateyaka tata na mumbengu nono wa nkokolo. Abaimolaka bo oli bokonzi pha Nwaphongo: Abatangyelaka nkanda ya mibeko ma Mose na nkanda yaakomaka hamoisi, akyelaka bokusi obokye baanole Yesu.

²⁴ Bana baanolaka maphoo maawoko yo, kasi bayoko tebaikaka anola.

²⁵ Wainwa bēe obokye babutwe, babaka na ziiko onte ya be. Polo aesi ya wo na bēe nde obokye: «Bolofo Bosantu alongaka, waawoko yo na bankoko ba na nzela ya moimosi Yisaya, yokye!

²⁶ Kye wo na ibota sa Bayuda sasina bobo:

“Wamooka na bolaa, kasi otoebe ntina ya maphoo me,

Wamokyeka na bolaa, kasi otoowene ekpele. ²⁷ Pho ntema ya bato baba ibuto nkusi,

Pho ibota me, baundi matoo ma be, sa oka,

Bazibi miyo ma be, obokye bēe sa wene,

Mandondo ma bēe mabuto makusi obokye

Bēe sa eba ekpele pho baye oka nga, nababikya.

Eye kyewo nga Nwaphongo.”

²⁸ Emba Polo amba ya sukya yokye: Oeba obokye Nwaphongo atomelaka bato baatebali Bayuda Simo ye obokye babikye, emba bēe baamooka!»

²⁹ Wawo Polo babona, Bayuda babutwaka, baphalatanaka na bokusi onte yabe.

³⁰ Polo aphutelaka ingambi sonoso o Loma. Akyelaka mambula mabale omoo. Ayambaka bato baso baabaka baya mokyeka.

³¹ Aimolaka bo li bokonzi pha Nwaphongo, ateyaka maphoo ma Nkolo Yesu Klisto pwapwa. Moto nono monomo taikaka mokatela.

Mokanda nwa Polo oka Baloma Maphoo ma etatele

Waba Polo kakomele baanosi ba Loma, mena abaka o suka ya imbanga se saa iyato. Abaka na phowa ya ikyende nono o Loma, pho naino tataka koma omu, emba ambe kula kyende ikye imola Simo Elaa o Esipanye (15.22-24). Ntina ya mokanda nwe yabaka pho ya ibongya iyaa se, na pho ya iteya mateya me oka baanosi ba Loma.

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

- Baloma 1.1-17: Mokomi nwa mokanda mumu na ntina ya etoma ye ya botoma
- Baloma 1.18-3.20: Bato babungyi nzela emba basengyesi na ibika
- Baloma 3.21-4.25: Bookobikya Nwaphongo bato
- Baloma 5.1-8.39: Bomoo bponyakune o nte ya Klisto
- Baloma 9.1-11.36: Maumunya ma Nwaphongo pho ya Isalayele
- Baloma 12.1-15.13: Mofesi nwa baanosi
- Baloma 15.14-16.27: Maloba ma isokya na ndongolo

Ibeya

¹ Mokanda mumu moute na nga Polo, moto wa etoma wa Yesu Klisto. Nwaphongo ambanga pho ya ibaa toma ye, anzolo pho nakyende imola Simo Elaa ye oka bato, ² Simo Elaa me, Nwaphongo alolakyelaka yango o buku phe na munoko nwa baimosi bee baaphanza. ³ Simo Elaa me kye wo pho ya Nwana we Yesu Klisto Nkolo wa banga. Na bomoto abotama o ibota sa mokonzi Davidi. ⁴ Wa kundwa yo, Bolobo amoweninyaka Nwana wa Nwaphongo owa mwiya. ⁵ Na nzela ya Yesu, Nwaphongo na ngolu ye amba ya ntoma pho ya ngambo ya Yesu, pho na kye miimola bato ba nkyisi iso iloba se pho ba moanole bambe na motosa. ⁶ Bee bato ba Loma oli na bee nde bo bato me, bee bato baabanga Nwaphongo pho o be bato ba Yesu Klisto. ⁷ Emba naekomele bee baso, Nwaphongo kaezingye bee bali pho ye. Nwaphongo Ango wa banga na Yesu Klisto Nkolo wa banga aephe ngolu na bose.

Polo kazingye ikyekyeka baklisto ba Loma

⁸ O ebande, na nzela ya Yesu Klisto, na phe Nwaphongo wa nga melesi pho ya bee baso, pho o munse munso, bato bawoo pho ya ianola sa be. ⁹ Nwaphongo kaefe obokye iikiyi wo nga ili phele, iyo okokyelele nga etoma na ndondo yonoyo na iimola Simo Elaa ekyekyi Nwana we. Kaefe obokye nkolo iso wa bondele nga na bondele pho ya be. ¹⁰ Mbala iso o mabondesi ma nga na ongye na Nwaphongo obokye boefe mokano nwe, aingole nzela obokye nata na yaa ekyeka. ¹¹ Pho nasepele na boikye iyaa ephe ikabo siuti na Bolobo Bosantu pho ya iyaekuya. ¹² Nazingye obokye banga baso tokuyinyakye onte ya ianola sa banga oka Klisto. ¹³ Baande, eba obokye mbala nzikye naumunya iya ekyeka, kasi tewa longobane. Pho phowa ya nga eli obokye etoma ya nga ebote mbuma oka bee bo wa bota yango o nkyisi iyoko, ¹⁴ Nwaphongo ampe etoma me. Yango mena nasengyesi iimola Simo Elaa oka bato baso, ebe bato bali o nkyisi inene, ebe bato bali o nkyisi ya mongonda. Na moeyimola oka bato baekola na

oka bato bate baika ekola. ¹⁵ Yango mena nali na phowa ya iyaa eimola Simo Elaa na b̄e bato bali o Loma m̄e.

Simo Elaa eli na mwiya

¹⁶ Sili na s̄o ya iimola Simo Elaa. Yango Eli mwiya ŋwa Nwaphongo moobikya bato bas̄o baanola Yesu Klisto: Bayuda phanza, emba baate bali Bayuda sima. ¹⁷ Simo Elaa m̄e kyeweninya ndengye ekye buya Nwaphongo bato, bato ba b̄osembo o miyo m̄e. Esengyesi nde obokye bato baanole nde Yesu Klisto, nzela esuu teeli. Nde bo wakomama w̄e o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto wa b̄osembo, amobika na ianola s̄e.»

Moto kakeye masumu

¹⁸ Uta o ikolo, Nwaphongo kaweninya ȳo ȳe ph̄o ya masumu maso na bofe bos̄o bokyele bato, maph̄o mabe makyele b̄e makatele bato saeba nzela ya b̄osembo. ¹⁹ Nwaphongo aabaphe etumbu ph̄o nzela ekokakyi na b̄e imoeba eli polele, Nwaphongo yo mampenza abateya yango kasi b̄e te baikiyi ebanga. ²⁰ Uta waakyla Nwaphongo mokyisi, bikpele biakyla yo biweninya bato polele b̄oli yo, nabo tebiwenene na miyo. Emba te bakokyi iw̄o obokye teli bofe pha b̄e bo tebaamotosa. ²¹ Nabo okoebe b̄e obokye Nwaphongo alii, tebaamokumole, tebamophe na melesi bo sengyesi b̄e ikyelela Nwaphongo. Maumunya ma b̄e mali nde o maph̄o mpamba, b̄ataaba o enzombi, te baebe na low̄o loolaa. ²² Bamitate obokye bali bato ba malondo, nzuka bali nde bato ba nyaa. ²³ Obokye bakumbele Nwaphongo owa nkyemo, otoowe, bakumbele nde bikyeko baulana na moto ookowe, bikyeko biȳoko bauluna na manyosi, biȳoko na manyama, bina bikuli ba ndokolo manyama maalande na ibuu. ²⁴ Yango mena Nwaphongo amba bale ph̄o bakyele maph̄o maabe bozinye b̄e ikyela, emba bambe kyela maph̄o ma s̄o onte ya b̄e. ²⁵ Bale b̄osembo pha Nwaphongo, babengyi nde b̄ole. Bakumbele bikpele bakyla Nwaphongo, babikyelele, kasi ona Nwaphongo owa bikyela teboamokumole, osengyesi b̄e ikumbela nk̄olo iso. Ame. ²⁶ Yango mena Nwaphongo abale ph̄o bakyele maph̄o maso maakane b̄e ikyela. Babasi bale bampele babuto ikyela maph̄o ma s̄o b̄e na b̄e. ²⁷ Bampele nde bom̄o m̄e, bale babasi, bali na phowa ekusi ya ikpa bampele basu ndokolo babasi. Bampele na bampele bakyele maph̄o ma s̄o. Bamifangyesi etumbu ekokyi ph̄o ya masumu makyele b̄e. ²⁸ Ph̄o bato bale ieba Nwaphongo, Nwaphongo abale na maumunya ma b̄e mabe ph̄o bakyele maph̄o mabe matemakokyi b̄e ikyela. ²⁹ Mandondo ma b̄e matonda na maph̄o maabe, bamengyele mbolo ya bato, bakyelane bofe, baokylenele zuwa, babome bato, baokye maoka, bakatele bato, baine bato, baȳo bato. ³⁰ Bakyemiw̄ole bebi na b̄e na bofe, bali banguna ba Nwaphongo batole bebi, bali bato ba lolendo, bamitate. Baumunya nk̄olo iso nde ikulaka kyela masumu, tebatosa baboti bab̄e. ³¹ Tebakule eba low̄o lolaa, tebakokya mambunu ma b̄e, tebaebe izinga bato, tebali na nḡongo na moto. ³² Baebe na bolaa obokye m̄obeko ŋwa Nwaphongo mow̄o obokye: Bato bakyele maph̄o mabe ndengye mena, bakokyi na iwaa. Na bokoebe b̄e babona, bakule kyela nde maph̄o maabe. Te eni ba nde yango miina, basambe wa wene b̄e bebi na b̄e bakyele maph̄o mabe.

2

Ndengye eya mosambisa Nwaphongo bato

¹ Iwe, obe na nzaa, okosambisa bebi, etebaelimbisa. Pho waasambisa we moto, kominyete we mampenza, pho na we kokyele bomo me, iwe okosambisa bebi. ² Nzuka banga toebe obokye isambisa sa Nwaphongo sikyelame na bosembo pho ya bato bakyele maphoo mafe. ³ Koumunya obokye iwe ookosambisa bato bakyele bofe na bakyele ya be, wamolota isambisa saka Nwaphongo? ⁴ Naa iwe kotiyole bolaa pha Nwaphongo, na iyosa se, na ndondo elaa ye, saeba obokye bolaa phe boetomisa obokye obongole motema? ⁵ Na moto bokusi njwa we, na ndondo ya we ete okye na we ngongoo, komibangyele kabu o mokolo njwaa kabu wamokyelama sakolo isambisa sa Nwaphongo. ⁶ Amophe moto na moto ibonza kokokana na bitoma be: ⁷ Bomoo pha bofele pho ya bato bawaa, na ilendendala sa bee sa ikyela bolaa, baluye nkyemo, ngambo na bosembo, ⁸ kasi yoo na kabu yamoba pho ya bato baatomboo, baatemele bosembo bambe na miambya o maphoo matemali na bosembo. ⁹ Ngongoo na minyoko yamoba pho ya moto okokyele bofe, pho ya Moyuda phanza na pho ya moto otoli moyuda. ¹⁰ Nkyemo, ngambo na bose oka moto munsoo okokyele bola, oka Moyuda phanza, sima oka moto ootoli moyuda ¹¹ Pho oka Nwaphongo, bato basoo bali nde ndengye yoooyo. ¹² Bato basoo baakyela masumu saeba mobeko bamowa samibeko me. Bato basoo baakyela masumu na boebakye mobeko, bamosambisama na mobeko. ¹³ Pho teli bato baokye mobeko baali bato ba bosembo o boo pha Nwaphongo, bato ba bosembo eli nde baakyelele mobeko me. ¹⁴ Waabe bapakano saeba mobeko, bakyele ikyitomisa mobeko, bamibuya mobeko bee mampenza, bee baate bali na mobeko. ¹⁵ Bateya obokye bitoma bizingye mobeko biakamama o mandondo ma be. Mandondo ma bee mawo me na maumunya ma be, bina ma baphunde bina ma baambebele. ¹⁶ Maphoo me mamotokolo mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo na nzela ya Yesu Klisto, mobesi munsoo njwa bato njwaa bombama, bowawoo Simo Elaa ekyeimole nga.

Bayuda na mibeko ma Mose

¹⁷ Kasi bo we ookobangye bee Moyuda, ootemi nde o mobeko na ookyesi lolendo le oka Nwaphongo we, ¹⁸ koebe maphoo mazingye yo, na mobeko njwa eteya iyoo maphoo maala. ¹⁹ Koumunya iba moteye njwa bato baaphoo miyo nzela, tala pho ya bato baali o enzombi, ²⁰ moteye njwa bato bate baebe ekepele na moteye njwa bato baate bali na ngambo, pho koanole obokye nanzela ya mobeko, oli na phaakolo boebakye na na maphoo ma phele. ²¹ Ee bolaa! Iwe okoteya nwebi, tomiteya we mampenza! Koteya obokye bato saiba, emba iwe koibe! ²² Kokatele bato ikyela baphemba, emba iwe kokyele baphemba! Toozingye bikyeko, kasi koife mbolo ili o makoko ma be! ²³ Kokyele lolendo la we o mibeko, kasi tookumole Nwaphongo waate waakumole we mina mibeko! ²⁴ Pho, nde bo wakoma bee obokye: «Nkombo ya Nwaphongo etolami pho ya bee onte ya bapakano.»

²⁵ Tewali ziko, ibele sili na ntina bo kokyelele mibeko, kasi bo tokumole mibeko, na ibele sa we, oli nde moto oli mungbotu. ²⁶ Kasi bo moto oli mungbotu kakumole ikyiwo mibeko, bomungbotu phe ete babokye ndokolo ibele? ²⁷ Emba yo otoika bele o nzoto, bo kakokya mibeko, amoesambisa; iwe ooli na buku pha mibeko na owa bele be, kasi

tookumole mina mibeko. ²⁸ Pho teli maphoo mawenenene maakyele obokye moto ali Moyuda, naa mbasi ikyiwenene o nzoto ikyikyele ibele, ²⁹ kasi eli nde maphoo mafombama maakyele obokye moto ali Moyuda, emba ibele eli nde sa motema, siute na Bolobo, kasi sa buku phe. Owaakolo Moyuda mona kazwe ngambo ye oka Nwaphongo, kasi oka bato phe.

3

¹ Ntina ya iba Moyuda eli iye? Ntina ya ibele eli iye? ² Ntina eli enene pho ya bato baso! Emba phanza oka bato baaphেকে Nwaphongo mambunu me. ³ Kasi tomowo bo? Bo bakyi babaka sakokya yasengyelaka bee ikyela, bofe pha bee phamokyela obokye Nwaphongo sakula kokya yaa lakaka yo? ⁴ Phee! Nwaphongo asengyesi iebana obokye ali moto wa maphoo maa phele; nabo moto munsu ali moto wa boole, bowakomama we obokye: «Esengyesi obokye oefane moto wa bosembo onte ya maloba ma we, emba olongye imbele saamoambisa be.» ⁵ Kasi bo izanga bosembo sa banga siweninya bosembo pha Nwaphongo, tomowo bo? Nwaphongo kazangye bosembo waalowande yo na kabu ye? Nawo ndengye ekyeumunya bato. ⁶ Phee! Pho boeli bomu, Nwaphongo amosambisa mokyisi ndengye'ye?

⁷ Kasi bo boole pha banga boweninya bosembo pha Nwaphongo, na pho ya nkyemo ye, pho ya'ye nga, nakule kangyema ndokolo moto wa masumu? ⁸ Emba, pho ya'ye tolokyele bofe pho bolaa boyee, bookokyeminvole bato ba boole baayoko? Bato me bakoki na etumbu!

Moto molaa o boo pha Nwaphongo tali

⁹ Ka bo? Tokuli ba, banga Bayuda na bokonzi mi bebi? Na njwana bokyiky phe! Pho toumbo loteya obokye: Banga baso, Bayuda na baate bali Bayuda, tali banga baso o se ya bokonzi pha masumu. ¹⁰ Eli nde bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye:

«Moto molaa tali, na monomu phee,

¹¹ moto okososolo tali, na monomu taalukye Nwaphongo.

¹² Bato baso tefakuli benga nzela elaa, bee baso babunza, na monomu taakyele bolaa, na monomu phee.

¹³ Noko ya bee ili ndokolo ilita siili munoko pha, na lolee la be, bakate boole, ngyengyi ya nzoo eli o bibaa ba be.

¹⁴ Noko ya bee yatonda na bitoo na na maloba maa bololo.

¹⁵ Makolo ma bee makye mizele o ikye boma moto.

¹⁶ Ioto na ngongo ili o manzela maatambule be,

¹⁷ emba nzela ya bose, bee tebaeये.

¹⁸ Tefali na boilakye pha Nwaphongo o miyo ma be.»

¹⁹ Kasi toebe obokye iso ikyiwo mobeko, kaiwo na bato baso baali o se ya mobeko, pho moto satakola munoko pho ya isamba, emba munse munsu moebane mofe o miyo ma Nwaphongo. ²⁰ Kyeka pho ya'ye moto na monomu eta be mola o boo phe pho ya bitoma ba mobeko, pho mobeko kateya bato nde obokye bakyesi masumu.

Bosembo bozwame na nzela ya ianola

²¹ Kasi, ujanjwa eye, na nzela ya mobeko phe, bosembo pha Nwaphongo phaa miteya, mobeko na baimosi bawo pho ye.

²² Nwaphongo kabuya bato, bato ba bosembo o miyo me na nzela ya ianola sa bee oka Yesu Klisto. Kakyele babona pho ya bato baso baanole,

pho tewali bokyese. ²³ Pho bato baso bakyesi masumu, emba baimasi nkyemo ya Nwaphongo. ²⁴ Kasi Nwaphongo na ngolu ye, ababuya bato ba bosembo o miyo me nde pha, kakyele babona na nzela ya Yesu Klisto oko baikole o masumu. ²⁵ Nwaphongo amoambya mbeka, pho obokye awe pho ya banga, pho malongo me mamanya masumu ma banga, nzela me Nwaphongo aeyingola pho ya bato baanole Yesu Klisto. Kakyele babona pho ya iweninya obokye ali na bosembo. Masumu maakyeleka bato phanza, Nwaphongo akyelaka ndokolo taikaka mawene, ²⁶ imbele saabaka yo na motema moanda. Kateya bosembo phe imbele sa lolu, pho abe na bosembo, ambe na ibuya bato baanole Yesu bato ba bosembo. ²⁷ Oli wango babona, ekpele yonyo eekokyi na banga imitata eli? Phee, teli. O nkombo ya'ye? Ya bitoma? Phe, kasi o nkombo ya ianola. ²⁸ Pho toebe obokye bato babutwe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo nde na ianola; kasi pho ya bitoma ba bee bo koongye mobeko phe. ²⁹ Naa obokye, Nwaphongo akokyi ifaa nde Nwaphongo wa Bayuda? Tali na Nwaphongo wa bapakano? Eli bomu, ali na Nwaphongo wa bapakano, ³⁰ Pho Nwaphongo ali nde yo monomu owa mobuya bato ba bosembo bato baabele bee na baate baika bee bele pho ya ianola. ³¹ Kyelukye iwoo obokye na ianola mena tomanyanga ngambo eli na mobeko? Phe, mena tokule nde phe mobeko eyaakolo ngambo ya njwango.

4

Ndakyisa ya Abalayama

¹ Emba tomowo bo pho ya Abalayama nkoko wa banga? Lokola moto, azwaka iye? ² Bo Abalayama abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma be, akokyi imitata. Kasi oboo pha Nwaphongo phe! ³ Pho buku bowo bo? Abalayama abaka na ianola oka nwa Nwaphongo, emba bamotanga moto wa bosembo. ⁴ Nzuka pho ya moto okoyele bitoma, iphuti se tesitangyeme ndokolo ngolu, kasi ndokolo mbano. ⁵ Kasi pho ya moto otokyele bitoma kasi kaanole moto okobuya moto mobe moto wa bosembo, Nwaphongo kakyeke ianola se, kaambe mobuya moto wa bosembo. ⁶ Yango mena Davidi kakumisa boola pha moto okobuya Nwaphongo moto wa bosembo sakyeka bitoma be.

⁷ Nkonzo eli na bato balimbise bee bohe pha bee na masumu ma be. ⁸ Nkonzo eli na moto owa Nwaphongo taakyeke isumu se. ⁹ Bola boowo bee babona boli nde pho ya baabele na baabele, ndee na pho ya bate baika bee bele me? Pho towo obokye ianola sa Abalayama samobuya moto wa bosembo. ¹⁰ Wango wakyelama imbele iye? O boo nde o sima ya ibele se? Teli sima, kasi phanza! ¹¹ Emba ibele simophe elembo ya bosembo pha zwa yo na nzela ya ianola, wataaka ba yo sa bobelekye. Yango mena abutwaka na ango wa bato baso batebaika bele bee baanola, pho ya obokye na bee babutwe bato ba bosembo. ¹² Ali na ango wa baabele be, na baso bali o ingomba sa bato baabele nde bohesi phe, kasi na baatambule o matambe ma ianola sa ango wa banga Abalayama, oboo pha obokye bamobele.

Mbunu ya Nwaphongo eya zwa banga na nzela ya ianola

¹³ Pho, teeli pho ya mobeko, kasi pho ya bosembo pha ianola, mbunu eya izwa mokyisi ndokolo ilaka sikabi be, ya lakyelamaka na Abalayama na na bana be. ¹⁴ Bo baakumole mobeko babe meemdi, ianola nde tesikuli ba na ntina na mbunu ya Nwaphongo nde teekuli baa na elele. ¹⁵ Pho mobeko kabote yoo. Elele eteli na mobeko, tewali omu na lowoo la itiyola

mobeko. ¹⁶ Na ianola tobutwe mandomi, pho yango ebe obokye na ngolu na obokye mbunu eikale na ntina pho ya bankoko ba Abalayama, yango saba nde pho ya be bamitangye baa mobeko, kasi na pho ya bamitangye ba ianola sa Abalayama, angu wa banga baso. ¹⁷ Pho wakomama obokye: «Naebuyee angu wa bato baikye.» Ali angu wa banga o soo pha owa anola yo, Nwaphongo ookoakole bawe na ookotokolo o mokyisi iteili. ¹⁸ Na ilemela sa saphembe, «aanola emba amba butwa angu wa bato baikye», bo wa wo Nwaphongo obokye: «Bankonko ba we bamoba bobo.» ¹⁹ Na bokyekakye nzoto ye, abaka phenephe na mambula munkama kasi taika phembe o ianola - Nabo awenekye obokye yo na nwanwasi we Sala bakotoo babutoo phene phe na iwaa. ²⁰ O soo pha mbunu ya Nwaphongo, taika ika ziko, kasi azwaka bokusi na ianola emba amba phe Nwaphongo nkyemo. ²¹ Abaka na ianola obokye Nwaphongo ali na mwiya nwa ikokya yaalakyela yo. ²² Yango mena Nwaphongo atanga Abalayama o molongo nwa bato ba bosembo, pho ya ianola se. ²³ Nzuka tewaikaka komama babona pho ye mampenza obokye: «Yango mena bamotanga o molongo nwa bato ba bosembo». ²⁴ Kasi na pho ya banga me baanola, pho toanole oka moto owa kundwa onte ya bawe, Nkolo Yesu. ²⁵ Bamokaba o iwa pho ya bofe pha banga, amba kundwa pho ya ilobuya na banga bato ba bosembo.

5

Bose boli onte ya banga na Nwaphongo

¹ Yango mena, toli bato ba bosembo pho ya ianola sa banga, toli bose na Nwaphongo pho ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ² Na nzela ye, na ianola, baloanosi izwa ngolu ya Nwaphongo ekyekyele obokye tomitate na molemo nwa nkyemo ya Nwaphongo. ³ Na koleka, tomitate na o mampasi, pho toebe obokye mpasi kabote ilendendala, ⁴ ilendendala kabote iititala simekyi be, iititala simekyi be sibote molemo. ⁵ Emba molemo taakate, pho Bolobo Bosantu phaalophekye be, anyangola lozingo la Nwaphongo o mandondo ma banga. ⁶ Phele, wataka ba banga naino sa bokusi, Klisto, o imbele sameka be, awa pho ya bato babe. ⁷ Eli nkamba obokye baanole iwa pho ya moto molaa. Moto akoyi ikoka izwa bokusi pha iwa pho ya moto molaa. ⁸ Kasi Nwaphongo kateya lozingo le oka banga na bobo: Klisto awa pho ya banga, mena totaba naino bato ba masumu. ⁹ Emba oobuto banga unwanwa eye bato ba bosembo pho ya malongo me, tomobika ne o kabu ya Nwaphongo. ¹⁰ Pho bo ebe obokye wataka ba banga banguna ba Nwaphongo, tobongyeyke ne na iwa sa Nwana we, ka ombi bongya banga, tomobika na bomoo phe. ¹¹ Teli nde babona, waakule mitata banga oka Nwaphongo na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto, na nzela ya ye, unwanwa eye, tozwe mabongye.

Adama na Klisto

¹² Isumu sanyolo o mokyisi na nzela ya moto monomo, Adama, emba iwa na nzela ya isumu. Nde bomoo iwa siesi pho ya bato baso, pho bato baso bakyla isumu. ¹³ Pho, noko o mobeko, isumu sabaka o mokyisi emba na bo isumu tesaikaka zwa etumbu wa tewabaka mobeko. ¹⁴ Kasi uta oka Adama noko oka Mose iwa sabaka, na oka batebaikaka kyela isumu na itiyala mobeko ndengye yonoyo na Adama owa ulana na owa moya.

¹⁵ Kasi tewali bomoo pho ya ikabo sa ngolu pho ya bofe. Pho, bo pho ya bofe pha moto monomo bato baikye bawe, ka pho ya ngolu ya

Nwaphongo, ngolu eelokyelesi yo na moto mɔnɔmɔ, Yesu klisto, enyango na boikye mi bato boikye. ¹⁶ Emba teli bomɔ me phɔ ya ikabo bo phɔ isumu sa moto mɔnɔmɔ. Phɔ, phɔ ya isumu sa moto mɔnɔmɔ isamba sikambe o etumbu, kasi bofe boikye, ikabo sa ngolu sikambe o bosembo. ¹⁷ Phɔ bo phɔ ya moto mɔnɔmɔ, na nzela ya bofe pha moto mɔnɔmɔ iwa siesi, ka phɔ ya moto mɔnɔmɔ Yesu Klisto, bato baikye baamoba na bomɔ bamozwa ngolu na boikye na ikabo sa bosembo. ¹⁸ Yango mena, ooli phɔ ya bofe pha moto mɔnɔmɔ bato basɔ bazwe etumbu, nde bomɔ me phɔ ya etoma ya bosembo ya moto mɔnɔmɔ, eli phɔ ya bato basɔ bosembo bo ambya bomɔ. ¹⁹ Nde phɔ ya obokye na izanga botosi pha moto mɔnɔmɔ, bato baikye babutwaki bato bamasumu, nde bomɔ me na itosa sa moto mɔnɔmɔ bato babuto bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo. ²⁰ Mobeke moesi phɔ ya obokye bofe botonde. Elele eli masumu maikye, ngolu na yango etondi wamɔ. ²¹ Phɔ ya obokye bo oesi isumu phɔ ya iwa, nde bomɔ phɔ ya bosembo, ngolu eesi phɔ ya bomɔ pha bofele na nzela Yesu Klisto, Nkolo wa banga.

6

Iwa na bomɔɔ oka Yesu Klisto

¹ Tomba wɔ bo? Toikale nde oikyela maasumu, phɔ ngolu ya Nwaphongo etonde? ² Tekoyi iba bomɔ. Na isumu toli bawe, tomba kula bika na isumu ndengye'ye? ³ Na bɛɛ kobungye obokye banga basɔ baabatisama na nkombo ya Yesu, tobatisama na iwa se? ⁴ Na batisimo, na iwa se, tokundama ne, phɔ ya obokye bo wakundwa Klisto onte ya bawe na nkyemɔ ya Tata, na banga me nde bomɔ tobikye na bomɔɔ pha sika. ⁵ Phɔ bo tobuto ne moto mɔnɔmɔ, toulaa ne o iwa se, tomba kula ulana ne me o ikundwa se. ⁶ Toebe na bolaa: Mobeke nwa banga mookasi nwa bakama ne o ekulusu phɔ ya obokye nzoto ya masumu imane phɔ banga sakula ba baombo ba masumu. ⁷ Phɔ moto oowe aikolami na masumu. ⁸ Bo towe molongɔ na Klisto, toli na ianola obokye tomobika ne. ⁹ Phɔ toebe obokye: Waakundwa yo onte ya bawe, Klisto etakule waa. Iwaa tesikuli ba na bokonzi o ikolo se. ¹⁰ Phɔ na iwaa, awe phɔ ya isumu mbala yɔnɔyɔ phɔ ya bofele. Kasi na bomɔɔ, ali na bomɔɔ phɔ ya Nwaphongo. ¹¹ Yango mena na bɛɛ, omikpe obokye na isumu, oli bawee emba na Yesu Klisto, oli na bomɔɔ phɔ ya Nwaphongo.

¹² Eli obokye isumu tesikuli ba na bokonzi mi nzoto ya bɛɛ ikyi we phɔ ya ietomisa ianola maphowa mafe me. ¹³ Sakyelela binango ba nzoto ya bɛɛ phɔ ya masumu ndokolo biɔwanele ba maphɔɔ mate mali na bosembo, kasi ndokolo bato baakundwa onte ya bawe, na binango ba nzoto ya bɛɛ, ndokolo biɔwanele ba bosembo, omiambya o etoma ya Nwaphongo. ¹⁴ Phɔ isumu etesikule ba na bokonzi o ikolo sa bɛɛ, phɔ bɛɛ tokuli ba o se ya mibeke, kasi o se ya ngolu.

Tokyelele bosembo

¹⁵ Emba kyelufye iwɔ bo? Tomokyela masumu phɔ tolokuli ba o se ya mibeke, kasi o se ya ngolu? Teli bomɔ! ¹⁶ Toebe obokye wamiambya bɛɛ oka moto ndokolo moombo phɔ ya imokumola, oli baombo ba ookokumle bɛɛ, naa ba isumu sikambe o iwa, naa ba itosa sikambe o bosembo. ¹⁷ Kasi Nwaphongo akumisame obokye, na bo phanza bɛɛ wabaka baombo ba masumu, kasi unwanwa eye obuto itosa na motema mɔnɔmɔ lolengye la mateya mazwaka bɛɛ. ¹⁸ Tokuli ba baombo ba masumu, obuto baombo

ba bosomebo. ¹⁹ Nakpe mowosi nwa bomoto phoo ya ewole pho ya bokoko pha nzoto. Phanza, wabaka ndokolo baombo ba maphoo mabe maatome itombele Nwaphongo. Nde bomo unwanwa eye, omiambya mowosi ndokolo baombo ba maphoo maala pho ya bomoo bosantu. ²⁰ Pho, waabaka bde baombo ba masumu, maphoo ma bosomebo temaikaka ekyeka. ²¹ Wamba zwa omoo iye? Unwanwa eye, maphoo makyelaka bde obuto komaokyele soo, pho suka ya me eli iwa. ²² Kasi unwanwa eye, tokuli ba baombo ba masumu, obuto baombo ba Nwaphongo, wamokyele maphoo ma bosantu. Suka ya me eli bomoo pha bobele. ²³ Pho iphuti sa isumu eli iwa. Kasi ikabo si ambya Nwaphongo pha, eli bomoo pha bobele onte ya Yesu Klisto Nkolo wa banga.

7

Imana o boombo nwa mibeko

¹ Baande, bde kobungye obokye nawoo pho ya bato baebe mibeko obokye, mibeko mili na bokonzi o ikolo sa moto nde imbele sitaa yo ba na bomoo? ² Yango mena, nwanwasi wa bolonga ali o se ya mibeko ma lele we bo naino lele me ali na bomoo. Kasi bo lele awe, nwanwasi takuli ba o se ya mibeko ma lele me. ³ Emba bo moloo we ata ba na bomoo, bo akye ba na lele mosuu, mena akyesi phemba. Kasi bo lele awe, takuli ba o se ya mibeko. Emba bo akye ba na lele mosuu, mena taiki kyela phemba. ⁴ Baande na nga, pho ya bde eli nde bomoo me, wawaka pho ya mibeko, elele yoooyo na Klisto, pho ya ibutwa bato ba mosuu, owa kundwa onte ya bawee, pho ya obokye tobotele Nwaphongo mbuma. ⁵ Pho waataka ba banga tobengye bitoma ba bomoto, maphowa mabe maatomisa mibeko makyelaka onte ya banga emba malotomaka o iwa. ⁶ Kasi unwanwa eye, tolokuli ba baombo ba mibeko, obakya banga bawe ndokolo baloakya o boloko. Tokokyi ikyelea Nwaphongo na ndengye enyakune o se ya bokonzi pha Boloboo, kasi na ndengye ekasi phe, o se ya bokonzi pha mibeko miakoma be.

Mibeko na masumu

⁷ Tomoewole bo? Mibeko mili masumu? Phe! Kasi naebi masumu nde pho ya mibeko. Yango mena sikokyi ieba imengyela bo mibeko temiwoko obokye: «We samengyela». ⁸ Kasi waateyaka mibeko obokye: Kyeka masumu, masumu mazwa nzela oka nga, mamba ntoma imengyela mbolo ndengye na ndengye. Bo mibeko temili, masumu temali na bokusi. ⁹ Kalakala wataka ba nga saeba mibeko, nabaka na bomoo. Kasi wa sooloo nga mibeko, masumu mabandi ibutwa na bokusi, ¹⁰ emba nga nali mowe. Nwaphongo ambya mibeko pho obokye miphe bato bomoo. Kasi nga mibeko mimbomi. ¹¹ Waaka nga mibeko, masumu mazwe nzela oka nga, ndondo ya nga enkose pho nakyele masumu, yango mena masumu mambomi. ¹² Yango mena, mibeko ma Mose mauta na Nwaphongo, mitindo ma mango mili misantu, mibeko me mili ma bosomebo na mailaa. ¹³ Emba yango kyelukye iwoo obokye ekpele me elaa ya mboma? Phe, teli bomoo. Kasi eli nde masumu maamboma. Masumu me makpa ekpele elaa, maamba mboma na yango. Eli pho baebe obokye masumu mali phele masumu. Emba pho ya mibeko, masumu mawenee na bofe koleka.

Moto ali moombo wa masumu

¹⁴ Toebe obokye mibeko miute na Nwaphongo, kasi inga nali nde moto. Nabuto moombo nwa masumu. ¹⁵ Ikyikyele nga, siisooloo. Pho sikyele

ikyī zingye nga ikyela, kasi nakyele nde iteiizingye nga. ¹⁶ Bo siizingye ikyikyele nga, mena naanole obokye mibeko mili milaa. ¹⁷ Yango mena, bofe bokyele nga, teli nga ookobokyele, kasi eli nde masumu maali onte ya nga maabokyele. ¹⁸ Pho na ebe obokye ekpele elaa teli onte ya nga, nawo onte ya nga lokola moto. Nazingye ikyela bolaa kasi siikokye ibokyele. ¹⁹ Yango mena, sikyele lowo lolaa lozingye nga ikyela. Kasi nakyele nde lowo lobe loote loozingye nga ikyela. ²⁰ Bo nakyele looteloizingye nga ikyela, mena kyelukye iwō obokye teli nga moto ookokyele bomō, kasi eli nde masumu maali onte ya nga. ²¹ Emba nga nawene bofo: 'Bo nazingye ikyela bolaa, nawene obokye nakule kyele nde bofe. ²² Kyelukye iwō obokye o ndondo ya nga nasepele na mibeko ma Nwaphongo. ²³ Kasi nawene obokye o ndondo ya nga, wali mobeko mosuu munwane na mibeko ma Nwaphongo. Mobeko me onte ya nga mumbuya moombo nwa masumu. ²⁴ Moto wa ngongō boli nga! Owa mumanya o boombo pha nzoto ikyitome o iwaa iye nza? ²⁵ Nwaphongo akumisame na nzela ya Yesu Klisto Nkolo wa banga! Emba inga mampenza na maumanya ma nga natosa mibeko ma Nwaphongo. Kasi nzoto ya nga ya bomoto kyizingye obokye nabengye masumu.

8

Bomōo boute na Bolōbo pha Nwaphongo

¹ Emba injwanjwa eye, Nwaphongo etaingya bato baangana na Yesu Klisto. ² Pho mobeko nwa Bolōbo moolophe bomōo pha phele na nzela ya Yesu Klisto moli mibanga, tolokuli ba baombo ba mobeko nwa masumu na nwa iwaa. ³ Mibeko na Mose temaikaka koka ilophe bomōo pho banga bato teli na boko. Toloikaka koka itosa mibeko kasi lootelaikaka koka mibeko ikyela, Nwaphongo alokyela. Pho ya ilokyela, atoma Nwana we o mokyisi, abuto moto, aulanaka na banga bato ba masumu pho ya imanya masumu ma banga. Yango mena, Nwaphongo amba ingya Nwana we o elele ya banga pho taazingye masumu. ⁴ Nwaphongo akyela babona pho tozwe nzela ya ikyelela mibeko me, banga baatambule o nzela ya Bolōbo kasi bate batambule o nzela ya nzoto. ⁵ Bato faabikye o nzela ya bomoto, baumunya nkolo iso nde maphōo masepelisa nzoto. Kasi bato faabikye o nzela ya Bolōbo, bēe baumunya nkolo iso nde ikyela maphōo maasepelisa Bolōbo. ⁶ Bo toumunya nkolo iso nde maphōo maasepelisa nzoto, mena eli nzela ya iwaa. Kasi botoumunya nkolo iso nde maphōo maasepelisa Bolōbo, tomozwa bomōo pha phele na bose. ⁷ Bato baumunya nkolo iso nde maphōo maasepelisa nzoto ya be, bali banguna ba Nwaphongo. Tefaabengye na mibeko ma Nwaphongo, tewali nzela obokye baamotosa. ⁸ Bato faabikye o nzela ekyesepelisa nzoto, te bakokyi isepelisa Nwaphongo. ⁹ Kasi be, toobikye o nzela ya maphōo maasepelisa nzoto. Kasi bēe kobikye o nzela eyaka Bolōbo pha Nwaphongo pho Bolōbo me boli onte ya be. 'Bo moto tali na Bolōbo pha Yesu Klisto onte ye, tali moto wa Yesu Klisto. ¹⁰ 'Bo Klisto ali onte ya be, na bo nzoto ya bēe isengyesi iwa pho wakyela masumu, kasi Bolōbo phe boephe bomōo, pho Nwaphongo aebuya bato ba bosembo o miyo me. ¹¹ Kasi bo Bolōbo pha Nwaphongo owaakola Yesu Klisto o iwa ali phele o nte ya bēe, emba nde ona Nwaphongo me amoakola nzoto ya bēe o iwaa me na nzela ya mwiya nwa Bolōbo phe boli onte ya be. ¹² Pho oli wango babona bande na nga, esengyesi obokye tobikye bokozingye Bolōbo kasi bokozingye nzoto ya

bangwa phe. ¹³ Bo obengyi nzela ya maphoo maasepelisa nzoto ya bée wa mowaa. Kasi boephe Bolobó nzela na mwiya nwe, wamole bobele maphoo mabe makyele be, emba wamoba na bomoo. ¹⁴ Bato baso baakambame na Bolobó pha Nwaphongo bali bana ba Nwaphongo. ¹⁵ Pho Bolobó phaephe Nwaphongo teboebuya baombo, naa bokule ephe ifale. Kasi eli nde Bolobó Bosantu boobuya bana ba Nwaphongo, boolotome ifanga Nwaphongo obokye «Aba, Tata!» ¹⁶ Bolobó me boloteya o mandondo ma banga obokye toli bana ba Nwaphongo. ¹⁷ Pho toli bana be, emba tomozwa mbolo iso indaa ikyi bombe yo pho ya banga. Tomoizwa molongo na Yesu Klisto pho banga ne tonyokomo elele yonyo. Emba na banga me tomozwa nkyemo elele yonyo ne.

Nkyemo ikyiloziya

¹⁸ Naebe obokye minyoko miiwene banga loló eye mili ndokolo njwana ekpele mokyiki wa phaa. Temiikiyi bufanaa na njwana bokyi bofo na nkyemo ya loteya Nwaphongo. ¹⁹ Bikpele biso biakyela Nwaphongo biziya na phowa. Bizingye na boikye iwene mokolo nwa moweninya Nwaphongo bana bée nkyemo ya be. ²⁰ Pho bikpele biso biakyela yo Nwaphongo te bikuli baa na nuna. Bikpele bye mampenza, te biikaka zinga bomoo. Eli nde Nwaphongo owazinga bomoo. Kasi nkolo iso kalemele, ²¹ pho mokolo monomo aamokandola na bikpele biso biakyela yo. Bikpele me etebikule baa ndokolo baombo, etebikule pholo, biamozwa nkyemo ndokolo bana ba Nwaphongo, biamozwa bosomi. ²² Toebe obokye nono loló bikpele biso biakyela Nwaphongo bikyimele. Bili na bolosi ndokolo njwanwasi okosweya. ²³ Bolosi me tebookye nde bikpele na bikpele. Na banga bawaa baphe Nwaphongo Bolobó phanza na baamokula phe yo nkyemo, na banga tokyimele o mandondo ma banga me. Toziya na phowa iikye obokye Nwaphongo alobuya bana be, kyelukye iwo obokye amanya nzoto ya banga o malosi. ²⁴ Nwaphongo alobikya kasi naino toloweni maphoo maso, tolemele nkolo iso obokye toomawe ne. Waamowene banga na miyo maphoo malemelakyi banga, etelookule malemela pho mabuto ma banga. Moto ookolemele ekpele ekye wene yo nza? ²⁵ Kasi pho naino toloweni ekpele ekyelemele banga, emba tokangye motema, toziya na phowa iikye. ²⁶ Nde bomoo, Bolobó ne kaya losunga, banga bate bali na mwiya o nzela ya Nwaphongo. Pho toloebe ifondele na bolaa. Kasi Bolobó yo mampenza ka bondele Nwaphongo o elele ya banga, kanyingonele, koleka ndengye ekokyi iwo fato. ²⁷ Nwaphongo kaebe ili o mandondo ma bato. Emba kaebe na ikyiumunya Bolobó me, pho Bolobó kabondele o elele ya bato, kamobondele na ndengye ekyezingye yo. ²⁸ Toebe obokye o maphoo maso, Nwaphongo kakyele pho ya bolaa pha bato baamozingye, bato bawaa baabanga yo kokokana na njwango nwe. ²⁹ Pho bato baunva olo yo, aunva kana ifabuya ndokolo Nwana we, obokye Nwana we afe bola onte ya bana baikye. ³⁰ Baaolo unva olo Nwaphongo phanza, amba na babanga. Baabanga yo, ababuya na bato ba bosembo, emba baabuya yo bato ba bosembo, abaphe na nkyemo ye.

Lozingo lonene la Nwaphongo

³¹ Emba toombe kula woo bo? Bo Nwaphongo ali mbale na banga, owaalotemele nza? ³² Emba Nwaphongo, yo oitoka ima Nwana we, amaambya obokye aya waa pho ya banga baso, emba takokyi ilophe na banga me iso molongo Nwana we? ³³ Owa mophunda bato ba olo Nwaphongo nza? Moto phe. Pho eli Nwaphongo owa babuya bato ba

bosembo. ³⁴ Okokyi ibaingya nza? Moto phe. Pho Yesu Klisto ali moto owa waa, aambakula naakundwa, ali o boloo pha Nwaphongo, kambe na bondele pho ya banga. ³⁵ Owaalokabola na lozingo la Yesu Klisto nza? Mampasi, minyoko, bato baalonyokolo, manzala, bobola, ikama, iwaa? ³⁶ Bowakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Pho ya we Nwaphongo, imbele siso toli o ikama sa iwaa. O miyo ma bato tobuto ndokolo mampate makye bée boma.» ³⁷ Kasi tolongye minyoko miso mamina na mwiya nwa okolozingye. ³⁸ Pho nali na ianola obokye tewali ekpele eyaa lokabola na lozingo la Yesu Klisto: Ebe iwaa, ebe bomoo, ebe banze, ebe malobo, ebe maphoo maa lolo eye, ebe maphoo maamoyaa, ebe iso iili na mwiya, ³⁹ ebe phembo yaa ikolo, ebe na phembo yaa o se, ebe iso yaakyelama, ekpele noko yonyo teekokyi ilokabola na lozingo la Nwaphongo laaweninya yo onte ya Yesu Klisto Nkolo wa banga.

9

Nwaphongo na bato ba Isalayele baalo yo

¹ Maphoo mamowo nga mali maa phele, pho nali moto wa Klisto, sikosa. Bolobo kanteya obokye maphoo maawo nga mali maphela, na ndondo ya nga kyeanole bomo me. ² Nali na ngongo boikye, imbele siso nali na bolosi o motema, ³ pho ya Bayuda bato ba ibota sa nga. Bēbi na nga ba ibota sonoo. Bo nzela ebakyi, nazingye obokye Nwaphongo anvambe, ambe nakabola na Yesu Klisto pho yabola pha bēbi na nga ba ibota sa nga. ⁴ Baali bana ba Isalayele, Nwaphongo abalo pho babe bana be, abateya nkyemo ye, akyela na bée basangola, abaphe mibeko, abateya nzela ya imobondele, abaikyela mambunu. ⁵ Baali bankoko ba Abalayama. Yesu Klisto ne wa butwa yo moto, ali wa ibota sa be. Kasi tebaika moanola. Yo, Klisto ne ali Nwaphongo, ali o ikolo sa maphoo maso. Tomokumbele pho ya bobele. Ame. ⁶ Teli obokye Nwaphongo taika kyela yaalakaka yo. Alokya na baakolo bana ba Isalayele. Na wo bo? Na wo ngakye bana bayoko tebali baakolo bana ba Nwaphongo. ⁷ Abalayama abaka na bana baikye, kasi bée baso tebali baakolo bana bée bo wa wo Nwaphongo. Kalakala Nwaphongo amba wo na Abalayama yokye: «Baakolo bana ba we bamotokolo oka bana ba Izake.» ⁸ Kyekukye iwo obokye: Onte ya bana baso ba Abalayama, bée baso tebali bana ba Nwaphongo. Nwaphongo kawo yokye baakolo bana bée eli nde babota yo kokokana na mbunu eya ikyelaka yo Abalayama. ⁹ Mbunu eya moikyelaka Nwaphongo eli obokye: Waamokoka imbele simekyi nga, namokula yaa, Sala amobota njwana wa lele. ¹⁰ Teyaikaka ba nde Sala yo mampenza. Lebeka abaka njwanwasi wa nkoko wa banga Izaka. Aekamaka zaa.* ¹¹⁻¹² Nwaphongo awoko ne yokye: «Mosi amoleka bola.» Wa wo Nwaphongo babona tebaikaka kyela naa maphoo maala naa maphoo maabe, tebataka na botama. Nwaphongo akyela babona pho ya iteya obokye kakyele nde bozingye yo. Ka olo moto we onte ya bato, tamoolo pho ya maphoo maala makyele yo. ¹³ Nde bowakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Nwaphongo awo yokye nazinga Yakobo, naina Esau.» ¹⁴ Emba tomba wo bo? Tomowo obokye Nwaphongo taakyele maphoo na bosembo? Phe, teeli babona! ¹⁵ Amba wo na Mose yokye: «Bo nazingyi ikyela moto bolaa, na bokyela. Na bo nazingyi ooka moto ngongo, naamooka ngongo.» ¹⁶ Emba wa olo Nwaphongo moto, kamoolo nde pho azingyi imokyela bolaa, teeli pho

* 9:10 9.10 Mapasa

moto azingyi, naa pho ya etoma ye. ¹⁷ Wakomama o buku pha Nwaphongo obokye Nwaphongo awoko pho ya Falo yokye: «Naeteye mokonzi pho naweninya oka bato baso bokusi pha nga miwe na pho nkombo ya nga eokane o mokyisi mobimba.» ¹⁸ Yango mena, towene obokye Nwaphongo kakele bolaa na moto oozingyi yo. Moto oozingyi Nwaphongo obokye abe sa motosa, Nwaphongo kakele nde obokye abe samotosa bomoo.

Yoo na ngongo ya Nwaphongo

¹⁹ Naa moto monomo amowo na nga obokye: «Bo ebe babona, pho ya'ye Nwaphongo kaoya bato? Bato bakyele ka nde ya baatoma yo mampenza?» ²⁰ Nwebi na nga, iwe moto okowo babona, oli nza obokye oikyele Nwaphongo ziko? Mbongo ekoki iwo na owa ekyelela obokye: «Pho ya'ye onkyesi ndengye eye?» ²¹ Mokyisi nwa mambongo ali na bokonzi pha ikyela ekpele ezingyi yo na manyete; nde na manyete me akoki ikyela mbongo eya motuya na mbongo eteli na motuya. ²² Emba bo Nwaphongo azingaki iba ya mokyisi nwa mambongo, eli lowo la we? Azingaka obokye bato baefe obokye ali na yoo, ali nana mwiya. Emba kakangye motema pho ya bato baokyele yo yoo na baakoki yo iboma. ²³ Kasi Nwaphongo azingaka obokye bato baefe obokye ali na nkyemo nzikye, kambe na kabela bato bazingye yo ikyela bolaa nkyemo me. Alobongya phanza obokye tozwe nkyemo me. ²⁴ Toli banga baso bato baabanga Nwaphongo pho ya iba bato fe. Taika olo nde oka Bayuda na Bayuda, abanga na bato basuu me. ²⁵ Nde bo wawo yo obuku pha Oze yokye: «Bato batebaikaka baa phanza bato banga, nababanga bato banga, na ibota satesaikaka nga zinga, nasibanga ibota saalobo nga zinga. ²⁶ O elele eya woko nga na be obokye: "Toli bato banga", nde oena elele me, nga Nwaphongo ooli na bomoo, nababanga bana banga.» ²⁷ Ka pho ya bato ba Isalayele, moimosi Isaya awo pho ya fe, aimola yokye: «Nabo bato ba Isalayele babaka baikye ndokolo musengye o mokukulu nwa ebale, eba obokye baamobikya Nwaphongo tebali baikye. ²⁸ Nkolo Nwaphongo etaa koko, amoyakyele maphoo maso maawo yo o mokyisi.» ²⁹ Nde bowawoko ona Isaya phanza yokye: «Bo Nkolo Nwaphongo okokambe maphoo maso taikaka manya ndambo ya bana babanga, nde towee ndokolo bato ba Sodomo na Gomola.»

Yesu ali ndokolo ibanga siibakyitinya bato

³⁰ Emba tomowo bo? Towoo obokye bato bate bali Bayuda be tebaikaka luka nzela ya ibutwa bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo. Kasi inwanwa eye babuto bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo pho bamoansi. ³¹ Bayuda be balukaka mibeko pho bamibongya obokye bafe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo, yango mena bakaa o nzela. ³² Bakaa pho ya'ye? Pho baumunyaka obokye bamoba bato bosembo na misala miabaka be bakyele, kasi te baikaka onola Nwaphongo. Emba bamba zuma o ibanga. ³³ Ibanga me eli Yesu Klisto, siiwoo o buku pha Nwaphongo. O buku, Nwaphongo awo yokye: «Okyemela nakyisi ibanga sonoo o mokyisi nwa Siyona, bato bamobakatana misango. Bato bamokaa pho ya ibanga me. Kasi pho ya moto owa moanola ibanga me etesimophe soo.»

10

¹ Bande na nga, nazingye na boikye obokye bato banga Bayuda bayee pho Nwaphongo ababikya. Nabondele Nwaphongo na boikye pho ya lowo me. ² Naefe obokye bazingye ibanga Nwaphongo phele, kasi tebaefe eya

kolo nzela. ³ Pho tebaika sosolo nzela ekyebuya Nwaphongo na yango bato, bato ba bosembo o miyo me. Bazingaka ibenga nde nzela ya bee mampenza. Yango mena bale nzela ekyebuya Nwaphongo na yango bato, bato ba bosembo o miyo me. ⁴ Nawo babona pho waaya Yesu Klisto, ayaa unva bokusi pha mibeko ma Mose, akyela babona pho bato baso ba moanole babutwe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo.

Moto munsu okoanole Yesu Klisto amobika

⁵ Mose akoma pho ya nzela ya ibutwa moto wa bosembo na mibeko, akoma yokye: «Moto ookotosa mibeko miso amozwa bomo pho phele pho ya mibeko.» ⁶ Kasi nzela ekyebuya bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo pho bamoanole, nzela me ekyese. O buku pha Nwaphongo bawo pho ya nzela me obokye: «Samiwole obokye: Owa mobaa oikolo nza?» (Kyelukye iwo obokye owa mokye banga Klisto aute nza). ⁷ Samiwole na obokye: «Owa munyolo ose ya manyete onte ya bawe nza?» (Kyelukye iwo obokye owamokye banga Klisto obokye atokolo nza). ⁸ Buku pha Nwaphongo bowo nde obokye: «Iloba sa Nwaphongo sili phenephe na we, tesili itakye na we, iloba me sili o munoko nwa we, sili na o ndondo ya we.» Iloba me eli nde sango siiteya banga bato obokye basengyesi ianola Nwaphongo. ⁹ Bo kowo na munoko nwavwe obokye Yesu ali Nkolo, na bo koanole o ndondo ya we obokye Nwaphongo amoakola o bawe, Nwaphongo amoebikya. ¹⁰ Bo toanosi Yesu phele tobutwe bato ba bosembo o miyo me. Bo towo na munoko obokye Yesu ali Nkolo, Nwaphongo aalobikya. ¹¹ Nde bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Bato baso baamoanole eta baphe so.» ¹² Yango mena ebe moyuda, ebe baate bali Bayuda, bokyese teboli, Nkolo nde yo monomo ali Nkolo wa bato baso, kakyele bolaa oka bato baso baamobondele. ¹³ Eli bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Bato baso baamobondele Nkolo bamobika.» ¹⁴ Kasi baamobondele ndengye'ye bo naino tebamoanosi? Baamoanola ndengye'ye bo naino tebaokyi Simo ye? Bamooka simo ye ndengye'ye bo bato baibaimola yango te bali? ¹⁵ Emba baabaimola ndengye'ye bote babatomi? Eli nde bowakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Eye bolaa, na matambe ma bato baaya imola Simo Elaa!» ¹⁶ Kasi bato baso tebaika anola Simo Elaa me. Moimosi Isaya yo mampenza awo yokye: «Nkolo, owaanola Simo eyaimolaka banga nza?» ¹⁷ Yango mena, ianola siute na ioka Simo, Simo me eli maloba ma Klisto. ¹⁸ Pho oli yango babona, natune motuna monomo, na wo ngakye: 'Bato ba Isalaye tebaika aoka Simo Elaa phele? Phe, baeyoka. Nde bo wakoma bee obuku pha Nwaphongo obokye: Bato bakyemiwo Iloba sa Nwaphongo o mokyisi mobimba. «Nyasi ya bee yooka mboka eso ebe na o bilele bia itakye.» ¹⁹ Emba natune motuna mosuu ngakye: Bato ba Isalaye te baika sosolo na bolaa? Mose awo phanza yokye: Nwaphongo yokye: «Namokyela obokye wamokyela ekolo eteli na ngambo zuwa. Na mokyela obokye obe na yoo na ekolo ya bato baatebali na malondo.» ²⁰ Sima me moimosi Isaya awo na iwo yokye: Nwaphongo kawo yokye: «Bato batebaikaka baa bandukye, banzwee. Namiweninye na bato batebaikaka baa banzongye ekpele.» ²¹ Kasi pho ya bato ba Isalaye, Nwaphongo kawo na munoko nwe yokye: «Naelolesi bato banga maoboko nzanga mobimba obokye baye, kasi bali na nzoto nkusi, tebaikyi anola ikyi wo nga.»

11

Nwaphongo taikyile bato ba Isalayele

1 Emba nakule tuna motuna mosuu: Boli wango baabona, kyelukye iwɔ obokye Nwaphongo ale bato bée Isalayele? Phe, na mbala! Pho nga mampenza nali moto wa Isalayele. Nauta o ibota sa Benzame, ne abaka njwana wa Abalayama. 2 Nwaphongo taika le bato bée baolo yo uta wakyela yo mokyisi pho babe bato be. Koebe yaakoma bée o buku pha Nwaphongo pho ya Eliya. Eliya amilelaka na Isalayele o boo pha Nwaphongo. Awoko yokye: 3 «Nkolo, bato baba baboma baimosi ba we, banyangola bilele bietumbele bée mambeka. Naikasi nde nga mampenza okoebengye, balukye imboma me.» 4 Kasi Nwaphongo amobuyisa bo? Awoko ne yokye: «Phe, toli we mampenza. Na bomba pho ya nga bato nkoto sambo bambangye nkolo iso. Bo tebaikyi sambela ekyeko ya Baala.» 5 Pho ya banga lol eli nde bomo, wali nde ndambo ya bato baolo Nwaphongo pho ye na ngolu ye onte ya bato ba Isalayele. 6 Pho Nwaphongo abaozo na ngolu ye emba kyelukye iwɔ obokye taika baolo pho ya bitoma biikyele be. Bo babona phe, emba ngolu ye nde tekuli ba eyaakolo ngolu. 7 Kyelukye iwɔ bo? Kyelukye iwɔ obokye bato ba Isalayele tebaika zwa ekyelukye be, ndambo ya bato baolo Nwaphongo onte ya be, bée baezwa. Kasi pho ya baayoko, babutwaka na nzoto nkusi. 8 Eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Nwaphongo ababuye bibubusi, azibi miyo ma be, aundi na matoo ma be, noko lol bali nde babona.» 9 Na Davidi awo bobo: «Biseleko ba bée biebisana ndokolo izengye siibise nyama. Baaka, Nwaphongo abaphe etumbu ekoyi na be. 10 Miyo ma bée mapholo pho bée sakula wene, bazwakye nkolo iso nde mapho pho banyife.» 11 Emba nakule tuna motuna mosuu ngakye: Waazuma Bayuda ibaku, bakaa bobele? Phe, na mbala! Kasi eli nde pho ya obokye bakyele masumu, Nwaphongo abikyete bato basuu. Nwaphongo akyela baabona pho Bayuda baokyele bato baayoko zuwa. 12 Waakyela bato ba Isalayele masumu, Nwaphongo akyela bolaa na bato baso ba mokyisi. Pho ya ikaa sa bayuda o boo pha Nwaphongo, bato basuu bazwe bolaa o maboko ma Nwaphongo. Bo Nwaphongo kakyele bato basuu bolaa imbele sitesimotosa Bayuda, bolaa phamba bakyele yo pha moba ndengye'ye waamba mabutwela Bayuda baso?

Bato baate bali Bayuda bamobika

13 Inwanja eye na wo na bée bato bali Bayuda. Nali toma wa Nwaphongo owa etomela yo bée bato bate bali Bayuda. Yango mena, nasepele na etoma eyampe yo. 14 Nazingye obokye bato banga Bayuda bawene babona pho bayoko baokye zuwa, bayee pho Nwaphongo ababikya o nzela ya etoma ya nga. 15 Pho, waale Nwaphongo Bayuda, akyela mabongye na bato basuu ba mokyisi. Wamoba boo bo akuli baanola? Ya moba ndokolo bawe bakundo. 16 Bo moto apha Nwaphongo mbuma ya ebandle ya inzabi se kyelukye iwɔ obokye mbuma iso ya inzabi ili ye me. Bo moto amophe munkanga njwa njwete, emba na bitakyi bili nde bée me. 17 Isalayele eli ndokolo njwete njwa olive njwa tena Nwaphongo ndambo ya bitakyi, o elele ya bitakyi me, aesi ya ebanza, iwe otoli moyuda, ndokolo etakyi ya njwete njwa olive eya ngonda. Mapho maala maabaka Bayuda bazwe, unwanja eye bée komazwe me, ndokolo bitakyi biizwe bokusi uta na njwete. 18 Yango mena satiyola bali ndokolo bitakyi batenya. Komitate pho ya'ye? Oli nde bitakyi phaa, bokusi pha

bitakyi bouthe nde na nkanga, bokusi pha nkanga tefoute na bitakyi. ¹⁹ Naa monono onte ya bée amowoko yokye: «Iwaphongo amanya bitakyi biyoko pho ambanza o elele me.» ²⁰ Eli phele, Nwaphongo abimanya pho tefaike moanola. Ka pho ya we, aephe elele pho komoanole. Sa baa na lolendo, kasi baa nde na ilota Nwaphongo. ²¹ Pho, bo Nwaphongo ale Bayuda baabaka ndokolo bitakyi bia phele, koumunya obokye etaewiinya me bo tomoasi, iwe o wa banza yo bobanze wawana. ²² Okyemela boli Nwaphongo molaa naa okophe yo bitumbu me. Kaphé etumbu bato baaka inzela ye, kasi oka ya we ali molaa bo oli oikyela maphoo mamosepelisa. Bo phe amoemanya me. ²³ Bayuda babana, bote baikasi o iba saanola sa be, Nwaphongo ahabuya o bilele ba be, pho ali na bokonzi pha habuya. ²⁴ Bo toli Bayuda, oli ndokolo bitakyi ba hwete hwa ngonda biteni be, bakye bibanza o hwete moli o ingambi. Bo Nwaphongo akokyi ikyela lowo lokusi babona, embi ba iye obokye abuya Bayuda o elele eya bamanyaka yo, bée baali ndokolo bakolo bitakyi.

Bayuda bamobongola mandondo

²⁵ Bebi na nga, nazingye obokye bée o socolo sekyele eye, pho bée sabaa na lolendo. Eli obokye ndambo ya bato ba Isalayele tebazinzye inanola Nwaphongo, yango mena, kasi bamo bongwana. Esengyesi obokye bato baso bate bali Bayuda baolo Nwaphongo baanole, emba bato ba Isalayele bamba bongwana. ²⁶ Emba Nwaphongo amobikya bato baso ba Isalayele bo wa koma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto owa moya kandola bato amouta o Siyona. Amumanya masumu ma bato baso baali bana ba Yakobo. ²⁷ Nwaphongo kawo yokye: Eye eli sangola eya mokyela nga na be, wa mumanya nga masumu ma be.» ²⁸ Bayuda bale Simo Elaa, emba babuto banguna ba Nwaphongo. Eli babona pho bée bate bali Bayuda onyolo omo. Kasi mbala eyoko Nwaphongo abaloko pho babe bato be, kambe na bazinga pho alakyelaka bankoko ba bée babona. ²⁹ Bo Nwaphongo abangyi moto ambi na mophe mbolo, wa ikale nde babona, pho Nwaphongo taabongole maumunya me. ³⁰ Bée baate bali Bayuda, kalakala toika tosa Nwaphongo. Kasi unwanwa eye Nwaphongo aeyokyesi ngongo pho Bayuda tefaikyi motosa. ³¹ Pho ya bée, ya mobaa nde bomo me. Unwanwa eye tefamotosa emba Nwaphongo kakyele nde bolaa oka be. Kasi eli babona pho ya obokye na bée me babongole ntema na obokye Nwaphongo abakyele ngongo. ³² Emba Nwaphongo ale bato baso obokye bale imotosa. Akyela babona pho akyele bato baso ngongo.

Ngambo ya Nwaphongo elekyi bonene

³³ Phele ndondo elaa ya Nwaphongo elekyi! Ali na zebi, kaebe maphoo maso! Ikyiumunya yo o ndondo ye moto takokyi iilimbola! Moto takokyi isocolo nzela ye! ³⁴ Nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Okoebe maumunya ma Nkolo Nwaphongo nza? Ookokyi imophe toli nza? ³⁵ Wali moto owa mokabela ekpele pho ya obokye Nwaphongo ali na mbongo ye?» ³⁶ Eli phele, tewali moto, pho eli nde yo moto owa kyela bikpele biso, yo moto okobifanza, mbolo iso ili omo pho ye. Ebongyi tomokumole nkolo iso. Ame!

1 Phō eli babona bande na nga, na ebondi, phō Nwaphongo alookyesi ngongō iikye. Ambya nzoto ya bēe iso oka ye, phō obe na bomō, omambya ndokolo nyama eya boma bēe phō ya ikabela Nwaphongo. Ba mouwosi phō ye, phō ya imosepelisa. Mena eli laakolo losambo lookokyi bēe imosebela. 2 Sa benga mobesi njwa bato ba mokyisi. Le obokye Nwaphongo abongole mandondo ma bēe, phō obutwe bato ba mobesi moonyakune. Emba wamoeba maphō mazingye Nwaphongo. Kyelukye iwō obokye: Maphō maala, maphō mamosepelisa, na maphō malongobana. 3 Phō ya ikabo saphē Nwaphongo na ngolu ye, nawō na mōnōmō na mōnōmō onte ya bēe ngakye: Sa mitata, kasi omiebe nde na bolaa ndengye eli bēe phele, kyeka ndengye ya ianola sa we bo owaephe Nwaphongo. 4 Nzoto ya moto ili yōnyō kasi ili na binango biikye. Enango yōnyō na yōnyō eli na etoma eekyese. 5 Na phō ya banga wali nde bomō me. Toli baikye kasi toli nde mōnōmō onte ya Yesu Klisto. Totongana na moto mōnōmō nde bo watongana binango ba nzoto o nzoto ya moto. 6 Nwaphongo alophe makabo na Bolōbō makyese, nde bo wazinga yo ilophe mango. Emba, mōnōmō na mōnōmō akyelele makabo me. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa iimolaka maphō me, imola bo koebe we obokye Nwaphongo aephe ikabo. 7 Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ikyelela bato, obakyelele bookokyi. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa iteya bato, obateya nde bomō. 8 Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ilenzaka bato, obalenzakye nde bomō. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ikabela babola, obakabele nde bomō na ndondo yōnyō. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ikamba bebi, kyela etoma me na bolaa. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ikyelaka bebi bolaa, obakyelele na nkyisa. 9 Zinga bebi na ndondo yōnyō, sa bazinga nde na munoko. Iina maphō maabe. Zinga maphō maala. 10 Zinga bebi na bēe baklisto, eba obokye bēe baso oli bana ba nyango mōnōmō. Tosanaka bēe na bēe. 11 Omiambya o etoma, sa ba bato ba bokō. Omiambya mouwosi o etoma ya Nkolo. 12 Kolemele yalakyela Nwaphongo. Emba baa na nkyisa. Ititala o minyoko, bondele Nwaphongo imbele sisō. 13 Kaba mbolo ya bēe oka baanosi ba Nwaphongo baakyelesi. Yamba na bolaa bato baaye oka bēe. 14 Onga Nwaphongo apambole bato baenyokolo, sa moonga obokye abakyele bofe. 15 Sepela na baasepele, lela na baalele. 16 Ba na booka we na bebi na we. Sa baa na lolendo, kyela etoma esō na bo ebe na ngambo ekyikyi. Saumunya obokye oli bato baa zebi. 17 Bo moto mōnōmō aekyesi bofe, sa mobuyisa bofe, kasi we luka nde nzela ya ikyela maphō maakokyi obokye bato baso baanole obokye iwe kokyale bolaa. 18 Bo wakokyi, emba bo eeli nde phō ya we, luka obokye obee na bose na bato baso. 19 Bēe bato bazingye nga, sabuyisa bato bofe, kasi le obokye yō ya Nwaphongo ekyele etoma ya yango, phō bakoma o buku pha Nwaphongo obokye: «Nkolo Nwaphongo yokye: Moambelesi eli nde nga! Lowō lofe loekyesi nwebi, nde nga moto owaamobuyisa bofe.» 20 Kasi ilofa sa Nwaphongo siwō na obokye: «Bo monguna njwa we ali na nzala, omophe njwana ekpele wa izaa. Bo ali na phowa ya maa, omophe maa mainywa. Bo okyesi babona sō ya moakya amba na bongye mobesi nwe.» 21 Samile obokye bofe boelekye, kasi leka bofe na ikyela bolaa.

¹ Moto munsɔ atosa bakonzi ba baloo phɔ bokonzi bosɔ boute na Nwaphongo; Emba makonzi maalii, eli Nwaphongo moto owamateye. ² Emba moto ookotemele bakonzi, katemele maphɔɔ molongo ŋwaabongya Nwaphongo. Bato bakyele babona bamibangyele etumbu. ³ Bato bakyele bolaa tefali na inganga sa bakonzi, kasi nde bato bakyele bofe bamoba na inganga. Bo tozingye ibaa na inganga sa bakonzi, kyela bolaa phɔ baekumisa. ⁴ Eli babona phɔ bali bato ba etoma ya Nwaphongo, bazingye iesunga o ikyela bolaa. Bo okyesi bofe, ba na inganga na bɛɛ phɔ bokusi phaabaphe Nwaphongo taaboambya boambisa. Bali bato ba etoma ya Nwaphongo phɔ ya iteya yaaka Nwaphongo na iphe bato bakyele bofe etumbu. ⁵ Phɔ eli babona, osengyesi itosa bakonzi. Teli nde phɔ bamoephe etumbu bo tobatose. Obatosa nde phɔ koebe o mandondo ma bɛɛ obokye eli nzela elaa. ⁶ Phɔ ya ntina me, yango mena, kophute mputi, phɔ Nwaphongo ateye bato baephutisa obokye etoma me ebe na bolaa. ⁷ Phuta oka moto na moto isengyesi we iphuta oka ye. Phuta mputi oka baephutisa, phutela mbolo ya we oka bato baiphutisa. Tosa na bolaa bato basengyesi we itosa.

Tozinganakyē

⁸ Sa baa na mbongo na moto, boteebe nde mbongo ya izingana onte ya bɛɛ. Moto okozingye bebi atose mibeko ma Nwaphongo misɔ. ⁹ Nwaphongo awɔ na banga yokye: We sakyela baphemba, we saboma bato, we saiba, we samengyela mbolo ya bato. Mibeko mimi na miyɔko mili misɔ onte ya mobeke monɔmɔ moowɔ obokye: Zinga bebi na we bookomizingye we mampenza. ¹⁰ Moto ookozingye nwebi ne etaamkyele bofe. Emba bokozingye bebi na we mena otose mibeko misɔ.

Imbele sa iumwa sikokyi

¹¹ Kyela bokusi phɔ oebe imbele sili banga. Unwanwa eye eli imbele siisengyesi bɛɛ iumwa. Imbele sa Nwaphongo sa iya lobikya sikomi phenephe. Takuli baa itakye ndokolo o imbele sa tataka banga ianola Yesu Klisto. ¹² Enzombi kyelukye naiunva, bunya bobengye na iye. To le misala ma enzombi. Tokpe biŋwanele biamokyelela banga waamoo. ¹³ To be na mofesi molaa ndokolo bato batambule na moo. Banga salanga maleku, banga sakyela bondumba, banga sakyela maphɔɔ maa sɔɔ ndengye na ndengye, banga saoka maoka na saokyela bebi zuwa. ¹⁴ Omilasa na iso ikyilophe Nkolo Yesu Klisto. Sakula milee o maumunya maabe phɔ ya isepelisa phowa ya nzoto ya bɛɛ.

14

Sa sambisa nwebi

¹ Yamba na bolaa bato bate bali naino na bokusi o nzela ya ianola Nwaphongo. Kasi saika na bɛɛ miko o maphɔɔ ma umunya bɛɛ o mandondo ma be. ² Nakpe ete phɔ ya ntoma ya iza. Bana tefaumunya obokye ntoma iiyɔko baikatela, bɛɛ baze nde iso. Kasi bato bate bali na bokusi o nzela ya ianola Nwaphongo baze nde ndunda. ³ Ookoze ntoma iso, yo satiyola nwebi ootoze ntoma iiyɔko. Ebe ootoze ntoma iso, yo sawɔle ookoze ntoma iso na bofe phɔ Nwaphongo, yo amoyamba. ⁴ Iwe oli nza okowole na bofe moto wa etoma wa moto? Bo akyesi bofe naa bo akyesi bolaa, ekyekyi nde mokonzi nwe. Amokyela bolaa phɔ Nkolo akokyi imobanza phɔ yo sakaa. ⁵ Bato bakyi baumunya obokye

mokolo muna molekye nkolo iyoko o miyo ma Nwaphongo, kasi bato baayoko bane umunya nde obokye nkolo iso ili nde ndengye yonyo. Moto na moto ambe nde efa na bolaa ikyumunya yo o ndondo ye. ⁶ Moto okumunya obokye mokolo monomo molekye nkolo iiyoko, kaumunya babona pho akumisa Nkolo Yesu. Moto okoze ntoma iso kazingye ne ikumisa Nkolo pho kaphe Nwaphongo melesi pho ya ntoma ikyi ze yo. Moto okole iza na ntoma iyoko, kakeye babona pho ya ikumisa Nkolo me, kaphe Nwaphongo melesi me pho ya ikyi ze yo. ⁷ Moto na monomo onte ya banga, tali mokonzi nwa nzoto ye o mokyisi, na moto na monomo eta we boozingyi yo. ⁸ Waatabaa banga na bomoo, toli na phango pho ya ikyela etoma ya Nkolo. Waawe banga, towe pho ya ikyela etoma me. Emba bo tobee naa na bomoo, naa bo towe, banga baso toli nde bato ba Nkolo Yesu Klisto, ⁹ pho Yesu Klisto awaa amba na kundwa o bawe pho abe Nkolo wa bato, baali na bomoo na wa bato baawa me. ¹⁰ Ka we, pho ya'ye kosambisa nwebi na we? Ka we, pho ya'ye kotiyole nwebi na we? Banga baso tomokyende o boo pha Nwaphongo pho alosambisa. ¹¹ Nde bowakoma bde o buku pha Nwaphongo obokye: «Inga, Nkolo ooli na bomoo, nawo phele ngakye: Mabongo maso mamunkusalela, noko iso yamokumola nkyemo ya Nwaphongo.» ¹² Emba mena kyelukye iwo obokye monomo na monomo amoimola yakela yo. Amoloimola o boo pha Nwaphongo na munoko nwe mampenza.

Sa baa ibaku pho ya nwebi

¹³ Emba to le isambisa bebi. Kpa nde mokano obokye otobe ibaku pho ya nwebi pho akyele isumu. ¹⁴ Pho naangana na Nkolo Yesu, naebe na bolaa obokye tewali ntoma ili na ekyila, kasi bo moto aumunye obokye ntoma iyoko ili na ekyila ya sa iza, pho ye ntoma me ili nde na ekyila phele. ¹⁵ Emba bo we koize, wamoweninya nwebi ndondo bolosi, mena totambule ne na lozingo. Yesu Klisto awaa pho ye. Saanola obokye ntoma ikyize we imooto. ¹⁶ Bo kumunya obokye lowo loli lolaa, kasi bo koebe obokye bato bamowole na bofe, sakula lokyela pho bde salowole na bofe. ¹⁷ Pho bokonzi pha Nwaphongo teli lowo la iza naa la inywa. Kasi eli nde bosomebo, bose na nkyisa ikyi ambya Bolobo. ¹⁸ Moto okokyele etoma ya Yesu Klisto babona, amosepelisa Nwaphongo, na bato bamotosa me. ¹⁹ Pho ooli wango babona, tokyele bokusi pha ikyela maphoo maambya bose onte ya banga, na maphoo mamosunga bebi o ikola o nzela ya ianola Nwaphongo. ²⁰ Saoto etoma ya Nwaphongo pho ya lowo la iza. Bo eli phele obokye tewali ntoma ya ekyila, kasi bo bebi na we bamokaa pho ya yango, teli bolaa obokye we o izee. ²¹ Lowo lolaa eli nde sakyela lowo lokokyi itoma bebi ikyela bofe, ebe iza nyama, ebe inywa, na ebe ekpele'ye. ²² Loebe we pho ya maphoo mamana, olobombe o ndondo ya we, loebe nde we na Nwaphongo. Nkyisa eli na moto otoli na ziko na lowo lokyele yo boko loebe yo. ²³ Kasi moto ooli na ziko mi ntoma, bo aize, akyesi bofe pho takyele ikyiute o ndondo ye. Pho lowo loso loteloebe moto na bolaa, bo ali na ziko milango, bo alokyesi, mena akyesi isumu.

15

Kyela bolaa

¹ Banga bali bakusi o nzela ya Nwaphongo, esengyesi obokye tosungye bali na bokoo. Banga sakyelaka nde maphoo maazingye banga. ² Kasi le obokye monomo na monomo na banga akyele bokusi pha isunga bebi

baayoko, pho na bée babutwe bakusi o nzela ya Nwaphongo, obokye ianola sa bée sikole. ³ Klisto taika yakyela nde maphoo mazingaka yo mampenza. Kasi eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo bofo: «Bitoo biso biaewambaka bée bia ya kaa nde mi nga.» ⁴ Maphoo maso maakoma bée o buku pha Nwaphongo, bamakoma obokye maloteya, pho toebakye ikanga ntema, tombakye baa na ná etungu. Na bomo tomofo na molemo oka Nwaphongo. ⁵ Le obokye Nwaphongo okoloteya bookokyi banga ikanga ntema, na okokyele obokye tofo na etungu, akyele obokye bée obo na booka onte ya bée, bokozingye Yesu Klisto. ⁶ Obokye bée baso okumole Nwaphongo, Ango wa Nkolo ya banga Yesu Klisto, na ndondo yoooyo na ná munoko monomo.

Kumbelana onte ya bée

⁷ Yango mena, okumbelenakye onte ya bée, bo wa ekumbela Yesu Klisto. Kyelaka bomo pho bato bakumole Nwaphongo. ⁸ Naeyimole phele obokye Klisto abutwaka mosali nwa Bayuda pho abateya obokye Nwaphongo taakate boole. Ayakaka pho ya iya kokya mbunu eya ikyelaka Nwaphongo bankoko ba be. ⁹ Ayakaka na obokye bato bate bali Bayuda bakumole Nwaphongo pho ya bolaa bo bakyelele yo. Eli bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Yango mena namoekumola oka bato baate bali Bayuda, namba na etubela meembo.» ¹⁰ Buku pha Nwaphongo bokule woo obokye: «Bee bato bate bali Bayuda, sepela elele yoooyo na bato baolo Nwaphongo!» ¹¹ O elele eyoko bakula koma obokye: «Bee baso bate bali Bayuda, kumola Nkolo, le obokye bato baso bakumole Nwaphongo!»

¹² Moimosi Isaya ne awoko yokye:

«Moto monomo o ibota sa Davidi amoyaa, amoya angyela bato baate bali Bayuda.

Bato me bamba kyela molemo nwa bée oka ye.»

¹³ Le obokye Nwaphongo okophe bato molemo akyele obokye bée obo na nkyisa nzikye, ombe baa na ná bese o mandondo ma bée na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo.

Polo kawo na etoma ye

¹⁴ Bande na nga, inga naebe obokye bée oli bato balaa, kombe na efa maphoo maso maaloteya Nwaphongo. Na bomo, oteyanakye onte ya bée. ¹⁵ Na bo babona, o munkanda mumu naekomesi maphoo maayoko maunva efa bée, pho bée samabunga. Naekomesi me na bolaa na bolaa, pho Nwaphongo na ngongo ye, ¹⁶ ambuya moto wa etoma wa Yesu Klisto oka bato baate bali Bayuda. Namiambya mouwosi oka Nwaphongo ndokolo nganga we, pho ya iyimola Simo Elaa ekyeute oka ye Nwaphongo. Naimole Simo me oka bato bate bali Bayuda obokye aanole Nwaphongo, bambe baa ndokolo ikabo silaa siiphe Nwaphongo nkyisa. Ikafo me, Bolobo pha Nwaphongo aunva sibongya pho ye. ¹⁷ Yango mena, bo waangana nga na Yesu Klisto, namitate na etoma ya Nwaphongo ekyekele nga. ¹⁸ Namowole nde maphoo makyela Klisto na nzela ya nga obokye nakambe bato bate bali Bayuda babutwe itosa Nwaphongo. Akyela bomo na nzela ya maphoo mawo nga na makyela nga. ¹⁹ Akyela na bilekyesako ndengye na nzela ya nga, iso mina yakyelama na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo. Nde na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo, naimola Simo Elaa ya Yesu Klisto o nkyisi iso, tata o Yelusalem tee nono o nkyisi ya Iliri. ²⁰ Nabe na phowa ya ikyemimola

Simo Elaa o bilele bili naino bato saeba Yesu Klisto. Sika zinga iimola Simo me o elele eyaunva bato ieyoka, pho ye saba ndokolo naesi ya tonga ingambi o elele eyaunva wangya moto mosuu. ²¹ Nazingaka obokye ebe bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye:

«Bali sataa zwa Simo ye bamowene.

Bali sataa oka Simo ye, bamoeyeba.»

Polo kalukye na ikyende o Loma

²² Yango mena, mbala na mbala waba nga nalukye obokye naye oka bée, sika kokyisama pho bée waunva oka nkombo ya Klisto. ²³ Mambula maikye nde naunva yaekyeka, kasi etoma ya nga yakela obokye nga saya. Kasi unwanwa eye, naumbo etoma ya nga o nkyisi iye. ²⁴ Unwanwa eye nalukye na ikyende o mokyisi nwa Espanye. Na bomo, na moya ekyeka wa moyalekana nga omo. Naumunya obokye bo naesi tomokuta zala na bée bana nkolo, sima bée wamba nsunga pho ya imbanga sikyende nga. ²⁵ Ka inwanwa eye natakylene o Yelusaleme pho ya isunga bato ba Nwaphongo bali omo. ²⁶ Pho baanosi ba Masedwane na ba Akaye bakanaka itaa baphalanga pho ya isunga bato ba Nwaphongo baakyelela bali o Yelusaleme. ²⁷ Bée mampenza bawenekye obokye basengyesi ikyela bomo. Bayuda basunga bato bate bali Bayuda obokye bazwe bolaa pha Nwaphongo. Na bomo, eli bala obokye bato bate bali Bayuda na bée basungye Bayuda na mbolo ya mokyisi ili na be. ²⁸ Bo naumbo ibaikyela baphalanga baataa bebi, namoyalekana oka bée pho ya ikyende o Espanye. ²⁹ Nambe naeba obokye wa moya nga oka bée, Klisto amoepambola na boikye pho ya iya sa nga.

³⁰ Kasi bande na nga, naongye na bée na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, na pho na lozingo loophe Bolobo pha Nwaphongo: Bée angana na nga, obondele Nwaphongo na bophelulu pho ya nga. ³¹ Bondele na obokye bato ba Nwaphongo baanole Klisto bée sankyela bofe, na obokye bato ba Nwaphongo bali o Yelusaleme basepele na etoma ekye bakyelele nga. ³² Na bomo, bo Nwaphongo azingi, namoya oka bée na nkyisa iso, obokye nakute yaema onte ya bée. ³³ Le obokye Nwaphongo yo okophe bose, abe na bée baso! Ame.

16

Polo kalongolo

¹ Naongye na bée pho ya nwana nyango na banga wa nwanwasi Foebe, okokyele o ingomba sa Sankeleya. ² Waamoya yo oka bée, omokumbele na bolaa na nkombo ya Nkolo Yesu, omokumbele bookokumbelakye baaka Nwaphongo. Omosungye na isungyi siso saamoonga yo oka bée. Pho ne asunga bato baikye, ebe na nga mampenza.

³ Ondongolele Prisile na molo nye Akilasi baakyelele Yesu Klisto ndokolo nga. ⁴ Balukaka na iya waa pho ya iya mbikya. Nabaphe melesi na boikye, kasi teli nde nga mampenza, na baanosi baso ba mangomba ma bato baate bali Bayuda babaphe melesi. ⁵ Olongolo na baanosi baangane o ingambi sa bée pho ya ibondele Nwaphongo.

Olongolo na nwebi na nga Epainete. Abaka moto owa o boo owanola Klisto o nkyisi ya Azi. ⁶ Olongolo na Maliya owa kyela etoma iikye pho ya bée. ⁷ Olongolo na Andolonikusu na Zuniasi, bali banaa mama Bayuda.

Bée baabaka na nga elele yonoyo o boloko; bali batoma baabana na boikye. Bée baanolaka Yesu Klisto o boo pha nga.

⁸ Olongolo nwebi na nga Ampilyatusu, oli na nga elele yonoyo o isanga sa Nkolo Yesu. ⁹ Olongolo Ulibanusu, ne kakyelele Klisto ndokolo banga. Olongolo na nwebi na nga owa zinga nga Sitakasi. ¹⁰ Olongolo Apelesi, anyokomo pho ya Yesu Klisto kasi taika moangana. Olongolo na bato bazale oka Alisitobule. ¹¹ Olongolo na njwana mama owa moyuda Elodioni, na baanosi baazale oka Narsise. ¹² Olongolo na bana nyango na banga baa babasi Tilifene, Tilifose, na Pelesisi; bée baso bakyela etoma na boikye pho ya Nkolo ya banga. ¹³ Olongolo Lufusu, moto wa Nwaphongo mpenza molaa. Olongolo na nyango oli pho ya nga ndokolo mama owa mbota. ¹⁴ Olongolo na Asenkilite, Felegona, Elemesi, Patolobasi, Elemasi, na bebi baanosi bayoko baso bali oka be. ¹⁵ Olongolo na Filologe, Zuli, Nele na njwana nyango owa njwanjwasi, na Olimpasi na bato baso ba Nwaphongo bali oka be.

¹⁶ Olongonele bée baso, oyambane bokoyelakye bato ba Nwaphongo. Mangamba maso ma Klisto maelongosi.

Toli eya suka

¹⁷ Bande na nga, naongye na bée obokye: Okyebé na baamotemele maphoo maekosi bée. Bée bakyele obokye bato bakabane, bambe naoto ianola sa be. Bée saba na bée elele yonoyo. ¹⁸ Bato baa ndengye mena tebakyele etoma ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, bakyelele nde mabuu ma be. Na yela ya bée ya iwoo, bakye mikosa bato bate baebe ekpele. ¹⁹ Kasi pho ya bée, baanosi baso baebe bokotosa bée Nwaphongo, eli nde phele, nali na nkyisa nzikye pho ya bée. Kasi nazingye obokye bée obe na malondo maikye maikyela maphoo maalaa, ole maphoo maabe. ²⁰ Iikasi njwana bokyi bobo, Nwaphongo okophe bose amooto mwiya njwa Molemba, aamokyele o se ya makolo ma bée.

Le obokye Nkolo ya banga Yesu aepamble!

²¹ Timote okoyele na nga etoma elele yonoyo aelongosi. Bebi na nga Bayuda, Lusiusu, Zazona, na Sozipatele baelongosi na be.

²² Eli nga Teletiusi moto okoekomele maphoo mawo Polo o mokanda mumu. Naelongosi na nga na nkombo ya Nkolo.

²³ Gayusi ne aelongosi, nazale o ingambi se. Bato ba Nwaphongo baso baa yasambela oka ye na bée baelongosi. Elaste okobombe baphalanga ba mokyisi, na nwebi na banga Kwalatusu baelongosi.

[²⁴ Le obokye Nkolo ya banga Yesu Klisto aepamble! Ame.]

Polo kakumole Nwaphongo

²⁵ Tokumole Nwaphongo! Yo ali na makoyi ma iephe bokusi na nzela ye. Eli nde bo kowo nga soo soo waimole nga bato Simo Elaa ya Yesu Klisto eya bombaka Nwaphongo o bileko balekana. ²⁶ Ujwanjwa eye Nwaphongo ateye Simo me eya bombaka yo o phaa. Na bo wakomaka baimosi pho ya Klisto. Yango mena, bato baso baate bali Bayuda baoka Simo me, bo wa woko Nwaphongo yokye azingaka obokye mabota maso maokye Simo me pho bato bamoanole, bambe na motosa.

²⁷ Eli nde Nwaphongo, yo mampenza ooli na zebi, azwe nkyemo, na nzela ya Yesu Klisto, pho ya bobele na bobele! Ame!

Mokanda nwa Polo nwa ntubo oka Bakoliti Maphoo ma etatele

Polo aingolaka ingomba sa Koliti o imbanga see saa ibale. Akyelaka omoo makombe ikoo na nzwambe (18); (Bitoma 18.1-18). Koliti yabaka mabaka bili na mabongu na mophaa na mophaa. Maphoo maabe maikye mabaka malekane omoo. Bato ba Koliti babaka babengye maumunya ndengye na ndengye na masambo ndengye na ndengye. Emba ingomba siinyakune sa baanosi saa ingolaka Polo omoo sabaka simekame na maphoo maikye, emba maphoo me mabaka matungyisa toma Polo na bokusi.

Waamana Polo o Koliti, abaka kazwe masimo maikye maabe pho ya baanosi ba Koliti. Emba Polo amba ya bakomela mokanda nwe nwa ntubo mumu o Efese (Bitoma 19).

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

- 1 Bakoliti 1.1-9: Ibeya na iphe melesi
- 1 Bakoliti 1.10-4.21: Mateya maakyekyi ikabwana
- 1 Bakoliti 5-7: Mateya maakyekyi:

1. Maphoo maa soo onte ya ingomba (5.1-13)
2. Booka (6.1-11)
3. Ikyelela nzoto pho ya Nkolo (6.12-20)
4. Maphoo maakyekyi bolonga (7.1-40).

- 1 Bakoliti 8.1-11.1: Biyano pho ya maphoo makyekyi iza manyama maambya bee mambeka oka manzambe maa bikyeko, na mofesi onte ya bato bate baefe Nwaphongo

- 1 Bakoliti 11.2-15.58: Biyano o maphoo maakyekyi:

1. Masanga ma baanosi na elambo ya Nkolo (11.2-34),
2. Makabo ma Bolobo Bosantu (12-14), lakwa sa bawee (15)

- 1 Bakoliti 16.1-4: Mabonza pho ya bato ba Nwaphongo baa Yelusaleme
- 1 Bakoliti 16.5-24: Maloba ma isokya

O maphoo maso mama toma Polo kateya ndengye'ye iba onte ya Klisto sikokyi iunva maphoo maso maamana. Lowoo loolekyi maso eli laakolo lozingo.

Ibeya

¹ Inga Polo, owa bangama ibaa toma wa Yesu Klisto na phowa ya Nwaphongo, na nwebi Sositene, ² oka bee ingomba sa Nwaphongo siili o Koliti, na baanola Nwaphongo na nzela ya Yesu Klisto, na bee baabangama ibaa basantu, na baso baabangye o bilele biso nkombo ya Nkolo Yesu Klisto, ooli Nkolo ya bee na ya banga, toekomesi mokanda mumu. ³ Le obokye Ango wa banga, na Nkolo Yesu Klisto baephe ngolu na bese.

Nwaphongo kalophe bolaa na nzela ya Yesu Klisto

⁴ Naphe Nwaphongo melesi imbele siso pho ya bee, pho ya ngolu ya Nwaphongo eya ephekye yo na nzela ya Yesu Klisto. ⁵ Onte ya Klisto, Nwaphongo aetonza na makabo maso: Makabo maso maa iwoo na maa boebi. ⁶ Eli obokye Simo ya Klisto eya eyaimolaka banga, ya phikama onte ya bee, ⁷ na ndengye ya obokye bee sazanga noko ikabo sonoso sa Nwaphongo, bee baaziya imbele saamiweninya Nkolo ya banga Yesu Klisto. ⁸ Eli nde yo owamoelenza noko o suka, pho bee sa baa noko na

lowo loṅolo loobe mokolo ḡwaamoyaa Nkolo Yesu Klisto. ⁹ Yo taalekyinya mambunu me, Nwaphongo owaebanga iyaangana na Nwana we Yesu Klisto, Nkolo ya banga.

Ikabana onte ya Ingomba

¹⁰ Bande, na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, naelenza obokye obe na booka, ikabana sango sabaa onte ya b̄e, baa moto m̄n̄m̄ onte ya molimo m̄n̄m̄ na maumunya m̄n̄m̄. ¹¹ Pho, bande na nga, bato ba Kolowe banzimola obokye toko eli onte ya b̄e. ¹² Nalukye iw̄o bofo: M̄n̄m̄ na m̄n̄m̄ na b̄e kawo bofo: «Nga nali moto wa Polo», oyoko yokye: «Nga moto wa Apolo», ona mosu yokye: «Nga moto wa Petelo», ona mosu me yokye: «Nga moto wa Klisto.» ¹³ Klisto amiwata na maalo? Eli Polo owa bakaka b̄e o ekulusu pho ya b̄e? B̄e wa fatisamaka na nkombo ya Polo? ¹⁴ Naph̄e Nwaphongo melesi, pho inga siika batisa n̄n̄o moto m̄n̄m̄ onte ya b̄e, manya nde Klisipusu na Gayo. ¹⁵ Pho moto sa w̄o obokye abatisamaka na nkombo ya nga. ¹⁶ Aa! Nakulaka batisa na ibota sa Setefane. Bo sibungyi phe, siebe obokye nakulaka batisa na moto mosu. ¹⁷ Pho Klisto taika ntoma obokye naya batisa bato, kasi antoma nde obokye naya imola Simo Elaa, nga sa eimola na mayele ma bomoto, pho iwaa se o ekulusu sango sabaa sa pha.

Mwiya ḡwa ekulusu

¹⁸ Pho simo ya ekulusu, eli lowo la bobubusi oka bato baabunga, kasi pho ya banga baali o nzela ya ibikiyi, simo me eli mwiya ḡwa Nwaphongo. ¹⁹ Pho wakomama bofo: «Nam̄w̄o zebi sa bato baazebi, namobuya pha malondo ma bato ba malondo.» ²⁰ Emba bato baa zebi bamowo bo? Naa bato baekola? Naa bawo ba ph̄o ba imbele sisi? Nwaphongo aweninya obokye zebi sa mokyisi mumu sili ḡwaa! ²¹ Pho, mokyisi na nzela ya zebi, teḡwaikaeba Nwaphongo na zebi se. Eli nde na nzela ḡwaa ḡwa mateya, Nwaphongo aweni bolaa obokye abikya baanole. ²² Bayuda baongye bilekyesako, emba Baela balukye zebi. ²³ Kasi banga toimole Simo ya Yesu Klisto owa bakayaka b̄e o ekulusu. Pho ya Bayuda bawene obokye mena Simo ya so. Nzuka pho ya bato bate bali Bayuda, b̄ekye: Mena Simo ya ḡwaa. ²⁴ Kasi pho ya bato baabanga Nwaphongo, ebe Bayuda, ebe bate bali Bayuda, bawene obokye Yesu Klisto ali mwiya na boebakye pha Nwaphongo. ²⁵ Pho ḡwaa ḡwa Nwaphongo moli zebi koleka zebi sa bato. Emba bok̄o pha Nwaphongo holi bokusi koleka bokusi pha bato. ²⁶ Bande, taakyeke naino b̄e bato baabanga Nwaphongo, b̄e oli ba nza? Onte ya b̄e, bato baa zebi tebali baikye, bato ba mwiya tebali baikye, bato ba ngambo tebali baikye. ²⁷ Kasi Nwaphongo aolo bawenene bato ba nyaa o miyo ma bato, obokye aphe baali na zebi so. Aolo baali na bok̄o o miyo ma bato, obokye aphe baali na bokusi so. ²⁸ Aolo bawene b̄e pha, batiole b̄e na batebali na ntina o miyo ma bato pho ya iphe bato baangambo so. ²⁹ Yango mena, moto na m̄n̄m̄ takokyi imitata o boo pha Nwaphongo. ³⁰ Nwaphongo aebuya b̄e na Yesu Klisto moto m̄n̄m̄. Klisto ali pho ya banga zebi siute oka Nwaphongo: Na nzela ye, tobuto bato ba bosembo na bosantu o boo pha Nwaphongo, oolokunyosi bofe bos̄o ambi na lomanya o boombo. ³¹ Yango mena buku pha Nwaphongo bowo bofo: «Bo moto kazingye imitata, amitate nde na maph̄o maakyela Nkolo.»

2

Polo aimosi Simo ya Yesu owa bakyaka b̄e o ekulusu

¹ Bande, waayakaka nga oka b̄e, obokye naya eimola maph̄o ma phele ma Nwaphongo maa bombama, sika eimola mango na yela ya nga ya iw̄o, naa na boebakye pha bomoto. ² Ph̄o nakanaka obokye nga sa eimola low̄o losuu, naeimola nde Simo ya Yesu Klisto; Yesu Klisto owa bakyaka b̄e o ekulusu. ³ Yango mena, imbele saakoma nga oka b̄e, sikaka ba na bokusi; nabaka naile, nabaka natekyenele. ⁴ Mateya na nga, na maph̄o maa baka nga naeyimole, siikaka ba na mawo na boebakye pha bomoto. Eli nde Bol̄o owa baka kateya mwiya nwe o maph̄o ma baka nga na w̄o. ⁵ Yango mena, ianola sa b̄e ete siute na zebi sa bomoto, kasi nde na mwiya njwa Nwaphongo.

Zebi sa Nwaphongo

⁶ Banga toimole zebi oka baanosi baalongoba o miyo ma Nwaphongo. Kasi teli zebi sa mokyisi mumu, naa pha bakonzi ba mokyisi mumu; ph̄o b̄e, bakomi o suka. ⁷ Banga toimole zebi sa Nwaphongo saa bombama; asibomba na bato ba mokyisi. Nwaphongo, mena yo sa taakyela mokyisi, akanaka, yokye, aloteya sango obokye banga tozwe ngambo. ⁸ N̄o n̄o m̄o n̄o na bakonzi ba mokyisi mumu, taika eba zebi sa Nwaphongo; bo basiebaka, nde tebabakyaka Nkolo owa nkyem̄o o ekulusu. ⁹ Kasi eli nde bo wakoma b̄e o buku obokye: «Maph̄o mali naino moto sawene na saoka, na mali moto m̄o n̄o sa umunya, Nwaphongo aunva ma b̄ngya ph̄o ya bato bamozingye.» ¹⁰ Nwaphongo aimola sekyele ye nde banga; eli Bol̄o phe moto owaloimola yango. Iyo, Bol̄o kaebe maph̄o mas̄o, ebe na maumunya ma Nwaphongo maa bombama. ¹¹ Oka moto, nde Bol̄o booli onte ye, boebe maph̄o mas̄o maali o ndondo ye. Kasi moto mosuu taamaebe. Nde bom̄o me, maumunya ma Nwaphongo, kyemaebe nde Bol̄o. ¹² Banga, toloika zwa Bol̄o boute o mokyisi mumu, kasi tozwa nde Bol̄o boute na Nwaphongo, obokye toebe maph̄o malaa malokyele yo. ¹³ Emba toloow̄o maph̄o me na zebi siiteya bato, kasi tow̄o maph̄o me na maloba maaloteya Bol̄o pha Nwaphongo. Na bom̄o tolimbole maph̄o ma Bol̄o pha Nwaphongo nde oka bato bali na Bol̄o me. ¹⁴ Moto otooli na Bol̄o pha Nwaphongo, takokyi eba maph̄o ma phele maute na Bol̄o me. Oka ye, maph̄o me mali ndokolo njwaa; takokyi imaeba, ph̄o bamaebe nde booli na Bol̄o me. ¹⁵ Yango mena, moto oli na Bol̄o pha Nwaphongo, akokyi eba maph̄o mas̄o, na maabe na malaa; kasi maakyele yo moto takokyi w̄o obokye mali mabe. ¹⁶ Ph̄o o buku pha Nwaphongo bakoma obokye: «Okoebe maumunya ma Nkolo nza? Okokyi imoteya nza?» Kasi banga, toli na maumunya ma Klisto.

3

Bato baetoma ba Nwaphongo

¹ Bande, sikokakyi iyew̄ole ndokolo bato baali na Bol̄o pha Nwaphongo, kasi naew̄osi ndokolo bato ba mokyisi mumu, ph̄o b̄e otaa baa bana bakye o ianola Klisto. ² Naephekye nde maaku, kasi ntoma inkusi phe, ph̄o ntoma inkusi tiikyi koka na b̄e. Ebe na unwanjwa eye, tokokyi nana yango. ³ Ph̄o b̄e otaa baa naino ibika ndokolo bato

ba mokyisi mumu. Oli na zuwa na ná iwelana onte ya b̄e. Mena toteya obokye oli naino nde bato ba mokyisi mumu, na obokye kombe mitambwisa na bomoto? ⁴ Waawo monomɔ na b̄e obokye: «Inga moto wa Polo», omoyoko yokye: «Inga moto wa Apolo», mena tokyele nde bookokyele bato ba mokyisi? ⁵ Apolo ali nza? Na nga Polo nali nza? Banga baso toli nde bato baetoma ya Nwaphongo. Na nzela ya banga, b̄e obuto baanosi. Banga baso babale, moto na moto kakokya etoma eya mophe Nwaphongo obokye aekyele: ⁶ Toli ndokolo babasi ba manzabi. Inga naphikiy mumboto, Apolo amosweye maa. Kasi okomokosa, eli nde Nwaphongo. ⁷ Yango mena, na moto ophikakyi, na osweyakyi maa, b̄e baso babale bali nde phaa. Kasi eli nde Nwaphongo okyesi etoma eso, pho yo moto ookose mumboto mamuna. ⁸ Moto ophikakyi, na moto osweyakyi maa, bakokaa. Nwaphongo amophe moto na moto mbano ekokaa na etoma ekyesi yo. ⁹ Pho banga na Apolo toli bato ba etoma ba Nwaphongo, emba b̄e, oli inzabi na ingambi sa Nwaphongo.

¹⁰ Nakyelele na bolaa makabo mampe Nwaphongo, ndokolo moto okoebe itonga ingambi. Nasiwangya na bolaa. Kasi o sima moto mosuu aesi ya sitomga. Kasi moto na moto akyebe na motongyesi nwe. ¹¹ Ingambi saunva wanyema, iwangya me eli nde Yesu Klisto. Moto mosuu takokyi ikula wangya mowangyesi mosuu, nde njwango mamuna. ¹² O elele eewangye b̄e ingambi me, bana bamotonga na itela, baayoko na bibuni ba motiya, bayoko na mabanga ma motiya. Bayoko bamotonga na makonzi, na maakyi, na ná ndele. ¹³ Mokolo njwamotena Nwaphongo bolombe, etoma ya moto na moto yamowenene, pho mokolo me bitoma me biamowenene onte ya njwenya. Njwenya me njwa moteya bowakyelaka moto na moto etoma ye. ¹⁴ Bo ingambi sa moto tesizikiyi na njwenya, njwanaka etoma ye eli elaa, yo amozwa mbando ye. ¹⁵ Nzuka bo ingambi sa moto sizikiyi, amozanga mbano, kasi yo mampenza amobika. Yamoba ndokolo moto abikiyi o iwaa sa njwenya. ¹⁶ B̄e koebe na bolaa obokye oli Tempelo ya Nwaphongo, na Bolobo pha Nwaphongo bozale onte ya b̄e. ¹⁷ Bo moto aoti Tempelo ya Nwaphongo, Nwaphongo ne aamooto. Pho Tempelo ya Nwaphongo eli esantu. Na b̄e oli ndokolo Tempelo ye. ¹⁸ Moto sa mikosa. Bo moto monomɔ onte ya b̄e kaumunya obokye ali na zebi o miyo ma bato ba mokyisi mumu, abutwe ndokolo moto wa njwaa obokye ambe zwa saakolo zebi. ¹⁹ Pho zebi sa bato ba mokyisi mumu, sili njwaa o miyo ma Nwaphongo. O buku pha Nwaphongo wakomama bobo: «Zebi sa bato ba mokyisi mumu, sibutwe izengye si babisa na Nwaphongo.» ²⁰ Bakula na koma bobo: «Nkolo kaebe maumunya ma bato baali na zebi. Kaebe obokye maumunya me mali nde pha.» ²¹ Yango mena, moto sa mitata pho ya nwebi ne moto, maphoo maso mali ma b̄e. ²² Ebe Polo, ebe Apolo, ebe Petelo, ebe mokyisi, ebe bomoo, ebe iwaa, ebe maphoo ma lolc eye, ebe maphoo maamoya, iso ili ya b̄e. ²³ Kasi b̄e, oli bato ba Klisto, Klisto ali moto wa Nwaphongo.

4

Batoma ba Klisto

¹ Esengyesi obokye olokpe ndokolo bato baetoma ba Klisto. Maphoo ma phele maa bomba Nwaphongo, mali onte ya banga. ² Ekpele ekyeongye b̄e oka moto oophe b̄e etoma, eli nde obokye akyele etoma me na bosembo. ³ Ebe b̄e, ebe bato basuu, okokyi involc obokye nakyele

maphoꝝ mabe naa malaa. Oka nga tewakyele ekpele. Na nga mampenza, sikokyi imitenela bolombe. ⁴ O bosembo, simiwene obokye nakyele maphoꝝ mabe, kasi mena telukye iwꝝ obokye nakyele nde maphoꝝ malaa na malaa. Eli nde Nkolo moto owamuntenela bolombe. ⁵ Yango mena, bo imbele saa meka Nkolo naino tesikokyi, b̄e satatenela moto bolombe. Taaziya Nkolo ayee: Nde yo moto owamoya wenina maphoꝝ maso maabombama na maumunya maali o mandondo ma bato. Emba moto na moto amozwa ngambo ekokyi ne oka Nwaphongo. ⁶ Bande, naekpesi ete ya nga mampenza, na ya Apolo pho ya ieteya. Nazingyi obokye na nzela ya banga, ombe na eba ntina ya ete ekyewo b̄obo: «Suka nde o Mibeko, saakala». Emba b̄e saba na lolendo la ifa mbale na moto m̄on̄om̄o ombe iina omoyoko onte ya b̄e. ⁷ Kolekye b̄ebi baayoko na ekpele'ye? Iso ili na we, Nwaphongo aephe yango nde boephe. Ka emba bo aephe yango nde boephe, pho ya'ye kombe mitata na yango ndokolo wa izwa nde na bokusi pha we mampenza? ⁸ Bokoumunya obokye ombo zwa iso isengyesi na b̄e, ombo zwa na bizwele biikye! Koumunya na obokye b̄e obuto bakonzi, kasi banga phe! Nazingye obee baakolo bakonzi, pho na banga tobe bakonzi holi b̄e. ⁹ Nga naebe obokye banga batoma, Nwaphongo alokyela o molongo nwa suka: Toli ndokolo bato bazwe etumbu ya iwaa, pho ya obokye balobome o miyo ma bato ba mokyisi mobimba na ma baanzelu. ¹⁰ Banga toyeeya pho ya Klisto, kasi b̄e koumunya obokye oli bato ba zebi. Banga toli bakoo, kasi b̄e koumunya obokye oli na bokusi. Banga toli bato pha, kasi b̄e koumunya obokye oli bato banene. ¹¹ N̄on̄o unwanwa eye, banga towe na manzala na na phowa ya maa, tololi na bitobu. Balowande, tozangye ingambi, tokyemiengyebana mboka eso, ¹² towe n̄mpasi na iluka na maboko ma banga mampenza. Walotole be, banga tobabambole, walonyokolo b̄e banga toittitale, ¹³ walosongyele b̄e na maphoꝝ mabole, banga tobabuyisa maphoꝝ malaa. N̄on̄o unwanwa eye balowene ndokolo sokoto ya mokyisi, ndokolo vala. ¹⁴ Sikyi ekomela maphoꝝ mamana pho ya obokye naephe soo, kasi pho ya obokye naeteya ndokolo bana ba nga baalozingo. ¹⁵ Na bo owze bateya nkoto iko bateya na nkombo ya Klisto, oli nde na Ango m̄on̄om̄o, pho eli nde nga moto owa ebota onte ya Yesu Klisto, imbele sa eyelela nga na Simo Elaa. ¹⁶ Emba naongye na b̄e obengye matambe ma nga. ¹⁷ Yango mena, naetomesi Timote. Ooli nwana wa nga wa lozingo, na owa anola Nkolo na ndondo yonoyo. Iyo amoekundolela maphoꝝ matambule na nga bomoo pha nga onte ya Yesu Klisto, na bookoteya nga mateya ma nga mboka eso o mangomba maso. ¹⁸ Bato baayoko onte ya b̄e batondi na lolendo, pho baumunya obokye esiya ekyeka. ¹⁹ Kasi bo Nwaphongo anosi, namoya oka b̄e nde minkolo iye. Emba esi bengye maloba ma bato balolendo babana, kasi namokyeka mwiya nwa be. ²⁰ Pho bokonzi pha Nwaphongo teli lowo la maloba, kasi nde la mwiya. ²¹ B̄e kozingye'ye? Naeyelele na phimbo ndee naeyelele na lozingo loso nana bose?

5

Lowo loobe onte ya ingomba

¹ Inga naokye bakye miwꝝo mboka eso obokye lowo lonolo la soo loli onte ya b̄e, eli lowo lonolo loobe la obokye na bato baatebaebe Nwaphongo te bakokyi ilokyela. Naokyi obokye moanosi m̄on̄om̄o onte ya b̄e kalale na n̄wasi wa angoo. ² B̄e unwanwa eye otaa ba na lolendo!

Ekokakyi obokye b̄e obe na ngongɔ, na moto owakyele lowɔ la sɔɔ lalona, yabaka obokye b̄e omowiinya onte ya b̄e. ³⁻⁴ Phɔ ya nga, na bo nali itakye na b̄e na nzoto, kasi o molimo nali na b̄e elele yɔnɔyɔ. Na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu, nambo nyete moto okyesi lowɔ loofe lalona, ndokolo nabaka na b̄e elele yɔnɔyɔ. Wamoangana b̄e, namoba na b̄e elele yɔnɔyɔ o molimo, mwiya nwa Nkolo ya banga Yesu n̄wamowenene. ⁵ Emba yengyelakyi obokye b̄e oambya moto mɔna oka Molemba phɔ nzoto ya masumu iwee, kasi abikye o molimo mokɔɔ nwa moya Nkolo. ⁶ Tololi na lowɔ la imitata wawana, b̄e koebe na bolaa obokye: «Ŋwana ndambe wa muno mokyele na b̄e mapa moulole beseni mobimba ya faline.» ⁷ B̄e koebe obokye Bayuda oeseleko ya b̄e ekyeumunya b̄e itokolo sa b̄e o Ezipito, bavakye nɔɔ iso ya kalakala, bambe zaa mapa ma sika matemaika kyela b̄e na muno. Na b̄e kyelaka nde bomɔ, phɔ obutwe mapa maa sika maazangi muno. Phɔ banga toli na eseleko ekyeumunya b̄e itokolo sa b̄e o Ezipito eya sika. ⁸ Tokyele eseleko ya banga, tolouze na mapa makyele b̄e na muno nwa kalakala nwa masumu na maphɔɔ maabe, kasi na mapa mate mali na muno, yango eli maphɔɔ ma bosome na maa phele. ⁹ O mokanda n̄waekomelaka nga phanza, nawoko na b̄e ngakye, b̄e saangana na bato baakyele mobulu nwa babasi na bampele. ¹⁰ Bo nawoko babona, teli obokye b̄e olote bato basɔ baatebaebe Nwaphongo. Bo yabaka obokye olote bato basɔ baakyele mobulu nwa babasi na bampele, baamengyele mbolo ya b̄ebi, bali baibi, baasambele bikyeko, b̄e nde omanakyi o mokyisi mumu. ¹¹ Kasi naekomelaka babona obokye b̄e saangana na bato bawɔ obokye bali baanosi, nzuka bakyele maphɔɔ maa sɔɔ, bali na looto, basambele ma nzambe ma bikyeko, batole bato, bakule mengyela mbolo ya b̄ebi, balangye maleku naa baibi. Esengyesi obokye b̄e sazaana na bato ba ndengye mena elele yɔnɔyɔ. ¹²⁻¹³ Yango mena, teli lowɔ la nga obokye natene bolombe pha bato baatebali baklisto. Eli nde Nwaphongo owaa batenela bolombe. Kasi b̄e, esengyesi obokye okyekye maphɔɔ ma b̄ebi na b̄e. Wakomama bobo: «Wiinya bato baabe onte ya b̄e.»

6

Isongyelana onte ya baklisto

¹ Bo mɔnɔmɔ na b̄e azwe lowɔ na n̄wɛbi ne moanosi, phɔ ya'ye kakye aamba na n̄wɛbi ne moanosi o boo pha bananga baatebaebe Nwaphongo? Phɔ ya'ye taiki kyende oka bato ba Nwaphongo? ² B̄e toebe obokye bato ba Nwaphongo bamotena bolombe pha munse musɔ? Ka bo b̄e wa motena bolombe pha munse musɔ, tombi koka itena bolombe o maphɔɔ makyi makyi? ³ B̄e toebe obokye banga bato bamotena bolombe pha baanzelu? Emba tomba otwa itena bolombe pha maphɔɔ ma bomɔɔ pha banga o mokyisi mumu? ⁴ Wazwe b̄e toko ndengye mena, b̄e kokye kpa bananga bato bate bali o ingomba. ⁵ Nawɔ babona phɔ naephe sɔɔ! Eli phele obokye onte ya b̄e tombi baa nana moto mɔnɔmɔ wa zebi okokyi ibongya maphɔɔ bo b̄ebi bazwe toko? ⁶ Kasi ndengye'ye moanosi mɔnɔmɔ bo ali na n̄wambo na n̄wɛbi ne, baambe kye saamba o boo pha bananga baatebali baanosi? ⁷ Nde phele, lowɔ la nsambo onte ya b̄e, loteya obokye b̄e obungyi. Bo moto kaekyele maphɔɔ maabe, phɔ ya'ye b̄e tokuya? Bo moto kaebololo ekpele, phɔ ya'ye tomolele yango? ⁸ Kasi

eli nde b̄e mampenza baakyele maph̄o maabe na bab̄ololo bato mbolo! Kokyele na babona na bebi na b̄e baanosi! ⁹ Bände, koebe obokye bato baakyele maph̄o mabe ete banyolo o bokonzi pha Nwaphongo. B̄e samikosa! Eli bato baakyele maph̄o ma so, basambele bikyeko, bato bakyele baphemba, bampele balale na bebi na b̄e bampele, ¹⁰ ebe baibi, ebe baamengyele mbolo ya bebi, ebe balangyi ba maleku, ebe bato baatole bebi na be, ebe bato baab̄ololo mbolo ya bebi na be, b̄e bas̄o ete banyolo o bokonzi pha Nwaphongo. ¹¹ Onte ya b̄e baayoko babaka ndengye mena. Kasi Nwaphongo akunyola bofe pha b̄e, aeyolo obokye ofe bato be, aebuya bato ba bosembo o boo phe pho koanole Nkolo Yesu Klisto, na nzela ya Bolobo pha Nwaphongo booli onte ya banga.

Nzoto ya w̄e oikyelele na Nwaphongo

¹² Bana onte ya b̄e bawo bekye: «Nakokyi ikyela maph̄o maso maazingyi nga.» Eli bom̄o. Kasi maph̄o maso temali malaa pho ya b̄e. Nakokyi iwo ngakye: «Nakokyi ikyela maph̄o maso maazingyi nga.» Kasi esiimile ibutwa moombo nwa maph̄o mamana. ¹³ Kokule nawo pho ya ntoma ya iza obokye: «Ntoma ili pho ya ibuu, ibuu sili pho ya ntoma.» Eli bom̄o, kasi Nwaphongo amoboma iso ibale. Kasi pho ya maph̄o makyekyi bondumba, nzoto ya moto teyaika kyelama pho ya bondumba, kasi pho ya Nkolo. Eli nde Nkolo oli mokonzi nwa nzoto. ¹⁴ Pho ndengye eya kundola Nwaphongo Nkolo Yesu onte ya bawee, alokundola na banga nde bom̄o na mwiya nwe. ¹⁵ B̄e toebe? Nzoto ya b̄e ili binango ba nzoto ya Klisto. Emba, nakokyi ikpa enango ya nzoto ya Klisto naebuya enango ya nzoto ya nwanwasi wa ndumba? Tewakokyi ikyelama na mbala! ¹⁶ Pho moto okoangane na nwanwasi wa ndumba, abuto nee moto monomo. O buku pha Nwaphongo bakoma bofo: «Be babale bamobutwa moto monomo.» ¹⁷ Kasi moto okoangane na Nkolo, kabutwe ne moto monomo o nzela ya Bolobo. ¹⁸ B̄e lota bondumba. Masumu maso maasu makokyi ikyela moto, temaoto nzoto ye, kasi moto omiambye na bondumba, kaoto nzoto ye mampenza. ¹⁹ B̄e toebe obokye nzoto ya b̄e ili Tempelo ya Bolobo Bosantu? Pho Nwaphongo aephe Bolobo Bosantu boozale o nzoto ya b̄e. Emba toli bakolo ba nzoto ya b̄e. ²⁰ Be, Nwaphongo aeyomba boombi na motiya moikye, yango mena osengyesi ikyelele nzoto ya b̄e pho ya iphe Nwaphongo nkyemo.

7

Maph̄o maakyekyi bolonga

¹ Pho ya maph̄o mankomelaka b̄e o mokanda, na wo bofo: Eli bolaa obokye lele yo salonga. ² Kasi ombi ba maph̄o ma so maikye onte ya b̄e, esengyesi obokye lele muns̄o abee na nwanwasi we, na nwanwasi muso abee na lele we. ³ Lele asengyesi ikokya phowa ya nwanwasi we, na nwanwasi aengyesi ikokya phowa ya lele we. ⁴ Nwanwasi tali na bokonzi mi nzoto ye, kasi nde lele we. Nde bom̄o pho ya lele, lele tali na bokonzi mi nzoto ye, kasi nde nwanwasi we. ⁵ B̄e sakabana matangye, boteebe obokye ooka ikabana matangye nwana imbele pho ya ibondel. Emba sima ombe ya butwa bo wamele b̄e, botefe bom̄o, ototebe imibatela, Molemba amoluka malondo obokye b̄e oka. ⁶ Maph̄o maewole nga mama, teli obokye naetomisa ikyela bom̄o, kasi mena naephe nde nzela obokye, bo b̄e ozingyi ilonga, teli bofe. ⁷ Eli phele, nazingye obokye moto muns̄o abe ndenga boli nga, kasi Nwaphongo kaph̄e moto na moto

ikafo sikokyi ne. ⁸ Pho ya mandenga na mazengye, na wo na b̄e ngakye eli bola obokye obe booli nga. ⁹ Kasi bo b̄e otokokye ikuya, eli bolaa obokye olongye na obokye owee na phowa. ¹⁰ Oka b̄e baunva longa, naephe motindo moote muute na nga, kasi moute na Nkolo: Nwanwasi wa bolonga takokyi ikabana na lele we. ¹¹ Kasi bo nwanwasi ale lele we, yo sakula zala bolonga bosuu, naa akule bongya yo na lele we. Na lele ne, takokyi ile nwanwasi we. ¹² Oka bato bayoko, nawo bofo (eye kyewo nga mampenza, teewo Nkolo): Bo lele, ooli moklisto, ali na nwanwasi otoebe Nwaphongo, bo nwanwasi me ali na phowa ya iikala izala ne, lele mona takokyi imole. ¹³ Nde bomo me, bo nwanwasi ooli moklisto ali na lele otoebe Nwaphongo, bo lele me ali na phowa ya iikala izala ne, nwanwasi mona takokyi imole. ¹⁴ Pho lele otoanole Klisto, Nwaphongo aunva nwanola pho aangana na nwanwasi oli manosi. Nde bomo na nwanwasi otoanole Klisto, Nwaphongo aunva nwanola pho aangana na lele oli manosi. Bo tebe babona, bana ba b̄e bamoba sokoto, nzuka Nwaphongo aunva baanola. ¹⁵ Kasi bo moto otoli moanosi azingyi imana o bolonga, amane ndeto. O mapho mandengye mena, moanosi owa lele na owa nwanwasi tali moombo nwa bolonga, Nwaphongo aebangaka pho b̄e ozale na b̄e. ¹⁶ Pho iwe nwanwasi ooli moklisto, wamoeba ndengye'ye obokye wamobikya lele wa we? Na we lele ooli moklisto, wamoeba ndengye'ye obokye wamobikya nwanwasi wa we?

Moto na moto aikale ndengye eya mobangaka Nwaphongo

¹⁷ Manya nde lowo lalona, pho ya mapho maayoko maso, moto na moto aikale ibika nde na iyalo se saamophe Nkolo, na bo wabaka yo phanza imbele saamobangaka Nwaphongo. Mena eli motindo moophe nga o mangomba maso. ¹⁸ Bo moto bamobeleye o boo pha izwa yo mbela ya Nwaphongo, aikale nde bomo, bo moto abaka mungbotu wazwa yo mbela ya Nwaphongo, yo sa mibele. ¹⁹ Baefele, babe saefele: Tewali na ntina. Lowo la ntina eli nde ikokya mapho maatome Nwaphongo. ²⁰ Esengyesi obokye moto na moto aikale bo wabaka yo imbele saazwa yo mbela ya Nwaphongo. ²¹ Wabaka moombo imbele saebanga Nwaphongo, sa mitungyisa na lowo me. Ka bo ozwe nkonzu ya ibutwa somi, omibuya somi bofele. ²² Moombo, owabanga Nkolo, ali moto oomani o boombo, abuto moto wa Nkolo. Nde bomo me, somi owabanga Klisto, ali moombo nwe. ²³ Nwaphongo aeyomba na motiya moikye, b̄e sabutwa baombo ba bato. ²⁴ Bande, moto na moto aikale o boo pha Nwaphongo nde bo wabaka yo phanza, waamozwa mbela ya Nwaphongo.

Mapho maakyekyi mandenga na mazengye

²⁵ Oka bato baali mandenga, sikyi zwa mapho uta oka Nkolo, obokye naewole, ka naewole maumunya ma nga, moto wa Nwaphongo na ngolu ye. Okyele mandondo ma b̄e imae, o maanole. ²⁶ Naumunya obokye pho ya mpasi eli lolu eye o mokyisi, eli bolaa pho ya moto obokye aikale nde boli iyo. ²⁷ Ooli na nwanwasi, sa luka imole, ooli ndenga, yo sa longa nwanwasi. ²⁸ Ka bo olongyi, toikyi kyela bofe, na bo ngondo azasi bolonga, taikyi kyela bofe. Kasi baalongyi babana: Bamoba na minyoko o malonga ma b̄e mokolo na mokolo, yango mena, nazingyi obokye naebikya iminyoko mamina. ²⁹ Bande, nalukye ewole bofo: Tewakuli ikala itakye, tata unwanwa eye esengyesi obokye hampele baalonga babe ndokolo tebaika longa. ³⁰ Baalele, babe ndokolo tebaalele. Baali na nkyisa, babe ndokolo tebali na nkyisa. Baaombe mbolo, babe ndokolo

tebali na mbolo. ³¹ Baakyelele mbolo ya mokyisi mumu, babe ndokolo tebaikyelele, pho maphoo ma mokyisi mumu mamolekana. ³² Nazingyi obokye bée saba na nkaa. Moto ooli salonga, amiphekye o maphoo ma Nkolo, akyelakye obokye asepelisa Nkolo. ³³ Ka moto owalonga, kamiphe o maphoo ma mokyisi mumu, kakyele obokye asepelisa nwanwasi we. ³⁴ Kaumunya maphoo mafale. Nde bomo me, nwanwasi ooli sazala bolonga, naa ngondo, kamiphe o maphoo ma Nkolo, pho ali na phowa ya imiphe oka Nkolo, o maphoo maakyele yo na o maphoo maumunya yo. Kasi nwanwasi owa zala bolonga, kamiphe o maphoo ma mokyisi mumu, kakyele obokye asepelisa lele we. ³⁵ Nawo babona pho ya bolaa pha bée, tali pho ya iyebekyisa izengye, nazingyi obokye bée obe ndengye ekoyi, omiphe muuwosi o etoma ya Nkolo. ³⁶ Bo munzenga azingyi ngondo monomo obokye kamolongye, sima baoka, béeke: Tebakule longana, bo phowa ya ilonga eyelesi munzenga mona, aweni obokye bo ale ngondo me, etewabongo, akoyi imolonga bozingyi yo, mena takyele isumu. ³⁷ Ka bo munzenga mona akani phele o ndondo ye obokye yo salonga, bo akoyi ititala obokye ebe nde bomo bokani yo, akyesi bolaa obokye yo salonga ngondo mona. ³⁸ Na bomo, bo munzenga azingyi ilonga ngondo ozingyi yo, akyesi bolaa. Ka yo okole ilonga akuli kyela bolaa bolekyi. ³⁹ Nwanwasi ozasi bolonga abe nde na lele we imbela sisi sili bée na bomoo, ka bo lele we awee, akoyi izala bolonga na lele ozingyi yo, elaa abe moklisto. ⁴⁰ Nzuka inga naumunya fobo: Nwanwasi amoba na nkyisa koleka, bo tazasi bolonga. Naanole obokye, na nga, nali na Bolobo pha Nwaphongo.

8

Nsoti ya manyama ikyambya bée manzambe ma bikyeko

¹ O maphoo maakyekeyi nsoti ikyambya bée oka manzambe ma bikyeko, toebe obokye banga baso toli na boebakye pha maphoo. Boebakye me bophe moto mawala. Kasi lozingo, lolenza aanola sa banga. ² Bo moto kaumunya obokye kaebe lowo, naino taebi bo sengyelakyi yo iyeba. ³ Ka bo moto kazingye Nwaphongo, iyo mona Nwaphongo kamoebe.

⁴ Motuna nwanwo mumu: Banga tokokyi iza nsoti ya manyama ikiyute o mambeka maambya bée oka manzambe ma bikyeko? Toebe na bolaa obokye nzambe ya ekyeko tali o mokyisi mumu, toebe na obokye Nwaphongo ali nde yo monomo. ⁵ Na bo mbolo ikiyibangye bée manzambe bo ili, ebe o ikolo, ebe o se, na bomo, manzambe maikye mali, na bankolo baikye bali. ⁶ Ka pho ya banga, toebe obokye Nwaphongo ali nde yo monomo, ali Ango wa banga, iyo owakyele mbolo iso, na banga tobikyee pho ye. Na Nkolo ali nde yo monomo, Yesu Klisto, owakyelaka mbolo iso na mwiya nwa Nwaphongo, amba na lobikya.

⁷ Ka bato baso tebaebe lowo la phele lalona. Baayoko baloboko meele na manzambe ma bikyeko, na unwanwa eye, baze nsoti ikyambya bée oka manzambe ma bikyeko. Maumunya ma bée mali makoo. Bamiweninya obokye babuto na sokoto pho baze nsoti me mina. ⁸ Ntoma eteilokomya phenephe na Nwaphongo, bo toloize otolokyele ekpele, na bo toize, otolozwe na ekpele.

⁹ Boumbo bée mana o boombo pha manzambe ma bikyeko, oebaka obokye maphoo makyele bée me sa nyosa bali na aanola sikuwe o maphoo mabe. ¹⁰ Na bomo, bo moto ooli na aanola sikuwe, aeweni we moto oli na boebakye pha maphoo, ozasi koze o tempelo ya nzambe ya ekyeko,

etabe ne na maumunya ya we obokye azakye ne nsoti ikyambya bée oka manzambe ma bikyeko? ¹¹ Emba pho ya boebakye pha we, wamovaka nwebi oli na ianola sikuwe mona o maphoo mabe, nzuka Klisto awa pho ye. ¹² Boebe obokye kokyelele febi baali na ianola sikuwe bofe, mena bofe me kobokyelele nde Klisto yo mampenza. ¹³ Yango mena, bo ntoma ikyize nga ili ibaku pho ya nwebi na nga, esikule zaa nsoti me pho nga sakyela obokye nwebi akaa pho ya nga.

9

Toma ali na bosomi

¹ Inga sili somi? Nga sili toma? Nga sika wene Yesu, Nkolo wa banga? Bée toli mbuma ya etoma eya kyelela nga Nkolo? ² Na bo bato baayoko tebaanole obokye nali toma, bée koebe na bola obokye nali toma. Na bomo, bo obuto bée bato ba Nkolo phele, oli bée mampenza elembetele ekyeteya obokye nali toma. ³ Oka bato batebaanole obokye nali toma, nababuyisa boho: ⁴ Banga tolokokakyi iza na inywaa pho ya etoma ekyekyele banga eye? ⁵ Banga tolokokakyi ikpa ngondo monomo ooli moanosi obokye abe njwasi wa banga bo okokyele batoma bayoko, na bana nyango na Nkolo, na Petelo? ⁶ Na inga na Balanafa, tolokokakyi ile ikyela etoma? ⁷ Tuluku nza okokyele etoma kambe miphuta yo mampenza? Moto nza owaunva phika mumboto, nokyi abe sa zaa ina mbuma wakute yango? Moto nza owaunva okolo manyama, nokyi abe sa nywaa maoku ma manyama mamana? ⁸ Bée sabuya obokye nawo babona pho eli maphoo maakelele banga bato. Na mobeko njwa Mose mokule wo nde bomo me. ⁹ Na bomo, bakoma o mobeko me boho: «Sa kanga munoko njwa ngombe bo kyeekyelele etoma ya itokolo ble». Bée koumunya obokye Nwaphongo awoko babona nde pho ya mangombe? ¹⁰ Nwaphongo awoko babona nde pho ya banga obokye aloteya boho: Baakelele etoma ya Nkolo basengyesi izwa iphuti oka bato baakelele be. Moto okobale inzabi, na moto okonoko maanza, bakelele etoma na maumunya obokye moto na moto amozwa mbano ya etoma ye. ¹¹ Banga tophika mumboto njwa Bolobo onte ya bée, bo kophikye bée manza. Teli bohe obokye toongye, ehe ntoma, ehe bitobu oka bée. ¹² Bo baayoko bazwe mbolo oka bée, ekokyi obokye banga toizwe ileka bée babana. Ka banga toloikaka zinga ikyela maphoo mamana. Toitala obokye noko lowo lonolo lango saoto Simo Elaa ya Klisto. ¹³ Bo koebe na bolaa obokye baakelele etoma o Tempelo bazwe ntoma ya bée nde wamo wawana. Na baamba mambeka oka Nwaphongo, bazwe na bée ntoma nde o mambeka maamba bée mamana. ¹⁴ Nde bomo me, Nkolo aambya ndingyisa obokye bato baanole Simo Elaa, basungye na bée bato baaimole Simo me. ¹⁵ Ka siika eonga noko ekpele; bo nakomi maphoo mamana, teli obokye unjwanjwa eye namotata onga. Na bomo, namozinga obokye nawe na nzala, na obokye hambololo lowo la kaa looli na nga lolo. ¹⁶ Sili na lowo la imikumisa obokye naimole Simo Elaa; eli etoma eya mpe Nkolo obokye naekyele. Bo siimosi Simo Elaa, eli ngongo ya nga! ¹⁷ Bo ebakyi obokye naoloko etoma eye nga mampenza, nde naziyakyi obokye nazwe iphuti. Ka oli yango nde etoma eya mpe Nkolo obokye naekyele; yango mena namiphe obokye etoma me eunve na bolaa. ¹⁸ Ka iphuti sa nga embi ba iye? Ebakyi obokye nazwe baphalanga pho nali moimosi wa Simo Elaa. Sikyi kyela bomo; iphuti sa nga, eli nkyisa, iili na nga, pho ya imola Simo Elaa pha, sa zwa noko ekpele oka moto. ¹⁹ Nali

somi; sili moombo njwa moto. Kasi namiphe ndokolo moombo njwa bato baso, obokye nazwe bato baikye pho ya Klisto. ²⁰ Bo nali onte ya Bayuda, naamibuya ndokolo Moyuda obokye nabazwe pho ya Klisto. Na bo nga mampenza sikumole mibeko ma Mose, bo nali onte ya baamikumole, naamibuya ndokolo be, obokye nabazwe pho ya Klisto. ²¹ Nde bomo me, bo nali onte ya bato baatebaebe mibeko ma Mose, naamibuya ndokolo be, obokye nabazwe pho ya Klisto. Mena telukye iwo obokye sikumole mibeko ma Nwaphongo; pho inga nali o se ya mibeko ma Klisto. ²² Bo nali onte ya baali na ianola sikuwe, naamibuya na nga ndokolo moto wa ianola sikuwe obokye nabazwe pho ya Klisto. Nakele babona oka bato baso obokye na manzela maso, nabikya nono bayoko. ²³ Nakele mapho maso maamana pho ya Simo Elaa obokye nazwe iyalo silaa oka Nwaphongo. ²⁴ Be koebe na bolaa obokye bo bato bamekane ikyilingana, bakyilingane bee baso, ka kyezwe mbano nde moto monomo. Na bomo, bee, kyilingana na bolaa obokye ozwe mbano. ²⁵ Bato baso baamiphe o iyekola ikyilingana, bamikyisa na mapho maiky. Bakele babona obokye bazwe ekpele eyamoba sa koko; ka banga tokyele babona obokye tozwe ekpele eyamokoko bobele. ²⁶ Yango mena, bo nakyilingane, miyo ma nga maso mabe nde o ekpele ekyebengye nga; nali ndokolo moto okonwane ebasi, inkutu sa nga tesikoyi ikaa i mbale. ²⁷ Naweninyaa nzoto ya nga mpasi, naibanza na bolaa obokye Nwaphongo yo sa nde; ona nga okokye miteya baayoko.

10

Sakumola manzambe ma bikyeko

¹ Bande, nazingyi obokye bee o umunya lowo laakyelamaka oka bankoko ba banga wabaka bee batambule na Mose elele yonoyo. Nwaphongo atomaka ipata sonoso obokye sibabanza, bee baso. Ababanzaka na wakatisaka bee maa manene ma mangola. ² Wabaka bee onte ya ipata, na wakatisaka bee maa manene ma mangola; yabaka ndokolo bee baso babatisami onte ya Mose. ³ Bee baso bazaka ntoma elele yonoyo, eli ntoma yautaka o ikolo. ⁴ Bee baso banywaka maa ma Bolobo elele yonoyo; banywaka maa ma ibanga sa Bolobo saabaka sibabengye. Ibanga me yabaka Klisto. ⁵ Ka mapho maabaka baikye bakele onte ya bee temabaka mapho maphe Nwaphongo nkyisa. Yango mena bawa o bokye. ⁶ Mapho mamana mali ndakyisa pho ya banga, obokye banga saba na maumunya mabe, bo maabaka na be. ⁷ Bee sa nyanga na obokye omiphe o ikumola manzambe ma bikyeko, bo wakyelaka bayoko onte ya bee. Eli bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo bobo: «Bato bazasi obokye baze, banywe; sima batemi, babine obokye bakumole manzambe ma bikyeko». ⁸ Banga sa miphekye o mobulu njwa babasi na bampele bo wakyelaka baayoko onte ya bee. Pho ya lowo me lalona, Nwaphongo abomaka bato nkoto mako mabale mbuka iyato na mokolo monomo. ⁹ Tolokoyi imeka ndondo ya Nkolo, bo wakyelaka baayoko onte ya bee. Manzoo mafatwaka, mafabomaka. ¹⁰ Bee samimaka bo wakyelaka baayoko onte ya bee, anzelu owa iwaa ababomaka. ¹¹ Mapho mamana mabayelelaka pho ya iphe ndakyisa oka baayoko. Bamakoma obokye balokyebisa pho imbele sili banga sisi, suka ya mokyisi ebuto phenephe. ¹² Na bomo, moto okoumunya obokye atemi na bolaa, nde kakebe obokye yo sakaa. ¹³ Bimekyi biso biazwaka bee eli nde bimekyi

biizwe bato baso. Nwaphongo ookokokya yaalaka yo, etaale obokye omekame koleka bokusi pha be. Imbele saamoya bimekyi, Nwaphongo amoephe malondo ma iititala mi be, na nzela ya itokolo o bimekyi me. ¹⁴ Bände na nga, yango mena lota manzambe ma bikyeko. ¹⁵ Naewole ndokolo bato bali na malondo. Be manpenza oumunya mapho mawo nga mamana. ¹⁶ Tophe Nwaphongo melesi pho ya kopho ya mapambosi. Waaenywe banga, mena teeli obokye toangane na malongo ma Klisto? Nde bomo, waaze banga ipa siitenane banga, mena teeli obokye toangane na nzoto ya Klisto? ¹⁷ Ipa sili nde sonso. Na bo toli bato baikye, tobuto nde nzoto yonyo, pho toanga baso obokye toze ipa sonso sasina. ¹⁸ Kyeka bana ba Isalayele. Baaze manyama mambeka be o etumbelo, baangane na Nwaphongo ookobonzele be. ¹⁹ Mena naewole obokye manyama, maambya be mambeka oka manzambe ma bikyeko, temali nana kaa yonyo. Ebe manzambe me ma bikyeko temali na na kaa yonyo. ²⁰ Mambeka maambya bato baatebaebe Nwaphongo, bamaambya oka bikyeko; tebamaambya oka Nwaphongo. Na be, bazwe mapho maso maabalakyelaka bikyeko. Ka nga sikyi zinga obokye be okyele bomo. ²¹ Be, tokokyi inywa mbala yonyo o kopho ya Nkolo, na o kopho ya bibekye; tokokyi izaa mbala yonyo o mesa ma Nkolo na o mesa ma bibekye. ²² Banga sa luka obokye tobangye yo ya Nwaphongo. Be saumunya obokye tomolekye na bokusi.

Tokyelake mapho maso pho ya ikumola Nwaphongo

²³ Baayoko bawo, bekke: Tokokyi ikyela mapho maso maazingyi banga. Eli bomo phele. Kasi mapho maso temali malaa pho ya banga. Tosengyesi ikyela mapho maso maazingyi banga, kasi mapho maso temaakosa ianola sa bato. ²⁴ Moto na moto yo sa luka bolaa phe mampenza, alukye bolaa pha bebi. ²⁵ Be okokyi izaa manyama maso maungya b o zando; be sa mituna obokye oebe ntina ya mango, ²⁶ pho bakoma o buku pha Nwaphongo bobo: Mokyisi na iso iili omo, ili ya Nkolo. ²⁷ Bo moto otoebe Nwaphongo aebangyi obokye okye zaa oka ye, bo oanosi ikyende, okokyi izaa ntoma iso yamoephe be; sa mituna obokye oebe ntina ya ntoma me. ²⁸ Ka bo moto awo na ba obokye: Nyama mena euti o mambeka maambya be oka manzambe ma bikyeko, be sa ezaa, pho moto me aeyebuse, oebi ntina me. ²⁹ Nawo bobo pho ya maumunya ma bayoko; siwo pho ya maumunya ma be. Moto mosuu akokyi ituna, yokye: Pho ya'ye maumunya na nwebi makokyi inkatela obokye nga sa kyela mapho maazingyi nga? ³⁰ Bo naph Nwaphongo melesi pho ya ntoma iizingyi nga izaa, pho ya'ye bantole na yango, pho na nga phe Nwaphongo melesi? ³¹ Na bomo, na bo koze, na bo konywe, na bo kokyele ebe na lowo iye, kyela mapho maso pho ya ikumola Nwaphongo. ³² Be kyela obokye mobesi nwa be nwango sa ba ibaku, ebe pho ya Bayuda, ebe pho ya bato baatebali Bayuda, ebe pho ya ingomba sa Nwaphongo. ³³ Be kyela ndokolo nga; nakele bokusi obokye nasepelisa bato baso o mapho maso; siilukye bolaa pha nga mpenza. Kasi nalukye bolaa pha bato baso obokye babikye.

11

¹ Be benga ndakyisa ya nga, bo kobengye nga ndakyisa ya Klisto.

Mobesi nwa nwanwasi imbele sibondele yo

² Naekumole pho b̄e konzumunya o mapho maso na pho otaa ba ibanza mateya maephekye nga. ³ Emba nazingye obokye b̄e oefe bofo: Klisto ali mokonzi nwa lele munso; lele ali mokonzi nwa nwanwasi we. Nwaphongo ali mokonzi nwa Klisto. ⁴ Waangane b̄e o losambo, bo lele kabondele, naa kaimole mapho maauti na Nwaphongo, bo azibi moto nwe na etobu, mena kaphe Mokonzi nwe so. ⁵ Ka bo nwanwasi kabondele, naa kaimole mapho maauti na Nwaphongo, waangane b̄e o losambo, bo tazibi moto nwe na etobu, mena kaphe lele we so; ali ndokolo nwanwasi oangyi b̄e suwe. ⁶ Bo nwanwasi tazibi moto nwe na etobu, akoyi na imianga suwe me. Nzuka ooli yango so pho ya nwanwasi obokye angye suwe naa aikolole, asengyesi imiziba etobu o moto. ⁷ Lele tasengyesi na imiziba moto, pho Nwaphongo amokyele bo oli yo Nwaphongo. Kateya na nkyemo ya Nwaphongo. Ka nwanwasi, kateya nkyemo ya lele. ⁸ Na bom, Nwaphongo taika kpa ekpele o nzoto ya nwanwasi obokye aekyele na lele; kasi akpa nde ekpele o nzoto ya lele, aekyele na nwanwasi. ⁹ Nwaphongo taika kyela lele pho ya nwanwasi, kasi akyela nde nwanwasi pho ya lele. ¹⁰ Yango mena, nwanwasi asengyesi iziba moto nwe na etobu pho ya iteya o miyo ma bato na o miyo ma baanze obokye ali o se ya bokonzi pha lele we. ¹¹ Emba o bom pho banga o nte ya Nkolo, nwanwasi kazwe bokusi nde na lele we; lele kazwe bokusi nde na nwanwasi we. ¹² Pho nde bo owakyele Nwaphongo nwanwasi utama na lele, nde bom me nwanwasi kabote lele, emba b̄e baso baute na Nwaphongo. ¹³ B̄e mampenza, tena bolombe pha lowo lolo. Eli bolaa obokye nwanwasi abondele Nwaphongo sa miziba etobu o moto? ¹⁴ Ndengye eyalokyele Nwaphongo, mobesi nwa banga bato moloteya obokye bo lele ali na suwe nsanda eli so pho ye. ¹⁵ Ka eli ngambo pho ya nwanwasi, bo afe na suwe nsanda. Na bom, Nwaphongo amophe suwe nsanda obokye izibe moto nwe. ¹⁶ Bo moto ali na phowa ya ikula wo lowo lolo, aefe na bokuwe bofo: Ebe mangomba ma Nwaphongo, ebe banga mampenza, tololi na mobeko mosuu o elele ya lowo lalona.

Elambo ya Nkolo

¹⁷ Naeyimole phanza bofo: Lowo la b̄e lootelozingye nga lango lolo: Waangane b̄e elele yonyo, aangana sa b̄e tesili obokye siebongya, ka sieto b̄oti. ¹⁸ Phanza banzimosi obokye waangaane b̄e, bato na bato bafe na ya b̄e ewole; nambe kuta naanola obokye eli phele. ¹⁹ Esengyesi obokye ikabana sibe o nte ya b̄e, pho toebe o nte ya b̄e baali phele. ²⁰ Waangane b̄e elele yonyo pho ya iza, teli obokye b̄e koze elambo ya Nkolo. ²¹ Na bom, wazale b̄e o mesa pho ya iza, moto na moto kawelane iza ntoma ye mampenza na ndengye yonyo obokye bana bali na nzala, bibi bayoko balangyi. ²² Mangambi ma b̄e temali obokye okye zaa naa okye nywa omo? Ka naa kolukye obokye otiyole ingomba sa Nwaphongo na obokye ophē baatebali na ntoma so? B̄e kozingye obokye naewole bo? Obokye naesambe? Pha! Nga sikoyi esamba pho ya mapho mamana.

²³ Kyeka, mapho maazwa nga oka Nkolo, maeimola nga, mango mama: Nkolo Yesu, na muna mokolo me nwa moambyaka Yuda, aesi ya kpa ipa, ²⁴ waumva yo iphe Nwaphongo melasi pho ya sango aesi ya sikyese, aphe baekosi be, yokye: B̄e kpa, oze, eye eli nzoto ya nga. Naikabi pho ya b̄e. Okyelakye babona pho ya inzumunyaka. ²⁵ Nde bom, o sima ya

izaa, akuli ya kpa kopho, yokye: Kopho eye eli sangola enyakune, ekyesi b̄e na Nwaphongo o nte ya malongo ma nga. Imbele siso saamobaka b̄e koenywe, okyelakye babona pho ya inzumunyaka. ²⁶ Na bomo, imbele siso saamobaka b̄e koze ipa saasina, kombe na konywa kopho mena, mena koimole simo ya iwaa sa Nkolo noko waamoya yo. ²⁷ Yango mena, moto okooze ipa sa Nkolo, naa ookonywe kopho ye na ndengye etelongofa, moto mona kamikyete, pho aweni nzoto ya Nkolo na malongo me nde pha. ²⁸ Esengyesi obokye moto na moto amikyekye o ndondo ye, o boo pha izaa ipa saasina, na inywaa kopho mena. ²⁹ Bo moto kaze ipa saasina, naa kanywe kopho mena, bo tasososi obokye eli nzoto ya Nkolo, mena kamibangyele bofe o nzoto ye mampenza. ³⁰ Yango mena, kowene bato baikye o nte ya b̄e, bana bali na malosi na bileme, bayoko baikye bawa. ³¹ Bo totate imikyeka banga mampenza phanza o mandondo ma banga o boo pha izaa elambo ya Nkolo, etelomilukyele lowo o boo pha Nwaphongo. ³² Nkolo kalosambisa, kalophe bitumbu uwajwa eye pho ya obokye yo sa lonyete elele yonyo na bato ba mokyisi. ³³ Bande, waangane b̄e pho ya izaa elambo ya Nkolo, oziyanakye o nte ya b̄e. ³⁴ Bo moto ali na nzala, aikye zaa o ingambi se, obokye iangana sa b̄e sango sa ba pho ya imilukyela lowo o boo pha Nwaphongo. Mapho mayoko maikasi, naamabongya wamoya nga oka b̄e.

12

Makabo maambya Bolobo

¹ Bande, pho ya mapho maakyekyi makabo maambya Bolobo, nazingyi obokye b̄e omaefe na bolaa. ² B̄e koebe obokye watakaba b̄e bapakano, wabaka kokye mibenga manzambe ma bikyeko mali mambubu. ³ Yango mena, nawo na b̄e bobo: Moto okowo mapho na nzela ya Bolobo pha Nwaphongo, etatole Yesu. Moto takokyi iwo obokye Yesu ali Nkolo bo Bolobo tamokambi. ⁴ Makabo maambya Bolobo mali ndengye na ndengye. Ka Bolobo ali nde yo monomo. ⁵ Maalo maalophe Nwaphongo pho ya imokyelela mali ndengye na ndengye. Kasi tokyelele nde Nkolo monomo. ⁶ Bitoma bili ndengye na ndengye. Kasi Nwaphongo nde yo monomo okobikyelele biso oka bato baso. ⁷ Bolobo kawenene oka moto na moto na ikabo sonoso pho ya bolaa pha bato baso. ⁸ Na bomo, Bolobo yo monomo kaphe ona moto boebakye pha iwo mapho; kaphe oyoko zebi sa iwo mapho. ⁹ Bolobo me nde yo monomo kaphe ona moto ianola, kaphe oyoko mwiya nwa ibikya bato ba malosi. ¹⁰ Bolobo kaphe ona mwiya nwa ikyela bilekyesako, oka oomuyoko ikabo sa imola mapho maaute na Nwaphongo, oka oomosuu ikabo sa ikyesinya bolobo bofe na nwa phele. Oka ona ikabo sa iwo noko insuu, oka oyoko ikabo sa ilimbola noko me mina. ¹¹ Eli Bolobo nde yo monomo okokyelele mapho maso mamana. Kaphe moto na moto ikabo bo zingyi yo.

Nzoto yonyo ili na binango biikye

¹² Na bomo, Klisto ali ndokolo nzoto yonyo, ili na binango biikye. Na bo binango bili biikye, bili nde nzoto yonyo. ¹³ Emba banga baso, Bayuda na baate bali Bayuda, baombo na masomi, Nwaphongo alobatisa na Bolobo monomo. Tobuto nzoto yonyo, Nwaphongo alotonza na Bolobo monomo. ¹⁴ Nzoto tili na enango yonyo, kasi na binango biikye. ¹⁵ Bo ekolo ewo obokye: «Nga sili eboko, na bomo sili enango ya nzoto», etemane enango

ya nzoto pho ewo babona. ¹⁶ Bo itoo siwo obokye: «Nga sili ziyo; na bomo, sili enango ya nzoto», etesiimane enango ya nzoto pho siwo babona. ¹⁷ Bo nzoto iso yabaka nde ziyo, nde kyiokiye ndengye'ye? 'Bo yabaka nde itoo, nde kyiokiye solo ndengye'ye? ¹⁸ O phele Nwaphongo akyela enango na enango o nzoto bo wazinga yo. ¹⁹ Bo baso babaka nde enango yonoyo, nzoto nde teili. ²⁰ Na bomo, binango bili biikye, nzoto ili nde yonoyo. ²¹ Ziyo tesikokyi iwo na eboko obokye: «Nga sisengyesi na we! Na moto temokokyi iwo na makolo obokye nga sisengyesi na bεε!» ²² Binango biso bili o nzoto ya moto; enango na enango eli na ntina ya yango. ²³ Binango biikyiky biiwene banga obokye tebili na ntina, eli be biikyele banga inzenga koleka biiyoko; na biyoko biiwene banga obokye bili binango ba soo, tobiphe kaa koleka biyoko. ²⁴ Kasi binango biwene banga obokye bili bilaa o nzoto, toloomiphe ibibongya. Nwaphongo akyela nzoto babona obokye tophe kaa o binango biitebili na kaa. ²⁵ Yango mena, binango ba nzoto bango sa kabana, bεε biso bisunganakye. ²⁶ 'Bo enango yonoyo ya nzoto eli na bolosi, binango biiyoko biso biwene bolosi elele yonoyo na enango me. Mena, bo enango yonoyo ezwe kaa, binango biyoko biso bikumbe na nkyisa elele yonoyo na enango me mena. ²⁷ Bεε baso oli nzoto ya Klisto, monomo na monomo na bεε ali enango ya nzoto me. ²⁸ O ingomba, Nwaphongo akyela batoma oetemi eya o foo, baimosi o etemi eya ibale, bateye o etemi eya iyato; sima baali na ikabo sa ikyela bilekyesako, baali na ikabo sa ibikya bato ba malosi, baasungye bato, bayoko baangyele bebi, bayoko baali na ikabo sa iwo noko insuu. ²⁹ Baso tebali batoma naa baimosi, naa bateye. Baso tebali na ikabo sa ikyela bilekyesako; ³⁰ naa sa ibikya bato ba malosi naa iwo noko insuu, naa sa ilimbola noko me mina. ³¹ Baka na phowa ya makafo maa ntina. Kasi ujwanjwa eye namoeteya nzela eelekyi manzela maso na bolaa.

13

Lozingo

¹ Na bo naebi iwo noko ya bato basuu na yaaka baanzelu, kasi bo sizingyi bebi, nali nde ebende ekyelele ngbe ngbe, na mbonda ekyekyele toko. ² Na bo nazwe ikabo saiimola Simo ya Nwaphongo, ebe na boebakye bosoo, naa iyeba maphoo maso mali miibombo, na bo nali na ianole siikye, nabuto imanya mangomba o elele ebakyi mango, ka bo sizingye bebi, nali nde moto pha. ³ Na bo nakabesi babola mbolo ya nga iso, ebe naa naambye nzoto ya nga obokye izikye, ka bo sizingye bebi, esizwe imo ekpele. ⁴ Lozingo ali na motema moanda, lozingo kakyele bolaa, taamengyele, taamitate, taamiulole na mawala; ⁵ taakyele maphoo ma soo, taalukye nde bolaa phe mampanza, taaokye yoo, taakyele malanga; ⁶ taasepele na mbelekye, kasi kasepele na maphoo maa phele. ⁷ Kalimbisa maphoo maso, kaanole maphoo maso, kalemele mi maphoo maso, kakuya maphoo maso. ⁸ Lozingo taawe. Mokolo monomo maphoo maimole Bolobo mamounva, na ikabo sa iwo noko insuu sa mounva, na boebakye phamounva. ⁹ Pho, boebakye pha banga boli bokyiyi, maphoo maimole banga na nkombo ya Nwaphongo mali nde bitee. ¹⁰ Kasi wamoya maphoo maabongo, maphoo maa bitee bitee mamounva. ¹¹ Wabaka nga nweengye, nawoko ndokolo nweengye, naumunyaka ndokolo nweengye, namitunaka i maphoo ndokolo nweengye. Kasi oobuto nga phomba, nale maphoo ma bonwengye. ¹² Lolo eye, ikyi wene banga ili ndokolo elalaa ekye wenene

o talatala; kasi mokolo monomo moli, tomoiwenε iso na miyo. Lolo eye naebe nde njwana eko; kasi mokolo monomo namoeba Nwaphongo bokonzebe yo.

¹³ Emba unjanjwa eye, maphoo maato mama maikasi: Ianola, molemo na lozingo; kasi lowoo loolekyi maso onte me maato, eli lozingo.

14

Mateya masuu pho ya makabo ma Bolobō

¹ Bεε luka obokye ozingakye βebi na βεε. Baka na ná phowa ya makabo ma Bolobō, na koleka makabo ma imola maphoo maaute na Nwaphongo.

² Moto okowo noko insuu, tawo na bato; mena kawole Nwaphongo, pho moto monomo taebe maphoo maawo yo. Kawo maphoo maabomba Nwaphongo na mwiya nwa Bolobō. ³ Ka moto okoimole maphoo maaute na Nwaphongo, mena kawole bato obokye abakuya o ianola, abalenza, amanya ngongo eeli na βε. ⁴ Moto okowo noko isuu, mena kakuya aanola se mampenza, kasi yo okoimole maphoo maaute na Nwaphongo, mena kakuya aanola sa ingomba sisoo. ⁵ Phowa ya nga eli obokye βεε basoo owo noko insuu; nambi kula βa na phowa koleka obokye βεε oimole maphoo maute na Nwaphongo. Moto okoimole maphoo maute na Nwaphongo ali na ntina koleka okowo noko insuu; elaa nde bo okowo noko insuu mona, azwe moto wa ilimbola maphoo maawo yo mamana pho ya ikuya ingomba sisoo o aanola.

⁶ Bande, wamoya nga oka βεε, bo nakye naewole na noko insuu, maphoo me mamoesunga ndengye'ye? Ekokyi obokye naeimole maphoo maanteya Nwaphongo, naa maphoo ma boebakye, naa maphoo maute na Nwaphongo, naa naeteya maphoo ma Nwaphongo.

⁷ Tokpe ndakyisa ya mbolo ikyitube na βε, boli iphengo, naa gidale bo nyesi ya yango teikyese phe, tomoeba na ye obokye eye βawande iphengo naa gidale? ⁸ Bo mowandi wa kyelelo taewandi na bolaa, tuluku aamibongya pho ya ebasi ndengye'ye? ⁹ Nde bomoo pho ya βεε; bo maphoo maawo βεε na noko insuu temaoka na bolaa, bato bamaeba ndengye'ye? Mena βεε kowo nde ya ewεεε. ¹⁰ Noko ili o mokyisi nzikye, kasi munoko na munoko moli na ntina ya njwango. ¹¹ Bo nga siebi munoko munvole βε, yo okowo munoko mamuna amoba ndokolo mobutu pho ya nga, na nga namoba ndokolo mobutu pho ye. ¹² Nde bomoo, boli βεε na phowa ya makabo ma Bolobō, le obokye olukye na boikye makabo maakosa aanola sa ingomba.

¹³ Yango mena, yo okowo noko insuu, esengyesi obokye aongye na Nwaphongo, amophe ikabo sa ilimbola noko me oka bato. ¹⁴ Bo nabondele na noko insuu, molimo nwa nga mobondele, kasi maumunya ma nga temakyele na ekpele. ¹⁵ Nakyele bo? Namobondele o molimo nwa nga na o maumunya me; namotuba o molimo nwa nga na o maumunya me. ¹⁶ Na bomoo, bo kophe Nwaphongo melesi nde o molimo; moto mosuu oozasi o iangana bozasi, amooka ndengye ye obokye aanole Ame o ibondesi sa we, bo taebe naa kowo maphoo iye? ¹⁷ Na bo obondesi Nwaphongo na bolaa, ibondesi sa we etesikuya mosuu o aanola se.

¹⁸ Naphe Nwaphongo melesi pho naeekye βεε basoo na iwo noko insuu. ¹⁹ Kasi waangane bato βa ingomba, nazingye obokye nawo maphoo matano obokye nateya bato na obokye nawo maphoo nkoto na nkoto na noko insuu iiteyokye bato.

²⁰ Bande, h̄e sa ba na maumunya ndokolo bana bakye; ba bana bakye o mapho mabe, pho njwana taebe obokye mapho maakele yo mali mabe; kasi h̄e ba baphomba o maumunya ma h̄e. ²¹ Bakoma o buku pha Nwaphongo bofo: «Nkolo yokye: Namotoma babutu pho ya iwole ibota sa nga na noko ya h̄e babutu. Na bo babona etebabenele inzoka.»

²² Na bomo, ikabo sa iwo noko insuu eli elembetele pho ya baatebali baanosi. Kasi pho ya baanosi phe. Emba ikabo sa imola mapho maute na Nwaphongo eli elembetele pho ya baanosi. Kasi pho ya baatebali baanosi phe.

²³ Bo bato baatebali baanosi naa bato basuu baesi ya ezwa h̄e baso oanga o losambo kowo noko insuu, bamobuya nde phele obokye h̄e oli bayeyee. ²⁴ Kasi bo h̄e baso koimole mapho maute na Nwaphongo, moto otebe Nwaphongo naa moto mosuu, bo anyosi o aangana sa h̄e, amooka mapho maateya h̄e, amoeba obokye ali moto okokyele mapho mabe. Nwaphongo amotenela bolombe na mapho maso maokye yo. ²⁵ Maumunya maabombama o ndondo ye mamowenene o pha. Emba amiinya bo o se, amokumola Nwaphongo; amowo yokye: «Nwaphongo ali phele o nte ya h̄e!»

Molongo o ingambi sa Nwaphongo

²⁶ Bande, nawo na h̄e bofo: Waangane h̄e pho ya ibondele Nwaphongo, moto na moto afe na etoma ye; motubi afe, moteye afe, moto okoimole mapho maateya Nwaphongo afe, okoimole mapho na noko insuu afe, okolimbole mapho me afe; mapho maso mamana masengyesi obokye makuya bato ba ingomba o ianola sa h̄e. ²⁷ Bo bato bawo noko insuu, ewo nde bato babale naa baato bofele; bawo monomo na monomo, emba moto monomo alimbole mapho maawo h̄e. ²⁸ Bo moto wailimbola mapho mamana tahe, esengyesi obokye monomo na monomo na h̄e, ale iwo na bokusi o nte ya bato baanga: Awo nde yo mpenza na na Nwaphongo. ²⁹ Oka bato baaimole mapho maute na Nwaphongo, ewo bato babale naa baato; bayoko baokye naa mapho me maute na Nwaphongo phele. ³⁰ Ka bo Nwaphongo ateye moto monomo o nte ya ingomba mapho ma sekyele, esengyesi obokye obaki kawo phanza mona aikale bose. ³¹ H̄e baso monomo na monomo, okoki imola mapho maute na Nwaphongo, obokye bato baso bazwe boebakye, bamilenza. ³² Baimole mapho me mamana, esengyesi obokye baikale iba na bokonzi o ikolo sa ikabo saazwa h̄e; ³³ pho Nwaphongo tali Nwaphongo wa mobulu; ali Nwaphongo okozingye bose.

Ndokolo o mangomba maso ma Nwaphongo. ³⁴ Esengyesi obokye babasi, h̄e sa kyela toko, waangane bato ba ingomba pho ya ibondele Nwaphongo. Tebaika baphe nzela obokye bawoko. Esengyesi obokye bamuyakye bokowo mobeko njwa Nwaphongo. ³⁵ Bo bali na phowa ya ituna mapho batune bampele ba h̄e o mangambi. Teli bolaa obokye njawasi awo, waangane bato ba ingomba pho ya ibondele Nwaphongo. ³⁶ H̄e koununya obokye maloba ma Nwaphongo mauta oka h̄e? Naa koununya obokye makoma suka nde oka h̄e?

³⁷ Bo moto kaumunya obokye ali moto okoimole mapho maute na Nwaphongo, naa kaumunya obokye azwe ikabo sa Bolobo, asengyesi eba obokye mapho maakome nga mama eli mapho maantome Nkolo. ³⁸ Kasi bo taebe babona, h̄e saanola mapho maawo yo.

³⁹ Bande, na bomɔ, phowa ya b̄ɛ ebe ya iimola maphɔɔ maaute na Nwaphongo. Sa katela baali na ikabo sa iwɔ nɔkɔ insuu. ⁴⁰ Le obokye maphɔɔ mamana masɔ makyelame na bolaa na ná molongɔ.

15

Ikundwa sa Klisto

¹ Bande, urɔwɔrɔwɔ eye nali na phowa ya eimola Simo Elaa eya eimolaka nga, eya anolaka b̄ɛɛ, eta ba na b̄ɛɛ ianola nɔnɔ lolɔ eye. ² Bo bikyi b̄ɛɛ phɔ ya yango, bo banze maphɔɔ mɛ, bo waeyimolaka nga; bo tebe bomɔ phe, aanola sa b̄ɛɛ sili nde pha. ³ Naeyimole simo eyazwaka nga, ekyelekye maphɔɔ masɔ obokye Klisto awa phɔ ya boɓe pha banga, bo koimole buku pha Nwaphongo. ⁴ Bamokundaka, akundwa mokolɔ ŋwa iyato, bo koimole buku pha Nwaphongo. ⁵ Atɔkɔlele Petelo; sima awenene na batoma iko mbuka babale. ⁶ Boɓele, aesi ya kye wenene na baekosi b̄ɛɛ koleka mikama mitano na mbala yɔnɔyɔ. Baikye na b̄ɛɛ bataa ba na bomɔ, kasi bayɔkɔ bawa. ⁷ Sima akye wenene na Zake, na ná batoma basɔ.

⁸ O sima ya b̄ɛɛ basɔ, aesi ya wenene na nga. Bibi nga nali ndokolo ŋwana owa ukwa bouko. ⁹ Inga nali o suka ya batoma basɔ. O solongo, inga etebakokyi imbanga toma, phɔ nga moto owa nyɔkolokɔ ingomba sa Nwaphongo. ¹⁰ Na ngɔlu ya Nwaphongo nali boli nga lolɔ eye; ngɔlu mɛ taikaka empe pha, nakyelaka etoma koleka b̄ɛɛ basɔ; na bo teyabaka nga mampenza, kasi ngɔlu ya Nwaphongo yabaka na nga elele yɔnɔyɔ. ¹¹ Na bomɔ, ebe nga, ebe b̄ɛɛ, banga basɔ toteya Simo Elaa ya Yesu Klisto eyaanola b̄ɛɛ.

Ikundwa sa banga

¹² Banga bototeya obokye Klisto akundwa o nte ya bawe, ndengye'ye bana o nte ya b̄ɛɛ bawɔ obokye bawe etebakundwe? ¹³ Bo bawe etebakundwe, kyelukye iwɔ obokye Klisto taika kundwa. ¹⁴ Ka bo Klisto taika kundwa o nte ya bawe, iteya sa banga sili nde pha, na aanola sa b̄ɛɛ sili nde pha mɛ. ¹⁵ Yamɔɓa obokye, naa banga, towɔ maphɔɔ ma bɔle phɔ ya Nwaphongo, obokye akundola Klisto o nte ya bawe. Nzuka taika kyela bomɔ, bo eli phele obokye bawe etebakundwe. ¹⁶ Bo bawe etebakundwe Klisto nɛ taika kundwa o nte ya bawe ¹⁷ Emba bo Klisto taika kundwa o nte ya bawe, aanola sa b̄ɛɛ sili nde pha; otaa ba nde o maphɔɔ ma b̄ɛɛ mabe. ¹⁸ Kyelukye iwɔ obokye na baanosi basɔ baawa bakye nde babona. ¹⁹ Bo tolemele oka Klisto nde phɔ ya bomɔɔ booli na banga boɓo, toli bato ba ngɔngɔ koleka bato basɔ.

²⁰ Kasi eli phele, Klisto akundwa o nte ya bawe; ali moto owa o boo otati ikundwa o nte ya bawe. Wateya obokye baawa, na bɛ, bamokundwa mɛ. ²¹ Nde bomɔ, bo wauta iwa na moto mɔnɔmɔ, nde bomɔ mɛ ikundwa sa bawe siesi na moto mɔnɔmɔ mɛ. ²² Bookowe bato basɔ na nzela ya Adama, nde bomɔ mɛ na nzela ya Klisto, bato basɔ baanole bamokundwa. ²³ Ka moto na moto amokundwa na imbele se; Klisto ali moto owa o boo owakundwa o nte ya bawe. O sima ye yamɔɓa baanosi b̄ɛɛ; imbele sa moya yo. ²⁴ O sima ya maphɔɔ masɔ, tomba ya koma o suka ya mokyisi. Klisto amootɔ kaa ya bokonzi pha bakonzi basɔ, na mwiya ŋwa malɔɓɔ masɔ, emba amba buya bokonzi bosɔ oka ango Nwaphongo. ²⁵ Esengyesi obokye Klisto aɓe mokonzi nɔnɔ wamunyetɛ Nwaphongo

bailanga ne baso, na wabakayela yo o se ya makolo me. ²⁶ Munguna njwa suka njwaa moboma Nwaphongo, eli iwa. ²⁷ Na bomo, bakoma o buku pha Nwaphongo bofo: Nwaphongo akyela maphoo maso o se ya makolo ma Klisto. Kasi o iloba sisi maphoo maso, ma wenene na bolaa obokye eli Nwaphongo owakayela maphoo maso o se ya makolo ma Klisto, manya nde yo. ²⁸ Wamunva Nwaphongo ikyela maphoo maso o se ya makolo ma Klisto, emba yo mampenza Klisto amiuya o se ya Nwaphongo owa mophe bokonzi pha maphoo maso obokye Nwaphongo afe mokonzi o ikolo sa maphoo maso na bolaa.

²⁹ Bëe kula umunya lowo la bato babatisame o elele ya bawe; baumunya obokye bamozwa iye? Bo eli phele obokye bawe etebakundwe, pho ya'ye babatisame o elele ya be? ³⁰ Na Banga, pho ya'ye tomiphe imbele siso obokye towe? ³¹ Bande, nkolo iso nalembë nde na iwa. Naeyimosi lowo me obokye namikumole pho ya bëe bali elele yonoyo na Yesu Klisto, Nkolo wa banga. ³² Bo yabaka na ndengye ya bomoto obokye nanwanaka na manyama ma ngonda wawa o Efese, nazwe iye? Bo bawe tebakundo, toze, tonywe, pho yana tomowa! ³³ Bëe sa mikosa na maphoo mamana: Itambula na bëbi babe bato maphoo malaa maali o nte ya nwebi na be. ³⁴ Bëe ba na maumunya maalongoba; bëe sa kulaka kyela bofe, pho bana o nte ya bëe tebaebe Nwaphongo. Nawo babona pho naephe bëe soo.

Nzoto ya bato baakundo

³⁵ Ka moto monomo amotuna, yokye: Bawe bakundwe ndengye'ye? Bamokundwa na nzoto ya ndengye'ye? ³⁶ Ebusi! Waphikye we mumboto o manyete, mumboto mamuna temokoki itokolo, bo temowe. ³⁷ Ekye phikye we o manyete eli nde mumboto pha. Imbele sisuu mumboto njwa blé naa mumboto mosuu; teli njwete njwa mumboto njwamotokolo. ³⁸ Nwaphongo kakosa mumboto mamuna, bo zingyi yo. Kakosa mumboto na mumboto bo wamokyela yo. ³⁹ Nzoto ya mbolo iso tili ndengye yonoyo; nzoto ya bato ili na yango ndengye, ya manyama ndengye, ya manyosi ndengye, ya swe ndengye.

⁴⁰ Na nzoto ya mbolo ya ikolo ili, na nzoto ya mbolo ya mokyisi ili. Bolaa pha mbolo ya ikolo bokyese na bolaa pha mbolo ya mokyisi. ⁴¹ Moo mungyengye na ndengye ya njwango, na bokombe bongyengye na ndengye ya phango, na banyasesi bangyengye na ndengye ya be; na o nte ya banyasesi, nyasesi na nyasesi kangyengye na ndengye ye.

⁴² Yamoba babona imbele sa mokundwa bawe. Bamokunda nzoto ikyi pholo, yamokundwa nzoto itepholo. ⁴³ Wakunde bëe nzoto me o manyete, teife ndaa. Teife na ná bokusi. Wamokundwa yango, yamoba nzoto indaa, ili na bokusi. ⁴⁴ Wakunde bëe nzoto me o manyete, kyebe nzoto ili na banga iye. Wamokundwa nzoto me, yamoba nzoto ya molimo. Bo nzoto ili na banga iye ili, na nzoto ya molimo ili me. ⁴⁵ Na bomo, bakoma o buku pha Nwaphongo bofo: Nwaphongo akyelaka moto owa o boo, eli Adama; amophekye bomoo. Ka Adama owa sima ali molimo okoamba bomoo. ⁴⁶ Nzoto ya molimo teiye o boo, kasi kyeye o boo nzoto ili na banga iye; ya molimo kyiye o sima. ⁴⁷ Adama owa o boo, Nwaphongo amokyelaka na mobulubutu njwa manyete mama. Adama owa ibale auta oka Nwaphongo o ikolo. ⁴⁸ Bato baso baali o manyete baulana na Adama owakayela bëe na mobulubutu njwa manyete. Baali o ikolo baulana na Klisto moto owa uta o ikolo. ⁴⁹ Bo waulana banga na moto owakayela bëe na manyete, nde bomo me tomoulana na moto owa uta o ikolo.

⁵⁰ Bande, nalukye iwɔ na b̄e b̄ofo: Nzoto yakyela b̄e na munsoti na ná malongo teikokyi izwa bokonzi pha Nwaphongo, na nzoto ikiyiwe teikokyi íba na b̄omɔɔ pha b̄obele.

⁵¹ Kyeka, naeimole lowɔ lonɔlo laamibomba: Banga baso etoloowe; kasi tomobutwa banga baso ndengye esuu. ⁵² Nwana imbele mokyikyi, nde na lokpatibinya la miyo lonɔlo, imbele sa moula b̄e kyelelo eya suka, phɔ imbele sa moula b̄e kyelelo me, bawe bamokundwa obokye bazwe nzoto iteiphɔlo, emba nzoto ya banga baso yamobutwa ndengye esuu. ⁵³ Na b̄omɔ, nzoto ikiyiphɔlo, yamozwa nzoto nsuu iteiphɔlo; nzoto ikiyiwe yamozwa nzoto iteiwe. ⁵⁴ Bo maphɔɔ mamana makyelame, waumbo, wamozwa nzoto ikiyiphɔlo nzoto iteiphɔlo, na wamozwa nzoto ikiyiwe nzoto iteiwe, emba lowɔ laakoma b̄e o buku pha Nwaphongo lolo lamokokiyisama: Iwaa tesikuli ba, Nwaphongo anyeti iwa. ⁵⁵ Iwa, elonga ya we yango ewa? Iwa etengu ya we yango ewa? ⁵⁶ Etengu ya iwa, eli isumu, emba bokusi pha isumu eli mobeko. ⁵⁷ Kasi tokumole Nwaphongo owa alophe elonga na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto.

⁵⁸ Emba bande na nga baa lozingo, b̄e otemekye na bokusi ombe na phikama nde phele phele. Omiphekye nde imbele siso o bitoma ba Nkolo, na boebakye obokye ikuma sa b̄e phɔ ya etoma ya Nkolo, etesiikye pha.

16

Taaka ya isunga bebi

¹ Phɔ ya maphɔɔ maakyekyi taaka ya isungyi sa baanosi ba Yelusaleme, na b̄e okyele bo wateyaka nga mangomba ma Galati. ² Eyenga yɔnyɔ na yɔnyɔ, mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ na b̄e, phɔ ya iambaka bilambo, amanyakye mi mbolo ye bokozwe yo kalangya imbale obokye obakye sa ziya ikoma sa nga. ³ Waamokoma nga, namotoma bato na nkanda obokye bakye ika bilambo ba b̄e o Yelusaleme bo wabaɔloko b̄e. ⁴ Bo wasengyesi obokye na nga nakye omɔ, tomokye imbanga me molongo.

Maumunya ma Polo

⁵ Sima namoya oka b̄e ya nzela eya Makedoniya, phɔ namoakala o nkyisi me. ⁶ Namoba na b̄e banaan nkolo; wayɔko namunva imbele siso sa seekye obokye b̄e, okye nzika mbale eya mokye nga. ⁷ Phɔ mbala eye sikyi zinga obokye naya kaa oka b̄e nde bokaa, nalekane. Nali na phowa ya íba na b̄e banaan nkolo, bo Nwaphongo aanosi lowɔ me. ⁸ Nzuka nakane ikala wawa o Efese nɔnɔ mokolo moumunya b̄e eyenga ya Pantekote. ⁹ Phɔ nambo zwa nzela b̄obele, nabe omɔ obokye nakokya etoma eenene, na baailanga na nga bali baikye omɔ. ¹⁰ Bo Timote akomi omɔ, kyela na bolaa, amiwene obokye b̄e omunyangyesi o nte ya b̄e. Phɔ kakyele bokokyele nga etoma ya Nkolo. ¹¹ Emba moto sa motiyola, okye moika o imbanga se bose obokye akule mbutolela, phɔ nga na bebi tomoziya. ¹² Phɔ ya nwebi na banga Apolo, namolenza soosoo obokye ayakakye oka b̄e na bebi bayoko. Kasi tali phele na phowa ya iya unwanwa eye. Nzuka amoya, mokolo njwamozwa yo nzela.

Maphɔɔ maa suka

¹³ Omibanzakye, oikale ianola na bokusi, omilenzaka, obe na bokusi. ¹⁴ Ozingane mi maphɔɔ maso maakyele b̄e. ¹⁵ Koebe Setefano na boonkpe phe; bali bato ba o boo baabongola mandondo ma b̄e oka Nwaphongo

o mokyisi nwa Akaye. Bamibuya bato ba etoma ya Nwaphongo. Bande, naongye na b̄e 16 obokye na b̄e okumole bato babana na bato baso baakyele etoma. 17 Nali na nkyisa na iya sa Setefano, Pholotuna, Akaika, pho baampe ikyi imale nga o sima ya b̄e. 18 Balenza molimo nwa nga bo kolenza b̄e milimo maka be. Emba, oebe ikumola bato me babana. 19 Mangomba ma nkyisi ya Azi maelongosi. Akilas na Prisile na Ingomba siangane oka be, baelongosi na iko na iko o nte ya Nkolo ya banga. 20 Behi baso baali wawa baelongosi. Longonele o nte ya b̄e na inyangana na ndondo yonoyo. 21 Mapho mama, nga moto omakomi: Ndongolo ya Polo! 22 Bo moto tazingye Nkolo, azwe bohe! Maranatha! (Kyeimole obokye Nkolo ya banga, yaka!) 23 Le obokye ngolu ya Nkolo ya banga ebe na b̄e. 24 Naezingye b̄e baso o nte ya Yesu Klisto.

Mokanda nwa Polo nwa ibale oka Bakoliti Maphoo ma etatele

Tata waakomaka Polo mokanda nwe nwa ntubo, masimo mafaka maute o Koliti, na nkanda yafaka kyisekane onte ya Polo na ingomba sa Koliti. Tebakulaka baa malaa, bato baayoko babaka batole Polo, na iika ziko na ndengye eya butwa yo toma. Polo atembekye na maphoo me. Yango mena obo pha obokye akule kyende o Koliti, Polo akomaka mokanda mumu nwa ibale pho ya ibuya bookaa onte ye na be.

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

2 Bakoliti 1.1-11: Maphoo ma etatele

2 Bakoliti 1.12-7.16: Maphoo ma Polo na Ingomba sa Koliti

2 Bakoliti 8.1-9.15: Mafonza pho na bato ba. Nwaphongo baa Yelusaleme

2 Bakoliti 10.1-13.10: Polo kawo pho ya botoma phe

2 Bakoliti 13.11-13: Maloba ma Polo pho ya isokye mokanda nwe

Ibeya

¹ Eli nga Polo owa olo Nwaphongo pho ya iba toma ya Yesu Klisto na Timote nwebi na banga, toekomele mokanda mumu bde bato ba ingomba sa Koliti na baanosu baso baasu bali o nkyisi ya Akaye. ² Nwaphongo ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu Klisto baekyele bolaa, baephe na bose.

Nwaphongo kakuya banyokomo

³ Tokumbele Nwaphongo ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto. Nkolo iso kaokyele bato ngongo, kabakuya. ⁴ Mbala iso ikyinyokomo banga, kalokuya pho ya obokye na banga tokyende kuya nde bomo me bato banyokomo. ⁵ Nde bomo pho minyoko ma Klisto miili miikye mi banga, nde bomo Nwaphongo kalokuya na boikye pho banga toangana na Klisto. ⁶ Bo toli o nkaka eli pho ya obokye bde okuyame ozwe ibiky; botokuyane, eli pho ya obokye bde okuyame na ikanga motema o minyoko bo mizwe banga. ⁷ Toli na ianola obokye Nwaphongo kaelenza bokololenza yo, pho bde kookye mpasi nde bookookye banga me. ⁸ Bebi na banga, tozingye obokye oebe bowaoka banga mpasi o manyete ma Azi. Tooka mpasi na boikye walekaka na bokusi pha banga. Toloikaka umunya na obokye tomobika. ⁹ Phele, toumunyaka o mandondo ma banga obokye tomowa. Nzuka Nwaphongo akyela babona pho banga salemela bokusi pha banga mampanza, kasi pho tolemele nde yo. Eli yo okoakole bato o iwa. ¹⁰ Eli yo owa lobikya o iwa me saa boba si unvakiy waa banga, amba na lobikya na o mampasi masuu me; molemo nwa banga moli nde oka ye pho amokula lobikya na o mampasi masuu nde me. ¹¹ Na bde, wa losunga na mafondeli. Pho bo bato baikye babondele Nwaphongo pho ya banga, bato baikye baamophe melesi me pho ya bolaa pha lokyela yo.

Polo takuli kyende imbanga sa Koliti

¹² Kyeka lowo lokyele mawala ma banga lango lolo; o mandondo ma banga toebe obokye mofesi nwa banga o mokyisi moli molaa konza oka bde, tobe na bde na imiuya na na bosomebo boute na Nwaphongo. To loika kambema na zebi sa bato kasi na ngolu ya Nwaphongo. ¹³ Pho o nkanda ya

ƒanga, toloo ekomele maphoo masuu, nde matangye ƒeɛ na ma soɔolo ƒeɛ. Na anole obokye wa losoɔolo na ƒolaa, ¹⁴ pho olosoɔosi bonte unwanwa eye, mokoɔo nwa moya Yesu Nkolo wa ƒanga, wa mozwa ngambo, pho ya ƒanga na ƒanga tomozwa ngambo pho ya ƒeɛ. ¹⁵ Nabaka na ianola bomɔ yango mena nazingaka naino iya oka ƒeɛ pho naesungye mbala eya ifale, ¹⁶ emba ƒonauti oka ƒeɛ na mokyende o Makedoniya, ƒonamani o Makedoniya nambe kula ya ƒutwa oka ƒeɛ, pho okyende nzika o Yuda. ¹⁷ Waakana nga obokye na mokyela ƒaƒona, nakana ƒokanela? Na nyango ya nga ili nde nyango ya bomoto pho na wo «εε» na «phe» mi lowo loɔolo? ¹⁸ O ƒoo pha Nwaphongo oli na ƒosembo na wo na ƒeɛ ngakye, ya wo nga na ƒeɛ teyaikaka ƒa «εε» na «phe» mi lowo loɔolo. ¹⁹ Pho Yesu Klisto, Nwana wa Nwaphongo, yo mampenza owaeteya ƒanga, inga na Sila na Timote, yo taika wo «εε» na «phe». Mi lowo lango loɔolo, aba kawo nde «εε». ²⁰ Pho eli «εε» yo okolophe ianola obokye maphoo maso malolakyela Nwaphongo mali ma phele. Emba o nzela ye towo obokye: «Amε» pho ya ikumbela Nwaphongo ²¹ Eli yo Nwaphongo yo mampenza okolokuya na ƒanga na ƒeɛ pho nzela ya Yesu Klisto. Eli nde yo owa loɔo. ²² Alokyyela elembelele ekyeteya obokye toli ƒato ƒe, amba na tonza mandondo ma ƒanga na Bolobo, okoteya obokye alophe mbolo nsuu yaawoko yo. ²³ O ƒoo pha Nwaphongo nakati seleka na bomoo pha nga, ƒo nakate na wee; yaƒaka pho nga saaya iyaekyela ƒobe, yango mena siika yaa o Koliti. ²⁴ Teli obokye toyaetomisa isengyesi ƒeɛ ianola, pho wa unva anola Yesu Klisto na ƒokusi. Kasi tozingye ikyela etoma elele yonoyo na ƒeɛ pho oƒe na nkyisa.

2

¹ Yango mena nakani obokye esikule yaa oka ƒeɛ pho nde nakuli ebuya ƒato ƒa ngongo. ² Bo naebuye ƒato ƒangongo, ete wazwane moto owa moephe nkyisa pho ƒeɛ ƒaso wamoba na ngongo. ³ Yango mena naekomesi mokanda ƒo waekomelaka nga o elele ya obokye na ya ekyeka, sizingaka obokye ƒonaesi oka ƒeɛ nayaezwa na ngongo eƒe na ƒato ƒawa ƒakokakyyi impe nkyisa. Nali na ianola obokye ƒo na ƒe na nkyisa na ƒeɛ ƒaso oli ƒato ƒa nkyisa. ⁴ Waa ekomela nga mokanda mamuna, na mokoma na ndondo ƒolosi nana mbembe o miyo. Sizingaka iyeyokyyisa ngongo, kasi naekomela pho oƒe ndengye ekyeezingye nga.

Polo alimbise moto omokyese ƒobe

⁵ Bo moto monomo ampe mpasi o motema, taikyyi epho nde nga na nga, akuti epho na ƒeɛ ƒaso me, kasi ƒanga samba lofo lolekyyina lowo me. ⁶ Pho ya moto wa ndengye mena, ƒato ƒaikyye ƒakokyyi imooya, yango mena, ⁷ inwanwa eye oengyesi imolimbisa na imokuya, ƒo phe ngongo yaa mophila na ƒoikyye. ⁸ Emba naƒondi, omoteya polele obokye oli nde imozinga. ⁹ Ntina eya ekomelaka nga ya ƒaka pho ya iemeka na ikyeka ƒokotosa phele. ¹⁰ Bo olimbise moto, nga naamolimbisa me. Bo nga nalimbise moto mi lowo lookokyyi nga imolimbisa, eli pho ya ƒeɛ, o miyo ma klisto. ¹¹ Pho ƒanga sakosama na Molemba. Pho toloobungye maumunya me.

Polo kawo na imbele sa lekinya yo o Troas

¹² Wakoma nga o Troas pho ya ikyye teya Simo Elaa ya Yesu Klisto, omo naesi ya wene obokye Nkolo Yesu ambongyiselaka nzela pho ya iteya.

¹³ Kasi nabaka na boilakye pho sikaka zwa nwebi na banga Tito. Emba namba ya ika bato ba Troas, namba ya kyende o Makedoniya.

Tozwe elonga nde na Yesu Klisto

¹⁴ Tokumbele Nwaphongo okolokambe nkolo iso o elonga o nzela ya Yesu Klisto. Na nzela ya banga kaebinya Yesu Klisto mboka eso ndokolo solo ya malasi ekye nyangwe mboka eso. ¹⁵ Na bomo toli ndokolo malasi ma solo elaa mabonzele Klisto Nwaphongo, toli malasi me pho ya bato baali o nzela ya lobiko na baamibungye itakye na Nwaphongo. ¹⁶ Pho ya bato bali o ibunga, solo me eli ebe, kye bakambe o iwaa. Pho ya bato baabikya Nwaphongo, solo me eli elaa, kye bakambe o bomo pha bobele na bobele. Emba okokyi ikyela etoma me nza? ¹⁷ Tololi ndokolo bato bayoko baungya Iloba sa Nwaphongo, kasi pho eli Nwaphongo owa lotoma, towo nde na bosembo o boo phe pho toangana na Yesu Klisto.

3

Bato ba etoma ya sangola eenyakune

¹ Wa mowo obokye banga tokuli tata imitata? Na toonisyela ya bato baayoko ieteya nkanda na ieyonga yango pho ya iweninya obokye toli bakolo batoma. ² Mokanda nwa banga eli nde be, nwaakoma Klisto o mandondo ma banga, moebane moombe na tangama na bato baso. ³ Eli phele obokye bee oli mokanda nwaakoma Klisto o nzela ya banga. Taika mokoma na maa ma mokanda, amokoma na Bolobo pha Nwaphongo oli na bomoo. Taika mokoma o ikolo sa mabanga, amokoma o mandondo ma bato. ⁴ Towo babona pho Yesu Klisto aloteya obokye eli Nwaphongo owa lotoma. ⁵ Tolokokyi imitata obokye bokusi bokyele na banga etoma me boute na banga mampenza, bokusi me boute nde na Nwaphongo. ⁶ Eli yo moto okolophe makokyi ma iba bato ba etoma ya sangola eenyakune, teli na mobeko nwaakoma be, kasi na Bolobo; pho mobeko nwa koma bee mobome kasi Bolobo kaphe bomoo pha bobele na bobele. ⁷ Mobeko nwa komamaka o ikolo sa mabanga emba nkyemo ya Nwaphongo ya wenenekye imbele me. Boo pha Mose pha ngyenyekye na bokusi, ba Isalayele tebaikaka koka na ibokyeka, kasi ingyengye me tesaikaka na koko. Bo mobeko mokambe bato o iwaa nwa tokoloko na nkyemo. ⁸ Ka wa mokyela Bolobo etoma, nkyemo ya Nwaphongo yamba ba bo? ⁹ Bo mobeko mophe bato etumbu moli na nkyemo, ka nkyemo ya sangola eenyakune ekyebuya bato, bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo yamoba ndengye'ye! ¹⁰ Tokokyi na iwo obokye nkyemo yaangyenyekye kalakala tiikokane na ya lol eye, ikyilekye ya kalakala. ¹¹ Pho bo sangola eekasi ya imbele sikuwe yabaka na nkyemo, nkyemo yaamba ba bo pho ya sangola eenyakune eyamoikala bobele. ¹² Toli na ianola pho molemo nwa banga moli imapho mamana. ¹³ Banga tolokyele ya Mose owazibaka boo phe na etobu pho bato ba Isalayele, bee sawene obokye ingyengye me silemo. ¹⁴ Kasi bato ba Isalayele tebakuli ba na mayele; nono lol eye, watangye bee babuku ba sangola eya kalakala, etobu eyaziba bee o boo etaaba nde omo. Naino tebaemanye, pho kyemane nde o nzela ya Klisto. ¹⁵ Na lol eye, watangye bee babuku ma Mose, etobu yonoyo kyezibe mayele ma be. ¹⁶ Eli nde na ibongola ndondo oka Nkolo, etobu me kyeembe mana. ¹⁷ Pho Nkolo ali Bolobo, emba elele eli Bolobo pha Nkolo, wamo wali bosomi. ¹⁸ Emba banga baso batebaakule ziba maboo, toweninya nkyemo ya Nkolo; yango mena tobongwa pho ya iulana na

Nkolo tombe na mana o nkyemo inkyinkyi, tobutwe o nkyemo inene na nzela ya Nkolo oli, Bolobo.

4

Ekpele ya motuya o motema nwa mabongo makyela bée na yondo

¹ Nwaphongo na ngongo ye, alophe etoma eye, yango mena toloophembe. ² Tole maphoo maso makyele bée miibombo. Tolookatele bato, toloobongole maphoo ma Nwaphongo. Kasi towo bosembo o boo pha Nwaphongo. Tozingye babona pho bato baso baebe obokye toli bato bawo phele. ³ Bo Simo Elaa ekyeteya banga, bato bayoko tebaesoso, eli nde bato ba bungye. ⁴ Pho ya bée bato babungye, Molemba okokonza munse mumu kabunzinya malondo ma bée pho bée sa anola Simo Elaa. Tozingye bée bawene nwenya molole o ikolo sa bée. Nwenya me moolole moute na Simo Elaa ya nkyemo ya Yesu Klisto oli elala ya Nwaphongo. ⁵ Wa imole banga Simo Elaa, tolowo pho ya banga manpenza, towo pho ya Yesu Klisto obokye eli yo Nkolo wa bato baso. Ka pho ya banga, toli bato bée ba etoma pho ya Yesu. ⁶ Pho Nwaphongo wakyela yo mokyisi awo yokye; «nwenya molole onte ya enzombi!» Eli nde ona yo Nwaphongo owa lola o mandondo ma banga pho ya ilophe malondo mateya bato nkyemo ya Nwaphongo ikiyiwene o boo pha Klisto. ⁷ Toli bakoo ndokolo mabongo maakyela bée na yondo, kasi toli na ekpele yonyo eya motuya onte ya banga. Kyeteya obokye nwenya munene pho ya ikyela etoma ya Nwaphongo moute ne kasi na banga phe. ⁸ Bato baloyelele na bibasi mboka eso, kasi tefalobome. Balolukye na maphoo kasi toititale. ⁹ Ba lowiinya kasi te balozwe. Balounza kasi te balobome. ¹⁰ Mbala na mbala tonyanya iwa sa Yesu o nzoto ya banga pho bomoo phe bo wenene na o nzoto ya banga. ¹¹ Na boli banga na bomoo, toli mbala na mbala o ikama sa iwa pho ya Yesu, pho bomoo phe bowenene na o nzoto ya banga ikyi we. ¹² Yango mena iwa sili mi banga nkolo iso. Pho ya obokye bomoo bofe na bée. ¹³ Bakoma o buku pha Nwaphongo obokye, «Naanola Nwaphongo yango mena nawo.» Na banga toanole Nwaphongo me, yango mena towo. ¹⁴ Pho toebe obokye owaakola Nkolo Yesu, aaloakola na banga me molongoo na Yesu, emba amokye na banga na bée o boo phe. ¹⁵ Toititale o maphoo maso pho ya bée, na bomoo ngolu ya Nwaphongo ekomele bato na boikye. Yango mena bato bamoba baikye pho ya imophe melesi na pho ya imokumbela.

Ianola si ambya bomoo

¹⁶ Yango mena toloophembe. Na bo nzoto ya banga kyiphembe na mo na mo, kasi o mandondo ma banga, Nwaphongo kalophe bokusi mokolo na mokolo. ¹⁷ Mampasi maokye banga inwanja eye mali makyiky imamekyinya na nkyemo iinzikye, na ya bobele na bobele ikyi lobongyisa yo. ¹⁸ Pho maumunya ma banga te mali mi maphoo mawene be, kasi mali mi maphoo maate maawene be; pho maphoo maawene bée temaakoko kasi maatemawene bée mali pho ya bobole na bobele.

5

¹ Toebe obokye bo ingambi sa banga sa o se wawa sili nde molaku, — kyelukye iwoo obokye nzoto ya banga — toli na ingambi sinene sakyelama na Nwaphongo, ingambi sa bobele o ikolo sitesaika tongama na bato. ² Emba inwanja eye tokyimele pho phowa ya banga eli ikye obokye to

kye nyōlo o ingambi sa ikolo; ³ Phō ya obokye tofe na bitobu o nzoto kasi bolumbu phe. ⁴ Phō naino otaaba banga nkolo iso o molaku mumu, tookye mpasi, tokyimele. Teli obokye tozingye imana o nzoto iye, kasi tozingye obokye tolate nzoto ya ikolo phō bomōō bomine nzoto ikyi we. ⁵ Eli Nwaphongo yo mampenza owa lofbōngya phō ya yango, amba lophe na Bolōbō phe ndokolo ndanga ya mbolo yaalobōngyisa yo. ⁶ Yango mena toli nde na ianola obokye na botaba banga o nzoto iye, toli o nze ya ingambi sa banga, itakye na ingambi sa Nkolo. ⁷ Phō totambule na ianola kasi na iwene na miyo phe. ⁸ Eli bomō, totondi na ianola emba tombe nde zinga imana o nzoto iye phō ya ikye zala phenephe na Nkolo. ⁹ Na bo totaba o nzoto iye, na bo tomani mi yango, phowa ya banga eli nde ya ikyela maphōō maamosepelisa. ¹⁰ Phō banga basō toengyesi ikye samba o boō pha Yesu Klisto phō moto na moto azwe iphuti mi iso ya kyela yo o bomōō phe, naa na folaa naa na bofe.

Klisto aya lofbōngye na Nwaphongo

¹¹ Boefi banga itosa Nkolo, tolukye isōsolisa bato obokye maphōō ma banga mali ma phele. Nwaphongo kaloefe na bolaa nambe naanola obokye o mandondo ma bēē konzebe mē. ¹² Tolookule zinga imitata banga mampenza oka bēē, kasi tozingye iyephe nzela ya ifa na mawala phō ya banga, phō oefe ifuyisela bato bawa bamitate nde na maphōō ma ifanda kasi na maali o ndondo phe. ¹³ Bo eli phele obokye banga toyeya, eli phō ya Nwaphongo, kasi bo tofee na mayele malaa, eli phō ya bēē. ¹⁴ Phō lozingo la Klisto lololekye, banga baanole obokye moto mōnōmō awa phō ya bato basō, emba eli obokye bato basō bawa ne o miyo ma Nwaphongo. ¹⁵ Awa phō ya bato basō obokye bato basō bali na bomōō bēē sakula bika phō ya bēē mampenza, kasi phō ya owaawa, owaakwa phō ya bē. ¹⁶ Yango mena tolookule kyeka moto na motindo n̄wa bomoto. Na bo phanza tokyekaka Klisto na motindo n̄wa bomoto, in̄wan̄wa eye tolookule mokyeka bomō. ¹⁷ Bo moto aanga na Klisto afoto moto oomunyakune. Mofesi mookasi molemō, mofesi moonyakune motōkōsi. ¹⁸ Maphōō masō mamana maute na Nwaphongo, owaōngya na banga o nzela ya Klisto na owa lophe etoma ya ibuya bato bayōkō o mabōngye nē. ¹⁹ Phō o nzela ya Klisto, Nwaphongo abōngyaka na bato basō sakyeka masumu ma bē. Amba lophe etoma ya ikye imola mabōngye mē. ²⁰ Toli batoma fa Klisto, eli ndokolo nde Nwaphongo yo mampenza kaebangye o nzela ya banga; toebōndi, na nkombō ya Klisto obokye, anola obokye obōngye na Nwaphongo. ²¹ Yesu Klisto taika kyela isumu, kasi Nwaphongo amunyōsa o isumu sa banga, phō ya obokye, o nzela ye tobutwe bato ba bosembo o miyo mē.

6

¹ Phō tokyele etoma elele yōnyō na Nwaphongo, to ebōndele: Bēē saoto ngōlu eya zwa bēē oka ye. ² Nwaphongo awō yokye: «Imbele sa wenenekye ngōlu ya nga naeyokaka, mokolo n̄wa lobiko na ya esunga». Kyeka in̄wan̄wa eye imbele sa ianola ngōlu ya Nwaphongo, kyeka mokolo n̄wa lobiko. ³ Toloozingye ikyela lowō lokokyi ikatela bato o nzela ya Nwaphongo phō toloozingye obokye bato bawōle etoma ya banga na bofe. ⁴ Kasi mi maphōō masō makyele banga, toteya obokye toli bato fa etoma fa Nwaphongo. Na bo towene mampasi ndengye na ndengye, na bo balonyōkolo, toititale nde fafona. ⁵ Balokutuba, balonyōsa o bōkō,

batomisa bato obokye balokyele mobulu; tokyele etoma na bokusi, mbala eyoko toloikaka zwaka malondo ma ilala na ma iza. ⁶ To miweninya bato ba etoma ba Nwaphongo na imikamba sa banga silaa, na boefakye pha banga, na ikanga mandondo, na ikyela bolaa, na nzela ya Bolobo, na izinga bato na ndondo yonyo, ⁷ na iteya sa banga sa bosembo, na pho ya ngolu ya mwiya nwa Nwaphongo. Mobesi molaa nwa banga moli ndokolo binwanele ba banga pho ya ikyinda banguna na pho ya imibatela me. ⁸ Bato bana balokumole, baayoko balosemole, bana balokumisa, bayoko balotole, balowene ndokolo bato ba bole nzuka towo phele, ⁹ Balokyeke ndokolo moto taalofe, kasi bato baso balofe. Baloumuna nkolo iso obokye tomowaa, kasi balowene obokye toli nde na bomoo. Balophe mampasi, toloowe. ¹⁰ Baloweninya ngongo kasi toli nkolo iso nde na nkyisa, toli babola kasi tobuya bato baikye bato ba ezwele o nzela ya Nwaphongo, towenene ndokolo toli na ekpele nzuka o bona bosembo toli na mbolo iso. ¹¹ BEE bato ba Koliti, toewole polele, toewole ili o mandondo ma banga. ¹² Banga toloika le iyezinga, eli nde bee bate balozingye. ¹³ Naewole ndokolo oli bana banga, nawo na bee ngakye; Olowole ili o mandondo ma bee, olozingye bokoezingye banga!

Saangana na bato bate baanole Yesu Klisto

¹⁴ Bee saangana na bato bate baanole Yesu Klisto pho ya ikyela na bee etoma elele yonyo. Ndengye'ye moto molaa na moto mohe bakokyi ikyela etoma elele yonyo? Nwenya na enzombi bakokyi iangana? ¹⁵ Klisto na Zabulu bakokyi iyokana? Moto oko anole Klisto na otomoanole, bakokyi iba na maumunya ndengye yonyo? ¹⁶ Bikyeko tebili na elele o tempelo ya Nwaphongo. Pho banga toli tempelo ya Nwaphongo oli na bomoo. Eli nde bo wawo yo Nwaphongo obokye: «Namoba onte ya be, na motambula na be, namoba Nwaphongo wa be, emba bee bamoba bato banga». ¹⁷ Yango mena Nkolo Nwaphongo kawo na bato bee yokye: «Mana onte ya bato baabe, saba elele yonyo na be, sakuma mbolo ya sokoto, emba nga na moeyamba. ¹⁸ Namoba angu wa bee, emba bee wa moba bana banga, ebe bampele ebe ba babasi. Kyewo Nkolo Ekambambasi.»

7

¹ Pho Nwaphongo alolakyela babona, bande na nga ba lozingo, tomikunyole na bohe bosoo pha nzoto na pha molimo, tomilenza o ibutwa baakolo bato ba bosantu na boilakye Nwaphongo.

Nkyisa ya Polo

² Oloyambe o mandondo ma bee, toloika kyela moto bohe, toloika bungya moto monomo, toloika kosa moto. ³ Saumunya obokye nawo babona pho ya iyewole na bohe. Eli nde bowa ewole nga obokye toezingye na boikye na bo o iwa na bo na bomoo. ⁴ Sili na ziko mi bee, nali na lolendo pho ya bee. Onte ya mampasi ma banga maso, si phembe, natonde na nkyisa. ⁵ Pho na wakoma banga o Makedoniya, toloikazwa na njwana imbele wa iyema, nde minyoko na minyoko, toloika baa bese na bato, na boilakye o mandondo. ⁶ Kasi Nwaphongo okokuya bato baaphembi, alokuye na ikoma sa Tito. ⁷ Teli nde pho ya bokomakye phe, kasi na pho aloimola ndengye eya mokuya bee. Aloimola na phowa ya bee ya ikula nvene, na ngongo ya bee pho ya maphoo maabe malekana, na phowa ya bee ya inzambelela. Yango mena nkyisa ya nga ilekyi

bonene. ⁸ Naebe obokye mokanda nwa ekomelaka nga nwa ephe ngongō, sikuli baa na ngongō pho ya lowo me. Naokyi ngongō wa wene nga obokye mokanda me nwa ephokye ngongō nde pho ya nwana imbele mokuwe. ⁹ Kasi inwanwa eye na sepele pho nakoma mokanda mamuna. Si sepele pho ya obokye naephe ngongō. Nasepele pho ya obokye wabaka na ngongō pho ya lowo loobe lakyela bēe, emba yango mena wamba bongye mandondo. Ngongō ya bēe yabaka nde bowazingaka Nwaphongo pho obongye mandondo. Yango mena toloika ekyela bofe na mokanda me. ¹⁰ Pho ngongō ekyeute na nwanjo nwa Nwaphongo, kyetome moto ibongya mofesi momokambe o lobiko; ngongō ndengye mena toloime na yango. Kasi ngongō ekyeute na maumunya ma mokyisi mumu, kyetome o iwaa. ¹¹ Kyeka inwanwa eye mbano ya ngongō ya bēe bowazinga Nwaphongo, Kyeka ndengye emambye bēe, kyeka bookomiwele bēe obokye tokyele masumu, kyeka boomengyi bēe na mapho malekana, kyeka boile bēe, kyeka phowa ya bēe ya ikula nvene, kyeka boozingye bēe ikyela ikyizingye Nwaphongo, kyeka boozingye bēe iphe okyesi bofe etumbu. Oteye na ndengye iso obokye toika ba na lowo i lowo lalona. ¹² Bo na ekomelaka mokanda mamuna, teyabaka mapho ma moto owa kyela bofe, naa pho ya moto owa kyela bēe bofe. Kasi yabaka nde pho ya obokye oefe na bolaa o boo pha Nwaphongo imiambya sa bēe pho ya banga. ¹³ Yango mena mbuyise nwa bēe molokuyee. Teebe nde ikuya na ikuya, tokulizwa nkyisa ilekyi boikye na iwene Tito na nkyisa pho ya ndengye eyabaka bēe ne na bolaa. ¹⁴ Wa motoma nga oka bēe naekumisa o boo phe. Inwanwa eye toikyi mpe so. Mapho maso mawo banga na bēe, mali phele. Ikumisa saaekumisa banga o boo pha Tito sili sa phele me, wakyelama nde bomo. ¹⁵ Yango mena phowa ye pho ya bēe ekuli leka boikye wa umunya yo ndengye eya motosa bēe baso na ndengye eyamoyamba bēe na bolaa, na botosi bosō. ¹⁶ Nasepele pho nakokyi iyelemela i mapho maso.

8

Baphalanga baambya bēe pho ya ba anosi ba Yelusalemē

¹ Bande na nga, tozingye obokye oefe bolaa pha kyela Nwaphongo pho ya baanosi ba Makedoniya. ² Onte ya mampasi maikye mazwaka bēe na bolaa pha bēe, kasi babaka na nkyisa nzikye, yango mena bambyaka baphalanga baikye pho ya etoma ya Nwaphongo. ³ Nawene na miyo, bambya na makokyi ma bēe na ileka, makokyi ma bēe nde na phowa ya bēe mampenza, ⁴ Balobondelēkye, bamba wo na banga bekye tobaphe nzela ya iangana na banga mi lowo me, pho na bēe basungye bato ba Nwaphongo bali o Yuda. ⁵ Yakyela be, yaleka ya umunyaka banga pho ya be. Bataka maambya phanza na Nkolo Yesu. Emba bamba ya mambya na banga me bo wazingaka Nwaphongo. ⁶ Yango mena, toongyi na Tito o bokye, aya unva etoma elaa eya tataka yo oka bēe. ⁷ Pho oli na mapho maso: Ianola, yela ya iwō, boebi, imambya na lozingo bo waeteya banga, baa nana ngolu ikye mi lowo lolo. ⁸ Siephe mitindo; kasi bo na wo na bēe, na imiambya sa bebi, na ephe nzela ya iteya laakolo lozingo na bebi. ⁹ Pho koebe bolaa pha lokyela Nkolo wa banga Yesu Klisto; iyo owabaka moto wa ezwele, amibuya mobola pho ya bēe, pho na bobola phe, bēe obutwe bato ba ezwele. ¹⁰ Yango mena na ephe maumunya

ma nga mi lowo me, ebongyi na bée ilendendala, bée babaka bato ba oboo ba izwa maumunya maamana mbula eelekaa, na ikana imakyelela. ¹¹ Kasi unwanwa eye, unva ikyela etoma me. Oeyunve iyekyela na ndondo yonoyo bo waekanaka bée, na makokyi mali na bée. ¹² Pho bokookambya na ndondo yonoyo, Nwaphongo kaanole ikabo siiambya we kokokana na ili na we, kasi na iteili na we phe. ¹³ Teli obokye nakpe mampasi ma bato bayoko nambe ephisa mango, pho bée babe na bolaa, bée owene mpasi, kasi eli nde obokye bée baso obe nde ndengye yonoyo. ¹⁴ Unwanwa eye, oli na mbolo nzikye emba okokyi isunga bebi baakambi. Pho mokolo nwa mokamba bée, bo bée babe na mbolo nzikye, na bée bamosunga me. Na ndengye mena wamokokana. ¹⁵ Nde bowakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Owa ongoko mbolo nzikye, wa za bée tefaika ikala na epkele. Baongoko mbolo ndambo, bazee nana boikye me.»

Tito na bebi ne

¹⁶ Nwaphongo akumame pho akyesi obokye Tito amiambya mi bée bokookambya banga. ¹⁷ Tito aanosi yaa moongaka banga, ambakula miambya nde na phowa ye mampenza na iyaa oka bée pho ya iya esunga. ¹⁸ Tomotome na nwebi mosuu, moto me, mangomba maso ma baanosi basepele ne, pho kateya Simo Elaa na bolaa. ¹⁹ Na pho, mangomba maso ma baanosi bamokoloko pho akye na banga o imbanga sa etoma eya ngolu eya lophe Nwaphongo pho ya nkyemo ye na pho ya iweninya ndondo elaa ya banga. ²⁰ Tokyele na ndengye iso obokye bato sa lowole na bofe na ndengye ekyekyelele banga baphalanga baikye ndengye eye. ²¹ Tolukye ikyela bolaa, teli nde o miyo ma Nkolo kasi na o miyo ma bato. ²² Tofatomi na nwebi na banga mosuu, mbala nzikye mi mapho maamumekye na banga, towene obokye kamiambya. Inwanwa eye kakule miambya na koleka pho bée komikambe na bolaa. ²³ Pho ya Tito, iyo ali nwebi na nga owa lozingo na owa etoma onte ya bée; kasi pho ya bato babale bayoko baye ne, bali batoma ba mangomba ma baanosi, bambe nakyela pho ya nkyemo ya Yesu klisto. ²⁴ Weninya obokye kobazingye phele. Pho mangomba maabatomi, bawene obokye toesambe na phele.

9

Isungyi pho ya bebi

¹ Tewali ntina pho ya obokye nakule ekomela pho ya lowo lokyekyi isungyi sa baanosi ba Nwaphongo bali o Yelusaleme. ² Pho naebe obokye, bée oli na phowa ya ibasunga, namba na ekumisa o miyo ma bato ba Makedoniya, ngakye: «Bebi ba Akaye baunva mibongya iambya banda mbula elekaa». Yango mena bato baikye ba Makedoniya babuto imiambya pho ya ndakisa ya bée. ³ Inwanwa eye na etomele Tito na bebi ne pho itata saa etata banga mi lowo me, sango saba saa phaa; na zingye obokye o mibongya bowawoko nga. ⁴ Bo phe, bo nga na bato ba Makedoniya toesi omo, toloombi ya ezwa o mibongye, tomoḥaa na so, pho toetataka obokye bée waunva mibongya, kasi so eyaka bée ya moleka. ⁵ Yango mena, nawene obokye esengyesi obokye nawo na bebi babana baye phanza pho ya ilengyele makabo ma bée bo wakanaka bée. Emba bo umbo imilengyele, yamoweninya obokye bée koambya na ndondo yonoyo kasi na mandondo mabale phe.

⁶ Imunya naino, obokye moto okophikye na bokyiky, kanoko na bokyiky. Okophikye na boikye kanoko na boikye. ⁷ Ebongyi obokye moto na moto akabe bokani yo. Yango saba na imiima, na na ietomisa na bokusi. Pho Nwaphongo kazingye moto okokabe na nkyisa. ⁸ Nwaphongo ali na makoki ma iephe mbolo ndengye na ndengye pho obakye nkolo iso na mbolo isengyesi na we pho ya isunga bitoma biso bilaa. ⁹ Eli fo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto omolaa kakabele babola na boikye, bolaa phe pha mokoko pho ya bobele na bobele.» ¹⁰ Eli Nwaphongo okophe bato mumboto nwa iphika na ntoma ya iza. Amoephe na bée mumboto, aamobuya nwikye pho ophekye bato baayoko me. ¹¹ Amoebuya bato ba ezwele, pho obakye imbele siso kokabele bato; yango mena bato baikye bamophe Nwaphongo melesi pho ya makabo maabaphe banga na nkombo ya be. ¹² Pho etoma eya ikabela bato baakaya, teli nde pho ya isunga baanosi ba Nwaphongo kasi kyesepelisa na Nwaphongo pho bato baikye bamophe melesi. ¹³ Waamokamwa bée na ngambo ya etoma ya bée, bato baikye bamokumisa Nwaphongo pho ya botosi boweninya bosome pha bée o Simo Elaa ya Klisto, baamokumisa me pho ya ngolu ekyebakabele bée, na bato basuu mbolo ya bée. ¹⁴ Wamowene bée ngolu eyaephe Nwaphongo, bamobondele pho ya bée na lozingo loso. ¹⁵ Tophe Nwaphongo melesi pho ya ikabo sa lophe yo, silekyi makabo maso.

10

Polo kalimbole etoma ye ya botoma

¹ Inga Polo, nga mampenza naongye na bée na ndondo elaa nana boboto pha Klisto, kanga okowo bée bekye: Nabe moto wa bese wabe nga na bée elele yonoyo, kasi moto wa nkamba wabe nga itakye na bée; ² Naebondi; santoma obokye nateya nkamba ya nga waamoya nga oka bée, pho nakane iteya nkamba me na bokusi bosu oka bato baumunya obokye inga na bengye nde maphoo ma bomoto. ³ Phele, toli bato, kasi tolonwane na ndengye ya bomoto. ⁴ Binwanele binwane na banga tebaika uta na bato, kasi eli binwanele bikusi ba Nwaphongo, pho ya inyangole filele biso biimi bombe banguna. Tonyangole maumunya maabe, ⁵ na lolendo loso lokatele bato ieba nzela ya Nwaphongo. To kangye maumunya maso pho ya obokye matosa Klisto. ⁶ Waaloweninya bée obokye kolotosa, toli phenephe iphe bato batebalotosa etumbu. ⁷ Kokyekye nde maphoo mawenene o ibanda; bo moto monomo kawo obokye ali moto wa Klisto, aebe obokye na nga nali moto wa Klisto me. ⁸ Pho sikoki ioka so nabo namitati, na bokonzi pha loophe Nkolo, bokonzi boli na ntina ya iekuya kasi ienyangola phe. ⁹ Sizingye obokye na eiyisa na nkanda ya nga. ¹⁰ Pho kyeka bokowo bée: «Nkanda ya Polo kyilozokya o mandondo; kasi wabe yo na banga elele yonoyo tabe na bokusi, na maphoo me mali nde phaa.» ¹¹ Kasi moto okowo babona aebe na bolaa obokye ndengye eekyekemele nga nkanda na itakye, namokyela nde bomu wa moba nga na bée elele yonoyo. ¹² Pho banga etelomimekye na bato baayoko, baamiwene obokye bée bakoka. Bali fibubusi, mobesi nwa bée bamokpe ndokolo mumekyele, bambe mimeka na iwango. ¹³ Pho ya banga, tomitate nde na etoma eya lophe Nwaphongo. Etelomitate na lowoo losuu. Etoma eya lophe Nwaphongo eli ya iyaa na oka bée me. ¹⁴ To loikiyi leka mandelo nde bo

efakyi obokye toloiky yaa oka b̄e, toekomesi nde phele bato ba o boo oka b̄e na Simo Elaa ya Yesu Klisto. ¹⁵ Yango mena, tolomitata na bitoma bakayela bato basuu. Kasi tozingye nde obokye ianola sa b̄e sikole, pho etoma ya banga onte ya b̄e ekole me, kasi nde o mandelo maalomekyela Nwaphongo. ¹⁶ Sima, tokokyi ikyenimola Simo Elaa o nkyisi ili itakye na b̄e, ili naino saeyoka. Emba etolomitata na etoma eya kyela bato basuu. ¹⁷ Kasi bakoma o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto okozingye imitata, amitata nde na maphoo makyela Nkolo.» ¹⁸ Pho Nwaphongo taanole moto okomitata yo mampenza, kasi nde yo oko sambe Nkolo.

11

Polo na batoma babole

¹ Naongye na b̄e okangakye mandondo, onde nawo ndokolo moyeye (moto wa njwaa). Nde phele otaa kanga mandondo. ² Nali na zuwa pho ya b̄e, nde booli zuwa sa Nwaphongo, nakane iyelongya na molo monomo, molo me eli Klisto. Na zingye iyeteya o boo phe ndokolo ngondo oli naino sa ebaa nzoto ya lele. ³ Kasi koefe ndengye eya kosaka nzoo Ewa na malondo me mabe. Na ile, imbele sisuu Molemba akokyi iya bunzinya maumunya ma b̄e maalaa pho b̄e sakula zinga Klisto na ndondo yoooyo. ⁴ Pho bo naweni obokye moto mosuu aesi ya eteya Yesu mosuu okyese na owa eteyaka banga, b̄e wa moanola. Koanole Bolobo bokyese na Bolobo pha zwaka b̄e na Simo Elaa ekyese na eya eteyaka banga. ⁵ Naumunya obokye bato babangye b̄e obokye batoma banene, tefandekye na na ekpele yoooyo. ⁶ Na fosili na yela ya iwo, kasi nali na boebi. Mbala nzikye naba naeweninya phango na maphoo ndengye na ndengye. ⁷ Waeyimolaka nga Simo Elaa ya Nwaphongo, sikaka eonga ekpele. Namiuyaka o boo pha b̄e pho b̄e obutwe bato banene. Babona nakyelaka bofe? ⁸ Naanolaka iphutama na mangomba ma baanosi ba Nwaphongo masuu, nabaka nabikye nde na b̄e pho ya iesunga. ⁹ Imbele saabaka nga oka b̄e, sikaka baa ephesi ya moto wabaka nga na masengyesi, pho bebi bautaka o Makedoniya banzelelaka na mbolo iso ya sengyelaka na nga. Sikaka zinga ibaa ephesi ya b̄e, naa milowo ye. Na moikala ibaa nde bomo. ¹⁰ Nawo na bosembo pha Klisto holi onte ya nga ngakye: O nkyisi ya Akaye iso, moto na monomo etaandomya. ¹¹ Na wo babona pho ya'ye? Pho obokye zizingye? Nwaphongo kaefe obokye na ezingye. ¹² Ikyikyele nga na moikala ikyela nde bomo, pho obokye batoma ba bole babana b̄e sazwa nzela ya imitata obokye bakyele etoma nde bokyele banga. ¹³ Bato me babana bali batoma ba bole, baibi, bakatele bato obokye bali batoma ba Klisto. ¹⁴ Kasi teli lowo la ikamwa, pho Molemba yo mampenza kakate obokye ali anzelu owa moo. ¹⁵ Tekuli ba na lowo laikamwa bo bato baetoma; b̄e bakate obokye bali bato ba etoma ba Nwaphongo owa bosembo, o mokolo njwa suka, bamozwa etumbu ekokyi na bitoma ba b̄e.

Mampasi ma Polo o etoma ya botoma

¹⁶ Nakule wo ngakye: Moto monomo saumunya obokye nga na yeya (nga nali na njwaa), kasi bokoumunya bomo, anola obokye na yeya pho nakute mitata njwana bokyii me. ¹⁷ Bo na mitate, siwo bozingye Nwaphongo, kasi ndokolo na yeya. ¹⁸ Bokomitata bato bayoko mi maphoo ma mokyisi,

na nga namitata nde bomo. ¹⁹ Bée bato ba baakolo malondo, komengyele ianolela bato ba yeya! ²⁰ Koanole obokye bée baebuya baombo ba be, ba ebololo mbolo na malondo, ba etiyole, baewande o mafoo. ²¹ Naokye soa ya ilowo, toloikaka leka bokoo pho ya ikyela ndengye mena! Kasi wa mekye bebi imitata nawo ndokolo na yeya, nakokyi imitata na nga me. ²² Bée bali Ba-Ebele? Na nga me! Bée bali bato ba lialayele? Na nga me! Bali bana ba Abalayama? Na nga me! ²³ Bali bato ba etoma ya Klisto? — Namowo ndokolo moto owa yeya — Na balekye, nawene mpasi o etoma ileka be. Nanyoloko mbala nzikye o boloko ileka be. Bato banvandaka na boikye ileka be, nabaka mi makama ma iwaa mbala nzikye ileka be. ²⁴ Bayuda ba nvandaka phimbo mako maato na ibuwa mbala itano, ²⁵ bakonzi ba Baloma bambinda phimbo mbala iyato, bamaa mabanga mbala yonoyo, nazinda na masuwa mbala iyato, nakyela mokolo mofimba o maa, na moo na mokolo. ²⁶ O mabanga ma nga nazwaka makama ndengye na ndengye; makama maa vato na maa masuwa, makama oka baibi, makama oka bebi na nga Bayuda, oka bato batebali Bayuda, na oka bebi na banga ba bole; makama onte ya nkyisi inene na o mabokye. ²⁷ Na wenekye mpasi na bitoma biikusi. Mbala nzikye sikaka lala ebuu. Na waka na nzala nana phowa ya maa, imbele siyoko sibaka nono na ekpele ya iza. Nazangaka na etobu, na nyokomo na ná mpiyo. ²⁸ Mampasi masuu malii kasi sii matangye. Maumunya ma nga ma mokolo na mokolo mali pho ya baanosi ba mangomba maso. ²⁹ Moto monomo bo aphembi o nzela ya Nwaphongo, na nga na phembe me. Bo moto monomo akaa o isumu, wankyele mpasi ikye o ndondo. ³⁰ Bo ebe obokye na mitate, na mitata na bokoo pha nga. ³¹ Nwaphongo, angu wa Nkolo wa banga Yesu, ookokumbele bato nkolo iso, kaebe obokye siikate. ³² Wa baka nga o Damaseke, mokonzi o munene wa mokyisi me yabaka Aletasi, mokonzi monomo abaka o se ye. Mokonzi me, akyekye mikyela batuluku o fibonga biso ba mokyisi pho ba nzakya. Mokyisi me nwalungamaka na ekuka. ³³ Kasi baanosi ba Nwaphongo bamba nyosa mieluba enene, bamba ya ntokolo o fenetele eyabaka o ekuka, nono wa nzuya bée o nze. Nono waalota nga.

12

Polo kamitate na mandoto me

¹ Esengyesi obokye na mitate, na botebe bolaa, kasi nalukye iwo urwanwa pho ya mandoto na maphoo maanveninyaka Nkolo. ² Naebe moklisiso monomo, owa baaka o ikolo, elekaa lolo mambula iko mbuka manee, (siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndoto, Nwaphongo yo mampenza kaebe). ³ Phele, naebe obokye Nwaphongo akyende na moto me o Paladiso. (Nakule wo ngakye, siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndoto, Nwaphongo yo mampenza kaebe). ⁴ Omo aokaka maphoo matamakoyi moto iwoo naa imekola. ⁵ Pho ya moto me namitata, kasi pho ya nga, namokyela mawala ma nga nde o bokoo pha nga. ⁶ Bo nazingakyi imiotata nde sikyesi ndokolo moto wa njwaa, pho nde nawo maphoo; maa phele. Kasi nale imitata pho siibenele obokye bato babee na maumunya manene mi nga koleka maphoo mawene bée na maokye bée pho ya nga. ⁷ Yango mena, pho nga satonda na mawala mimapho ma nveninyaka Nwaphongo, Nwaphongo ampe bolosi bokusi ndokolo toma ya Molemba pho ya invanda na inkatela pho nga satonda na mawala. ⁸ Nabondelekye Nkolo mbala iyato pho ya obokye ambikya na bolosi me.

⁹ Kasi yo amba ya ambuyisa yokye: «Ngolū ya nga ekokyi na wē. Pho mwiya ŋwa nga momiwēninya oka moto ootoli na bokusi». Yango mena nasepele nde imitata na bokoo pha nga, pho mwiya ŋwa Klisto mabee mi nga. ¹⁰ Yango mena nasepele bokoo pha nga, bo bantosi, bo na kambi, bo banyokosi na bo banveninye mpasi pho ya Klisto. Pho imbele sili nga na bokoo, eli nde sango sili nga na bokusi.

Ila sa Polo pho ya ingomba sa Bakoliti

¹¹ Nawo ndokolo na yeya, kasi eli bēe bato bazingye bomo. Pho esengyelakyi obokye bēe onzambebele. Pho na bo sili na ntina, bato babangye bēe batoma banene tebaandekye. ¹² Bilembo biweninya obokye nali owakolo toma bakyelamaka onte ya bēe, bēe koefe bowabaka nga nakangye motema mi maphoo maso, koefe na bilekyesako ndengye na ndengye ba weninyaka mwiya ŋwa Nwaphongo. ¹³ Ekpele'ye eyakyla nga o mangomba masuu eteyaika nga kyela oka bēe? Naefe nde lowo lonolo, obokye sika anola obokye onzeya. Indimbisa na bofe pha ekyla nga. ¹⁴ Eye ya moba mbala ya nga eya iyato iyaa oka bēe, na mbala me esi anole obokye na zee ntoma ya bēe, nalukye nde bēe kasi ntoma ya bēe phe. Eli nde boli bana na baboti ba be. Teli bana baazeya baboti kasi eli nde baboti baazeya bana. ¹⁵ Pho ya nga, namoba na nkyisa ya ibungya iso ili na nga, na imibungya nga mampenza pho ya bēe. Bo nga na ezingye na boikye babona, bēe wa munzinga bontee? ¹⁶ Wa moanola obokye sikaka baa ephesi pho ya bēe. Kasi bato bamowo obokye, nga Polo moto mobe, na yaekpela baphalanga na boole. ¹⁷ Onte ya bato batomaka nga oka bēe, moto nza owa toma nga obokye ayaekosa pho ankepele baphalanga? ¹⁸ Natomaka Tito na nwebi monomo okoebe bēe obokye bayee oka bēe. Emba Tito aya ekosa pho aekpele baphalanga? Banga ne toloika baa na maumunya ndengye yonoyo? ¹⁹ Tee nono unwanjwa eye, bēe koununya obokye nalukye nzela ya imilongya o boo pha bēe? Teli bomo! Towo nde o boo pha Naphongo bozingye Klisto. Bande na nga, nambe wo na bēe maphoo maso mamana, pho tozingye iyesunga pho obokye okole o nzela ya Nwaphongo. ²⁰ Naile obokye imbele sa mokoma nga oka bēe, naya ezwa na mozalesi ŋwa moba sa nsunga naa ŋwaka nga sa esunga me. Naile obokye toko na zuwa, yoo na iwelana, itolana, iyono, mawala na ikyemikyla mobulu ibe onte ya bēe. ²¹ Naile obokye imbele samokula nga yaa oka bēe, Nwaphongo wa nga sa mpe soo o boo pha bēe, emba na motonda na ngongo pho ya bato bakyeleka masumu kalakala, tebambe nale ikyela maphoo maa soo, bondumba na maphoo mabe ndengye na ndengye makyelaka be.

13

Lowoo laa suka

¹ Eye ya moba mbala ya nga eya iyato ya iyaa oka bēe. Bo wakoma bēe o buku pha Mibeke obokye: «Batene bolombe bookyi manzoka mafale naa maato makyee munoko monomo.» ² Nali na lowoo lonolo la iwole bato bakyeleka masumu na bēe baso me. Naunva ewole lowoo me imbele sabaka nga oka bēe mbala eya ibale, na unwanjwa eye boli nga itakye, nakule butolela lowoo me ngakye: Mbala eya sima wamoya nga oka bēe, esiokye na moto monomo ngongo. ³ Pho kozingye naeteya obokye Klisto kawo o munoko ŋwa nga, walowene. Iyo tali na bokoo oka bēe, kasi

kateya bokusi phe onte ya b̄e. ⁴ Nde phele, azangaka bokusi imb̄ele sa mōbakaka b̄e o ikolu sa ekulusu, kasi un̄wan̄wa eye ali na bom̄o pho ya nwiya ŋwa Ŋwaphongo. Na b̄anga tozangyi bokusi ndengye eyazangaka Klisto, kasi wamowene obokye toli na bom̄o boli ne, pho mwiya ŋwa Ŋwaphongo ŋwa b̄anda ikyela na b̄anga onte ya b̄e. ⁵ Omimekye b̄e mampenza booli onte ya ianola. Omimekye! Toēbe obokye Yesu Klisto ali onte ya b̄e? Wanaka imimeka me siloekpenele. ⁶ Kasi naumunya obokye wa moēba obokye imimeka me tesiikiyi loekpenela. ⁷ To b̄ond̄ele Ŋwaphongo obokye b̄e sakyela non̄o bōbe b̄on̄o, tololi na phowa ya imilongya, kasi tozingye obokye b̄e okyele bolaa, na bo b̄anga toloikiyi longa. ⁸ Pho tolokokiyi itemele bosembo pha Ŋwaphongo, kasi tosengyesi nde ikyela ili phele. ⁹ Tokumbe imb̄ele sili b̄anga na bok̄o emba b̄e na bokusi o nzela ya Ŋwaphongo. Lowo loob̄ond̄ele b̄anga Ŋwaphongo loli obokye b̄e obe b̄ato balaa mpenza. ¹⁰ Yango mena, naekomesi babona o bōo pha nga iyaa oka b̄e, pho waamoya nga oka b̄e, nga saya eph̄e etumbu na bokonzi pha mpe Ŋkolo, bokonzi me boli na ntina ya itomba ingomba sa b̄e, kasi pho ya isiōto phe. ¹¹ Kasi un̄wan̄wa eye b̄ande na nga, oikala na bolaa. Luka ikyela bolaa, kuyinyaka b̄e na b̄e, ookanaka onte ya b̄e, b̄aa na ná bose. Emba Ŋwaphongo owa lozingo na owa bose amōba na b̄e. ¹² Obeyinya, ombe na yambana. Baanosi ba Ŋwaphongo b̄ali wawa b̄aelongosi. ¹³ Le obokye ngolu ya Ŋkolo Yesu Klisto, lozingo la Ŋwaphongo, na isungyi sa Bol̄o Bosantu ibee na b̄e baso.

Mokanda njwa Polo oka Bagalatia Maphoo ma etatele

Polo atomelaka Bagalatia mokanda njwa ngongo mumu imbele saakyeke ye o imbanga see sa iyato. Pho waakoma yo o Efeze (Bitoma 19.1), aokaka obokye Bagalatia baanole mateya ma bato basuu baayakaka oka b̄e emba bawoko b̄e kye: Esengyesi obokye baanosi ba nkyisi iinsuu batosa na b̄e mibeko ma Bayuda ma imibele. Pho ya itutola baande ne o nzela ya Simo Elaa, Polo amba ya phe maumunya me na bitee biato.

Bitee me bili bofo:

- Bagalatia 1-2: Polo aimosi bato ba Galatia maphoo mawenekye yo mampenza. Kamiphambe na etoma ye ya botoma, kateya obokye eli Nkolo moto owamophekye ephesi mena
- Bagalatia 3-4: Polo akyekyi maphoo maakomama o buku pha Nwaphongo wa Sangola eekasi, yo kye Mibeko ma Bayuda temaika bikya bato. Moto akokyi ibika nde bo aanosi Yesu Klisto
- Bagalatia 5-6: O mbomela, Polo kaongye na Bagalatia obokye ba lee Bolobo pha Nwaphongo botambwisa bomoo pha be, pho Bolobo kaphe moto maumunya maanyakune, na koleka maumunya ma lozingo

Mokonda mumu moongye na baanosi baso obokye baokye maloba mama emba bamaanole, obokye bamane o boombo pha ndengye eso.

Ibeya

¹ Nga Polo, owabutwa toma. Teyaika bombuya bato, naa sika bobutwa na moto. Kasi na bobutwa nde na Yesu Klisto na Tata Nwaphongo owa mokundola onte ya bawe. ² Inga na bebi baali na nga wawa, toekomele b̄e mangomba mali o Galati. ³ Ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibee na b̄e. ⁴ Iyo owamiamba pho ya masumu ma banga, pho ya obokye alomanya o mokyisi mumu moobe, bo waazingaka Nwaphongo, oli Ango wa banga. ⁵ Nkyemo ibe ne pho ya bobele na bobele. Ame.

Simo Elaa eli nde yonoyo

⁶ Nwaphongo aebanga pho ya Klisto; nambe taakamwa na bonzanga bomokubolesi na b̄e lokukyi, pho ya ikye benga Simo Elaa esuu. ⁷ Teli na pho ya obokye Simo esuu eli, kasi wali nde bato baambya mobulu onte ya b̄e, bambe na zinga ioto Simo Elaa ya Klisto. ⁸ Kasi bo moto monomo, ebe banga naa anzelu monomo owa ikolo, aeyimosi Simo Elaa eekyese na eya eyimola banga, alakame na bobe! ⁹ Tounva lowo na b̄e, emba nakule ewole lango unwanwa eye, ngakye: Bo moto aeyimosi Simo Elaa eekyese na eyaanola b̄e, alakame na bobe! ¹⁰ Unwanwa eye, kyelukye iwo obokye nalukye bolaa oka bato ndee oka Nwaphongo? Nalukye nde obokye bato bansambe? Bo nataakyi ba nde obokye bato bansambe, nde sikuli ba moto wa etoma wa Klisto.

Ndengye eyabutwa Polo toma

¹¹ Bande, pho nawo na b̄e ngakye: Simo Elaa eya eyaeimola nga, teli ya bato. ¹² Pho simba na ezwa na moto, sika naeyekola na moto. Kasi yanveninya nde Yesu Klisto.

¹³ Pho waoka bawo na mofesi nwa nga nwa phanza onte ya mibeko ma Bayuda: Na kabu eya baka na nga nanyoko lo ingomba sa Nwaphongo na wabaka nga nalukye isooto. ¹⁴ Nabaka nakole o mibeko ma Bayuda, nalekaka b̄ebi baikye ba yoo na nga na ba bosoo pha nga, pho nazingaka na boikye bonkoko pha batata. ¹⁵ Kasi, Nwaphongo owanzolo tata ibu sa mama, ambanga na ngolu ye. ¹⁶ Anveninya Nwana we pho ya obokye nakyemimola Simo ye onte ya bapakano. Mina wamo, sikula luka izwa mateya ma bato, ¹⁷ naa ikyende o Yelusaleme oka babaka batoma o boo pha nga. Nakyekye o Arabi, sima namba ya butwa o Damaseke. ¹⁸ Emba, sima ya mbula iyato, namba yakye o Yelusaleme pho ya iebana na Petelo, namba kyela ne nkolo iko mbuka itano. ¹⁹ Sika wene na toma mosuu, kasi nde Zake, nwana nyango na Nkolo.

²⁰ Mapho maekomele nga mama, namawo o boo pha Nwaphongo, teli bole.

²¹ Sima, namba ya kyende o manyete ma Siri na Silisi. ²² Kasi tebaikaka nzeba o Mangomba ma Klisto mali o manyete ma Yuda. ²³ Kasi baokaka bawo obokye: «Moto owabaka kalonyoko lo phanza, abuto kaimole mapho ma ianola Klisto mabaka yo kato phanza.» ²⁴ Emba Mangomba me makumolaka Nwaphongo pho ya nga.

2

Iokana sa batoma o Yelusaleme

¹ Bobele, o sima ya mbula iko mbuka ine, namba kula yakyende o Yelusaleme, nga na Balanabasi. Nakyendekye na na Tito. ² Nakyendekye pho Nwaphongo anveninyaka obokye nakyende omo. Emba namba baimola Simo Elaa eya imiolaka nga onte ya bapakano. Naeyimolaka na bato balobo b̄e kumola, obokye etoma eso ekyekyele nga yango sakyende pha. ³ Kasi nwebi na nga Tito, na bo ali Moela, tebaika motomisa obokye amibele. ⁴ Nde ya baka nde pho ya b̄ebi babole, baminyosaka na malondo obokye baya nongo bookokyelele banga bosomi pha banga, boute na Yesu Klisto, pho bakule lobuya o boombo. ⁵ Oka bato baabana, toloika miuya, noko pho ya nwana imbele, pho ya obokye phele ya Simo Elaa ebe nde yango pho ya b̄e. ⁶ Kasi pho lokyekyi bato banene — bo wabaka be, te wali na tina: Nwaphongo takyekye maboo ma bato — bato me tebaika na ntomisa ekepe esuu. ⁷ Kasi bawenekye nde obokye iimola Simo Elaa oka bato bali sa mibele, yabaka etoma eya mpe be, booli eyaka Petelo oka bato bamibele. ⁸ Pho moto owakyelaka onte ya Petelo pho ya ikye teya oka bato baamibele, akyela ne onte ya nga pho ya bato baatebaika mibele (pakano). ⁹ Emba, Zake, Petelo na Yoane bawene ndokolo ntondo o ingomba, okoebe b̄e ngolu eyampe Nwaphongo, balophekye maboko, na nga na Balanabasi, pho ya iweninya obokye toli elele yonoyo. Tookanaka obokye banga tokyende mbale eli bato bate baika mibele, b̄e mbale eli bato baamibele. ¹⁰ Baongaka na banga nde obokye toumunyakye babola, lowo laakyela nga na bolaa.

Polo kaoya Petelo o Antioshe

¹¹ Kasi wakyende Petelo o Antioshe, namba ya mooya o miyo ma bato, pho aminyosaka o lowo lobe. ¹² Mena bato batomaka Zake saboyakakye,

abaka kaze yo na bapakano. Kasi, sima ya iya sa be, abuto ilota na ikyemiba imambale, pho ya ilota bato baamibele. ¹³ Emba Bayuda baayoko butwaka ikyela bokokyela yo, ebe na Balanabasi yo mampenza abutwaka ne ikyela bomo me. ¹⁴ Kasi waawene nga obokye tebaatambule o molongo bokowo phele ya Simo Elaa, namba wo na Petelo o boo pha bato baso, ngakye: «Bo we oli Moyuda, kobikye ya mobesi nwa bapakano, kasi nwa Bayuda phe, wamba tomisa bapakano ibaa ya Bayuda ndengye'ye?»

Bayuda na bate bali Bayuda babikiy pho ya ianola Klisto

¹⁵ Banga, tobotama Bayuda, tololi bato ba masumu ndokolo bapakano baba. ¹⁶ Kasi toebe na bolaa obokye moto tabutwe moto wa bosembo pho ya bitoma ba mibeko, kasi nde pho ya ianola se oka Yesu Klisto. Toanola na banga Yesu Klisto me, pho ya obokye tobe bato ba bosembo na ianola Klisto emba pho ya bitoma ba mibeko phe. Pho na bitoma ba mibeko, moto etabutwe moto wa bosembo. ¹⁷ Kasi bo na bolukakye ibutwa bato ba bosembo onte ya Klisto, balozwaka bato ba masumu na banga me, kyelukye iwo obokye Klisto ali moto wa etoma wa isumu? Teli bomo! ¹⁸ Bo nakuli bongya maphoo ma mibeko maotoko nga, mena nga mampenza nakule mibuya mosemosi wa mibeko. ¹⁹ Pho nga, nawa nde na mobeko pho ya obokye nabe na bomoo pho ya Nwaphongo. Na Klisto, nali moto obakyi bee o ekulusu. ²⁰ Nali na bomoo, kasi tekuli ba nga, eli Klisto oli na bomoo onte ya nga. Pho bomoo booli na nga unwanwa eye, nali na phango pho ya ianola Nwana wa Nwaphongo, yo owa nzinga na owa miambya pho ya nga. ²¹ Siibuya ngolu ya Nwaphongo sa ntina, pho bo na mobeko tozwe bosembo, ka mena Klisto amba waa nde bowela.

3

Moto kabikye na mobeko ndee na ianola

¹ Oo bato ba Galati bibubusi! Oelokyi nza? O miyo ma bee, baeteyaka Yesu Klisto owabakaka bee o ekulusu. ² Onzimole mi lowoo lolo: Eli pho ya ikyelela mibeko wamba zwa Bolobo, ndee pho waoka Simo Elaa? ³ Bee oli bibubusi mi lowoo lolo? Bee baatatakyi phanza na Bolobo, unwanwa eye, eli na nzoto kombe luka ibomela? ⁴ Okyesi maphoo manene maikye nde bokyelela? Emba bo embi kula ba nde bokyelela! ⁵ Moto owaephe Bolobo, na owakyelela bilekyesako onte ya bee, kaikyele nde pho kokumole mibeko ndee pho waoka Simo Elaa?

⁶ Pho Abalayama abaka na ianola oka Nwaphongo, emba yango mena yakyela obokye bamotangye ndokolo moto wa bosembo. ⁷ Yango mena, loebe obokye: Eli baanosi bali bana ba Abalayama. ⁸ Na o Buku, Nwaphongo awo obokye amobuya bapakano bato ba bosembo na ianola, amba na imola Abalayama phanza Simo me Elaa eye: «Mabota maso mamozwa bolaa pho ya we.» ⁹ Yango mena, bato bali baanosi bazwe bolaa bee na moanosi Abalayama. ¹⁰ Pho bakyelesi ba mibeko, bali bee baso o se ya ilakyma. Pho wakomama obokye: «Moto munsu owamoba sakumola mibeko miso miakomama o buku pha Mibeko, alakyelame na bofe.» ¹¹ Pho eli nde phele obokye na mibeko, moto etabutwe moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo. Pho moto ooli na bosembo pho ya ianola, amobika. ¹² Mibeko na ianola tebatambule ndengye yonoyo. Pho ya bomo, moto owamokoya ikyiongye mobeko me, amobika pho ya njwango. ¹³ Klisto aphuta pho ya ilomanya o bilakyi ba mobeko, wabutwa yo mampenza ilakyi pho ya banga. Pho wakomama bofo: «Moto munsu

oingye bée o mwete, alakyelame na bofe.» ¹⁴ Wakyelama babona pho bolaa pha Abalayama bokomele na bapakano na nzela ya Yesu Klisto. Emba na bomo, tozwe, na ianola, Bolobo, ekpele eya lolakyela be.

Klisto, njwakolo mumboto njwa Abalayama

¹⁵ Behi, tokyekye bokokyele bato ba mokyisi. Bo nkyisi ifale ikyesi sangola, moto na monomo takokyi ieyoto na iebuya ndengye esuu. ¹⁶ Eli nde bomo, mambunu Nwaphongo amaikyelaka Abalayama mumboto nwe. Taika wo obokye: «Na mboto ye», ndokolo kawo na bato baikye. Kasi «na muboto njwa we», eli nde pho ya moto monomo: Emba moto me eli Klisto. ¹⁷ Emba kyeka maumunya ma nga: Sangola eyaika kyela bée na bolaa phanza, yakyelama na Nwaphongo. Mobeke, njwango njwaya bipha mikama mine mbuka maato o sima, temokokyi toto ilaka me pho mena nde wabuye mbunu ya Nwaphongo nde pha. ¹⁸ Pho nde bo na mobeko bambe zwa ilaka, mena tekuli ba na mbunu. Nzuka, eli nde na nzela ya mbunu, Abalayama azwa ngolu ya Nwaphongo. ¹⁹ Emba, mobeko moya kyela ye? Moyamibakya pho ya iweninya itiyo sa mibeko, wamotaba bée baziya iya sa mumboto njwaikyela bée mbunu. Nwaphongo aphekwe Mobeke nwe na nzela ya banze oka Mose, owa baka tima onte ye na bato. ²⁰ Nzuka tima me tali moto wa moto monomo. Emba Nwaphongo ali nde yo monomo.

Ntina ya mobeko

²¹ Kyelukye iwo obokye mobeko mokyese na mambunu ma Nwaphongo? Teli bomo. Pho bo mobeko njwaphemekye, bo njwabaka na mwiya njwa iphe bomo, emba ibutwa moto wa bosembo nde wutakyi nde phele na mobeko. ²² Kasi buku pha Nwaphongo boloteya obokye masumu maakya bato baso, pho ya obokye na nzela ya ianola Yusu Klisto, mbunu ekokysame pho ya baanosi.

²³ O boo pha iya sa ianola, tobaka o boloko ya mobeko, naboziyakye obokye ianola simiweninya. ²⁴ Yango mena, mobeko njwabaka mookosi wa banga, wataba banga toziya Klisto, pho ya obokye tobutwe bato ba bosembo na ianola. ²⁵ Kasi sima ya iya sa ianola, tolokuli ba o se ya mookosi mona.

²⁶ Pho na nzela ya ianola Yesu Klisto, bée baso oli bana ba Nwaphongo. ²⁷ Ee, bée baso bazwaka batismo onte ya Klisto, olati Klisto. ²⁸ Tewakuli ba naa Moyuda, naa Moela. Tewakuli ba naa moombo, naa somi. Tewakuli ba lele na njwanwasi. Pho bée baso, oli nde moto monomo onte ya Yesu Klisto. ²⁹ Emba boli bato ba Klisto, mena eli nde obokye oli mboto ya Abalayama, oli mandomi me bo waimokyele Nwaphongo mbunu.

4

Baklisto tebakuli ba baombo ba mobeko

¹ Eye eli maumunya ma nga: Ali wango obokye njwana owa somi ali njwana, takyese na moombo na njwana ndambo, iyo ali kolo ya maphoo maso. ² Kasi ali o se ya bato baamobanza na okokambe maphoo me nono mokolo njwa meka ango. ³ Na banga, nde bomo, wataka ba banga bana, tobaka baombo ose ya phembo ya mokyisi. ⁴ Kasi, wakoka sina imbele, Nwaphongo amba ya toma Nwana we, abotama na njwanwasi, ambi ba na o se ya mibeko. ⁵ Nwaphongo amotomaka pho ya iyikola babaka o se ya mibeko, pho ya obokye tobutwe bana be.

⁶ Nde phele, oli bana be: Nwaphongo atoma Bolobo pha Nwana we o mandondo ma banga, Bolobo me boanjwane obokye: «Aba, Tata!» ⁷ Tokuli

ba moombo, kasi njwana. Emba oli we njwana, okuli ba na somi onte ya Nwaphongo.

Polo amiokyi ngongo pho ya bato ba Galati

⁸ Phanza, wabaka b̄e saeba Nwaphongo, wabaka baombo ba manzambe, batebali maakolo manzambe. ⁹ Kasi unwanwa eye boebi b̄e Nwaphongo, na boeyebi Nwaphongo, ndengye kombe kula zinga ikye butwa baombo ba phembo ya phaa ite ili ntina ya mokyisi mumu? ¹⁰ B̄e kokumole nkolo, makombe, mambele na mambula! ¹¹ Ompe b̄o b̄o pho etoma eyakyla nga onte ya b̄e, nakuma nde bokumela!

¹² Bande, na ebondi, kyela bokokyele nga, pho na nga nabutwa ndokolo b̄e. Toika nkyela na lowo lonolo loobe. ¹³ Koebe na bolaa, yaba waabaka nga na bolosi, pho ya mbala eya etatele, naeteyaka Simo Elaa. ¹⁴ Emba, na bo pho ya bolosi pha nzoto ya nga, toika nvene pha naa toika nzoka empi. Kasi wanzabanga ndokolo anzelu wa Nwaphongo, ndokolo Klisto Yesu. ¹⁵ Nkyisa yabaka na b̄e ili bi? Nga ka nali nzoka ya b̄e: 'Bo wakokaka, nde wa miphengoloko miyo ma b̄e pho ya imampe'. ¹⁶ Emba unwanwa eye, nabuto mbomi ya b̄e pho naewole bosomeho?

¹⁷ Imibanza simibanza na b̄e b̄e sasina, teli saakolo imibanza. Bazingye nde obokye baebalola na nga pho omibanza na b̄e. ¹⁸ Ekpele elekya bolaa, eli imiwene obokye samibanza na b̄e sakolo imibanza imbele sisi, emba yango saba nde wabe nga onte ya b̄e. ¹⁹ Bana banga, onte ya minyoko, nakule eebota, noko wamokuta Klisto onte ya b̄e. ²⁰ O! Nazingaka ibaa phenephe na b̄e imbele sisi pho ya izwa mowosi molongoba, pho siebe ndengye ekokyi nga ikyela pho ya b̄e.

Nwana wa Sala na njwana wa Agala

²¹ Inzimole, b̄e bazingye ibaa o se ya mibeko, b̄e tookye ikiwiwo mina mibeko? ²² Wakomama b̄o b̄o, pho obokye Abalayama abotaka bana babale: M̄on̄om̄o na njwasi moombo, omoyoko na njwasi owa somi. ²³ Kasi njwana owaka njwasi moombo, abotamaka bokobotame njwana munso, emba njwana wa njwasi owa somi, abotamaka pho ya ikokya mbunu ya Nwaphongo. ²⁴ Mapho mamana mali mabombami mazindo: Basi babana bali, sangola ibale. M̄on̄om̄o, okoye o ngomba ya Sinayi, kabote pho ya boombo: Eli Agala. ²⁵ Pho ngomba ya Sinayi eli o Arabi. Emba Agala akokaa na Yelusaleme eya lolo pho ali moombo yo na bana b̄e. ²⁶ Kasi Yelusaleme eya ikolo eli somi, emba yango eli nyango wa banga. ²⁷ Pho wakomama b̄o b̄o:

«Iwe komba, otowabotaka, kumba!

Iwe otowaika eba bolosi pha ibota, lika nyangye ya nkyisa,

pho njwasi owa engyibinya b̄e ali na bana baikye

kokela njwasi oli na moloo.»

²⁸ Emba b̄e, b̄ebi, nde boli Izake, oli bana baabotama o mbunu ya Nwaphongo. ²⁹ Kasi, nde bo wanyokoloko njwana owa botamaka bokobotame njwana munso owa botamaka na Bolobo pha Nwaphongo, wakuli ba nde bomo unwanwa eye. ³⁰ Emba buku pha Nwaphongo bowo bo? Winya njwasi owa moombo na njwana we, pho tewakokyi obokye njwana wa njwasi moombo akabe ilaka yo na njwana wa njwasi owa somi. ³¹ Yango mena, b̄ebi, teloli bana ba njwasi owa moombo, kasi bana ba njwasi owa somi.

5

Klisto kalophe bosomi

¹ Klisto alokandola nde pho tozwe phakolo bosomi. Ophila na bolaa, b̄e samile ikula butwela boombo. ² Kyeka, nga Polo, naewole ngakye: Bo b̄e omibesi, yaakyela Klisto pho ya b̄e eteikule ba na ntina. ³ Nambe nakula wo na b̄e mbala yonoyo obokye moto munsɔ okomibele, asengyesi na ikyelela mobeko bo kowɔ njwango. ⁴ Bo kokyete bosembo pho ya mibeko, okabwa na Klisto, ozangyi ngolu. ⁵ Bo na banga, tolemele obokye Nwaphongo alobuya bato ba bosembo pho toanola. Eli mbunu ekyeziya banga na mwiya njwa Bolobɔ. ⁶ Pho, pho ya moto oli onte ya Yesu Klisto, ebe imibele, ebe iba samibele, teili na ntina. Kasi eli na ntina, eli nde ianola simiweninya na lozingo.

⁷ Wakyilinganaka na bolaa. Moto oezibesi nzela na oekatesi ianola maphɔ mabosembo nza? ⁸ Ikatela sisi tesikyiki uta na okoefangye. ⁹ Nwana muno njwa mapa mokyikyiki onte ya falini, moulole falini esɔ! ¹⁰ Pho ya nga, nali na ianola oka b̄e onte ya Nkolo obokye otobengye nzela esuu. Kasi moto okoamba mobulu onte ya b̄e, na bo abe nza, Nwaphongo amophe etumbu. ¹¹ Bande, bo na nga, bo nakule teya imibele, pho ya'ye nanyokomɔ? Na bomɔ, ekulusu ya klisto tekuli ba ibaku! ¹² Bato banyɔsa mobulu onte ya b̄e, bambe nde kye mitena bompele pha b̄e.

Bitoma ba Nzoto na mbuma ya Bolobɔ

¹³ Bebi, b̄e wabangamaka obokye ozwe bosomi. Kasi bosomi me phango saephe nzela ya ibenga phowa ya nzoto! Kasi na lozingo omiambya, o sungane onte ya b̄e. ¹⁴ Pho mibeko misɔ mikokyisame nde onte ya iloba sonɔso sisi: «Wamozinga mobuba na we bokomizingye wa mampenza». ¹⁵ Kasi, bo b̄e kotwane ya manyama, kombe na zaana b̄e na b̄e, kyefa: Wamiɔto b̄e na b̄e. ¹⁶ Inzokye: Tambula na Bolobɔ emba otokyele maphɔ maetomisa phowa ya nzoto. ¹⁷ Pho nzoto na ma phowa me, matemele Bolobɔ, emba Bolobɔ katemele nee nzoto. Onte ya b̄e, wali ebasi, yango mena sakyela bo kozingye b̄e. ¹⁸ Kasi bo okambemi na Bolobɔ, b̄e tokuli ba o se ya mibeko.

¹⁹ Bitoma bia nzoto unjanjwa eye biwene na bolaa: Ekobo, maphɔ ma sokoto, bondumba, ²⁰ isambela bikyeko, bonganga, iyinana, iba saokana, zuwa, itombɔ, iwelana, ika miko, ikabwana, ²¹ imengyela, ilanga maleku, nganga ya iza na maphɔ ndengye na ndengye maula na mango. Bakyesi ba maphɔ me, naekyebisa bo waunva eekyebisa phanza nga, etebakome o Bokonzi pha Nwaphongo.

²² Kasi kyeka mbuma ya Bolobɔ: Lozingo, nkyisa, bose, iuya mɔɔ, motema bolaa, izinga bato, ianola, ²³ iba na boboto, imizila. Maphɔ maso mama, mobeko tamakatele. ²⁴ Bato basɔ baka Klisto, babakya nzoto na maphowa ma yango maabe maso o ekulusu. ²⁵ Bo tobikyete na Bolobɔ, tolee Bolobɔ me alokambe.

Mobeko njwa Klisto

²⁶ Banga saba bato ba mawala: Banga satumonela onte ya banga, banga samengyelana onte ya banga.

6

¹ Bande, bo monomō na bēe akyesi bofe, eli nde bēe, bali na Bolobō, bakokyi imoteya na mō. Nde kokyebe na we: Na we tokokyi imekama me? ² Nyanyinyana biphesi onte ya bēe. Na bomō, kokokya mobeko ŋwa Klisto. ³ Pho, bo moto kamikpe na kaa, nzuka ali nde pha, yo mampenza kamikosa. ⁴ Kasi moto na moto akyekye etoma ye. Emba, bo aweni obokye etoma me eli ya kaa, yamoba nde pho ye, kasi teli pho ya baayōkō. ⁵ Pho moto na moto amophila ephesi ye mampenza.

⁶ Moto okoteya bēe Ilofa sa Nwaphongo, akabe na moto okomoteya mbolo ye iso iinda. ⁷ Bēe samengye: Tēbaalangye mi Nwaphongo. Pho iphikiyi moto, amoinōkō. ⁸ Moto okophikye pho ya nzoto ye mampenza, amunōkō ikyi bote nzoto: Iwaa. Kasi moto okophike pho ya Bolobō amunōkō ikyi bote Bolobō: Bomō pha bōbele. ⁹ Banga saphembe na ikyela bolaa. Pho, o imbele me, bo tolole phe, tomunōkō mbuma ya balaa. ¹⁰ Yango mena, imbele botaabaa sango, tokyele bolaa na bato basō, konza na bebi na banga onte ya ianola.

Maphō maa isōkya

¹¹ Kyeka nkoma inene iye: Naekomele yango na mafōkō ma nga mampenza! ¹² Bato baazinga imiebinya bokolo moto na maphō ma nzoto, kyeka bēe babana bato baetomisa imibele. Phowa ya bēe yōnyō eli nde ya ifa sanyōkōmō pho ya ekulusu ya Klisto. ¹³ Pho, bēe bamibele, tēbakumole mobeko. Kasi bazingye nde obokye bēe omibele pho bamiphambe na imibele sa be. ¹⁴ Pho ya nga, sili na lowō losuu la imiphamba bo teebe nde ekulusu ya Nkolo ya banga Yesu Klisto. Na ekulusu me, mokyisi mobakyemi pho ya nga, na nga nabakyemi o ekulusu pho ya mokyisi. ¹⁵ Imibele na ibaa samibele, tewali na ntina. Ka lowō la ntina eli nde ibutwa moto oomunyakune. ¹⁶ Pho ya baamikambe na mobeko mumu, bose na ngōngō ibe mi be, na mi Isalayele sa Nwaphongo.

¹⁷ Tata unwanwa eye, moto sakula ntungyisa. Pho nga, nali na bilembo bia Yesu o nzoto ya nga. ¹⁸ Bebi, le obokye ngolu ya Nkolo ya banga Yesu Klisto ebe na bēe. Amē.

Mokanda nwa Polo oka Baefese Mapho ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu imbele sabaka yo o boloko o Loma. Efese yafaka mokyisi monomona nwa ntina koleka o nkysisi iso ya Azi minere. Polo akomaka mokanda me na pho ya Mangomba ma nkyisi iso ya mambale.

O etee eye ntubo, lowoo lonene eli «sekyele ya Nwaphongo.» Nwaphongo akokya nwango nwe nwa izasa Klisto mokonzi nde monomona wa bikpele biso biakyela yo o ikolo na o se (1.10). Yango mena atata iyamba bato baso, ebe Bayuda na bate bali Bayuda pho ya ibabuya mokyisi nde monomona moli nde nwe mampemza.

O etee eya ibale, Polo kaongye na baanosi babe nde moto monomona ndengye elongoba wango na bomoo pha bée boonyakune na iyangana sa bée na Yesu Klisto.

Pho ya iweninya ndengye ya iyangana sa baanosi bo wabutwa sango nde mokyisi monomona nwa Nwaphongo, Polo akpa bite baato:

- Ingomba sili ndokolo nzoto, Klisto ali ndokolo moto nwa sango.
- Ingomba sili ndokolo ingambi, Klisto ali ndokolo ibanga siphile ingambi siso.

- Ingomba sili ndokolo nwasi wa Klisto.

Na bomoo wateya obokye baanosi basengyesi aangana na Nkolo wa be.

Maphoo mali o mokanda mumu

Baefese 1.1-2: Maloba ma etatele

Baefese 1.3-3.21: Yesu Klisto na Ingomba

Baefese 4.1-6.20: Bomoo bonyakune o iyangana na Klisto

Baefese 6.21-24: Ndongolo

Ibeya

¹ Nga Polo, ooli toma wa Yesu Klisto na phowa ya Nwaphongo. Naekomele bée basantu ba Efese baanole Yesu Klisto. ² Le obokye ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibe na be!

Ngolu eteli na suka

³ Topambole Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto! Yo owalopambola onte ya Klisto, na mapambosi maso ma molimo maute o ikolo.

⁴ Mena mokyisi sa bokyelamake, Nwaphongo alozinga amba na loolo onte ya Klisto obokye tobe basantu na sa mooya o miyo me.

⁵ Awangaka phanza obokye tobutwe bana bée na nzela ya Yesu Klisto. Mena bowazingaka phowa elaa ye,

⁶ pho tokumisa nkyemo ye, na ngolu eya lotonza ne onte ya Nwana we wa lozingo.

⁷ Onte ye, toikoo na nzela ya malongo me.

⁷ Onte ye, Nwaphongo alimbise bobee pha banga, ilongobana na ngolu ye ete eli na suka,

⁸ eya lotonza ne na zebi siso na na malondo.

⁹ Aloteya ibombami ya phowa ye,

ilongobana na phowa ye elaa bo wa wangaka yo onte ya Klisto.

¹⁰ Nwango moli obokye wakoka sina imbele me:

Nwaphongo amoangyinya maphoo maso maali o ikolo na mali o se pho Klisto afe mokonzi nde monomo.

¹¹ Onte ye me, banga tozwa iyalo sa banga

pho Nwaphongo aloolo minyabipha ilongobana na nwango nwe okokyele iso boozingyi phowa ye.

¹² Pho banga tobe o ikumo sa nkyemo ye banga

baelemelaka oka Klisto phanza.

¹³ Onte ye me, waoka iloba sa phele, Simo Elaa ekyebikya.

Onte ye me, waanola, emba bamba ekyela elembelele ya Bolobo phalakyelaka yo minyabipha.

¹⁴ Bolobo me eli ndanga ya ilaka samozwa banga oka Nwaphongo.

Tomozwa ilaka me siso wamokandolama banga o boombo, emba tomowene nkyemo ye, tomba na mokumola.

Losambo la Polo oka Nwaphongo

¹⁵ Yango mena, na nga me, waaoka nga ianola sa bee oka Nkolo Yesu na lozingo la bee pho ya basantu baso, ¹⁶ sile iphe melesi pho ya be, naetangye

moto na moto o mafondeli ma nga. ¹⁷ Pho ya obokye Nwaphongo wa Nkolo wa banga Yesu Klisto, Tata owa nkyemo, aephe zebi saamoeteya

na saamokyela obokye omoele phele na balaa. ¹⁸ Nafondele obokye aweninya saa miyo ma mandondo ma bee pho oefe molemo ye moephe

mbela ye, yango eli bonene pha nkyemo ya ilaka se sikabele yo basantu.

¹⁹ Nafondele na obokye oefe phembo iinkusi ya Nwaphongo pho ya banga baanola, kokokana na mwiya nwa bokusi pha phembo ye. ²⁰ Aikyela iso

o etoma onte ya Klisto, waamokundola yo onte ya bawe na waamozasa yo o boloo phe o ikolo, ²¹ Klisto ali o ikolo sa Mwiya muso, Bokonzi bosso,

Phembo iso na Bonkolo bosso, ali na o ikolo sa mankombo maso maali, ebe o mokyisi mumu, ebe na o mokyisi nwaamoya. ²² Ee, Nwaphongo akyela iso o se ya makolo ma Klisto, amba na mokyela o ikolo sa iso, amoolo ibaa

ndokolo moto nwa Ingomba. ²³ Ingomba eli nzoto ya Klisto, onte ya sango Klisto ali muuwosi, onte ya Klisto Nwaphongo ali muuwosi.

2

Bomoo o nte ya Klisto

¹ Phanza bee wabaka bawe pho ya mabunga na masumu ma be.

² Wabaka kobikye o masumu kokokana na manzambe ma mokyisi mumu. Wabaka kokumole mokonzi nwa bokonzi pha phembo iili o mipepe.

Mokonzi me eli bolobo bofe bookyele unwanwa eye o mandondo ma bana baatambele Nwaphongo. ³ Na banga tobaka o molongyele nwa bato

babana me, wamiambyaka banga o phowa ya banga ya bonzoto. Tobaka tokyele phowa ya bonzoto na ya maumunya maabe, emba tokokaka na etumbu ya Nwaphongo ndokolo bato baso.

⁴ Kasi Nwaphongo na ngongo ye iikye, pho ya lozingo le lonene laa lozinga ne, ⁵ ebe na wawaka banga o mabunga ma banga, alophe bomoo na Klisto. Nde phele, bee wabika na ngolu ya Nwaphongo. ⁶ Emba molongo

na Klisto, alokundola, amba na lozasa o ikolo, onte ya Yesu Klisto. ⁷ Obokye ateya o bileko biamoya bonene pha ngolu ye na nzela ya bolaa phe pho ya banga onte ya Yesu Klisto. ⁸ Pho na ngolu ye, bee obikyi na nzela ya ianola.

Ka teli lowo la be, mena eli nde ikabo sa Nwaphongo. ⁹ Sango tesiute

na bitoma, obokye moto amiphambe na sango. ¹⁰ Pho toli bikyelamo ba Nwaphongo, alokyela onte ya Klisto Yesu pho tokokya bitoma bilaa balobongyisela yo phanza.

Baso toanga onte ya Yesu

¹¹ Yango mena, nde koumunya bo wabaka bée phanza bapakano o bonzoto. Baabele bée, nde pho ya phota eya mikyela bée o nzoto na mafoko ma bato, baebangye ngbotu. ¹² Imbele me, toikaka eba Klisto, toikaka ba bato ba makokyi njwa Isalayele, wabaka babutu, mbunu eyaikaka Nwaphongo onte ya sangola na bato be, teyabaka pho ya be. Toikaka ba na molemo, toebaka na Nwaphongo o mokyisi. ¹³ Kasi unwanwa eye, onte ya Klisto Yesu, bée baabaka phanza itakye, obuto phenephe pho ya malongo ma Klisto. ¹⁴ Pho, eli yo owa loyelela bese. Bayuda na batebali Bayuda ababuye moto monomo. Waambya yo bomoo phe o ekulusu, Klisto auosi ekuka ya loino eyabaka kyebakabinya. ¹⁵ Waamanya yo mobeko na mitindo na milongo ma njwango, aluka ibuya bato babale moto monomo oomunyakune onte ye mampenza. Yango mena aambya bese. ¹⁶ Waawa yo o ekulusu, Klisto aangyinye Bayuda na batebali Bayuda, ababuye moto monomo, emba amba babongya na Nwaphongo. Na nzela ya ekulusu, abomi loino. ¹⁷ Aesi yaimola Simo Elaa ya bese oka bée babaka itakye na babaka phenephe.

¹⁸ Pho na nzela ya Klisto, Bayuda na batebali Bayuda, ozwe banga Bolobo nde bonobo, tozwe nzela ya inyolo oka Tata. ¹⁹ Yango mena, tokuli ba babutu naa bato baalekane. Kasi oli na basantu bée baso nde bato ba lombo, bato ba ingambi sa Nwaphongo. ²⁰ Ingambi saatongama o ikolo sa batoma na baimosi. Emba Yesu Klisto yo mampenza ali ntondo ya moloo. ²¹ Eli nde o ikolo sa Klisto Yesu, ingambi sisoo sitongame, simbe na baa pho ya ibutwa tempelo esantu onte ya Nkolo. ²² Molongo ne, onyosi na bée me o itongama elele yonoyo, pho ya ibutwa ingambi sa Nwaphongo na nzela ya Bolobo.

3

Polo, moto wa ibombami sa Klisto

¹ Yango mena, pho ya bée bapakano, nga Polo, nali moto wa boloko wa Klisto Yesu. ² Bo waokaka bée ndengye eya mpe Nwaphongo etoma pho ya bée, na ngolu eya nzokya yo, ³ ndengye eya nveninya yo ibombami se, bo wa ekemelaka nga phanza na bokuwe. ⁴ Waatangye bée mokanda njwa nga, okokyi iwene obokye, nali na malondo o ibombami sa Klisto. ⁵ Ibombami me, taika simola bayoo bayoko na bana ba bato bo siweninye yo unwanwa eye oka batoma basantu bée na oka baimosi na nzela ya Bolobo. ⁶ Ibombami me sili bobo: Bapakano babuto na bée bakabi ilaka, banyosi na bée o nzoto me, babuto o mbunu onte ya Klisto Yesu na nzela ya Simo Elaa.

⁷ Nabutwa moto wa etoma ya yango ikokana na ikabo sa ngolu ya Nwaphongo eya mpe yo ikokana na bitoma bia mwiya nwe. ⁸ Nga, oli moto olekyi bokyiki onte ya basantu baso, nazwa ngolu ya iimola bapakano ezwele ya Klisto etekokyi moto ieba na ilimbola. ⁹ Na ya iweninya o saa bozwakye pha ibombami sabomba Nwaphongo minyabipha, yo mokyesi wa maphoo maso. ¹⁰ Pho ya obokye tata unwanwa eye, Bakonzi na Baangyesi bali o ikolo owo, baebe na nzela ya Ingomba obokye zebi sa Nwaphongo kasiteya na ndengye nzikye, ¹¹ ikokana na njwango njwa

kokya yo o bileko onte ya Yesu Klisto oli Nkolo wa banga. ¹² Onte ye me, pho ya ianola se, towo salota moto, tozwe nzela ya isusinya ooli Nwaphongo na bosomi bosu. ¹³ Naongye na b̄e me, b̄e saphembe pho ya minyoko miikusi miokye nga pho ya b̄e, miili nkyemo ya b̄e.

Iyeba lozingo la Klisto

¹⁴ Yango mena nakusame na mabongo o boo pha Tata, ¹⁵ mabota maso mali o ikolo na o se, matangye nkombo ye. ¹⁶ Pho ya obokye aephe ikokana na ezwele ya nkyemo ye, aetonza na mwiya, na Bolobo phe, pho ya obokye moto wa b̄e owa motema akute, ¹⁷ emba Klisto aya zala o mandondo ma b̄e na nzela ya ianola, onte ya lozingo, onyosa nkanga, ophikame na bokusi. ¹⁸ Pho ya obokye ozwe bokusi pha isosolo, b̄e na basantu basu, boene, phaanda, ngomba na bozindo, ¹⁹ na iyeba lozingo la Klisto lolekye boebi bosu, pho ya obokye Nwaphongo aetonza na itondi sisu.

²⁰ Ali na mwiya mokyete onte ya banga koleka ikokyi banga oonga na iumunya, mokyete etoma onte ya banga. ²¹ Nkyemo ibee ne onte ya Ingomba na onte ya Klisto Yesu, pho ya bayoo basu, bobele na bobele. Ame.

4

Nzoto ya Klisto ili nde yonoyo

¹ Yango mena, nga ooli moto wa boloko onte ya Nkolo, naelenza obokye mobesi njwa b̄e molongobane phele na mbela eya ebanga b̄e. ² Na imiuya sisu na na bonyile, na ikanga motema, limbisanaka b̄e na b̄e onte ya lozingo. ³ Luka na bokusi ibanza iyangana sa Bolobo saa eyangyinya na nzela ya bose phe. ⁴ Na nzela ya bose, nzoto ili yonoyo, Bolobo bonobo. Nde bomu, mbela eya ebanga b̄e eli nde o molemo monomu, ⁵ Nkolo monomu, ianola sonosu, ibatisa sonosu, ⁶ Nwaphongo monomu, yo Ango wa bato basu, ali o ikolo sa basu, o bilele bisu na o mapho masu.

⁷ Kasi monomu na monomu na banga azwa ngolu ikokana na ikabo samophe Klisto.

⁸ Yango mena kawo obokye:

«Wa baa yo o ikolo, aakya bato o boloko, akabela bato makabo.»

⁹ «Aba!» Kyelukye iwu bo? Kyelukye iwu obokye, yambo ya iba, Klisto ataka uta naino noko o se ya manyete. ¹⁰ Moto oouti, ekuli ba nde yo moto obaa o ikolo owo pho ya obokye atonza na munse na ikolo na bolaa phe. ¹¹ Emba eli yo mampenza owa phe nde phele bakyi ikabo sa iba batoma, bayoko baimosi, bayoko baimosi ba simo Elaa, kasi na bayoko me babanze ba mangomba na bateye. ¹² Na makabo mamana, Klisto aluka iphe basantu makokyi pho bakokya etoma ya b̄e na pho batongye nzoto ya Klisto. ¹³ Nonu obokye banga basu tokome o ianola nde sonosu na boebakye Nwana wa Nwaphongo. Na bomu, banga basu tomokola, tomobutwa baphomba, emba tomokokana na motesi njwa itondi sa Klisto. ¹⁴ Pho ya obokye banga sakula ba ya bana bakykiki bakymiky bokyete. Mateya ma ndengye na ndengye etemaalobolo. Etelobengye bato ba malondo maabe bateya mapho ma b̄e. ¹⁵ Kasi bo towo phele onte ya lozingo, tomokola o mapho masu ikokana na Klisto, yo ooli moto. ¹⁶ Emba ne binango bisu ba nzoto baangana. Mantonga maikye maangyinya nzoto, emba wakyete enango yonoyo na yonoyo etoma ya yango, nzoto kyikole, kyimbe na mitonga yango mampenza onte ya lozingo.

Bomoo bonyakune onte ya Klisto

¹⁷ Yango mena, kyeka ikyiwo nga na ikyianole nga onte ya Nkolo: Mofesi nwa bée sakula ba ndokolo bapakanano baabengye malondo ma bée matemali na ntina. ¹⁸ Maumunya ma bée mali ma enzombi, bali babutu o bomoo pha Nwaphongo pho ya iba saeba sili na bée na pho ya ntema nkusi ya be. ¹⁹ Na iba sakula oka sa be, bamiambye o bondumba, pho ya ikyela maphoo maso maa sokoto na nganga.

²⁰ Kasi pho ya bée, teli bomoo bo waeteyaka bée Klisto, ²¹ bo eeni baa nde yo owaokaka bée bawo, bo baeteyaka nde pho ye, ikokana na phele eli onte ya Yesu, ²² osengyesi ile mofesi nwa bée mookasi, omimanya na moto owa phanza okomoto na maphowa maabe ma boole. ²³ Osengyesi imibuya bato baanyakune na imibongola malondo ma bée na nzela ya Bolobo. ²⁴ Emba obutwe bato baanyakune, bakyelama na ndengye ya Nwaphongo onte ya bosembo na bosantu bou te na phele.

²⁵ Yango mena, ole boole. Moto na moto awo phele na nwebi ne, pho toli nde binango bia nzoto yoo. ²⁶ Bo obe na yoo, sakyela masumu. Yoo ya we yango sakoma nono wamokye milangya bunya.

²⁷ Saphe Zabulu nzela. ²⁸ Moto owabaka kaipe, ale iiba, aanole iwene bolosi pha ikyela etoma na maboko me, pho ya izwa mbolo yaikaba na moto ookayee. ²⁹ Ilofa sonoso siibe sango satokolo o noko ya bée, kasi bo wani ba lowoo la iwo, ebe lowoo lolaa, lokokyi ikuya na ná iyelela bato balookye ngolu.

³⁰ Saphe Bolobo bosantu pha Nwaphongo ngongo, phaekyela ne elembetele pho ya mokolo nwa ikandolama. ³¹ Maphoo maso maabe, itombo, yoo, nzangaa, bitoo, iso maina imane onte ya bée, na lolengye loso la kabu. ³² Ba na bolaa onte ya bée, obe na motema nwa ngongo, limbisana onte ya bée bo waelimbisa Nwaphongo onte ya Klisto.

5

Ibika onte ya moo

¹ Yango mena, butwa bamekosi ba Nwaphongo ya bana ba lozingo. ² Ba na lozingo, bo wa ezinga Klisto me, amiambya yo mampenza oka Nwaphongo pho ya banga, ibonza na mbeka ya malasi ma solo mpimbo. ³ Bondumba, sokoto na bo ya ndengye'ye, nganga, teikokyi itangyema onte ya bée bokokyi wango iba oka basantu. ⁴ Tewabongyi na bée obokye owo maloba maakusi, ma bobubusi na manzeya imbe. Kasi ebongyi na bée nde iwo maphoo maiphe Nwaphongo melesi. ⁵ Pho, eba na bolaa obokye, ndumba munsu na moto wa sokoto, na moto wa nganga, ali moto okokumole bikyeko. Etazwe ilaka o bokonzi pha Klisto na Nwaphongo. ⁶ Moto saekatela na maphoo matemali na tina. Pho, eli maso mamana mafangye yo ya Nwaphongo mi baate bamokumole. ⁷ Yango mena, bée saba na bée mbale. ⁸ Pho phanza, wabaka o enzombi. Ujwanjwa eye, oli moo onte ya Nkolo. Ba ya bana ba moo. ⁹ Pho mbuma ya moo faifangye: Bolaa, bosembo, phele, ¹⁰ isosolo maphoo maasambe Nkolo, ¹¹ iba saangana o bitoma ba bato ba enzombi bitebili na tina, kasi iibilee. ¹² Maphoo makyela bato me mi ibombo, mali na ná soo ya imawo. ¹³ Kasi maphoo maso mate bée, mamiweninya o saa, ¹⁴ emba maphoo maso mawene mali saa. Yango mena bawo obokye: Umwa, iwe okolale,

langwa onte ya bawe,
emba o ikolo sa we, Klisto amungyengye.

¹⁵ Kyeβa na bolaa na mofesi ηwa βεε: Samiweninya bibubusi, kasi obe bato ba zebi, ¹⁶ bakyelele imbele sisi na bolaa, pho nkolo ili mbe. ¹⁷ Yango mena, sa ba mangbele, kasi oebe phowa iye eli na Nkolo. ¹⁸ Bεε salanga maleku, pho maleku kamanya moto o molongo. Kasi otonde na Bolobo, ¹⁹ woooo βεε na βεε onte ya memboo, na zembo, na meembo maute na molimo ma iphe melesi, kumisa Nkolo na membo na ndondo ya βεε eso. ²⁰ Imbele sisi, o maphoo maso, phekye Tata Nwaphongo melesi na nkombo ya Klisto Nkolo wa banga.

Basi na bampele

²¹ Bεε baakumole Klisto, ndekomiuuya onte ya βεε. ²² Babasi, ndekotosa bampele ba βεε ndokolo oka Nkolo. ²³ Pho lele ali moto ηwa ηwanwasi, nde boli Klisto moto ηwa Ingomba, iyo Mobikye wa nzoto. ²⁴ Kasi, bokomiuya Ingomba oka Klisto, nde bomo me babasi basengyesi imiuya oka bampele ba βεε o maphoo maso. ²⁵ Bεε bampele, zinga babasi ba βεε bookozingye Klisto Ingomba, emba amiambya yo mampenza pho ya sango. ²⁶ Pho ya obokye Ingomba sango mampenza sicutwe sisanu, sikunyolame na maa na ná Iloβa. ²⁷ Pho ya obokye yo mampenza ateya Ingomba sa nkyemo sitesili na itoni na munkute naa ηwana ekpele, kasi sibe sisanu na sa mooya. ²⁸ Yango mena, bampele basengyesi izinga basi ba βεε ndokolo nzoto ya βεε mampenza. Moto okonzingye ηwasi we, kamizingye yo mampenza. ²⁹ Nana mbala moto takokyi iina nzoto ye. Kasi kaizeya, kaibongya bookokyele Klisto pho ya Ingomba. ³⁰ Pho banga tololi binango ba nzoto ye. ³¹ Yango mena, lele amoika nyango na ango, amoangana na ηwasi we, emba βεε baso babale bamobutwa nde nzoto yooomo. ³² Ibombami me sili sinene: Nde phele, nga nawo pho ya Klisto na pho ya Ingomba.

³³ Na bokuwe, pho ya βεε, moooo na moooo na βεε azingye ηwasi we bokomizingye yo, emba ηwanwasi akumole lele we.

6

Bana na baboti

¹ Bana, ndekotosa baboti ba βεε onte ya Nkolo, pho mena eli bosembo. ² «Kumola nyongo na ongo» mena eli mofeko ηwa ntubo ηwai kyela βεε mbunu: ³ «Pho ya obokye obe na bolaa na ná bomoo boanda o mokyisi». ⁴ Emba βεε batata, satombya bana ba βe, kasi obaokolo, ombe na bakosa na mofesi ηwa maphoo maute na Nkolo.

Baombo na ba nkolo

⁵ Baombo, ndekotosa bankolo ba βεε baa nzoto na boilakye na ná botekyenelakye, na ndondo ya imiuya ndokolo oka Klisto. ⁶ Sakyela babona nde bo baekyengyele, bookokyele bato baalukye obokye babasambe, kasi kyela ndokolo baombo ba Klisto baakyele phowa ya Nwaphongo na ndondo ya βεε eso. ⁷ Na motema molaa, obakyelele ndokolo kokyelele Nkolo, kasi bato phe. ⁸ Nde koebe obokye bo moto akyesi bolaa, aabozwa oka Nkolo, aβe moombo naa aβe somi. ⁹ Emba βεε bankolo, ndekokyele maphoo maso nde bomo me oka βe. Sa bakanela. Eba obokye Nkolo ya βεε na ya βεε, ali o ikolo, oka ye tewali mbelekye.

Biḡwanele ba Nwaphongo

¹⁰ Phḡ ya isḡkye, b̄e luka bokusi oka Nkolo, na bokusi pha mwiya nwe. ¹¹ Lata biḡwanele ba Nwaphongo phḡ ya itemele zaḡulu na bitoma b̄e. ¹² Phḡ ebasi ya banga teli ya malongo na nzoto, kasi tonwane na Bakonzi, na Makonzi, na Baangyesi ba mokyisi ḡwa enzḡmbi, na malḡḡo mabe mali o ikolo owo. ¹³ Yango mena, phila biḡwanele bia Nwaphongo, phḡ ya obokye o mokḡlo moobe, olendendale, b̄e saenyete. ¹⁴ Yango mena, temel! Olate phele o mobimbi ndokolo nkamba, bosembo ndokolo mumbḡmbḡ.

¹⁵ Emba, ndokolo bikoto o makolo, olate bonzanga pha ikyemiimola Simo Elaa ya bose. ¹⁶ O maphḡḡo masḡ, phila nguḡa ya ianola, na yango okokyi izimya matumbu masḡ ma ḡwenya maa ma Munguna. ¹⁷ Emba olate eboko ya lobiko na mumphata ḡwa Bolḡḡo, yango eli iloḡa sa Nwaphongo. ¹⁸ Na maḡḡndeli na ná inyongonela sisḡ, nde kobḡndele na nzela ya Bolḡḡo imbele sisḡ. Phḡ ya bomḡ nde kokyengye, saphembe ibḡndele phḡ ya basantu basḡ. ¹⁹ Ndekobḡndele phḡ ya nga, obokye wamoingola nga munḡḡo ḡwa nga, nazwe iloḡa sa iweninya sa nkaa, ibombami sa Simo Elaa, ²⁰ phḡ ya yango, nali toma eya kanga b̄e maphanga na nyḡḡḡo. Ndekobḡndele obokye nateya na bosḡmi phḡ ye bo sengyesi nga iteya.

Maphḡḡo ma isḡkye

²¹ Tisikiyi, nwebi na nga owa lozingo na owaakolo moto wa etoma o molaa onte ya Nkolo, amoeyimola masimo manga masḡ, phḡ ya obokye oeḡe na b̄e me maphḡḡo maankyekyi na makyele nga. ²² Naetomesi yo nde phḡ ya bomḡ, phḡ ya obokye oeḡe maphḡḡo ma banga na obokye alenza mandondo ma b̄e.

²³ Bose, na lozingo, na ianola siute na Tata Nwaphongo na ná Nkolo Yesu Klisto, iḡe na bande. ²⁴ Le obokye ngḡlu eḡe na b̄e basḡ baazingye Nkolo wa banga Yesu Klisto na lozingo lotelounve.

Mokanda nwa Polo oka Bafilipi Maphoo ma etatele

Polo akyekye imola Simo Elaa o mokyisi munene nwa Filipi o mobembo nwe nwa ibale (Bitoma 16.12-40).

Sima ya banaa mambula, waba yo o boloko o Efese, Polo amba komela bato ba Filipi mokanda mumu pho ya ibaphe melesi pho ya sindo ya motomelaka bee na Epafrodite. Amba kula balenza obokye baphilane na Nkolo Yesu Klisto, bee samiambya na nwana bokyikyiyi o mateya maa boole maanyoloko o ingomba sa be.

Mokanda mumu bamobangye mokanda nwa nkyisa pho tata o etatele nono o suka, Polo kawo nde maphoo ma nkyisa. Nkyisa me yaangane nde na ikumola Nkolo bo wakomama wango o Bafilipi 2.6-11.

Maphoo mali o mokanda mumu mango mama:

- Bafilipi 1.1-2: Maloba ma etatele
- Bafilipi 1.3-11: Ibondesi sa Polo pho ya bato ba Filipi
- Bafilipi 1.12-26: Maphoo maawene Polo o ianola se
- Bafilipi 1.27-2.18: Bomoo pha baanosi o onte ya Yesu Klisto
- Bafilipi 2.19-30: Maumunya ma Polo pho ya Timote na Epafrodite
- Bafilipi 3.1-4.9: Mateya ma Polo ndengye na ndngye
- Bafilipi 4.10-20: Ekamba ya Polo na baanosi ba Filipi
- Bafilipi 4.21-23: Ndongolo

Ibeya

¹ Nga Polo na Timote, baombo ba Yesu Klisto, toekomele bee basantu baso onte ya Yesu Klisto, bali o Filipi, bee na Bakyenyeyi ba ingomba baso na bato ba etoma ba be: ² Le obokye ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibe na be.

Ikumbela na ibondele

³ Naphe Nwaphongo wa nga melesi imbele siso sieyumunya nga. ⁴ Imbele siso siibondele nga pho ya bee baso, nabondele na nkyisa, ⁵ pho waangana na nga o etoma ya ikyemimola Simo Elaa, tata mokolo nwa etatele nono unwanwa eye. ⁶ Nali na ianola na lowo lonolo: «Iyo owa tata etoma elaa onte ya bee, amokye na yango nono o suka, nono o mokolo njwaamoyaa Yesu Klisto.» ⁷ Nali na elongyi ya iba na maumunya mamana pho ya bee baso, pho oli o ndondo ya nga. Pho naboli nga unwanwa eye o boloko, na wabaka nga o nze pho ya ibanza na ikyemimola Simo Elaa, bee baso wazwa ikafo nde bo wazwa nga. ⁸ Nde phele, Nwaphongo ali nzoka ya nga, kaebe obokye naezingye bee baso na lozingo la Yesu Klisto.

⁹ Emba kyeka ibondesi sa nga: «Le obokye lozingo la bee lokole na boikyeyi, lotonde na sakolo iyefa na na sakolo isosolo. ¹⁰ Pho ya obokye obe na makoyi ma isosolo maphoo mali malaa. Emba mokolo nwa moya Klisto, obe balaa na sa mooya.»* ¹¹ Wamotonda na maphoo ma bosembo onte ya bee maute na Yesu Klisto, o nkyemo na o ikumo sa Nwaphongo.

* **1:10** 1.10 Baef 5.10

Simo Elaa enyangyo mboka eso

¹² Bande, nazingye obokye bée oebe: Maphoo mankomesi, mansungyi pho Simo Elaa enyangye mboka eso. ¹³ Yango mena, bato baso baakyele etoma oka mokonzi na bisuu, baebe unwanwa obokye banzakya pho ya Klisto, ¹⁴ na bebi na nga baikye onte ya Nkolo, oaweni bée obokye nali o boloko, bakuli butwa imola Ilofa sa Nwaphongo sa ilota.

¹⁵ Eli phele obokye bato bakyi onte ya bée baimole nkombo ya Klisto na phowa ya imekana, balukye obokye bandekye. Kasi bayoko baimole Simo ya Klisto na maumunya malaa. ¹⁶ Bakyi bakyele na lozingo. Baebe obokye nali o boloko pho ya iwela Simo Elaa. ¹⁷ Kasi baayoko, baumole Simo ya Klisto na imekana. Etoma ya bée teeli na ndengye elaa, balukye obokye mpasi ya boloko ya nga ekule bakysisama. ¹⁸ Lowo phe! Na bo maumunya ma bée mabee malaa naa bo mabee mabe, baumole nde Simo ya Klisto. Yango mena nali na nkyisa. Kasi naambaka baa nde na nkyisa. ¹⁹ Pho bo bondele bée pho ya nga na pho ya Bolobo pha Yesu Klisto boonsungye, naebe obokye maphoo maso mamana mamosuka na bolaa, namobika. ²⁰ Kokokana na phowa ekyeziya na nga na ná molemo molli na nga, esokye soo. Kasi esiikye ziko, ebe unwanwa eye na nkolo isoo, Klisto amozwa ngambo o nzoto ya nga, na bomoo pha nga na ná iwaa sa nga. ²¹ Pho, pho ya nga bomoo eli Klisto, emba iwaa eli mbano. ²² Kasi bo ibaa na bomoo o mokyisi wansungye ikyela etoma ya ntina, emba siebe lookokyi nga iolo. ²³ Nali o sato: Nali na phowa ya iwa pho nakye ba elele yoooyo na Klisto, yango elekyi bolaa! ²⁴ Kasi pho ya be, elekyi bolaa obokye nataa baa na bomoo. ²⁵ Yango mena nali na ianola, naebe obokye esiwe, namoikala na bée baso, pho ya iesunga obokye okole, na obokye oanole na nkyisa. ²⁶ Pho ya obokye, na ikula yaa sa nga oka bée, nkyemo ya zwa bée onte ya Yesu Klisto ikule kola.

Ebasi pho ya Simo Elaa

²⁷ Lowo loolekyi: Mofesi nwa bée molongobane na Simo Elaa ya Klisto. Pho ya obokye bo naesi yaekyeka naa bo siiki yaa, naokye bawo pho ya bée. Emba namooka obokye ophisi na bokusi onte ya Bolobo, oli nde elele yoooyo, emba konwane elele yoooyo na ndondo yoooyo, pho ya ibanza ianola saeyelela Simo Elaa. ²⁸ Namoeba na obokye bée tolote baini ba bée. Pho ya bée, kyeteya iwa sa bée. Pho ya bée kyeteya obokye bée obikyi, emba maso maute na Nwaphongo. ²⁹ Pho taika ephae ngolu nde ya ianola Klisto, kasi nakoleka ná inyokomo pho ye. ³⁰ Yango mena tonwane ebasi elele yoooyo. Bée koebe, phanza waokoka obokye nanwane, emba natafa nde ijwana.

2

Klisto taika luka ngambo

¹ Yango mena bo wali ilenza onte ya Klisto, ikuya onte ya lozingo, aangana onte ya Bolobo, imeele na ioka ngongo, ² mena kontonza nkyisa ya nga ooli bée onte ya booka. Na lozingo lonolo, ndondo yoooyo, maumunya moomo. ³ Sakyela na imekana naa iluka ngambo eteli na ntina, kasi na imiuya onte ya bée na iwene bebi ndokolo baelekye. ⁴ Saluka nde bolaa pha we mampenza, kasi luka na bolaa pha bebi. ⁵ Yango mena, onte ya bée, ba na maumunya ndokolo bato bali onte ya Yesu Klisto.

⁶ Yo ooli bo Nwaphongo, taika zwa maumunya ma imikokyinya na Nwaphongo.

⁷ Kasi ale iso, amibuye moombo, abutwaka nde ya bato baso, na nzoto, awenenekye nde bo moto.

⁸ Amiuya yo mampenza, atosaka nono o iwa, nono o iwaa sa ekulusu.

⁹ Yango mena, Nwaphongo na ngolu ye, amotomba o ikolo, amba mola nkombo elekyi mankombo maso.

¹⁰ Pho ya obokye na nkombo ya Yesu, ma bong'o maso makusame, o ikolo, o se, na o se ya manyete,

¹¹ pho ya obokye noko iso iwo obokye Yesu Klisto ali Nkolo, pho ya nkyemo ya Tata Nwaphongo.

Etoma ya baklisto

¹² Yango mena, bebi na nga ba lozingo, bee babaka nkolo iso na ikumo, saba na sango nde bo nali wamo, kasi na koleka ijwanjwa ootoli nga wamo. Na sakolo itosa Nwaphongo nana itekyenete, kyela etoma pho ya obokye obikye. ¹³ Pho eli Nwaphongo okokyele onte ya bee obokye ozingye ombe na okyela bitoma kokokana na ijwango nwe.

¹⁴ Sakyemi miima, saika ziko o mapho maso makyete bee. ¹⁵ Na bomo otoobe na lowo, etebaezwe na mooya. Wamoba bana ba Nwaphongo batebali na bofe onte ya bato baabe na batebali na boole. Onte ya bato babana, bee kongyengye ndokolo moo. ¹⁶ Pho bee ophisi llofa sa bomoo, eli nkyemo ya nga mokolo njwa moya Klisto, pho sikakyilingana bokyilingenela na iwene mpasi ya pha.

¹⁷ Emba na bo malongo ma nga masweye ya ifonza o mbeka na etoma ya ianola sa bee, nali na nkyisa, emba nasepele na bee baso. ¹⁸ Na bee me, ba na nkyisa, kumba na nga molong'o!

Polo atomi Timote na Epafrodite

¹⁹ Nali na molemo onte ya Nkolo Yesu obokye namoetomela ndete Timote pho aya elenza. Emba namooka masimo ma bee maamundenza. ²⁰ Sili na moto mosu ooli na maumunya bo maka nga, okoeumunya na bokusi.

²¹ Baso balukye nde bolaa pha bee mampenza, kasi phaka Yesu Klisto phe. ²² Kasi bee koefe obokye Timote aweninya bolaa phe. Akyela na nga etoma ya iimola Simo Elaa ndokolo njwana phenephe na ango.

²³ Yango mena, eli nde yo okoumunya nga etomela yo bo naebi ndengye eya mosuka lowo la nga. ²⁴ Nali nana ianola onte ya Nkolo obokye na nga namoyaekyeka nde ndete me.

²⁵ Emba naumunye obokye eli bolaa naebuyisa Epafrodite. Ali nwebi na nga wa etoma na okonwane na nga mbale. Emba bee wamotoma pho aya nsunga imbele saasengyelaka nga. ²⁶ Ali na phowa ekusi ya ikula ewene bee baso, kambe na mitungyisa pho waokaka simo ya bolosi phe. ²⁷ Nde phele, abaka na bolosi, nde mowe. Kasi Nwaphongo amooka ngong'o, emba teli nde yo mampenza, kasi na nga, pho nga sazwa ngong'o o ikolo sa ngong'o. ²⁸ Yango mena nawelane iyetomela yo. Pho waamowene bee, okule samba, emba ngong'o ya nga yamokuta uta. ²⁹ Onte ya Nkolo, omoyambe na nkyisa bokoyambe bee nwebi. Kumola na boikye bato bali boli yo, ³⁰ pho aunvaki wa pho ya etoma ya Klisto. Nde awa pho ya inkyelela imbele saba bee sakoka inkyelela bee mampenza.

3

Polo ambye molemo nwe onte ya Klisto

¹ Emba unwanjwa eye, bande na nga, kumba onte ya Nkolo. Siotwe ikula ekomela maphoo maekomelaka nga phanza, emba eli pho ya bolaa pha b̄εε. ² Okyebe na manva, okyebe na bato ba etoma baabe, okyebe na mobelesi moobe! ³ Pho bato baabele be, eli banga. Pho tokyelele Nwaphongo na isungyi sa Bolobo phe, tomikuya pho ya Yesu Klisto, toloomilemele banga mampenza. ⁴ Na bokomilele nga mampenza me, fo moto mosu kaumunya imilema yo mame, nga nakule milemela ileka yo. ⁵ Pho ya imifele mokolo nwa njwambi sima ya ibotama, nali moto wa Isalayele onte ya bato ba Isalayele, o ibota sa Benzame, moela o ibota sa Baela, pho ya mobeko nwa Bafalisai. ⁶ Nabaka munyokosi nwa Ingomba. O lowoo la bosembo lookomi mobeko, tebakokakyi inzoya.

⁷ Nzuka maphoo maso maabaka mbano pho ya nga, namaweni nde phaa pho ya Klisto. ⁸ Kyeka loolekyi na ntina: Iyeba Yesu Klisto Nkolo wa nga. Pho ye nabungye mbolo iso, emba nawene maphoo maso mamana ndokolo sokoto pho ya izwa Klisto ⁹ na pho ya iba isanga onte ye, sili moto wa bosembo pho nakumole mobeko, kasi pho nali na ianola onte ya Klisto. Eli nde Nwaphongo ookobuya moto, moto wa bosembo boute na ianola. ¹⁰ Ekpele yoooye ekyezingye nga, eli ieba Klisto, na ieba mwiya nwa ikundwa se, na ianga na mpasi ye, obokye namiulinya na iwa saawaka yo. ¹¹ Pho nali na molembo obokye na nga namokundwa onte ya bawee me.

Omilenza na mbangu pho olongye

¹² Sizingye iwo obokye nambo koma o mbomela naa obokye nambo zwa losengyesi na nga. Kasi nataba ikyilingana pho ya izwa losengyesi, pho Klisto [Yesu] ampila na bokusi mi eboko. ¹³ Oo b̄εbi, siumunya obokye naunva zwa losengyesi. Kasi phowa ya nga eli nde obokye nabungye masoo malekana o sima ya nga, nakyende nde o boo. ¹⁴ Nakyilingane noko o suka pho ya izwa mbano ekyembangye na Nwaphongo izwa, onte ya Yesu Klisto, o ikolo.

¹⁵ Banga baso baalongobana, tosengyesi ikyela babona. Kasi boumunye ikyela ndengye esuu, nde phele Nwaphongo amoeteya nde me. ¹⁶ O maphoo maso, toikale nde o nzela ekyebengye banga noko unwanjwa eye.

¹⁷ Bande na nga, b̄εε baso benga matambe ma nga. Lembetela bato bamikambe ndengye eya wene b̄εε oka banga. ¹⁸ Pho naeyimolaka mbala nzikye, emba nakule ewole lango lolo na mbembe o miyo, ngakye: Bato baikye babikye ndokolo baini ba ekulusu ya Klisto. ¹⁹ Mbomela ya b̄εε eli iwa, Nwaphongo wa b̄εε eli ibu sa be, emba maphoo mabaphe soo, mena nde mamiphame na be. B̄εε babengye nde maphoo ma mokyisi. ²⁰ Kasi pho ya banga, mokyisi nwa banga moli o ikolo, emba moto okoziya banga bo Mobikye, eli Nkolo Yesu Klisto. ²¹ Yo amobongola nzoto ya banga yaa ngongo iye pho ya iibuya ndokolo nzoto ye ya nkyemo. Pho ali na mwiya nwa ikyela bomo, pho ali Mokonzi nwa maphoo maso.

4

¹ Yango mena, bande ba lozingo, baazingye nga na boikyi ikula ya wene. B̄εε oli nkyisa na eboko ya nga ya bokonzi. Bande na nga ba lozingo, ophilaka na bokusi onte ya Nkolo.

Bookaa, nkyisa, bese

² Naongye na Evodi na Setishe, iba na maumunya monomo onte ya Nkolo. ³ Na we, nwebi na nga owa phele, naongye na we obokye ibasungye. Pho banwana mbale na nga pho ya Simo Elaa, na Klema na bebi basuu baso baakyele na nga etoma. Makombo ma bee makomama o buku pha bomoo.

⁴ Ndekokumbe imbelele siso onte ya Nkolo! Nakule wo ngakye, ndekokumbe! ⁵ Bolaa pha bee boebane na bato baso. Nkolo ali phenephe.

⁶ Samitungyisa na na ekpele, kasi o maphoo maso, umola bosenga pha bee oka Nwaphongo na ibondele, na na inyingonela, na bomophekye melesi.

⁷ Emba bose pha Nwaphongo boolekye malondo maso, pha mobanza mandondo ma bee na maumunya ma bee onte ya Yesu Klisto.

⁸ Pho ya isokya, bebi, kyela maphoo ma phele: Maambya kaa, na bosembo, na bopeto, maakokyi bee izinga, maambya ngambo, maphoo maabongo, makokyi bato isamba. ⁹ Kyela oetoma iso yaaekolaka bee, yazwaka bee, na yaokaka bee na yawenekye bee onte ya nga. Emba Nwaphongo owa bose amobaa na bee.

Polo ka phe bato ba Filipe melesi pho ya nsindo ya be

¹⁰ Nali na nkyisa boikye onte ya Nkolo pho ya obokye okuli weninya phowa ya bee oka nga, na pho ya obokye konzumunya, kasi toikaka zwa nde nzela ya iweninya. ¹¹ Siiwo pho nakayee. Pho naekola onte ya maphoo maso ikyekyela nde ili na nga. ¹² Naebe ibika onte ya ikaya na ibika onte ya ezwele. Naekola onte ya maphoo maso nana ndengye iso iba na itonda nana iba na nzala, na ibika onte ya ewzele na ibika onte ya ikaya.

¹³ Nakokyi ikyela maso mamana, pho ya Klisto ookonkuya. ¹⁴ Emba, bee okyesi bolaa, ookabi bee na nga ngongo ya nga. ¹⁵ Bee koloebe, bee bato ba Filipi, o etatele yaikyemiimola Simo Elaa, waamana nga o Makedeniya, imbelele me Ingomba soso tesaikaka umunya lowoo la iphuti sa nga, manya nde bee.

¹⁶ Pho o Tesaloniki, bee waunva ntomela nsindo mbala yoooyo naa ibale yasengyelaka na nga. ¹⁷ Teli obokye nalukye mosindo, kasi nalukye nde obokye obote mbuma nzikye o bitoma ba bee. ¹⁸ O maboko ma nga nali na iso iengyesi na nga, naa ileka. Nazwe na sindo itomesi bee na Epafrodite, emba unwanwa eye, nali na iso phele. Nsindo ya bee ili ndokolo malasi ma solo elaa, mbeka ekyeanole na ekyesambe Nwaphongo.

¹⁹ Emba Nwaphongo wa nga amoetonga na iso isengyesi na be, ikokana na bonene phe, na na nkyemo ye onte ya Yesu Klisto. ²⁰ Le obokye nkyemo ibe na Nwaphongo ango wa banga pho ya bipha na bipha. Ame.

Ndongolo ya suka

²¹ Longolo basantu baso onte ya Klisto Yesu. Bebi baali na nga baelongosi. ²² Basantu baso baelongosi, konza bali o ingambi sa Sezare.

²³ Le obokye ngolu ya Nkolo Yesu Klisto ebee na bee baso.*

* 4:23 4:23 Bakokyi na iwo obokye: Na na Bolobo pha be.

Mokanda nwa Polo oka Bakolose Mapho ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu imbele sabaka yo o boloko. Yo taikaka eba baanosi ba Kolose. Moto owa baebaka eli nde nwebi ne Epafras moto owaimolaka Simo Elaa omu. Emba amba yaimola Polo obokye batati inyangola masimo masuu manyakune onte ya baanosi. Babateya obokye: Pho ya iyeba Nwaphongo, esengyesi obokye bato bakumole na boikye malobo mabangye bee «Bakonzi ba ikolo na munse», bambe kula na mibele na ikumola mibeko ndengye na ndengye mikyekyi ntoma.

O etee eya ntufo, Polo aphe Nwaphongo melesi pho ya ndengye eyalobikya Klisto. Yo alekyi malobo miso, eli nde yo oli mokonzi nwa Ingomba (1.3-2.3). O etee eya ibale, Polo kaongye na baanosi obokye bakyebe na mateya ma boole (2.4-25). Asokya na iteya mofesi mowa molongoba na bato ba Klisto na ba Ingomba. Ebe onte ya mabota naa onte ya mokyisi. Bofele amba beya baanosi (3-4).

Mateya maa boole matokolo imbele siso. Nabo mawenene ndokolo mali nde manyakune, mango maso mabende bato pho bamanya maumunya ma bee oka Klisto. Nzuka eli nde yo oli munene, yo moto owa manya bato o boombo bosu.

Mapho mali o mokanda mumu:

- Bakolose 1.1-8: Ibeya
- Bakolose 1.9-2.19: Klisto ali nza na etoma ye eli iye?
- Bakolose 2.20-4.6: Bomu boonyakune onte ya Klisto
- Bakolose 4.7-18: Ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, nali toma ya Yesu Klisto bo wazinga Nwaphongo. Nga na nwebi na banga Timote, ² toekomele mokanda mumu, bee basantu baa Kolose, baakolo bebi na banga onte ya Klisto. Le obokye ngolu na bese ikiyute oka Ango wa banga Nwaphongo ibee na bee.

Polo kaphe Nwaphongo melesi

³ Tophe Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto melesi pho ya bee o mabondesi ma banga ma nkolo iso. ⁴ Tooka simo ya ianola sa bee oka Yesu Klisto, na pho ya lozingo looli na bee oka basantu baso, ⁵ na molemo nwa bee mi yaebongyisela Nwaphongo o ikolo. Molemo nwaokaka bee phanza o nzela ya Ilofa saa phele, sili Simo Elaa. ⁶ Simo me Elaa eyakomaka nono oka bee, eenyango o munse munsu, kyeembe na bota mbuma ikyikole nde bowa kyela yango onte ya bee, tata mokolo nwaokaka bee na nwa ebaka bee na phele ngolu ya Nwaphongo. ⁷ Ikokana na mateya maephakeye Epafras, ekamba ya banga na nwebi wa etoma, owakyela etoma pho ya bee ndokolo owaakolo moto wa etoma wa Klisto. ⁸ Aloimola ndengye ya lozingo laephe Bolobo.

⁹ Yango mena, o mopha nwaka banga, tata mokolo nwa looka banga, toloole ibondeli pho ya bee. Toongye na Nwaphongo obokye aephe saakolo zebi na malondo maute na Bolobo phe. ¹⁰ Na bomu, wambabika bookozingye Nwaphongo, waamba na kyela iso ikyimophe nkyisa. Wamokyela na mapho maso mabote mbuma iinda, wamba na kola na

iyeḅa Nwaphongo sakolo iyeḅa. ¹¹ Bamoekuya o maphoḅ maso na mwiya ḅwa nkyemo ye, emba na ḅomo wamokoma na ilendendala na ná ikanga motema o bimekyi biso.

Zembo pho ya Klisto ooli mokonzi ḅwa ikolo na munse

¹² Na nkyisa, phe Tata melesi, pho eli yo owakyela ḅokye ozwe na ḅeḅ iyalo o ilaka sa ḅasantu onte ya moo.

¹³ Alomanya o ḅokonzi pha enzombi, amba lobuya o ḅokonzi pha Nwana we wa lozingo. ¹⁴ Onte ye tokando, masumu ma ḅanga malimbisami.

¹⁵ Ali elalaa ya Nwaphongo otowenene, Mwana owa ḅoo onte ya bikelamo biso,

¹⁶ pho iso yakyelama onte ye,

o ikolo na o se,

bikelamo biwenene na biteebiwene,

eḅe na phembo iso ikiyangyele mokyisi ḅwa enzombi, iso yakyelamaka nde ne na pho ye.

¹⁷ Emba iyo ali o ḅoo pha maphoḅ maso, iso ili nde pho ye,

¹⁸ emba iyo alii moto ḅwa nzoto, nzoto me eli Ingomba.

Ali etatele,

Nwana owa ḅoo onte ya ḅawe,

pho aḅe o maphoḅ maso moto wa ḅoo.

¹⁹ Pho Nwaphongo asepele

imizasa mobimba nwe munso onte ya Klisto.

²⁰ Na nzela ye, ná pho ye, Nwaphongo aḅongya na pho iso.

Na nzela ya malongo maasweya ḅwana we o ekulusu, Nwaphongo abuya ḅose eḅe na ose eḅe na o ikolo.

²¹ Emba ḅeḅ ḅaabaka phanza ḅabutu, ḅeḅ ḅaabaka na bitoma bibe ḅaweniyaka ḅonguna ḅookusi na Nwaphongo, ²² kyeka obokye unwanwa eye Nwaphongo aḅongya pho ya nzoto ya Nwana, na iwa se, pho ya eweninya o ḅoo phe ḅasantu, sa mooya na sa intono. ²³ Kasi esengyesi obokye, na ianola, ophile na ḅokusi ḅeḅ sakatusa, samana o molemo ḅwa Simo Elaa eya okaka ḅeḅ, eya imolaka ḅeḅ bikelamo biso bili o mokyisi, emba inga Polo, nabuto moto wa etoma pho yaimola Simo me Elaa.

Ebasi ya Polo

²⁴ Unwanwe eye nali na nkyisa onte ya malosi maokye nga pho ya ḅeḅ. Na nzoto ya nga, nakokya malosi ma Klisto mata ḅaa o nzoto ye ili Ingomba. ²⁵ Nabuto moto wa etoma wa Ingomba, kokokana na etoma eyampe Nwaphongo pho ya ḅeḅ. Etoma me eli iunva iyimola Iloba sa Nwaphongo,

²⁶ sekyele eyabombama minyabipha emba Nwaphongo aeweninye unwanwa oka ḅasantu ḅe. ²⁷ Azingaka ibateya ezwele na nkyemo ya sekyele eyabombama me onte ya ḅapakano. Klisto ali onte ya ḅeḅ, molemo ḅwa nkyemo!

²⁸ Eli yo okoimole ḅanga. Toimole moto munso, toteya na moto munso na zebi siso, pho ya ibuya moto munso moto olongoba onte ya Klisto. ²⁹ Yango eli ntina ya etoma ekyenwane na nga, ya ebasi ekye kambe nga na ḅokusi pha Klisto ḅookyele na mwiya onte ya nga.

2

¹ Pho nazingye obokye ḅeḅ oḅe ebasi ye ekusi ekyenwane nga pho ya ḅeḅ, pho ya ḅa Laodikiya, na pho ya ḅasuu baikyete bate baika na nvene nga

mampenza. ² Nazingye obokye na bomo, mandondo ma bée malenzame na laakolo lozingo, bazwe ezwele ye eso, na saakolo iyeba, na iyeba sekyele ya Nwaphongo eli Klisto. ³ Ezwele eso ya zebi na ya boebi ya bombama onte ye. ⁴ Nawo babona pho obokye moto sayaelesa na molete nwa iwao. ⁵ Nabo na nzoto sili onte ya bée, kasi na bolobo nali na bée, nali na nkyisa ya iyeba obokye ophisi bitemi ba bée na bokusi pha ianola sa bée oka Klisto.

Phakolo bomoo bote nde na Klisto

⁶ Bée waanola Yesu Klisto ifa Nkolo ya bée, yango mena bée ikala nde ibenga nzela ye. ⁷ Nyosa ne nkanga ophikame nde mi yo. Obe na ná ianola sikusi bo waeteyaka be, emba ophokye Nwaphongo melesi imbele siso.

⁸ Okyefe obokye moto na monomo saebisa o izengye sa zebi sa bomoto siwenene ndokolo eli makolo malondo nzuka eli nde mateya maute na bato. Iso miina kyiute na phembo ya mokyisi kasi na Klisto phe. ⁹ Pho mobimba muso nwa Nwaphongo mozasi o nzoto ya Klisto. ¹⁰ Emba ooli bée onte ya Klisto, otondi na phaakolo bomoo. Yo ali oikolo sa phembo iso. ¹¹ Baefekye nde onte ya Klisto. Ibele me teli sikyelame na nsee ya bato, simanya bée etee ya nzoto kasi eli ibele saaka Klisto.* ¹² Pho waabatisamaka bée, yabaka ndokolo wakundamaka ne molongo monomo. Wamba kula kundwa ne molongo o nzela ya ianola siili na bée mi phembo ya Nwaphongo, owamokundola onte ya bawe. ¹³ Bée babaka phanza bawe pho ya bofe pha bée na wataka ba bée ngbotu, akuli ebuya na bomoo molongo ne. Alolimbisa bofe pha banga bosoo. ¹⁴ Aziminye mofeko mwa baka molophunde, amolemo na imobakya o ekulusu. ¹⁵ Nwaphongo amanya mwiya nwa phembo iso, aiphe soo omiyo ma bato baso na bowa ilonga Nwana we o ekulusu. ¹⁶ Boefe babona moto saeyoya pho ya ntoma naa pho ya maleku naa pho ya eseleko naa pho ya bokombe pha sika, naa pho ya sabata. ¹⁷ Iso mina ili nde elalaa ya maphoo mamoya, kasi lona lakolo lowoo eli nde Klisto. ¹⁸ Moto monomo saeiya. Bée bakumisa na imiuya sa boole, baasambele banze, baamunya nde maphoo mawene bée ondoto, bato me bali na maumunya nde ma bomoto, me maabaphe mawala. ¹⁹ Be, tebaangane na Klisto, ooli motó. Ka eli nde motó moophe nzoto iso iyengyesi na yango obokye mantonga na nsoti ibee elele yoo. Emba eli Nwaphongo okokosa ina nzoto.

²⁰ Bo umbo waa na Klisto molongo ombi na mana o boombo pha maphoo ma mokyisi mumu, pho ya'ye koanole ukula kyelela mibeko ndokolo bomoo pha bée botabaa nde o maphoo ma mokyisi mumu? ²¹ Sakpa! Sameka! Sakuma! ²² Eso meena eli nde maphoo maamotono bo moto kamakyelele. Mena eli mibeko na mateya maute na bato! ²³ Maphoo me mawenene bina ndokolo maphoo maa zebi, matome moto isambela na bokusi pho ye mampenza, imiuya, na imba miweninya bolosi. Kasi mibeko me temili na ntina pho mikokya nde maphowa ma bomoto.

3

¹ Bo waakwa bée na Klisto, luka mbolo ili o ikolo, wazasi Klisto o eboko ya boloo ya Nwaphongo. ² Umunyaka maphoo mali o ikolo, kasi maa munse phe. ³ Bée waawa, na bomoo, emba bomoo pha bée pha mibomfa

* 2:11 2.11 Ibele sa ka yesu Klisto sili obokye kamanya mofesi nwa moto mokasi nwa masumu.

na Klisto, onte ya Nwaphongo. ⁴ Pho Klisto ali phaakolo bomoo pha b̄e, na b̄e me, wamowenene ne onte ya nkyemo ye.

Moto oomokasi na moto oomunyakune

⁵ Na bomoo, ole bitoma biibe ba b̄e ba mokyisi: Bondumba, sokoto, phowa ya nzoto, looto, pho looto eli isambela bikyeko. ⁶ Kyeka maphoo maabangye yo ya Nwaphongo. ⁷ Phanza wataaka ba b̄e o maphoo mama, mobesi nwa b̄e nwaabaka bomoo me. ⁸ Uñwanwa eye, na b̄e me, omanyana maphoo masoo maama: Yoo, itombo, kabu, bitoo, maloba maso mabe me satokolo o noko ya b̄e. ⁹ Sa katelana onte ya b̄e pho wamanya moto oomokasi na maphoo mafaka yo kakeyele. ¹⁰ Emba b̄e olati moto omunyakune, iyo oobuto na phakolo boebi boomulinya na elala ya Nwaphongo wamokyela. ¹¹ Uñwanwa, tewakuli ba Baela naa Bayuda, bato babele b̄e naa bato ba teika bele be, babutu, moto owatanga, moombo, moto wa somi, tebali na bokyese. Kasi Klisto ali maphoo maso na ali na o iso.

¹² Pho b̄e oli baacolo Nwaphongo, basantu b̄e bazinga yo, olate ndondo ya ngolu, ndondo elaa, ndondo ya imiuya, bonyile, na ikanga motema. ¹³ Ndekokuyane onte ya b̄e, bo nwebi akyesi bofe olimbisane onte ya b̄e. Bo waelimbisa Nkolo ya banga, na b̄e okyele nde bomoo me. ¹⁴ Emba epkele elekyi ntina eli, ilata lozingo: 'Bookyesi bomoo, wamoba b̄e basoo elele yoooyo na na ndondo yoooyo. ¹⁵ Le obokye bose boephe Klisto, bokonza mandondo ma b̄e, pho obokye Nwaphongo aebanga pho obokye obe b̄e basoo nzoto yoooyo, ndekomophe melesi mbala na mbala me.

¹⁶ Le obokye lloba sa Klisto na ezwele ya sango sizwe eziye onte ya be. Oteyanakye, ombakye na kyebisana na zebi siso siikokyi. O mandondo ma b̄e, tubela Nwaphongo membo ma imophe melesi, omokumole na membo masuu mautu na Boloboo. ¹⁷ Iso iikokyi b̄e iwo naa ikyela, oikyele na nkombo ya Nkolo Yesu, na iphee Tata Nwaphongo melesi na nzela ye.

Mozalesi nwa ibota

¹⁸ Basi, ndekomuiya obo pha bampele ba b̄e, ndengye ekokyi o miyo ma Nkolo.

¹⁹ Bampele, zingaka basi ba b̄e, saphinyoaka na b̄e.

²⁰ Bana, kumolaka baboti babe na maphoo masoo, kyeka maphoo mazingye Nkolo oka b̄e. ²¹ Batata, satomboyaka bana babe, pho b̄e sabaa na ngongo.

²² Baombo, kumolaka bakolo ba b̄e ba wawa o se o maphoo masoo. Sa bakumolaka nde o miyo ma be, bokoyele bato baayoko obokye baabasambakye. Kasi obakumole na motema monomo ya bato baalote Nkolo. ²³ Na bo kokyele etoma ye, oekyele na ndondo elaa, ndokolo koekyelele Nkolo kasi bato phe. ²⁴ Eba obokye, Nkolo amoephe ilaka ndokolo mbano. Nkolo okokyelele b̄e eli Klisto. ²⁵ Moto okokyele bofe amozwa etumbu na bofe bokyele yo. Pho Nwaphongo tali na mbelkye.

4

¹ B̄e bankolo, baka na baombo ba b̄e na bosembo na na phele, eba obokye na b̄e me, oli na Nkolo monomo o ikolo.

Maphoo ma isokya

² Baka na etungu ya ibondele, obakye na na bokyengyi pha iphekye Nwaphongo melesi. ³ Bondelkye na pho ya banga obokye Nwaphongo

alozibolele mozibo nwa iimola Simo ye. Na bomo, na moimula sekyele ya Klisto enyolesi nga o boloko. ⁴ Le obokye na eimole mboka eso bokokyi nga ieyimola. ⁵ Ndekomitambusa na bosembo o miyo ma bato bategali baklisto. Kyelaka babona imbele siso sizwe bēe nkonzō ya ibaa na be. ⁶ Le obokye mowosi nwa bēe mobakye na lelee bo ya mokpa, baka na yela yaibusisa moto munso na ndege ekokyi.

⁷ O maphoo mankyekyi, wamozwa masimo maso maanyakune na Tishike, nwebi na nga okozingye nga, yo owakolo moto wa etoma, ooli ekamba ya nga o etoma ya Nkolo.

⁸ Na etomesi yo nde pho aya eyimole masimo ma banga, ambe na lenza mandondo ma bēe. ⁹ Namotomi yo na Onezime, owakolo nwebi okozingye banga, auta nde oka bēe oomo. Bēe bamoeyimola maphoo maso malekane wawa. ¹⁰ Nwebi na nga wa boloko Aristarke, aelongosi, na Malako, nwana nyango na Balanabasi. Ombo zwa mateya pho ye: 'Bo akomi oka be, omoyambe na bola. ¹¹ Yesu ookobangye bēe Yusitu aelongosi me. Onte ya Bayuda eli nde bēe bakyela na nga etoma pho ya bokonzi pha Nwaphongo, baabaka banzuya moo. ¹² Epafras owauta oka bēe aelongosi. Yo moto wa etoma wa Yesu Klisto otootwe ibondele pho ya bēe obokye oteme nzi, ombakye na kyela maphoo maso maali o phowa ya Nwaphongo. ¹³ Nga nali nzoka ya bokowene yo bolosi boikye ya bēe, na pho ya baanosi ba Laodikiya na Ba Ierapolis. ¹⁴ Luka, nwebi na banga owa muunganga na Demasi baelongosi.

¹⁵ Olongoloko bebi bali o Laodikiya, na Nimifa na ingomba siangane o ingambi se.

¹⁶ Bo otangyi mokanda mumu waumbo, omotomele ingomba sa Laodikiya bamotangye me. Na bēe otangye mokanda nwa motoma nga o Laodikiya.

¹⁷ Pho ya isokya, wo na Alisipe obokye: Ndekoefe na etoma eephe Nkolo, oekyele na bolaa.

¹⁸ Eye molongolo mookomi nga Polo na maboko manga mampenza, bēe sabunga obokye nali o boloko.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na bēe!

Mokanda nwa Polo nwa ntubo oka Batesaloniki Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu phenephe na ileka mbula mako matano o sima ya ikundwa sa Yesu. Mokanda me mokokyi iba mokanda nwa ntubo nwaakoma Polo. Mokokyi iba na mokanda nwa ntubo onte ya nkanda iso ya Sangola Eenyakune.

Tesaloniki yabaka mokyisi mozale mokonzi nwa manyete ma Make-doniya. Polo akomaka omoo imbanga se sa ibale. Bato baikyete baanolaka mateya me, emba tamba nde kooko omoo phoo Bayuda ba omoo baambyaka mobulu. Yango mena amba mana o Tesaloniki, amba ya kyende o Bere (Bitoma 17.1-10).

Sima ya nkolo, wakoma yo Koliti, nwebi ne Timote amba moimola bo walekanaka maphoo o Tesaloniki. Emba Polo amba ya balongolo. Amba na balenza obokye bakyende nde o boo. Amba na babuyisela eyano o motuna nwaabaka bese bamitune phoo ya lowo la ikundwa sa bawe na phoo ya iya sa Nkolo na nkyemo iso.

O moo nwa lolo, baanosi baayoko bamitune phoo ya ndengye eya mosuka maphoo ma mokyisi. Mokanda mumu mokokyi ilolingola mayele phoo moloimole nyango wa lowo: Esengyesi obokye toteya obokye toli bato ba mokyisi nwa Nwaphongo, tombe na baa na ianola obokye noko itekye tomofo na Nkolo elele yonyo phoo ya bobele (4.17).

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 1 Batesaloniki 1.1: Ibeya
- 1 Batesaloniki 1.2-10: Melesi phoo ya mobesi na ianola sa bato ba Tesaloniki
- 1 Batesaloniki 2.1-3.13: Etoma ya Polo o Tesaloniki
- 1 Batesaloniki 4.1-12: Mobesi moanole Nwaphongo
- 1 Batesaloniki 4.13-5.11: Iya sa Nkolo Yesu
- 1 Batesaloniki 5.12-28: Mateya na ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, Silive na Timote tokomele ingomba sa Tesaloniki sili onte ya Tata Nwaphongo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. Le obokye ngolu na bose ibe na bese.

Ianola sa bato ba Tesaloniki

² Nkolo iso tophe Nwaphongo melesi phoo ya bese wa eyumunya banga o maobndesi ma banga. Imbele siso, ³ toeyumunya phoo ya ianola sa bese sili na bitoma, na lozingo la bese lookusi, na na imilenza sa bese o molemo, ikiyute na Nkolo wa banga Yesu Klisto, o boo pha Nwaphongo Ango wa banga. ⁴ Bese na banga ba lozingo, eba na bolaa obokye Nwaphongo aeyolo. ⁵ Phoo waaya banga eyimola Simo Elaa, teyabaka nde na maloba pha, kasi na na bokusi pha Bolobo. Na iso yaabaka banga towo ili ya phele. Wabaka banga na bese, koebe mobesi nwa banga. Tokyelaka babona phoo ya bolaa pha bese. ⁶ Emba bese, wamba lomekola banga na Nkolo, waa yamba bese loba onte ya minyoko na nkyisa ya Bolobo. ⁷ Yango mena, baanosi baso ba Makedoniya na ba Akaye, babuto iyemekola. ⁸ Emba uta na bese, loba sa Nkolo sioka, teli nde o Makedoniya na Akaye, kasi simo ya

ianola sa b̄e oka Nwaphongo, enyango mboka eso obokye tolosengyesi na ikula w̄o. ⁹ Pho moto na moto kaimole, wa w̄o yo pho ya b̄e, ndengye eya loyamba b̄e na ndengye eya le b̄e bikeko pho ya iyekpana oka Nwaphongo pho ya imokyelela, yo ooli na bom̄o na owa solongo. ¹⁰ Emba koziya Nwana we owa mouta o ikolo, eli Yesu owakundola Nwaphongo onte ya bawe. Iyo aalomanya o ȳo ya Nwaphongo ekye ye.

2

Etoma eya kyelaka Polo o Tesaloniki

¹ Bebi, b̄e mampeza koloebe na bolaa obokye, waloyamba b̄e, teli pho ya pha. ² Kasi b̄e koebe obokye nabo touti inȳok̄om̄o na itolama o Filipe, Nwaphongo olophokye bokusi pha ikanga motema pho ya iya eyimola Simo Elaa onte ya minȳok̄o. ³ Pho mateya ma banga temali maimamela, teloli na mamunya mabe, telookatele moto. ⁴ Kasi Nwaphongo alomeka pho ya ilophe Simo Elaa. Yango mena toteya nde bom̄o, telolukye isepelisa bato, kasi nde Nwaphongo okomekya mandondo ma banga. ⁵ Yango mena waateya banga, toloowo maph̄o ma molete, b̄e koebe, tololi na maumunyama ma obokye olophe ekpele, nzoka ya banga Nwaphongo. ⁶ Tolombaa na luka ngambo oka bato, naa oka b̄e, na oka bato basuu. ⁷ Emba tokokakyi iba bato banene onte ya b̄e phele, pho toli batoma ba Klisto. Kasi tobaka onte ya b̄e nde na bonyile, ndokolo nyango wa bana kabanza bana b̄e mampenza. ⁸ Toezingaka na boikye, yango mena toleoyimolaka nde Simo Elaa ya Nwaphongo yango na yango, kasi toambyaka na bom̄o pha banga mampenza, pho oli na motuya mwikye pho ya banga. ⁹ Bebi, b̄e umunya minȳok̄o na nkuka ya banga, tokyela etoma oka b̄e na moo na mokolo, pho banga saba ephesi ya m̄on̄om̄o na b̄e waaba banga toeyimole Simo Elaa ya Nwaphongo.

¹⁰ B̄e oli manzoka ma banga, ebe na Nwaphongo, pho mofesi nwa banga o boo pha b̄e baanosi, teloika kyela masumu, tobaka na bosembo, na moto m̄on̄om̄o takokyi ilooya na low̄o lon̄olo. ¹¹ Emba b̄e koebe na obokye tokyela na m̄on̄om̄o na m̄on̄om̄o onte ya b̄e ndokolo ango na bana b̄e. ¹² Toekuyaka, toelenzaka, toongaka na b̄e na bokusi obokye mofesi nwa b̄e mosepelisa Nwaphongo okoebangye obokye onȳolo o bokonzi phe na o nkyemo ye.

Polo akuli samba ianola sa Batesaloniki

¹³ Kyeka ntina ekye phe banga Nwaphongo melesi imbele siso, waoka b̄e Iloba sa Nwaphongo saeyimola banga, wasaanola, teli ndokolo iloba sa bato kasi nde boli sango phele obokye Iloba sa Nwaphongo. Iloba me sikyele onte ya b̄e, b̄e baanosi. ¹⁴ Emba b̄e obuto imekola mangomba ma Nwaphongo maali o Yuda, maanola Yesu Klisto. Pho bebi na b̄e mampenza baenyokolo bo wanyokoloko Bayuda banaa nyango na b̄e. ¹⁵ B̄e baboma Nkolo Yesu na baimosi, balonyokoloko me. Tebaikaka sepelisa Nwaphongo, emba bali banguna ba bato baso. ¹⁶ Balokatele iteya Iloba sa Nwaphongo oka bato batabali Bayuda pho babikye. Na bom̄o, masumu ma b̄e makule butwa nde maikye. Non̄o waa kaa ȳo ya Nwaphongo mi b̄e.

Polo ali na phowa ya ikula butwa o Tesaloniki

¹⁷ Bande, pho ya banga, na bokabwa banga na b̄e pho ya njwana imbele, itakye na miyo kasi o ndondo toli elele ȳōȳō. Toli na phowa ekusi ya ekula ya ewene yango mena tokyele na ndenge iso obokye toyee. ¹⁸ Tobaka na phowa ekusi ya iyaa oka b̄e. Nga mampenza Polo, mbala na mbala nalukaka na iya oka b̄e, kasi molemba abaka kalokutole nde bokutosi. ¹⁹ B̄e oli molemo mwa banga na nkyisa ya banga na eboko ya banga ya nkyemo oboo pha nkolo Yesu imbele sa moya yo. Teli bom̄o? ²⁰ Nde phele, b̄e oli nkyemo ya banga na nkyisa ya banga.

3

¹ Yango mena, bo tewaakulaka banga koka iziya tomba wene obokye toikale banga mampenza o Atene. ² Emba toetomele Timote nwebi na banga, kakyele na banga etoma ya Nwaphongo ya iyimola Simo Elaa ya Klisto. Pho ayaekuya na ielenza o ianola sa b̄e. ³ Pho ya obokye moto salota o boo pha minyoko. Pho b̄e mampenza koebe obokye tobangama pho ya mango. ⁴ Waabaka banga oka b̄e, toeyimolaka obokye tosenyesi iwene minyoko bookyelami wango, b̄e koloebe. ⁵ Yango mena, na nga sikokakyi kula ziya, natomi Timote aya nzwela masimo ma ianola sa b̄e, pho naile obokye molemba aumbo eemeka, emba etoma ya banga onte ya b̄e ekye pha.

⁶ Unwanjwa eye Timote auti oka b̄e, ambi na loyelela na Simo Elaa ya ianola sa b̄e na lozingo la b̄e. Awo yokye b̄e otaba iloumunya nkolo iso na bolaa, oli na na phowa ekusi ya ikula lowene nde booli banga na phowa ya ikula ewene. ⁷ Yango mena, bebi, onte ya minyoko ma banga miso na bimekyi ba banga biso, tozwe bokusi pho ya ianola sa b̄e. ⁸ Emba unwanjwa eye mandondo ma banga mauti pho b̄e ophisi nzela ya Nkolo na bokusi. ⁹ Melesi iye mikokyi banga iphe Nwaphongo pho ya b̄e, pho ya nkyisa ikyi okye banga pho ya b̄e o boo pha Nwaphongo wa banga? ¹⁰ Na moo na mokolo tobondele na etungu pho tozwe konzo ya ikula ewene obokye tokokya ikyizangye o ianola sa b̄e.

¹¹ Le obokye Nwaphongo yo mampenza, Ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu baingole nzela o boo pha banga pho ya obokye toyee oka b̄e. ¹² Le obokye Nkolo akosa, ambe na tonza na boikye lozingo looli onte ya b̄e na lozingo looli na b̄e pho ya bato baso, ndengye ya lozingo loezingye na banga. ¹³ Na bomo, le obokye Nkolo alenza mandondo ma b̄e. Emba mokolo njwaamoya yo na bansatu b̄e banso, yo sa yaezwa na mapho mabe onte ya b̄e na obokye obe samooya o boo pha Ango wa banga Nwaphongo.

4

Mobesi mazingye Nwaphongo

¹ Bebi, pho ya isokya, toeteyaka lolengye la mobesi mokokyi iba na b̄e pho ya isepelisa Nwaphongo. Nde phele komikambe nde bom̄o. Kasi unwanjwa eye, toongye na b̄e emba tombe na ebondo na nkombo ya Nkolo Yesu obokye: Kula lendendala.

² B̄e koebe mateya maeteyaka banga bo wa wo Nkolo Yesu. ³ Kyeka phowa ya Nwaphongo: Eli obokye b̄e obe bato bansatu ombe na ba sakyela bondumba. ⁴ Moto na moto onte ya b̄e aebe ikpa njwanjwasi na ndengye ya bansatu na ya ngambo. ⁵ Samile obokye phowa ebe eekonza ya

batō baayōko baate baebe Nwaphongo. ⁶ Moto sakosa nwebi ne, yo samba na mokyela bofe mi lowō lalona. Phō Nkolo kaambebele mi maphō maso mamana, nde bo waunwa ewole banga na bo waekyebisa banga. ⁷ Phō Nwaphongo taika lobanga obokye toikale ikyela maphō maa sokoto, kasi maphō ma bosantu. ⁸ Yango mena, moto okole mateya mama, taale moto, kasi kale Nwaphongo okoephe Bolōbo phe.

⁹ Phō ya lowō lokyekyi izinga bebi, telosengyesi iyekomela mokanda. Phō bēe, Nwaphongo yo mampenza aeteya ndengye ekokyi bēe izingana onte ya bēe. ¹⁰ Emba eli nde lona lozingo lalona loweninya bēe oka bebi baso ba Makedoniya mobimba. Kasi bande, banga toelenza obokye okule kyela na bolaa koleka. ¹¹ Ba na phowa ekusi ya iba bose, ya ikyeka nde maphō ma bēe mampenza na ya ikyela etoma nde na mafoko ma bēe mampenza, nde bo wawoko banga phanza. ¹² Phō mofesi nwa bēe mofe nwa kaa o miyo ma batō bate bali baklisto, emba otobe ephesi ya moto.

Mokolo nwa moya Yesu

¹³ Bebi, tozingye obokye toeyimole phele eso phō ya lowō lokyekyi bawe, phō ya obokye obe saba na ngōngō ya batō basuu baate bali na molemo. ¹⁴ Emba bo banga toanole obokye Yesu awa amba kundwa, nde bomō me, baawa onte ya Yesu, Nwaphongo aabayamba elele yōnyō na Yesu.

¹⁵ Emba kyeka nwanwa eye loewole banga, eli iloba sa Nkolo: Banga baali na bomō, baamoikala nōnō o iya sa Nkolo, etelokyende na nwana bokyikyī o boō pha baawa. ¹⁶ Waamookana iya samoambya yo, na nyesi nwa mokonzi nwa baanzelu na ilela sa mumbenzo nwa Nwaphongo, Nkolo yo mampenza amouta o ikolo: Emba baawa onte ya ianola Klisto bamokundwa phanza. ¹⁷ Sima banga baamoba na bomō imbele me, banga ná bēe tomunetwa o mampata, phō yaikyē vana na Nkolo o ikolo. Emba banga baso tomoa na Nkolo phō ya bobele. ¹⁸ Yango mena, kuyanaka bēe na bēe na mateya mamana.

5

Tokyengyekye

¹ Bande, phō ya lowō lokyekyi imbele na bileko, tewali ntina obokye toekomele mokanda phō ya langō. ² Phō bēe mampenza koebe na bolaa obokye mokolo nwa Nkolo nwanoya ndokolo waaye mwibi na mokolo. ³ Imbele sa mowō batō obokye: «Eye bose, eye bokyengyi», emba nde o sina imbele sasina ephambo ya bayelela mbala yōnyō ndokolo bolosi pha eswete ekyeokye nwanwasi owa ekama bo kalukye ibota, emba moto nōnō mōnōmō etakokye ilota. ⁴ Kasi bēe, bande, bēe toli o enzōmbi, phō ya obokye mokolo me moebalikyinya ndokolo mwibi. ⁵ Bēe baso oli bana ba moo, bana ba nzanga: Teloli bana ba mokolo, na ba enzōmbi. ⁶ Yango mena, banga salala ebu ya batō baayōko, kasi tokyengyekye emba tombe na mibanza. ⁷ Baalale ebu, balale na mokolo, emba balangye maleku, balangye na mokolo. ⁸ Kasi banga baali batō ba nzanga, tobanza nzoto ya banga na bolaa, tolate ianola na lozingo ndokolo etobu ya ebasi, tolate o moto eboko ya molemo nwa lobiko.

⁹ Phō Nwaphongo taika loolo phō ya kabu ye, kasi aloolo phō ya obokye alobikya na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ¹⁰ Awa phō ya banga phō ya obokye na bo tokyekye na bo tolasi ebuu tobee na bomō isanga

ne. ¹¹ Yango mena, kuyinya b̄e na b̄e emba ombe na sungana b̄e na b̄e, nde bokokyele b̄e phanza.

Maloba ma isokya

¹² Bande, toongye na b̄e obokye okumole baamiphe mpasi ya ikyela etoma onte ya b̄e, baateya Nkolo pho ya iyebanza na iyeteya nzela ¹³ Ba na b̄e na ikumo siikye, na lozingo pho ya etoma ya b̄e. Ba na fose onte ya b̄e.

¹⁴ Bande, toongye na b̄e obokye oteya bato ba bokoo, okuya bato bali na ibale, sunga bato bate bali na bokusi, kanga motema na bato baso. ¹⁵ Kyeba obokye moto sabuya bofe pho ya bofe, kasi nkolo iso, luka ikyela bolaa b̄e na b̄e na ná bato baso.

¹⁶ Ndekohe na nkyisa nkolo iso, ¹⁷ b̄ondelēkye sa ema, ¹⁸ phēkye Nwaphongo melesi mi maphoo maso, pho Nwaphongo kazingye obokye okyelakye babona, b̄e baangana na Yesu Klisto.

¹⁹ Sakubya etoma ya Bolobo Bosantu, ²⁰ sasemola maloba ma baimosi. ²¹ Kyitolela maphoo maso na bolaa: Ombe banza loolaa, ²² omizile na maphoo maso maabe.

²³ Le obokye Nwaphongo owa fose, yo mampenza aebuya mofimba basantu. Le obokye abanza molimo nwa b̄e, na mokali nwa b̄e, na nzoto ya b̄e, ibe sa mooya pho ya mokolo nwa moya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ²⁴ Okoebangye ali moto okokoya mambunu me: Ekuli ba nde yo owa mokyela.

²⁵ Bande, b̄ondēle na pho ya banga me. ²⁶ Beya baanosi baso na ikoo na ikoo.

²⁷ Naeyongye na kombo ya Nkolo obokye: Mokanda mumu motangyeme o boo pha bebi baso.

²⁸ Le obokye ngolu ya Nkolo wa banga Yesu Klisto ebe na b̄e.

Mokanda nwa Polo nwa ibale oka Batesaloniki Mapho ma etatele

O mokanda mumu, Polo akuli butolela lowo la iya sa Nkolo Yesu (kyeka mokanda nwe nwa ntubo oka Batesaloniki). Pho lowo me labaka lotungyisa bato ba Tesaloniki.

- Bakyi onte ya bée babaka bawo bekye mokolo me mokomi phenephe (2.2). Polo kambe baimola bofo: Yambo ya obokye Nkolo Yesu aye na nkyemo, esengyesi obokye «Mwoti» amiweninya, Zabulu owamoluka ibungya bato ba Nwaphongo na iikyela Nkolo ziko (2.1-12). Yango mena Polo kaongye na baanosi baphile Simo Elaa nzii, bée saphembe na ibondele (2.13-3.5)

- Baanosi bayoko balekye ikyela etoma pho nde ya iziya suka ya mokyisi, emba bambaka butwa nde iza ntoma ya bato basuu. Polo katomisa bato baa bokwo obokye babengye mobesi nwa baamiambya o etoma. Pho bée mampenza bakokye imibikya. «Moto ootozingye ikyela etoma, yo samba na za» (3.10).

Mapho mali o mokanda mumu:

- 2 Batesaloniki 1.1-2: Ibeya
- 2 Batesaloniki 1.3-4; 11-12: Polo kabondele Nwaphongo pho ya bato ba Tesaloniki
- 2 Batesaloniki 1.5-10; 2.1-12: Mateya pho ya iya sa Nkolo Yesu Klisto
- 2 Batesaloniki 2.13-3.15: Mateya pho ya mobesi mofongyi na moanosi
- 2 Batesaloniki 3.16-18: Ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, Silive na Timote tokomele ingomba sa Tesaloniki siili onte ya Tata Nwaphongo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. ² Le obokye ngolu na bose ikiyute oka Nwaphongo Tata na Nkolo Yesu Klisto ibee na bée.

Nwaphongo amosambisa bato mokolo nwa moya Nkolo Yesu

³ Bande, tosenyesi iphe Nwaphongo melesi imbele siso pho ya bée, embi ba nde bomo, pho ianola sa bée sikole na bokusi, na lozingo loli na bée onte ya bée, lokole onte ya monomo na monomo na bée baso. ⁴ Yango mena banga tomiphambe na bée onte ya mangomba ma Nwaphongo, pho ya ikanga sa bée sa motema na ianola sa bée onte ya minyoko miso na bimekyi bizwe bée. ⁵ Iso miina ili elembo ya bolombe pha bosembo pha Nwaphongo, ntina me eli ya iyebuya bato baalongo ba pho ya Bokonzi pha Nwaphongo bookyele bée bolosi.

⁶ Yango mena, Nwaphongo na bolombe phe amoenza mabeku oka bato baenyokolo. ⁷ Emba amoephe bée banyokolo be, iyema na banga elele yonyo, imbele saa mowenene Nkolo Yesu, owamouta o ikolo na banze bée ba mwiya. ⁸ Amoya onte ya itumbu sa nwenya, pho ya iya phe etumbu oka bato baate baefe Nwaphongo na baate bakuummole Simo Elaa ya Nkolo wa banga Yesu. ⁹ Etumbu ya bée yamofa iwa sa bofele na bofele, itakye na soo pha Nkolo na ná nkyemo ya bokonzi phe. ¹⁰ Imbele sa moya yo, mokolo me, basantu bée baamophe nkyemo na bato baso baanola Nwaphongo baamosamba. Emba bée baanola simo eyaeyimolaka banga

wamoba o motango nwa be. ¹¹ Kyeka ntina ekye bondele banga imbele siso pho ya bee, pho Nwaphongo wa banga awene obokye olongoba na mbela eya ebanga yo, obokye na mwiya nwe, akyele obokye okokya bolaa bosobozingye yo ambe na buya ianola sa bee sibe na bitoma. ¹² Na bomoo nkombo ya Nkolo wa banga Yesu yamoba na kyemo onte ya bee, emba bee onte ye, pho ya ngolu ya Nwaphongo wa banga na ya Nkolo Yesu Klisto.

2

Yaamoya o boo pha iya sa Nkolo

¹ Bande, pho ya lowo lokyekyi iyaa sa Nkolo wa banga Yesu Klisto na pho ya iyangana sa banga phenephe ne, toongye na bee obokye: ² Saoto maumunya ma bee izele na sa lota pho ya iwene sa baimosi, pho ya lloba na pho ya mokanda monomo baiteye ndokolo yiuti na banga, yamba ekyela obokye oanole obokye mokolo nwa Nkolo mokomi. ³ Moto saekatela naa na ndengye iye. Pho oboo pha obokye mokolo mamuna mokokye, bato baikye bamole Nwaphongo emba na moto mobe amiweninya. Moto me eli yo moto wa mophe yo etumbu. ⁴ Iyo amotemele iso ikyi bangye bee manzambe na iso ikyi kumole be, amokoma nono ikye zala o Ingambi sinene sa Nwaphongo pho ya iwo yokye ali Nwaphongo.

⁵ Tokuli na eba obokye naewolekye maphoo mamana wataka nga ba oka bee? ⁶ Emba inwanjwa eye, bee koefbe ekpele ekyemozimbe pho ya obokye amiweninya nde o imbele se. ⁷ Pho sekyele ya ikyela bofe kyekyele lol etoma, esengyesi nde imanya okoezimbe unwanjwa eye. ⁸ Emba moto mobe aamiweninya, Nkolo Yesu amba mooto na muwe nwa munoko nwe emba aamounva na mwiya nwa iya se. ⁹ Waamoya moto o mobe na mwiya nwa Molemba, amiweninya na bitoma bikusi ndengye na ndengye, na bilekyesako, na mayaa babole. ¹⁰ Naa na malondo maso matemali na bosembo pho ya ikatela bato bamobunga, pho tebaika yamba lozingo la bosembo lokokakya ifabikya. ¹¹ Yango mena, Nwaphongo kabatomele mwiya mwa ifabungya, mokyele obokye baanole maphoo ma bole, ¹² pho ya obokye ba phe etumbu bato baso baale ianola maphoo maa phele kasi bawene bolaa nde o ikyela maphoo matemali ma bosembo.

Nwaphongo aloolo pho tobikye

¹³ Kasi pho ya banga, bande ba lozingo la Nkolo, toengyesi iphe Nwaphongo melesi imbele siso pho ya bee, pho Nwaphongo aeyolo tata etatele pho obikye na nzela ya Bolobo boemanya masumu, na na ianola sa bee sa maphoo ma phele. ¹⁴ Nwaphongo aebanga pho ya izwa ibikyi na nzela ya Simo Elaa eya imola banga pho ya obokye ozwe nkyemo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. ¹⁵ Yango mena, bebi, phila na bolaa ombe na banza na bokusi mateya maso maeteyaka banga, na njwesi ikolo naa na mokanda. ¹⁶ Le obokye Nkolo wa banga Yesu Klisto yo mampenza na Nwaphongo Ango wa banga owalozinga na owalophe na ngolu ye, nbondi sa bobele na bobele na molemo moolaa, ¹⁷ baebondo, bambe naekuya o maphoo maso malaa makyele bee na maawo bee.

3

Bondele pho ya banga

¹ Pho ya isokya, bande, bondele pho ya banga, pho ya obokye lloba sa Nkolo sikyende o boo izele emba bato basikumole bookokyele bee me.

² Bɔndele na phɔ ya banga obokye tomane o nsee ya bato baa yɔɔ na ya banguna: Phɔ basɔ tebali na ianola.

³ Nkolo yo ookokokya iso ikiyiwo yo: Amoekuya, amba na ebanza phɔ Munguna saekyela bofe. ⁴ Phɔ ya bɛɛ, toli na ianola na nkombo ya Nkolo obokye ikiyiwo banga na bɛɛ, koikyele, wamba na ikala nde ikyela. ⁵ Le obokye Nkolo akambe mandondo ma bɛɛ phɔ ya izinga Nwaphongo na na iitala ya Klisto.

Moto munsɔ aengyesi ikyela etoma

⁶ Bande, towɔ na bɛɛ o nkombo ya Nkolo Yesu Klisto obokye: Obe itakye na nwebi munsɔ owa bokɔɔ na otookye mateya maeteya banga. ⁷ Bɛɛ mampenza koebe ndengye'ye esengyesi bɛɛ ikyela phɔ ya ibenga matambe ma banga. Waba banga onte ya bɛɛ, toloika ba bato ba bokɔɔ. ⁸ Toloika onga na moto ipa sa iza, kasi onte ya minyɔko na iphembe, na moo na mokolo, tokyelaka etoma phɔ banga sabaa ephesi ya mɔnɔmɔ na bɛɛ.

⁹ Nde phele, tokokaka iyeyonga, kasi tozingaka ibaa ndakyisa ya imekola phɔ ya bɛɛ. ¹⁰ Kasi waabaka banga oka bɛɛ, toephekye mofeko mumu: Bo moto tazingye ikyela etoma, yo samba na zaa! ¹¹ Emba tookye bawɔ obokye wali onte ya bɛɛ bato ba bokɔɔ, tebakyele ekpele kasi banyɔlo nde o maphɔɔ ma bato. ¹² Towɔ na bato baabana, tombe na balenza na nkombo ya Nkolo Yesu Klisto obokye: Bakyele etoma ya bɛɛ bose emba bazee ipa siizwe bɛɛ mampenza.

¹³ Phɔ ya bɛɛ, bande, bɛɛ saotwa ikyela bolaa. ¹⁴ Bo moto tatosee ikyiewɔle banga o mokanda mumu, okyefe ne, bɛɛ sakula ba ne phɔ aokye sɔɔ. ¹⁵ Samba mokpa ndokolo mbomi, kasi omooya bo ookooya bɛɛ nwebi.

Mapambosi na ibeya sa suka

¹⁶ Le obokye Nkolo owa bose aephe yo mampenza bose nkolo iso na ndengye iso. Nkolo abe na bɛɛ basɔ.

¹⁷ Eli nga mampenza Polo oekomesi munkanda mumu na ebɔko ya nga mampenza na oebeye. Mena eli elembele ekyekyele nga o nkanda ya nga. Eli mokomesi nwa nga. ¹⁸ Le obokye ngolu ya Nkolo wa banga Yesu Klisto ebe na bɛɛ basɔ.

Mokanda nwa Polo nwa ntubo oka Timote Maphoo ma etatele

Ango wa Timote abaka Moela, nyango abaka Moyuda owa butwa moklisto. Polo avanaka na Timote pho ya mbala eya ntubo o mokyisi na nkombo Listre (Bitoma 16.1-4), mena yabaka o imbanga sa Polo sa ibale. Kobanda wawana, Timote abutwaka monomoo baabaka bakye mitambula na Polo o mambangame me maikye ma iimola simo elaa.

Mokanda mumu mowole maphoo manene maato:

- 1 Timote 1.1-20; 4.1-5: Polo kakyebisa Timote pho ya mateya ma bole, na maphoo makyekyi mibeko ma Bayuda na bato batebali bayuda
- 1 Timote 2-3: Polo kaphe Timote molongo nwa ibongya losambo, na mobesi mosengyesi iba na bakambi ba Ingomba
- 1 Timote 4.6-6.21: Polo kateya Timote ndengye esengyesi yo ikyela etoma ye onte ya baanosi, pho abe awaakolo moto wa etoma wa Yesu Klisto

O mokanda nwe, Polo kaongye na banga obokye banga satosaka nde mibeko ma Ingomba na bakambi ba sango, kasi tobe na sakolo ianola pho yaikumola Yesu Klisto, mobikye wa banga (2.3-6).

Polo kabeya Timote

¹ Nga Polo, toma wa Yesu Klisto, pho ya ndingyisa ya Nwaphongo Mobikye wa banga na Yesu Klisto molemo nwa banga, ² oka we Timote, owakolo nwana wa nga o ianola, naekomele obokye: Ngolu, ngongo, fose pha Tata Nwaphongo na pha Yesu Klisto Nkolo wa banga ibe na we.

Bateye ba bole

³ Bo wawoko nga na we imbele sa kyekye nga o Makedoniya, ba o Efese pho ya ikatela bato baayoko bee sateya mateya maa bole. ⁴ Obakatele bee samiambya o bikoo ba pha na itondoloko mabota saunva. Maphoo mamana mabote nde miko kasi nwanngo nwa Nwaphongo phe, mookokoyisame onte ya ianola. ⁵ Ntina ya motindo me eli lozingo looute o ndondo elaa, na maumunya malaa na ianola sa phele. ⁶ Pho ya iba sabenga nzela eye, bato bayoko babungyi nzela, babengi bowole bowole phaazanga ntina. ⁷ Bamitate iba bateye ba mibeko, nzuka tebaebe naa maphoo mawo bee naa maphoo mateya be.

Eyaakolo ntina ya mobeko

⁸ Pho toebe obokye mobeko ali molaa bo moto kamokyelele ndokolo mobeko. ⁹ Pho, toebe na bolaa bofo: Mobeko temoli pho ya moto o molaa, kasi pho ya bato baatebatosa na batombi, bato babe na bato ba masumu, baatebakumole Nwaphongo ebe na mbolo iisantu, babomi ba bato, ebe ba angu ebe ba nyango, ¹⁰ baakyele bondumba, baalale na bebi na bee bampele, baaungye ba baombo, bakati ba bole, baakate selesa ya bole, na maphoo maso maatemele mateya ma phele. ¹¹ Mateya me eli Simo Elaa ya nkyemo ya Nwaphongo owa ngambo eya mpe bee pho naebanza.

Polo aphe melesi pho ya ngongo ya Klisto

¹² Naphe melesi na owampe bokusi, Yesu Klisto Nkolo wa banga: Eli yo moto owa wene obokye nakokyi amba nkpa o etoma ye, ¹³ nga owabaka

phanza motiyosi, munyokosi na moto wa nkamba. Kasi anzokiyela ngongo pho nakyelaka saeba ntina, na izanga ianola. ¹⁴ Phele, ngolu ya Nkolo wa banga, ebe na ianola, na lozingo looli onte ya Yesu Klisto yatonda mi nga.

¹⁵ Ilofa sisi sili sa phele, sikokyi ianolama na bato baso obokye Yesu Klisto aya o mokyisi pho ya ibikya bato ba masumu boli nga, inga moto owa o boo. ¹⁶ Kasi bo anzokiyelaka ngongo, eli pho ya obokye oka nga, moto owa o boo, Yesu Klisto ateya ndondo ye elaa, ndokolo ndakyisa pho ya bato bamoanolela, pho ya bomoo pha bobele.

¹⁷ Oka mokonzi owa bobele,
Nwaphongo ooli nde yo monomo, ootowe, ootowenene,
ngambo na nkyemo
pho ya bobele na bobele. Ame.

Ihwana ebasi elaa

¹⁸ Timote, hwana wa nga, kyeka mobeko moephe nga, ikokana na noko ya baimosi baakalakala pho ya we. Noko me ibe bokusi pha we o ebasi elaa ekye hwane we; ¹⁹ na ianola na maumunya malaa. Bato baayoko balakye ikyela babona, emba bamba zina ianola sa be. ²⁰ Onte ya bee wamozwa Imene na Alegizandre, na baambya oka Zabulu, pho baekole iba sakula tiyola Nwaphongo.

2

Mateya pho ya ibondele

¹ Naongye na bee obokye o boo pha maphoo maso, nde koongye, nde kobondele, nde konyingonele, nde kophe melesi, pho ya bato baso. ² Pho ya bakonzi na baaloangyele, pho tobe bose na ikyela maphoo malaa na ma kaa. ³ Kyeka maphoo malaa na masepelisa Nwaphongo Mobikye wa banga, ⁴ okozingye obokye bato baso babikye emba baebe bosembo.

⁵ Pho Nwaphongo ali nde yo monomo,
na mobongye ali nde yo monomo onte ya Nwaphongo na bato,
moto monomo: Yesu Klisto,

⁶ owa miambya pho ya iikola bato baso.

Mena eli Simo eya imola bee o imbele sa mekama, ⁷ na pho ya simo me nakyelamaka na nga owakolo toma, na wo nde phele, siikate, nga nali nganga mayele wa nkyisi onte ya ianola na onte ya bosembo.

Bampele na babasi o losambo

⁸ Nazingyi obokye bampele babondele o bilele biso, batombe mafoko masantu o ikolo, sa kabu na na bookaaa.

⁹ Pho ya babasi, balate molato molongoba, bee sa lekyinya ndelo: Naa na itonga suwe, naa na bayaka ba wolo, naa na mbongyesi ya motuya.

¹⁰ Kasi balate nde bitoma bilaa, bolongobaa na babasi bakyele etoma ya bosembo.

¹¹ Imbele sa mateya, hwanwasi asengyesi ikala bose na imiuya sisoo.

¹² Nga, siiphe nzela obokye hwanwasi kateya na aangyele lele. Aikale bose. ¹³ Eli nde Adama owa kyeka bee phanza. Ewa sima. ¹⁴ Emba teli Adama owa kosaka be, kasi eli hwanwasi owa kosama, amba buka mifeko.

¹⁵ Na bo ebe bomoo, hwanwasi amobika na ibota se, kasi ambe nde banza ianola, lozingo na bosantu phe sa mawala.

3

Bakambi ba ingomba

¹ Lowo loowo nga lolo loli nde phele: Bo moto ali na phowa ya ifa mokambi, mena kazingye etoma eli elaa. ² Mokambi nwa ingomba, yo sa ba moto wa maphoo mabe obokye bato bamooya, lele wa nwanwasi mtonomo, yo sa ba moto wa looto, afe na maumunya malaa, mobesi molaa, kayambe babutu, akokye na iteya, ³ yo sa ba munwe nwa maleku, sa ba munwani nwa bibasi, kasi moto wa bonyile, yo sa ba moto wa maoka, na moto wa phowa enene ya baphalanga, ⁴ aebe ikamba ingambi se ambe na teya bana bée imiuya na kaa eso: ⁵ Bo moto taakokye ikamba ingambi se mampenza, amba koka ibongya ingomba sa Nwaphongo ndengye'ye? ⁶ Kasi yango sa ba moto naino otookoki o ianola, pho yo sa kaa, bo mawala mamozibi miyo, o mazengye mabekya Molembe. ⁷ Elaa na obokye bato baate bali baklisto bawoo na bolaa pho yee, pho yo sa zwa soo, yo saamba na ikaa mbala yonoyo o mazengye ma Molembe.

Ba diakre

⁸ Ba diakre nde bomo me, basengyesi iba bato ba kaa, basengyesi iba nde na ewole yonoyo, bée samiambya o maleku naa na iluka baphalanga na manzela maa soo. ⁹ Basengyesi ibanza bosembo pha baaweninya ianola sa bée na ndondo yonoyo. ¹⁰ Na bée me basengyesi ibameka phanza, emba sima, bo tebabazwe na lowoo loobe, bakokyi imba kyela etoma ya bée ya bo diakre.

¹¹ Na babasi nde bomo me, basengyesi iba babasi bakumole be, baate bali na ewole ebe, baate bali na looto, baakokya maloba ma bée o maphoo maso.

¹² Ba diakre basengyesi ilonga nde nwanwasi mtonomo, baangyele mangambi ma bée na bana ba bée na bolaa. ¹³ Pho baakyele etoma ya diakre na bolaa bazwe ikumo sa bato baso, na bokusi pha ianola bali na Yesu Klisto.

Sekyele eenene

¹⁴ Naekomele babona na iumunya obokye namoya zwana na we mizele.

¹⁵ Kasi na bo nazimbane, wamoeba nde me imikamba o ingambi sa Nwaphongo, sili ingomba sa Nwaphongo oli na bomoo, ikonzi na iingo ya bosembo. ¹⁶ Nde phele, sekyele ya ikumola maphoo ma Nwaphongo eli enene!

Yo owamiweninyaka onte ya nzoto,
 Bolobo amolongya,
 baanzelu bamowene,
 bato baate baabe Nwaphongo baoka simo ye,
 o munse munsu bamoanola,
 azwa nkyemo ya Nwaphongo.

4

Bato baateya mateya ma boole

¹ Bolobo kawo polele obokye: O imbele sa suka, bato bayoko bamoangana ianola sa be, bamobenga malobo ma bakose na mateya ma malobo mabe, ² pho ikosa sa banyambole na isosolo sa bato babana simbo zika. ³ Bamokatela malonga; bamokiyisa ntoma iyoko, nzuka Nwaphongo aikyela pho ya obokye baanosi, bée baefe maphoo ma phele, baize, bambe

mophe melesi. ⁴ Pho iso yakyela Nwaphongo ili ndaa, ekpele yonoyo teli ya ile bo tophe Nwaphongo melesi o boo pha iye zaa. ⁵ Pho na Iloba sa Nwaphongo na na ibondesi ibuto peto.

Moto wa etoma omolaa wa Yesu Klisto

⁶ Teya bebi maphoo maso mamana: Wa mofa moto wa etoma omolaa wa Yesu Klisto, okookye maloba ma ianola na iteya sila safenga we. ⁷ Ka pho ya bikoo biibe na bowolebowole pha bakasi bababasi, obile.

Omikuya we mampenza nde o mofesi nwa moto wa Nwaphongo. ⁸ Pho ikuya sa nzoto sili na ntina mi maphoo makyi, kasi mofesi nwa moto wa Nwaphongo, nwango, moli na ntina o maphoo maso. Nwango moli na mbunu ya bomoo, ya bomoo pha lol, na ya bomoo pha moya. ⁹ Iloba me sili sa ianola, emba sango sisoo sikokyi iyambama. ¹⁰ Pho bo tookye mpasi na bo tonwane, molemo nwa banga moli mi Nwaphongo oli na bomoo, iyo oli mobikye wa bato baso, konza baanosi.

¹¹ Kyeka isengyesi we iyimola na iteya. ¹² Moto satiyola bolengye pha we. Kasi ba ndakyisa pho ya baanosi na ewole ya we, na mofesi nwa we, na lozingo la we, na ianola sa we, na na ndondo elaa. ¹³ Tee nono waamoya nga, omiambya na itanga makomi ma Nwaphongo, na ilenzaka na na iteyaka. ¹⁴ Sa langa na ikabo sa ngolu siili onte ya we, sazwa we na munoko nwa baimosi na wa etandela bankumu maboko. ¹⁵ Kyeka losengyesi we ibanza o ndondo ya we. Kyela lowo lowaa o losengyesi we ilendendala. Yango mena bitoma ba we biamowenene o miyo ma bato baso. ¹⁶ Kyefa na we mampenza na na mateya ma we. Lendendala i mango. Bo okyesi babona, waambikya we mampenza, wambikya na baeyokye.

5

Baanosi bakyses

¹ Saoya munanga na bokusi, kasi omoteya ndokolo ongo. Ba na banzenga ndokolo banaa nyongo, ² baphomba baa babasi ndokolo ba nyongo, bangondo ndokolo mankanasa ma we, na bopeto bosoo.

Mazengye

³ Kumola mazengye, bali maakolo mazengye. ⁴ Bo bozengye boli na bana naa na mankoko, eli nde beee basengyesi iteya o boo ianola sa beee o mafota ma beee mampenza na ibuyisa baboti ba beee bolaa. Kyeka maphoo mali malaa o miyo ma Nwaphongo. ⁵ Pho ya oli owaakolo bozengye, owa ikala nde yo mampenza, molemo nwe nde Nwaphongo kambe na lendendala na moo na mokolo na inyingonelaka na na mafondesi. ⁶ Kasi okoumunya nde o bisengo ali mowe, na bo ali na bomoo. ⁷ Kyeka na isengyesi we ikatela, pho beee sazwa mooya. ⁸ Bo moto taabanza bato beee, konza bali ne ingambi sonoso, acti ianola se, ali mohe koleka na moto otonole Nwaphongo.

⁹ Nwanwasi bamunyosa o molongo nwa mazengye nde bo ali na mambula koleka mako motoba, ambaka zala nde na lele monomo. ¹⁰ Esengyesi obokye aebane pho ya bitoma beee bilaa: Owa kosa bana, kayambe bato, akunyola makolo ma bato bakyelele Nwaphongo, kasungye bato baanyokolo be, okomiambya o bitoma biso bilaa. ¹¹ Kasi pho ya mazengye ma bangondo, waabamanya. Pho, imbele samooka beee maphowa, bamokubolela Klisto lokukyi, bamozinga ikula zala malonga, ¹² bamosambisama pho bale ianola sa beee saa boo. ¹³ Oombi kula ba

bée na sa etoma, bakye mikye tsho tsho o mangambi ma bato, teli nde pho tebali na bitoma, kasi bakuli ba bakyesi ba toko na iwoo maphoo sa mokyito, bawo bowole bowole. ¹⁴ Yango mena nazingye obokye mazengye ma bangondo bakule zala malonga, babote bana, babatele mangambi ma bée pho banguna ba banga sazwa nzela ya ilo yoo na bofe. ¹⁵ Pho bana baunva bunga nzela, babenga Molembe. ¹⁶ Ka bo moanosi owa nwanwasi ali na mazengye o ibota se, abasungye. Te esengyesi obokye babe ephesi ya ingomba, pho ya obokye ingomba asungye nde bali maakolo mazengye.

¹⁷ Bankumu, baakambe etoma na bolaa, basengyesi izwa ngambo elekvi, konza baawene mpasi na etoma ya iyimola na ya iteya simo ya Nwaphongo. ¹⁸ Pho Makomi mawo bobo: Sakanga munoko nwa ngombe waekyelele yango etoma ya mbuma ya ble, naa:

Moto wa etoma akokyi na iphuti se.

¹⁹ Koanole bo baphundi nkumu nde na noko ya manzoka mabale na maato.

²⁰ Baakyele masumu, obaoya o miyo ma bato baso, pho bayoko baile me.

²¹ Naongye na we o miyo ma Nwaphongo na ma Yesu Klisto na ma banze baalo Nwaphongo obokye otosa mitindo mimi sale miyoko, okyele na baso nde ndengye yonyo. ²² Sawelana itandela moto maboko, saangana o masumu ma bato. We mampenza o mibatele obe petoo. ²³ Sa nywaka nde maa na maa, kasi nywaka na nwana vinyo pho ya bolosi pha we phaa motema, pho kolobo na okana.

²⁴ Masumu ma bato bayoko maebane sataa na basambisa, kasi maaka bayoko mambe ya ebana nde sima. ²⁵ Bitoma bilaa na bie biebane nde bomo me, na bitebili bilaa tebikokyi ibombama.

6

¹ Bato baso baali baombo, basengyesi ikumolaa ba nkolo ba bée na maphoo maso, pho ya obokye bée satiyola nkombo ya Nwaphongo na mateya ma banga. ² Baali na ba nkolo baanola Nwaphongo, bée sale ibakumola pho ya obokye bali bebi na be. Kasi bakule bakyelele na koleka, pho bali baanola Nwaphongo na bebi ba lozingo, basengyesi na bitoma bilaa ba be.

Mateya ma boole

Kyeka maphoo masengyesi we iteya na ilenza. ³ Bo moto kateya mateya masuu, bo tabengye maloba maphela maaka Nkolo wa banga Yesu Klisto na mateya malongobaa na ianola ⁴ mona lolendo lomozi miyo. Ali moto otoebe ekpele, moto wa bolosi okokyemiluka miko na batoko. Zuwa, maaka, bitoo na maumunya maabe maso maute wawana. ⁵ Baikye ziko saema, pho maumunya ma bée mali mabe. Bazanga maphoo ma phele, baumunya obokye imiambya o maphoo ma Nwaphongo eli nzela ya izwa ezwele.

Eyaakolo ezwele

⁶ Nde phele, eli nzela ya izwa eyaakolo ezwele, imiambya o maphoo ma Nwaphongo, pho ya moto okokyekyele nde iili ne. ⁷ Pho toloikaka ya na ekpele o mokyisi mumu, nde bomo, tomobutwa maboko pha sa ekpele. ⁸ Emba bo toli na ntoma na bitobu, mena wekye oka banga wakokyi. ⁹ Ka pho ya bazingye ibutwa bato ba ezwele, babisa o izengye sa bimekyi, onte ya maphowa mabobubusi na maazanga ntina, maatomisa bato o iwa na o

ibunga. ¹⁰ Pho phowa ya baphalanga, eli sina ya maphoo maso maabe. Pho ya imiambya mi yango, bato baayoko babunga itakye na ianola, bamba na nyokolo mokali nwa bée na matungyisi maikye.

Polo kaphe ndongo ya maphoo

¹¹ Pho ya we, moto wa Nwaphongo, lota maphoo mamana. Luka bosembo, imiambya o maphoo ma Nwaphongo, ianola, lozingo, iittala, bonyile. ¹² Nwana ebasi elaa ya ianola, zwa bomoo pha bobele na bobele pha ebangaka na be, bo waimola we na bolaa o miyo ma manzoka maikye.

¹³ Nawo na we o miyo ma Nwaphongo ookophe mbolo iso bomoo, na o boo pha Yesu Klisto owa imolaka na bolaa ianola se o boo pha Poso Pilata:

¹⁴ Banza mibeko na iba sa intono siibe na sa mooya, nono waimiwennina sa Nkolo wa banga Yesu Klisto.

¹⁵ Imiwennina me samobaa o imbele saameka Nwaphongo, moto wa nkyisa na mokonzi nde monomo, Mokonzi wa ba bakonzi, na Nkolo wa ba nkolo. ¹⁶ Iyo mampenza etaawe, kazale o moo motemokokyi bée izwa,

moto nono monomo naino tamoweni etambe na mowene.

Nkyemo ná mwiya nwa bobele na bobele ibee ne!

Amé.

¹⁷ Oka bato ba ezwele ba mokyisi mumu, wo na bée obokye bée saba na lolendo naa sakyela molemo nwa bée o ezwele eteekoko, kasi bakyele molemo nwa bée nde oka Nwaphongo, yo okolophe mbolo iso na boikye, pho ya obokye tosepele na yango. ¹⁸ Wo na bée bakyele bolaa, babe bato ba ezwele ya bitoma bilaa. Babe na ngolu, babakye na ná bebi. ¹⁹ Emba bamobokya pho ya bée mampenza ezwele elaa ná ekyekoko o imbele sa moya, pho ya izwa phaakolo bomoo.

Ibeya sa suka

²⁰ O Timote, banza na bolaa maphoo maso maephe be. Sa nyolo o bowole bowole boobe na miko ma boebakye pha boole. ²¹ Bato baayoko bawenekye obokye bali na boebakye pha ndengye mena babungyaka ianola sa be.

Le obokye ngolu ebe na we!

Mokanda nwa Polo nwa ibale oka Timote Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu o Loma (1.17).

Imbele sasina abaka o boloko (2.2). Atataka imiwene ndokolo akomi o suka ya etoma ye (4.6) na bato baso baabaka ne bamoengyibinyaka (4.10, 16). Yango mena amba komela Timote, nwebi ne wa motema pho ya imophe mitindo. Aphe Nwaphongo melesi pho ya lozingo na ianola sa Timote.

Aongyi ne nde ikanga motema onte ya mampasi na nkaka ikiyiwene baimosi ba Simo Elaa. Alendendale pho alongye ebasi ndokolo tuluku ya Yesu Klisto. Akyebe na bato balukye nde inyosa miko, ambe na phila mateya ma Nkanda ya Nwaphongo mazwaka yo tata imbele sataaka ba yo naino nwengye.

O mbomela, kambe imola bampasi bawene yo mampenza, emba kambe na phe Nkolo melesi pho amobanza (4.6-22).

Toma Polo anwana nde eyaakolo ebasi na bolaa pho ya Simo Elaa. Yango mena o mokanda nwe kaongye na na baanosi obokye banwane ebasi me bo waerwana yo.

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 2 Timote 1.1-2: Polo kabeya Timote
- 2 Timote 1.3-2.13: Polo kapha Nwaphongo melesi, kambe na lenza Timote pho ya etoma ya iyimola Simo Elaa
- 2 Timote 2.14-4.5: Mateya ndengye na ndengye
- 2 Timote 4.6-18: Mampasi mawenkye Polo
- 2 Timote 4.19-22: Ndongo

Polo kabeya Timote

¹ Nga Polo, toma wa Yesu Klisto, na mokano nwa Nwaphongo, pho ya mbunu ya bomoo eli oka Yesu Klisto, ² oka ya we Timote, nwana wa nga wa lozingo, naekomele obokye: Ngolu, ngongo, bose pha Tata Nwaphongo na pha Yesu Klisto Nkolo wa banga ibe na we.

Polo kapha melesi

³ Nakyelele Nwaphongo na maumunya malaa bo wakyelaka bankoko ba nga, nambe na mophe melesi waeumunya nga onte ya mafondesi ma nga imbele sisoo na moo na mokolo. ⁴ Waumunya nga mbembe ya we, nali na phowa ikye ya ikula ewene pho natonde na nkyisa. ⁵ Naumunya ianola sa phele sili na we, ianola sabaka phanza na nkoko ya we Loisi na nyongo Enisi. Nali na na ianola obokye ianola me sili na onte ya we.

⁶ Yango mena naeyebusa obokye oitinya nwenya nwa ikabo sa Nwaphongo sili onte ya we tata wa etandelaka nga mafoko. ⁷ Pho Bolobolo phalophe Nwaphongo teli pha ibale, kasi Bolobolo pha bokusi, pha lozingo na pha imizila. ⁸ Saoka soo ya iwoo pho ya Nkolo wa banga na pho ya nga ooli moto wa boloko pho ye. Kasi nyokomo na nga molongo pho ya Simo Elaa, na bokyekyelakye nde mwiya nwa Nwaphongo, ⁹ owa lobikya na owa lobanga na mbela esantu. Teli pho ya bitoma ba banga, kasi pho ya mokano nwe na na ngolu ye. Ngolu me, eya lophekya bee o boo pha ikyela mokyisi o nte ya Yesu Klisto. ¹⁰ Uerwanwa eye ngolu me ewene na

iya sa Mobikye wa banga, Yesu Klisto. Eli yo moto owa sukuyisa bokusi pha iwa, angyengyise bomoo bote boli na suka na nzela ya Simo Elaa, ¹¹ eyankyela bee moteye, toma na molakyisi. ¹² Yango mena naanole mina minyoko. Kasi simiokyele soo, pho naebe moto nza oanosi nga, emba nali na doanolakye obokye ali na bokonzi pha ifanza maphoo mawa mampe yo o maboko noko o mokolo me.

¹³ Bengaka nde maloba maa phele ma oka we na nga, onte ya ianola na lozingo ili onte ya Yesu Klisto. ¹⁴ Banza maphoo malaa na nzela ya Bolobo boli onte ya banga.

¹⁵ Koefe obokye bato baso ba Azi bandota. Onte ya bee Fizele na Elemzene. ¹⁶ Le obokye Nkolo aokyele ifota sa Onezifole ngongo, pho mbala nzikye ankuyaka, taambaka na oka soo ya minyololo ma nga. ¹⁷ Kasi obokomakye phe o Loma, anduka bobole bobele tee noko wakye nzwa yo. ¹⁸ Le obokye Nkolo akyele obokye Nwaphongo amokyele ngongo mokolo me. Emba isungyi siso saampe yo o Efese, kosiebe na bolaa.

2

Anola iyalo sa we saa minyoko

¹ Na we, iwana wa nga, omilenza na ngolu eli onte ya Klisto Yesu. ² Yaekola we na nga o boo pha manzoka maikye, oiteya oka bato ba bosembo bakokyi bee mampenza ikula iteya bato basuu.

³ Anola iyalo sa we sa minyoko ya tuluku molaa wa Klisto Yesu. ⁴ Te wali moto obokye bo anyosi o etoma ya botuluku, akule miambia o maphoo bokyele bato baa lombo, bo kalukye isepelisa moto owa amokpa o etoma. ⁵ Nde bomoo, moto okomekane na bebi o maano ma ikyilingana mbangu, amolonga nde bo atose mibeko. ⁶ Eli nde oka mobasi iwa manzabi okokume, oko taazwa phanza iyalo se sa mbuma. ⁷ Umunya ikyi wo nga. Pho ya maphoo mayoko, Nkolo amoesolisa mango.

Umunya Yesu owa kundwa

⁸ Umunya Yesu Klisto owa kundwa onte ya bawe, wa bosoo Davidi, bokowo Simo Elaa ekyimole nga.

⁹ Na ekyewenele nga bolosi noko o ikangyema na nyololo ndokolo mwibi. Kasi loba sa Nwaphongo tesi kokyi ikangyema! ¹⁰ Yango mena naititale mi maphoo maso pho ya bato baolo Nwaphongo, pho obokye na bee bazwe loboiko, looli onte ya Klisto Yesu, na nkyemo ya bobele. ¹¹ Iloba sisi sili saa phele:

Bo towee ne molongo,
tomobika ne molongo.

¹² Bo toiritasi ne molongo,
tomoba bakonzi ne molongo.
Bo tomoanga,
ne aloangana me.

¹³ Bo tozangyi bosembo,
yo amoikala iba na bosembo,
pho yo takokyi imiangana yo mampenza.

Teya o solongo loba saa phele

¹⁴ Maphoo maso mamana, kula maimola o boo pha Nwaphongo obokye balae miko o maloba, pho temali na ntina, kasi maoto nde bato bamaokye. ¹⁵ Kyela na bokusi omiteya o boo pha Nwaphongo ya moto owa koka, moto

wa etoma otoeyokyele soo, okoteya o solongo lloba sa phele. ¹⁶ Lota bowole bowole bote boli na ntina. Kasi bamiambya mi phango, bamitangole na moo na moo na Nwaphongo. ¹⁷ Mateya ma bée mali ndokolo phota ekyebiya soti. Nde boli Imene na Filetosi. ¹⁸ Bale lloba sa phele, bekye ikundwa sa bawe saunva kyelama. Mena baoto nde ianola sa bato baikye.

Iwangya saawangya Nwaphongo

¹⁹ Kasi Iwangya siikusi saawangya Nwaphongo sili. O ikolo sa iwangya me bakoma bobo:

Nkolo kaebe baaka yee, emba na obokye:
Moto munsu owa mobanga nkombo ya Nkolo,
alote maphoo maabe.

²⁰ Onte ya ingambi sinene, tewali nde manzongo ma wolo na wolo na ma palata, wali omu na ma nzete na ma yondo. Mana mali pho ya bitoma ba kaa, mayoko mali pho ya bitoma bitebili na kaa. ²¹ Bo moto ale maphoo me mabe mamana, amoba nzongo eya kaa, ebuto esantu, eya ntina pho ya nkolo wa yango, elaa pho ya bitoma biso biilaa.

Moto wa etoma wa Nkolo

²² Yango mena, lota maphowa mansu ma bonzenga, luka bosembo, ianola, lozingo, bose na bato baso babangye nkombo ya Nkolo na ndondo elaa. ²³ Le ika ziko na maphoo ma mpamba na ma bobubusi. Koebe obokye me matokolo maoka. ²⁴ Kasi moombo nwa Nkolo takokyi iyoka, kasi aengyesi iba moto molaa o soo pha bato baso, aebe iteya, akangakye motema. ²⁵ Bato baiikye ziko ne, asengesi ibateya na bonyile. O koebe nza, naa Nwaphongo amobongola ntema ya bée pho baebe maphoo maa phele, ²⁶ emba babutolele maumunya malaa, bamane o manzengye ma zabulu okobaakya obokye bakyele mokano nwe?

3

Nkolo ya suka

¹ Oebaka na bolaa lowo lolo: Minyoko ma moya o nkolo ya suka. ² Pho bato bamoba na eleme, bato balooto la baphalanga, bato baamikumisa na bato baa lolendo, bato baatiyole Nwaphongo na mbolo isantu, batemesi ba baboti ba be, bato batebaaphe melesi na bato babakyele bolaa. ³ Bamoba bato baa bikyi, bato baatebaokye bato ngongo, bato baakatele bebi maphoo, etebabe na molongo, batombi, banguna ba maphoo malaa. ⁴ Bamungya bebi na be, batembe izele, batomonda na lolendo, bamoba nde bikamba ba bisengo ba mokyisi kasi ba Nwaphongo phe. ⁵ Bamiteya ndokolo bato baanola, kasi tebaanole muna mwiya. Sakula ba na bato babana! ⁶ Pho bato ba bée bayoko, banyolo o mangambi, bakosa basi bali na ntema nkoo, baanyanya masumu na baabengye maphowa ndengye na ndengye. ⁷ Basi me, balukye iyekola imbele siso, kasi tebakokye ikoma o zebi sa phele. ⁸ Nde bomu na Yanesi na Yambesi batemelekye Mose, nde bomu, bato babana batemele maphoo ma phele. Bato baotono maumunya, tebali na ianola sikusi. ⁹ Kasi etebakyende itakye, pho bobubusi pha bée pha mowenene na bato baso, ndokolo phaka bato babale babana.

Mateya ma suka

¹⁰ Kasi we, wabenga na bolaa mateya ma nga, mobesi nwa nga, nyango ya nga, ianola sa nga, ikanga motema sa nga, lozingo la nga, ilendendala sa nga, ¹¹ minyoko ma nga, mampasi maaoka nga o Antioshe, na o Ikoniumu, na Listre. Minyoko bo mawene nga! Emba i miso mamina

Nkolo ambikya! ¹² Kasi bato baso bazingye ibika na ianola onte ya Klisto Yesu bamunyokomo. ¹³ Kasi pho ya bato baabe na baakate, bamokyende nde o bofe, na ikatela bebi na imikatela bee mampenza. ¹⁴ Kasi iwe, ikala nde o maphoo maekola we na maanola we ya bayoko: Pho koebe nza owa eteya mango. ¹⁵ Tata bonwana pha we, koebe ya koma bee o Buku pha Nwaphongo, maphoo me mali na bokonzi pha eyeyimola zebi sikambe o lobiko o nzela ya ianola siili onte ya Klisto Yesu. ¹⁶ Maphoo maso makomama o buku pha Nwaphongo, makomama na mwiya nwa Nwaphongo, mali na ntina pho ya iteya, ianolisa, pho ya itutola bato, na ibateya nzela ya bosembo, ¹⁷ pho moto wa Nwaphongo abe moto oo bongyi, na ookoki pho ya ikyela bitoma biso bilaa.

4

Imola Simo Elaa

¹ Nawo na we o boo pha Nwaphongo na pha Yesu Klisto, owa moyambisa bato baali na bomoo na baawa, o nkombo ya iya se na ya bokonzi phe, naeyongye obokye: ² Imola Simo Elaa, oeyimole na etungu, na bo baanosi na bo tebaanosi. Ooya, lenza, kyebisa, kanga motema nkolo iso na phowa ya iteya. ³ Pho imbele samoya, bato bayoko etebakule anola mateya ma phele, kasi bamobenga nde phowa ya bee na pho ya isepelisa maato ma be, bamizinga na moluku nwa bateye baabawole maphoo mazingye bee iyoka. ⁴ Etebakule laa matoo o maphoo ma phele, bamolaa matoo nde o bikoo. ⁵ Kasi pho ya we, omikyengye na maphoo maso, anola minyoko, teya obokye oli mimosi wa Simo Elaa, kokya etoma ya we.

Imbele sa nga sa ikyende sikokyi

⁶ Pho ya nga, kyeka obokye nambo miambya mbeka na imbele sa nga sa ikyende sikokyi. ⁷ Nanwani ebasi elaa, naumbo ikyiingana sa nga, nabanze ianola. ⁸ Tata unwanwa eye eboko ya bosembo eya munpe Nkolo kyenziya. O mokolo me, iyo munanga owa bosembo, etaephe nde nga mampenza, kasi amoephe na bato baso baaziya na phowa imiweninya se.

Mateya ma suka

⁹ Kyela bokusi oya mbenga izele. ¹⁰ Pho Demasi andota pho ya phowa ya mokyisi mumu. Akyende o Tesaloniki, Kelesa akyende o Galati, Tito akyende o Dalmati. ¹¹ Naikala wawa nde na Luka. Waamoya we, oyakaka na Malako, pho ya etoma, ali na ntina iikye pho ya nga. ¹² Natoma Tishike o Efese.

¹³ Munkoto nwa nga nwaika nga o Troas oka Kalaposi, omumpilelaka wa moyaw we, na babuku, konza bakyla bee na ngobo ya nyama.

¹⁴ Alegizandele owa itusi ankyela bofe boikye. Nkolo aamobuyisela bofe bonkyesi yo. ¹⁵ Na we, kyeba ne me. Pho atemele mateya ma banga na bokusi.

¹⁶ Wasamba nga mbala eya ebandele, nono moto monomo taika ba phenephe na nga, bato baso bandotaka. Bee sababenga na lowo me.

¹⁷ Nkolo, yo abaka phenephe na nga. Ampe bokusi, pho ya obokye na nzela ya nga Simo Elaa iemolame na bolaa embe na okana na oka bato bate baefe Nwaphongo. Namba na tokolo o mungoko nwa gbo gbo. ¹⁸ Nkolo amuntokolo o maphoo maso maabe, amba na mbikya pho ya bokonzi phe pha ikolo. Nkyemo ibe ne pho ya bofele na bofele. Ame.

Ndongolo

¹⁹ Beya Prisile na Akilasi na ifota sa Onezifolo. ²⁰ Elasite aikala o Koliti. Naika ika Tolofime na bolosi o Milete.

²¹ Kyela bokusi obokye oye o boo pha imbele saa seekye. Ebulus, Pudas, Linos, Klodia na bebi baayoko baso baelongosi.

²² Nkolo afe na molimo nwa we.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na be baso.

Mokanda nwa Polo oka Tito Maphoo ma etatele

Tito yo taikaka ba Moyuda (kyeka o Bagalatia 2.1-3). Abaka nde moanosi, na nwebi na Polo o etoma ya imola Simo Elaa. Eli yo moto awa yengoloko bookaa onte ya banosi ba Kolinti na Polo (2 Bakolinti 7.6-16). Tito azwaka mokanda nwa Polo mumu wabaka yo o Kelete; Polo atomaka Tito o Kelete pho akye kyeka, ambe na bongya maphoo ma ingoma sa esanga me (1.5).

O ebandle ya mokanda nwe, Polo akomi maphoo maso na bokuwe (1.1-4). Ateye mobesi mokokyi iba na bakambi ba ingomba (1.5-16). Aphe mateya ndengye na ndengye pho ya masanga mafato bali o Ingomba: Oka bankoko, oka bakasi (Emba bee basengyesi iteya bangondo), oka banzenga, na oka baombo (2.1-15). Esengyesi obokye banosi babikye na bookaa, bale ikabana onte ya bee (3.1-11). Emba asukye mokanda nwe na mateya masuu na na ndongolo (3.12-15).

Mokanda mumu tebaika mokomela nde Tito yo mampenza (1 na 2 Timote). Maphoo mawoomo omo eli maphoo malekane o mangomba maso, oka bakambi ba mangomba, na oka banosi bali onte ya Ingomba.

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Tito 1.1-4: Etatele
- Tito 1.5-16: Mateya pho ya bakambi ba Ingomba
- Tito 2.1-15: Mateya pho ya moto munsu onte ya Ingomba
- Tito 3.1-11: Mobesi nwa baanosi
- Tito 3.12-15: Ndongolo

Polo kabeya Tito

¹ Inga Polo, moombo nwa Nwaphongo, toma wa Yesu Klisto pho ya ikamba bato baolo Nwaphongo pho ya ianola na pho ya iyeba maphoo maphela maakoka na laakolo losambo, ² onte ya molemo nwa bomoo pha bobele phaa lakyela Nwaphongo o etatele ya mokyisi, yo ootokate. ³ O imbele sa meka yo, aweninya Iloba se onte ya simo eya mpekye yo, ikokana na ndigvisa ya Nwaphongo Mobikye wa banga.

⁴ Nakomele we Tito, owaakolo njwana wa nga onte ya ianola saangana banga obokye: Ngolu na bose pha Tata Nwaphongo na Klisto Yesu Mobikye wa banga ibe na we.

Etoma ya Tito o Kelete

⁵ Bo naeyika Kelete, eli pho ya iyunva ibongya maphoo maso maikalaka ombe na kyela bankumu o mokyisi monomo na monomo, bo wa woko nga na we. ⁶ Monomo na monomo na bee abe na mobesi molaa, lele oli na njwasi monomo, bana bee babe baanosi, bee sa ba na mobesi mohe na izanga itosa. ⁷ Pho mokambi nwa Ingomba ali moto okokyekye maphoo ma Nwaphongo, esengyesi obokye abe na mobesi molaa: Yo sa ba munzobo, munywe nwa maleku, munwani nwa bibasi, molukyi nwa baphalanga na mayele mabe. ⁸ Asengyesi iba moto okokumbele babutu, ekambaya maphoo maala, moto oko sosolo maphoo, moto wa bosembo, mosantu, moto okoebe imikamba, ⁹ amiambya na Iloba sa phele na bokusi, Iloba

silongoba na mateya mateya yo. Na bomo, amokoka ilenza bato bayoko na maateya malongoba na iweninya mabunga ma bato babaikyele ziko.

Bateya ba bole

¹⁰ Pho bato baikye onte ya baabele tebatosa, bali bato ba bowole bowole na bakose ba bato. ¹¹ Esengyesi obokye obakangye munoko. Bato mabota maso na ikyemiteya pho ya izwa baphalanga na mayele mabe, lotelosegyesi ikyelama. ¹² Monomo na be, moimosi njwa bee mampenza, awo yokye:

«Bato ba Kelete, bato nde bole, manyama ma vale, bato ba boko na looto.»

¹³ Lowo me loli nde la phele. Yango mena obaoya na bokusi pho babee na saakolo ianola. ¹⁴ Bee samiambya o biko ba Bayuda na o mitindo ma bato bate baanole mapho ma phele.

¹⁵ Mbolo iso ili peto pho ya bato bali peto. Kasi pho ya bato bali na mbindo na bale ianola, ekpele yonyo teli peto. Kasi mayele ma bee na maumunya ma ntema ya bee mali na mbindo. ¹⁶ Bawo bekye baebe Nwaphongo, kasi na bitoma ba bee hamoangane. Bali bakolo bato babe, batombi, tebakokyi na etoma elaa eso.

2

Mateya maa phele makokyi na bato baso

¹ Pho ya we, teya mapho malongoba na mateya ma phele. ² Bato baakotwa bee ekangaka ntema, babe bato ba kaa, bato ba mayele, bato baatonda na saakolo ianola, bato baatonda na lozingo, na na ilendedala.

³ Babasi baakotwa, nde bomo, basengyesi iba ya bato baala: Sawole bato na bofe, bee saba baombo ba maleku. Bateya mapho maala, ⁴ bateya bangondo izinga bampele ba bee na bana ba be, ⁵ babe bato bate baamikpe, bate bakyele baphemba, bamiambya o etoma ya mangambi ma be, batosa balo ba be, pho moto satiyola Ilofa sa Nwaphongo.

⁶ Nde bomo, lenza na banzenga obokye hamizile ⁷ o mapho maso. We mampenza osengyesi iba ndakyisa na bitoma ba we bilaa: Mateya ma phele, ma kaa. ⁸ Maloba ma we mabee malaa, mate makokyi bee iikyela ziko, pho ya obokye motemesi yo sazwa na lowo loofe la iwo pho ya banga, kasi azwe so.

⁹ Baombo batosa ba nkolo ba bee o mapho maso. Babasepelisakye, bee sabaikyela ziko, ¹⁰ na sababela na ekpele yonyo. Baweninyakye imbele sis obokye bali bakolo baombo, emba hamokumola o mapho maso maateya ma Nwaphongo Mobikye wa banga.

Molemo njwa baklisto

¹¹ Pho ngolu ya Nwaphongo yamiweninya, etatele ya lobiko pho ya bato baso. ¹² Ngolu me kyeloteya ile mofesi moofe na maphowa ma mokyisi mumu, pho ya obokye tobikye o imbele sisi na bokyebi, na bosembo na na isambela Nwaphongo, ¹³ na iziya sa molemo moola na imiweninya sa nkyemo ya Nwaphongo wa banga o munene na Mobikye wa banga Yesu Klisto. ¹⁴ Amiambya yo mampeza pho ya banga, pho ya ilomanya o bofe bosso na ipetolo bato be, obokye batonde na phowa iikye pho ya bitoma bilaa.

¹⁵ Yango mena osengyesi iwoo, ilenza na iooya na bokonzi bosso. Moto saetiyoala.

3

Kalenza ikyela bitoma bilaa

¹ Okulaka wo na bée baso obokye baengyesi imiuya o boo pha bakambi na pha bakonzi, baengyesi ibatosa, bambe ba phenephe na ikyela etoma eso elaa, ² Bée satola moto, bée saoka, bamiteya bato balaa, baweninya bonyile imbele siso oka bato baso.

³ Pho na banga me, phanza, tobaka bibubusi, batombi, bato babunga nzela, baombo bamaphowa mabe na ba bisengo ba pha. Tokyela bobbe, tobaka na zuwa, toinanaka. ⁴ Kasi wawenenekye bolaa na lozingo la Nwaphongo mobikye wa banga, ⁵ taika lobikya nde pho ya bitoma ba bosembo bakyela banga, kasi nde pho ya ngongo ye, imbele sa lokunyola bée na maa, na mwiya nwa Bolobo, tobotama mbala eya ibale, tokoma bato ba sika. ⁶ Bolobo me, Nwaphongo alophe phango na boikye na nzela ya Yesu Klisto Mobikye wa banga, ⁷ pho obokye, na ngolu ye, tobuto bato balaa, emba na molemo tobutwe mandomi ma bomoo pha bobele.

⁸ Iloba me sili nde sa phele, emba nazingye obokye obe na bokyebi pho ya sango, pho obokye bato baso baali na ianola oka Nwaphongo bamiambya mobimba o bitoma bilaa. Kyeka lowo loola na laa ntina pho ya bato.

⁹ Kasi miko ma phaa, itondolo mabota, maoka na iwelana pho ya mibeko, omale. Pho eli maphoo ma phaa na mazanga ntina. ¹⁰ Moto okokabole bato na miko me, bo omokyebise mbala eya yambo na eya ibale, bo taokyi, omumanya onte ya bée. ¹¹ Koebe obokye moto wa ndengye mena, abunga nzela, ali moto wa masumu, kamiingya yo mampenza.

Ndongolo

¹² Wa moetomela nga Artemasi naa Tishike, kyela bokusi obokye oya nzwa o Nikopolis. Pho nakani iba imbele sa seekye nde omo.

¹³ Bongya na bolaa imbanga sa Zenasi ooli avoka na Apolo, pho bée sa zanga ekpele.* ¹⁴ Baaka banga basengyesi iyekola na bokusi ikyela bitoma bilaa me, pho ya ikokya maphoo masengyesi izele. Emba bamobota mbuma.

¹⁵ Bato baso bali na nga baebeya. Beya bato baso balozingye onte ya ianola.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na bée baso.

* **3:13** 3.13 Avoka: Moto okosambele mossu lowoo na imoambelega.

Mokanda ŋwa Polo oka Filemō Maphō ma etatele

Filemō abaka moanosi monomo wa kaa onte ya ingomba sa Kolose. Abaka nwebi na Polo (Etee ya 1). Ambaka baa na moombo monomo nkombo ye Onesime, owa molotaka. Waba Polo o boloko, aesi ya vana na Onesime, amba ya mobatisa. Polo aesi ya kana obokye kamobuya oka kolo ye Filemō. Amba ya mokomela mokanda pho ya imoonga obokye ayambe Onesime ndokolo moombo phe (pho moombo munsō awalotaka koloye abaka kazwe etumbu ekusi), kasi Filemō amokpe ndokolo nwebi moanosi.

Polo amba ya komela nwebi ne Filemō na bokonde boso, taikaka mobalimisa bobalimise, tamba na moonga na bokusi, tambaka na bunga obokye Filemō ali kolo wa Onesime. Kasi aongaka ne nde obokye aumunya. Na boma, mokanda mumu moteya baanosi baso ndengye ekyebongya lozingo la Klisto maphō na mobesi ŋwa ma bato.

Mokanda ŋwa Filemō moli na maphō mama:

- Etee ya 1-3: Ibeya
- Etee ya 4-7: Polo kakumole Nwaphongo pho ianola na munzaka ŋwa Filemō
- Etee ya 8-22: Polo kabondede Filemō pho ya Onezime
- Etee ya 23-25: Ndonglo

Ibeya

¹ Inga Polo, moto wa boloko pho ya Yesu Klisto, na Timote, toebeye iwe Filemō nwebi na banga wa etoma. ² Tobeye na Apia, nkanasa wa banga, na Alisipe, nwebi na banga wa ebasi, na ingomba siangane o ingambi sa we. ³ Le obokye ngolu na bose pha Nwaphongo Ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu Klisto ibe na bde.

⁴ Naphe Nwaphongo wa nga melesi nkolo iso pho ya we waabondede nga. ⁵ Pho naokye bawo pho ya lozingo loli na we oka bato ba Nwaphongo na ianola sili na we oka Nkolo Yesu. ⁶ Le obokye iyangana sawe na banga o ianola sibe sikusi, pho ya iteya bolaa boso boli na banga onte ya Klisto. ⁷ Nwebi, natondi na nkyisa boikye na na nzoto nkusi pho ya lozingo la we, olenze ntema ya bato ba Nwaphongo.

Polo kabondede Filemō pho ya Onezime

⁸ Yango mena, nabo nali na makokyi onte ya Klisto ma iephe etoma esengyesi we ikyela, ⁹ kasi nazingye na boikye o nkombo ya lozingo ieyonga lowo lolo. Phele nga Polo, oli phomba, uwanjwa eye nambi na kula ba o boloko pho ya Yesu Klisto. ¹⁰ Naongye na we pho ya ŋwana wa nga, Onezime, owa bota nga onte ya boloko. ¹¹ Taikaka ba phanza na ntina pho ya we, kasi uwanjwa eye, abuto na ntina pho ya banga baso, ebe we ebe nga.

¹² Naetomesi yo, iyo oli ndokolo ndondo ya nga solongo. ¹³ Bo taaba nga o boloko pho ya Simo Elaa, nabakyi na phowa ya ikala ne wawa pho ansungye o elele ya we. ¹⁴ Kasi sikyi anola ikyela babona sataa etuna, pho ya obokye bolaa me phango saba ndokolo pha ikandindisa, kasi boute na phowa ya we.

¹⁵ Naumunya obokye Onezime atangwaka na we pho ya bana nkolo, pho ya obokye ambe ya ebutwela pho ya bobele. ¹⁶ Takuli ba nde moombo na moombo kasi abuto na ntina iikye koleka moombo: Abuto nwebi wa lozingo, na boikye pho ya nga, amba kula leka pho ya we, ebe o miyo ma bato na ma Nkolo.

¹⁷ Bo konpke ndokolo nwebi na we o nzela ya ianola, omokpe ndokolo eli nde nga. ¹⁸ Ka bo aekyela bofe naa bo ali na mbongo ya we, namoeyita. ¹⁹ Eli nga Polo okoekomele mokanda mumu nde na mafoko ma nga mampenza. Eli nde nga owamoeyitela. Emba simbe na kula eyimola obokye na we oli na mbongo ya nga, emba mbongo me eli nde we mampenza. ²⁰ Nwebi, pho ya iangana sa banga onte ya Nkolo, kyela boeyongyi nga, o nkombo ya Klisto, kuya ndondo ya nga. ²¹ Naebe na bolaa botosi pha we yango mena naekomele. Naebe obokye wamokyela koleka ikyi woo nga.

²² Nawo na na we bobele obokye o mbongyisa elele ya imilangya, pho nalemele obokye, pho ya iyonga sa beë oka Nwaphongo, namokula ekomela omō.

Ndongolo

²³ Epafras, nwebi na nga wa boloko pho ya Yesu Klisto, aelongosi. ²⁴ Maalako, Aristarke, Demasi na Luka, bebi na nga baetoma na beë baelongosi. ²⁵ Le obokye Ngolu ya Nkolo Yesu Klisto ebe na beë.

Mokanda nwa Polo oka Baebele Mapho ma etatele

Mokanda mumu o imokyeka, mowenene ndokolo bamotomelaka baanosi baali Bayuda. Mobaenza pho babaka banyokomo emba baunvaka na le ianola sa b̄e. Moto owakoma mokanda mumu taebane.

Etatele ya mokanda mumu kyeweninya saa obokye Nwaphongo amiweninyaka oka banga na nzela ya Nwana we Yesu Klisto (1.1-3). Mateya ma mokanda me makabana na bite bifale binene.

- Etee eya o boo (1.4-10.18) kyeteya obokye Yesu ali na mwiya mokusi. Taikiy leka nde Baimosi na baimosi (1.1), kasi alekyi na banze, na Mose na Zozuwe. Oli yo Nganga ya Nwaphongo o munene o sangola eenyakune, aleki banganga ba Nwaphongo banene baso ba sangola eekasi. Amiambyaka nde mbala yonyo bobele ndokolo mbeka, alekyi na mambeka maso ma Isalayele ma kalakala.

- Etee eye ibale (10.19-13.25) kyekuya baanosi pho baphile nde ianola, babengye mofesi nwa basantu ba Sangola eekasi, bakyekyele nde Yesu Klisto. Pho ya isukya, mokanda mumu moamba mateya na mibeko ndengye na ndengye.

Mapho mali o mokanda mumu mango mama:

- Baebele 1.1-3: Nwaphongo amiweninye na bato na nzela ya Nwana we Yesu Klisto
- Baebele 1.4-2.18: Klisto alekyi banze
- Baebele 3.1-4.13: Klisto alekyi Mose na Zozuwe
- Baebele 4.14-7.28: Klisto alekyi Banganga baanene ba Nwaphongo

Nwaphongo awo na nzela ya Nwana we

¹ Waakalakala Nwaphongo awolekye bankoko ba banga mbala nzikye na na ndengye nzikye na nzela ya baimosi, ² o nkolo ya suka iye, alowosi na nzela ya Nwana we owateye yo ndomi ya mapho maso, nde na nzela ye me, akyla munse munso. ³ Yo, ooli ingyengye sa nkyemo ye, na bonene pha boekondo phe. Emba aphisi mapho maso na mwiya nwa llofa se. Waunva yo ikunyola masumu ma bato baso, akye zala o boloo pha Bonene pha Nwaphongo, o ikolo.

Nwana wa Nwaphongo alekyi banze

⁴ Abutwa na mwiya ileka banze, yango mena azwa nkombo ya ngambo eelaa koleka maaka b̄e.

⁵ Pho nzaa onte ya baanzelu owaunva wole Nwaphongo nono mbala yonyo obokye:

«Iwe oli mpenza nwanwa wa nga,

lolo, nga nabutoo ongo.»

Naa obokye:

«Nga, namoba ango

emba yo amoba nwanwa wa nga.»

⁶ Kasi wakula kamba yo nwanwa owa bola o mokyisi, awo yokye:

«Baanze ba Nwaphongo baso bamokusamele.»

⁷ Emba oka banze, kawo bobo:

«Kabuya banze b̄e biwele,

na bato b̄e ba etoma itumbu sa mwanya.»

⁸ Kasi oka Nwana we awo:

«Mumbanga nwa bokonzi pha we, O Nwaphongo, nwamoba pho ya bipha na bipha.

Emba motuu nwa bosembo eli motuu nwa bokonzi pha we.

⁹ Wazinga bosembo, waina bohe, yango mena, Nwaphongo, Nwaphongo wa we aeyinga mauta maa nkyisa, koleka bebi na we.»

¹⁰ Aamba kula wo boho:

Eli iwe, Nkolo, owakyela munse o etatele, emba ikolo elii bitoma ba maboko ma we.

¹¹ Iso miina yamowa, kasi iwe, wamoikala.

Na iso yamokotwa ndokolo etobu.

¹² Emba bokokyele be na munkoto, wamoizinga, ndokolo etobu, bamo ba endinya,

kasi iwe, oli nde bom, mambula ma we etemaakome o suka.

¹³ Emba nzaa onte ya banze owaunva yo wole nono mbala yonyo obokye:

«Zala o boloo pha nga,

tee nono owamobuya nga banguna ba we, eteyisa ya makolo ma we.»

¹⁴ Te bali be baso malobo maakele bitoma naa maatome yo pho ya bolaa pha bato basengyesi izwa ilaka sa lobiko?

2

Lobiko loonene

¹ Yango mena, esengyesi obokye banga tophile na bolaa koleka mapho maoka banga, bo phe tomobunga. ² Pho bo mapho maawomoko na nzela ya banze mazwe elele, emba bo bato babukaka mibeko naa bate bamitosaka bazwaka etumbu eyalongobanaka na bom, ³ banga tomoa sazwa etumbu ndengye'ye bo toleminye lobiko laa ntina ndengye mena? Nkolo yo moto owatataka iloimola phanza. Emba sima bato baalokaka bakulaka loanolela obokye loli phele. ⁴ Nwaphongo akulaka ne lenzaka bonzoka pha be ebe na bilembetele, ebe na na bilekyesako, na na mapho maa ikamwa ndengye na ndengye, emba alokabela na maalo ma Bolobo bosantu bowazingaka yo.

Yo, ookokambe bato o ibika

⁵ Pho, teli oka baanzelu obokye abaphe bokonzi oikolo sa mokyisi nwa moyaa moowole banga. ⁶ Nzuka moto monomo, kawo elele yonyo pho ya nzwango obokye:

«Moto yo nzaa obokye omoumunya?

Naa nwana wa moto obokye omokyele nkaa?

⁷ Wamouya pho ya nwana imbele mokuwe o se ya baanzelu, emba wamolasa nkyemo na ngambo.

⁸ Wauya bikpele biso o se ya makolo me.»

Pho amokyele mokonzi nwa mbolo iso, ekpele na yonyo tekokyi ifa o nze ya bokonzi phe. Kasi unwarwa eye, tolootaa wene obokye mbolo iso ili o se ya bokonzi phe. ⁹ Kasi pho ya nwana imbele mokuwe, bo wamouyaka be ose ya baanzelu, towene Yesu, pho ya minyoko ma iwa se, bamolasa eboko ya nkyemo na ya ngambo, obokye na ngolu ya Nwaphongo, alekane o nzela ya iwaa pho abikya bato baso.

¹⁰ Emba wamoanelaka obokye, eli yo, pho ya nza na na nzela ya nza mapho maso makyelama. Akamba bana baikye o nkyemo, ali motati

* 2:2 2.2 Iphuti

wa ibikyi sa bée na nzela ya minyoko miakokya yo. ¹¹ Pho ebe okobuya mosantu na baabuya bée basantu, bée baso bauta elele yonyo. Yango mena, na nzela me tali na so ya ifabanga baande, ¹² na ya iwō obokye: «Namoimola nkombo ya we oka baande na nga, onte ya ingambi sa Nwaphongo, namoetubela meembo.»

¹³ Namba na kula kyela ndondo ya nga eso nde oka ye. «Ekule baa na nga na bana baampe Nwaphongo.»

¹⁴ Yango mena, pho bana baangana na malongo na ná nzoto, emba ne nde bomō me, aangana na bée nde ndengye yonyo, pho na iwa se, abuya phaa owabaka na bokonzi pha iwa o maboko, kyelukye iwō obokye Molembe, ¹⁵ na ikandola bato baabaka na boilakye pha iwa, baabutwa bomō pha bée mobimba baombo. ¹⁶ Pho o solongo, taiki ya sunga banze, kasi aesi nde ya sunga mboto ya Abalayama. ¹⁷ Yango mena, asengyelaka na nzela eso uulana na baande ne, obokye abutwe nganga o munene owaa okookye ngongo na okobanza etoma eya mophe Nwaphongo eya imanya masumu ma bato. ¹⁸ Pho onte ya bo wa nyokomo yo, bo wa zwa yo mampenza bimekyi, ali na makokyi ma isunga bato baazwe bimekyi.

3

Yesu alekyi Mose na Zozuwe

¹ Yango mena, baande baasantu, bée bazwa mbela ya ikolo molongo, wene Yesu obokye ali toma na nganga wa Nwaphongo oo munene wa itatola sa banga. ² Ali na ianola oka owa moolo, ndokolo bowabaka Mose onte ya ingambi se siso. ³ Pho yo abaka na kaa ya nkyemo koleka Mose. Pho motongyi nwa ingambi ali na ngambo koleka sina ingambi. ⁴ Pho ingambi na ingambi sili na motongyi nwa sango. Emba motongyi wa maso eli Nwaphongo. ⁵ Emba Mose abaka na ianola onte ya ingambi se siso, ndokolo moto wa etoma pho ya bonzoka pha mapho maamo wo be. ⁶ Kasi Klisto ali ndokolo Nwana, emba ali o ikolo sa ingambi se. Ingambi se, eli banga, bo tokyele ntema ya banga o mambunu ma Nwaphongo na ilendendala na ná molemo.

Bato ba Nwaphongo bamoema

⁷ Yango mena, Bolobo bosantu kawo bobo: «Lolo, bo okyi nwesi nwe, ⁸ sakyela ntema bokusi, ndokolo imbele saatomboko bakoko ba bée, mokolo nwa mekaka bée Nwaphongo o bokye.

⁹ Omo, baongo bamekaka pho ya iluka iyeba bozindo, emba bawenekye bitoma bianga

¹⁰ mbula mako mane.

Yango mena nabaokyelaka yo emba namba wo ngakye: “Ntema ya bato baba kyibungye nkolo iso, bato baba tebaebe manzela ma nga.”

¹¹ Pho, na yo ya nga, nakata seleka ngakye:

Tomokyeka bo bamunyolo o elele eya bongya nga pho ya iyema!»

¹² Kyeka, baande, kyeba obokye monomo na bée saba na motema mobe moobalole izanga ianola na Nwaphongo oli moambe wa bomō. ¹³ Kasi lenzana onte ya bée mokolo na mokolo botaaba wango lolo, pho ya obokye monomo onte ya bée, isumu sango samokosa pho ya ibutwa na motema bokusi. ¹⁴ Pho, tobutwa bebi ba Klisto, bo tomophila na bokusi nono o suka motesi nwa tataka na banga ianola. ¹⁵ Emba bawo obokye:

«Lolo, bookyi ηwesi nwe, sa kyela ntema bokusi ndokolo imbele saatomboko ba nkoko ba bεε baakasi.»

¹⁶ Pho, banzaa baokaka, emba bamba motombele? Ka teeli nde baso baatokokoko o Ezipito na nzela ya Mose? ¹⁷ Emba abaka na yoo na ba nzaa mbula mako mane? Teli na bato baakyelaka masumu, baawaka o bokye? ¹⁸ Emba oka ba nzaa akataka seleka obokye etebanyolo o eemele ye, bo teebe nde baalekye itosa? ¹⁹ Emba towene obokye tebaikaka koka inyolo pho ya izanga ianola.

4

¹ Na bomo, tokyebe na bokusi, obokye monomo na bεε sa zanga, bo taaba mbunu eyaloikyela yo eya inyolo o eemele ye. ² Pho o solongo, tooka Simo Elaa baloteya yango nde bo waeyokaka bankoko ba banga baakasi. Kasi Iloba sa bateyaka bεε tesaikaka ba na mbano pho ya be, pho tebaikaka ba monomo o ianola na baasiokaka. ³ Pho banga tonyolo o eemele ye, banga baanola, nde bo wawo yo obokye: «Nde bo wakata nga seleka na yoo yanga, ete baanyolo o eemele ya nga!» Na bo obokye bitoma tata o etatele ya mokyisi biauuvaka. ⁴ Pho awo o elele yonyo pho ya mokolo ηwa sambo obokye: «Emba Nwaphongo aemaka o mokolo ηwa sambo o bitoma be.» ⁵ Emba ekuli baa nde o elele me eye: «Ete baanyolo o eemele ya nga.» ⁶ Na bomo, bookuli wεε baa obokye bakyi bamunyolo omo, emba bato baaphanza baatataka iyoka Simo Elaa tebaika nyolo pho ya iba satosa, ⁷ akuli bongya mokolo mosuu: Nkombo ya ηwango lolo. O zembo sa Davidi, awo omo banda kalakala, nde bo wa woko bεε obokye: «Lolo, bo ookyi ηwesi nwe, sakyela ntema bokusi.»

⁸ Pho bo Zozuwe abaemyaka, Nwaphongo nde tabawolekye pho ya mokolo mosuu sima ya nkolo iye. ⁹ Yango mena, iyema saa Sabata saikala pho ya bato ba Nwaphongo.* ¹⁰ Pho moto oonyosi o eemele ye, ne anyosi ne me o iyema sa etoma ye nde bo wa mieminyaka Nwaphongo o etoma ye mampenza. ¹¹ Yango mena, towele inyolo o eemele me, pho ya obokye mokyeesi ηwa ibaa satosa, ηwango sabenda moto na monomo o yakyi.

¹² Pho Iloba sa Nwaphongo sili na bomo na na bokusi, sili na mwiya na na bootu koleka mumphata munsu mooli na bootu na mbale na mbale. Sango sinyolo nono o ikye kabola ezisi na bolobo, mantonga na phongo. Sili na ikokyi sa isambisa maphowa na maumunya ma ndondo. ¹³ Emba tewali ekyelamo yonyo eyamifomba o boo phe. O miyo me, iso ili nde bolumbu, te wali na ekpele eya mifomba o miyo me. Eli oka ye tomotondolo maphoo maso.

Yesu, nganga wa Nwaphongo oo munene

¹⁴ Ooli banga na nganga wa Nwaphongo oo munene owa lobo, owa lekana o ikolo, Yesu, Nwana wa Nwaphongo, tophile na bokusi ianola siitatore banga. ¹⁵ Pho tololi na nganga ηwa Nwaphongo otokokye iyoka mpasi na banga o imbele sitesili banga na bokusi. Nde ya banga, bamumekaka o maphoo maso, kasi taikakyela isumu. ¹⁶ Yango mena, tosusunya na bokamba bosu o kyiti ya bokonzi ooli ngolu na ianola sisu, pho balookyele ngongo na ngolu, pho ya obokye balosungye botosengyesi.

* 4:9 4.9 Mokolo ηwa sambo. Mokolo moeme Nwaphongo.

5

Klisto, nganga wa Nwaphongo omunene okookye ngongo

¹ Phō nganga wa Nwaphongo munsō oomunene, ḡosi bēe onte ya bato, bamoteyē phō ya ikyelela Nwaphongo phō ya bato. Etoma ye eli ya iambya bilambo na mambeka phō ya masumu. ² Ali na makokyi ma isōsōlo phō ya batebaebe, bambe na bunga. Phō ne me alii mboka esō na bokōo. ³ Emba phō ya bokōo me, asengyesi iambya phō ye mampenza na phō ya bato, mambeka phō ya masumu. ⁴ Phō moto taamiphe ngambo mena yo mampenza, baezwe na mbela ya Nwaphongo, bo wabaka ya ngo phō ya Alona.

⁵ Yango mena, na Klisto taika miphe yo mampenza nkyemo ya ibutwa nganga ya Nwaphongo. Aezwa na owa wō ne obokye: «Oli ḡwana wa nga wa lele, lolō, nga nabutoo ḡngo o eboti. ⁶ Bo wakula yo wō bisuu obokye: Oliy nganga ya Nwaphongo phō ya bobele na bobele o molongo ḡwa Melekisedeke». ⁷ Eli yo owa, onte ya bomōo phe o mokyisi, ambya nsambo na imilela na ḡwangye munene na mbembe oka okokyi imobikya o iwa. Emba bamookaka phō ya imiuya se. ⁸ Na bo abaka ḡwana, aekola itosa na nzela ya minyoko me, ⁹ emba, bo waunva mokokya bēe na iso, amba butwa phō ya bato basō baamotosa ntina ya lobiko la bobele. ¹⁰ Nwaphongo amotokolo nganga oo munene wa Nwaphongo o molongo ya Melekisedeke.

Sa lee ianola

¹¹ Phō ya lowōo lolō, toli na maphōo maikye maiwō, kasi mali makusi phō ya ima wōo na imalimbola, phō bēe obuto na zunu sa iyoka. ¹² Phō bo wasengyelaka bēe imbele sisō ibutwa bateye, okuli sengyela obokye baeteya maphōo maa etatele ma mateya ma Nwaphongo. Obuto baasengyesi na maōku, kasi na ntoma iinkusi phe. ¹³ Phō moto munsō otaaba naino o maōku, taika mēele na lowōo lookyeki bosembo, phō ali ḡwana mokyee. ¹⁴ Kasi phō ya ba phomba, ntoma iinkusi ili phō ya be, phō bēe bamēele, bali na boomakye phaekusa bēe ikyesinya lowōo loola na loobe.

6

¹ Yango mena, toikye o sima mateya ma etatele maakyekeyi Klisto, tokyende oboo bii mateya ma boomakye maa bophomba, banga sakula butolela mateya maa etatele maa ibongola motema o ilēe bitoma baawa na ianola Nwaphongo, ² mateya maa batisimo na itanda mafoko, emba na ikundwa onte ya bawee na moambo ḡwaa suka. ³ Eye eli maphōo maamokyela banga bo Nwaphongo alophe nzela.

⁴ Phō tewakokyi ikyelama obokye bato baaunva ingola Nwaphongo miyo, baameka bolaa pha ikabo sa ikolo, baabutwa bebi ba Bolōbo Bosantu,* ⁵ baameka bolaa pha ilofa sa Nwaphongo na siya ya mokyisi ḡwaa moya, ⁶ emba bakula kaa; obokye bakule bongola ntema, mena bakule bakya ḡwana wa Nwaphongo oekulusu mbala eya ibale phō ya be mampenza, na imophe sōo o miyo ma bato.

⁷ Phō waanywe manyete mambula maamunole mbala na mbala, katokolo ndemo ilongofa phō ya bato baazingye imafala manzabi, mango mazwe impambosi oka Nwaphongo. ⁸ Kasi bo matokosi nde ba kata na

* 6:4 6.4 Ibutwa o saa ya boefakye.

miló, temali na ntina, kyembe nde ikala obokye bamawambe, maamba na suka nde naimatumba.

⁹ Kasi pho ya b̄e baande ba lozingo, waa woo banga babona, toli na ianola obokye oli o mophaa moolaa koleka, mophaa n̄wa lobiko. ¹⁰ Pho Nwaphongo tali na m̄belekye obokye abungye etoma ya we, na lozingo looteye we pho ya nkombo ye waa salisaka we basantu na boo taa ba we ifasalisa. ¹¹ Emba phowa ya banga eli obokye monom̄o na monom̄o na b̄e akule teya phowa eekusi ye me pho molemo n̄wa b̄e motonde nono o suka; ¹² obokye b̄e sabutwa bakoo, kasi bamekosi ba bato bawaa o nzela ya ianola na ya ilendendala na bazwe ilaka sa mambunu maa baikyela b̄e.

Mbunu ya Nwaphongo eya bobele

¹³ Waikyela Nwaphongo Abalayama mbunu, wate waba na moto mosuu oomolekyi na bonene pho akate seleka na nkombo ye, amba kata seleka nde na nkombo ye mampenza ¹⁴ yo kye: «E, namoepambola na boikye, namba na ephe ibota siinene».

¹⁵ Emba waalendendala yo o iziya, Abalayama azwaka mbunu eyamoikyelaka Nwaphongo. ¹⁶ Waakate bato seleka na nkombo ya moto oo balekyi na bonene, seleka me pho ya b̄e kyeweninya obokye baumbo miko miso. ¹⁷ Na bom̄o, Nwaphongo kalukye iweninya na bolaa oka mandomi ma mbunu ye ndengye eetekokyi b̄e imanya meko me, maakatela yo seleka. ¹⁸ Na nzela ya maphoo mabale maatemaekpane, maatemakokyi na Nwaphongo ikata boole, bii ilolenza na bokusi, banga baika lota phoo iso, pho ya iphila molemo mooli o boo pha banga. ¹⁹ Molemo me moli pho ya banga ndokolo longo ya molimo. Moli nde phele na bokusi, emba munyolo motema n̄wa etubu eyazifa b̄e o tempelo.† ²⁰ Eli elele eya kye nyolo owakye oboo pho ya banga, Yesu, owabutwa nganga ya Nwaphongo oomunene pho ya bobele na bobele, o molongó n̄wa Melekisedeke.

7

Melekisedeke, mokonzi na nganga ya Nwaphongo

¹ Melekisedeke mona abaka mokonzi n̄wa Saleme na nganga ya Nwaphongo owa ikolo. Akyekye benga Abalayama o nzela, wautaka yo o mabita maa longaka yo bakonzi, amba mopambola. ² Emba Abalayama amba mophe monom̄o pho ya iko mi mbolo iso yaazwaka yo o mabita. Naino ali na nkombo ekyelimbolame obokye «mokonzi wa fosembo», emba o sima ambikula naba mokonzi wa Saleme, kyelukye iwo obokye «mokonzi wa bose». ³ Yo ooli sa ango, sa nyango, naa sa mankoko naa sa etatele pho ya nkolo ye, naa sa suka pho ya bomoo phe. Kasi aulana na n̄wana wa Nwaphongo ooli nganga ya Nwaphongo pho ya bobele. ⁴ Kyeka bonene pha moto mona, nkoko Abalayama amophekye monom̄o pho ya iko, iyalo siilekyi bolaa o mbolo yazwaka yo o mabita. ⁵ Nzuka, nde bana bampele ba Levi bazwe bonganga pha Nwaphongo ikokana na mibeko, iyonga monom̄o pho ya iko oka bato kokokana na mobeke, kyelukye iwo obokye bebi na b̄e, batokolo o piko ya Abalayama. ⁶ Kasi iyo, otoli oibota sabe, azwe monom̄o pho ya iko oka Abalayama emba amba na pambola mokolo mbunu. ⁷ Nzuka toanole obokye moto oli osima ka pambolame nde na moto okomolekye. ⁸ Emba wawa, bana ba Levi baawe bazwe monom̄o

† 6:19 6.19 Etubu eye eli ndokolo lokala naa ekpekyete ekyekabole bitee ba ingambi.

pho ya iko, Kasi oka oyo, Melekisedeke, oko wo bée obokye ali na bomoo. ⁹ Emba tokokyi iwō obokye, na nzela ya Abalayama, ebe na levi, owabaka kazwe monomō pho ya iko, abaka kaphute ne monomō pho ya iko. ¹⁰ Pho wataaka ba yo Levi o mokyeya nwa nkoko ye, eli waabayō ka kye vana na Melekisedeke.

¹¹ Bo tokomakyi o saakolo ikoka silaa na bonganga pha Levi, eli pho mobeko nwaapheskye bée bato nwa utaka pho ye. Nde amba kula sengyela na nganga ya Nwaphongo mosuu wa ye o molongō nwa Melekisedeke, o elele ya obokye aute o molongō nwa Alona? ¹² Pho iyendinya manganga, kyeongye iyendinya mibeko. ¹³ Emba moto okowole munkanda motangyemi ali wa ifota site sili na ná moto monomō owa baka o etoma ya ikyela o etumbelo. ¹⁴ Pho bato baso baefe obokye Nkolo wa banga auta o ifota sa Yuda, wa ifota sitesaika wo Mose o nkanda yaawo yo pho ya banganga. ¹⁵ Lowo me lombikula ya butwa la phele imbete sikuli ya tokolo nganga monomō owaulana na Melekisedeke, ¹⁶ emba taika koma o bonganga pho ya mobeko nwa iba wa sina ifota, kasi pho ya mwiya nwa bomoo bote boli na mbomela. ¹⁷ Pho bawo obokye:

«Oli Nganga ya Nwaphongo pho ya bobele o molongō nwa Melekisedeke.»

¹⁸ Emba toli na bowakye pha mobeko nwa phanza pho ya bokoo pha nwanango na izanga ntina sa nwanango. ¹⁹ Pho mobeko nwa Mose tenwaika bongya na ekpele yonoyo. Kasi nwalonyosa o njwakolo molemo moolaa, mowaa na nzela ya nwanango tobubane phenephe na Nwaphongo.

²⁰ Emba bo wabaka nwanango, te njwakyelamaka bokyelela sa kata seleka. Pho baabaka sa katela bée seleka, eli baa ifota sa Levi baabutwaka banganga. ²¹ Kasi pho ye bakataka seleka na nzela ya owa wo pho ye obokye: «Nkolo akati seleka emba etaakule ebutolela: “Oli nganga ya Nwaphongo pho ya bobele.”» ²² Kokokana na seleka eya ndengye mena, Yesu abutwa ne ndanga ya eyaakola sangola eekusi na eelaa koleka.

²³ Emba baikye babutwaka banganga ba Nwaphongo, kasi iwa sabakatela iikala o mokyisi pho ya ikyelaka etoma me. ²⁴ Kasi yo, booli yo pho ya bobele, ali na bonganga pha bobele bote boambiya be. ²⁵ Emba na bomo, ali na makokyi ma ibikyā pho ya bobele bato bawaa, na nzela ye, baye oka na Nwaphongo, pho ali nkolo iso na bomoo pho ya iyonga pho ya be.

²⁶ Emba nganga ya Nwaphongo o munene owa ndengye mena, ali phele owakokaka na banga, mosantu, tali na bofe, sa isumu, bamokabinya na bato ba masumu, abutwa o ikolo koleka. ²⁷ Tali na ntina ya fosenga pha mokolo na mokolo, ndokolo banganga ba Nwaphongo banene baayoko, baambya bilambo mokolo na mokolo, naino pho ya masumu ma bée mampenza, sima pho ya maaka bato. Pho yo alokyela nde mbala yonoyo pho ya bobele, waamiambya yo mampenza. ²⁸ Nzuka mobeko nwa Mose mokyete bato ndokolo banganga ba Nwaphongo baanene. Bato bate balongobana; kasi iloba sa seleka siye o sima ya mobeko sikyele Nwana owa koka na iso, nganga ya Nwaphongo oomunene pho ya bobele.

8

Yesu, nganga ya Nwaphongo oomunene wa banga

¹ Nzuka, lowo laa ntina o maphoo maawo banga lango lolo, toli na nganga ya Nwaphongo oomunene, oozasi o boloo pha mumbanga nwa bokonzi nwaā bonene o ikolo. ² Kakyete etoma ya maphoo maa bosantu na o njwakolo molaku nwaatongama na Nkolo kasi na moto phe.

³ Phō, nganga ya Nwaphongo oomunene munsō bamoōlo phō ya iambya bilambo na itumba mambeka. Yango mena asengyesi obokye ne azwe njwana ekpele wa ilambela. ⁴ Bo abaka o mokyisi, nde tabaka na nganga ya Nwaphongo, phō wali bato bawaa ba ambya bilambo kokokana na mofeko. ⁵ Kasi etoma ya be, eli eyaulana, na elala ya maphō ma ikolo, nde bo wawoko Nwaphongo na Mose waalukaka yo na iyunva itonga molaku obokye:

Kyeka, amba wō ne,

wamokyela iso kobenga ndakyisa ya bo wateyaka bēe o ikolo sa ngomba.

⁶ Kasi unwanwa eye, azwe etoma ya bonganga eelekyi na bolaa koleka. Phō ali mobongye njwa sangola elaa, eli o ikolo sa mambunu maala koleka.

⁷ Phō bo sangola eya ebandele teyabaka na maphō maabe, nde tefaeendinyakyi na sangola eya ibale. ⁸ Phō, baezwa na mooya, yango mena Nwaphongo awo yo kye:

Kyeka: Kyewō Nkolo, nkolo kyiyi

namokyela sangola eenyakune na ibota sa Isalayele

na ná ibota sa Yuda

⁹ etebe ndokolo sangola eyakyelaka nga na baango ba bēe

mokolo njwa bakpaka nga mieboko

phō ya ibatokolo o mokyisi njwa Ezipito.

Phō bēe mampenza te baika maambya mi sangola ya nga, na nga sikulaka bakyeke na miyo, kyewō Nkolo.

¹⁰ Phō kyeka sangola eyamofa na nga na ibota sa Isalayele o nsima ya nkolo miina, kyewō Nkolo:

Waamoambya nga mibeko ma nga,

naamikoma o maumunya ma bēe na o mandondo ma be.

Na mofaa Nwaphongo wa be,

ba mofaa ibota sa nga.

¹¹ Mōnōmō na mōnōmō onte ya bēe etakule teya nwebi ne

naa njwana nyango na iwo obokye: Eba Nkolo!

phō basō bamunzeba,

tata o baakyikyī nōnō o baphomba.

¹² Phō ya obokye namofaa na ngōngō phō ya bofe pha be

na masumu ma be, esikule maumunya na mbala.

¹³ Waawō yo na sangola eenyakune, kakotole sangola eekasi. Nzuka ekpele eekotosi be, eli phenephe na ilemō.

9

Losambo la munse na losambo la Ikolo

¹ Sangola eya ebandele ya baka na mokyeesi njwa losambo, na elele esantu o munse. ² Na bomō, molaku mōnōmō njwa kyelamaka, mena molaku njwa ebandele, ba mofangaka elele esantu, wa teya bēe tala, mesa ma mapa maafozele be. ³ O nsima ya etobu eya ibale eekyezife molaku, mofangye bēe Mosantu njwa basantu. ⁴ Na elele ekye tumbe bēe malasi eya kyela bēe na itela, na mofeta njwa sangola eya zinga bēe eso na itela. Onte ya mofeta me, kopho yōnōyo eya kyela bēe na itela yabaka na mana, na ingenda sa Alona sa leboloko na ba mesa ba sangola.

⁵ O ikolo sa mofeta me, bakeluba ba nkyemo baезingaka na elala ya bēe ekye teya obokye Nwaphongo ali. Kasi tolokoyi iwo maphō wawa.

⁶ Waunva bēe ibongya maphō maso, banganga ba Nwaphongo, banyolo imbele sisi onte ya molaku njwa ebandele, phō ya ikyela etoma ya be.

7 Kasi o molaku nwa ibale, kyenyoḷo omḷo nde nganga ya Nwaphongo o munene mbala yḷonyḷo phḷo ya mbula. Kasi tanyḷo sa malongo ma iyambya phḷo ya boḷe phe na phḷo ya phaka bato. 8 Bolobḷo bosantu ateya baḷona obokye nzela ya elele esantu naino teemiweninye, naino botaba molaku nwa ebandle. 9 Mena eli eyele phḷo ya imbele sisi: Maḷonza na mambeka maambyame, temaakokya nḷoḷo o ndondo ya moto okosambe. 10 Eli nde phḷo ya ntoma, maleku na imikunyola ndengye na ndengye. Eli nde mokyeesi nwa bomoto nwa anolamaka nḷoḷo o imbele saakyelaka Nwaphongo mḷongḷo nwa sika.

Mbeka ya Klisto

11 Kasi Klisto atokosi, iyo nganga ya Nwaphongo o munene wa maphḷo maala ma moyo. Eli nde na molaku molekyi bonene na molekyi na ḷolaa, mote nwaika kyelama na maḷoko ma bato, kyelukye iwḷo obokye temoli onte ya bikpele biakyelama o munse mumu. 12 Teli na malongo ma mambosi na ma mangḷombe, kasi na malongo me mampenza, anyḷo nde mbala yango yḷonyḷo phḷo ya boḷe o elele eya Mosantu nwa basantu, alozwele ikandolama saa boḷe. 13 Phḷo bo malongo ma mambosi na maa mangḷombe, na mbutu ya nwana wa ngḷombe ootumbi ḷe, maasweya ḷee phḷo ya ibuya basantu bato basḷo baali na sokoto phḷo ya ikunyola nzoto ya ḷe. 14 Ya moḷaa ḷoo koleka na malongo ma Klisto, yo owaa, na nzela ya Bolobḷo pha boḷe, amiambya yo mapenza oka Nwaphongo ndokolo mbeka eteli na intḷo, amokunyola boḷake pha banga na bitoma biawa phḷo ya obokye tokyelele Nwaphongo ooli na bomḷo.

15 Emba phḷo ya bomḷo, yo ali moḷongye wa sangola eenyakune, phḷo ya obokye iwa see saya phḷo ya iloikola o boḷe phaakyelaka banga o se ya sangola ya ebandle, obokye baabangama na Nwaphongo ḷazwe ilaka sa boḷe saabalakyele yo. 16 Phḷo bo mowee aikiy ika maloba, esengyesi obokye waḷbane phele obokye moto me awa. 17 Phḷo maloba maikye ika mowee mazwe esika nde bo yo awee. Kasi temali na ntina bo moto me ata ḷaa na bomḷo. 18 Yango mena, na sangola eya ebandle nde teyatataka bo malongo temasweyaka. 19 Phḷo Mose waimolaka yo bato basḷo motindo mḷonḷo na mḷonḷo kokokana na moḷeko, amba ya kpa malongo ma mangḷombe [na maa mambosi], na maa, na munyengu mootane, na etakyi ya nḷete nwa isope, amba nyakyele eḷe buku phango mampenza, eḷe na bato basḷo.* 20 Yokye: «Eye eli malongo ma sangola eyatomisa Nwaphongo phḷo ya ḷee». 21 Emba amba na nyaka nde bomḷo me malongo o molaku na o mbolo iso yabaka ḷee bakyelele phḷo ya losambo. 22 Eli nde na malongo, bo kowo moḷeko, ḷapetole mbolo iso, emba bo malongo tematangyi, ilimbisama sa masumu te sili.

Mbeka ya Klisto kyemanya masumu

23 Yango mena, esengyesi obokye ndakya isa ya mbolo iili o ikolo ikunyolame na ndengye mena, Kasi mbolo ya ikolo yango mampenza kyiongye ikunyolama na mambeka maalaa koleka mbolo ya wawa ose. 24 Phḷo, Klisto taika nyḷo nde o Mosantu nwa basantu nwaakyelama na maḷoko ma bato, nwa ulinya ḷee na nwa phele. Kasi anyḷo nde o ikolo solongo phḷo awenene unwanwa eye oḷoo pha Nwaphongo phḷo ya banga. 25 Emba teeli phḷo ya obokye amiambiyakye yo mapenza mbala na mbala ndokolo nganga ya Nwaphongo oomunene ookonyḷo o Mosantu nwa basantu mbula na mbula na malongo ma mosuu. 26 Phḷo wasengyelaka

* 9:19 9.19 O nkanda iyḷo tebaika koma malongo ma mambosi.

we obokye anyokomo mbala na mbala banda wa etatele ya mokyisi. Kasi unwanwa eye, o imbele saa suka, amba ya miweninya nde mbala yonyo pho ya imanya masumu na nzela ya mbeka ye mapenza. ²⁷ Emba bowa kyelama we pho ya fato iwaa nde mbala yonyo, o sima me kyembe ya moambo, ²⁸ nde bomo me, Klisto amiambya mbeka nde mbala yonyo pho ya fato baso, pho ya imanya masumu ma baikye. Amokula miweninya mbala eya ibale sa masumu, oka baamoziya pho ya lobiko.

10

¹ Pho mobeko moli elalaa ya mapho malaa ma moya, temoli eyaakolo ekpele me solongo. Mbula na mbula baambya mambeka nde ma ndengye yonyo mbala na mbala, te maunva koka ibongya fato baasusane na Nwaphongo. ² Bo phe, fato baambya mambeka mamana nde te baunva le, pho tebakuli baa na na boebakye pha masumu, obokye bakunywa na masumu ma bee mbala yonyo pho ya bobele? ³ Kasi, na nzela ya mambeka maamana, fato bamikundolele masumu ma bee mbala na mbula. ⁴ Pho malongo ma mangombe na ma mambosi te mali na mwiya nwa imanya masumu.

⁵ Yango mena Klisto, walukaka yo inyolo o mokyisi, amba wo yokye.* Mambeka na makabo, tokuli maanola kasi ombongyisesi nzoto.†

⁶ Manyama maatumbe bee oikolo sa etumbelo na mambeka maambya bee pho ya masumu tokuli sepela na me.

⁷ Emba namba wo nga kye:

Kyeka, naye, iyakyela phowa ya we, O Nwaphongo.
Nde bo wakomama we pho ya nga o buku bosanto.

⁸ Phanza awoko yokye:

Na mambeka, na makabo, na makabo maatumbe bee na nwenya, na makabo maambyame pho ya masumu, toika mazinga naa toika sepela na me, me mawaa mambyame boko ongye mobeko. ⁹ O sima kambe wo yokye:

Kyeka, naesi, pho ya iyakyela phowa yawe.

Amanye mokyeesi nwa phanza nwa iambya mambeka pho ya izasa mokyeesi nwa ibale.‡ ¹⁰ Nde oena phowa ye, tobutoo basantu na nzela ya ikabo sa nzoto ya Yesu Klisto, mbala yonyo pho ya bobele.

¹¹ Nzuka ba nganga ba Nwaphongo baso babaka bateme mokolo na mokolo pho ya ikyela etoma na iyambyaka mambeka maambya bee mbala na mbala, kasi mambeka me temakokyi imanya masumu, ¹² Nzuka, Klisto aambya nde mbeka yonyo pho ya masumu, emba ambi zala pho ya bobele na bobele o eboko ya boloo ya Nwaphongo. ¹³ Banda inwanwa eye, kaziya obokye Nwaphongo akyele banguna bee ose ya ekyitele ya makolo me. ¹⁴ Pho nde na ikabo sonoso, abuya o ibong'o oboo pha Nwaphongo pho ya bobele, fato baabuya yo bansatu.

¹⁵ Emba Bolob'o fonsatu boloumole me, o sima ya iwoc:§

¹⁶ Kyeka sangola eya mokyela nga na bee osima ya nkolo mina, Nkolo awo obokye:

* **10:5** 10.5 Eye eli bo wakoma bee o Meembo 40.7-9. † **10:5** 10.5 Kyelukye iwoc obokye onkyeesi naa o mbuye na nzoto. ‡ **10:9** 10.9 Eye eli mokyeesi nwaa suka. § **10:15** 10.15 Kyeka na Yilimiya 31.33-34.

Na mokyela mibeko manga o mandondo ma b̄e,̄,

namba makuluta o maumunya ma b̄e,̄,*

¹⁷ Kambe kula bakya obokye: Emba esikule oumunya masumu ma b̄e na bobe pha b̄e.

¹⁸ Nzuka, elele eeli ilimbisama sa masumu, tewakuli ba ntina ya ambya ikabo pho ya imanya masumu.

Tosusinya oka Nwaphongo

¹⁹ Yango mena, baande, tobe na bokamba pha inyolo o Mosantu nwa basantu na nzela ya malongo ma Yesu. ²⁰ Aloingolela yo nzela yonoyo enyakune na ya bomoo, na nzela ya etobu, ekye lukye iwo obokye nzoto ye mame. ²¹ Emba toli na nganga monomo wa Nwaphongo o munene ooli mokambi nwa ingambi sa Nwaphongo. ²² Yango mena, le obokye tosusane na Nwaphongo na ndondo eya phele na na mokyito munsu nwa ianola, mandondo maakunywa na bobe bosu na nzoto ya banga ikunyolame na maa ma peto. ²³ Sabophekye, toikalakye o itatoli sa molemo nwa banga, pho moto oiky mbunu mena ali okokokya mambunu. ²⁴ Tokyengyelene bana na bayoko, pho ya ikuyana na izingana na o bitoma bilaa. ²⁵ Salee isanga sa banga, ndokolo bowa meele baayoko ikyela, kasi tokuyinyakye bana na bayoko wawene b̄e obokye mokolo nwe moli phenephe.

²⁶ Pho bo tokyele masumu na nko osima ya izwa pha boebi boikye phaa phele, tewakuli ba na mbeka yonoyo pho ya imanya masumu, ²⁷ kasi nde iziya isambisama sonoso siikusi na mbambisa ya nwenya nwa mozikya batombi. ²⁸ Moto oole itosa mofeko nwa Mose amowaa sa ngongo, bo bato babale na baato baefundi, eli nde iwa. ²⁹ B̄e umunya etumbu ekusi ewaa eya mo baa na moto owamokyita Nwana wa Nwaphongo na makolo, na owa mosemola malongo ma sangola eyamobuya mosantu, na owamotola Bolobo pha ngolu? ³⁰ Pho toebe owawo obokye:

Nga moto owamoe yambelela, namophe moto na moto bo okokyi ne!
Amba kula wo yokye:

Nkolo amosambisa bato b̄e.

³¹ Eli lowoo lonolo lokusi ikaa o mafoko ma Nwaphongo olii na bomoo.

³² Umunya nkolo ya etatele, nde wa ingwa b̄e miyo, waititala o ebasi eekusi na eya bolosi.† ³³ Mbale ena omiambye o miyo ma bato na bito na na minyoko, mbale eyoko oanga na bato me baokye mpasi. ³⁴ Emba pho ozwe na b̄e iyalo o minyoko ma bato ba boloko emba wamba na yanola na nkyisa waebololo b̄e mbolo ya b̄e, na boefakye obokye oli na ezwele elekyi bolaa na ekyekoko pho ya bofele. ³⁵ Sabungya molemo nwa b̄e, nwango moli na mbano enene. ³⁶ Pho osengyesi nde na ititala pho ya ikokya phowa ya Nwaphongo emba wamowene ikokyisama sa mbunu eyaeyikelaka yo. ³⁷ Pho eikasi nde nwana bote, nde imbele sikyiky, emba okoye, amoya, eta osa.‡

³⁸ Moto wa nga owa bosembo amobika na ianola se,
emba bo ale ianola se,

molimo nwa nga temokokyi izwa lowo la isepela onte ye.

³⁹ Banga, nde phele, toli bato bakokyi ile ianola sa banga pho ya bobe, toli bato ba ianola pho ya lobiko la milimo ma banga.

* **10:16** 10.16 Ikuluta † **10:32** 10.32 Ibutwa o saa ya boefakye. ‡ **10:37** 10.37 Habakuku 2.3-4.

11

Bitoma ba ianola

¹ Uɲwanɲwa eye, ianola eli elikya ya maphɔɔ maalemele banga, mokyito ɲwa maphɔɔ maanole banga obokye mamokyelama nafo naino tolowaweni na miyo. ² Nde na nzela ya ianola sa be, bankoko ba banga bazwaka itatoli silaa.

³ Na ianola, tosoɔlo obokye ikolo na munse yakyelamaka na iloba sa Nwaphongo. Kyelimbole obokye bikpele biwenene na miyo biute na bitebiwenene.

⁴ Na ianola, Abele aphekye Nwaphongo mbeka elaa koleka eyaka Kaina. Nde pho ya ianola, amba zwa itotali obokye abaka moto wa bosembo, emba Nwaphongo amba phe itatoli silaa pho ya makafo me. Nde na ianola, na fo awa, ataaba iwɔɔ.

⁵ Na ianola, Enoka anetwaka o ikolo pho yo sa waa, emba tebakula mozwa pho Nwaphongo amobayaka o ikolo. Pho o boo pha inetwa se, azwaka itatoli obokye abaka moto molaa oka Nwaphongo. ⁶ Nzuka sa ianola moto takoyi isepelisa Nwaphongo, pho moto okosusinya na Nwaphongo asengyesi imoanola obokye alii na obokye kaphute bato baamolukye.

⁷ Na ianola, Nowa akyebisamaka na maphɔɔ mate mataaka wenene na miyo, atosaka, atongaka masuwa pho ya ibikya ingambi se. Na nzela me, anyetkye mokyisi, emba amba butwa ndomi ya bosembo pho ya ianola.

⁸ Na ianola, waazwaka Abalayama mbela, atosaka ikyende o elele ewaa eyaunvaka yo izwa pho ya ilaka, amba yakyende saeba biikye yo.

⁹ Na ianola, akyekye zala omanyete ma moikyelaka bee mbunu ndokolo mobutu. Azalaka o ndalaku yo na Izake na Yakobo, baazwaka ne mbunu me yɔɔyo. ¹⁰ Pho Abalayama abaka kaziya mokyisi ɲwa phikama na bokusi, mowaa mowangye na motongyi eli Nwaphongo.

¹¹ Na ianola, Sala ne me, bowabaka yo ekomba, azwaka makoyi ma ikula bota, na fo mambula me malekanaka, pho abaka na ianola oka owa moikyelaka mbunu. ¹² Yango mena, uta nde na moto monomo, baikye babotamaka. Emba babaka nde bawee, moluku ndokolo banyasesi ba ikolo o motiya, na ndokolo munsengye moikye o mokukulu ɲwa maa maanene.

¹³ Kokokana na ianola, baso baba bawa, tebaika zwa mambunu, kasi bamawenekye, bambaka na mabeja na itakye. Emba bamba ya mieba obokye bali babutu na bato ba imbanga o munse. ¹⁴ Pho bato baawo maphɔɔ mamana baweninya saa obokye bali oiluka mokyisi ɲwa bee mampenza. ¹⁵ Emba fo bakulaka ba baumunya mokyisi me bi wautaka be, nde bazwaka imbele saikula butwa. ¹⁶ Kasi uɲwanɲwa, bali na phowa ekusi ya mokyisi moolaa koleka ɲwa bee mampenza, kyelukye iwɔɔ obokye mokyisi ɲwa ikolo. Yango mena Nwaphongo tali na soɔ na be, obokye bamobangye Nwaphongo wa be, pho ababongyisa mokyisi.

¹⁷ Na ianola, Abalayama aambyaka Izake mbeka wamekamaka yo, emba ɲwana we nde yo monomo aambyamaka, yo owazwaka mambunu ¹⁸ oka owawolekye yo obokye Nde na nzela ya Izake amba zwa mankoko.

¹⁹ Aanolaka obokye Nwaphongo ali na nwiya ɲwa iakola bawee. Yango mena na ndengye ya ete, akulaka zwa ɲwana we, ndokolo aakoo nde o iwaa.

²⁰ Na ianola, na pho ya maphɔɔ mamoya, Izake apambolaka Yakobo na Esau. ²¹ Na ianola, Yakobo, phenephe na iwa, apambolaka bana ba Zozefu

mōnōmō na mōnōmō, emba amba ya kusamela Nwaphongo amisungye na motuu nwe. ²² Na ianola, Zozefu, wakoma yo phēnephe na iwa, amba yawo pho ya itokolo sa bana ba Isalayele o boombo, amba na ambya mifeko pho ya mpee ye.

²³ Na ianola, Mose, wabotamaka yo, baboti bēe ba mofombaka pho ya makombe maato, pho bawenekye obokye njwana me abaka munzenga, emba tefaikaka na lota mofeko njwaaphেকে mokonzi Falō. ²⁴ Na ianola, Mose, abutwaka moto munene, alekye obokye bamobangye njwana wa njwasi wa Falō. ²⁵ Aoloko inyokomo molongo mōnōmō na bato ba Nwaphongo, o elele ya obokye asepele nōnō imbele sōnō na masumu. ²⁶ Awenekye itiyolama sa Klisto ndokolo ezwele elekwi bonene koleka nkyita ya Ezipito, pho abaka kakyekyele iphuti saa moya. ²⁷ Na ianola, amanaka o Ezipito sa lota yō ya mokonzi Falō, pho alendentalaka ndokolo moto oko wene moto oto wenene.

²⁸ Na ianola, akyelaka eseleko ya Ilekana amba na ya inga malongo o nzibo ya mandaku pho ya obokye mooti yo sa kuma bana ba bolaa ba Isalayele. ²⁹ Na ianola, ba akalaka maa maanene ma mangola ndokolo ikyito; waya meka bato ba Ezipito iya akala na be, bazindaka. ³⁰ Na ianola, bikuka ba Yeliko ba bukwa o sima ya ibizolongana nkolo sambo. ³¹ Na ianola, Laba, njwasi wa ndumba, taikaka waa na ba tombi, pho ayambaka banongyi na bose.

³² Emba na mbe kula wo bo, nazangye na imbele pho ya iwo mapho makyekyi Zedeyo, Balaka, Samisona, Zefete, ebe Davidi na Samwele, na baimosi ba Nwaphongo baso.* ³³ Na ianola, bēe babololoko manyete ma nkyisi iinsuu, bakyelaka etoma na bosembo, bazwaka ma mbunu, bakangaka noko ya ba kpkpko, ³⁴ bazimia mwiya njwa njwenya, balotaka iwaa saa bootu pha sendo, babutwaka na bokusi o makō ma be, babutwaka bakusi o mabita, bawiinyaka banwani ba nkyisi ya babutu. ³⁵ Babasi bazwaka bawee ba bēe na nzela ya iyakwa. Kasi baayoko banyokomoko nōnō o iwaa, balekye ikandolama obokye bakome o iyakwa silekyi bolaa.

³⁶ Baayoko babakyekele bambaka na bawanda phimbo, emba baayoko bababakaka maphanga na iba vaka o boloko. ³⁷ Babamaaka mabanga, babaphaphaka na mifale, bababomaka na sendo, babaka bakye miengyebana, ma ngobo ma mapate, na ma mambosi, babola, babakangaka, babanyokoloko. ³⁸ Nzuka mokyisi tenwaikaka longobana pho ya be, babaka bakye miengyebana o mabokye na o mangomba, o mabanga na o mabela ma manyete.

³⁹ Emba bēe baso babana, bozwaka itatoli kouta na Nwaphongo pho ya ianola sa be, kasi tefaika zwa mbunu eyabaikyelaka be. ⁴⁰ Pho Nwaphongo abomba ekpele elaa koleka pho ya banga, obokye sa banga, tefakokaka ibaa bato baa ibongo.

12

Ikanga motema onte ya imekama.

¹ Yango mena, toli na banga me, na moluku njwa manzoka maalozinga, tovakye biphesi biso bilophe bozito, ebe na isumu, emba tokyilingane na ilendendala siso pho ya izwa mbano eeli o boo pha banga. ² To kyekye miyo oikolo oka Yesu moto ooli motati na mosukye wa ianola,

* **11:32** 11.32 Eye eli elele ekokaki iba Debola kas Balaka phe (Basambise 4).

iy owa lee nkyisa yaamolakyelaka be, aanola bolosi pha ekulusu saoka soo emba akyezala oeboko ya boloo ya mumbanga nwa bokonzi pha Nwaphongo. ³ Umunya moto owaa owanola bolosi pha bato ba masumu baamotemelekye, obokye bee sa otwa, bee samba na phembe o mandondo ma be. ⁴ Bee naino tolendendasi nono o itangya malongo o ebasi ya bee na isumu. ⁵ Bee obungyi maphoo ma ilenza maewole yo ndokolo oka bana? Nwana wa nga, sa tiyola etumbu ya Nkolo, sa phembe o ndondo ya we waeyoya yo.

⁶ Pho Nkolo kaphe etumbu nde oka moto oko zingye yo, kawande bana baso bayambe yo.

⁷ Ititala o etumbu ekye zwe be. Nwaphongo kaekpe ndokolo bana. Wali nwana obokye ango takokyi imophe etumbu? ⁸ Bo tozwee etumbu ndokolo bana baso, mena oli bana ba makango kasi baakolo bana phe.

⁹ Toli na ba ango babanga ba nzoto baa loteya, emba tobatosa, tolokokyi na ileka, imiuya oka tata wa malobo na obokye izwa ne bomoo? ¹⁰ Pho be, babaka balophe bitumbu pho ya ndambo ya nkolo, ikokana na maumunya ma be, etumbu eyaka ye nde pho ya bola pha banga, pho yailumola bonsatu phe. ¹¹ Etumbu eso, o sina imbele, tekokyi iba lowo la nkyisa, kasi lowo la ngongo. Kasi sima, etumbu me kyebote oka bato baephe bee mbuma ya bose na ya bosembo. ¹² Yango mena, tomba maboko ma bee maaphembi, ombe nakuya mabongo maanyibi, ¹³ emba kyela manzela mateme yoo pho ya makolo ma bee, obokye ekolo ya moto okokpekusa sakula kyende imbale, kasi abikye.

¹⁴ Luka iba bose na bato baso, na iba mosantu, pho sa bosantu moto na monomo etawene Nkolo. ¹⁵ Kyeba obokye moto samimanya o ngolu ya Nwaphongo, na obokye na munkanga monomo nwa bololo nwango satokolo, sapha na mobulu, emba nwango saoto bato baikye.

¹⁶ Kyeba obokye bato baa bondumba naa bato basemole bikyila, ya Esau owaungyaka bobola phe pho ya ntoma ya moza monomo. ¹⁷ Pho, bee koebe obokye walukaka yo sima izwa ipambosi, hamumanyaka emba tewabaka na malondo masu ma ibongola ipambosi me, ebe na pho ya inyingonela se na mbembe ye.

¹⁸ Pho Bee toiki susinya phenephe na ekpele ekyekume be, nwenya munene, enzombi, mokolo, eweela ekusi, ¹⁹ lokyito la mumbenzo na toko ya nyesi nwa milimo. Bato hamookaka baongaka na mbembe obokye bee sakula bakyzinza iloba. ²⁰ Pho tebabaka na bokusi pha ikoka mobeko me: Moto owamokuma ngomba, na boebe nyama ya vale, baamumaa mabanga! ²¹ Lowo la boobo yabaka lawo Mose obokye: Naweni boobo, natekyenele.

²² Kasi bee osusinye phenephe na ngomba ya Siyona na na mokyisi munene nwa Nwaphongo oli na bomoo, Yelusaleme eya ikolo. Bee osusinye phenephe na miluku ma baanzelu bali o ikyita sa eseleko. ²³ Bee osusinye na na isanga sa bana babotama o boo, bakoma bee mankombo o ikolo. Bee osusinye phenephe na na Nwaphongo, munanga nwa bato baso. Bee osusinye na na bato ba bosembo babutwa baabongo. ²⁴ Bee osusinye phenephe na Yesu, mowosi pho ya sangola eenyakune, na malongo manyangwa maawo na bolaa koleka maka Abele.

²⁵ Kyeba obokye bee sale iyoka moto okowo na bee! Pho tebaika zanga etumbu imbele salekye bee iyoka moto owabakyebisaka o mokyisi. Emba na banga botokubolesi okolowole uta o ikolo, etolozangye etumbu me.

²⁶ Iyo, ηwesi nwe ηwanyingyinyaka manyete, kawo unηwanηwa eye bofo: Mbala eya suka, esinyinginya nde manyete na manyete, kasi na ikolo me. ²⁷ Maloba me mbala eya suka maimole ilemo sa iso ikyimyambya o izangya bose o mokyisi ηwa kyelama, pho ya obokye yikale nde itikokyi bεε ibunzinya.

²⁸ Pho banga tozwe bokonzi botobokokyi bεε inyinginya, tophile ngolu mena na bolaa. Na ngolu me, tokyelele Nwaphongo na ndengye ekyesambe yo, na imiuya na nά ilota. ²⁹ Pho Nwaphongo wa banga ali ηwenya mooto.

13

Sakolo ingomba

¹ Le obokye lozingo lofee onte ya be. ² Sabunga ikumbela babutu baaye oka bεε, pho na ikumbela sasina, baayoko bakumbelaka baanzelu, saeba. ³ Umunyaka bato baa boloko, ndokolo olii o boloko na bεε molongo, emba na baanyokolo bεε ndokolo konyokomo na bεε molongo.

⁴ Le obokye bolonga bokumolame na bato baso, na ntangye ya bolonga yango saotono na sokoto ya bondumba, pho bato baa bondumba na baakyele baphemba, Nwaphongo aabasambisa.

⁵ Le obokye looto la baphalanga lango sakamba mofesi ηwa bεε. Ba na nkyisa na ηwana bozwakye boli na be, pho Nkolo yo mampenza awo yokye: «Phe, esi ekatusa na mbala, esimbe na ele.»

⁶ Pho na ianola siso tokokyi iwo obokye: «Nkolo ali moto okonzambelele, esilote ekpele. Moto amunkela iye?»

⁷ Umunya bato baekambe, baeyimola iloba sa Nwaphongo. Kyeka ndengye eyasukya bεε bomoo pha be, mekola ianola sa be. ⁸ Yesu Klisto ali nde ndengye yonoyo, yana na lolu, amobaa bomu, nde pho ya bobele na bobele. ⁹ Bεε saebungya na mateya masuu ma ndengye na ndengye. Pho eli bola obokye ndondo ekute na ngolu kasi na ntoma phe, pho teyaika sunga bato baaibengaka.

¹⁰ Banga toli na etumbelo, baakyele o molaku tefakokyi iza ntoma ikiyute o etumbelo me. ¹¹ Pho manyama makpe nganga wa Nwaphongo oomunene malongo pho ya ikye na mango o ete ya tempelo elekyi Mosantu ηwa basantu pho ya ilimbisa masumu, bamatambe o ebonga ya mokyisi.

¹² Emba Yesu, pho ya ibuya bato baso basantu na malongo me mampenza, aoka mpasi o ebonga ya mokyisi. ¹³ Yango mena, totokolo o ebonga ya mokyisi pho ya ikyevana ne na inyanya soo eyaokaka yo. ¹⁴ Pho tololi o se wawa na mokyisi ηwa bobele, kasi toli o iluka mokyisi ηwaamoyaa.

¹⁵ Na nzela ye, tophe Nwaphongo imbele siso mbeka ya imokumisa, kyelukye iwo obokye mbeka ekyetokolo o bibaa bitondolo nkombo ye.

¹⁶ Sabunga ikyela bola na isungana, pho eli nde mambeka mandengye mena masepelisa Nwaphongo.

¹⁷ Tosa bakambi ba bεε, obe na imiuya pho ya be. Pho bεε bakyengye pho ya milimo ma bεε, bamba na tondolo pho ya mango oka Nwaphongo. Kyela obokye bakokya etoma ya bεε na nkyisa, na saikyemi miima, pho nde tewabee na itomba pho ya bεε.

¹⁸ Naongye obokye obondolekye pho ya banga, pho toli na ianola obokye teloli na maumunya mabe o mandondo ma banga, naa na phowa ya

imitambwisa na bola o maphoo maso. ¹⁹ Naloongye na b̄e na bokusi obokye okyele babona, pho naebutolele izele.

Ibondele saa suka

²⁰ Le obokye Nwaphongo owa bose owa tokolo Nkolo wa banga Yesu onte ya bawe, na nzela ya malongo ma sangola eya bobele, yo ooli Mobanze oomunene wa mampate, ²¹ emba Nwaphongo me aebuya na bokalanganakye oo maphoo maso malaa, pho ya ikyela phowa ye. Akyele onte ya banga maphoo maasepelisa, na nzela ya Yesu Klisto okokyi na nkyemo pho ya bobele na bobele. Ame.

Ndongolo

²² Baande, naongye na b̄e ikanga motema pho ya maloba maekuya na nga mama! Pho naekomele nde bana maloba. ²³ Naeyimole obokye nwebi na banga Timote bamotokolo o boloko. Bo aesi izele, namoyaekyeka banga ne. ²⁴ Longolo bakambi ba b̄e baso na basantu baso. Baa Itali baelongosi. ²⁵ Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na b̄e baso!

Mokanda njwaakomaka Zake Maphoo ma etatele

Zake akomaka mokanda mumu pho ya iteya baanosi mozalesi mosenyeyesi na b̄ee ifaa onte ya b̄ee na ná bato bate bali baanosi.

Zake kateya obokye malondo maute nde na Nwaphongo, emba toengyesi imoonga mango na ianola sis̄o (1.2-8). Amba ya ambya sima mitundo pho ya maphoo makyekyi ezwele, ifaa pha, maphoo ma nkaka ndengye na ndengye, bimekyi na mateya ma phele maawenene na bitoma (1.9-27). Akatela na bokusi lowo la ikyeka mafoo onte ya isanga (2.1-130). Emba aweninya obokye o maphoo maso, lekyi na ntina eli nde ianola na bitoma bilaa (2.14-26). Kaongye na banga obokye tobanzakye noko ya banga (3.1-12), amba na loteya malondo ma phele mauta na Nwaphongo (3.13-18). Kakyebisa bato banyosa mobulu, bamiambya nde o maphoo ma mokyisi, baayoo bebi na b̄ee, na banyokolo basi ba b̄ee (4.1-5.6). Kaongye na baanosi baso baebe ikanga motema, ba bee bato ba losambo na basalise ba bebi baabungi (5.7-20).

Mokanda mumu mongye na baanosi obokye ianola sa b̄ee siweninya bitoma pho ianola sitesiweninya bitoma sawa (2.26).

Maphoo mali o mokanda mumu

- Zake 1.1: Maphoo ma etatele
- Zake 1.2-18; 2.1-13; 5.7-20: Mateya ndengye na ndengye
- Zake 1.19-27: Iyoka na ikyela
- Zake 2.14-26: Ibaa na ianola kyeongye na ikyela bitoma
- Zake 3.1-18: Munoko njwa moanosi
- Zake 4.1-5.6: Moanosi na maphoo ma mokyisi

Ibeya

¹ Inga Zake, moombo njwa Nwaphongo na njwa Nkolo Yesu Klisto, naebeya b̄ee maḃota iko mbuka maḃale makyeminyangwa o nkyisi iso.*

Ianola na zebi

² Bebi na nga, bo bimekyi ba ndengye na ndengye biekomesi, ba na nkyisa. ³ Oebe obokye, bo ophisi ianola sa b̄ee onte ya imekama, wamokoka ikanga motema. ⁴ Kasi ikanga motema sife saa phele pho obe bato balongobana o maphoo maso, pho ya obokye b̄ee sazanga ekpele yoooyoo.

⁵ Bo ebe obokye m̄on̄om̄o na b̄ee azangyi zebi, asiongye na Nwaphongo, aamophe sango. Pho Nwaphongo kaph̄e bato baso na motema molaa, sa mooya. ⁶ Aongye na ianola sis̄o, yo saba na ziko. Pho moto okoikye ziko, aula na kanda ya maa manene matombe ewēēle na mbale na mbale. ⁷ Moto wa ndengye mena yo saumunya obokye amozwa njwana ekpele oka Nkolo, ⁸ pho ali moto wa ntema ifale, kabongole maumunya me imbēle sis̄o o maphoo me.

Bobola na ezwele

⁹ Bobola asepele na bobola phe, yo samiwene pha, ¹⁰ emba moto wa ezwele amiuya pho ezwele yamounva, o iwa se amoikala pha ndokolo

* **1:1** 1.1 Zake oyo eli mosi wa Yesu. Bitoma ba batoma 12.17. Galatiya 1.19.

phulele ekyeungye o ngonda. ¹¹ Pho moo motokosi, mungasi, munyibye munkata, phulele ya nzwango ekaa, emba bolaa pha nzwango boumbo. Eli nde bomo na moto wa ezwele, onte ya bitoma be, amounga.

Bimekyi

¹² Nkonzo ili na moto okokangye motema o bimekyi. Pho oteye yo ikanga motema se, amozwa eboko ya bomoo phalakyela Nwaphongo bato baamozingye. ¹³ Bo moto amekami, yo sa wo obokye: «Eli Nwaphongo okomekye.» Pho Nwaphongo tazingye bofe, tambe na meka moto. ¹⁴ Moto na moto kamekame nde na phowa ye mampenza, ekyemokosa na ekye motome ikyela bofe. ¹⁵ Emba phowa ekusi kyebote isumu, bo isumu sikosi, sibangye iwaa.

¹⁶ Bebi na nga ba lozingo, bee samikosa. ¹⁷ Bolaa bosoo na makafo maso maala maakoka o ikolo, maute oka Tata owakyla saa, bokombe na banyaseesi. Ali nde ndengye yonoyo, yo taekpane, oka ye enzombi teeli. ¹⁸ Bo wazinga yo, alofota na iloba sa phele pho ya obokye tofe o ikolo sa bikyelamo bee biso.

Iyoka na ikyela

¹⁹ Bebi na ga ba lozingo, eba maphoo mama na bolaa, moto munso akyele bokusi aokye, kasi yo sa wo mizele, yo saoka yoo mizele. ²⁰ Pho moto wa yoo, takokya maphoo ma Nwaphongo ma bosembo. ²¹ Yango mena, manya maphoo maso maasokoto na ma koo. Yamba na bolaa iloba sa phika Nwaphongo onte ya be, sango sikokyi ibikya milimo ma be.

²² Ba bakyelesi ba ikyiwo iloba, kasi saba nde baokyi na matoo. ²³ Pho moto okookye iloba, kasi tambe sikyelela, yo mona aula na moto okyeki booo phe o talatala. ²⁴ Amiweni yo mampenza, wakute yo mana wamoo, sakoko amibungyi bo miwenekyi yo. ²⁵ Kasi moto owa mophila mibeko milaa, ma bosomi, taokye nde iloba bookyi pho ya isibunga mizele, kasi kasikyelele. Yo mona amoba na nkonzo o maphoo maakyele yo.

²⁶ Bo moto kaumunya obokye ali mosambesi, kasi tauya lole le, kamikosa yo mampenza, losambo le loli la pha. ²⁷ Losambo loote loli na intono siife oka Tata Nwaphongo, eli: Ikyeka biika na mazengye onte ya ngongo ya bee, na imibanza i maphoo maso maabe ma mokyisi.

2

Sakyeka maboo ma bato

¹ Bande na nga, sakyela bokyese na sakyeka ma boo ma bato bee bato baanola Nkolo wa banga Yesu Klisto owa nkyemo. ² Pho bo moto monono alati mumpete nwa itela, na bitobu binyengye, anyosi o losambo la bee, ekuli na yanyolo na mobola alati bitobu biakakwa, ³ bo okyeki nde moto olati bitobu binyengye, ombi wo ne obokye: «Iwe, zala o elele elaa eye;» emba oka mobola kombe wo ne obokye: «Iwe, kye teme wana, naa zala o se phenephe na mbata ya nga». ⁴ Mena tokyesi bokyese bee mampenza, tomibuye bananga baa maumunya mabe?

⁵ Bebi na nga ba lozingo, okyemela: Teli Nwaphongo moto owa olo babola o mokyisi pho ya ibabuya bato ba ezwele na mandomi ma bokonzi pha lakyela yo baamozingye o nzela ya ianola? ⁶ Kasi be, kotiyole babola. Teli bato ba ezwele ba enyokolo? Teli nde bee bakye na bee o tilibinale?

⁷ Teli bee batiyole nkombo elaa eya ephe bee?

8 Phelē, kokyele bolaa bo otose mofeko njwa mokonzi, bo wako-mama njwango o buku pha Nwaphongo obokye: «Zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza». 9 Kasi bo kokyeyke mafuu ma bato, kokyele isumu. Emba mofeko moephunde pho iwe tookumole Nwaphongo. 10 Emba na bo moto monomō atose mifeko ma Nwaphongo miso, kasi ambi ikpa nde i monomō, mena aikpe nde na miso. 11 Pho owa wo obokye: «Sakyele baphemba», akula na wo obokye: «Saboma moto.» Yango mena, na bo tokyesi baphemba kasi obomi moto, oikpe nde na mifeko. 12 Mofeko njwa Nwaphongo moambya bosomi. Yango mena tokyelekakye mofeko me, o maphoo maso mawo bee na makyele be. Pho mokolo njwa moesambisa Nwaphongo, amokyeka mofeko me. 13 Pho o mokolo njwa isambisa, isambisa samoba sikusi pho ya moto otookyele bebi ngongo. Kasi okookye bebi ngongo, taile mokolo njwa mosambisa Nwaphongo bato.

Ianola na bitoma

14 Bande na nga, bo moto awo obokye ali na ianola, kasi takyele ikyi wo Nwaphongo, ianola se saamobikya? 15 Bo nwebi monomō wa lele naa wa njwanwasi azangyi bitobu na toma ya iza nkolo iso, 16 emba monomō na bee ambi wo ne yokye: «Kyende na bolaa, kye oto njwenya, kye za na bolaa!» kasi toikiyi mophe mbolo izangyi yo, ombi kyela iye? 17 Pho ya ianola eli nde bomō. Bo kowo obokye oli na ianola, kasi bo ianola me tesili na bitoma, ianola sa we sawa.

18 Kasi moto monomō akokyi iwo obokye: «Iwe eli na ianola, na nga nali na bitoma.» Bo moto awo babona, namobuisela obokye: Onteya ianola sa we site sili na bitoma emba nga, na moeteya bitoma banga biute na ianola sa nga. 19 Iwe, koanole obokye Nwaphongo ali nde monomō? Owoo na bolaa. Bilima bianole na be nde bomō, bimbe tekyenele na boobo. 20 Iwe oli ebubusi! Kozingye naeteya obokye ianola sizangyi bitoma sili nde pha? 21 Umunya ango wa banga Abalayama, abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo ndengye'ye? Eli pho ya bitoma be, pho ambyaka njwana we Izake o ikolo sa etumbele. 22 Oweni, ianola se, sitambule elele yoooyo na bitoma. Bitoma bee bikokya ianola se. 23 Yango mena, ya komama o buku pha Nwaphongo bobo: «Abalayama aba na ianola oka Nwaphongo, emba hamotanga moto wa bosembo.» Emba bamba butwa imobanga na nkombo ya ekamba ya Nwaphongo. 24 Oweni, moto kabutwe moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma be, kasi teli nde na ianola bobele.

25 Kula umunya Lafa njwanwasi owa bondumba. Abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma be, pho ayambaka bato baatomaka bee pho ya iya kyengye mokyisi, amba baloya mi nzela esu. 26 Emba eli nde bomō, bo moemo motokosi o nzoto ya moto, moto me abuto mowe. Nde bomō me na ianola sitesili na bitoma, sawa.

3

Kyeba na lolē

1 Bande na nga, onte ya be, baikye sazinga iba bateye, koefe obokye esambiseli enene eli pho ya banga. 2 Pho banga baso tokyele bofe. Bo moto taakyele bofe wa wo yo, ali moto owa longobana, ali na makokyi ma ibatela nzoto ye iso. 3 Bo tokyele ebuni o noko ya ba punda pho ya obokye balotosa, emba tokambe nzoto ya bee iso. 4 Kyeka na masuwa: Na bo mabe

manene, bo ewele ekusi kyemaukye, mopusee wa masuwa kamakambe mbale ezingyi yo nde na nswana yenda mokyikyi. ⁵ Nde bomo, lole ali nswana enango mokyikyi, kasi okomitata na maphoo manene. Kyeka obokye nde na nswana eteete okokyi izikya ngonda enene! ⁶ Lole la moto loli ndokolo nwenya. Lole ali mokyisi nwa bofe moli o nzoto ya banga, kaoto nzoto ya banga mobimba. Lole kalosa nwenya mooto bomoo pha moto bosoo. Nwenya me moute o ibela sa nwenya motemozime. ⁷ Moto ali na malondo makyela obokye manyama maso ma ngonda, na manyosi, na manyama malande na ibu ebe na swe ibutwe imotosa. ⁸ Kasi lole, moto na monomo takokye ikyela obokye lomotosa. Lole ali ekpele yonyo ebe, atonda na ngyengyi ikyi bome. ⁹ Na lole topamble Nkolo na Tata, nde na lole, tolakye na bofe bato bali elalaa ya Nwaphongo. ¹⁰ O munoko monomo kyetokolo mapambosi na bilakyesi bife. Babi na nga, yango saba babona. ¹¹ Elele yonyo ekyetokolo maa, kyetolo maa ma lelee na ma bololo? ¹² Babi na nga, nwete nwa fige nwa unva bota mbuma ya olive naa nwete nwa vinyo nwa unva bota mbuma ya fige? Nde bomo, elele ekyetolo maa ma mokpa tekokyi itokolo maa ma lelee.

Zebi siute na Nwaphongo

¹³ Oli moto wa zebi na na malondo onte ya bee nza? Ateya mofesi molaa, akyele bitoma bee biso na bonyile pha zebi. ¹⁴ Kasi bo oli na ndondo eya tonda na zuwa na na molimo nwa imekana, samitata, samba na kata boole o maphoo ma phele. ¹⁵ Zebi sa ndengye mena tesiute o ikolo, sili sa mokyisi, sili sa bonyama, sili sa bozaabulu. ¹⁶ Pho elele eli zuwa na imekana, elele me eli na mobulu na na bofe ndengye na ndengye. ¹⁷ Kasi zebi siute o ikolo, sili phanza sa sokoto, sima, siambya bosa na bonyile, siambya botosi, satonda na motema nwa ngongo na mbuma indaa, tesikiyosinya bato, tesikatele bato. ¹⁸ Mbuma ya bosembo kyiphikame onte ya bosa na bato bakyele bitoma bia bosa.

4

Ekamba ya mokyisi, moinele nwa Nwaphongo

¹ Biyasi na maoka onte bee kyiute bi? Kyiute na maphowa ma bee maanjwane onte ya ntema ya be? ² Bee komengyele mbolo, kasi watawaizwe be, kombe boma bato. Watonda na zuwa mi maphoo maso, kasi botokokye imazwa, kombe ooka, kombe butwa inwana. Toombe na zwa mbolo me pho toebe iyonga. ³ Na bo koongye, bee otoo izwe, pho koongye na bofe, koongye mbolo ikyi sepelisa phowa ya bee mampenza. ⁴ Bakyesi ba baphemba, toebe obokye izinga mokyisi eli ina Nwaphongo? Moto ookyisi ekamba na mokyisi amikyisi moinele nwa Nwaphongo. ⁵ Naa koununya obokye eli nde bowole wa wo buku pha Nwaphongo obokye: «Nwaphongo ali na zuwa pho Bolobo pha kyela yo onte ya banga.» ⁶ Kasi Nwaphongo akula lophe ngolu ekuli leka bonene. Yango mena kawo obokye: «Tazingye bato ba lolendo, kasi kaphe ngolu oka bato ba miuya.» ⁷ Yango mena, kumola Nwaphongo, temele Zabulu, emba yo amolota itakye na be. ⁸ Susana phenephe na Nwaphongo, emba yo amosusana phenephe na be. Kunyola se ya be, bato ba masumu, kunyola mandondo ma be, bato ba ntema ibale! ⁹ Ba bato ba ngongo, na ayakolo ngongo, lela. Kyela obokye ntolo ya bee ibutwe ngonde, emba nkyisa ya bee ibutwe ngongo! ¹⁰ Omiuya o boo pha Nkolo, emba yo amoetomba.

Sawole nwebi na bofe

¹¹ Bände, sawōnelekye na bofe. Moto okowole nwebi na bofe na kamosambisa, kawole na bofe mofeko kambe na mosambisa. Kasi bo kosambisa mofeko, mena obuto munanga emba tokuli ba mokumosi wa mofeko. ¹² Nzuka moambye njwa mifeko na munanga ali nde monomo. Eli nde yo moto okokyi ibikya na iboma. Kasi iwe oli nza, iwe, pho ya isambisa nwebi na we?

Saba moto wa lolendo

¹³ Ujwanjwa eye, kyeba, bee bato baawo obokye: «Lolo naa yana tomokye o mokyisi muna, tomokye kyela mbula yonoyo omo, tomokyela mumbongu, emba tomozwa baphalanga.» ¹⁴ Kasi toebe yaamoya yana pho ya bomoo pha be, pho bee oli ndokolo lonzumbe, lowenene njwana imbele, sima lolemoo. ¹⁵ Elekyi bolaa iwo obokye: «Bo Nkolo azingyi, tomoba na bomoo, tomokyela lowo lolo naa lona.» ¹⁶ Kasi komitate na maloba ma lolendo. Lolendo loso la ndengye mena loli lofe. ¹⁷ Moto okoebe ikyela bolaa, kasi taabokyele, mena kakele isumu.

5

Ngongo ya bee bato ba ezwele

¹ Emba ujanjwa eye, bee bato ba ezwele, lela, kyimela na ngongo pho ya mampasi maeziya! ² Ezwele ya bee ephosi, bitobu ba bee bize muunse. ³ Itela na baphalanga ba bee bakyesi mabembe, emba mabembe me mamomola bofe pha bee, mamooto nzoto ya bee ndokolo baitumbi na nwinya. Suka ya mokyisi ekomi phenephe, kasi bee oli nde ibokya ezwele. ⁴ Bee ole iphuta bato baetoma, banoko mbuma o manzabi ma be. Okyemela bo milele bee na be! Iela sa bee sioka o matoo ma Nkolo wa batuluku baso. ⁵ Obakyi na bomoo bolaa na pha bomboti o mokyisi. Koze na bolaa, ombi na iisa ndokolo manyama maziya mokolo njwa imaboma. ⁶ Waphekye moto molaa etumbu, waboma moto wa bosembo, kasi yo taika na ekpetele kapha.

Ikanga motema na ibondole

⁷ Bände, kanga ntema tee nono mokolo njwaamoya Nkolo. Kyeka mobasi tee inzabi: Kaziya mbuma indaa ya motoko o manyete na ikanga motema tee nono wa wamunoko yo mbuma yaa ntubo na yaa suka. ⁸ Na be, kanga ntema me, oititale, pho mokolo njwaamoya Nkolo mokomi phenephe.

⁹ Bände, bee sakyekyemi miima onte ya bee, pho bee saesambisa. Kyeka munanga atemi o nzibo. ¹⁰ Bände, pho ya mampasi na ikanga motema, benga matambe ma baimosi ba Nwaphongo baawoko o nkombo ya Nkolo. ¹¹ Towo obokye bali bato ba nkonzoo pho bakangaka ntema. Waoka simo ya ikanga motema ya Yobo, emba wawene yaa mophekye Nkolo o suka. Pho Nkolo atonda na bolaa na na ngongo.

¹² Bände na nga, o boo pha iso, sakata seleka na nkombo ya ikolo naa ya munse naa seleka ya ndengye ye. Le obokye «ee» ya bee ebe ee, emba «phe» ya bee ebe phe, pho ya obokye bee sasambisama.

¹³ Bo moto monomo onte ya bee ali na mpasi, abondole. Bo ali na nkyisa, akombe. ¹⁴ Bo moto monomo onte ya bee ali na bolosi, abangye bankumu ba ingomba, babondole pho ye, sima ya imoololo mauta na nkombo ya Nkolo. ¹⁵ Ibondesi sa ianola samobikya moto owa bolosi; Nkolo aamoteya, emba na bo akyelaka masumu, amoolimbisa. ¹⁶ Yango mena

yambolaka masumu onte ya b̄e na b̄e, b̄ondelekye pho ya b̄e na b̄e pho obikye. Ib̄ondesi sa moto wa b̄osembo sili na mwiya moikye, sikyele etoma. ¹⁷ Eliya abaka moto b̄oli b̄anga, ab̄ondelekye na b̄okusi obokye mbula yango san̄o, emba mambula temaikaka n̄o o mokyisi mambula maato na makombe motofa. ¹⁸ Emba amba kula ya b̄ondele, b̄obele ikolo samba yaambya mbula, manyete mamba kula ya b̄ota mbuma.

¹⁹ Bande na nga, bo moto m̄on̄om̄o onte ya b̄e abungyi nzela, emba nwebi mosu amobuye o nzela elaa, ²⁰ oebe obokye, moto oamanye moto wa masumu o nzela ebe, abikye nwebi ne o iwaa, na bo masumu mabakyi maikye, mamolimbisama.

Mokanda nwa ntubo nwaakomaka Petelo Maphoo ma etatele

Petelo abaka o Loma, imbele sakomela yo baanosi ba nkyisi nsuu baokaka Simo Elaa na bato basuu. Baanosi baikye onte ya b̄e bautaka o nkyisi nsuu. B̄e tebabaka Bayuda obo pha ya ikoma baklisto. Petelo abaka kalukye ibalenza pho bato bate baebe Nwaphongo babaka babanyokolo.

Petelo kakumole Nwaphongo pho ya bolaa pha bombela yo baanosi. Nabo baokye pasi, ebongyi nde obokye bakangane na Klisto. Bo wakyela Klisto (2.21-24), waloteya maphoo masengyesi moto na moto ibenga, ebee bankumu ba Ingomba na ebee banzenga.

Baanosi basengyesi iphila ianola sa b̄e nabo baokye pasi. Bo bakyesi babona, bamoba bakumole bitoma binene ba Nwaphongo (2.9). Emba bate bali baanosi, waamowene b̄e «bitoma ba b̄e biilaa, bamokumola Nwaphongo mokolo ntwamiweninya yo na b̄e» (2.12).

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 1 Petelo 1.1-2: Maphoo ma etatele
- 1 Petelo 1.3-12: Ibika pho ya ianola
- 1 Petelo 1.13-2.10: Ibaa na bomoo pha mosantu
- 1 Petelo 2.11-4.19: Ephesi ya moanosi imbele sa mpasi
- 1 Petelo 5.1-11: Ikyelela Nwaphongo
- 1 Petelo 5.12-14: Ndongolo

Ibeya

¹ Nga Petelo, toma wa Yesu Klisto, naekomele b̄e baolo b̄e, baakyminyangwa, baali babutu, o nkyisi ya basuu, o Pontis, o Galati, o Kapadose, o Azi na o Bitini. ² Tata Nwaphongo aunva eyolo phanza kokokana na bowenekye phe, na nzela ya Boloboo Bosantu aebuya basantu, pho ya itosa Yesu Klisto na obokye okunyalame na malongo me. Le obokye ngolu na b̄e inukane oka b̄e.*

Molemo moambya bomoo

³ Tokumole Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto. Na ngongo ye enene, akula lobota na nzela ya ikundwa sa Yesu Klisto onte ya bawe pho ya molemo moambya bomoo, ⁴ na pho ya ilaka siitesiotono, siitesili na sokoto, siitesikotwe, saabongya b̄e o ikolo pho ya b̄e. ⁵ B̄e, mwiya nwa Nwaphongo moebanza na nzela ya ianola pho ya ibikiyi siili phenephe na imiweninya o imbele sa suka.

⁶ B̄e ba na nkyisa, na bo ebe obokye, unwanwa eye konyokomo na bimekyi ndengye na ndengye pho ya nwana imbele mokuwe, ⁷ itela mpenza okootono, bamokunyole na nwenya, nde bomoo me ianola sa b̄e, siili na motiya koleka itela, simekame pho ya iteya bo sili saa phele. Na bomoo wamozwa ikumo, nkyemo na ngambo imbele saamiweninya Yesu Klisto. ⁸ Yo, okozingye b̄e nabo naino tomoweni, okoanole b̄e naino samowene. Kumba na nkyisa yaa nkyemo iteikokyi b̄e iwoo, ⁹ pho ozwe mbano ya ianola sa b̄e: Lobiko sa mikali ma b̄e.

* 1:2 1.2 Ietenza

¹⁰ Baimosi balukaka, baambaka na kyemituna pho iyeba lowoo lokykyi lobiko me, emba baimolaka na pho ya ngolu eya eyokyela be. ¹¹ Na nzela ya Boloboo pha Klisto phabaka onte ya bée, baimosi baluka iyeba imbele iye na ndengye'ye maphoo mateyaka Boloboo phanza pho ya minyoko ma Klisto na nkyemo yaambaka ya mobenga yamokokyisama. ¹² Babaweninyaka obokye maphoo me temabaka pho ya bée mampenza, kasi pho ya be. Emba unwanwa eye bateye ba Simo Elaa baeyimola maphoo me, bée baawoko na mwiya nwa Boloboo Bosantu phaa batomoleka bée uta o ikolo, emba banze na bée mampenza balukye obokye bamaebe.

Mobesi nwa bosantu

¹³ Yango mena, omibongya pho ya isoolo, ingola miyo ma bée, kyela molemo munsu onte ya ngolu eyamoeyelela na nzela ya imiweninya sa Yesu Klisto. ¹⁴ Ya bana ba fotosi, sabenga maphowa maabe ma bée maa phanza, ma imbele sabaka bée o ibunga. ¹⁵ Kasi, booli owa ebanga mosantu, na bée obutwe basantu o mobesi nwa bée mobimba, ¹⁶ pho bakoma obokye: «Ba basantu, pho nga nali mosantu.»

¹⁷ Emba bo kobangye Tata, iyo otooli na mbelekye, yo okosambisa moto na moto nde na bitoma be, nde komizile imbele siso sitaaba bée o mokyisi. ¹⁸ Koebe obokye tebaika eyikola o mobesi moobe nwanza bée na ba ongo ba bée na mbolo ikyiootono booli ba phalanga na itela, ¹⁹ kasi na malongo ma motiya ma Klisto ndokolo nwanza wa mpate otoli na mooya na ná intono.† ²⁰ Mena mokyisi sataa kyelama, amoolo. Unwanwa eye o imbele sa suka sisi, Nwaphongo amoweninye pho ya bée. ²¹ Na nzela ye, bée koanole Nwaphongo owa mokundola onte ya bawe na owa mophe nkyemo, pho ya obokye ianola sa bée na molemo nwa bée ibe oka Nwaphongo.

²² Bookunyosi bée mikali ma bée na itosa maphoo phele pho ya lozingo la phele la bana ba Nwaphongo, na ndondo elaa zingana na boikyete onte ya bée. ²³ Pho bakula ebota mbala eya ibale, teli na mumboto mootono, kasi motemootono na nzela ya iloba sa Nwaphongo sili na bomoo na sili pho ya bobele na bobele. ²⁴ Pho moto munsu ali ndokolo munkata, emba nkyemo ye ili ndokolo phulele ya munkata, bo munkata muungyi, phulele ya nwanza kyeka. ²⁵ Kasi maphoo maawo Nkolo mali pho ya bobele. Maphoo me, eli Simo Elaa eya eyimola be.

2

Nwaphongo aeolo pho obe bato be

¹ Yango mena, le kabu eso na malondo maso maabe, nzitako na imengyela na iwole nwebi na bobele. ² Bokozingye bana bautami ibotama maoku matemali na sokoto, na bée zinga maoku ma iloba, pho na mango, wamokola pho ya lobiko. ³ Pho wameka ndengye'ye eli Nkolo, wamowene molaa.

Ikonzi sa etoma ya Ingomba

⁴ Susana ooli yo, ibanga sa bomoo, saavaka bato kasi saoolomo, simbi na baa na motiya oka Nwaphongo.* ⁵ Bée mampenza, ndokolo mabanga

† **1:19** 1.19 Kyeka na o 2 Petelo 3.10, 14 * **2:4** 2.4 Ibanga sa bomoo eli ndokolo ntando ekyephile ingambi siso.

ma bomo ma Nwaphongo, ominyosa pho ya itonga ingambi sa Bolobo, pho ya bonganga bosantu, pho ya iambya mambeka ma bolobo oka Nwaphongo, maamosepelisa na nzela ya Yesu Klisto. ⁶ Yango mena, o buku pha Nwaphongo tozwe obokye: «Kyeka, nateye ntondo yonyo ya moloo eya eolonga na eya motiya o Siyona, emba owamiabya mi yango etazwe so.»

⁷ Yango mena, ngambo eli pho ya b̄e baanosi. Kasi pho bato bate bali na ianola, eli nde ikonzi savaka batongyi ba mangambi sibuto ntondo ya moloo, ⁸ emba simbi na kula baa ikonzi sibakayitinya bato na ikonzi siambya so. Bazume mi sango pho tebaanole lloba. Emba pho ya b̄e wamekamaka nde babona. ⁹ Kasi b̄e, oli ifota saolo be, bosoo pha banganga ba mokonzi, mokyisi mosantu, bato baakpa Nwaphongo, pho ya obokye oimole bitoma binene ba owaebanga obokye omane o enzombi, otokolo o saa ye elaa. ¹⁰ B̄e batebaikaka ba phanza bato be, uwanjwa eye obuto bato ba Nwaphongo. B̄e batebaikaka oka b̄e ngongo, kasi uwanjwa eye baeyokyesi ngongo.

Basali ba Nwaphongo

¹¹ Bande baa lozingo, naelenza b̄e baakye kaa bo kaa na babutu o nkyisi ya basuu, obokye ole maphowa maabe ma nzoto, mango maanjwane ebasi na Mokali. ¹² Ba na mobesi molaa onte ya bapakanu, pho na bo baekatesi h̄ole obokye olii bato baabe, waamowene b̄e bitoma ba b̄e bilaa, bakumole Nwaphongo mokolo njaa moya yo.

¹³ Pho ya Nkolo, omiuya oboo pha makonzi maso ma mokyisi. Ebe mokonzi oomunene okolekye baayoko, ¹⁴ ebe bakambi, baatome yo pho ya iphe bato bakyele bofe etumbu naa pho ya isamba baakyele bolaa. ¹⁵ Pho phowa ya Nwaphongo eli baabona obokye baakyele bolaa bakangye noko ya hibubusi baatebaebe ekpele. ¹⁶ Ba ya masomi. Saamba nde mibomba o bosomi pha b̄e pho ya ikyelaka bofe. Kasi kyela bo ya basali ba Nwaphongo. ¹⁷ Kumola bato baso, zinga bebi nawe baanosi, kaya Nwaphongo, kumola mokonzi.

Basali na bankolo ba b̄e

¹⁸ B̄e basali bakyele o mangambi, omiuya oka bankolo ba b̄e na mokaya munsu, yango sabaa nde oka baali bato balaa na baa fose, kasi ebe na oka baa bikyi. ¹⁹ Pho mena eli ngolu obokye oititale, pho ya ikumola Nwaphongo, o minyoko mienyokolo nde na pha. ²⁰ Ngambo ye eya mozwa we bo oititisi waewande b̄e bo okesi bofe? Kasi bo okyesi bolaa, bambe kula enyokolo, ombi ititala na iuya mo, mena eli ngolu o miyo Nwaphongo. ²¹ Pho baebanga nde pho ya bomu, pho na Klisto yo mampenza anyokomo pho ya b̄e, aika eteya nzela pho ya obokye obengye matambe me. ²² Yo otoikakyele isumu, na o munoko nwe tewaika tokolo h̄ole. ²³ Iyo owa tola be, kasi taika buya eto, o munyoko nwe, taika kanela moto, kasi amiambyaka nde oka okotene bolombe na fosembo. ²⁴ Yo oowa, mi nzoto ye mampenza, anyanyaka masumu ma banga o ekulusu, pho ya obokye, towee na masumu, tombe bika pho ya fosembo. Iyo owaebikya na maphota me. ²⁵ Pho b̄e wabaka ndokolo mampate maabunga, kasi uwanjwa eye obutolesi mokosi na mokyengyesi wa mikali ma b̄e.

¹ Nde bomo me, b̄e babasi, omiuyakye oka bampele ba b̄e, pho obokye na bato bakyi bale ianola Iloba, na nzela ya mobesi nwa basi ba b̄e, sa iloba, babutwe ianola, ² okowene b̄e mobesi nwa b̄e molaa na nwa mokaya. ³ Bolangangalake pha b̄e phango sa ba nde pha ibanda: Itonga suwe, ilata bayaka ba itela, bitobu bilaa. ⁴ Kasi ebe mobesi nwaamibomba o ndondo, bolangangalake bookoko, ndondo ya bonyile na ya b̄e, eeli na motiya munene o boo pha Nwaphongo. ⁵ Nde bomo babona, bo wamibongyaka babasi basantu wa kalakala baabaka na tolemo oka Nwaphongo, bamiuyaka oka bampele ba b̄e, ⁶ ya Sala, owa tosaka Abalayama, abaka kamobangye «nkolo we». B̄e obuto nde phele bana b̄e ba babasi, waakyele b̄e bolaa na sa nwana ibale.

⁷ Bampele nde bomo me, zala na basi ba b̄e na bolaa na boebakye obokye babasi bali bikyelamo bikoo. Obaphakeye mokaya, pho basengyesi izwa na b̄e ilaka sa ngolu ya bomoo, pho ya obokye ekpele na yonyo saba ibaku o mabondesi ma b̄e.

Inyokomo pho ya lowo lolaa

⁸ Pho ya isukyisa, ba na bookaa, ndondo ya ngongo, ozingane na lozingo la bana ba ibota sonoo, obe na boboto na na imiuya, ⁹ sabuya bofe pho ya bofe, naa etoo pho ya etoo. Kasi pambola, pho baebanga nde pho ya ikyela bomo, pho ya obokye ozwe na b̄e ipambosi. ¹⁰ Pho ookozingye iba na bomoo bolaa, na iwene nkolo indaa, abanza lole lee o bofe na bibaa b̄e pho ya iba sakata boole. ¹¹ Ale bofe, akyele bolaa, alukye b̄e ambe na bobenga. ¹² Pho miyo ma Nkolo mali mi bato ba bosembo, na matoo me maokye mabondesi ma b̄e. Kasi bato bakyele bofe, Nkolo kabakubolele lokukyi.

¹³ Emba yamba ekyela bofe nza, bokomiphe ikyela bolaa? ¹⁴ Kasi boonyokomi pho ya bosembo, oli bato ba nkyisa. Salla iekyele b̄e, samba na mitungyisa. ¹⁵ Kasi ambya mandondo ma b̄e oka Klisto, obokye ali Nkolo. Ombe na mibongya nkolo iso pho ya itondolo o boo pha moto munoo owa moetuna, iyimola molemo moli onte ya b̄e. ¹⁶ Kasi obaumole na bonyile na na botosi, obe na maumnya malaa o ndondo. Pho na bo bakati boole na nkombo ya b̄e, bazwe soo pho ya mobesi nwa b̄e molaa onte ya Klisto. ¹⁷ Pho eli bolaa obokye onyokomo pho kokyele bolaa, bo mena eli phowa ya Nwaphongo, na obokye onyokomo pho kokyele bofe.

¹⁸ Pho Klisto yo mampenza anyokomo pho ya masumu mbala yonyo pho ya bofele, iyo moto molaa pho ya bato ba b̄e, pho ya obokye akye na b̄e oka Nwaphongo. Bamoboma o nzoto, kasi Bolobo pha Nwaphongo phakula mobuya na bomoo. ¹⁹ Yango mena amba na kye teya mikali maakangyema o boloko, ²⁰ oka baalekye ianola kalakala, waba Nwaphongo kataakanga motema, mi nkolo yabaka Nowa kataatonga masuwa, manyoloko nde ndambo ya bato, kyelukye iwoo: Bato nwanbi mabikaka sa waa na maa. ²¹ Maa me mabaka elembo ya batisimo ekyebikya unwanwa eye, batisimo etebokunyole mbindo ya nzoto, kasi eli imiambya oka Nwaphongo na maumunya malaa o ndondo na nzela ya ikundwama sa Yesu Klisto, ²² iyo, owa kyende o ikolo, ooli o eboko ya boloo eya Nwaphongo, baanzelu, bakonzi na siya iso bamiuya oka yee.

¹ Yango mena, pho Klisto anyokomo o nzoto, na bée me, ba nde na maumunya ndengye me, pho moto owa nyokomo o nzoto asukya isumu, ² pho ya ibika mi nkolo itaaba we o mokyisi, sa bika na maphowa maanzoto, kasi obikye kokana na bookozingye Nwaphongo. ³ Pho imbele siilekaa, olóbi kokya na boikye, phowa ya bapakano na imiambya o mobesi mohe, o imengyela, o malanga, o ngaanga, o mabusi na ikumisa bikyeko. ⁴ Bakamwe pho bawene obokye bée tokuli kilingana na bée o mobesi mohe mote mokuya na be, emba bambe etola. ⁵ Bamokye tondolo oka owa mibongya pho ya isambisa bali na bomoo na baawa. ⁶ Yango mena, Simo Elaa baeyimolaka na oka baawa, pho ya obokye o sima ya ibasambisa ndokolo bato o bonzoto, na nzela ya Bolobó, babikye bookozingye Nwaphongo.

Mobesi nwa baanosi onte ya be

⁷ Mbomela ya maphoo maso eli phenephe. Yango mena, ba na malondo na ná imizila pho ya ibondela. ⁸ O boo pha maphoo maso, zingana na bokusi onte ya bée na lozingo la Nwaphongo, pho lozingo kazibe boikye pha masumu.

⁹ Yambanaka onte ya be, sanká eya ikyemingungubana. ¹⁰ Moto na moto akyelele ikabo sazwa yo oka Nwaphongo o etoma pho ya bolaa pha bebi, na bomoo, wamoba baangyesi balaa ba ngolu ya Nwaphongo eya kyemikabana. ¹¹ Bo moto ali na ikabo sa iwo, aimole maphoo ma Nwaphongo. Bo moto ali na ikabo sa ikyelela bebi, asikyelele nde na bokusi phaamophe Nwaphongo, pho na nzela ya Yesu Klisto, Nwaphongo azwe nkyemo iso, pho nkyemo na mwiyá ili o maboko me pho ya bipha na bipha. Ame!

Minyoko pho ya ibaa moklisto

¹² Bande baa lozingo, bée sakamwa bo oli onte ya nwenya nwa bimekyi, ndokolo kyeyelele lowo lonolo loonyakune. ¹³ Kasi kumba pho ozwe na bée iyalo o minyoko ma Klisto, pho ya obokye otonde na nkyisa nzikye wamowenene nkyemo ye. ¹⁴ Nkyisa ili na bée bo baetole pho ya nkombo ya Klisto, pho nkyemo na Bolobó pha Nwaphongo ili mi bée. ¹⁵ Moto onte ya bée sanyokomo ndokolo mobomi wa bato, naa mwibi, naa mokyisi nwa maphoo maabe, naa ndokolo moto wa nzangaa. ¹⁶ Kasi bo ebe nde pho ali moklisto, yo saoka soo, akumole nde Nwaphongo pho ya nkombo me. ¹⁷ Pho eli imbele sa isambisa, siitate phanza o ingambi sa Nwaphongo. Emba bo sitati na banga mpenza, yamba suka ya bato bale ianola Simo Elaa ya Nwaphongo? ¹⁸ Emba bo moto wa bosembo abikyi na nkaka, yamba baa bo pho ya moto mohe na owa masumu?

¹⁹ Yango mena, bato banyokomo ikokana na bookozingye Nwaphongo, baikale nde ikyela bolaa bambe na ambya mandondo ma bée oka owaakolo Mokyisi.

5

Mookosi wa etonga ya Nwaphongo

¹ Emba, nalenza bankumu baali onte ya bée. Na nga nali nkumu booli be, nali na nzoka ya minyoko ma Klisto, namozwa iyalo o nkyemo yaamoweninya yo. ² Okolo etonga ya Nwaphongo eya ephe be, oebanza na phowa eso bo kozingye Nwaphongo, kasi na imikandindisa phe, pho ya looto la ezwele phe, kasi pho oli na phowa yaikyelela Nwaphongo.

³ Saluka iwenele bato baaephe b̄e obokye obaokolo, kasi b̄e ba nde ndakyisa pho ya etonga. ⁴ Emba waamoya mokonzi n̄wa baokosi ba mampate, wamozwa eboko ya nkyemo eteotono.

⁵ Nde bomo, banzenga, omiuya oka bankumu. B̄e baso, ba na bomiuyakye o mobesi n̄wa b̄e na b̄ebi, pho N̄waphongo kale bato baa lolendo, kasi kaphe ngolu ye oka bato baamiuya.

⁶ Yango mena, omiuya o se ya eboko ya N̄waphongo eya mwiya, pho ya obokye aetombe o imbele saameka yo. ⁷ B̄e uya mi yo maumunya maso maaetungyisa, pho yo kaezikyele.

⁸ Ba na bokyebi, kyengye. Munguna n̄wa b̄e, Zabulu, kaina kyemizongana ndokolo gbogbo kyebule, kyelukye moto wa ibuta. ⁹ B̄e omotemele nguu na iphila ianola sa b̄e, na boebakye obokye minyoko miiwene b̄e, na b̄ebi na b̄e o mokyisi bamiwene me.

¹⁰ Uñwan̄wa ye wamunyakomo pho ya n̄wana imbele mokuwe, emba N̄waphongo owa ngolu eso, owaebanga o nkyemo ye yaa bobele na nzela ya Klisto Yesu, amokula ebongya yo mampenza, amoekuya, amoelenza, amoete ye na bokusi. ¹¹ Bokamba bobee ne pho ya bobele na bobele! Ame.

Ndongolo

¹² Naekomesi n̄wana mokanda mumu na nzela ya Silive, okokpe nga ndokolo owaakolo n̄wabi, pho ya ielenza na ieyimola obokye ophisi na bokusi nde oeyakolo ngolu ya N̄waphongo. ¹³ Baaolomo baali o Babilone, baelongosi. Ebe na n̄wana wa nga Malako, aelongosi. ¹⁴ Beyinya onte ya b̄e na ikoo na ikoo na ná iyambana. Le obokye b̄ese bobee na b̄e baso baali onte ya Klisto.

Mokanda nwa ibale nwaakomaka Petelo Maphoo ma etatele

Mokanda nwa ibale nwa Petelo nwaakomelaka yo baklisto baa Ingomba sa kalakala (1.1). Lowoo lee lokusi pho ya ikoma mokanda mumu labaka na boikye pho ya iimola baanosoni obokye bée saanola maphoo ma bateye ba boole na maphoo ma sokoto maute na mateya ma bée.

Mokanda mumu moteya mobesi moolongoba na moanosi. Mobesi me eli iphila maloba ma Nwaphongo na mateya ma bato bawenekye Yesu na miyo ma bée mampenza na baaokaka mateya me. Bateye ba boole baunva nyolo onte ya baanosoni. Mateya ma bée mabungya bato (2.1-22). Basemole bato baaziya iyaa sa Nkolo baambe na woo obokye etaaye. Nzuka bo Nkolo kangombinya iyaa, eli pho bato baso babongole ntema.

Nono lol eye, bateye ba boole bali nde omoo, yango mena mokanda nwa ibale mumu molenza baanosoni obokye baikale nde iyeba Nkolo na bolaa pho ya obokye mateya ma boole mamana mango sababungya.

Maphoo mali o mokanda mumu

- 2 Petelo 1.1-2: Maphoo ma etatele
- 2 Petelo 1.3-21: Nwaphongo abanga amba na olo baanosoni
- 2 Petelo 2.1-22: Bateye ba boole
- 2 Petelo 3.1-18: Mbunu ya iyaa sa Nkolo

Ibeya

¹ Nga Simo Petelo, moombo na toma wa Yesu Klisto, naekomele, bée bazwa na banga iyalo sa ianola saamotuya ndengye yonoyo, na nzela ya bosome pha Nwaphongo wa banga, na Mobikye Yesu Klisto. ² Le obokye ngolu na bose inukane oka bée na nzela ya iyeba Nwaphongo na Yesu, Nkolo wa banga.

Mbela na Iyolo sa Nwaphongo

³ Pho, mwiya nwe Nwaphongo nwalophe maphoo maso masengyesi na banga pho ya ibika phaakolo bomoo pha imiambya oka Nwaphongo, na nzela ya phaakolo boebakye pha banga, pho yo owalobanga pho ya kyemo ye mampenza na ná nzela ya mobesi molaa nwee mampenza. ⁴ Na nzela me, alophe mbolo ilekyi na motiya moikye na iinene bowaloikyelaka bée mbunu, pho ya obokye na nzela ya yango bée obutwe na bookaa na Nwaphongo, bée baali satazwama o bootonokye bouite na phowa ya mokyisi.

⁵ Emba nde pho ya bomoo me, kyela na bokusi bosoo oangyinya o ianola sa bée mobesi molaa, o mobesi molaa oangyinya zebi, ⁶ o zebi oangyinya imizila, o imizila oangyinya ilendendala, o ilendendala oangyinya imiambya oka Nwaphongo, ⁷ o imiambya oka Nwaphongo oangyinya izinga bebi baanosoni, o izinga bebi baanosoni oangyinya lozingo.

⁸ Pho bo maphoo maso malaa maamana mali onte ya be, bo maambe na nukana, etemaele sa etoma naa sa bota mbuma pho ya phaakolo boebakye pha Nkolo wa banga Yesu Klisto. ⁹ Kasi oka moto ootoli na maphoo maso maamana, apholo miyo, ali na lolanda, kabungye obokye aunva kunywama na masumu me maakasi.

¹⁰ Yango mena, baande, kyela na bokusi pho ya ikuya mbela eya ebanga bée na iyolo sa eyolo be. Bo bée okyesi bomo, otookaa na mbala. ¹¹ Na bomo, wamopheme makokyi maso ma inyolo o Bokonzi pha bobele pha Nkolo wa banga, na Mobikye Yesu Klisto.

¹² Yango mena, namoekundolelaka nkolo iso maphoo mamana, na bo komaebe, na bo obokye okuti onte ya phele eya lolu eye. ¹³ Kasi naanole na bosembo obokye, boota ba nga naino na bomoo o munse mumu, namoeyumolaka na ieyebusaka, ¹⁴ pho naebe na bolaa obokye imbele sanga sa imana o munse mumu sili phenephe; bo wanveninya Nkolo wa banga Yesu Klisto yo mampenza. ¹⁵ Kasi namokyela na bokusi obokye o sima ya iwaa sa nga, bée oikale imbele siso ikyelela maphoo maamana.

Baawene nkyemo ya Klisto

¹⁶ Pho, teli na ibenga bikoo biabongya bée na bolaa obokye toeteya mwiya na iyaa sa Nkolo wa banga Yesu Klisto, kasi eli pho banga tobaka manzoka maawene na miyo ma banga mampenza bonene phe. ¹⁷ Pho azwa ngambo na nkyemo uta na Tata Nwaphongo, waaokana njwesi uta o bonene pha nkyemo ya Nwaphongo, obokye: «Oyo ali Nwana wa nga owa somi, nali na nkyisa boikye pho ye.» ¹⁸ Emba njwesi me banga mampenza tomooka moute o ikolo imbele sabaka banga ne o ikolo sa ngomba eesantu.

¹⁹ Emba toanole na bokusi maphoo maawo baimosi, mi mango, oli na elongyi ya imakyelela miyo ndokolo bokokyekyele bée tala ekyelole o elele ya enzombi, nono waamoyee bunya na obokye maanguma atokolo o mandondo na bée. ²⁰ O soo pha maphoo maso, oeba na bolaa obokye: Moto takokyi ilimbola simo nono yonoyo yakoma baimosi na ndengye ye mampenza. ²¹ Pho, simo nono yonoyo ya baimosi teyautaka na phowa ya bomoto, kasi yautaka nde na nzela ya Bolobo Bosantu obokye bato bambe woo maphoo mautaka na Nwaphongo.

2

Baimosi ba boole

¹ Kasi bo wabaka Baimosi ba boole o nte ya bato ba Isalayele, nde bomo me, bateye ba mibeko baa boole bamobaa onte ya bée. Bamoyaa na malondo na mateya maabe na maooto, bamokoma nono o iangana Moteye owa baikola. Bamiibangyela bootonokye pha mbalakaka.* ² Emba, bato baikye baababenga o bondumba pha be: Pho ya be, nzela eya phele yamobutwa ya iwamba. ³ Emba na nganga ya be, bamoekosa na maloba pho ya iekpela mbolo ya bée. Pho ya be, tata kalakala, bolombe pha bée bokokyi, na bootonokye pha bée eteboolale. ⁴ Pho ya bomo, Nwaphongo taika na oka banze bakyelaka bofe ngongo, kasi abavakaka o lifelo o enzombi ekusi, abasundola amba na babomba omo pho ya iziya moambo. ⁵ Taika oka na mokyisi nwa phanza ngongo, kasi imbele satomaka yo mpela enene eya zinzaka mokyisi nwa bato baabe, abikyaka nde Nowa, moto owa njwambi na bato baayoko sambo, iyo owabaka kataya maphoo ma bosembo. ⁶ Amba na phe nkyisi ya Sodomo na Gomola etumbu, aizikya yabutwa nde mbutu pho ebe ndakyisa pho ya bato baabe baamoya sima. ⁷ Emba, amba kandola Lota moto wa bosembo, owabaka kawene nkaka na mobesi nwa bondumba bokusi phabaka bato babana bakyele. ⁸ Pho moto wa bosembo mona, abaka kabe onte ya be, kabawene, kabaokye:

* 2:1 2.1 Bato ndokolo mafota: Bato batebaebe phaphongo.

Mokolo na mokolo molimo nwe nwa bosembo nwabaka munyokomo, pho ya bitoma ba bée ba so. ⁹ Nkolo kaefe imanya bato baa molongo onte ya bimekyi, emba kambe na bomba bato baabe pho ya ibaphe etumbu o mokolo nwa mosambisa yo mokyisi. ¹⁰ Amophe etumbu na boikye oka bato baabengye phowa ya bonzoto, basemole bokonzi pha Nwaphongo. Bamilemele, bato ba lolendo, tebaaile iwamba nkyemo. ¹¹ Nzuka banze baabalekye na bokusi na ná mwiya, tebaawole nkyemo me na bofe naa iyiphunda oka Nkolo. ¹² Kasi bato baba bali ndokolo bato baabanza nga mayele na baapholo, bali ndokolo manyama makyelama obokye bamabome na mazenngye, batole eteebe be, na bée bamowa ndokolo bokowe manyama. ¹³ Yango mena, bamozwa iphuti sa bofe bokyele be. Bawene bolaa ikokyaka phowa ya bée eebe nzanga nzanga. Bali so na sokoto waangane bée na bée pho ya iza, bambe kumba na boole boekatele be. ¹⁴ Miyo ma bée matonda na phowa ya ikyela baphemba, tebaotwe ikyela masumu. Bakosa bato bate bali na ianola sikusi. Bali bato ba mandondo maa mēele na looto. Bali bana ba lakyema na bofe. ¹⁵ Bale nzela eya yo, babungyi obengyi bée nzela ya Balama nwana wa Bosolo. Iyo owa zingaka baphalanga baa mophekye bée pho ya ikyela bofe. ¹⁶ Kasi amba zwa mooya pho ya bofe phe. Yango mena mpunda otoowo, yawako na njwesi nwa moto emba ya katelaka bobubusi pha moimosi. ¹⁷ Bato baba bali ndokolo bitima bitebili na maa, ndokolo lonzambe loukame na ewele, elele ya enzombi eya phii baele pho ya be. ¹⁸ Bazwe bato na iwoko maphoo maa lolendo na maa bobubusi, bakyelele maphowa ma bée maa nzoto pho ya ibisa bato baute itokolo o isanga sa bato baabikye na mobesi mofe. ¹⁹ Babalakeye bosomi, nzuka bée mampenza bali baombo ba maphoo ma bootonokye, pho moto munsu ali moombo nwa ekpele ekyemokonza. ²⁰ Pho, bo bée bamana o bootonokye pha mokyisi na boebakye Nkolo wa banga na Mobikye Yesu Klisto, bo bambi kula milee ikonzama na maphoo maabe, basukyi na bofe koleka na phaabaka na bée phanza. ²¹ Pho ebakyi bolaa pho ya bée saeba nzela ya bosembo, na obokye baeyebi, bambi kula kubolela mobeko mosatu nwa Nwaphongo nwaa baphekye bée lokukyi. ²² Maphoo maabayeesi, eli nde mawo bée na bite obokye: «Nva akuli butolela biloo be», naa obokye: «Ngulu na bo euti iyoko unwanwa eye, kye kule kye miemba mungyinda.»

3

Mbunu ya iya sa Nkolo

¹ Unwanwa eye, baande na nga, baa lozingo, eye eli mokanda nwa ibale moekomele nga. Onte ya nkanda me iso ibale, pho ya ieyebusa, naumole maakolo maumunya ma bēe. ² Umunya maphoo mawoko baimosi basantu phanza na mibeko ma Yesu Nkolo na Mobikye wa banga maa ephekye batoma ba bēe. ³ Phanza oebe obokye, mi nkolo ya suka, baekyi baaminyosa nde na maphowa maabe ma bēe mampenza ma boekyi bamotokolo. ⁴ Emba bamowoo bekye: «Ena mbunu ya iya se yango ewa? Pho banda waawa bankoko ba banga, maphoo maso makye nde bomo bo wabaka mango banda o etatele ya mokyisi!» ⁵ Pho babungye obokye ikolo sabaka uta kalakala, na munse njwatookoko onte ya maa, emba na nzela ya maa Nwaphongo akyelaka munse na iloba se.

⁶ Nde na nzela ya maa me, mokyisi mookasi njwawaka na mpela ya maa. ⁷ Kasi ikolo na munse ya lolu eye, yabombama nde na sina iloba me.

Saikyela imbale pho ya iiboma na nwenya o mokolo nwa moambo na nwa moatono bato baabe.

⁸ Kasi lowo lonolo lolu, baande ba lozingo, bɛɛ salobunga: Oka Nkolo, mokolo monomo moli ndokolo mambula nkoto, emba mambula nkoto mali ndokolo mokolo monomo. ⁹ Nkolo tali na ndombo o ikokya mbunu ye boko umunya baayoko obokye wali ndombo. Kasi kakangye nde motema pho ya bɛɛ, ootozingye yo obokye moto nono monomo awe, kasi obokye bato baso babongole ntema.

¹⁰ Kasi mokolo nwa Nkolo nwa moba ndokolo mwibi. O mokolo me, ikolo samolemo na toko yonoyo ekusi, emba bikpele biamozika na nwenya, biamootono, munse na bitoma bɛɛ biso ete ikule wenene.

¹¹ Pho bikpele me bibi biso biamotono na ndengye mena, bɛɛ osengyesi ibaa bato baa ndengye'ye na nzela ya mobesi mosantu, na ya imiambya oka Nwaphongo. ¹² Bɛɛ koziya, kombe na welinya obokye mokolo nwa Nwaphongo moye izele. Yamobaa mokolo mowaa, ikolo samozika na nwenya, emba bikpele biso biamozika, biamunyangwa. ¹³ Kasi ikolo si-inyakune na munse muunyakune, ili yango ikyiziya banga bowaloikyelaka yo mbunu, omo elele eyamozala bosembo.

¹⁴ Yango mena, baande ba lozingo, na boziyakye maphoo mamana, kyela bokusi obokye obee obo pheɛ na bose, sa intono, na sa mooya. ¹⁵ Emba owene ikanga motema sa Nkolo ya banga eli obokye bɛɛ obikye, ndokolo na bowaekomelaka nwebi na banga owa lozingo Polo, na zebi saamophekye Nwaphongo. ¹⁶ Ekuli ba nde bookowo yo o nkanda ye iso pho ya maphoo mama. Wali omo maphoo maayoko mali makusi pho ya imasoolo. Maphoo mawaa bato bate baebe na batebaika ekola bamalimbole na bofe, nde bokyele bɛɛ na Nkanda insuu pho ya imioto sa bɛɛ mampenza.

¹⁷ Yango mena, bɛɛ baande ba lozingo, bokoebe bɛɛ phanza, ba na bokyebi, samile obokye na ibunga sa bato baabe baebungya, ombe kaa omame o motesi mookusi nwa bɛɛ. ¹⁸ Kasi kola onte ya ngolu na ya iyeba Nkolo wa banga na Mobikye, Yesu Klisto. Le obokye nkyemo ibe ne unwanja eye na pho ya biphaa na biphaa. Ame!

Mokanda nwa Yoane nwa ntubo Yoane Maphoo ma etatele

Bawo bekye Yoane akoma nkanda iyato, nabo taika koma nkombo ye omo. Mokanda nwe nwa ntubo temoebane naa bamotomelaka banza. Kasi moteya maphoo maabaka malekane oka banosi ba mangomba makyekye nwango. Mangomba mayoko maikye ma imbele me mabaka male ibenga nzela ya Nwaphongo pho ya imiphe o maphoo ndengye na ndengye. Yango mena mokanda mumu mowole maphoo manene mabale:

- Ilenza banosi obokye babikye na isanga sa phele na Nwaphongo na na Nwana we Yesu Klisto. Ibika simiweninya na nzela ya lozingo la bebi.
- Ikyela bokusi pho ya isukya mateya ma boole maoto bophele pha Simo Elaa.

Mokanda mumu mowole maphoo mama:

- 1 Yoane 1.1-4: Maphoo ma etatele
- 1 Yoane 1.5-2.29: Moo na enzombi
- 1 Yoane 3.1-24: Bana ba Nwaphongo na bana ba molemba
- 1 Yoane 4.1-6: Maphoo ma phele na maphoo ma boole
- 1 Yoane 4.7-21: Laakolo lozingo loute oka Nwaphongo
- 1 Yoane 5.1-21: Ianola siphe bato bomoo pha bofele

Iloba sa bomoo

¹ Yaabaka o etatele,
yaaokaka banga,
yaawenekye banga na miyo ma banga,
yaalembetelaka banga
na yaakumaka banga na maboko
Eli yo Iloba saalophe bomoo

² — pho bomoo phamiweninya,
na banga towenekye
yango mena towo
tombe na eyimola bomoo pha bofele na bofele,
phaabaka oka Tata, phamba ya miweninya oka banga —

³ yaawenekye banga na ya okaka banga,
toeyimole yango na be me,
pho na be oangane na banga.
Emba iyangana sa banga eli iyangana na Tata
na na Nwana we Yesu Klisto.

⁴ Emba toekomele babona
pho nkyisa ya banga ibe ya phele.

Nwaphongo ali moo

⁵ Kyeka simo eyaoka banga ne,
yango ekyembe eyimola banga eye:
Nwaphongo ali moo,
oka ye, tewali noko nwanana enzombi.

⁶ Bo towo obokye: Toangana ne,
bibitotambule o enzombi,
mena tokate
tolombe kyela na maphoo ma phele.

⁷ Kasi bo totambule o moo
boli yo mampenza moo,
mena banga baso toangana elele yonoyo,
emba malongo ma Yesu, Nwana we, malokunyole masumu maso.

⁸ Bo towo obokye: Teloli na masumu,
tomikatele banga mampenza,
na mapho ma phele temali onte ya banga.

⁹ Kasi bo toyambole masumu ma banga,
oli yo moto okokokya mapho malakyi yo, na oli yo moto wa bosembo,
alolimbisa masumu ma banga,
amba na lokunyola na bofe pha banga bosu.

¹⁰ Bo towo obokye: Teloli bato ba masumu,
mena tomobuye moto wa boole,
na iloba se tesili onte ya banga.

2

Klisto ali avoka wa banga

¹ Bana banga,

naekomele babona pho bese sakyela masumu.
Kasi bo monomo na bese anikyela isumu,
toli na avoka monomo oka Tata,
eli Yesu Klisto, oli moto wa bosembo.

² Pho yo ali mbeka pho ya masumu ma banga.
Teembi ba pho ya masumu maka banga na banga,
kasi na pho ya ma mokyisi mobimba.

Kumola mobeko nwa lozingo

³ Emba na bomu, toanole obokye tomoefe:
Bo tokumole mibeko me.

⁴ Moto okowo obokye: «Namoebe»,
kasi takumole mibeko me,
ali moto wa boole,
na mapho maphela temali onte ye.

⁵ Kasi moto okobanza Iloba se,
nde phele, onte ye, lozingo la Nwaphongo lowenee.
Na bomu, toefe obokye toangana ne.

⁶ Moto okomitata obokye aangana na Nwaphongo,
esengyesi obokye atambule yo mampenza o manzela matambulaka Klisto.

⁷ Bebi na nga ba lozingo,
mobeko moekomele nga temoli munyakune,
kasi mobeko nwa kalakala,
nwazwa bese uta o etatele.

Mobeko me nwa kalakala, eli Iloba saoka bese.

⁸ Nabo babona, eli mobeko munyakune moekomele nga
— yango eli phele onte ye na onte ya bese —
pho enzombi kyemane
na nwakolo moo moombo ngala.

⁹ Moto okomitata obokye ali o moo,
bibi kaine nwebi ne,
ali o enzombi.

¹⁰ Okozingye nwebi ne
ali o moo,

tali na ná ekpele yɔnɔyɔ onte ye phɔ ya imobakytinya.

¹¹ Kasi moto okoine nwebi ne
ali o enzɔmbi,
katambule onte ya enzɔmbi
tambe naeɓa biikye yo,
phɔ enzɔmbi emozibi miyo.

Moanosi o ɓoo pha mokyisi na ɓaatemele Klisto

¹² Bana ɓa nga, naekomele lango phɔ:
«Masumu ma ɓɛɛ malimbisami phɔ ya nkombo ye, yo Yesu.»

¹³ Batata, naekomele lango phɔ:
«Koeɓe oli uta o etatele.»
Banzenga, naekomele lango phɔ:
«Olongyi moto moɓe.»

¹⁴ Bana ɓa nga, naekomele lango phɔ:
«Koeɓe Tata.»
Batata, naekomele lango phɔ:
«Koeɓe oli uta o etatele.»
Banzenga, naekomele lango phɔ:
«Oli ɓakamba,
na lloba sa Nwaphongo sili na ɓɛɛ,
oli na ɓalongyi ɓa moto moɓe.»

¹⁵ Sazinga mokyisi naa ili o mokyisi.
Bo moto kazingye mokyisi,
lozingo la Tata teloli ne,

¹⁶ phɔ iso ili o mokyisi
— phowa ya nzoto,
phowa ya miyo,
na lolendo la imiambya o mbolo ya mokyisi —
teyute na Tata,
kasi kyiute na mokyisi.

¹⁷ Nzuka mokyisi njamolekana, iyo na maphowa me.
Kasi moto okokyele ɓoozingyi Nwaphongo amoɓa phɔ ya ɓoɓele.

¹⁸ Bana ɓa nga,
eli imɓele sa mbomela.
Waoka ɓaimole
oɓokye motemesi wa Klisto kaye.
Nzuka tata unwanwa eye, ɓatemesi ɓa Klisto ɓali.
Na ɓɛɛ toeɓe oɓokye eli imɓele sa mbomela.

¹⁹ Batokolo nde oka ɓanga,
kasi teɓabaka ɓa ɓanga.
Bo ɓaɓaka ɓa ɓanga,
nde ɓaikalaka na ɓanga.
Kasi esengyelakyi oɓokye amiweninya
oɓokye ɓato ɓaso, na ɓo ɓali,
teɓali ɓa ɓanga.

²⁰ Kasi phɔ ya ɓɛɛ, wazwa mauta maeyinga Bolɔɔ,
na ɓɛɛ ɓaso koeɓe.

²¹ Sikyi ekomela
oɓokye toeɓe maphɔɔ ma phele,
kasi oɓokye komaɓe,
na oɓokye lowo loso loli la ɓoole
teloute na maphɔɔ ma phele.

22 Moto wa bōole eli nza,
 bo tebe moto okoangane
 obokye Yesu tali Klisto?
 Kyeka motemesi wa Klisto,
 moto akoangane Tata na Nwana.

23 Moto munsō okoangane Nwana
 aanga na Tata.
 Ka okoanole Nwana
 aanosi na Tata me.

24 Phō ya bēε, simo eyaoka bēε uta o etatele
 ebe na bēε.
 Bo ebe na bēε,
 simo eyaoka bēε uta o etatele,
 na bēε, wamōba na Nwana na ná Tata.

25 Mena eli mbunu eya elakyela yo mampenza:
 Bomōo pha bōbele na bōbele.

26 Kyeka lolukakyi nga ekomela
 phō ya bato balukye iyekatela.

27 Phō ya bēε, mauta maeyinga yo
 mali na bēε
 emba tosengyesi obokye baeteya.
 Kasi phō mauta me maeteya o maphōo maso,
 — emba mauta me mali ma phele
 temambe na kata —,
 phō maeteya,
 oli ne.

28 Yango mena, bana ba nga, ba ne,
 phō wamotōkolo yo,
 tobe na sakolo ianola
 emba banga satonda na sōo itakye ne,
 imbele saamoya yo.

Ba na bosembo, sakyela masumu

29 Phō bēε koebe obokye ali moto wa bosembo,
 eba obokye moto munsō oli ne na bosembo, abotama ne.

3

Bana ba Nwaphongo

1 Kyeka ndengye ya lozingo loikye laalophe Tata ndokolo ikabo,
 obokye tobangame bana ba Nwaphongo,
 emba tombi nde ba bomō!

Yango mena mokyisi temokokyi iloeba,
 phō tenwaika eba Nwaphongo.

2 Bande na nga ba lozingo,
 tata uqwanwaeye toli bana ba Nwaphongo,
 kasi ndengye eyamōba banga naino teewene.
 Toebe obokye, wa mowenene yo,
 tomoulana ne,
 phō tomowene boli yo.

3 Emba moto munsō okokyele molemo ndengye mena mi yo
 kamibuya petō boli yo petō.

4 Moto okokyele isumu
 kakyele na bofe.

Pho isumu ali bofe.

⁵ Kasi b̄ēe koebe obokye iyo aya pho ya iya manya masumu, emba iyo taika kyela isumu.

⁶ Moto muso owaangana ne takoyi ikula kyela isumu.

Moto muso okoyele isumu tamowene tambe na moefa.

⁷ Bana ba nga,

moto saekosa.

Moto okoyele maphoo ma bosembo ali moto wa bosembo, nde boli yo moto wa bosembo.

⁸ Moto okoyele isumu ali moto wa Zabulu,

pho tata o etatele Zabulu ali mokyese wa masumu.

Kyeka ntina ya boyakakye pha Nwana wa Nwaphongo:

Iyaoto bitoma ba Zabulu.

⁹ Moto muso obotami na Nwaphongo

takule kyela isumu,

pho mumboto nwe moli onte ye,

emba takoyi ikula kyela isumu,

pho abotama na Nwaphongo.

¹⁰ Na yango waebane bana ba Nwaphongo na bana ba Zabulu.

Moto muso otokyele maphoo ma bosembo tali wa Nwaphongo, ebe na otozingye nwebi ne.

Zinga bebi ya Nwana wa Nwaphongo

¹¹ Pho eye eli simo eyaokaka b̄ēe tata o etatele:

Obokye tozingane onte ya banga.

¹² Ya Kaina phe:

Wauta yo na moto mobe, atena njwana nyango nkyingo.

Amotenaka nkyingo pho ya'ye?

Bitoma b̄ēe babaka bife,

kasi baka njwana nyango babaka bilaa.

¹³ Bebi, b̄ēe sakamwa,

fo mokyisi moeyini.

¹⁴ Banga toebe obokye towaa tomba akwa,

pho tozingye bebi na banga.

Moto otozingye ali mowe.

¹⁵ Moto muso okoine nwebi ne, ali mobomi.

Emba b̄ēe koebe obokye mobomi wa bato na monomo tali na bomoo pha bofele

onte ye.

¹⁶ Na ndengye eye, tata lolu toebe lozingo le obokye:

Iyo Yesu, ambya bomoo phe pho ya banga,

na banga me, tosenyesi iyambya bomoo pha banga pho ya bebi.

¹⁷ Bo moto monomo ali na mbolo ya mokyisi mumu

emba kambe wene nwebi ne akayee,

tambi mooka ngongo,

ndengye'ye lozingo la Nwaphongo lamba ba onte ye?

¹⁸ Bana ba nga,

banga sazinga nde na maloba ma munoko,

kasi na bikyela na na maphoo ma phele.

¹⁹ Na bomo tomoeba obokye toli bato bawo maphoo ma phele,

na o boo phe tomouya mandondo ma banga,

²⁰ pho bo mandondo ma banga malooya,

Nwaphongo alekyi mandondo ma banga na bonene, kambe na eba mapho maso.

²¹ Bebi na nga ba lozingo bo mandondo ma banga temalooya, tomosolola na Nwaphongo sa bolotakye.

²² Na ekpele eso eyamoonga banga, aalophe yango, pho tokumole mibeko me tombe na kyela ikyi mosepelisa.

²³ Kyeka mobeko nwe: Ianola Nwana we Yesu Klisto na izingana banga na banga, bo walophe yo lango ndokolo mobeko.

²⁴ Moto okokumole mibeko me ali onte ya Nwaphongo, emba Nwaphongo ali onte ye me.

Na bomo toebe obokye ali onte ya banga, na nzela ya Bolobo phalophe yo ndokolo ikabo.

4

Isosolo milimo na nzela ya ianola Yesu Kilisio

¹ Bande na nga ba lozingo, saanola milimo miso, kasi omimikye, pho ya iyeba bo mili ma Nwaphongo. Pho baimosi baikye ba boole banyangwa o mokyisi.

² Na bofo, wamoeba Bolobo pha Nwaphongo: Molimo munsu moanole obokye Yesu Klisto aya na nzoto, moli nwa Nwaphongo.

³ Emba molimo munsu moote moanole Yesu, temoli nwa Nwaphongo, eli molimo nwa motemesi wa Klisto, nwa ooka bee bawo obokye moye, emba tata uwanwa eye, moli o mokyisi.

⁴ Bana ba nga, bee baali ba Nwaphongo, oli balongyi ba baimosi babana, pho oli onte ya bee ali munene koleka oli onte ya mokyisi.

⁵ Be, bali ba mokyisi, bambe na wo mowosi nwa mokyisi, emba mokyisi mobaokye.

⁶ Banga, toli ba Nwaphongo. Moto okozingye iyeba Nwaphongo, kalookye. Moto otoli wa Nwaphongo, talokye. Na yango toebe Bolobo pha mapho ma phele na bolobo pha boole.

Nwaphongo ali lozingo

⁷ Bande na nga ba lozingo, tozingane banga na banga, pho lozingo loute na Nwaphongo, emba moto munsu okozingye abotama na Nwaphongo, aeba na Nwaphongo.

⁸ Moto otozingye, taebe na Nwaphongo,

pho Nwaphongo ali lozingo.

⁹ Kyeka ndengye eya wenene lozingo la Nwaphongo onte ya banga: Nwaphongo atoma Nwana we nde monomo o mokyisi, pho ya obokye tobe na bomoo pho ye.

¹⁰ Kyeka boli lozingo:

Teli banga bazinga Nwaphongo, eli nde yo owa lozinga

na owa toma Nwana we ndokolo mbeka pho ya masumu ma banga.

¹¹ Babi na nga ba lozingo,

bo Nwaphongo alozinga babona,

na banga tosengyesi izingana banga na banga.

¹² Nwaphongo, na moto monomo taika mowene.

Bo tozingane banga na banga,

Nwaphongo ali onte ya banga,

emba lozingo le onte ya banga lowenee.

¹³ Na bobo toebe obokye:

Toli onte ye, ne ali onte ya banga.

Alophe Bolobo phe.

¹⁴ Emba banga, towo pho tomowene,

obokye Tata atoma Nwana we ndokolo Mobikye wa mokyisi.

¹⁵ Moto munso okowo obokye Yesu ali Nwana wa Nwaphongo,

Nwaphongo ali onte ye, nee ali onte ya Nwaphongo.

¹⁶ Emba banga, toebe pho toanola,

lozingo loweninya Nwaphongo onte ya banga.

Nwaphongo ali lozingo:

Moto ooli na lozingo

ali onte ya Nwaphongo, Nwaphongo nee ali onte ye.

¹⁷ Na bomoo, lozingo onte ya banga lowenee,

obokye tokokoyi ilota mokolo nwa mosambisa bee mokyisi,

pho boli yo,

na banga me, nde boli banga o mokyisi mumu.

¹⁸ Onte ya lozingo tewali ilota,

kasi lakolo lozingo lomanya ilota,

pho ilota kabangye etumbu,

emba moto okolote tali na lakolo lozingo.

¹⁹ Banga, tozingye,

pho yo moto wa o boo wa ilozinga.

²⁰ Bo moto monomo kawo obokye: «Nazingye Nwaphongo», bibi kaine nwebi ne,

ali moto wa boole.

Pho moto otozingye nwebi ne okowene yo,

takoyi izinga Nwaphongo otowene yo.

²¹ Emba kyeka mobeko nwaalophe yo:

Moto okozingye Nwaphongo,

azingye na nwebi ne me.

5

Ianola Nwana wa Nwaphongo eli sina ya lozingo

¹ Moto munso okoanole obokye Yesu ali Klisto

ali nwana wa Nwaphongo.

Emba moto munso okozingye Nwaphongo,

kazingye na bana ba Nwaphongo.

² Na baβona toeβe obokye tozingye βana βa Nwaphongo, βo tozingye Nwaphongo tombe na kyelela miβeko me.

³ Phɔ izinga Nwaphongo eli bobo:
Ikumola miβeko me.

Emba miβeko me temili ephesi,

⁴ phɔ ηwana wa Nwaphongo munso ali molongyi wa mokyisi.
Emba elonga eya longa mokyisi, eli ianola sa banga.

⁵ Molongyi wa mokyisi nza,
βo teeβe nde moto owaanola obokye Yesu ali Nwana wa Nwaphongo?

⁶ Eli yo owa ya na nzela ya maa na ya malongo,
Yesu Klisto.

Taika ya nde na maa βoβele,
kasi aya na na maa na na malongo.

Eli βoloβo okoimole,
phɔ βoloβo ali phele.

⁷ Baimole bali βee baato,

⁸ βoloβo, maa na malongo.

Emba βee baso baato hawo nde munoko monomo βekye:

⁹ Bo toanole munoko ηwa βato,
munoko ηwaka Nwaphongo molekyi βonene,
phɔ munoko ηwa Nwaphongo ηwango mumu:
Awo phɔ ya Nwana we.

¹⁰ Okoanole Nwana wa Nwaphongo
ali na munoko me onte ye.

Otoanole Nwaphongo
kamobuya moto wa βoole,
phɔ taanole munoko ηwaa wo
Nwaphongo phɔ ya Nwana we.

¹¹ Emba kyeka munoko me:
Nwaphongo alophe βomoo pha βoβele,
emba βomoo me βoli onte ya Nwana we.

¹² Oli na Nwana ali na βomoo,
otoli na Nwana wa Nwaphongo, tali na βomoo.

Maloba ma suka

¹³ Naekomesi maphoo maso mamana
phɔ oeβe obokye oli na βomoo pha βoβele,
βee bali na ianola o nkombo ya Nwana wa Nwaphongo.

¹⁴ Kyekya lowo lokyele obokye banga salota o βoo phe:
Bo tomoongye ekpele yonyo bookozingye yo,
kalookye.

¹⁵ Emba okoeβe banga obokye kalookye waamoongye banga,
toeβe obokye tozwe imoongye banga.

¹⁶ Bo moto monomo kawene nwebi ne kakeye isumu,
isumu site sikambe moto me o iwa,
abondele, emba Nwaphongo amophe moto okokyele isumu mona βomoo,
βo isumu me sikyesi yo tesikambe o iwa phele.

Wali isumu sikambe o iwa:
Teli phɔ ya sango ekyewo nga obokye obondele.

¹⁷ Bobe βoso βoli isumu.

Kasi masumu maso temaakambe o iwa.

¹⁸ Toeβe obokye moto munso oli ηwana wa waphongo takule kyela isumu,
phɔ Nwana wa Nwaphongo kamobanza,

emba Moto moġe tali na makokyi mi yo.

¹⁹ Toeġe obokye toli ġaaka Nwaphongo, kasi mokyisi munsɔ mokyimele o se ya ġokonzi pha Moto moġe.

²⁰ Toeġe obokye Nwana wa Nwaphongo aya amba na lophe mayeġe pho ya iyeba Owa pheġe.

Emba toli ġaaka Owa pheġe, onte ya Nwana we Yesu Klisto. Iyo ali Owa pheġe, ali Nwaphongo, ali na ġomɔɔ pha ġoġeġe.

²¹ Bana ġa nga, kyeba na bikyeko.

Mokanda nwa Yoane nwa ibale Yoane Maphoꝝ ma etatele

Moto owa koma mokanda mumu kamibangye na nkombo ya «Nkumu». Na maphoꝝ mawo yo maweninya obokye baanosi baakomele yo babaka bamokumole. Atomaka mokanda me oka Ingomba sɔnɔsɔ sibangye yo: «Mwasi owa ɔlo Nwaphongo na bana be» (Etee ya 1-2).

Kalenza baanosi obokye baphile bophelelu maphoꝝ ma phele, bambe na ba na lozingo (1-6). Kabakyebisa obokye bɛɛ sabenga mateya maa boole (7-11). Pho ya isokya, kaimole imbanga saamokye yo oka bɛɛ.

Nde bowakomaka yo o mokanda nwa ntubo, o mokanda mumu Yoane kaongye na baanosi baso obokye baingole miyo, bambe na phila sakolo ianola.

Maphoꝝ mali o mokanda mumu mango mama:

- Etee ya 1-3: Maphoꝝ ma etatele
- Etee ya 4-11: Laakolo lozingo, na ikyebisa pho ya mateya maa bole
- Etee ya 12-13: Maphoꝝ ma isokya

Ibeya

¹ Inga, nkumu ya ingomba sa Nwaphongo, nakomele mokanda mumu, iwe nwanwasi owa ɔlo Nwaphongo na bana ba we, baazingye nga phelephele teli nga mampenza,

kasi na bato baso baali na zebi sa maphoꝝ ma phele,

² pho ya maphoꝝ ma phele mali onte ya banga emba maa moba na banga bofele:

³ Le obokye Nwaphongo Ango wa banga na Yesu Klisto, Nwana wa Tata, balophe ngolu, balookye ngongo, balophe na bose, pho tobikye onte ya phele na lozingo.

⁴ Nasepesi na boikye

iya wene bana ba we batambule o nzela ya maphoꝝ malaa, ndengye eyawo mobeko nwaa zwa banga na Tata.

⁵ Emba unwanwa eye, mama, naongye na we — siiekomele wawa mobeko munyakune, kasi nwaazwaka banga tata o etatele —, obokye tozingane banga na banga.

⁶ Kyeka boli lozingo:

Totambule o nzela ya mibeko me.

Mena eli mobeko nwa oka bɛɛ tata o etatele, pho ya obokye otambule o nzela me.

⁷ Pho bakosee haikye banyangwa o mokyisi. Tebaanole obokye Yesu Klisto aya na nzoto. Yo mona, mokose na motemesi wa Klisto!

⁸ Nde kokyebe,

pho bɛɛ sabungya mbuma ya bitoma ba bɛɛ, kasi ozwe eyaakolo mbano.

⁹ Moto muso okoloɔbo phunda o boo tambe ikala o mateya ma Klisto,

tali na Nwaphongo.
Okoikale o mateya,
iyo ali na ná Tata na ná Nwana.

¹⁰ Bo moto aesi oka ðèè
taikyí yaa na mateya mamana,
samoyamba
samba na munyangyela.

¹¹ Owaamunyangyela
aanga o bitoma ða moto me biibe.

¹² Nali na maphɔɔ maikye ma iyekomela,
kasi siki zinga iyekomela na lokasa na maa ma mokanda.
Phɔ naumunya iyaa oka ðèè
na iyaa ewɔle yango nga mampenza,
phɔ banga basɔ tobe na nkyisa.

¹³ Bana ða nkanasa ya we owa ɔɔ ðe, ðaelongosi.

Mokanda Yoane nwa iyato Yoane Maphoo ma etatele

Moto owa koma mokanda nwa iyato mumu kamifangye «Nkumu» (kyeka na o mokanda nwa Yoane nwa ifale). Amotomelaka Gayusi pho ya imokyebisa obokye yo sabenga mobesi nwa Diotrefe, kasi alukye nde obokye aphe Demeteliusi mafoko.

Mokanda mumu moteya obokye owakolo moanosi eli nde yo okozingye bebi baso.

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Etee ya 1-4: Maphoo ma etatele
- Etee ya 5-8: Basambi ianola sa Gayusi
- Etee ya 9-12: Bofo pha Diotrefe na bolaa pha Demeteliusi
- Etee ya 13-15: Maphoo ma isokya

Ibeya

¹ Inga, nkumu ya ingomba sa Nwaphongo, nakomele mokanda mumu, iwe Gayusi wa lozingo, okozingye nga phele. ² Nwebi owa lozingo, nazingye obokye obe na bolaa o maphoo maso, emba nzoto ya we ibakye nkusi, na molimo nwa we mofo nde bomoo.

³ Nali na nkyisa boikye pho bebi baaesi wawa, banzimosi maphoo malaa mali onte ya bomoo pha we obokye iwe, kotambule onte ya phele. ⁴ Nkyisa ya nga boikye, eli nde ya iyoka obokye bana ba nga batambule onte ya phele.

Gayusi owakolo moanosi

⁵ Nwebi wa lozingo, komiweninya owakolo moanosi waasungye we bebi ebee na babutu. ⁶ Baesi ya imola ngolu ya we o boo pha ingomba. Okyelaka nde babona pho baunve etoma ya bee na bolaa bookosepele Nwaphongo. ⁷ Emba nde pho ya Nkombo ya Klisto, bakye o imbanga, kasi tefaikyi zwa na ekpele oka bato baatebaebe Nwaphongo. ⁸ Emba banga, tosengyesi isunga bato me, pho tomiweninya obokye na banga toanga na bee o ikyela maphoo ma phele.

Diyotrefe na Demeteliusi

⁹ Nakomesi ingomba sa bee nwana mokanda. Kasi Diyotrefe, okozingye iba nde o boo o maphoo maso, taanole maphoo ma banga. ¹⁰ Emba na wamoya nga, namoimola bofo phe baso, yo okolotemele na maloba mabe: Emba otosepele yo na maphoo mamana, yo mampenza kale na iyamba bebi, na baazingye ibayamba, kambe kula bakatela, kambe na bawiinya o ingomba. ¹¹ Nwebi owa lozingo, samekola maphoo maabe kasi malaa. Moto okokyele bolaa ali owaaka Nwaphongo, moto okokyele bofo taabe Nwaphongo. ¹² Ka pho ya Demeteliusi, bato baso bamowole nde na bolaa. Na maphoo malaa mawo pho ye. Kasi na banga me, tomowole nde na bolaa, emba koebe obokye munoko nwa banga moli nde phele.

Ndongolo

¹³ Nabakyi na maphoo maikye maekomela, kasi sizingye ekomela mango na maa ma mokanda. ¹⁴ Pho naumunya iyewene mi nkolo ikyi ye, emba

tomba solola. ¹⁵ Le obokye bose bofe na we! Bebi baelongosi. Longolo na bebi, monomom na monomom.

nzete itibote mbuma na bo imbele me sikokyi, baiphikola, ya waa mbala ibale. ¹³ Bali ndokolo kanda eenene, batokolo maphoo ma soo ndokolo kanda kyephambe luulu. Bali ndokolo banyaseesi baakye miengyebana, bamobomba bée o elele ya enzombi ekusi pho ya bobele.

¹⁴ Nde pho ya bée me, moimosi Enoke, nkoko owa sambo tata oka Adama, awoko yokye: «Kyeka Nkolo kaye yo na moluku nwa banze bée fasantu ¹⁵ pho ya isambisa mokyisi na iweninya bato babe bofe pha bée na maloba mabe mamowole be.»

¹⁶ Eli nde be! Bato baamiime na bakyemimilela, babengye nde maphowa ma be, noko ya bée kytokolo maphoo manene, bakyele molete na bato pho babakabele.

Maloba maikuya

¹⁷ Bande na nga, pho ya bée, umunya maloba maewolekye batoma ba Nkolo wa banga Yesu Klisto phanza. ¹⁸ Bawoko na bée bofo: «O imbele saa suka, basemosi baabengye nde maphowa ma bée maabe bamoya.»

¹⁹ Eli nde be! Baaya kabola bato, bali na maumunya ma mokyisi, tebali na Bolobo. ²⁰ Kasi bée, bebi na nga, omiteye nde o ikolo sa ianola sa bée sisantu, onga na Nwaphongo onte ya Bolobo. ²¹ Phila lozingo la Nwaphongo, bootaba bée iziya obokye Nkolo wa banga Yesu Klisto na ngongu ye aephe bomoo pha bobele. ²² Bato baataaba na ziko obaakyele ngongu, ²³ obabikya, obatokolo o nwenya. Pho ya baayoko, obaakyele ngongu. Kasi nde kokyefe na be, saphila na bo munkoto pho nwaunva ototo na maphoo ma bée ma sokoto.

Ipambosi

²⁴ Nwaphongo ali na mwiya nwa iyebanza pho bée sakaa na obokye bée sabaa na bofe nono bonobo. Eli nde yo moto okokyi iyekomya oka ye o kyemo ye, pho omowene ombe baa na nkyisa nzikye. ²⁵ Ali Nwaphongo nde yo monomo na Mobikye wa banga o nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. Le obokye nkyemo, bonene, mwiya na bokonzi ibe ne uta o etatele, unwanwa eye na pho ya bobele na bobele. Ame.

Mokanda ስጋ Iwēninyama sa Maphoḥ Maphoḥ ma etatele

Yoane, mokomi ስጋ mokanda ስጋ mbomela ስጋ Biblia, amokomaka pho ya ilenza ianola sa bato. Pho bakonzi ba Loma, babaka bamiwene ndokolo manzambe. Yango mena babutwaka inyokolo baanosi pho bēe babaka baanole nde Nkolo monomḥo Yesu. Tebabaka baanole na ikusamela mokonzi oomunene wa Loma naa ekyeko ye.

Imbele me bamba boma baanosi baikye. Bamba akya na Yoane, bamba motoma o mosanga ስጋ Patimos (1.9). Omḥo, anzelu wa Nkolo Yesu amba moteya maphoḥ masengyesi iya sima ya bana nkolo (1.1). Yoane awene obokye minyoko mamina mili ndokolo mianyokoloko bato ba Babilone na ba Ela bato ba Isalayele. Maulane nana manyokoloko Bayuda Nkolo Yesu. Yango mena Yoane abenga ndengye eyakomama wango o nkanda ya Isaya, Ezekiyele na Danyele, na ndengye eya wo Nkolo Yesu.

Maphoḥ mali o mokanda mumu mabengana bobo:

- Iwēninyama 1-3: Maphoḥ mawēninyama phanza na Nkanda yaakomela Yoane Mangomba
- Iwēninyama 4-5: Ngambo ya Nwaphongo na ya Klisto o ikolo
- Iwēninyama 6-7: Buku pha mangyende sambo. Ingomba, mokyisi munyakune ስጋ olo Nwaphongo
- Iwēninyama 8-11: Mbenzo sambo
- Iwēninyama 12-13: Ingomba na Munguna Zabulu, na manyama mafale
- Iwēninyama 14: Nwana wa mpate na bato bēe. Nwaphongo moteni ስጋ malombe ma bato ba mokyisi
- Iwēninyama 15-16: Bisenzo sambo
- Iwēninyama 17-20: Babilone enyango, nyama baelongyi, moimosi owa boole na Zabulu
- Iwēninyama 21-22.5: Ikolo na munse munyakune, Yelusaleme enyakune
- Iwēninyama 22.6-11: Nkolo Yesu aikyi mbunu: «Waikasi fonte, naye.»

Etatele

¹ Iwēninyama sa maphoḥ sawenekye Yesu Klisto. Nwaphongo amoweninya sango pho ya iteya basali bēe maphoḥ masengyesi iya urjawanja eye. Klisto atomaka anzelu we pho ya ikye siweninya oka Yoane mosali nwe, ² owa anola obokye iso yaawene yo ili Ilofa sa Nwaphongo na ikyi wo pho ya Yesu Klisto. ³ Nkyisa ili na moto okotangye Ilofa sisi, na baaokye malofa ma baimosi emba bambe bomba iso yaakoma bēe omḥo, pho imbele me sikomi phenephe.

Nkanda o mangomba ma Azi

⁴ Inga Yoane, nakomele mangomba sambo mali o Azi. Be ozwe ngolu na bose ikyiute na Iyo ooli, owabaka na okoye, ikyiute na ná Malofo sambo mali o boo pha mumbanga nwe ስጋ bakonzi, ⁵ ikyiute na ná Yesu Klisto, nzoka okowo nde bo wawenekye yo, Nwana owa bola onte ya bawe, Mokonzi ስጋ bakonzi ba mokyisi. Oka okolozingye, owalokunyola masumu ma banga na malongo me, ⁶ owalobuya bosoo pha banganga ba

Nwaphongo pho ya Ango Nwaphongo, nkyemo na bokonzi ife ne pho ya bobele na bobele. Ame!

⁷ Kyeka, kaye onte ya mampata, moto munso aamowene, ebe na bamumaaka ikongo. Mabota maso ma mokyisi mamuningonela pho ye. E! Ame!

⁸ «Nali Etatele na Mbomela», kyewo Nkolo Nwaphongo, iyo ooli, owabaka na ookoye, Ekambambasi.

Yoane aweni Klisto o ndoto

⁹ Inga Yoane, nwebi na bée okookye mpasi bo okookye bée pho ya bokonzi na ikanga sa motema onte ya Yesu, fantomaka o mosanga nwa Patimos pho ya Iloba sa Nwaphongo sabaka nga nateya na pho ya bosomebo pha baka nga naimole pho ya Yesu. ¹⁰ Mokolo nwa Nkolo, Bolobo phamba ya nzwa, emba namba yaoka o sima ya nga nwesi mokusi, ndokolo mumbenzo, ¹¹ mowo obokye: «Maphoo maawene we, omakome o buku bonobo, ombe botoma o mangomba sambo mama: O Efese, o Similine, o Pelegame, o Tiatile, o Saledesi, o Filadelfi na o Laodikia.»

¹² Namba ya miekpinya pho ya ikyeka nwesi nwabaka munvole. Emba waamiekpinya nga, naesi yawene mabele sambo makyela bée na itela.

¹³ Emba onte ya mabele, moto monomo owa ulana na nwana wa moto abaka omu. Alataka etubu aanda na nkamba ya itela eyamoiphiaka bontolo. ¹⁴ Moto nwe na suwe ye yabaka intane ndokolo nkungye ya mpate, ndokolo mangbandangbala. Emba miyo me mabaka ndokolo ingyengu sa nwenya. ¹⁵ Makolo me mabaka ndokolo ebuni ya motuya eekunyo o itumbu sa nwenya, emba nwesi nwe nwabaka ndokolo bokyele kanda ya maa ma ebale eenene. ¹⁶ O eboko ye ya boloo, aphilaka banyasesi sambo, emba munoko nwe nwabaka motokolo mumphata mootu. Boo phe phabaka bongyengye ndokolo boko ngale moo. ¹⁷ Wa mowene nga, namba ka ndokolo mowe o makolo me, emba amba yalangya eboko ye ya boloo o ikolo sa nga, amba ya wo yokye: «Salota! Nali moto owa o boo na owa mbomela. ¹⁸ Na oli na bomoo. Nawaka, emba kyeka, nali na bomoo pho ya bobele na bobele, naphisi maphungola ma iwaa na ma mokyisi nwa bawe. ¹⁹ Yango mena koma maphoo maso maweni we, malekane unwanja eye na maamoya sima. ²⁰ Pho ya lowo lokyekyi banyasesi sambo baaweni we o boloo pha nga na mabele sambo makyela bée na itela, sekyele, eli bobo: Banyasesi sambo eli banze ba mangomba sambo, emba mabele sambo eli mangomba sambo.»

2

Mokanda nwa Ingomba sa Efese

¹ Komela anzelu owa Ingomba sa Efese bobo: «Eye kyewo oophisi banyasesi sambo o boloo phe, okotambule onte ya mabele sambo makyela bée na itela. ² Naebe bitoma bya we, etoma ya we na ilendendala sa we, na obokye tokokyi anolela bato baakabu. Walomya bamiphambe obokye bali batoma nzuka tebali bomu, wamba na bawene bato ba boole. ³ Oli na ilendendala, waoka mpasi pho ya nkombo ya nga, kasi toika phembe. ⁴ Kasi loteloli na nga mbale na we eli obokye, wabungya lozingo la etatele labaka na we. ⁵ Yango mena, umunya bii kaa we. Bongola motema, kyela bitoma baphanza. Bo phe, namoya oli we, emba bo tobongosi motema, namumanya ibele sa we waabe sango. ⁶ Emba lowo lawe lonolo lola lango lolo: Koine bitoma ba Banikolaite nde boko biine nga.»

7 «Ooli na matoo, aokye ikyiwo Bolobo o Mangomba!

Owa molonga, namophe ya iza, mbuma ya njwete njwa bomoo mooli o inzabi sa Nwaphongo.»

Mokanda njwa Ingomba sa Similine

8 Komela anzelu owa Ingomba sa Similine bofo:

«Eye kyewo moto owa o foo na owa mbomela, owa waka emba owa kula butwa na bomoo. 9 Naebe mpasi ya we, bobola pha we, kasi oli na ezwele. Emba mabole ma baamisambole obokye bée bayuda kasi tefali bomoo. Bali isanga sa Molemba. 10 Salota pho ya mpasi eyamooka we. Kyeka, Molemba amovaka bakyi baka ya we o boloko pho ya iyemeka, emba wamunyokomo nkolo iko. Oititale nabo nono oiwa; namba ephe mbano ya bomoo pha bobele.» 11 «Ooli na matoo, aokye na bolaa maphoo mawo Bolobo o Mangomba!

Owa molonga, etawe iwaa sa ibale.»

Mokanda njwa Ingomba sa Pelegame

12 Komela anzelu wa Ingomba sa Pelegame bofo:

«Oka maphoo ma moto ooli na mumphata njwa bootu na mbale na mbale. 13 Naebe elele ekyezale be, Molemba akylela eziye ye omoo. Ebe na nkolo yaboma bée Antimpasi, owaakolo nzoka ya nga oka bée, waabuya Molemba eziye ye, waphila nde nkombo ya nga, toika le inzanela. 14 Kasi nali na we na njwana mooya. Wali bakyi oka ya we baphila mateya ma Balama maatomisa Balaka ibekyisa bana ba Isalayele izengye na baatomisa iza manyama mambya bée mambeka o bikyeko na ikylela bondumba. 15 Nde oka ya we me, wali na baaphila mateya ma Banikolaite. 16 Yango mena, bongola motema. Bo phe, njwana bonte, naye oka ya we, namunjwana na bée na muphata njwa munoko njwa nga.

17 Ooli na matoo, aokye na bolaa maphoo mawo Bolobo o Mangomba!

Owa molonga, namophe Mana maa bombama. Namophe ibanga siitane, emba o ikolo sa ibanga me, bakoma nkombo eenyakune eteebe na moto, manya nde owa ekpa.»*

Mokanda njwa Ingomba sa Tiatile

18 Komela anzelu wa Ingomba sa Tiatile bofo:

«Oka maphoo mawo Nwana wa Nwaphongo, yo owa miyo ndokolo itumbu sa njwenya na makolo ndokolo ebuni eya motiya. 19 Naebe bitoma ba we, lozingo la we, ianola sa we, etoma ya we na ilendendala sa we. Bitoma ba we bia mbomela bilekya bia etatele na foiky. 20 Kasi lote loli na nga na we mbale eli obokye we koanolele Zezabele. Nwasi mona kamitangye moimosi wa Nwaphongo, kakosa basali banga na ibateya obokye bakylele bondumba, baze na manyama mambye bée mambeka o bikyeko. 21 Namolesi njwana imbela pho abongole motema, kasi taanole ibongola motena pho ya ile bondumba phe. 22 Kyeka, namolangya o ntangye ya bolosi ebee na batambule ne o ikyemikyela baphemba bo tefale bitoma me. 23 Namoboma bana be, emba Mangomba maso mamoeba obokye nali okoebe maumunya na maphowa ma bato, emba namophe moto na moto ikokana na bitoma be.»

24 «Kasi nawo na bée bali o Tiatile, bate baika anola mateya mamana, bate baikaluka iyeba bozindo pha basekyele ba Molemba obokye: Siikule

* 2:17 2.17 Mana eli ntoma yaphekya Nwaphongo bana ba Isalayele O isobe.

ephisa ephesi esu. ²⁵ Lowo lonolo nde obokye, looli na b̄e olophile na bokusi nono waamoya nga. ²⁶ Moto owamobanza bitoma ba nga nono o suka, namophe bokonzi o ikolo sa nkyisi. ²⁷ Emba amotambwisa nkyisi me na phimbo ya ebuni ndokolo boobole b̄e mambongo makyela b̄e na yondo. ²⁸ Naamophe maanguma okongyengye wa mumbengu nde bo wampe Tata bokonzi.† ²⁹ Ooli na matoo, aokye na bolaa maphoꝥ mawo Bolobo o Mangomba!»

3

Mokanda nwa Ingomba sa Sarde

¹ Komela anzelu owa Ingomba sa Sarde bofo:

«Eye kyewo oli na Malobo sambo ma Nwaphongo na banyaseesi sambo: Naebe bitoma ba we, komitate obokye oli na bomoo, nzuka oli mowe. ² Ba na bokyengyi! Kuya njwana ndambo oli na we pho yo sa waa. Pho sikyiwene bitoma ba we bilaa o miyo ma Nwaphongo wa nga. ³ Yango mena, umunya maphoꝥ mazwa we na maoka we. Ombanza ombe na bongola motema. Bo tokyengyi, namoya ndokolo mwibi, sanko eya obokye oebe imbele sa moeyelela nga.» ⁴ Kasi o Sarde, oli na ndambo ya bato bate baika oto bitobu bia be. Bamotambula na nga, balati bitobu bitane, pho bali na kaa.

⁵ Yango mena, «owa molonga amolata bitobu biitane. Esikunyole nkombo ye o buku pha bomoo. O boo pha Tata na baanzelu be, namoanola obokye oli moto wa nga.

⁶ Oli na matoo, aokye ikyiwo Bolobo o Mangomba!»

Mokanda nwa Ingomba sa Filadelfi

⁷ Komela anzelu owa Ingomba sa Filadelfi bofo:

«Eye kyewo Mosantu, Owakolo, ophisi iphungola sa Davidi, bo aingosi, na moto takokyi ikanga. Emba bo akangyii na moto takokyi iingola. ⁸ Naebe bitoma ba we. Kyeka, naingosi moziobo o boo pha we obokye na moto monomo takokyi imokanga. Na oli we nde na njwana bokusi, obanze maloŋa ma nga, tombi na nzangana. ⁹ Kyeka, naephe bato ba isanga sa Molemba, baakate obokye bali Bayuda. Kyeka, namokyela obokye baya kusama o makolo ma we, emba bamoeŋa obokye naezinga. ¹⁰ Pho wakanga motema pho ya ifanza maloŋa ma nga. Na nga me namoeŋanza o imbele sa mpasi eyamoyelela mokyisi pho ya imeka bato baso. ¹¹ Waikasi fonte naye. Phila na bokusi yaazwa we pho ya obokye moto saebololo mbano yawe.»

¹² «Owa molonga, namoteye ntondo onte ya tempelo ya Nwaphongo wa nga pho yo sakula tokolo. Emba namokoma o ikolo se nkombo ya Nwaphongo na nkombo ya mokyisi nwa Nwaphongo wa nga, Yelusaleme eenyakune ekyeute o ikolo oka Nwaphongo wa nga, na nkombo ya nga eenyakune.

¹³ Oli na matoo, aokye ikyiwo Bolobo o Mangomba!»

Mokanda nwa Ingomba sa Laodikiya

¹⁴ Komela anzelu owa Ingomba sa Laudikia bofo:

«Eye kyewo Ame, Nzoka o molaa na owaakolo, etatele ya iso yaakyela Nwaphongo: ¹⁵ Naebe bitoma ba we, toli mpiyo na njwenya. Ndobakyi naa mpiyo naa njwenya. ¹⁶ Kasi pho ya obokye oli ndeleku, emba toli

† 2:28 2.28 Nyasesi owa mumbengu.

naa mpiyo naa nywenya, na moelowa na munoko nwa nga. ¹⁷ Pho kowo obokye: "Nali na ezwele, nali na mbolo nzikye, sikuli sengyela na ekpele." Kasi toebe obokye oli mobola, moto wa ngongo, moto wa mpasi, moto owa pholo miyo, ombi kula ba na bolumbu. ¹⁸ Yango mena naeteya bobo: Oya omba itela saakunyola bee na nywenya oka nga pho obutwe moto wa ezwele, oya omba na bitobu bitane pho ya iziba bolumbu pha we. Oya omba na muno mokokyi bee ikyela o miyo pho okule wene. ¹⁹ Nga naoya nambe phe etumbu oka bato baso bazingye nga. Yango mena, lendendala ombe na bongola motema. ²⁰ Kyeka, nga na temi o mozibo, na komole. Bo moto aokyi nywesi nwa nga, ambi nzibola na munyolo o ingambi see, nga namozaa nee, emba nee amozaa na nga.»

²¹ «Owa molonga, naamophe nzela ya izala na nga o mumbanga nwa nga nwa bokonzi. Bo wa longa nga, na bo wakye zala nga na Tata o mumbanga nwe nwa bokonzi.

²² Oli na matoo, aokye ikiyio Bolobo o Mangomba!»

4

Bokokumbele bee Nwaphongo o ikolo

¹ O sima ya maphoo mamana, nambakula ya wene ndokolo o ndoto: Mozibo monomo moziboo o ikolo.

Emba nywesi monomo mokusi ndokolo mumbenzo nwaokaka nga phanza, nwa woko bobo: «Baa oni! Namoteya maphoo masengyesi iya sima.»

² Mbala yonyo Bolobo boesi ya mpila. Ikyeka bobo, mumbanga monomo moli o ikolo, moto monomo azasi mi nywango. ³ Owazalaka mi mumbanga me abaka kangyengye ndokolo mabanga ma zasipe na saladowane. Seleka ya zingaka muna mumbanga na ingyengye ndokolo ibanga sa emerode. ⁴ Mbanga mako mabale mbuka ine yazingaka muna mumbanga, emba o ikolo sa ina mbanga, bankumu mako mabale mbuka bane bazalaka mi yango, balati bitobu bitane. O nzoto ya be, balataka biboko bia itela. ⁵ Nkakasi, nyesi na bingyinsi yaba kytokolo o muna mumbanga. O boo pha muna mumbanga, ba tala sambo babaka balole na bokusi. Eli Malobo sambo ma Nwaphongo. ⁶ O boo pha mumbanga, naesi yawene ndokolo ebale enene ya maa ma sangyisangyi ndokolo molangyi.

Onte ya mumbanga na o mambale, manyama mane matonda na miyo na o boo na o sima. ⁷ Nyama eya boo yaulana na gbogbo, eya ibale yaulana na ngombe eya moloo. Eya iyato yabaka na boo ndokolo pha moto emba eya ine yaulana na koko ekyephumbwe. ⁸ Manyama mane me mabaka yonyo na yonyo na mapapusa motoba matonda na miyo o mambale na onte. Na moo na mokolo temaemaka iwo obokye:

«Mosantu, mosantu, mosantu! Nkolo, Nwaphongo Ekambambasi, yo owabaka, ooli na ookoye!»

⁹ Emba, imbele siso saba manyama me makumbele nkyemo, maphe ngambo na melesi oka moto oozasi o mumbanga nwa bokonzi, moto oli na bomoo pho ya bobele na bobele, ¹⁰ bankumu mako mabale mbuka bane babaka bakyminyokye maboo o se o boo pha oozasi o mumbanga nwa bokonzi, babaka bakumisa Moto oli na bomoo pho ya bobele na bobele. Babaka bavakye biboko ba bee o boo pha mumbanga nwa bokonzi bambe wo beekye:

¹¹ «Nkolo Nwaphongo wa banga, okokyi na nkyemo, ngambo na mwiya. Pho eli we moto owakye mbolo iso,

wazingaka obokye ibee, yango mena yakyelama.»

5

Nwana wa Mpate okokyi izibola buku

¹ Emba namba yawene o eboko ya boloo pha oozasi o mumbanga njwa bokonzi, buku bonobo phaakoma bee na o motena na o ibanda, babobaka na mangyende sambo. ² Namba ya wene anzelu monomo owa mwiya kaanjwane na njwesi mokusi yokye: «Okokyi iingola mangyende mama nza pho ya izibola buku bobo?»

³ Kasi ebe o ikolo, na o se naa o se ya manyete, moto na monomo takokaka iingola buku me naa ivaka ziyo omo. ⁴ Nalelaka na boikye pho tewazwanaka na moto monomo owakokaka ingola buku me na ivaka ziyo omo. ⁵ Kasi monomo onte ya bankumu amba wo na nga yokye: «Salela! Kyeka, owaunva, gbogbo ya ibota sa Yuda, nkoko wa mokonzi Davidi, amingola mangyende sambo, amba zibola buku.»

⁶ Emba namba ya wene njwana wa mpate monomo owabaka ndokolo bamobomi atemi onte ya mumbanga njwa bokonzi, alungami na manyama mane, na na bankumu makoo mabale na bane. Abaka na membe sambo, na miyo sambo mali malobo sambo ma Nwaphongo matoma yo o mokyisi muso. ⁷ Nwana wa Mpate amba ya susinya, amba ya kpa na eboko ye eya boloo buku pha baka na ozasi o mumbanga njwa bokonzi. ⁸ Emba wakpa yo buku me, manyama mane na bankumu mako mabale mbuka bane bamba ya kusama o boo pha njwana wa mpate. Monomo na monomo aphilaka isangyi na bakopho bakyela bee na itela batondi na malasi, eli mafondesi ma basantu. ⁹ Babaka batube zembo siinyakune bekye: «Iwe okokyi na ikpa buku na naibolingola mangyende; pho baefomaka, na malongo ma we, waikola pho ya Nwaphongo bato ba mabota maso, noko iso, bato baso, na nkyisi iso. ¹⁰ Obabuye bosoo pha banganga ba Nwaphongo pho ya imokyelela. Emba bamoba bakonzi ba mokyisi.»

¹¹ Bobele namba kula ya kyeka, namba yaoka nyesi ya baanzelu baikye. Babaka miluku na miluku, mankoto na mankoto bazingyi mumbanga njwa bokonzi, ebe na manyama na bankumu. ¹² Babaka batube na bokusi, bekye: «Njwana wa mpate owa foma bee, akokyi na izwa mwiya, ezwele, zebi, bokusi, ngambo, nkyemo na nkuma.»

¹³ Namba yaoka bikelamo biso bakyelama o ikolo, o se, o se ya manyete na o ikolo sa mpiko eenene, biabaka bitube bee biso obokye: «Nkuma, ngambo, nkyemo na bokonzi pho ya bobele na bobele ibe na oozasi o mumbanga njwa bokonzi na na njwana wa mpate.» ¹⁴ Emba manyama mane mabaka maanole mekye: «Ame!» Bobele bankumu bamba ya kusama maboo o se.

6

Nwana wa mpate kaingole mangyende

¹ Bobele namba yawene Nwana wa mpate kaingole buku. Waingola yo ingyende sa etatele mi mangyende sambo mabaka bee na buku me, namba yaoka nyama eya o boo pha manyama mane kyeanjwane ndokolo engyinsi, obokye: «Yaka!» ² Sima, namba ya wene mpunda etane. Moto owa baaka o ikolo sa yango aphisiti itumbu. Bamba ya muuma pho akukosi mabita, ambi kula kyende pho ya ikukola mabita.

³ Waingola yo ingyende sa ibale, naesi yaoka nyama eya ibale kyeanjwane: «Yaka!» ⁴ Bobele mpunda esuu esi yatokolo, yabaka mangola ndokolo nwenya. Moto owa baaka o ikolo sa yango, bamophe mumphata moanda, aesi yazwa bokonzi pha imanya bose o mokyisi pho ya obokye bato babukane.

⁵ Waingola Nwana wa mpate ingyende sa iyato, naesi yaoka nyama eya iyato kyeanjwane: «Yaka!» Namba yawene punda iindo. Moto owa baaka o ikolo sa yango, aphis o maboko ekoo ekyemekye na bée bozito pha mbolo. ⁶ Emba namba yaoka ndokolo njwesi onte ya manyama mane, mowoo obokye: «Kilo yoooyo ya ble* kyebukane na nzanga yoooyo ya etoma. Emba bakilo baato ya olze† pho ya nzanga ya etoma. Kasi saoto manzabi ma mauta na maa vinyo‡!»

⁷ Bobele waingola Nwana wa mpate ingyende sa ine, naesi yaoka nyama eya ine kyeanjwane: «Yaka!» ⁸ Namba ya wene mpunda yoooyo eya bulua. Moto owa baaka o ikolo sa mpunda me kombo ye Iwa, na mokyisi nwa bawe momobengye. Babaphekye bokonzi o ete yoooyo mi bitee bine ba manyete pho ya iboma na mumphata, na nzala, iwa na manyama ma kabu ma mokyisi. ⁹ Imbele saa ingola Nwana wa mpate ingyende sa itano, naweni o se ya etumbelo mikali ma bato baaboma bée pho ya Iloba sa Nwaphongo na pho ya bonzoka pha bée pha iimola Simo Elaa. ¹⁰ Babaka baanjwane na bokusi bekye: «Owakolo Mokonzi mosantu, noko imbele iye saamoya we yaambinya bato ba mokyisi, na ibaphe etumbu pho ya malongo ma banga?» ¹¹ Bobele, amba yaphe moto na moto etobu eetane. Amba yaonga na bée obokye baziya njwana bokyi bofo, pho motuya nwa bebi na bée bayoko basengyesi bée ibaboma bowababoma bée mokokye.

¹² Bobele namba ya wene Nwana wa mpate kaingole ingyende sa motoba. Imbele me, manyete mamba ya nyingana na bokusi. Munyela njwaindaka ndokolo etobu eyindo, emba bokombe bosoo phabutwaka ndokolo malongo. ¹³ Banyasesi ba ikolo bamba ya biya, bayakaa o se ndokolo mbuma ya fige naino iiteiosi ibiye na eweale. ¹⁴ Ikolo samba yalemoo ndokolo iyaki sianda sizingyi be. Mangomba maso na misanga maphikwaka o bilele bia bée. ¹⁵ Bakonzi ba mokyisi, bato banene, bakonzi ba batuluku, bato ba ezwele na bato ba mwiya, bato basoo ebe baombo naa mansomi, bamba kyemibomba o mabiko ma mabanga mali o mangomba. ¹⁶ Bamba butwa iwo na mangomba na na mabanga obokye: «Olokaalele, olobombe itakye na Moto ozasi o mumbanga nwa bokonzi pho yo salowene, na itakye na yoo ya Nwana wa mpate! ¹⁷ Pho mokolo muunene nwa yoo ya bée mokokyi. Owamoteme nza?»

7

Elembetele ya Nwaphongo

¹ O sima ya maphoo mamana, namba ya wene banze bane batemi o mambale maso mane ma manyete. Bateye biweele bine ba manyete pho ya obokye na ewele yoooyo salekana o manyete, na o ikolo sa mpiko eenene naa mi njwete. ² Emba namba ya wene anzelo omoyoko kaute bitokolo munyela. Mwanze me aphilaka elembetele ya Nwaphongo oli na bomoo. Na njwesi mokusi, amba ya anwanela banze bane bazwaka makokyi ma ikyela mokyisi na mpiko eenene bofe: ³ Yokye: «Sakyela

* 6:6 6.6 Mbuma ikyi be ndokolo losoo. † 6:6 6.6 Mbuma ikyi be ndokolo maanza. ‡ 6:6 6.6 Mauta ma olive.

mokyisi bofe, naa mpiko eenene naa nzete! Tosengyesi itaunva ikyela elembetele o mambanda ma bato ba etoma ba Nwaphongo wa banga.»
⁴ Emba namba yaoka motuya nwa bakyelaka bēe elembetele o mambanda ma bēe. Babaka bato nkoto munkama na makoo mane mbuka ine, ba mabota maso ma bana ba Isalayē. ⁵ Nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Yuda, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Luβeni, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Gadi, ⁶ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Asele. Nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Nefitali, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Manase, ⁷ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Simeyo, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Levi, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Isakale, ⁸ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Zabulo, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Zozefu, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Benzame. Bēe baso bazwaka elembetele ya Nwaphongo o mbanda.

Moluku nwa bato baolmo

⁹ O sima ya maphoo mamana, namba kula yakyeka. Namba yawene moluku mwikye nwa bato mootemokokyi na moto itanga. Yabaka nkyisi iso, mabota maso, bato baso na oko iso. Batemkye o soo pha mumbanga nwa bokonzi na o soo pha Nwana wa mpate. Balati bitobu bianda bitane na nkanga ya mabila o mafoko. ¹⁰ Babaka baanwane na nyesi inkusi bekye: «Tobiki na Nwaphongo wa banga ozasi o mumbanga nwa bokonzi, yo na Nwana wa mpate.» ¹¹ Emba banze baso balungyaka mumbanga nwa bokonzi, bankumu na manyama mane mamba kaa o soo pha mumbanga nwa bokonzi mafoo o se, bamba kumisa Nwaphongo. ¹² Babaka bawo bēekye:

«Ame!

nkuma, nkyemo, zebi, melesi, ngambo, mwiya na bokusi
 ibe na Nwaphongo wa banga pho ya bobele na bobele! Ame!»

¹³ Mōnōmō na bankumu amba ya ntuna: «Bato balati bitobu biitane, bali banza, bambi uta bi?» ¹⁴ Namba ya mobuyisa ngakye: «Nkolo, kyeebe nde we.» Amba ya wo na nga yokye: «Eli bato banyokolo bēe na boikye. Bakunyola bitobu bia bēe na malongo na Nwana wa mpate, yango mena bitobu ba bēe babutwa bitane.»

¹⁵ Yango mena batemi o soo pha mumbanga nwa bokonzi nwa Nwaphongo.

Bamokyelele o Tempelo ye na moo na mokolo,
 emba oozasi o mumbanga nwa bokonzi aababomba o se ya molaku nwe.

¹⁶ Ete bakule oka nzala,
 ete bakule oka phowa ya maa,
 moo na mowewe itikule batumba.

¹⁷ Pho Nwana wa mpate ooli onte ya mumbanga nwa bokonzi amoba mookosi wa be.

Amokye na bēe o elele ekyetokolo maa,
 maa maambya bomoo,

Emba Nwaphongo amokunyola mbembe ikyitokolo o miyo ma be.

8

Nwana wa mpate kaingole ingyende sa sambo

¹ Waingola Nwana wa mpate ingyende sa sambo, ikolo samba yaikala bose phenephe na ete ya ngonga. ² Emba namba ya wene banze sambo baateme o soo pha Nwaphongo. Bamba ya baphe mbenzo sambo.

³ Mwanze mosuu amba ya teme phenephe na etumbelo. Aphilaka etumbele ya malasi eya kyela bée na itela, bamba mophe malasi maikye. Amba mabonzela na mabondesi ma basantu baso o ikolo sa etumbelo eya kyela bée na itela eli o boo pha mumbanga nwa bokonzi. ⁴ Bofele zungu sa malasi samba uta o eboko ya anzelu, samba baa o boo pha Nwaphongo elele yonyo na mabondesi ma basantu. ⁵ Sima, anzelu amba ya kpa etumbele ya malasi, amba ya etonza na mwenya nwa etumbelo, amba evaka o se. Bofele bingyinsi biamba yakyela, nyesi yamba okona, nkakasi yamba kyela na manyete mamba nyingana.

Mbenzo motoba ya etatele

⁶ Baanze sambo baaphilaka mbenzo sambo, bamba mibongya pho ya iyulela.

⁷ Mwanze owa o boo amba yaulela mumbenzo nwe. Mangbandangbala na nwenya na malongo yamba yakaa o se molongo. Etee yonyo ya manyete mi biato, mopha monomo nwa nzete mi biato na nkata imbyo yazikaka.

⁸ Mwanze owa ifale amba yaulela mumbenzo nwe. Ekpele yonyo eyaulana na ngomba enene ya mwenya yamba kye kaa o mpiko eenene. Etee yonyo ya mpiko eenene mi biato yamba butwa malongo. ⁹ Ndambo yonyo ya bikelamo biibe o mpiko eenene mi biato yamba wa, na ndambo yonyo ya masuwa mi biato yamba wtono.

¹⁰ Mwanze owa iyato amba yaulela mumbenzo nwe. Nyasesi monomo omunene amba biya o ikolo, kangyengye ndokolo yanzi. Amba kye ka o etee yonyo ya ebale mi biato na o bilele bitokolo maa. ¹¹ Nkombo ya nyasesi me eli (Bololo). Mophaa nwa maa monomo mi biato nwa butwaka bololo, emba bato baikye bamanywaka maa me ma bololo mamana bawaka.

¹² Mwanze owa ine amba yaulela mumbenzo nwe. Etee yonyo ya moo mi biato, na etee yonyo ya bokombe mi biato, na etee yonyo ya banyasesi mi biato ya nyinganaka. Bitee bianyinganaka biamba butwa enzombi. Nzanga ebungye ndambo yonyo ya saa ya yango mi biato na mokolo nde bomo mobungye ndambo yonyo ya enzombi ya yango mi biato.

¹³ Bofele namba kula yakyeka. Naesi yawene koko yonyo kyephumbwe o ikoloo. Naesi yaoka kyanwane na bokusi obokye: «Eye Ngongo! Eye Ngongo! Eye Ngongo pho ya bato ba mokyisi, pho ya mbenzo ya mbomela yamoulela Baanze baato!»

9

¹ Bofele anzelu wa itano amba ya ulela mumbenzo nwe. Namba yawene nyasesi monomo auti o ikolo amba ka o se. Emba bamba mophe iphungola sa ibela siinene siizindo. ² Nyasesi me amba yazibola sina ibela me siinene siizondo. Zungu samba ya tokolo omo ndokolo zunguu sitokolo o itumbu siinene. Emba munyele na muuwe yabutwaka sindo. ³ Bofele ntete yamba tokolo o sina zungu, yamba nyangwa o mokyisi. Bamba iphe bokonzi ndokolo boli na maphalakasa ma manyete. ⁴ Bamba katela ntete me obokye yango saoto nkata, ndemo na nzete. Kasi ikyele bofe nde bato batebali na elembetele ya Nwaphongo o mbanda. ⁵ Tebaikaka phe ntete nzela ya iboma bato me, kasi nde ya ibanyokolo na bokusi makombe matano. Bolosi bokyele waatwe ntete me boli ndokolo waatwe iphalakasa moto. ⁶ Nkolo me, bato bamoluka iwa kasi ete basizwe. Bamoima iwa kasi iwa saabalota.

⁷ Ntete yaulanaka na mapunda mafongya bée pho ya ebasi. O nzoto ya yango, yalataka biboko ndokolo na eboko ya itela. Mafoo ma yango mafaka ndokolo mafoo ma bato. ⁸ Yabaka na suwe ndokolo suwe ya babasi, emba mino ma yango mafaka ndokolo mino ma gbogbo. ⁹ Mantolo ma yango mafaka ndokolo ilati ebuni, toko ya maala ma yango yabaka ndokolo toko ya mitomba mbila moibende bée na mapunda maikye maakyilingane o ebasi. ¹⁰ Ntete me yabaka na bitengu ndokolo nyela ya maphalakasa. Emba na bitengu me, yakokaka ikyela bato bobo pho ya makombe matano. ¹¹ Mokonzi nwa ntete eli anzelu wa ibela siinene siizindo. Na munoko nwa Ebele bamobangye «Abado», emba na munoko nwa baela bamobangye «Apoliyoni»,* kyelukye iwoo obokye «Mooti». ¹² Ngongo eya o boo eleka. Kyeka mangongo mafale maakule yaa o sima.

Mumbenzo nwa motoba mooka

¹³ Bobele anzelu owa motoba amba ya ulela mumbenzo nwe. Namba yaoka nyesi monomo moute o matuu ma etumbelo eya itela eeli o boo pha Nwaphongo. ¹⁴ Nwesi me nwarwoko na anzelu owa motoba owa philaka mumbenzo obokye: «Ingola banze bane bakanga bée phenephe na ebale ya Efrate.» ¹⁵ Bamba ya ingola banze bane babaka baziya nde sina imbele, muna mokolo, bona bokombe na ena epha eya senyelaka bée iboma ndambo yonyo ya bato mi maato. ¹⁶ Emba namba yaoka motuya nwa batuluku banwane na mampunda. Babaka bamiliyo nkama ibale. ¹⁷ Nabawenkye, ndokolo o ndoto, mampunda na baná baa mabaa. Balataka bibende ba mangola ndokolo nwenya, bulee ndokolo ibanga sa motiya, boli ndokolo mobulubutu mookusi. Nzoto ya mapunda yabaka ndokolo nzoto ya gbogbo, emba noko ya bée yabaka kyilowe nwenya, zungu na muuwe ndokolo mobulubutu mookusi. ¹⁸ Nwenya, zungu na muuwe ndokolo mobulubutu mootumbe yaabaka noko ya bée kyilowe, eli mangongo maanene maato maabomaka ndambo yonyo ya bato ba mokyisi mi maato. ¹⁹ Pho bokonzi pha mampunda boli o noko na o nyela ya be. Nyela ya bée yaulana na manzo, nyela me ili na nzoto ikyibasungye na ikyela bobo.

²⁰ Kasi mangongo maanene me temaika boma bato baso. Bato baikalaka tebaika le bitoma ba mafoko ma bée bibe, baikalaka nde ikumisa malobo maabe, bikyeko biakyela bée na itela, na bibuni, na mafanga naa na nzete, bitebikokyi iwene, naa iyoka, naa itambula. ²¹ Bato me tebaikaka le iboma, mpee, ikyela bondumba na iba.

10

Mwanze na buku bookyiky

¹ O sima ya maphoo me, namba ya wene anzelu mosu, mookusi, kaute o ikolo. Impata sonso simozingyi ndokolo alati etobu, nkyemo izingyi boo phe. Boo phe phabaka ndokolo munyela, makolo me ndokolo makonzi ma nwenya. ² O eboko ye, aphilaka buku bokyiky bozibosi bée. Amba ya teye itambe se sa boloo o ikolo sa mpiko eenene, itambe sa bowe o ikolo sa manyete. ³ Amba yaanwana na nwesi mookusi ndokolo gbogbo kyebule. Waunva yo iyanwana, baunvaki sambo bamba ya okana. ⁴ Emba waunva ika bingyizi sambo, naunvaka koma maphoo maokaka nga. Naesi yaoka

* 9:11 9.11 Kyelukye iwoo obokye: «Mooti».

ɲwesi mɔnɔmɔ mouti o ikolo mowɔ na nga obokye: «Maphoo maawɔ bingyinzi sambo maikale ingyende, samba na makoma.»

⁵ Bobele anzelu owa wenekye nga atemi o ikolo sa mpiko eenene na o ikolo sa manyete, amba yakata selesa Nzambe, ⁶ na nkombo ya Nwaphongo ooli na bomoo pho ya bobele na bobele, owa kyela ikolo, muse, mpiko eenene na iso ili omoo. Mwanze yokye: «Nkolo eteikule ba! ⁷ Kasi nkolo yamooka bɛe anzelu owa sambo atati iulela mumbenzo nwe, yamoba ikokysisama sa sekyele ya Nwaphongo, bowaeyimola yo basali bɛe baimosi.»

⁸ Emba ɲwesi ɲwa okaka nga moute o ikolo ɲwamba kula wo na nga obokye: «Kyende, kpa buku boingosi bɛe o mafoko ma anzelu otemi o ikolo sa mpiko eenene na o ikolo sa manyete.»

⁹ Namba ya susana phenephe na anzelu, namba ya mofondo obokye ampe buku bookyiki. Amba ya wo na nga yokye: «Obokpe obozee. O ibu sa we, buku me phamoba bololo, kasi o munoko phamoba lele ndokolo boo.»

¹⁰ Namba yakpa buku me bookyiki o mafoko ma anzelu namba ya bozaa. O munoko ɲwa nga, phabaka na lele ndokolo boo, kasi waunva nga ifozaa, pha butwaka bololo o nkundu ya nga. ¹¹ Bobele bamba ya wo na nga: «Osengyesi ikula imola yaabongya Nwaphongo pho boiyke pha bato, pho ya nkyisi, pho ya noko, na pho ya bakonzi.»

11

Manzoka mabale

¹ Bobele, bamba ya mpe emekyelo ya phanda. Baamba ya wo na nga obokye: «Teme, kyende meka phanda pha tempelo ya Nwaphongo, na etumbelo. Oombe na tanga motiya ɲwa bato baakumisa Nwaphongo omoo. ² Ole mokpengba ɲwa tempelo, samumeka, pho baunva molele bato batebaebe Nwaphongo. Bɛe bamokyita mokyisi mosantu na makolo makombe mako mane mbuka mabale. ³ Emba namotoma manzoka ma nga mabale obokye nkolo nkoto na mikama mibale mbuka mako motoba, balate mangoto,* baumole maphoo ma nga.»

⁴ Manzoka mabale me, eli nzete ibale ya olive na mabele mabale matemmi o boo pha Nkolo wa mokyisi. ⁵ Bo moto mɔnɔmɔ amekyi ibakyela bobele, ɲwenya ɲwamotokolo o noko ya bɛe, emba ɲwamoboma baini ba be. Nde phele, bo moto amekyi ibakyela bobele, mowesi ɲwa bɛe mosengyesi ifa ndengye mena. ⁶ Manzoka me mali na bokonzi pha ikanga ikolo, emba na mbula tekoki na ino mi nkolo ikyimole bɛe maphoo ma Nwaphongo. Bali na bokonzi pha ibuya maa malongo na pha itoma bisenzo biikye o mokyisi nde bozingyi be. ⁷ Emba wamunva bɛe iwɔ maphoo pho ya Nwaphongo, nyama ekyetokolo o ibela siinene siizindo yamoya ɲwana na be, yabaleka na bokusi, yababoma. ⁸ Bibembe ba bɛe bamoikala o musongo ɲwa mokyisi munene moeoya bɛe na nkombo ya Sodomoo na Ezipito, nde elele me eya bakaka bɛe Nkolo o ekulusu. ⁹ Pho ya nkolo iyato na ndambo, bato basoo, noko iso, na nkyisi iso yaamoyaa pho ya iyakyeka bibembe me, emba etebaanole obokye babikunde. ¹⁰ Bato basoo ba mokyisi bamoba na nkyisa pho ya iwa sa be, bamokumba, bamoumana mbolo, pho baimosi ba Nwaphongo babale babana tebaikaka balee bose. ¹¹ Kasi sima ya ina nkolo iyato na ndambo mina, moemo ɲwa bomoo mouti

* **11:3** 11.3 Balataka ngoto pho ya iteya obokye bali na ilaka.

na Nwaphongo, mobanyolesi, emba baamba ya teme. Emba bato babaka babakyekye, babuto na phakolo boo. ¹² Baamba yaoka nwesi mokusi o ikolo mobawole obokye: «Baa o ni!» Baamba ya baa o ikolo onte ya impata, o miyo ma baini ba be. ¹³ Nde o sina imbele, manyete mamba ya nyingana na bokusi penza. Etee yonyo ya mokyisi mi bikoo yaamba ya beko, emba bato koto sambo bamba wa o etokya me. Baabikaka, na bona boo, bamba kumisa Nwaphongo owa ikolo.

¹⁴ Ngongo eya ifale elekaa. Kyeka, waikasi nwana fonte bobo, ngongo eya iyato kyeye.

Mumbenzo nwa sambo

¹⁵ Bobele, anzelu owa sambo amba yaulela mumbenzo nwe. Nyesi nkusi yamba ya okana o ikolo, kiywo obokye: «Ujwanwa eye, bokonzi pha mokyisi bobuto oka Nkolo wa banga na Klisto we, amobaa na bokonzi pho ya bobele na bobele!» ¹⁶ Bankumu mako mabale mbuka bane baabaka bazasi o mbanga ya be o boo pha Nwaphongo, bamba kaa maboo o se, bakumisa Nwaphongo ¹⁷ bekye: «Nkolo Nwaphongo ekambambasi, iwe owabaka na ooli, toephe melesi pho okyelesi mwiya nwa we munene emba oteye bokonzi pha we. ¹⁸ Emba bato ba nkyisi iso batombi, kasi nde yoo ya we eesi. Eli nde imbele sa iyunwa bato batoko mokyisi, isambisama pho ya bawe. Eli imbele samophe we mbano oka basali ba we baimosi, basantu na baakumole nkombo ya we, ebe bato pha ebe bato baanene!»

¹⁹ Emba tempelo ya Nwaphongo eli o ikolo yamba zifwa. Mobeta nwa sangola njwamba wenene o tempelo ye. Bobele nkakasi yamba ya wanda, nyesi ya bato yamba yaokana, binyinzi, manyete mamba nyingana na mbula ekusi eya mangbandangbala yamba noo.

12

Nwanwasi na Dalagona (nyama eli ndokolo Mungoto)

¹ Elekyesako yonyo enene etokosi o ikolo: Nwanwasi monomo alati munyele ndokolo etobu, bokombe o se ya makolo me, emba o moto nwe alati eboko ya bokonzi ya banyasesi iko mbuka babale. ² Abaka na ibu, abaka kaanwane nzanga pho ya bolosi pha eswete ya ifota.

³ Bobele elekyesako esuu ekuli tokolo o ikolo: Yabaka Dalagona yonyo enene ya mangola ndokolo nwenya. Yabaka na nzoto sambo na membe iko, emba moto monomo na monomo njwalataka eboko ya bokonzi.

⁴ Nwela nwe njwakomboko mopha monomo nwa banyasesi ba ikolo mi biato, abavakaka o se. Dalagona yamba kye teme o boo pha nwasi okolukye ifota pho aze nwana me wa motokolo yo. ⁵ Bobele, amba ya fota nwana wa lele. Eli yo moto owamokamba mafota maso na bokusi na phimbo ya ebuni. Emba bamba ya kye na nwana we phenephe na Nwaphongo na na mumbanga nwe nwa bokonzi. ⁶ Bobele nwanwasi amba lota o bokye. Nwaphongo amobonyisa elele yonyo omo pho bamozeya nkolo nkoto na nkama ifale mbuka mako motoba.

⁷ Bobele, ebasi yamba ba o ikolo. Mikayele na banze be bamba ya nwana na Dalagona. Emba Dalagona na banze baaka ye me banwanaka na be, ⁸ kasi taika koka. Yango mena Dalagona na banze be tebakulaka ba na elele o ikolo. ⁹ Bamba movaka onze, Dalagona omunene, nzoo eekasi, yo owa laa be nkombo ya Zabulu na Molembe, mokose wa mokyisi mobimba. Bamovakaka yo na banze be o se.

¹⁰ Bobele, namba yaoka nwesi monomo mokusi o ikolo mowo obokye:

«Uḡwanḡwa eye, eli imbele sa ḡwaphongo wa banga saibikya, sa bokonzi, na sa mwiya; Masiya we awenninye bokonzi phe. Pho bamovaka o ibanda, iyo owabaka kasongyele bebi na banga na moo na mokolo o boo pha ḡwaphongo wa banga.

11 Kasi be bamolongyi na malongo ma ḡwana wa mpate, na pho ya bonzoka pha be pho ya loba sa ḡwaphongo. Baanola iyambya bomoo pha be nono o ibaa salota iwa.

12 Yango mena ba na nkyisa, ikolo na bato baazasi omo. Ngongo eli na be, mokyisi na mpiko eenene, pho Zabulu auti oli be, atondi na yoo ekusi, pho aebi obokye takuli ba na nkolo nzikye.»

13 Wa wene Dalagona obokye bamovakyi o se, amba tata iwinya ḡwanwasi owabotaka ḡwana wa lele. 14 Kasi bamba ya phe ḡwasi mapapusa mabale ma koko enene pho aphumbwe obokye abee itakye na nzoo, o elele eya mofongyisa be pho ya imozeya bipha biato na ndambo. 15 Bobele, nzoo yamba ya lowa maa maikye ndokolo ebale o sima ya ḡwanwasi pho mamozinza. 16 Kasi manyete mamba ya sunga ḡwanwasi, emba manyete mamba ingwa mamba ya mina ebale eya lowaka Dalagona. 17 Bobele, na yoo ekusi eli ne na ḡwanwasi, Dalagona amba buya mabita me nde na mumboto ḡwa ḡwanwasi me ḡwaikalaka, eli baakumole mibeko ma ḡwaphongo na bali manzoka ma Yesu. 18 Bobele, Dalagona amba ya kye teme o mokukulu ḡwa ebale eenene.

13

Manyama mabale ma kabu

1 Bobele, namba ya wene nyama yonyoyo eya kabu etokosi o mpiko eenene. Yabaka na membe iko na na nzoto sambo. O ikolo sa zembe sonoso na sonoso, yalataka eboko ya bokonzi, emba o ikolo sa nzoto me bakomaka nkombo ekyetole ḡwaphongo. 2 Nyama eyawenekye nga yaulanaka na ngo. Makolo ma yango mabaka ndokolo maka ulusu, emba munoko ḡwa yango ndokolo ḡwaka gbogbo. Emba Dalagona amba ephe bokusi phe, mumbanga nwe ḡwa bokonzi na bokonzi bonene. 3 Moto monomo mi nzoto ya Nyama mena ḡwabaka ndokolo mozokyi phota ya iwa, kasi phota enene mena yamba bela. Mokyisi munsu ḡwa kamwaka, ḡwamba butwa ibenga ena Nyama. 4 Emba baso bamba ya kumbela Dalagona pho aphekye Nyama bokonzi. Bamba na ya kumbela Nyama bekye: «Ookoka na Nyama nza? Ookokyi ḡwana na yango nza?»

5 Nyama yamba ya pheeme nzela ya imitata na ya itola. Emba yamba ya pheeme bokonzi pha ikyela etoma makombe mako mane mbuka mabale. 6 Yamba ya ingola munoko pho ya itola ḡwaphongo, pho ya itola nkombo ye, na elele ezasi yo na bato baali ne o ikolo. 7 Nyama yamba ya pheeme makokyi ma ḡwana mabita na basantu na maibanyete. Yamba kula ya pheeme bokonzi oikolo sa mabota maso, bato baso, noko iso, na nkyisi iso. 8 Bato baso bali o mokyisi, tata o etatele ya mokyisi, batebaika be koma nkombo o buku pha bomoo pha ḡwana wa mpate owa boma be, bamokumbela nyama me.

9 Oli na matoo ma ioka, aokye

10 Owa lakyema mobokami, bamoboka.

Owalakyema obokye amowa na sendo, amowa na sendo.

Eli imbele sa basantu sa ilendendala na sa iphila ianola.

11 Bobele, namba yawene nyama eya ibale kyetokolo o manyete. Yabaka na membe mabale ndokolo nyama wa mpate, kasi yabaka kyewo ndokolo Dalagona. 12 Eli na bokonzi baso bali na nyama eya obo eya tokoloko o mpiko eenene, kyebokyelele o boo pha nyama me. Nyama eya tokoloko o manyete na bato baso bali o mokyisi bakumbelaka nyama eya tokoloko o mpiko eenene eyazokaka phota ya iwa eya belaka. 13 Yakyelaka bilekyesako binene, nono o iuya njwenya mouti o ikolo nono o se o miyo ma bato baso. 14 Pho ya makokyi maephe bese maikyela bilekyesako biso babina o miyo ma Nyama eya o boo, yazwa nzela ya ikosa bato baso ba mokyisi. Nyama me yaabatoma nono o iteye ekyeko pho ya ngambo ya nyama eyabaka na phota ya sendo ayakulaka butwa na bomoo. 15 Bobele, bamba phe nyama me makokyi maiphe ekyeko ya nyama bomoo, na ndengye obokye ebutwe iwo na iboma moto munso owa moba sakumbela ena ekyeko. 16 Bobele, nyama me yamba tomisa bato baso na bokusi, baphomba na bangyengye, bato ba ezwele na babola, bansomi na baombo obokye bazwe elembetele o eboko ya boloo naa o mbanda. 17 Emba moto takokyi iomba na iungya ekpele botali na elembetele me, naa nkombo ya nyama naa motango mokokaa na nkombo ye.

18 Wawa waongye zebi. Moto oli na malondo atokolo tina ya motango njwa nyama, pho eli motango njwa moto. Emba motango nwe eli nkama motaba na mako motoba mbuka motoba (666).

14

Nwana wa mpate na bato baikola yo

1 Bobele, namba kula yawene Nwana wa mpate atemi o ikolo sa ngomba ya Siona. Abaka yo na bato nkoto mukama na mako mane mbuka ine (144.000). Nkombo ya Nwana wa mpate na nkombo ya ango makomamaka o mambanda ma bese. 2 Bobele naesi yaoka njwesi monomo mouti o ikolo, njwaulanaka na toko ya kanda ya ebale enene na na toko ya engyinsi eekusi. Emba molomba njwa okaka nga njwabaka ndokolo waaboko bawandi ba isangyi. 3 Bobele bato me babaka batube zembo siinyakune oboo pha mumbanga njwa bokonzi na oboo pha bikyelamo bine bili na bomoo na oboo pha bankumu. Moto takokaka ieba zembo me, bote yabaka nde bato nkoto munkama na mako mane mbuka ine (144.000) baikola bese o mokyisi. 4 Bese tebaika eba babasi, tebaikaka oto nzoto ya be. Babaka babengye Nwana wa mpate bilele biso biikyende yo. Bese baikolamaka onte ya bato ndokolo mbuna ya boo pho ya Nwaphongo na pho Nwana wa mpate. 5 Noko ya bese teyaika woo bole, tebali na mooya.

Imbele sa itenela bato bolombe sikokyi

6 Bobele, nambakula yawene anzulu mosuu kaphimbwe o ikolo owoo. Abaka na Simo Elaa eya bobele ya iyimola bato baso bali o mokyisi, bato baso, mabota maso, noko iso. 7 Abaka kawo na njwesi mokusi: «Lota Nwaphongo, omokumbele! Pho imbele se sa isambisa bato sikokyi. Kumbela mokyesei wa ikolo na munse, wa mpiko eenene na bilele bitokolo maa o manyete!»

8 Emba anzulu mosuu owa ibale amba ya benga owa o boo, amba wo yokye: «Ekaa, ekaa, Babilone eenene! Yango eyabaka kyenweya bato ba nkoyisi iso maleku ma woo ya bondumba pha yango!»

⁹ Bofele, anzelu mosuu owa iyato, owa baka kababengye, amba wo na ntwesi mokusi yokye: «Bo moto akumbesi nyama na ekyeko ya yango, bo azwe elembetele o mbanda naa o eboko,¹⁰ amunyweya maleku maabongyi bée o kopho ya yoo ya Nwaphongo, sa nkaa ya imakonda. Moto me amowene mpasi onte ya nwenya na onte ya mobulubutu mootumbe, o boo pha banze basantu na o boo pha Nwana wa mpate. ¹¹ Bato baso bakumbele nyama na ekyeko ya yango, na ozwe elembetele na nkombo ya yango, etebaeme na moo na mokolo. Zungu sa nwenya siibanyokolo samobaka sibaa pho ya bofele na bofele.»

¹² Yango mena, eli imbele sa ilendendala pho ya basantu babombe mibeko ma Nwaphongo na sa iphila ianola oka Yesu. ¹³ Bofele namba yaoka ntwesi monomo mouti o ikolo, mowo obokye: «Koma bobo: Tata unwanwa eye, nkyisa ili na bato baawa onte ya Nkolo.» Bolobo yokye: «Nde phele, baeme pho ya bitoma bia be, pho bitoma bia bée bibabengye.»

Inoko mbuma ya mokyisi

¹⁴ Bofele namba kula yawene: Yabaka impata sitane. Emba namba yawene ndokolo nwana wa moto azasi o ikolo sa impata me. O moto nwe, alataka eboko ya bokonzi eyakela bée na itela, emba o mafoko, aphisi sengu ootu. ¹⁵ Bofele anzelu mosuu amba ya tokolo o tempelo. Amba yaanwanela na ntwesi mokusi ozasi o ikolo sa impata, yokye: «Kyelela sengu ya we, noko mbuma. Imbele sikokyi sa inoko mbuma, pho mbuma ya mokyisi iosi!»* ¹⁶ Bofele owazalaka o ikolo sa ipata amba ya vaka sengu o mokyisi, emba bamba yanoko mbuma o mokyisi mobimba.

¹⁷ Bofele, anzelu mosu amba yatokolo o tempelo eli o ikolo. Ne me aphilaka sengu eotu.

¹⁸ Bofele, anzelu mosu amba yatokolo o etumbelo. Abaka na bokonzi o ikolo sa nwenya, amba yaanwanela na ntwesi mokusi anzelu owaphilaka sengu eotu, yokye: «Kyelela sengu ya we eotu, noko bikango ba mbuma ya vinyo bili o mokyisi, pho mbuma ye iosi.» ¹⁹ Bofele anzelu amba ya vaka sengu ye o mokyisi, amba ya noko mbuma ya vinyo yabaka o mokyisi, amba ivaka o isungu sa yoo ya Nwaphongo. ²⁰ Bamba ya kye ama ina mbuma o ebonga ya mokyisi, emba isungu me sabutwaka itokolo nde malongo. Malongo me mamba ya luka bakilometele mikama miato, bo iteye mpunda omo nde ezindi nono o munoko.

15

Banze sambo na bisenzo baa mbomela

¹ Bofele, namba yawene o ikolo elekyesako esu enene na ya ikamwa: Banze sambo baphisi bisenzo sambo baa mbomela. Pho yoo ya Nwaphongo yamokoyisama na ntwesi babina.

² Bofele, namba ya wene ndokolo mpiko eenene eya talatala baeyanginye na nwenya. Baalonga o ebasi ya nyama, batebaikazwa elembetele ye na motango nwa nkombo ye, batemi o ikolo sa mpiko eenene eya talatala, baphisi masangyi ma Nwaphongo. ³ Babaka batube zembo sa Mose, mosali wa Nwaphongo, na zembo sa Nwana wa mpate:

«Nkolo Nwaphongo Ekambabasi,
bitoma ba we bili binene na ba ikamwa!

Mokonzi wa nkyisi insa,

manzela ma we mali ma fosembo na ma phele!

* 14:15 14.15 Imbele ya bakawa

⁴ Nkolo, owa moġa sa elota nza?

Owa moġa sakumola nkombo ya we nza?

Pho we mampenza oli mosantu.

Bato ġa nkyisi iso ġamoya kusama o ġoo pha we,
pho bato ġaso ġamowene bitoma ba we ġa ġosembo.»

⁵ O sima, namba yawene o ikolo, tempelo eli na moġeta ġwa sangola eingo, ⁶ emba ġanze sambo ġaphilaka bisenzo sambo ġamba tokolo omo. Balataka bitobu bia nkungye ya nyama, bitane, bingyengye. O mobimbi, ġamizekyitinye na mokaġa ġwa itela. ⁷ Nyama yonyo onte ya manyama mane me yamba yaphē ġanze sambo ġakopho sambo ġaakyela ġēe na itela, ġatondi na yoo ya Nwaphongo oli na ġomoo pho ya ġoġele na ġoġele.

⁸ ġoġele, tempelo yamba tonda na zungu pho ya nkyemo ya Nwaphongo na ya mwiya nwe. ġoġele, na moto takokaka inyolo o tempelo, nono wakokyaka ġanze sambo bisenzo sambo.

16

Bakopho sambo ġa yo ya Nwaphongo

¹ ġoġele, namba yaoka ġwesi mokusi moute o tempelo, mowo na ġanze sambo obokye: «Kyende kye sweya ġakopho sambo ġa yo ya Nwaphongo o mokyisi.»

² Emba anzelu owa o ġoo amba yakyē sweya kopho ye o mokyisi. ġoġele ingata sonoo siikyele bolosi samba ya tokolo ġato ġaso ġabaka na elembelele ya nyama na ġabaka ġakumole ekyeko ya yango.

³ Mwanze owa iġale amba ya sweya kopho ye o mpiko eenene. Maa mamba ya butwa ndokolo malongo ma ebembe, emba ekpele eso ekyebikye o motema ġwa maa yamba waa.

⁴ Mwanze owa iyato amba ya sweya kopho ye o bibale binene na o bilele bitokolo maa. Emba maa maso mamba ya butwa malongo.

⁵ ġoġele namba ya oka anzelu oli mokonzi ġwa maa kawo yokye: «Oli na ġosembo, iwe Mosantu ooli, na owaġaka, pho oli owaakolo moteni wa malombe.»

⁶ Pho ġowasweyaka ġēe malongo ma ġasantu na ġaimosi, ombikula ġaphe nde malongo obokye ġanywee. Bazwe lokokyi na ġe.»

⁷ ġoġele, namba yaoka ġwesi monomo moute o etumbelo mowo obokye: «Ee, Nkolo Nwaphongo ekambambasi, malombe na we mali ma phele na ma ġosembo.»

⁸ ġoġele anzelu owa ine amba ya sweya kopho ye o munyele, emba munyele ġwamba ya pheeme nzela ya izikya ġato na ġwenya nwe. ⁹ Emba ġato ġamba zika na mbambisa nkusi. ġamba butwa itola nkombo ya Nwaphongo oli na bokonzi o ikolo sa bisenzo. Kasi teġaikaka ġongola ntema ya ġēe obokye ġabutwe imokumbela.

¹⁰ Mwanze owa itano amba ya sweya kopho ye o ikolo sa mumbanga ġwa bokonzi ġwa nyama. Emba bokonzi phe phamba ya butwa o enzombi. Bato ġamba butwa imitwa lole pho ya bolosi. ¹¹ ġamba tola Nwaphongo owa ikolo pho ya minyoko na mangata ma ġe, kasi teġaika le bitoma ba ġēe biibe.

¹² ġoġele anzelu owa motoġa amba ya sweya kopho ye o ebale ya Efrate, emba ebale yamba oma pho ya iġonyisela ġakonzi ġaute mbale ekyetokolo munyele nzela. ¹³ Emba namba ya wene maloo maato maabe maaulana na mangoku matokolo, ġona o munoko ġwa dalagona, booyoko

o munoko nwa nyama, na booyoko bosuu o munoko nwa moimosi owa boole. ¹⁴ Eli malobo ma bazabulu makyele bilekyesako. Mamba kye oka bakonzi ba mokyisi mobimba, pho mabaangyinya pho ya mabita ma mokolo munene nwa Nwaphongo Ekambambasi.

¹⁵ Kyeka, naye ndokolo mwibi. Nkyisa na owa mokyengyele na owa mofanza bitobu bee pho yo sakyε bolumbu naa yo sa oka soo.

¹⁶ Malobo me mamba angyinya bakonzi o elele ekyebangye bee na munoko nwa ba Ebele «Armagedo.»

¹⁷ Bofele anzelu owa sambo amba ya sweya kopho ye o muuwe. Nwesi monomo mokusi nwamba ya tokolo o tempelo, moute o mumbanga nwa bokonzi, mowo obokye: «Waumbo!» ¹⁸ Bofele, yamba ya baa nkakasi, bingyinsi na manyete inyingana na bokusi. Manyete manyinganaka na bokusi na ndengye yonyo obokye naino toloweni bomo tata foli moto o mokyisi. ¹⁹ Mokyisi munene nwamba kabana na bitee biato, emba nkyisi iso iyoko yamba bukwa. Emba Nwaphongo amba ya umunya Babilone enene. Amba ephe kopho etondi na maleku ma yoo ye. ²⁰ Misanga miso milemo na mangomba maso temakuli wenene.

²¹ Mangbandangbala manene maazito mambauta o ikolo mamba ya kalela bato. Ingbandangbala sonyo sabaka na bozito pha bakuyo makoo mane. Emba bato mamba tola Nwaphongo pho ya esenzo ya mangbandangbala, pho esenzo me yataaka kula leka boobo.

17

Babilone, eyakolo ndumba

¹ Bofele monomo na banze sambo baaphilaka bakopho sambo aamba yasusinya oli nga. Aamba yawo na nga yokye: «Yaka. Namooeteya moambo nwa ndumba oomunene okobe o mokukulu nwa mpiko eenene. ² Bakonzi ba mokyisi balala ne. Bato ba mokyisi balangaka maleku ma bondumba phe.»

³ Bofele Bolobo phamba ya nyolele, emba anzelu amba yakye na nga o bokye. Namba yakyewene nwasi monomo azasi o ikolo sa nyama eya mangola, eyakomamaka nzoto mobimba na mankombo maitola. Nyama me yabaka na nzoto sambo na membe iko. ⁴ Nwasi me, alataka bitobu ba mangola ba motiya, biingyengye ndokolo itela na ndokolo mabanga ma motiya na bayaka. O eboko, aphilaka kopho ya itela etondi na maphoo mabe ma sokoto ya bondumba phe. ⁵ O mbanda ye, bakoma nkombo yonyo ya sekyele: «Babilone oomunene, nyango wa mandumba na wa maphoo ma boobo ma mokyisi.» ⁶ Bofele, namba yawene nwasi me alangyi malongo ma basantu na malongo ma manzoka ma Yesu. Waamowene nga, nakamwaka na bokusi koleka. ⁷ Ndokolo anzelu kambe ya wo na nga yokye: «Kokamwe pho ya'ye? Namooeyimola sekyele ya nwanwasi na ya nyama eemunyanje, eeli na nzoto sambo na na membe iko. ⁸ Nyama eeweni we mena yabaka, kasi tekuli ba. Yamotokolo o ibela sinene siizindo, emba yamoya lekana noko o ewele ya yango. Emba bato ba mokyisi batebaika koma bee nkombo o buku pha bomoo tata etatele ya mokyisi, bamokamwa wamowene bee nyama. Pho nyama me yabaka, tekuli ba, kasi yambakula yaa.»

⁹ «Wawa waongye ibaa na malondo na na zebi sa ikokolela maphoo. Nzoto sambo eli makosi sambo elele eezasi nwanwasi me. Makosi me mambe na teya bakonzi sambo. ¹⁰ Bakonzi batano baunva waa, owa motoba alii. Owa sambo naino taesi; kasi waamoya yo, ngala ye etekoko.

¹¹ Nyama eyabaka, emba tekuli ba, eli nde yango nyama eya njwambi. Eli o motango nwa manyama sambo, kasi kye ya lekana nɔnɔ o ewele ya yango bofɛle.»

¹² «Membe iko maaweni we eli bakonzi iko bali naino sakyelela bokonzi pha be. Kasi bamokyelela bokonzi pha bɛɛ na nyama nde pho ya njwana imbele mokuwe. ¹³ Bɛɛ baso bali nde na phowa yɔnɔyɔ: Iphe mwiya nwa bɛɛ na bokonzi pha bɛɛ oka nyama.»

¹⁴ Bamunwana na njwana wa mpate, kasi njwana wa mpate aabanyete, pho ali Nkolo wa ba nkolo na Mokonzi nwa bakonzi. Aabanyete yo na baabanga be, baacɔ be, na baamiamba ne phele.» ¹⁵ Bofɛle anzelu amba yawo na nga yokye: «Maa maaweni we, elele ekyezale njwasi owa ndumba, eli bato, moluku nwa bato, nkyisi na nɔkɔ. ¹⁶ Membe iko maweni we na nyama eweni we, yamoina njwasi owa ndumba. Baamole bombonzi, baamoika na bolumbu. Bamoza nsoti ye, bamba na motumba o njwenya. ¹⁷ Pho Njwaphongo akyesi o mandondo ma bɛɛ maumunya maikokya phowa ye. Baamakokya na booka. Bamoamba bokonzi pha bɛɛ o mafoko ma nyama nɔnɔ imbele samokyesama mapho ma Njwaphongo.»

¹⁸ «Emba njwanjwasi oweni we, eli mokyisi muunene moli na bokonzi oikolo sa bakonzi ba mokyisi.»

18

Ikaa sa Babilone

¹ Sima me, naesi ya wene anzelu mosuu kaute o ikolo. Abaka na bokonzi bonene, emba nkyemo ye yaweninyaka munse munsɔ. ² Bofɛle, amba yaanwana na njwasi mokusi yokye:

«Ekaa, Ekaa, Babilone eenene!

Ebuto eziye ya fazabulu, na ifombo sa malɔbo maso maa sokoto, na [ifombo sa mambulu na manyama] maso maasokoto na ma inganga.

³ Pho yabaka kyenwewa bato ba nkyisi iso maleku ma yo ya bondumba pha yango.

Bakonzi ba mokyisi bakyela ne bondumba, na haungye ba mbolo ba mokyisi bamikumee na bomboti phe.»

⁴ Bofɛle namba ya oka njwasi mosuu o ikolo mowɔ obokye:

«Mana oka ye, bɛɛ bato ba nga!

Pho bɛɛ saangana ne o masumu me, naa sanyɔlo o bisenzo biili nde pho ye.

⁵ Pho masumu me manukaa nɔnɔ o ikolo, emba Njwaphongo amba na umunya bitoma be biibe.

⁶ Omokyele nde bowakyelaka yo bebi, lookyesi yo, omobuyisa lango mbala ibale. O kopho eyasobinyaka ne maleku me, omosobinyisa omo mbala ibale.

⁷ Nde bo wamikumolaka yo na bomboti phe, nde bomɔ me omobenza minyɔko na mangonde. Pho o ndondo ye abaka kamiwɔle obokye:

“Nazasi ya mokonzi,
sili bozengye,
esimbe nakyela ngonde nɔnɔ mokolo mɔnɔmɔ.”

⁸ Pho ya bomɔ, bisenzo biso bamoyelela nde na mokolo mɔnɔmɔ: Iwa, mangonde, zilo,

emba amba na zika na nwenya.

Pho Nkolo Nwaphongo owamosambisa ali Ekambambasi.»

⁹ Emba bakonzi ba mokyisi baakyelaka ne bondumba na baakumaka ne baamolela, bamba na miima pho ye, wamowene bde zungu sa bozikakye phe. ¹⁰ Bamoteme itakye pho ya ilota minyoko me, bamba wo bekye:

«Eye ngongo! Eye ngongo!

Mokyisi muunene, Babilone, mokyisi mookusi, nde na imbele sikuwe bofo moambo muumbo enyete!»

¹¹ Na baungye ba mbolo balele, bakyele ngonde pho ye; pho na moto taakule omba mbolo ya bde. ¹² Mbolo ya bde me eli: Itela, ebuni ya phalanga, mabanga mamotiya, mayaka, bitobu ba bakyela bde na kungye nsanda na bitobu bamangola, nzete ya solo mpimbo, mbolo ya membe ma mbongo, nzete ya motiya, bibuni, na mabanga ma marbre, ¹³ na mbolo ikyi bongya ntoma, na malasi, na yombo, na mpaka ekye tumbe bde pho ya iyambya zungu sa solo, na maleku na mauta, na falini na ble, mangombe na mampate, mampunda na mitomba mbila, na baombo na baakyemi.

¹⁴ Emba iso yaamngyelaka we ibuto itakye nawe. Iso ya bomboti na iindaa iyeloti, otokule izwa noko mokolo monomo. ¹⁵ Baungye ba mbolo baakumaka ne, bamobutwa itakye ne pho ya ilota minyoko. Bamolela, bamokyela ngonde, ¹⁶ bamowo bekye:

«Eye ngongo, eye ngongo!

Mokyisi muunene nwa lataka bitobu ba mangola na ba motiya, na biingyengye ndokolo itela, na ndokolo mabanga ma motiya na mayaka.

¹⁷ Pho nde na nwana imbele sikuwe ezwele eso yoto!»

Emba batambuse baso ba avinyo na ba masuwa na baso bakyele mabanga, bakyele bitoma na balobi o mpiko eenene, bamba butwa itakye ne. ¹⁸ Wa wene bde zungu sa nwenya mozikya mokyisi muunene, bamba butwa ilika nyangye: «Mokyisi iye mokokanaki na mokyisi muunene mumu!» ¹⁹ Bamba ya phila maboko o nzoto, bamba ya lika nyangye, bazase ngonde, bekye:

«Eye ngongo, eye ngongo!

Mokyisi muunene nwaakumiá bato baso bali na masuwa o mpiko eenene, mombi otoko nde na nwana imbele mokuwe bofo!»

²⁰ Ikolo, kumba pho ya itoko sa nwango!

Na bde basantu, ba toma na bde baimosi, kumba me pho Nwaphongo omosambise pho ya bofo pha ekyelaka yo.

²¹ Bofele anzelo monomo oomokusi, amba tomba ibanga soko saulana na munzelo muunene, amba sikumbya o mpiko eenene, amba wo yokye: «Kyeka, nde bombo bofo, bowamovaka bde Babilone, mokyisi muunene. Emba etebakule mowene.

²² Etebakule oka toko ya isangyi oka ya we, nyesi ya fatubi, baulesi ba maphengo na mbenzo. Etebakule zwa na motusi monomo oka ya we.

Na toko ya munyilele etekule okana oka ya we.

²³ Saa ya tala etekule ngyengye oka ya we.

Ete bakule oka nyesi na munzenga molongyi na ekamba ye, pho baungye ba we ba mbolo babaka bato banene ba mokyisi, pho bonganga pha we bokose nkyisi iso.»

²⁴ Emba oka ya we bazwa malongo ma baimosi, ma basantu na ma bato baso baboma bde o mokyisi.

19

1 O sima ya maphoo mamana, namba yaoka ndokolo nyesi nkusi ya moluku njwa bato o ikolo, kyiwo obokye:

«Aleluya! Lobiko, nkyemo na mwiya ili na Nwaphongo wa banga!*

2 Pho yo katene malombe me o phele na ná bosembo.

Pho anyeti njwanwasi owa ndumba oomunene owa otoko mokyisi na bondumba phe.

Aenzee malongo ma basali bée mi yo.»

3 Bobele bamba kula yawo bekye:

«Aleluya!

Emba zungu sa izika sa mokyisi muunene me sibaa o ikolo pho ya bobele na bobele!»

4 Bakumu mako mafale mbuka bane na manyama mane bamba ya kusama o boo pha Nwaphongo, bamba mokumbela ozasi yo o mumbanga njwa bokonzi, bekye: «Ame! Aleluya!†

Eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpante

5 Bobele njwesi monomo njwamba uta o mumbanga njwa bokonzi mowo obokye:

«Kumisa Nwaphongo wa banga bée basali bée baso, bée bamolote, ebe bée bato pha, ebe bée bato banene!»

6 Bobele nakuli yaoka ndokolo toko ya moluku nwikye njwa bato, na ndokolo toko ya maa maikyee, na ndokolo njwesi monomo njwa bingyinsi bikusi kyiwo obokye:

«Aleluya, pho Nkolo Nwaphongo wa banga Ekambambasi aweninye bokonzi phe.

7 Tosepele, tobe na nkyisa, tomokumole pho eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpata ekokyi. Njwasi we amibongye.

8 Bamolase etobu ya motiya eya peto ekye ngyengye. Pho etobu me, eli bitoma ba bosembo ba basantu.»

9 Bobele amba yawo na nga: «Koma: Nkyisa ili na bato baabangyi bée o eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpate.» Amba kula wo na nga yokye: «Eye eli phele maloba ma Nwaphongo.»

10 Bobele, namba yakaa o makolo me pho ya imokusamela. Amba yawo na nga yokye: «Sakyela babona! Nali na nga nde mosali boli we, na boli bebi na we bali manzoka ma Simo ya Yesu. Kusamela nde Nwaphongo. Pho maloba ma Yesu, eli Bolobo pha iimola maphoo.»

Masiya alongyi

11 Bobele, namba yawene ikolo siziboo, ikyeka bofo, punda etane, emba moto owabaaka mi yango nkombo ye Owaakolo na Owa phele phele, yo kasambisa, kame na njwana ebasi na bosembo. 12 Miyo me malole ndokolo njwenya, o moto nwe, alati biboko biikye ba bokonzi. Bamokoma o nzoto nkombo yonyo ekyebe nde yo mampenza. 13 Alati munkoto monomo munyakata na malongo. Nkombo ye «Maloba ma Nwaphongo.»

14 Emba batuluku ba ikolo babaka bamobengye o sima ba baa o ikolo sa mampunda batane, balati bitobu ba motiya, bitane, na ba peto. 15 Bobele, mumphata mootu njwamba tokolo o munoko nwe pho ya iwanda nkyisi. Amokamba na phaakolo bokusi. Amokyita mbuma ya vinyo o isungu sa yoo ekusi ya Nwaphongo Ekambambasi. 16 Emba o ikolo sa munkoto

* 19:1 19.1 Alleluya kyelukye iwoo obokye tokumole Nwaphongo. † 19:4 19.4 Ame kyelukye iwoo: Le obokye ebee babona.

nwe na ebelo ye bakoma nkombo: «Mokonzi nwa bakonzi na Nkolo ya bankolo.»

¹⁷ Bobele, namba ya wene anzelu monomo atemi onte ya munyela. Amba yaanwana na mambulu maso mabaka maphumbwe o ikolo na nyesi mokusi, yokye: «Yaka, angana bee baso pho ya eseleko enene ya Nwaphongo! ¹⁸ Pho oya zaa nsoti ya bakonzi, nsoti ya bakonzi ba batuluku, nsoti ya baakusi, nsoti ya bapunda na baaba o ikolo sa bee, nsoti ya mansomi maso na ya baombo me, ebe ya bato baa ngambo na ya bato pha!»

¹⁹ Bobele, namba yawene nyama na bakonzi ba mokyisi na batuluku ba bee baanga pho ya inwana ebasi na oozasi o ikolo sa mpunda na batuluku be. ²⁰ Bobele, bamba yaakya nyama yo na moimosi wa bale. Na bilekyesako bakyelaka yo o boo pha nyama, akosaka bato bazwaka elembetele ya nyama na baabaka bakusamele ekyeko ya yango. Bee baso babale, bamba bavaka bamoo o itumbu sa nwenya na mobulubutu mootumbe. ²¹ Emba baikalaka bamba baboma na mumphata nwaatokoloko o munoko nwa oozasi o ikolo sa mpunda, emba mambulu maso mamba ya mitonzaa na nsoti ya bee.

20

Mambula nkoto

¹ Bobele, namba yawene anzelu monomo kaute o ikolo, aphisi iphungola sa ibela siizindo na munyololo monomo munene o eboko ye. ² Amba yaakya Dalagana, nzoo eekasi, eeli Zabulu na Molembe nde yo, amba ya ebaka maphanga pho ya mambula nkoto. ³ Amba ya evaka o ibela siizindo, saakangaka yo na iphungola na na ingyende pho yango sakula kosa bato ba nkyisi noko waamokoka mambula nkoto. Sima me, yamoonga obokye baeyingole pho ya nwana imbele sikuwe.

⁴ Bobele, namba yawene mbanga ya bokonzi. Baazalaka mi yango, babaphkye bokonzi pha isambisa. Namba na yawene mikali ma bato baabomaka bee pho ya bonzoka pha bee pho ya Yesu na pho ya iloBa sa Nwaphongo. Na baabomaka bee pho tebaikaka kumbela nyama naa ekyeko ya yango, na baatebaika zwa elembetele o mbanda naa o eboko. Bamba kula butwa na bomoo, bamba ya baa na ngala ya bokonzi bee na Klisto mambula nkoto.

⁵ Eye eli ikundwa sa ntubo.

Bawe baayoko tebaikaka butwa na bomoo oboo pha obokye mambula nkoto mamana makokye.

⁶ Nkyisa na bosantu ilii na baaikundwa sa ntubo.

Iwa sa ibale tesili na bokonzi o ikolo sa be, bamoba banganga ba Nwaphongo na Klisto, emba bamobaa na ngala ya bokonzi ne mambula nkoto.

Ekpee ya Molembe

⁷ Emba bo mambula nkoto malekaa, bamba ya tokolo Molembe o boloko, ⁸ emba amokye kosa bato o matuu mane ma munse, nkyisi me baihangye Goge na Magenge. Abaangyinya pho ya ebasi, motango nwa bee moli ndokolo munsengye nwa mpiko eenene. ⁹ Bobele, bamba ya nyangwa o mokyisi mobimba, balungyaka nganda ya basantu na mokyisi nwaalobo bee zinga. Emba nwenya nwautaka o ikolo nwaamba ya bazikya. ¹⁰ Bobele, Molembe owabakosaka, bamba mokumbya o itumbu

sa nwenya na mobulubutu moozikya, o elele eli nyama na moimosi owa boole. Baamunyokolo na moo na mokolo pho ya bobele na bobele.

Moambo nwa suk

¹¹ Bobele, naesi ya wene mumbanga monomo muunene motane, na oozasi mi nwanjo. Na ikolo na munse ya lotaka itakye ne, ya lemoko bobele. ¹² Namba yawene bawee, baangambo na baapha batemi oboo pha mumbanga nwa bokonzi. Emba bamba yaingola ba buku. Bamba ya ingola na buku bosuu, eli buku pha bomoo. Bamba ya sambisa bawe ikokana na bitoma ba be, nde bo wakoma bee o ba buku. ¹³ Bobele, mpiko eenene yamba yaambya bawe ba yango, iwaa na mokyisi nwa bawe bamba yaambya bawe ba be. Moto na moto asambisamaka kokokana na bitoma be. ¹⁴ Bobele, bamba ya bavaka iwaa na mokyisi nwa bawe o itumbu sa nwenya. Itumbu sa nwenya elii iwa sa ibale ¹⁵ Bo moto nkombo ye teyakomamaka o buku pha bomoo, bamovakaka o itumbu sa nwenya.

21

Ikolo siinyakune na munse muunyakune

¹ Bobele, namba yawene ikolo siinyakune na munse muunyakune. Pho ikolo sa etatele na munse nwa etatele yalemoko, na mpiko eenene teyakulaka ba. ² Namba na yawene mokyisi mosantu, Yelusaleme eenyakune, kyeute o ikolo oka Nwaphongo, emibongye ndokolo nwana ngondo oomilangyingyise pho ya ikye vana na lele we.

³ Namba oka nyesi monomo munene motokolo o mumbanga nwa bokonzi, mowo obokye: «Kyeka molaku nwa Nwaphongo onte ya bato. Amozala elele yonoyo na be, emba bee bamoba bato be, emba yo amoba Nwaphongo wa be. ⁴ Aabakunyola mbembe o miyo ma be. Iwa etesikule baa. Ngonde etekule baa ilela etesikule baa, minyoko etemikule baa, pho mapho ma maakasi malekana.»

⁵ Emba owaabaka azasi o mumbanga nwa bokonzi yokye: «Kyeka, nakele mapho maso manyakune!» Amba kula wo yokye: «Koma mapho mama pho mapho me mali ma phele, makokyi bato ilemela.»

⁶ Amba kula ya wo na nga yokye: «Wambo! Nga nali alfa na omega, etatele na mbomela. Moto oli na phowa ya maa, naamophe maa na bomoo nde pha oelele ekyetokolo maa. ⁷ Molongyi amozwa ilaka saasina, emba nga namoba Nwaphongo we, emba yo amoba nwana wa nga. ⁸ Kasi bato ba ibale, na baale ianola, bato ba mpee, na babomi ba bato, bato baakyele bondumba, banganga, baakumisa bikyeko, na bato ba boole, iyalo sa bee sili o itumbu sa nwenya moolole na mobulubutu mootumbe: Mena eli iwaa sa ibale.»

Yelusaleme eenyakune

⁹ Bobele, monomo na banze sambo baphilaka bakopho sambo baatondi na bisenzo sambo ma mbomela, amba yawo na nga yokye: «Yaka, namoeteya nwasi okulukye Nwana wa mpate ilonga.»

¹⁰ Bolobob amba yakye na nga o ikolo sa ngomba enene na eanda. Amba ya nteya mokyisi mosantu, Yelusaleme, eyautaka o ikolo oka Nwaphongo.

¹¹ Nwaabaka mungyengye na Nkyemo ya Nwaphongo. Bongyengykye me phabaka ndokolo ibanga sonoso sa motiya siweeninya na mbale na mbale. ¹² Mokyisi me nwa lungamaka na bikuka biinene na bianda. Mokyisi me nwaabaka na na mabala iko mbuka mabale. O ikolo sa mabala me yabaka banze iko mbuka babale na mankombo makomamaka omo.

Mankombo me eli mankombo ma mafota iko mbuka mafale ma bana ba Isalayele. ¹³ Bii tokolo munyela wali mafala maato, biikye waa munyela mafala maato, bii foo likolo mafala maato na bii foo ngyela mafala maato. ¹⁴ Emba bikuka bialungyaka mokyisi babiwangyaka na makonzi iko mbuka mafale. O ikolo sa mana makonzi, bakomaka mankombo ma batoma iko mbuka mafale ba Nwana wa mpate.

¹⁵ Mwanze owabaka kawo na nga aphilaka mumekyele nwa phanda nyakyela be na itela. Amekaka phanda pha mokyisi, pha mafala na pha bikuka. ¹⁶ Phanda pha mokyisi me phabaka ndengye yonyo mambale maso mane. Amba ya meka phanda pha mokyisi na mumekyele nwa phanda nwaakyela be na itela. Nwabaka na phanda pha ba sitade nkoto iko mbuka ifale (12.000).* ¹⁷ Bobele amba yameka bonene pha bikuka. Babaka na bonene pha bakude munkama na mako mane mbuka ine (144), anzelu amekaka phanda me nde bokomekye bato.† ¹⁸ Emba ekuka me baetongaka na mafanga ma zasipe. Mokyisi bamokyelaka na itela sikunyosi be, nwaulanaka na molangyi mungyengye. ¹⁹ Makonzi maso maphisi bikuka ba mokyisi mali ma mabanga ma motiya makomela be. Ikonzi sa etatele sili sa zasipe, sa ifale sa saphile, sa iyato sili saa kalesedwane, sa ine saa emerode, ²⁰ sa itano sili sa saladwane, sa motofa sa koloneline, sa sambo sa kilisolite, sa nwambi sa belile, sa ibuwa sa topaze, sa iko sa kilizopalase, sa iko na monomo sa yaseti, sa iko mbuka ifale sa ametisite. ²¹ Emba mafala iko mbuka mafale eli mayaka iko mbuka mafale. Ibala sonoso na sonoso basikyelaka na yaka yonyo. Musongo nwa mokyisi nwabaka na itela sakunyola be siwennina na mbale na mbale.

²² Kasi onte ya mokyisi, sikawene tempelo. Pho tempelo ye eli Nkolo, Nwaphongo Ekambambasi na Nwana wa mpate. ²³ Emba mokyisi me temosengyesi na munyela naa na bokombe pho ya imowennina. Pho nkyemo ya Nwaphongo kyimowennina, na Nwana wa mpate ali tala ya nwango. ²⁴ Nkyisi yamotambula na saa ya nwango, na bakonzi ba mokyisi bamoeylela nkyemo ya be. ²⁵ Mafala ma mokyisi me etebaamazibe na mokolo monomo, pho omo mokolo etemoobe. ²⁶ Emba nkyisi iso yamoya na nkyemo na na kaa ya be omo. ²⁷ Emba ekpele yonyo ya sokoto etenyolo omo, ebe baakyele maphoo maabe maaso naa maabole. Kasi yamunyolo omo nde baakoma be mankombo o buku pha bomoo pha Nwana wa mpate.

22

¹ Bobele, amba ya nteya ebale ya maa ma bomoo mangyengye ndokolo ibanga sa motiya siwennina na mbale na mbale, maute o mumbanga nwa bokonzi nwa Nwaphongo na Nwana wa mpate. ² Onte ya musongo nwa mokyisi, o maphanga ma ebale, yabaka nwete monomo nwa bomoo nwaabaka mobote mbuma iko mbuka ifale na mbula. Nwabaka mobote mumbuma monomo na bokombe bonobo, emba maakyi ma nwete me mafala mabikya nkyisi. ³ Etwakule ba ilakama.

Emba mumbanga nwa bokonzi nwa Nwaphongo na Nwana wa mpate nyamofa o mokyisi me, emba fasali be baamokumbela. ⁴ Emba

* **21:16** 21.16 Sitade, eli mumekyele nwa ba Ela. Sitade yonyo ekoka na ba metele mikama motofa na mako nwambi (680 m). † **21:17** 21.17 Kude eli emekyele ya ba Ela ekoka na ba satimetele mako matano (50 cm), phanda me babokpe banda o moololu na suka ya munse nwaanda.

bamowene boo phe, nkombo ye bamoekoma o mambanda ma be. ⁵ Emba etewakule ba mokolo, etebakule sengyela na tala naa na munyela pho Nkolo Nwaphongo amoba saa ya be, bamoba bakonzi pho ya bobele na bobele.

Iya sa Yesu

⁶ Bobele, anzeli amba yawo na nga bobo: «Eye eli maphoo ma phele na maakoyi bato ilemela.» Nkolo Nwaphongo okophe Boloboo oka baimosi, amba ya toma anzeli we pho ya iteya basali dee maphoo masengyesi njwana bonte iya.

⁷ «Kyeka, namoya izele. Nkyisa na moto owamobanza maphoo mawo moimosi o buku bobo.»

⁸ Eli nga Yoane, moto awaoka na owawene maphoo mamana. Waawene na waaoka nga, namba yakaa o makolo ma anzeli owanteyaka maphoo mamana pho ya imokumbela. ⁹ Bobele, amba ya woo na nga yokye: «Sakyela babona! Nali moto wa etoma nde boli we na bebi na we baimosi, na baso baabanza maphoo ma buku bobo. Kokusamele nde Nwaphongo!»

¹⁰ Bobele, amba kula ya wo na nga yokye: «Maphoo ma moimosi maali o buku bobo, we samakanga ingyende, pho imbele sikomi phenephe. ¹¹ Moto ootoli na bosembo aikale nde iba sa bosembo. Emba moto wa bosembo aikale nde na bosembo phe, moto wa maphoo sokoto aikale nde na sokoto mee, emba mosantu akule mibuya mosantu.»

¹² «Kyeka, namoya izele. Emba iphuti sa nga sili na nga. Namophe moto na moto ikokana na bitoma be. ¹³ Nga nali Alfa na Omega, moto owa o boo na owa mbomela, etatele na suka.»

¹⁴ Nkyisa ili na bato baakunyola bitobu ba dee. Pho bamoba na bokonzi pha iza mbuma ya njwete njwa bomoo na pha inyolo o mabala ma mokyisi muunene. ¹⁵ Kasi manva, na banganga, na bato ba bondumba, na babomi ba bato, baakumisa bikyeko, na moto munsu okokyele na owa zinga boole, bamoikala o nze.

¹⁶ «Nga Yesu, natomi anzeli wa nga pho abe nzoka ya maphoo maso mamana o mangomba. Nga nali munkanga njwa ibota sa Davidi, nali maanguma okongyengye waa mumbengu.»*

¹⁷ Bobele, Boloboo na njwasi okolukye dee ilonga, bekye: «Yaka!» Moto okookye awoo ne yokye: «Yaka!» Ooli na phowa ya maa aye. Okozingye maa ma bomoo, aya makpaa nde pha.

Maphoo ma mbomela

¹⁸ Nga naesi nzoka oka moto munsu ookokye maphoo ma baimosi mali o buku bobo. Bo moto abakyise lowo losuu mi mango, Nwaphongo aamobakyisela bisenzo biawoo mo o buku bobo. ¹⁹ Emba bo moto amanye ndambo ya maphoo mi buku pha baimosi bobo, Nwaphongo amumanya iyalo se sa mbuma ya njwete njwa bomoo, na saa mokyisi mosantu, yaawoo mo o buku bobo.

²⁰ Nzoka ya maphoo mama kawo yokye: «Ee, Namoya izele!» Ame, yaka, Nkolo Yesu!

²¹ Le obokye ngolu ya Nkolo Yesu ebe na bato baso.

* 22:16 22.16 Nyasesi owa mumbengu.